

NORGES OFFICIELLE STATISTIK.

Tredie Række No. 222.

Beretning

om

Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene

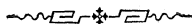
i Norge 1892.

(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1892.)

Udgiven

af

Direktøren for det civile Medicinalvæsen.

KRISTIANIA.

I KOMMISSION HOS H. ASCHEHOUG & Co.

1895.

For Aarene 1882—1891 se Norges officielle Statistik, Tredie Række
No. 10, 24, 31, 51, 75, 95, 116, 143, 162, 185.

Indhold.

(Table des matières).

A. Almindelig Beretning om Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget 1892. (Rapport général sur l'état sanitaire et médical en Norvège pendant l'année 1892). Fortegnelse over Tabellerne. (Liste des tableaux).	1*
I. Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale (Section médicale, superficie, population, nombre des médecins, des dentistes, des sages-femmes, des aides-vaccinateurs, des pharmacies).	1*
II. Dødeligheden i Riget, dets Bygder og Byer..... (La mortalité dans le royaume, les communes rurales et les villes par préfectures).	6*
III. Dødeligheden i Byerne (La mortalité dans les villes).	7*
IV. Døde i Forhold til 1000 levende Fødte (Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants).	9*
V. Samtlige af Lægerne anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme, fordelt paa Amter..... (Les maladies épidémiques dans les préfectures).	10*
VI. De af Lægerne opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Maaned, Køn og Alder..... (Le nombre des cas des maladies épidémiques traités par mois, par sexe et par âge).	14*
VII. De i Byerne anmeldte epidemiske Sygdomme (Les maladies épidémiques dans les villes par mois).	16*
VIII. Epidemiske Sygdomme i Amternes Byer..... (Les maladies épidémiques dans les villes par préfectures).	17*
IX. Angrebne af 1000 Indvaanere af Typhoidfeber, Skarlagensfeber, Diphtherit og Lungebetændelse..... (Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la scarlatine, de la diphthérie et de la pneumonie par 1000 habitants).	19*
X. Oversigt over Typhoidfeberens Optræden i de inden de forskellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter..... (La fièvre typhoïde dans quelques districts civils).	20*
XI. Dødsfald paa Barselseng..... (Décès pendant les couches dans les préfectures).	21*

	Pag.
XII. Dødsaaarsager for Barselkvinder. Døde efter obstetriciske Operationer (<i>Causes de décès pendant les couches; décès après des opérations obstétricales</i>).	22*
XIII. Oversigt over Skarlagensfeberens Optræden i de inden de forskellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter..... (<i>La scarlatine dans quelques districts civils</i>).	23*
XIV. Oversigt over Diphtheritens Optræden i de inden de forskellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter..... (<i>La diphthérie dans quelques districts civils</i>).	24*
XV. Oversigt over Lungebetændelsens Optræden i de inden de forskellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter..... (<i>La pneumonie dans quelques districts civils</i>).	25*
XVI. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme..... (<i>Cas de maladies veneriennes traités en dehors des hôpitaux</i>).	26*
XVII. Paa Sygehusene indkomne Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit..... (<i>Cas nouveaux de gonorrhée et de l'urethrite dans les hôpitaux</i>).	27*
XVIII. Til- og Afgang af Spedalske i Stiftelserne..... (<i>Tableau des lépreux dans les hospices</i>).	29*
XIX. Opgave over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Stiftelserne i Aarene 1856—1890..... (<i>Tableau des lépreux pendant les années de 1856—1890</i>).	30*
XX. Oversigt over Antallet af Spedalske, Indlæggelse i Stiftelserne m. m. amtsvis, særskilt for Form og Kjø..... (<i>Tableau des lépreux par forme et par sexe en 1856—1890</i>).	31*
XXI. Forskellige af Lægerne behandlede Sygdomme..... (<i>Liste des cas traités des maladies diverses</i>).	32*
XXII. Dødeligheden af Lungetuberkulose i de forskellige Amter for Aarene 1890—1892..... (<i>Mortalité par la phthisie dans les préfectures pendant les années de 1890—1892</i>).	36*
XXIII. Procentforhold af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige opgivne Dødsaaarsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme for Byer og Bygder..... (<i>Mortalité par phthisie relativement aux toutes causes de décès et aux causes de décès non épidémiques dans les villes et dans la campagne</i>).	38*
XXIV. Liste over Dødsfald af Kræft..... (<i>Décès causés par les maladies cancéreuses</i>).	40*
XXV. Antallet af Sindssyge, forpleiede med Statsbidrag efter Lov af 27/6 1891 og de samlede Udgifter ved deres Forpleining for Stat og Kommuner [<i>Le nombre des aliénés, dont l'entretien est partiellement à la charge de l'Etat d'après la loi du 27/6 1891 et le total de l'entretien de ces aliénés (les frais de l'Etat et des communes ensemble)</i>].	44*
XXVI. Chirurgiske Operationer..... (<i>Opérations chirurgicales</i>).	46*
XXVII. Af Lægerne udførte obstetriciske Operationer..... (<i>Opérations obstétricales, faites par les médecins</i>).	54*
XXVIII. Obstetriciske Operationers Udfald for Mødre og Børn..... (<i>Résultat des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants</i>).	56*
XXIX. Tvillingfødsler med kunstig Forløsning af begge Tvillinger..... (<i>Jumeaux nés après des opérations obstétricales sur tous les deux</i>).	57*

	Pag.
XXX. Udfald af de obstetriciske Operationer efter de forskellige Indikationer (<i>Résultat des accouchements: a) par forceps, b) par version, c) par extraction, d) des accouchements prématurés artificiels, e) par perforation, f) par embryotomie — d'après les indications différentes.</i>)	58*
XXXI. Fødte og Døde..... (<i>Naissances et décès</i>).	61*
XXXII. Fødte og Døde i Bygderne og Byerne..... (<i>Nombre des naissances et des décès dans la campagne et dans les villes</i>).	62*
XXXIII. Procentforholdene mellem de af Lægerne opgivne ved kjendte Sygdomme foraarsagede Dødsfald og de ialt indtrufne Dødsfald inden Amtene (Bydistrikt og Landdistrikt) samt i de enkelte Lægedistrikter (<i>Décès totaux et décès causés par les maladies connues dans les préfectures et dans les districts civils médicaux</i>).	64*
XXXIV. De hyppigste Dødsaaarsager..... (<i>Causes des décès classées par ordre de fréquence</i>).	66*
XXXV. Vaccinerede..... (<i>Vaccination</i>).	67*
XXXVI. Oversigt over de udførte retsmedicinske Forretninger..... (<i>Liste des actes médicaux forenses</i>).	68*
XXXVII. Sygestatistik for Strafanstalterne..... (<i>Statistique des maladies dans les établissements pénitentiaires pour les condamnés aux travaux forcés</i>).	72*
XXXVIII. Apotheker og deres Personale..... (<i>Des pharmacies et de leur personnel</i>).	78*
XXXIX. Syphilis paa Sygehusene..... (<i>La syphilis dans les hôpitaux</i>).	82*
XL. Tabel over Tilfælde af Sindssygdom, behandlede paa Sygehus..... (<i>Mouvements des aliénés dans les hôpitaux</i>).	84*
XLI. Antal af de paa Sygehusene behandlede Syge..... (<i>Mouvements des malades dans les hôpitaux</i>).	86*
XLII. Kjendte Dødsaaarsager..... (<i>Causes de décès par préfectures</i>).	90*
XLIII. Kjendte Dødsaaarsager i Riget efter Køn og Alder..... (<i>Causes de décès par sexe et par âge</i>).	98*
XLIV. Kjendte Dødsaaarsager i Byerne..... (<i>Causes de décès dans les villes</i>).	106*
XLV. Kjendte Dødsaaarsager i Byerne efter Køn og Alder..... (<i>Causes de décès dans les villes par sexe et par âge</i>).	114*
XLVI. En Del af Lægerne behandlede epidemiske Sygdomme, fordelte paa Lægedistrikter og Maaneder..... (<i>Cas de quelques maladies épidémiques par districts civils médicaux et par mois</i>).	120*
B. Beretninger for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter. (<i>Rapports spéciaux pour les différentes préfectures</i>).	
I. Kristiania By.....	1
II. Akershus Amt.....	22
III. Smaalenenes, —.....	31
IV. Buskerud —.....	42
V. Jarlsberg og Larvik —.....	55
VI. Hedemarkens —.....	65
VII. Kristians —.....	78

		Pag.
VIII.	Bratsberg Amt	91
IX.	Nedenes —	103
X.	Lister og Mandal —	115
XI.	Stavanger —	123
XII.	Søndre Bergenhus —	136
XIII.	Bergens By	148
XIV.	Nordre Bergenhus Amt	166
XV.	Romsdals —	180
XVI.	Søndre Trondhjems. —	194
XVII.	Nordre —	212
XVIII.	Nordlands —	226
XIX.	Tromsø —	242
XX.	Finmarkens —	254
C.	Sundhedsforskrifter approberede i 1891	273
	— — 1892	302

En 1892 l'état sanitaire du royaume a été, en général, assez satisfaisant. Parmi les maladies prédominantes il faut citer la grippe, qui se produisant en épidémie à partir de la fin de l'année 1891 et culminant au mois de janvier, a été très répandue dans tout le pays. La pneumonie, dont la fréquence a été un peu plus grande que dans l'année précédente, s'est manifestée fréquemment dans la préfecture de Smaalenene et dans la ville de Bergen. Les cas connus du typhus, de la fièvre typhoïde sont relativement rares; quelques cas de la variole sont observés dans la ville de Stavanger et dans la préfecture de Finmarken, importés de la Russie. La scarlatine a gagné un peu de terrain dans les préfectures de Nedenes, de Stavanger et de Nordland, tandis qu'elle a diminué au fréquence dans les autres préfectures. La rougeole a continué son cours épidémique dans la plupart des districts de l'est et du nord. La coqueluche a augmenté en fréquence notamment dans la ville de Christiania et dans les préfectures les plus prochaines. La diphthérie a diminué en fréquence dans presque tout le pays, mais s'est manifestée assez grave dans la préfecture de Nordland. Les maladies catarrhales ont été de fréquence générale, les affections gastriques aiguës un peu plus nombreuses que d'habitude. Le chiffre total des cas connus des maladies aiguës épidémiques a été de 195 003.

En 1892 la mortalité, calculée d'après la population presumée au milieu de l'année, c'est à dire 2 006 500, a été de 17,83 sur 1000. Le nombre de décès a été de 35 769, celui de morts nés de 1707. Le nombre des naissances 59 430 a dépassé de 23 661 le nombre des décès.

Parmi les 21 663 décès (60,2 sur 100 de tous les décès) dont les médecins ont indiqué la cause, le plus grand nombre en derive les maladies suivantes: la phthisie et les tubercules pulmonaires (3358), la pneumonie (1988), la décrépitude (1689), les maladies cancéreuses (1278), la diphthérie (1230), la bronchite aiguë, la pneumonie catarrhale et la laryngite (1141), la méningite (cérébrale) tuberculeuse et les autres affections tuberculeuses en dehors du poumon (834), la diarrhée et la choléra (807), les maladies organiques du coeur (773), la grippe (717), l'apoplexie cérébrale (672), la maladie de Bright (553), la bronchite chronique (537), la débilité congénitale (504), la coqueluche (453), la méningite simple (348), la rougeole (334), les convulsions de l'enfance (312), la peritonite (270), la scarlatine (215).

873 ont péri par suite d'accident malheureux, 129 par suicide, 12 par homicide.

Le nombre des hôpitaux ordinaires a été de 47, dans ces hôpitaux ont été traités 12 112, malades dont 10 998 sont sortis et 1 114 sont décédés, ce qui constitue une mortalité de 10,4 sur 100.

Dans 11 maisons d'aliénés ont été traités 2272 individus, dont 740 sont sortis et 101 sont décédés.

Le royaume est divisé en 156 districts médicaux civils.

Le nombre total de médecins autorisés a été de 792. La vaccination a été pratiquée sur 40 025 individus, soit par des médecins, soit par des aides-vaccinateurs, dont le nombre a été de 658. Il y a 908 sages femmes. Le nombre des pharmacies a été de 102.

A. Almindelig Beretning

om Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget for Aaret 1892.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal. Medicinalpersonale.

Section médicale (1), superficie (2), population (3), nombre des médecins (4), des dentistes (5), des sages-femmes (6), des aides-vaccinateurs (7), des pharmacies (8).

Tabel I.	1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km ² .	Tilstedev. Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal				
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.	Apotheker.
I.	1. Kristiania (By)	16,55	¹⁾ 148 213	153	40	51	-	13
II.	Akershus Amt	5321,42	100 427	31	-	33	32	2
	2. Aker	1063,50	34 488	10	-	9	7	1
	3. Ullensaker	2141,02	33 456	10	-	11	11	-
	4. Høland	1263,28	13 609	3	-	7	8	-
	5. Follo	853,02	18 874	8	-	6	6	1
III.	Smaalenenes Amt	4142,69	120 864	37	5	45	28	7
	6. Eidsberg	1405,92	22 073	4	-	10	9	-
	7. Moss	783,91	22 785	8	1	10	6	2
	8. Sarpsborg	700,16	49 037	13	2	13	7	3
	9. Hvaler	1250,99	15 810	2	-	6	6	-
	10. Fredrikshald	1,71	11 159	10	2	6	-	2
IV.	Buskerud Amt	14996,85	105 203	34	6	45	19	5
	11. Drammen	603,18	34 664	11	4	15	2	3
	12. Ringerike	1800,92	15 680	6	1	7	4	1
	13. Modum	2358,86	25 037	8	-	9	3	-
	14. Nes	2899,46	7 603	1	-	4	3	-
	15. Aal	2723,81	5 377	1	-	2	2	-
	16. Sandsvær	1810,32	12 343	5	1	5	2	1
	17. Rollag	3300,30	4 499	2	-	3	3	-
V.	Jarlsberg og Larvik Amt	2320,93	97 745	33	6	42	15	8
	18. Tønsberg	781,12	44 418	15	3	21	9	3
	19. Hof	866,53	19 423	7	-	6	2	2
	20. Larvik	678,29	33 904	11	3	15	4	3

¹⁾ Efter Opgave fra Kristiania Sundhedskommission var Middelfolkemængden i 1892 154 682.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I (Forts.)		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km ² .	Tilstedev. Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.	Apotheker.	
VI.	Hedemarkens Amt.....	27507,72	120 386	37	4	45	39	6	
	21. Solør og Odalen.....	3492,38	32 625	8	1	9	9	1	
	22. Hedemarken.....	2688,24	42 638	13	2	11	8	3	
	23. Søndre Østerdalen.....	3036,74	18 633	6	1	6	5	1	
	24. Trysil.....	3759,54	5 460	2	-	4	5	-	
	25. Rendalen.....	7093,47	9 892	3	-	8	6	-	
	26. Tønset.....	6398,71	10 330	5	-	7	6	1	
VII.	Kristians Amt.....	25362,50	108 579	31	2	41	37	3	
	27. Hadeland og Land.....	2948,24	24 186	7	-	10	7	1	
	28. Søndre Valdres.....	2495,38	10 059	5	-	4	5	-	
	29. Nordre —.....	2943,32	7 103	2	-	4	4	-	
	30. Toten.....	1483,89	23 916	8	1	7	7	1	
	31. Faaberg.....	2359,26	15 337	4	1	5	4	1	
	32. Ringebu.....	3166,69	11 659	2	-	3	3	-	
	33. Lom.....	5799,56	9 770	2	-	4	4	-	
	34. Lesje.....	4166,16	6 549	1	-	4	3	-	
VIII.	Bratsberg Amt.....	15189,10	91 410	33	6	43	37	6	
	35. Skien.....	1066,24	30 162	9	3	16	6	4	
	36. Kragerø.....	1650,41	22 934	8	2	7	5	1	
	37. Hollen.....	1141,81	12 137	6	1	5	5	1	
	38. Sauland.....	1716,04	6 795	3	-	4	5	-	
	39. Kviteseid.....	2256,07	7 890	2	-	4	6	-	
	40. Laardal.....	4214,11	7 952	4	-	5	5	-	
	41. Tinn.....	3144,42	3 540	1	-	2	5	-	
IX.	Nedenes Amt.....	9347,99	77 352	22	3	31	21	6	
	42. Østre Nedenes.....	889,43	31 652	6	1	7	5	4	
	43. Vestre —.....	1116,72	31 558	13	2	16	7	2	
	44. Aamli.....	1995,71	5 739	1	-	3	3	-	
	45. Evje.....	1139,43	4 050	1	-	3	4	-	
	46. Setersdalen.....	4206,70	4 353	1	-	2	2	-	
X.	Lister og Mandal Amt...	7264,34	76 213	24	6	32	26	5	
	47. Kristiansand.....	16,04	12 543	12	5	6	-	2	
	48. Oddernes.....	1147,05	20 818	4	1	9	8	1	
	49. Undal.....	1960,28	12 140	1	-	6	6	-	
	50. Lyngdal.....	841,83	6 850	1	-	2	4	-	
	51. Vanse.....	268,35	9 445	3	-	4	3	1	
	52. Flekkefjord.....	3030,79	14 417	3	-	5	5	1	
XI.	Stavanger Amt.....	9147,16	114 223	22	5	54	39	8	
	53. Sogndal.....	790,77	5 592	1	-	3	3	-	
	54. Egersund.....	1298,02	13 161	2	-	5	3	1	
	55. Sandnes.....	1955,84	15 333	2	-	8	5	1	
	56. Stavanger Stadsfysikat..	6,26	22 483	7	4	12	-	3	
	57. Stavanger.....	204,98	8 368	1	-	-	5	-	
	58. Finnø.....	1544,36	11 831	1	-	8	8	-	
	59. Sand.....	2495,48	10 459	1	-	6	6	-	
	60. Karmøen.....	447,24	14 528	3	-	8	5	1	
	61. Haugesund.....	619,44	15 522	4	1	4	4	2	

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel 1. (Forts.)		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km ² .	Tilstedev. Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinører.	Apotheker.	
XII.	Søndre Bergenhus Amt ..	15606,67	127 678	22	-	62	55	1	
	Sveens Herred ¹⁾	214,22	3 054	-	-	2	2	-	
	62. Indre Søndhordland ..	1099,71	9 160	3	-	6	3	-	
	63. Ytre — ..	597,52	10 466	2	-	7	7	-	
	64. Tysnes	1042,50	6 198	3	-	7	7	-	
	65. Indre Hardanger	5554,45	10 081	3	-	7	6	-	
	66. Ytre —	877,34	7 659	2	-	5	2	-	
	67. Voss	2073,52	10 519	2	-	4	4	1	
	68. Søndre Midthordland ...	995,42	12 997	2	-	5	5	-	
	69. Nordre — ..	433,49	18 111	1	-	3	3	-	
	70. Osterøen	1561,94	16 204	2	-	7	6	-	
	71. Alversund	242,79	7 238	1	-	4	4	-	
	72. Lindaas	913,76	12 991	1	-	5	6	-	
XIII.	73. Bergen (By)	13,55	52 803	38	11	27	-	6	
XIV.	Nordre Bergenhus Amt ..	18472,48	87 839	16	-	58	51	2	
	74. Lærdal	3617,94	6 729	1	-	4	5	1	
	75. Lyster	2225,15	5 293	1	-	4	4	-	
	76. Indre Sogn	887,33	5 224	2	-	2	3	-	
	77. Midtre —	1792,34	8 324	3	-	9	7	-	
	78. Ytre —	1787,30	9 694	1	-	7	6	-	
	79. Ytre Søndfjord	879,18	8 458	1	-	7	3	-	
	80. Indre —	2101,29	12 030	1	-	6	7	-	
	81. Kinn	1160,17	8 691	2	-	4	4	1	
	82. Ytre Nordfjord	566,83	6 611	1	-	3	3	-	
	83. Nordfjordeidet	662,23	4 515	1	-	3	2	-	
	84. Gloppen	1031,89	5 017	1	-	3	2	-	
	85. Indviken	1761,83	7 253	1	-	6	5	-	
XV.	Romsdals Amt	14989,61	127 663	28	3	80	63	6	
	86. Vestre Søndmør	918,51	11 907	2	-	8	7	-	
	87. Indre —	1241,27	8 120	1	-	3	3	1	
	88. Østre —	2040,94	6 492	1	-	6	6	-	
	89. Ørskog	723,33	7 166	1	-	3	3	-	
	90. Nordre Søndmør	314,82	17 883	5	1	12	6	2	
	91. Ytre Romsdal	1164,66	17 619	3	-	12	8	1	
	92. Indre —	2512,49	10 887	3	-	6	6	-	
	93. Søndre Nordmør	817,52	22 806	6	2	13	8	2	
	94. Sundal	1964,15	5 840	2	-	6	6	-	
	95. Surendal	2065,16	8 829	2	-	5	5	-	
	96. Nordre Nordmør	1226,76	10 114	2	-	6	5	-	
XVI.	Søndre Trondhjems Amt.	18606,24	123 750	45	6	66	41	6	
	97. Trondhjem	32,57	24 743	23	5	17	-	4	
	98. Strinden	689,47	16 115	5	-	5	5	-	
	99. Selbu	2545,04	5 421	1	1	2	2	-	

¹⁾ Sveens Herred hører til Haugesunds Lægedistrikt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.)	1	2	3	4	5	6	7	8
				Antal				
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km ² .	Tilstedev. Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.	Apotheker.
	100. Røros ¹⁾	3439,17	6 111	2	-	4	4	1
	101. Guldalen	2972,67	12 973	2	-	7	7	-
	102. Opdal ²⁾	2805,14	5 275	2	-	3	2	-
	103. Orkedalen	1943,59	14 439	4	-	10	6	1
	104. Hitteren	921,83	9 669	1	-	4	4	-
	105. Hevne	1090,46	5 153	1	-	2	2	-
	106. Ytre Fosen	656,88	9 877	1	-	4	2	-
	107. Indre —	814,24	7 527	2	-	4	3	-
	108. Nordre —	1733,82	7 255	1	-	4	4	-
XVII.	Nordre Trondhjems Amt.	22767,81	81 529	21	1	38	43	3
	109. Stjørdalen	2252,16	10 699	2	-	4	4	-
	110. Frosten	646,72	7 853	1	-	4	4	-
	111. Levanger	2078,50	12 347	5	-	4	5	1
	112. Inderøen	985,62	11 347	2	-	7	6	-
	113. Stenkjær	2193,89	10 821	3	-	4	6	1
	114. Grong	10285,71	7 601	2	-	4	7	-
	115. Namsos	1302,03	6 302	3	1	3	3	1
	116. Fosnes	1323,00	4 681	1	-	2	3	-
	117. Kolvereid	1085,30	4 851	1	-	3	3	-
	118. Vikten	614,88	5 045	1	-	3	2	-
XVIII.	Nordlands Amt	37958,50	132 447	28	2	69	53	3
	119. Brønnø	2391,99	11 917	2	-	5	5	-
	120. Alstahaug	1262,94	11 830	1	-	6	3	-
	121. Vefsen	7067,38	7 380	2	-	4	3	1
	122. Ranen	5064,53	13 652	3	-	5	4	-
	123. Lurø	2321,77	8 288	1	-	4	4	-
	124. Gildeskaal	1849,77	5 315	1	-	2	3	-
	125. Bodø	535,79	8 040	2	2	3	2	1
	126. Folden	2270,75	4 244	1	-	2	3	-
	127. Skjerstad	3980,19	7 148	2	-	3	3	-
	128. Steigen	433,74	3 338	1	-	2	1	-
	129. Hammerø	1058,83	2 946	1	-	1	1	-
	130. Lødingen	2832,05	5 295	2	-	4	3	-
	131. Ofoten	3036,16	5 771	1	-	4	2	-
	132. Flakstad	395,47	3 504	1	-	4	4	-
	133. Buksnes	288,30	7 901	1	-	6	3	-
	134. Østlofoten	630,20	7 074	2	-	3	2	1
	135. Hadsel	944,02	10 008	2	-	5	2	-
	136. Sortland	1594,62	8 826	2	-	6	5	-
XIX.	Tromsø Amt	26246,10	65 009	14	2	27	31	3
	137. Trondenes	1543,69	11 760	2	-	4	5	1
	138. Ibbestad	1660,95	8 033	1	-	2	2	-
	139. Tranø	1083,02	4 738	1	-	2	3	-
	140. Berg	609,10	1 849	1	-	1	2	-

¹⁾ Medregnet de til Hedemarkens Amt hørende Dele af Tolgens Herred. ²⁾ Medregnet det til Hedemarkens Amt hørende Inset Sogn.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.)		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km ² .	Tilstedev. Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinerer.	Apotheker.	
	141. Lenviken	1198,47	5 583	1	-	3	4	-	
	142. Maalselven	5896,05	4 686	1	-	3	3	-	
	143. Balsfjorden	1565,28	4 451	1	-	2	2	-	
	144. Tromsø	1593,90	10 299	3	2	4	3	2	
	145. Lyngen	3682,27	5 354	1	-	2	4	-	
	146. Karlsø	1374,15	2 704	1	-	2	1	-	
	147. Skjervø	6039,22	5 552	1	-	2	2	-	
XX.	Finmarkens Amt	47385,34	29 341	10	-	19	28	3	
	148. Alten	12119,15	5 406	1	-	3	4	-	
	149. Loppen	1173,64	1 731	1	-	2	2	-	
	150. Hammerfest	3397,36	3 995	2	-	2	3	1	
	151. Maasø	535,80	2 508	1	-	2	5	-	
	152. Kistrand	16443,78	3 354	1	-	4	4	-	
	153. Tanen	3903,64	3 080	1	-	1	4	-	
	154. Vardø	2257,99	3 310	1	-	2	2	1	
	155. Vadsø	2565,99	4 025	1	-	3	1	1	
	156. Sydvaranger	4987,99	1 932	1	-	-	3	-	
	Riget	322303,89	1 988 674	679	108	908	658	102	

Folkemængde. Den for Rigets Amter og Lægedistrikter opførte Folkemængde (Tabel I) er den tilstedeværende Folkemængde angivet efter de af det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Resultaterne af Folketællingen i Norge den 1ste Januar 1891. Til Beregning af Dødelighedsforhold og andre Forholdsberegninger i Aaret er derimod benyttet den af det statistiske Centralbureau til Medicinaldirektøren meddelte Opgave over den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde i Aaret.

Sundhedstilstanden var særlig i Aarets første Kvartal mindre god paa Grund af en fra forrige Aar fortsat udbredt Influenzaepidemi, men har forøvrigt i det Hele været tilfredsstillende.

De hyppigst forekommende epidemiske Sygdomme var de katarrhalske Sygdomme, som udgjør 39,4 pCt. og Influenza, som udgjør 20,9 pCt. af de anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme; dernæst kommer akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera med tilsammen 12,9 pCt. I Hyppighed efter disse kommer Lungebetændelse, Kighoste, Mæslinger og Diphtherit. Mæslinger og Kighoste viser en betydelig og Lungebetændelse en mindre Tiltagen i de Angrebnes Antal, hvori- mod Diphtherit og særlig Skarlagensfeber samt Typhoidfeber viser adskillig Tilbagegang.

De af epidemiske Sygdomme Angrebne udgjør 97,2 pro mille af den beregnede Middelfolkemængde for Aaret; Antallet er saaledes lidt større end i

Dødeligheden i Riget, dets Bygder og Byer.
La mortalité dans le royaume, les communes et les villes par préfectures.

Tabel II.	Hele Riget.				Bygderne.				Byerne.			
	Beregnet tilstede- værende Middelbe- folkning.	Antal Dødsfald i 1892.	Døde af 1000 Levende.		Beregnet tilstede- værende Middelbe- folkning.	Antal Dødsfald i 1892.	Døde af 1000 Levende.		Beregnet tilstede- værende Middelbe- folkning.	Antal Dødsfald i 1892.	Døde af 1000 Levende.	
			1892.	1891.			1892.	1891.			1892.	1891.
Riget	2 006 500	35 769	17,88	17,46	1 530 400	26 446	17,28	16,94	476 100	9 323	19,58	19,17
Amter:												
1. Kristiania	155 500	3 185	20,5	20,6	-	-	-	-	155 500	3 185	20,5	20,6
2. Akershus	100 700	1 833	18,2	18,5	97 500	1 754	18,0	18,5	3 200	79	24,7	17,8
3. Smaalenene	122 000	2 304	18,9	16,8	86 900	1 622	18,7	16,8	35 100	682	19,4	16,6
4. Buskerud	106 100	1 771	16,7	16,5	77 800	1 285	16,5	16,3	28 300	486	17,2	17,2
5. Jarlsberg og Larvik	98 400	1 641	16,7	16,9	65 800	1 075	16,3	16,4	32 600	566	17,4	18,0
6. Hedemarken	120 300	2 115	17,6	16,4	114 800	2 039	17,8	16,4	5 500	76	13,8	16,5
7. Kristian	108 500	1 867	17,2	16,0	105 200	1 800	17,1	16,0	3 300	67	20,3	17,3
8. Bratsberg	92 500	1 592	17,2	16,1	70 300	1 122	16,0	16,0	22 200	470	21,2	16,5
9. Nedenes	77 000	1 490	19,4	19,3	63 600	1 275	20,0	19,4	13 400	215	16,0	18,7
10. Lister og Mandal	75 300	1 501	19,9	21,5	56 100	1 104	19,9	20,9	19 200	397	20,7	23,2
11. Stavanger	114 100	2 033	17,8	16,2	79 100	1 380	17,4	15,5	35 000	653	18,7	18,0
12. Søndre Bergenhus	129 100	1 809	14,0	15,3	129 100	1 809	14,0	15,3	-	-	-	-
13. Bergen	54 600	973	17,8	17,0	-	-	-	-	54 600	973	17,8	17,0
14. Nordre Bergenhus	87 900	1 178	13,4	14,4	87 200	1 170	13,4	14,4	700	8	11,4	18,6
15. Romsdal	128 500	1 822	14,2	14,8	107 800	1 461	13,5	14,5	20 700	361	17,4	16,9
Deraf til Bergens Stift	52 300	660	-	-	43 700	537	-	-	8 600	153	-	-
— « Trondhjems Stift	76 200	1 132	-	-	64 100	924	-	-	12 100	208	-	-
16. Søndre Trondhjem	123 800	2 490	20,1	20,4	99 100	1 944	19,6	19,3	24 700	546	22,1	24,8
17. Nordre —	80 900	1 474	18,2	18,9	76 300	1 374	18,0	18,9	4 600	100	21,7	19,1
18. Nordland	135 100	2 708	20,0	19,1	129 900	2 596	20,0	18,9	5 200	112	21,5	24,3
19. Tromsø	66 600	1 166	17,5	15,4	60 400	1 038	17,2	15,3	6 200	128	20,6	16,3
20. Finmarken	29 600	817	27,6	20,6	23 500	598	25,4	19,8	6 100	219	35,9	23,9

Dødeligheden i Byerne.

La mortalité dans les villes.

Amt.	Tabel III. Byer.	Tilstede- værende Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal Døde i 1892.	Døde af 1000 Levende.					
				1892.	1891.	1890.	1889.	1888.	1887.
I.	Kristiania ¹⁾	148 213	3 185	21,5	20,5	21,1	22,1	22,8	24,24
II.	Drøbak	2 147	46	21,4	17,7	13,6	21,8	26,5	21,7
	Hvitsten	149	3	20,1	-	13,4	-	21,8	16,3
	Hølen	191	7	36,6	15,7	10,4	35,0	9,0	30,4
	Son	769	23	29,9	20,8	17,4	19,5	22,6	18,0
III.	Moss	8 036	144	17,9	17,7	17,8	22,3	23,3	22,0
	Sarpsborg	2 936	56	19,1	17,0	19,8	12,7	15,9	27,9
	Fredrikstad	12 292	228	18,5	16,7	14,6	14,2	16,3	14,8
	Fredrikshald . . .	11 159	254	22,8	16,0	13,8	23,1	17,0	15,4
IV.	Drammen	20 437	335	16,4	18,2	11,0	20,0	20,0	19,2
	Holmsbu	436	6	13,8	6,0	10,7	7,9	25,5	29,4
	Hønefoss	1 505	24	15,9	13,3	16,2	23,5	19,5	16,4
	Kongsberg	5 291	121	22,9	15,9	20,6	23,1	26,7	26,1
V.	Svelviken	1 346	21	15,6	17,1	15,7	19,4	18,7	18,0
	Holmestrand	2 287	49	21,4	15,7	18,6	20,8	22,5	13,4
	Horten	6 536	145	22,2	15,9	15,7	25,0	21,3	14,0
	Aasgaardstrand . .	372	5	13,4	10,8	22,6	9,7	14,6	24,2
	Tønsberg	6 818	96	14,1	18,0	14,5	11,7	13,8	14,8
	Sandefjord	3 903	59	15,1	19,0	18,8	14,4	15,1	18,6
	Larvik	10 933	191	17,5	19,9	16,2	15,4	18,8	15,3
VI.	Kongsvinger	1 308	16	12,2	15,3	14,4	12,5	22,6	16,6
	Hamar	4 013	60	14,9	17,2	24,9	23,1	23,6	15,6
VII.	Gjøvik	1 391	35	25,2	21,6	13,4	17,1	10,2	14,5
	Lillehammer	1 861	32	17,2	14,5	15,3	10,4	13,4	7,0
VIII.	Brevik	1 993	48	24,1	21,1	20,0	19,5	22,3	11,1
	Porsgrund	3 841	66	17,2	17,7	12,4	19,0	21,1	13,7
	Skien	8 959	204	22,7	15,3	17,8	23,1	20,9	16,7
	Stathelle	345	11	31,9	17,4	32,0	13,0	7,7	13,0
	Langesund	1 230	32	26,0	11,4	13,0	15,0	17,2	16,4
	Kragerø	5 492	109	19,8	17,7	18,0	18,2	15,3	14,5

¹⁾ Dødeligheden for Aarene 1887—1891 beregnet efter hvert Aars hjemmehørende Middelbefolkning; beregnet paa samme Maade for 1892 med en Middelbefolkning af 155 500 (se Tabel II) vilde Mortaliteten udgjort 20,5.

Dødeligheden i Byerne.

Amt.	Tabel III (Forts.). Byer.	Tilstede- værende Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal Døde i 1892.	Døde af 1000 Levende.					
				1892.	1891.	1890.	1889.	1888.	1887.
IX.	Østerrisør	2 988	69	23,1	11,7	10,8	14,2	14,2	13,1
	Tvedestrand . . .	1 657	20	12,1	25,3	14,7	12,3	16,0	11,7
	Arendal	4 438	68	15,3	19,8	17,4	12,8	16,5	13,0
	Grimstad	2 880	42	14,6	17,0	13,6	20,5	17,0	15,6
	Lillesand	1 372	16	11,7	24,1	17,8	22,7	16,1	10,2
X.	Kristiansand . . .	12 543	267	21,3	21,6	21,2	23,2	26,4	18,2
	Mandal	3 616	56	15,5	31,8	20,9	18,3	18,6	19,4
	Farsund	1 518	38	25,0	19,1	21,8	29,6	24,9	20,2
	Flekkefjord . . .	1 541	36	23,4	20,1	23,4	19,0	23,7	17,7
XI.	Sogndal	461	9	19,5	6,5	10,7	6,7	9,0	17,8
	Egersund	2 815	46	16,3	17,0	18,2	23,1	21,7	17,2
	Sandnes	1 654	34	20,6	23,0	13,3	19,6	20,2	11,4
	Stavanger	22 483	449	20,0	19,0	16,0	18,1	21,5	17,6
	Kopervik	791	12	15,2	25,3	9,9	15,5	27,4	21,5
	Skudeneshavn . .	1 123	19	16,9	18,7	15,1	14,0	19,3	12,3
	Haugesund	5 382	84	15,6	13,0	16,2	22,7	14,6	14,6
XIII.	Bergen ¹⁾	52 803	973	18,4	17,2	15,7	18,2	21,6	15,8
XIV.	Florø	674	8	11,9	19,3	13,3	17,5	24,5	24,5
XV.	Aalesund	8 349	153	18,3	13,5	19,1	25,2	14,4	16,3
	Molde	1 660	35	21,1	21,7	25,7	19,5	19,5	21,4
	Kristiansund . .	10 135	173	17,1	19,1	20,8	19,7	14,3	15,5
XVI.	Trondhjem	24 700	546	19,0	21,3	28,0	27,0	21,4	19,7
XVII.	Levanger	902	20	22,2	24,4	18,0	14,6	16,9	8,9
	Stenkjær	1 866	27	14,5	15,5	28,6	17,6	17,0	14,1
	Namsø	1 815	53	29,2	20,4	11,4	18,4	14,7	17,3
XVIII.	Mosjøen	1 160	27	23,3	29,3	19,1	19,0	6,9	12,1
	Bodø	3 791	85	22,4	23,7	20,2	19,8	22,3	17,3
XIX.	Tromsø	6 071	128	21,1	16,6	18,5	19,4	21,9	17,7
XX.	Hammerfest . . .	2 238	86	38,4	21,4	36,1	22,3	22,7	13,5
	Vardø	2 217	78	35,2	28,0	34,7	16,2	21,6	27,4
	Vadsø	1 767	55	31,1	21,5	20,1	12,4	26,6	24,7

¹⁾ Dødeligheden beregnet efter Aarets Middelbefolkning (54 600) udgjør 17,8.

Døde i Forhold til 1000 levende Fødte.

Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants.

Tabel. IV.										
	1892.	1891.	1890.	1889.	1888.	1887.	1886.	1885.	1884.	1883.
Riget	602	565	590	586	549	520	520	526	529	552
Byer	588	560	595	604	599	588	536	534	540	525
Bygder	607	566	589	580	532	507	514	523	524	560
Amter:										
Kristiania	578	559	618	611	618	658	577	597	571	491
Akershus	632	669	559	606	605	571	556	556	541	515
Smaalenene	619	517	529	529	605	500	512	524	538	492
Buskerud	563	532	517	638	566	537	538	519	557	502
Jarlsb. og Larvik ...	586	552	554	560	558	484	510	477	479	487
Hedemarken	605	562	571	625	525	469	445	450	405	459
Kristian	624	551	507	535	506	487	490	552	513	478
Bratsberg	594	533	540	544	531	521	564	541	498	559
Nedenes	662	662	588	617	655	519	591	569	505	564
Lister og Mandal ...	702	746	717	715	779	643	584	547	598	634
Stavanger	589	545	576	583	585	489	504	517	471	598
Søndre Bergenhus ...	485	497	547	590	531	496	466	522	515	515
Bergen	531	528	496	565	661	473	467	520	588	558
Nordre Bergenhus ...	444	502	541	599	475	608	523	550	523	538
Romsdal	527	515	696	591	515	501	491	500	523	600
Søndre Trondhjem ...	745	714	773	682	588	598	590	653	591	741
Nordre Trondhjem ...	751	712	732	642	510	519	539	580	560	632
Nordland	617	537	583	422	419	378	413	429	515	552
Tromsø	530	426	535	521	412	400	406	417	562	656
Finmarken	771	594	665	626	546	597	907	490	519	650

1891 da det udgjorde 94,7 Angrebne pro mille. Det største Antal Angrebne har Kristiania By med 205,2 pro mille og Bergen med 192,0 pro mille, dernæst kommer Smaalenene, Jarlsberg og Larvik, Finmarken, Buskerud, Bratsberg og Akershus Amter, hvor Antallet af Angrebne i mere eller mindre Grad overstiger Gjennemsnittstallet for Riget, medens dette Tal ikke naaes i de øvrige Amter, blandt hvilke de bergenhussiske har det mindste Antal kjendte Angrebne, lidt mindre end en Fjerdedel af Gjennemsnittsantallet for Riget. Amter med større Bybefolkning har, som sædvanligt, størst Forholdstal.

I Forhold til Aaret forud viser der sig nogen Stigning i de Syges Antal i nogle østlandske Amter (Smaalenene, Akershus, Hedemarken, Kristian og Bratsberg) samt i enkelte nordenfjeldske (Nordland og Tromsø), i de fleste Kyst-amter samt i Buskerud og i Kristiania By derimod nogen Aftagen. De ialt anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme udgjør 195 003 og for 193 434 af

Samtlige af Lægerne anmeldte epidemiske
Les maladies épidémiques

Tabel V.	Samtlige epidemiske Sygdomme.		Angrebne af epide- miske Sygdomme af 1000 Indbyggere.	Exan- thema- tisk Typhus.		Typhoid- feber.		Cerebro- spinal- meningit.		Barsel- feber.	
	Tilf.	Dsf.		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Riget	195003	7556	97,2	48	9	803	87	55	28	453	136
Byer	107419	2963	-	33	5	273	37	7	5	88	29
Bygder	87584	4593	-	15	4	530	50	48	23	365	107
Amter:											
1. Kristiania	31017	1187	205,2	33	5	65	6	-	-	21	9
2. Akershus	9905	440	98,4	-	-	15	1	-	-	22	7
3. Smaalenene	18432	541	151,1	-	-	66	14	1	-	15	8
4. Buskerud	12449	364	117,3	-	-	16	1	1	-	23	4
5. Jarlsb. og Larvik	12478	362	126,8	-	-	24	1	-	-	12	5
6. Hedemarken	10705	461	88,9	-	-	5	1	5	4	40	12
7. Kristian	8751	373	80,7	4	-	47	4	1	1	24	6
8. Bratsberg	9301	281	100,5	-	-	17	3	-	-	18	5
9. Nedenes	7366	278	95,7	-	-	9	1	2	2	11	1
10. Lister og Mandal	5431	231	72,1	-	-	13	1	-	-	12	1
11. Stavanger	8649	219	75,8	-	-	27	2	1	-	10	3
12. Søndre Bergenhus	2822	196	21,9	-	-	101	4	2	-	22	7
13. Bergen	10485	268	192,0	-	-	90	14	3	2	-	1
14. Nordre Bergenhus	2123	144	24,2	-	-	71	12	33	16	20	2
15. Romsdal	8023	240	62,4	-	-	48	5	1	-	45	6
16. Søndre Trondhjem	11672	585	94,3	1	-	46	4	2	2	43	11
17. Nordre —	5578	315	68,2	-	-	11	3	-	-	11	4
18. Nordland	9643	648	71,4	8	4	61	4	1	-	65	28
19. Tromsø	5614	263	85,8	2	-	56	5	2	1	27	12
20. Finmarken	3659	160	123,6	-	-	15	1	-	-	12	4

disse kjendes deres Optræden i de forskjellige Maaneder; de fleste forekom i Aarets første Kvartal, særlig i Januar (40 875), væsentligst betinget ved den da optrædende Influenzaepidemi. Det mindste Antal opgives for September og Oktober.

Antal Angrebne af epidemiske Sygdomme af 1000 Indvaanere i Riget og dets Amter for Aaret findes anført paa Tabel V.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter de af det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Folkemængdens Bevægelse i 1892: 35 769 eller 17,83 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde. Den

Sygdomme fordelte paa Amter.
dans les préfectures.

Børne- kopper.		Vand- kopper.	Skarlagens- feber.		Røde- Hunde.	Mæslinger.		Rosen.		Kighoste.		Diphtherit.	
Tilf.	Dsf.	Tilfælde.	Tilf.	Dsf.	Tilfælde.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
17	3	1609	2925	215	126	8726	334	1799	63	9415	453	5309	1230
14	2	1131	1009	79	89	4218	130	719	30	5827	269	1276	272
3	1	478	1916	136	37	4508	204	1080	33	3588	184	4033	958
-	-	235	287	36	11	734	71	122	12	2107	150	267	81
-	-	88	479	47	-	834	16	88	4	787	24	164	32
2	-	158	547	42	-	198	3	99	2	1354	42	365	53
-	-	136	29	-	12	818	18	142	4	524	9	205	52
-	-	161	104	5	1	1206	36	134	2	738	15	134	36
-	-	47	72	6	-	354	6	102	-	460	16	589	108
-	-	50	113	1	1	173	14	88	4	499	18	418	89
-	-	127	23	-	4	1162	24	88	2	81	6	254	43
-	-	57	111	3	17	503	27	73	1	373	33	140	15
-	-	66	39	1	9	29	1	75	3	285	29	150	30
9	-	110	125	9	2	1	-	62	-	716	23	43	6
-	-	43	127	4	2	1	-	64	-	19	2	90	21
-	-	116	90	1	3	13	-	81	4	935	38	22	1
-	-	17	24	-	1	4	-	37	-	21	2	57	27
-	-	19	82	8	45	5	-	132	3	47	2	146	23
-	-	122	376	29	17	387	7	124	7	217	18	637	181
-	-	12	113	14	-	493	13	74	2	117	6	335	93
-	-	24	160	8	-	240	26	139	7	134	20	1094	294
2	1	17	13	1	1	869	52	40	2	-	-	94	25
4	2	4	11	-	-	702	20	35	4	1	-	105	20

er ubetydelig større end Aaret forud, da den var 17,46 pro mille, men næsten nøiagtig lig den i 1890, da den var 17,88 pro mille.

Dødeligheden i Rigets Bygder (17,28 pro mille) er ubetydeligt lavere end Gjennemsnittsdødeligheden for Riget og er lidt større end Aaret forud (16,94 pro mille), medens den i Rigets Byer (19,58 pro mille) er noget større end Gjennemsnittsdødeligheden i Riget i dette Aar og tillige lidt større end Dødeligheden i Byerne Aaret forud (19,17 pro mille).

Sammenlignes Dødeligheden i Amterne (Overøvrighedsdistrikterne) med Rigets, viser den sig størst i Finmarken, hvor den overstiger Rigets med

Samtlige af Lægerne anmeldte epidemiske

Les maladies épidémiques

Tabel V. (Forts.)	Strube- hoste.		Kusma.	Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.		Katar- rhalsk og folli- kulær Angina.	Influenza.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.
Riget	284	138	1837	60435	1141	16485	40921	717
Byer	108	42	1196	36516	564	10540	21622	256
Bygder	176	96	641	23919	577	5945	19299	461
Amter:								
1. Kristiania	36	17	140	12747	251	2801	4830	62
2. Akershus	15	14	92	2773	67	683	1395	44
3. Smaalenene	30	17	181	5841	101	1838	3692	41
4. Buskerud	19	7	175	3966	71	885	2888	55
5. Jarlsberg og Larvik ..	11	5	395	3973	67	1036	1811	19
6. Hedemarken	18	7	159	2411	64	817	3442	81
7. Kristians	17	7	147	2220	46	561	2589	53
8. Bratsberg	6	3	282	2511	36	816	1801	41
9. Nedenes	10	6	159	2532	40	658	1209	22
10. Lister og Mandal ...	15	4	10	1833	41	556	839	18
11. Stavanger	5	3	5	3257	52	657	1377	16
12. Søndre Bergenhus ...	4	1	2	667	25	174	623	26
13. Bergen	6	-	64	3966	40	1138	1843	17
14. Nordre Bergenhus ...	11	4	1	538	14	109	334	10
15. Romsdal	14	3	5	2126	47	749	2633	36
16. Søndre Trondhjem ...	27	25	3	3013	61	1213	3382	62
17. Nordre —	10	5	1	1493	33	414	1257	30
18. Nordland	13	2	9	2308	34	705	2646	32
19. Tromsø	9	7	2	1227	21	360	1510	40
20. Finmarken	8	1	5	1033	30	315	820	12

næsten 10 pro mille, dernæst kommer Kristiania, søndre Trondhjem og Nordlands Amter, hvor den overgaar Rigets med vel 2 pro mille, derefter Lister og Mandal, Nedenes, Smaalenene, Akershus og nordre Trondhjems Amter med mellem 1 og 2 pro mille større Dødelighed end gennemsnitlig for hele Riget. Mindst har Dødeligheden været i de bergenhusiske Amter og Romsdal (mellem 3 og 4 pro mille mindre end Rigets), i Buskerud og Jarlsberg og Larviks Amter (mellem 1 og 2 pro mille mindre Dødelighed end Rigets). I de øvrige Amter er Forskjellen mindre væsentlig. I Amterne langs Østsiden og Bunden af Kristianiafjorden, samt fra Nedenes til og med Stavanger, fremdeles i de nordenfjeldske Amter, undtagen Tromsø, har Dødeligheden saaledes været større end Gennem-

Sygdomme fordelte paa Amter.
dans les préfectures.

Lunge- betændelse.		Pleurit.		Gigtfeber.		Kold- feber.	Diarrhoe og indenlandsk Cholera.		Cholera asiatica.		Blodgang.		Skjørbug.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
11768	1990	3380	113	3102	73	79	25144	807	2	2	220	15	61	2
3953	633	1285	28	1396	23	40	16003	555	2	2	54	2	20	-
7805	1357	2095	85	1706	50	39	9141	252	-	-	166	13	41	2
725	143	264	6	398	7	-	6093	331	-	-	1	-	-	-
590	122	162	7	184	5	1	1517	50	-	-	14	-	2	-
1075	156	195	8	256	5	10	2492	49	-	-	8	-	9	-
634	93	154	5	201	3	3	1608	42	-	-	8	-	2	-
640	126	187	5	218	7	20	1671	33	-	-	1	-	1	-
939	121	145	5	168	5	1	926	25	-	-	1	-	4	-
743	118	139	3	214	3	1	676	4	-	-	21	1	5	1
584	72	129	4	116	4	1	1276	37	-	-	1	-	4	1
344	92	138	8	157	4	15	840	23	-	-	8	-	-	-
283	53	120	6	101	2	4	989	39	2	2	1	-	-	-
533	79	181	10	130	2	13	1371	14	-	-	11	-	3	-
383	91	78	4	66	1	2	346	9	-	-	3	1	3	-
610	116	205	4	172	2	6	1122	28	-	-	-	-	-	-
395	47	83	3	75	2	-	285	5	-	-	7	-	-	-
572	73	326	7	198	7	1	778	19	-	-	47	1	4	-
772	136	182	8	151	3	-	940	28	-	-	17	3	-	-
535	83	132	8	129	3	-	425	16	-	-	13	2	3	-
771	147	353	7	109	4	-	748	24	-	-	47	7	8	-
461	70	116	-	41	3	-	756	23	-	-	8	-	1	-
179	52	91	5	18	1	1	285	8	-	-	3	-	12	-

snitsdødeligheden for Riget, medens den i Amterne langs Vestsiden af Kristiania-fjorden, i Indlandsamterne, samt de bergenhusiske Amter med Romsdal har været mindre end denne.

I Forhold til Aaret forud er Dødeligheden steget i Smaalenene, Hedemarken, Kristians og Bratsberg Amter med mellem 1 og 2 pro mille, i Tromsø Amt med mellem 2 og 3 pro mille, i Finmarkens Amt med 7 pro mille. I de øvrige Amter er Forskjellen mindre betydelig, i enkelte lidt over i andre noget under den tilsvarende Dødelighed Aaret forud.

Tabel II (Side 6*) giver en Oversigt over de Dødes Antal og Døde-

De af Lægerne opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Maaned, Kjøen og Alder.

Le nombre des cas des maladies épidémiques traités par mois, par sexe et par âge.

Tabel VI. Sygdom.	Ialt anmeldte Tilfælde.	Procent- forhold til samtlige opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme.	Ialt anmeldte Dødsfald.	Procent Døde af samtlige Tilfælde af samme Sygdom.	Kjøn og Alder (par sexe et âge).				Tiden er opgivet for Antal Behand- lede.
					1		2		
					Børn (under 15 Aar).		Voxne (over 15 Aar).		
					Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	
Typhus exanthematicus	48	0,02	9	18,8	9	6	21	12	44
Febris typhoidea	803	0,4	87	10,8	113	111	310	250	802
Meningitis cerebrospinalis	55	0,03	28	50,9	16	16	11	9	52
Febris puerperalis	453	0,2	136	30,0	-	-	-	453	416
Variolæ	17	0,009	3	17,7	4	3	5	5	17
Varicellæ	1609	0,8	-	-	740	757	49	61	1598
Scarlatina	2925	1,5	215	7,3	1351	1347	82	129	2889
Rubeolæ	126	0,06	-	-	46	62	9	9	126
Morbilli	8726	4,5	334	3,8	3783	3773	470	626	8700
Erysipelas	1799	0,9	63	3,5	98	169	586	875	1760
Tussis convulsiva	9415	4,8	453	4,8	4331	4774	77	123	9383
Diphtheritis	5309	2,7	1230	23,1	1805	1777	681	812	5282
Angina membranacea (Croup)	284	0,1	138	48,6	157	122	1	2	279
Parotitis	1837	0,9	-	-	594	577	398	212	1834
Bronchitis acuta, Catarrhus	60435	30,9	1141	1,9	13596	13370	16433	15770	59995
Angina catarrhalis et follicularis	16485	8,5	-	-	3073	3306	4889	4974	16336
Influenza	40921	20,9	717	1,7	3820	3996	15013	14904	40458
Pneumonia crouposa	11768	6,0	1990	16,9	2298	1861	4175	3233	11651
Pleuritis	3380	1,7	113	3,3	380	275	1682	980	3351
Febris rheumatica	3102	1,6	73	2,4	275	240	1244	1289	3063
— intermittens	79	0,04	-	-	1	1	63	12	78
Diarrhoea acuta, Cholera nostras	25144	12,9	807	3,2	6842	6453	5829	5799	25048
Cholera asiatica	2	0,001	2	100,0	-	-	2	-	2
Dysenteria	220	0,1	15	6,8	43	45	63	53	216
Scorbutus	61	0,03	2	3,3	7	2	34	17	54
Tilsammen	195003		7556						193434

Tabel VI (Forts.).												
Sygdom.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Typhus exanthematicus	2	7	8	4	14	3	-	1	-	-	-	5
Febris typhoidea	57	51	47	54	78	54	81	82	74	65	72	87
Meningitis cerebrospinalis	-	1	4	16	16	7	2	1	2	-	1	2
Febris puerperalis	45	47	41	32	38	22	31	24	39	24	25	48
Variolæ	2	5	4	-	-	-	-	4	2	-	-	-
Varicellæ	142	147	109	125	163	147	100	77	55	126	181	226
Scarlatina	292	291	241	234	286	250	178	182	185	217	249	284
Rubeolæ	11	10	14	20	6	19	13	6	8	7	3	9
Morbilli	623	687	653	846	1359	1125	761	593	606	499	442	506
Erysipelas	162	114	157	145	167	134	165	131	125	144	160	156
Tussis convulsiva	1490	1372	1154	797	608	622	634	481	474	530	620	601
Diphtheritis	597	466	355	330	439	429	436	370	325	443	525	567
Angina membranacea (Croup)	45	24	34	24	21	24	17	9	9	27	19	26
Parotitis	295	270	350	180	215	146	49	37	56	52	95	89
Bronchitis acuta, Catarrhus	9922	8127	7101	5231	4731	3519	2885	2136	2419	3420	4622	5882
Angina catarrhalis et follicularis ..	1697	1501	1637	1345	1330	1059	967	1013	1002	1172	1664	1949
Influenza	21542	11065	3649	1278	797	464	276	152	151	222	363	499
Pneumonia crouposa	1860	1550	1338	1264	1405	750	575	306	351	499	811	942
Pleuritis	332	362	374	302	344	305	257	202	213	196	239	225
Febris rheumatica	276	242	268	279	297	282	275	185	189	217	254	299
— intermittens	6	4	8	6	7	4	4	7	10	7	9	6
Diarrhoea acuta, Cholera nostras ..	1464	1379	1375	1260	1407	1729	3135	4377	3496	1966	1784	1676
Cholera asiatica	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Dysenteria	11	5	22	13	7	33	11	37	44	8	11	14
Scorbutus	2	3	3	4	6	6	9	7	6	2	3	3
Tilsammen	40875	27730	18946	13789	13741	11135	10861	10420	9841	9843	12152	14101

De i Byerne anmeldte epidemiske Sygdomme ¹⁾.
Les maladies épidémiques dans les villes.

Tabel VII.															
Sygdom.	Kjendte Tilfælde.	Procentforhold til de i hele Riget kjendte Tilfælde af samme Sygdom.	Kjendte Dødsfald ²⁾	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Exanthematisk Typhus	1	2,1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Typhoidfeber	291	36,2	37	17	16	14	15	37	23	16	29	31	40	29	24
Cerebrospinalmeningit	6	10,9	5	-	1	1	-	-	1	2	-	-	-	1	-
Simpel Feber	623	-	-	58	41	52	49	45	65	60	42	57	51	39	64
Barselfeber	93	20,5	29	6	10	9	7	10	1	6	3	13	10	7	11
Børnekopper	15	88,2	2	-	5	4	-	-	-	-	4	2	-	-	-
Vandkopper	1157	71,9	-	104	112	84	89	123	93	50	43	33	90	154	182
Skarlagensfeber	1002	34,3	79	101	95	91	61	88	86	57	58	75	101	96	93
Røde Hunde	91	72,2	-	6	10	13	18	4	14	5	5	3	5	2	6
Mæslinger	4287	49,1	130	328	208	252	469	832	603	284	219	369	311	151	261
Rosen	725	40,3	30	70	47	67	52	78	53	50	56	60	58	68	66
Septichæmi, Pyæmi	80	-	20	7	6	8	9	4	2	10	7	4	8	4	11
Kighoste	5882	62,5	269	1176	950	800	477	299	207	299	241	299	341	393	400
Diphtherit	1276	24,0	272	129	114	90	73	102	106	68	83	94	94	145	178
Strubehoste	112	39,4	42	18	9	11	11	10	9	6	3	5	13	8	9
Kusma	1191	64,8	-	202	178	238	118	150	90	25	12	27	27	57	67
Akut Katarrh i Luftv. og Bronchit	36483	60,4	564	5897	4604	4382	3030	2673	2003	1614	1175	1574	2296	3125	4110
Katarrhalsk og follikulær Angina	10542	63,9	-	1044	925	1030	861	880	676	568	578	648	798	1126	1408
Influenza	21209	51,8	256	13381	4927	1270	373	287	174	104	49	61	166	194	273
Lungebetændelse	3959	33,6	633	635	527	450	392	448	232	199	105	143	201	259	368
Pleurit.	1217	36,0	28	90	114	128	122	129	125	85	72	81	84	100	87
Gigtfeber	1392	44,9	23	103	111	122	122	129	141	109	76	87	119	123	150
Koldfeber	38	48,2	-	1	1	3	2	4	3	-	6	6	6	3	3
Akut Diarrhoe og indenl. Cholera	15951	63,4	550	796	727	821	700	930	1055	2099	3094	2444	1245	1036	1004
Blodgang	56	25,5	2	1	1	5	2	3	11	4	10	7	5	6	1
Skjørbug	21	34,4	-	1	-	1	2	3	1	6	1	3	-	2	1
Tilsammen	107700		2976	24171	13739	9946	7054	7268	5774	5726	5971	6126	6019	7128	8778
Nye Tilfælde af Chanker og Syphilis	1405		26	119	96	124	135	132	102	117	106	105	119	130	120
Gonorrhoe og Urethrit	2366		-	208	181	185	185	208	163	161	122	229	247	224	253

¹⁾ Forklaring over Uoverensstemmelsen mellem Tabellerne VII og VIII findes i Texten. ²⁾ Efter Dødslisten for Byerne.

Epidemiske Sygdomme i Amternes Byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par préfectures.

Tabel VIII.			Ialt kjendte.		1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Kri- stiania.		Akers- hus Amt.		Smaa- lenene Amt.		Buske- rud Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hede- marken Amt.		Kri- stian Amt.		Brats- berg Amt.		Nedenes Amt.		Lister og Mandal Amt.		Sta- vanger Amt.			
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exanthematisk Typhus.	33	5	33	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	273	37	65	6	-	-	21	8	9	-	12	-	-	-	-	-	-	7	2	-	-	3	1	10	1	-
Cerebrospinalmeningit.	7	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-
Barsel-feber	88	29	21	9	-	-	7	5	7	2	4	-	-	-	2	-	6	5	5	-	5	-	4	2	-	-
Børnekopper	14	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-
Vandkopper	1131	-	235	-	-	-	124	-	77	-	147	-	20	-	9	-	108	-	35	-	23	-	85	-	-	-
Skarlagensfeber	1009	79	287	36	75	6	220	22	12	-	30	1	1	-	-	-	8	-	31	-	21	-	65	2	-	-
Røde Hunde	89	-	11	-	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	6	-	2	-	-	-
Mæslinger	4218	130	734	71	26	-	133	3	307	3	814	15	7	-	29	-	758	15	164	3	13	1	1	-	-	-
Rosen	719	30	122	12	2	-	52	1	60	3	74	1	16	-	7	-	49	2	38	-	39	-	39	-	-	-
Kighoste	5827	269	2107	150	36	1	801	23	219	3	498	4	30	-	116	6	38	2	108	9	130	9	688	21	-	-
Diphtherit	1276	272	267	81	-	-	145	11	28	8	42	9	16	4	26	6	88	23	20	1	95	16	18	2	-	-
Strubehoste	108	42	36	17	1	1	13	8	10	3	7	4	-	-	2	2	4	2	1	-	6	1	2	2	-	-
Kusma	1196	-	140	-	-	-	131	-	137	-	335	-	44	-	48	-	156	-	125	-	6	-	5	-	-	-
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit.	36516	564	12747	251	142	3	3671	40	1876	29	2722	29	310	2	229	6	1498	19	1177	12	1091	23	2674	34	-	-
Katarrhalsk og follikulær Angina	10540	-	2801	-	54	-	1321	-	534	-	764	-	146	-	75	-	509	-	351	-	396	-	520	-	-	-
Influenza	21622	256	4830	62	61	3	2004	21	1463	25	1232	8	610	7	236	1	1174	19	471	8	494	9	988	11	-	-
Lungebetændelse	3953	633	725	143	22	4	433	47	252	29	323	57	64	6	21	9	270	29	92	22	111	25	316	42	-	-
Pleurit	1285	28	264	6	4	-	70	2	85	1	109	1	5	-	8	-	51	1	43	-	45	5	89	4	-	-
Gigtfeber	1396	23	398	7	10	1	134	3	76	1	125	4	16	1	14	-	49	1	60	-	56	2	71	-	-	-
Koldfeber	40	-	-	-	-	-	5	-	2	-	8	-	-	-	-	-	-	-	5	-	1	-	12	-	-	-
Diarrhoe akut og inden- landsk Cholera	16003	555	6093	331	47	1	1829	26	896	23	1248	23	117	3	86	2	675	27	367	9	635	29	1122	8	-	-
Cholera asiatica	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Blodgang	54	2	1	-	-	-	-	-	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	9	-	-	-
Skjørbug	20	-	-	-	-	-	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Tilsammen	107419	2963	31917	1187	480	20	11116	220	6072	130	8496	156	1402	23	908	32	5448	147	3112	66	3179	123	6732	129	-	-

Epidemiske Sygdomme i Amternes Byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par préfectures.

Tabel VIII. (Forts.).	13		14		15		16		17		18		19		20	
	Bergen.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdal Amt.		Søndre Trondhjem Amt.		Nordre Trondhjem Amt.		Nordland Amt.		Tromsø Amt.		Finmarken Amt.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	90	14	-	-	11	-	13	2	1	-	-	-	19	2	12	1
Cerebrospinalmeningit...	3	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	-	1	-	-	12	1	5	-	1	-	-	-	4	2	5	2
Børnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	2
Vandkopper	116	-	4	-	7	-	105	-	5	-	14	-	16	-	1	-
Skarlagensfeber	90	1	-	-	14	2	122	8	16	1	2	-	7	-	8	-
Røde Hunde	3	-	-	-	37	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Mæslinger	13	-	4	-	-	-	213	2	131	1	8	-	470	13	393	3
Rosen	81	4	2	-	45	1	34	4	5	-	25	-	12	1	17	1
Kighoste	935	38	-	-	16	-	58	3	-	-	46	-	-	-	1	-
Diphtherit	22	1	-	-	57	8	246	74	23	1	102	15	7	3	74	9
Strubehoste	6	-	1	-	4	-	1	1	-	-	6	-	1	-	7	1
Kusma	64	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.	3966	40	9	-	1005	18	1613	21	332	6	360	4	415	3	679	24
Katarrhalsk og follikulær Angina	1138	-	1	-	447	-	773	-	108	-	182	-	174	-	251	-
Influenza	1843	17	-	-	1993	8	2015	33	334	7	356	-	850	15	668	2
Lungebetændelse	610	116	2	-	187	16	228	34	78	10	108	13	43	3	68	28
Pleurit	205	4	-	-	113	1	64	-	23	-	32	-	21	-	54	3
Gigtfeber	172	2	-	-	96	1	82	-	12	-	12	-	7	-	6	-
Koldfeber	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Diarrhoe akut og inden- landsk Cholera	1122	28	3	-	429	5	556	19	100	3	154	4	361	9	163	5
Cholera asiatica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blodgang	-	-	-	-	24	1	2	-	6	1	-	-	-	-	-	-
Skjærbug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	11	-
Tilsammen	10485	268	26	-	4497	62	6134	202	1170	30	1408	36	2409	51	2428	81

**Angrebne af 1000 Indvaanere af Typhoidfeber, Skarlagensfeber,
Diphtherit og Lungebetændelse.**

Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la scarlatine, de la diphthérie et de la pneumonie par 1000 habitants.

Riget og Overøvrighedsdistrikter.	Typhoidfeber.		Skarlagensfeber.		Diphtherit.		Lungebetændelse.	
	1892.	1891.	1892.	1891.	1892.	1891.	1892.	1891.
Riget	0,4	1,0	1,4	2,3	2,6	3,4	5,8	5,5
Byer	0,6	-	2,1	-	2,7	-	8,3	-
Bygder	0,3	-	1,3	-	2,6	-	5,1	-
Amter:								
1. Kristiania	0,4	0,6	1,8	2,9	1,7	2,9	4,7	4,7
2. Akershus	0,1	0,4	4,7	5,6	1,6	3,9	5,8	5,4
3. Smaalenene	0,5	0,5	4,5	6,8	3,0	5,9	8,8	6,9
4. Buskerud	0,1	0,5	0,3	1,1	1,9	4,4	6,0	4,6
5. Jarlsberg og Larvik....	0,2	0,4	1,1	4,2	1,4	1,8	6,5	8,0
6. Hedemarken	0,04	0,03	0,6	1,6	4,8	7,3	7,8	5,1
7. Kristian	0,4	0,4	1,0	2,2	3,9	4,5	6,8	6,2
8. Bratsberg	0,2	0,1	0,2	1,4	2,7	1,4	6,3	5,4
9. Nedenes	0,1	0,3	1,4	1,0	1,8	3,0	4,5	3,7
10. Lister og Mandal	0,2	0,5	0,5	1,2	2,0	3,1	3,8	3,9
11. Stavanger	0,2	1,8	1,1	0,6	0,4	0,9	4,8	4,8
12. Søndre Bergenhus.....	0,8	1,3	1,0	1,7	0,7	0,7	3,0	3,8
13. Bergen.....	1,6	2,5	1,6	3,1	0,4	0,6	11,2	10,7
14. Nordre Bergenhus.....	0,8	0,3	0,3	0,5	0,6	0,7	4,5	5,7
15. Romsdal.....	0,4	0,6	0,6	3,8	1,1	1,5	4,5	4,8
16. Søndre Trondhjem	0,4	0,4	3,0	3,8	5,1	4,9	6,2	7,0
17. Nordre —	0,1	0,6	1,4	1,3	4,1	9,0	6,6	6,9
18. Nordland	0,5	3,7	1,2	0,6	8,1	4,9	5,7	4,8
19. Tromsø	0,8	3,9	0,2	0,4	1,4	2,8	6,9	5,5
20. Finmarken	0,5	2,8	0,4	0,9	3,5	1,7	6,0	5,5

ligheden i 1892 i Forhold til den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde i Riget, dets Bygder og Byer med Fordeling paa Amterne.

Tabel III (Side 7*) giver en Oversigt over Dødeligheden i Byerne.

Tabel IV (Side 9*) viser Døde i Forhold til levende Fødte for Tiaaret 1883—92.

Epidemiske Sygdomme. I Tabel V (Side 10*) gives en Oversigt over samtlige af Lægerne opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme med Dødsfald af disse og med Fordeling paa Amterne.

**Oversigt over Typhoidfeberens Optræden i de inden de forskellige
Amter stærkest angrebne Lægedistrikter.
La fièvre typhoïde dans quelques districts civils.**

Tabel X.							
Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.
I.	Kristiania	65	6	XII.	Søndre Bergen- hus Amt	101	4
II.	Akershus Amt..	15	1		NordreMidthordland	24	1
	Aker	11	-		Alversund	24	-
	Ullensaker	2	1		Voss	23	2
III.	Smaalenene Amt	66	14		SøndreMidthordland	14	-
	Sarpsborg	51	14	XIII.	Bergen	90	14
	Eidsberg	8	-	XIV.	Nordre Bergen- hus Amt	71	12
IV.	Buskerud Amt..	16	1		Indre Sogn	28	5
	Ringerike	6	-		Ytre Nordfjord ..	26	5
	Drammen	5	-		Gloppen	10	-
V.	Jarlsberg og Larvik Amt	24	1	XV.	Romsdal Amt..	48	5
	Hof	13	1		Nordre Søndmør ..	13	-
	Larvik	10	-		Østre —	9	4
VI.	Hedemarken Amt	5	1		Indre Romsdal....	8	-
	Hedemarken	4	-	XVI.	Søndre Trond- hjem Amt....	46	4
VII.	Kristian Amt..	47	4		Selbu	19	-
	Nordre Valdres..	32	1		Trondhjem	13	2
	Toten	6	3	XVII.	Nordre Trond- hjem Amt....	11	3
VIII.	Bratsberg Amt.	17	3		Namsos	3	2
	Kragerø	11	2		Stenkjær	2	-
	Skien	6	1		Vikten	2	1
IX.	Nedenes Amt...	9	1	XVIII.	Nordland Amt..	61	4
	Vestre Nedenes...	8	1		Sortland	17	-
X.	Lister og Man- dal Amt.....	13	1		Alstahaug	10	1
	Flekkefjord	6	-		Østlofoten	10	1
	Oddernes	3	-		Buksnes	6	1
XI.	Stavanger Amt.	27	2	XIX.	Tromsø Amt....	56	5
	Stavanger Stads- fysikat	9	1		Tromsø	26	2
	Sandnes	7	-		Trondenes	10	1
					Ibbestad	8	-
				XX.	Finmarken Amt	15	1
					Hammerfest *	7	-
					Vadse	4	-

Dødsfald paa Barselseng.

Décès pendant les couches dans les préfectures.

Tabel XI.	Antal Barselkvinder.	Efter Presterne Op-gaver døde paa Barselseng.	Af Lægerne op-givne Dødsf. paa Barselseng.	Barselseber.				Af 1000 Barselkvinder døde i	
				Af Lægerne opgivne				1892. ¹⁾	1891. ¹⁾
				Tilfælde.	Angrebne af 1000 Fø-dende.	Døds-fald.	Døds-pro-cent af Angreb-ne.		
Riget.	62010	282	242	453	7,3	136	30,0	4,5	4,6
Byer	16535	61	65	88	5,3	29	32,9	3,7	2,8
Bygder	45475	221	177	365	8,0	107	29,3	4,9	5,2
Amter:									
1. Kristiania	5771	16	22	21	3,6	9	42,9	2,8	2,7
2. Akershus	3034	19	12	22	7,2	7	31,8	6,3	3,7
3. Smaalenene	3876	13	14	15	3,9	8	53,3	3,4	1,3
4. Buskerud	3266	12	8	23	7,0	4	17,4	3,7	3,0
5. Jarlsb. og Larvik	2944	9	7	12	4,1	5	41,7	3,1	4,3
6. Hedemarken	3635	20	13	40	11,0	12	30,0	5,5	3,4
7. Kristian	3090	11	10	24	7,8	6	25,0	3,6	3,1
8. Bratsberg	2815	14	10	18	6,4	5	27,8	5,0	4,9
9. Nedenes	2346	4	5	11	4,7	1	9,1	1,7	6,6
10. Lister og Mandal	2245	8	8	12	5,3	1	8,3	3,6	5,4
11. Stavanger	3578	12	9	10	2,8	3	30,0	3,1	1,4
12. Søndre Bergenhus	3897	19	13	22	5,6	7	31,8	4,9	4,0
13. Bergen	1907	5	7	-	3,6	1	-	2,6	2,8
14. Nordre Bergenhus	2495	10	7	20	8,0	2	10,0	4,0	3,5
15. Romsdal	3622	14	9	45	12,4	6	14,2	3,9	4,0
16. Søndre Trondhjem	3476	17	17	43	12,4	11	25,6	4,9	5,0
17. Nordre —	2054	6	8	11	5,4	4	36,3	2,9	6,0
18. Nordland	4549	46	40	65	14,3	28	43,1	10,1	7,7
19. Tromsø	2307	16	14	27	11,7	12	44,4	6,9	12,8
20. Finnmark	1103	11	9	12	10,9	4	33,3	9,9	18,0

¹⁾ Beregnet efter de af Presterne opgivne Dødsfald.

I Tabel VI (Side 14*) sees Antallet af de anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme i hele Riget med Angivelse af Tiden for deres Op-træden, de Syges Køn og Alder, de enkelte Sygdommes Procentforhold til samtlige kjendte Tilfælde af epidemiske Sygdomme samt Dødsprocenten af samtlige Tilfælde for hver Sygdom.

Tabel VII (Side 16*) giver en Oversigt over de i samtlige Byer anmeldte epidemiske Sygdomme med Angivelse af Procentforholdet til

Dødsaaarsager for Barselkvinder. Døde efter obstetriciske Operationer.

Causes de décès pendant les couches, décès après des opérations obstétricales.

Tabel XII.	Antal Dødsfald paa Barselseng.	Deraf i		Ialt.	Dødsfald efter følgende Operationer:							Død uforløst.
Dødsaaarsager.		Byer.	Bygder.		Tangforløsning.	Vending.	Udtrækning.	Perforation.	Embryotomi.	Keisersnit.	Efterbyrds-løsning.	
Barselseber	136	29	107	8	2	3	1	1	1	-	-	-
Barselkrampe	29	18	11	12	6	2	-	3	-	1	-	-
Livmoderblødning	25	4	21	10	3	5	-	-	-	-	2	1
Besværlig Fødsel	13	1	12	6	1	1	-	3	-	1	-	-
Livmoderbristning	9	3	6	7	1	3	-	2	-	1	-	-
Emboli	3	1	2	2	1	-	-	1	-	-	-	-
Peritonit	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Extrauterint Svangerskab	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmi	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Abort	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertefeil	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Hjertelammelse	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Rosen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sindssygdom	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse af Efterbyrden	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Metritis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukjendt Aarsag	10	1	9	3	2	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	242	65	177	50	17	15	1	10	1	3	3	1

alle i Riget kjendte Tilfælde af samme Sygdom, udarbejdet efter de til Medicinaldirektøren indsendte maanedlige, epidemiske Lister fra Rigets Byer.

Tabel VIII (Side 17*) giver en Oversigt over Fordelingen af de epidemiske Sygdomme og Dødsfald af disse inden de forskjellige Amters Byer.

Uoverensstemmelsen mellem Tabellerne VII og VIII beror paa, at simpel Feber samt Septichæmi og Pyæmi er medtagne paa Tabel VII, men ikke paa Tabel VIII, ligesom de ved den første Tabels Udarbejdelse benyttede indsendte maanedlige Lister fra Byerne tildels er rettede eller forandrede ved senere Opgaver og ved Indsendelsen af den aarlige Medicinalberetning.

I Slutningen af den almindelige Beretning (Tab. XLVI) er for enkelte epidemiske Sygdomme indtaget Opgaver over disses Optræden i hver Maaned i de enkelte Lægedistrikter med særlig Anførsel for Distriktets Byer og Bygder.

Af **exanthematisk Typhus, Flækfeber** (Typhus exanthematicus) forekom en liden Epidemi i Kristiania, desuden ganske faa Tilfælde i Loms Distrikt (Kristians Amt), i indre Fosens Distrikt (søndre Trondhjems Amt) samt i Foldens (Nordlands Amt) og Tranø (Tromsø Amt) Distrikter. Ialt kjendes 48 Tilfælde med 9 Dødsfald.

**Oversigt over Skarlagensfeberens Optræden i de inden de for-
skjellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter.**

La scarlatine dans quelques districts civils.

Tabel XIII.							
Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.
I.	Kristiania	287	36	XI.	Stavanger Amt.	125	9
II.	Akershus Amt.	479	47		Stavanger Stads- fysikat	65	2
	Ullensaker	215	22		Sand	34	-
	Follo	145	9	XII.	Søndre Bergen- hus Amt	127	4
	Høland	68	10		Ytre Søndhordland	50	3
III.	Smaalenene Amt	547	42		Osterøen	26	-
	Eidsberg	171	10		Nord. Midthordland	18	1
	Fredrikshald	147	18	XIII.	Bergen.	90	1
	Hvaler	87	7	XIV.	Nordre Bergen- hus Amt	24	-
IV.	Buskerud Amt.	29	-		Ytre Sogn	19	-
	Drammen	14	-	XV.	Romsdal Amt ..	82	8
	Aal	13	-		Indre Romsdal ...	42	3
V.	Jarlsberg og Lar- vik Amt	104	5		Søndre Nordmør ..	22	2
	Tønsberg	65	3	XVI.	Søndre Trond- hjem Amt	376	29
	Hof	20	2		Trondhjem	122	8
VI.	Hedemarken Amt	72	6		Orkedal	117	7
	Søndre Østerdalen.	28	3		Røros	62	1
	Trysil	23	3	XVII.	Nordre Trond- hjem Amt	113	14
VII.	Kristian Amt ..	113	1		Levanger	52	7
	Hadeland og Land	86	1		Inderøen	31	5
VIII.	Bratsberg Amt.	23	-	XVIII.	Nordland Amt ..	160	8
	Skien	14	-		Hadsel	94	6
IX.	Nedenes Amt...	111	3		Skjerstad	19	1
	Østre Nedenes	80	3	XIX.	Tromsø Amt ...	13	1
	Vestre —	28	-		Tromsø	7	-
X.	Lister og Man- dal Amt	39	1		Trondenes	5	-
	Kristiansands Stads- fysikat	19	-	XX.	Finmarken Amt	11	-
	Oddernes	15	1		Vardø	6	-

**Oversigt over Diphtheritis Optræden i de inden de forskellige
Amters stærkest angrebne Lægedistrikter.**

La diphthérie dans quelques districts civils.

Tabel XIV.							
Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.
I.	Kristiania	267	81	XII.	Søndre Bergen- hus Amt	90	21
II.	Akershus Amt..	164	32		SøndreMidthordland	18	5
	Ullensaker	75	20		Nordre —	18	-
	Aker	51	5		Voss	12	-
	Høland	23	4		Indre Hardanger .	10	3
III.	Smaalenene			XIII.	Bergen	22	1
	Amt	365	53	XIV.	Nordre Bergen- hus Amt	57	27
	Sarpsborg	200	23		Ytre Sogn	27	12
	Fredrikshald	60	10		Lyster	12	6
	Eidsberg	55	12	XV.	Romsdal Amt..	146	23
IV.	Buskerud Amt..	205	52		Nordre Søndmør ..	59	5
	Sandsvær	72	9		Søndre Nordmør ..	36	6
	Ringerike	40	13		Surendal	29	7
	Nes	39	12	XVI.	Søndre Trond- hjem Amt	637	188
V.	Jarlsberg og Larvik Amt..	134	36		Trondhjem	246	74
	Hof	67	16		Strinden	80	22
	Tønsberg	42	15		Hevne	60	12
VI.	Hedemarken				Orkedalen	55	12
	Amt	589	108	XVII.	Hitteeren	52	22
	Hedemarken	303	39		Nordre Trond- hjem Amt	335	93
	Solør og Odalen ..	87	35		Levanger	92	32
	Søndre Østerdalen .	85	16		Inderøen	39	9
	Tønsset	71	12		Fosnes	36	11
VII.	Kristian Amt..	418	89	XVIII.	Nordland Amt..	1094	294
	Toten	243	40		Alstahaug	164	57
	Søndre Valdres . . .	82	23		Lurø	164	38
	Hadeland og Land	63	20		Buksnes	112	27
VIII.	Bratsberg Amt	254	43		Ranen	109	17
	Skien	181	35		Brønnø	105	56
	Laardal	44	4		Skjerstad	98	25
IX.	Nedenes Amt..	140	15		Vefsen	95	24
	Vestre Nedenes . . .	53	9	XIX.	Tromsø Amt . . .	94	25
	Østre —	49	3		Tromsø	28	5
X.	Lister og Man- dal Amt	150	30		Trondenes	27	14
	Kristiansands Stads- fysikat	83	13	XX.	Finmarken Amt	105	20
	Oddernes	47	11		Vardø	50	6
XI.	Stavanger Amt	43	6		Vadsø	20	4
	Haugesund	16	1		Tanen	17	6
	Egersund	10	1				
	Stavanger Stads- fysikat	7	1				

Oversigt over Lungebetændelsens Optræden i de inden de forskellige Amters stærkest angrebne Lægedistrikter.

. La pneumonie dans quelques districts civils.

Tabel XV.							
Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.
I.	Kristiania	725	143	XII.	Søndre Bergenhus Amt	383	91
II.	Akershus Amt...	590	122		Osteroen	57	13
	Ullensaker	254	46		Indre Hardanger ...	50	7
	Aker	211	51		Voss	48	9
					Ytre Hardanger	40	8
III.	Smaalenene Amt	1075	156	XIII.	Bergen	610	116
	Sarpsborg	488	88				
	Moss	312	32	XIV.	Nordre Bergenhus Amt	395	47
	Eidsberg	127	21		Indre Søndfjord	75	12
IV.	Buskerud Amt...	634	93		Midtre Sogn	63	5
	Drammen	282	33		Ytre Sogn	48	6
	Modum	189	30		Gloppen	42	4
	Ringerike	89	10	XV.	Romsdal Amt....	572	73
V.	Jarlsberg og Larvik Amt	640	126		Nordre Søndmør	216	10
	Larvik	351	59		Søndre Nordmør....	92	20
	Tønsberg	228	51		Nordre —	45	7
VI.	Hedemarken Amt	939	121	XVI.	Søndre Trondhjem Amt	772	136
	Hedemarken	333	41		Trondhjem	228	34
	Søndre Østerdalen ..	303	39		Røros	106	11
	Tønsset	116	10		Guldalen	89	22
VII.	Kristian Amt...	743	118		Orkedalen	61	14
	Toten	244	31		Indre Fosen	61	13
	Hadeland og Land ..	203	42	XVII.	Nordre Trondhjem Amt	535	83
	Faaberg	70	11		Levanger	109	24
VIII.	Bratsberg Amt..	584	72		Stenkjær	104	14
	Skien	361	34		Indereen	86	5
	Kragerø	118	16		Namsos	86	6
IX.	Nedenes Amt...	344	92	XVIII.	Nordland Amt....	771	147
	Vestre Nedenes	161	50		Bodø	108	17
	Østre —	160	36		Ofoten	94	31
X.	Lister og Mandal Amt	283	53		Under Lofotfisket ...	93	12
	Kristiansands Stadsfysikat	87	19		Ranen	88	8
	Oddernes	66	12	XIX.	Hadsel	56	11
	Vanse	50	8		Tromsø Amt....	461	70
					Trondenes	200	28
					Ibbestad	74	9
					Tromsø	45	9
XI.	Stavanger Amt..	533	79	XX.	Finmarken Amt..	179	52
	Stavanger Stadsfysikat	213	20		Tanen	48	10
	Sandnes	85	16		Hammerfest	43	19
	Haugesund	71	11		Vadsø	21	3

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme.
Cas des maladies veneriennes traités en dehors des hôpitaux.

26*

Tabel XVI.		Veneriske Saar og Syphilis.									Gonorrhoe og Urethrit.					
		Tilsammen Behandlede.	Ialt kjendte Dødsfald.	Kjøn og Alder.				Veneriske Saar.	Sygds.form for Syph.			Tilsammen Behandlede.	Kjøn og Alder.			
				Børn.		Voxne.			kon- situtionel.	hereditær.	uopgiven.		Børn.		Voxne.	
				Md.	Kv.	Md.	Kv.						Md.	Kv.	Md.	Kv.
Riget		1587	38	26	42	580	288	256	1050	31	250	3190	4	6	1752	237
Amter:																
1.	Kristiania	¹⁾ 450	14	-	-	-	-	147	298	5	-	²⁾ 829	-	-	-	-
2.	Akershus	37	4	2	7	15	13	-	-	-	37	34	-	-	30	4
3.	Smaalenene	60	1	1	2	32	12	-	-	-	60	154	-	-	116	11
4.	Buskerud	61	3	4	3	38	16	4	53	4	-	105	-	-	85	20
5.	Jarlsberg og Larvik	130	2	1	1	89	39	19	111	-	-	147	1	-	131	15
6.	Hedemarken	44	-	2	1	24	17	11	33	-	-	76	-	1	64	11
7.	Kristian	14	-	1	-	10	3	5	8	1	-	22	-	-	20	2
8.	Bratsberg	48	-	-	1	32	15	2	46	-	-	75	-	1	66	8
9.	Nedenes	54	-	-	3	21	9	6	48	-	-	82	1	-	72	7
10.	Lister og Mandal	38	1	3	2	18	15	5	29	4	-	62	-	-	56	6
11.	Stavanger	99	2	1	3	69	26	3	95	1	-	171	1	-	152	18
12.	Søndre Bergenhus	14	-	1	-	7	6	4	9	1	-	13	-	1	11	1
13.	Bergen	³⁾ 153	5	-	-	-	-	-	-	-	153	⁴⁾ 328	-	-	-	-
14.	Nordre Bergenhus	10	-	-	-	5	4	-	9	1	-	8	-	-	7	1
15.	Romsdal	68	-	2	2	44	20	4	61	3	-	173	-	1	134	38
16.	Søndre Trondhjem	99	1	3	3	60	23	28	65	6	-	287	-	-	255	29
17.	Nordre —	20	-	-	-	7	11	1	19	-	-	51	-	1	46	2
18.	Nordland	111	2	4	10	63	34	8	99	4	-	295	-	-	252	43
19.	Tromsø	30	-	-	2	15	13	1	29	-	-	119	1	1	108	9
20.	Finmarken	47	3	1	2	31	12	8	38	1	-	159	-	-	147	12

¹⁾ Deraf 376 Mænd og 74 Kvinder. ²⁾ Deraf 785 Mænd og 44 Kvinder. ³⁾ Deraf 127 Mænd og 26 Kvinder. ⁴⁾ Deraf 310 Mænd og 18 Kvinder.

1892.

Indkomne Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit paa Sygehusene.

Cas nouveaux de gonorrhée et de la urethrite dans les hôpitaux.

Tabel XVII.	Sygdom.	Tilsammen behandlede Tilfælde.	Voxne.		Fordeling paa Amterne :																	
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	15	16	17	18	19	20		
			Mænd.	Kvinder.	Kristiania By.	Akershus.	Smaalene.	Buskerud.	Jarlsberg og Larvik.	Hedemarken.	Kristian.	Bratsberg.	Nedenes	Lister og Mandal.	Stavanger.	Bergen.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.
Gonorrhoe og Urethrit	173	87	86	47	1	5	9	6	8	2	1	8	3	3	9	6	33	7	14	5	6	

Typhoidfeber (Ileotyphus, Febris typhoidea) viser en betydelig Nedgang i de Angrebnes Antal mod Aaret forud (803 mod 1941). De fleste Tilfælde anføres fra søndre Bergenhus Amt (101) og Bergens By (90). Fra Hedemarkens Amt er kun anmeldt 5 Tilfælde. Dødeligheden udgjorde 10,8 pCt.

I første Rubrik af Tabel IX (Side 19*) er angivet Antallet af Angrebne af 1000 Indvaanere i Riget og dets Amter i Aarene 1892 og 1891.

Tabel X (Side 20*) giver en Oversigt over Antallet af Angrebne i de Distrikter i Amterne, hvor de fleste Tilfælde kjendes.

Cerebrospinalmeningit (Meningitis cerebrospinalis epidemica) opføres med tilsammen 55 Tilfælde mod kun 14 Aaret forud. De fleste Angrebne (33) iagttages i nordre Bergenhus Amt, hvoraf alene i Kinns Distrikt 27 med 13 Døde. Forøvrigt viste der sig enkelte spredte Tilfælde i 12 andre Amter.

Barselfeber (Febris puerperalis). Tabel XI (Side 21*) giver en Oversigt over Antallet af Barselkvinder, Dødeligheden paa Barselseng, Tilfælde og Dødsfald af Barselfeber med Fordeling paa Amterne.

Af Barselfeber er anmeldt næsten nøiagtig samme Antal Tilfælde som Aaret forud, for hele Riget 7,3 pro mille af Barselkvinder. Sygdommen forekom hyppigst i de nordenfjeldske Amter (nordre Trondhjems Amt undtaget) samt Hedemarkens Amt (Maximum i Nordlands Amt med 14 pro mille), sjældnere i Kystamterne søndenfor Romsdalen (Minimum i Stavanger Amt med 2,8 pro mille).

Dødeligheden paa Barselseng. Af samtlige Barselkvinder døde 4,5 pro mille, hvad der næsten nøiagtig svarer til Forholdet i 1891, da den udgjorde 4,6 pro mille, beregnet efter de af Presterne givne Opgaver over Døde paa Barselseng. Dødeligheden var større paa Landet (4,9 pro mille) end i Byerne (3,7 pro mille), størst i Nordlands Amt, 10,1 pro mille, i Finmarkens og Tromsø Amter med henholdsvis 9,9 og 6,9 pro mille, og lavest i Nedenes Amt med 1,7 pro mille.

I Forhold til samtlige af Presterne opgivne 282 Dødsfald paa Barselseng, udgjorde de kjendte Dødsfald af Barselfeber 48,2 pCt., og af samtlige Barselkvinder sees gennemsnitlig 2,2 pro mille at være døde af denne Sygdom, hvoraf i Bygderne 2,4 og i Byerne 1,7 pro mille, hvilket viser sig ubetydeligt ugunstigere end Aaret forud.

Af de ovennævnte 282 Døde paa Barselseng var

7 mellem 15—20 Aar
99 — 20—30 —
130 — 30—40 —
44 — 40—50 —
2 — 50—60 —

Dødsfaldene (Begravelserne) er for 281 saaledes fordelte paa Maanederne:

Januar 36	Mai 17	September 28
Februar 28	Juni 24	Oktober 16
Marts 29	Juli 13	November 23
April 22	August 20	December 25

Tiden i Barselseng er nærmere opgivet for 52 Dødsfald, hvoraf

i 1ste Døgn 9	i 8de Døgn 3
- 2det — 6	- 9de — 2
- 3die — 4	- 10de — 3
- 4de — 3	- 11te — ingen
- 5te — 8	- 12te — 3
- 6te — 2	- 13de — 3
- 7de — 1	- 14de — 1
Tilsammen i 1ste Uge 33	
- 2den — 15	
- 3die — 2	
- 4de — 2	

Lægerne har opgivet 242 Dødsfald paa Barselseng, hvoraf 232 med Angivelse af speciel Dødsaarsag, hvilken sees af Tabel XII (Side 22*), hvor tillige Dødsaarsagerne for de efter obstetriciske Operationer døde Kvinder er anførte.

Børnekopper (Variolæ) opføres med kun 17 Tilfælde. De fleste af disse (9) uden Dødsfald, forekom i Stavanger By. Smitteforholdet blev her uopklaret. Alle Tilfælde behandledes i Lazareth. Desuden forekom 2 Tilfælde i Sarpsborg Distrikt i Smaalenenes Amt i Forbindelse med Sygdommens Optræden der i 1891, 2 Tilfælde i Tromsø Amt (1 i Trondenes Distrikt, 1 i Tromsø By, begge smittede paa Vardø, hvorfra dog ingen Børnekopper er opgivne i dette Aar, samt 4 Tilfælde i Finmarken i Vadsø, hvor Smitten var bragt ved en Fisker fra «Russekysten». Af samtlige Angrebne døde 3.

Skarlagensfeber (Scarlatina) var fremdeles i Aftagende (1,5 pCt. af samtlige kjendte Tilfælde af epidemiske Sygdomme mod 2,5 pCt. i 1891 og 3,6 pCt. i 1890). Ialt angrebes i 1892 1,4 pro mille af Befolkningen mod 2,3 pro mille Aaret forud. Hyppigst var den i Akershus og Smaalenenes Amter med henholdsvis 4,7 og 4,5 pro mille Angrebne, dernæst kommer søndre Trondhjems Amt med 3,0 pro mille Angrebne.

I anden Rubrik af Tabel IX (Side 19*) gives en Oversigt over Angrebne af 1000 Indvaanere i 1892 og 1891 i Riget og dets Amter.

I Tabel XIII (Side 23*) er opført Antallet af Angrebne i de af hvert Amts Lægedistrikter, hvorfra de fleste Tilfælde er anmeldte.

Røde Hunde (Rubeolæ) synes at have havt meget liden Udbredelse.

Mæslinger (Morbilli) forekom derimod tildels som Fortsættelse fra Aaret forud, adskillig hyppigere end i 1890 og 91. De fleste Tilfælde optraadte sønden-

Til- og Afgang af Spedalske i Stiftelserne.

Tableau des lépreux dans les hospices.

Tabel XVIII.	Tilbage- liggende fra 1891.			Indkomne i 1892.			Tilsammen Behandlede.			Afgang.									Tilbage- liggende ved Udgangen af 1892.			Spedalsk- hedens Form for Tilbage- liggende.			Antal Forplei- nings- dage.	Dag- ligt Mid- delbe- læg.
										Hel- bredede.			Uhel- bredede.			Døde.						Tuberku- los.	Anæsthet.	Blandet.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	M.	K.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Tils.	M.	K.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.						
Lungegaardshospitalet	61	29	32	12	8	4	73	37	36	1	1	5	2	3	5	3	2	62	31	31	12	31	19	20 932	57,2	
St. Jørgens Hospital	62	27	35	9	6	3	71	33	38	-	-	1	1	-	3	1	2	67	31	36	20	47	-	23 717	64,8	
Pleiestiftelsen No. 1	109	38	71	17	6	11	126	44	82	-	-	4	3	1	19	9	10	103	32	71	38	59	6	38 230	104,5	
Reknes Pleiestiftelse	77	31	46	4	3	1	81	34	47	-	-	1	-	1	12	6	6	68	28	40	35	33	-	26 954	73,6	
Reitgjerdets —	177	102	75	19	12	7	196	114	82	-	-	4	2	2	29	18	11	163	94	69	55	78	30	59 453	162,4	
Tilsammen	486	227	259	61	35	26	547	262	285	1	1	15	8	7	68	37	31	463	216	247	160	248	55	169 286	463,0	

1892.

23*

Opgave over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Stiftelserne i Aarene 1856—1890.

Tableau des lépreux pendant les années de 1856—1890.

Tabel XIX. Aar.	Samlet Antal ved Aarets Begyn- delse.	Til komne	Afgang.			Tilbage ved Aarets Udgang.		Antal tilbage ved Aarets Udgang.
			Døde.	Hel- bredede.	Ud- flyttede.	Distrik- terne.	Stiftel- serne.	
1856.....	-	238	?	?	?	2598	235	2833
1857.....	2833	242	293	3	15	2339	427	2766
1858.....	2766	210	224	3	3	2294	475	2769
1859.....	2769	239	213	8	7	2267	523	2790
1860.....	2790	219	251	1	6	2218	539	2757
1861.....	2757	219	239	6	14	2028	711	2739
1862.....	2739	211	215	5	11	2009	698	2707
1863.....	2707	196	192	5	4	1947	749	2696
1864.....	2696	201	202	.	8	1914	781	2695
1865.....	2695	201	205	5	8	1910	772	2682
1866.....	2682	203	214	3	10	1879	795	2674
1867.....	2674	200	191	8	4	1876	787	2663
1868.....	2663	206	210	6	7	1865	788	2653
1869.....	2653	183	199	10	13	1820	787	2607
1870.....	2607	187	203	4	13	1762	764	2526
1871.....	2526	170	238	2	16	1681	747	2428
1872.....	2428	131	205	5	10	1627	708	2335
1873.....	2335	129	177	9	17	1592	672	2264
1874.....	2264	137	183	6	9	1566	643	2209
1875.....	2209	134	203	5	14	1499	623	2122
1876.....	2122	115	187	3	6	1440	613	2053
1877.....	2053	110	163	3	7	1372	629	2001
1878.....	2001	105	149	10	8	1341	618	1959
1879.....	1959	88	162	5	10	1277	602	1879
1880.....	1879	72	150	7	7	1178	617	1795
1881.....	1795	60	164	5	8	1092	608	1692
1882.....	1692	66	137	11	7	1061	553	1614
1883.....	1614	87	127	9	5	1022	535	1557
1884.....	1557	55	140	10	2	944	519	1463
1885.....	1463	71	146	9	¹⁾ 12	855	522	1377
1886.....	1377	48	135	16	9	748	522	1270
1887.....	1270	47	111	2	3	704	514	1218
1888.....	1218	27	99	8	1	631	525	1156
1889.....	1156	27	86	9	12	551	530	1081
1890.....	1081	10	122	6	2	²⁾ 447	507	²⁾ 954
Tilsammen		4606	6135	207	288			

¹⁾ Ifølge Overlægens Opgave i forrige Femaarsberetning 15. ²⁾ I denne Tabel er ikke medtaget Bergens By, hvor 6 opgives som gjenlevende ved Udgangen af 1890.

**Oversigt over Antallet af Spedalske, Indlæg i Stiftelser m. m.
amtsvis, særskilt for Form og Køn.**

Tableau des lépreux par forme et par sexe en 1856—1890.

Tabel XX.		Samlet Antal Spedalske 1856—1890.				Indlagte i Stiftelserne 1857—1890.				Døde udenfor Stiftelser 1857—1890.	Tilbage ved Udgangen af 1890.				
Amt.	Ialt.	Tuberk. Form.		Anæsth. Form.		Tuberk. Form.		Anæsth. Form.			Tilsammen.	Tub. Form.		Anæsth. Form.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.			Md.	Kv.		
Akershus.....	5	2	1	-	2	1	-	-	-	2	1	-	1	-	-
Smaalenene.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Jarlsberg og Larvik.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Hedemarken.....	41	12	10	9	10	1	1	-	1	29	7	2	-	2	3
Kristian.....	59	15	12	17	15	6	3	4	4	40	4	1	-	-	3
Nedenes.....	2	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Lister og Mandal...	17	7	3	5	2	3	1	2	1	9	1	-	-	-	1
Stavanger.....	452	157	117	95	83	35	25	19	16	298	32	9	7	11	5
Søndre Bergenhus ..	1108	379	375	170	184	153	170	66	73	552	67	17	19	10	21
Bergen.....	93	31	12	20	30	23	7	9	20	16	6	1	1	2	2
Nordre Bergenhus...	2007	701	642	346	318	402	406	170	189	677	94	29	23	21	21
Romsdal.....	1038	461	301	157	119	224	150	71	31	421	66	25	16	12	13
Søndre Trondhjem ..	695	337	179	114	65	174	87	41	35	272	47	21	14	10	2
Nordre Trondhjem ..	622	291	148	108	75	128	63	44	32	263	44	15	10	12	7
Nordland.....	930	410	255	159	106	180	118	64	36	429	71	29	18	13	11
Tromsø.....	191	101	50	25	15	54	21	12	5	85	12	6	4	-	2
Finmarken.....	40	26	7	5	2	13	6			21	-	-	-	-	-
Riget.....	7302	2931	2112	1233	1026	1384	1052	503	443	3116	453	155	113	94	91

og nordenfjelds, medens Kyststrækningen fra Nedenes til Romsdal incl. var omtrent fri for Sygdommen. Som sædvanligt ved denne Sygdom, maa Udbredelsen mange Steder antages at have været adskillig større, end det anmeldte Antal Tilfælde synes at vise. Sygdommen har i flere Amter hovedsagelig været indskrænket til enkelte Distrikter eller Herreder inden disse. Forløbet skildres flere-steds som alvorligt med forholdsvis ikke ringe Dødelighed, fra andre Steder igjen som let og med faa Eftersygdomme. Af de Angrebne døde 3,8 pCt. (Aaret forud 4,9 pCt.).

Rosen (Erysipelas) viser omtrent samme Hyppighed som i 1891.

Kighoste (Tussis convulsiva) viser over $\frac{1}{3}$ Forøgelse i de kjendte Tilfældes Antal mod Aaret forud. Den i Kristiania mod Slutningen af 1891 begyndte Epidemi fortsatte i 1892; der anmeldtes ialt 2107 Tilfælde med en Dødelighed af 7,1 pCt. Sygdommen synes desuden at have været udbredt paa Østlandet, langs Kysten fra Nedenes til Stavanger samt i Bergens By, medens der fra de Trondhjemske Amter og Nordland anføres forholdsvis færre Tilfælde, fra Tromsø

Forskjellige af Lægerne behandlede Sygdomme.

Liste des cas traités des maladies diverses.

Tabel XXI. Sygdom.	Ialt opgivne		Behandlede, for hvilke er opgivet Alder og Kjøen.				Fordeling paa Amterne.									
	Tilfælde.	Dødsfald.	Børn under 15 Aar.		Voxne over 15 Aar.		1		2		3		4		5	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Kristiania.		Akershus.		Smaa-lenene.		Buskerud.		Jarlsberg og Larvik.	
							Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	6628	10	35	39	3972	2521	199	3	399	1	455	-	584	-	477	1
Fnat	4788	-	1010	1092	1273	923	29	-	640	-	251	-	272	-	205	-
Skurv	128	-	42	47	20	18	4	-	5	-	7	-	13	-	1	-
Kjertelsyge	4165	52	1528	1792	308	472	52	12	254	2	353	4	421	2	265	2
Rachit	1931	138	1027	832	14	2	111	63	103	8	115	7	159	8	108	2
Tuberkuløse Betændelser og Mi- liærtuberkulose	1253	834	391	335	248	212	18	112	43	30	51	32	73	60	63	38
Lungetuberkulose	6364	3358	265	362	2613	2798	324	454	294	159	328	230	285	161	489	158
Kræft og Sarkom	1715	¹⁾ 1278	8	5	843	759	49	148	113	85	91	80	118	77	102	65
Morbus Brightii	1985	553	183	144	829	777	98	84	150	33	159	37	179	38	124	33
Blegsot og Anæmi	19074	²⁾ 45	783	2466	1303	14170	1065	7	1093	3	1321	4	1622	6	1416	1
Livmodersygdomme	3982	5	-	10	-	3943	198	4	178	-	285	-	399	-	314	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	23611	90	817	1150	9611	11733	1039	6	1301	8	1627	8	1568	5	1518	1
Ormesygdomme	569	-	179	229	84	70	12	-	102	-	31	-	11	-	22	-
Drankersygdomme	257	21	1	-	240	16	35	5	16	2	17	-	18	3	17	1
Struma	357	-	3	27	25	298	2	-	33	-	11	-	100	-	4	-
Brok	1629	74	299	100	755	386	56	6	75	6	101	4	98	2	118	6
Luxationer	574	1	73	36	253	128	13	1	35	-	50	-	37	-	38	-
Frakturer	2294	62	332	150	983	621	62	14	133	5	121	9	172	3	142	3

¹⁾ Deraf Kræft 1258, Sarkom 20. ²⁾ Deraf Anæmia perniciosa 11.

Forskjellige af Lægerne behandlede Sygdomme.

Liste des cas traités des maladies diverses.

Sygdom.	Fordeling paa Amterne.															
	6		7		8		9		10		11		12		13	
	Hedemarken.		Kristian.		Bratsberg.		Nedenes.		Lister og Mandal.		Stavanger.		Søndre Bergenhus.		Bergen.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	400	1	543	-	307	-	283	-	284	-	141	-	160	-	187	1
Fnat	645	-	328	-	222	-	45	-	34	-	131	-	58	-	9	-
Skurv	5	-	11	-	14	-	10	-	1	-	2	-	7	-	15	-
Kjertelsyge	238	4	216	4	292	3	207	9	178	2	116	1	173	-	70	-
Rachit	157	6	257	6	159	1	82	-	80	1	47	2	58	7	71	14
Tuberkuløse Betændelser og Mi- liærtuberkulose	86	29	78	36	132	53	81	30	91	53	57	57	56	32	39	49
Lungetuberkulose	362	152	294	83	453	189	421	235	481	216	273	229	290	140	156	170
Kræft og Sarkom	150	76	136	76	148	74	59	48	105	60	41	36	83	50	10	44
Morbus Brightii	118	25	122	38	136	31	96	15	76	22	80	15	75	17	41	25
Blegsot og Anæmi	1160	4	1159	1	1140	-	887	2	765	3	661	4	494	1	219	1
Livmodersygdomme	273	-	230	-	220	-	205	-	164	-	128	-	130	-	91	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1747	10	1489	3	1136	4	933	1	882	5	636	1	669	4	487	-
Ormesygdomme	36	-	56	-	28	-	45	-	16	-	29	-	1	-	16	-
Drankersygdomme	24	2	7	-	30	1	14	2	12	-	1	-	4	-	3	4
Struma	44	-	115	-	27	-	-	-	2	-	-	-	3	-	1	-
Brok	145	4	133	2	112	1	70	2	86	3	55	3	37	4	20	3
Luxationer	59	-	51	-	41	-	45	-	31	-	15	-	27	-	4	-
Frakturer	280	2	241	2	160	3	115	-	89	3	70	1	117	1	23	-

Forskjellige af Lægerne behandlede Sygdomme.

Liste des cas traités des maladies diverses.

Tabel XXI. (Forts.).	Fordeling paa Amterne.													
	14		15		16		17		18		19		20	
	Nordre Bergenhus.		Romsdal.		Søndre Trondhjem.		Nordre Trondhjem.		Nordland.		Tromsø.		Finmarken.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	177	-	262	-	242	2	243	-	764	1	295	-	226	-
Fnat	25	-	123	-	544	-	29	-	901	-	169	-	128	-
Skurv	-	-	9	-	1	-	1	-	4	-	15	-	3	-
Kjertelsyge	76	-	238	-	362	2	155	-	196	1	179	3	124	1
Rachit	61	2	108	1	63	3	21	2	55	1	38	-	78	4
Tuberkuløse Betændelser og Mi- liærtuberkulose	44	16	88	41	58	53	73	40	64	49	39	11	19	13
Lungetuberkulose	169	60	515	174	449	213	239	124	283	124	169	57	90	30
Kræft og Sarkom	63	35	127	83	94	71	74	64	88	67	48	28	16	11
Morbus Brightii	50	10	94	24	117	31	96	18	92	29	49	15	33	13
Blegsot og Anæmi	745	-	1602	4	913	1	619	-	1113	2	720	1	360	-
Livmodersygdomme	117	-	206	-	207	1	159	-	279	-	139	-	60	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	786	2	1636	11	1323	7	972	9	2272	4	916	1	674	-
Ormesygdomme	2	-	37	-	81	-	3	-	14	-	20	-	7	-
Drankersygdomme	3	-	11	-	20	-	6	-	11	-	3	-	5	1
Struma	3	-	2	-	7	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Bræk	88	5	109	2	55	9	71	5	106	5	72	2	22	-
Luxationer	24	-	18	-	16	-	23	-	29	-	15	-	3	-
Frakturer	93	2	78	2	90	8	77	2	146	1	64	-	21	1

Amt intet og fra Finmarken kun et. Dødeligheden blandt de opgivne Tilfælde udgjorde 4,8 pCt. (Aaret forud kun 2,8 pCt.).

Diphtherit. Den især i 1890 indtraadte Tilbagegang fortsatte sig ogsaa i dette Aar over næsten det hele Land (2,6 pro mille mod 3,4 pro mille i 1891 og 5,0 pro mille i 1890). Kun i Bratsberg, søndre Trondhjems, Nordlands og Finmarkens Amter optraadte den hyppigere end Aaret forud. I Nordlands Amt, hvor den forekom hyppigst (8,1 pro mille), herskede den særligt i de sydlige Distrikter til og med Steigen samt i Distrikterne paa Vestfjordens ydre Side. Den gennemsnitlige Dødelighed, der i 1891 var 22,7 pCt., udgjorde for hele Riget i 1892 23,1 pCt.; den var i enkelte Distrikter betydelig større, f. Ex. i Trondhjem 30 pCt., i Stjørdalen og Levanger 30—40 pCt., i Hitteren og Lysters Distrikter endog henholdsvis 40 og 50 pCt.

3die Rubrik paa Tabel IX (Side 23*) viser Angrebne af 1000 Indvaanere i Riget og Amterne og Tabel XIV (Side 28*) giver en Oversigt over de Distrikter i Amterne, hvorfra de fleste Tilfælde er anmeldte.

Strubehoste (Angina membranacea, Croup) er anført med noget færre Tilfælde end i 1891.

Kusma (Parotitis) var ogsaa sjældnere end Aaret forud; større epidemisk Udbredning synes den kun at have havt i Jarlsberg og Larviks samt Bratsberg Amter, men omtales forøvrigt hyppigere fra Østlandet end norden- og vestenfjelds.

Akute katarrhalske Tilfælde (Catarrhus, Bronchitis, Laryngitis, Angina simplex, Angina follicularis, Pneumonia catarrhalis) viser omtrent samme Antal Angrebne som Aaret forud og er fremdeles de epidemiske Sygdomstilfælde, som anmeldes hyppigst (39,4 pCt. af det hele Antal). Af Dødsfald opgives 1141, deraf 1091 af akut Bronchit, 6 af akut Laryngit og 44 af Pneumonia catarrhalis.

Influenza er den epidemiske Sygdom, der dernæst viser det største Antal Angrebne, nemlig 20,9 pCt. Den herskede særlig i 1ste Kvartal, og her viser Januar Maaned de fleste Angrebne (21 542); i Februar synker Antallet af Angrebne ned til omtrent det Halve (11 065). De fleste Tilfælde anføres fra Kristiania, Smaalenene, Hedemarkens og søndre Trondhjems Amter, de færreste fra de bergenshusiske Amter, Lister og Mandal samt Finmarken. Dødsfaldenes Antal var 717, Dødeligheden altsaa noget større end Aaret forud, (Dødsprocenten af de kjendte Tilfælde var i 1891 1,2 pCt. i 1892 1,7 pCt.) Som vanligt anføres faa Tilfælde i Sommermaanederne, medens de udover Høsten og Vinteren syntes at vise sig i større Antal.

Lungebetændelse (Pneumonia crouposa) viser en ringe Forøgelse mod Aaret forud i de Angrebnes Antal, idet dette da udgjorde 5,8 pCt. af samtlige epidemiske Sygdomstilfælde, i 1892 derimod 6,0 pCt. Ogsaa i dette Aar omtales Sygdommen som hyppig Complication eller Eftersygdom efter Influenza. Dødeligheden var lidt større end i det foregaaende Aar: 16,9 mod 15,3 pCt.

4de Rubrik af Tabel IX (Side 23*) viser Antallet af Angrebne af 1000 Indvaanere i Riget og dets Amter for Aarene 1892 og 1891 og Tabel XV (Side 25*) giver en Oversigt over de Distrikter i Amterne, hvorfra de fleste Tilfælde er anmeldte.

Af **Pleurit** (Pleuritis) og **Gigtfeber** (Febris rheumatica, Rheumatismus articular. acutus) er anmeldt omtrent samme Antal Tilfælde som i 1891.

Akut Diarrhoe og **indenlandsk Cholera** (Diarrhoea acuta et Cholera nostras) var lidt hyppigere end i 1891 og udgjorde 12,9 pCt. af samtlige kjendte

Dødeligheden af Lungetuberkulose i de
Mortalité par la phthisie dans les préfectures

Tabel XXII.	1892.			
	Opgivne Dødsfald			
	med anført Døds- aarsag.	af Lunge- tuber- kulose.	af epidemiske Syg- domme.	af ikke epidemiske Syg- domme.
Riget	21663	3358	7556	14107
Byer	8106	1307	2963	5153
Bygder	13557	2051	4593	8954
Amter.				
1. Kristiania	3000	454	1187	1813
2. Akershus	1214	159	440	774
3. Smaalenene	1493	230	541	952
4. Buskerud	1196	161	364	832
5. Jarlsberg og Larvik	1039	158	362	677
6. Hedemarken	1167	152	461	706
7. Kristian	1007	83	373	634
8. Bratsberg	1025	189	281	744
9. Nedenes	941	235	278	663
10. Lister og Mandal	921	216	231	690
11. Stavanger	871	229	219	652
12. Søndre Bergenhus	838	140	196	642
13. Bergen	934	170	268	666
14. Nordre Bergenhus	469	60	144	325
15. Romsdal	1014	174	240	774
16. Søndre Trondhjem	1529	213	585	944
17. Nordre —	868	124	315	553
18. Nordland	1255	124	648	607
19. Tromsø	546	57	263	283
20. Finmarken	336	30	160	176

Tilfælde af epidemiske Sygdomme mod 12,7 pCt. Aaret forud. Nogen usædvanlig Udbredning er ikke iagttaget. Dødeligheden af disse Sygdomme var 3,2 pCt., Aaret forud 3,3 pCt.

Blodgang (Dysenteria) er ikke optraadt med nogen betydeligere Epidemi, ligesom Tilfælde af **Skjørbug** (Scorbutus) heller ikke er synderlig afvigende fra det Aar om andet vanlige Antal.

Veneriske Sygdomme. Om de paa Rigets Sygehuse behandlede Tilfælde af Syphilis henvises til Tabel XXXIX (Side 82* og 83*). Paa Rigshospitalets Hudsyggeafdeling udgjorde den gennemsnitlige Behandlingstid for Syphilis for

forskjellige Amter for Aarene 1890—1892.

pendant les années de 1890—1892.

Forhold af Dødsfald af Lungetuberkulose						Dødeligheden af Lunge- tuberkulose (pro mille af Befolkningen).		
til samtlige opgivne Døds- aarsager i pCt.			til Dødsfald af ikke epi- demiske Sygdomme i pCt.					
1892.	1891.	1890.	1892.	1891.	1890.	1892.	1891.	1890.
15,5	16,2	15,5	23,8	25,4	25,5	1,2	1,5	1,5
16,1	16,9	16,5	25,4*	25,9	26,0	2,8	2,9	2,8
15,1	15,7	14,9	22,9	25,1	26,3	1,3	1,1	1,2
15,1	15,9	14,2	25,0	26,1	29,6	2,9	3,1	2,9
13,0	14,8	15,8	20,5	24,4	27,4	1,6	1,5	1,5
15,4	15,7	15,8	24,2	25,8	25,5	1,9	1,5	1,5
13,5	14,0	16,1	19,4	21,3	22,1	1,5	1,5	1,6
15,3	15,4	16,2	23,3	22,9	23,2	1,6	1,5	1,5
13,0	12,5	12,3	21,5	20,5	22,8	1,3	1,2	1,3
8,2	10,5	11,2	13,1	16,2	18,4	0,8	0,8	0,9
18,4	19,4	18,2	25,4	25,3	28,7	2,0	1,8	1,9
25,0	23,7	22,9	35,5	32,3	29,9	3,0	2,5	2,1
23,5	18,9	21,6	31,3	30,9	32,2	2,9	1,7	2,3
26,3	23,0	23,0	35,1	32,2	31,3	2,0	1,5	1,7
16,7	18,5	13,9	21,8	25,0	20,9	1,1	1,0	0,8
18,0	20,3	20,5	25,5	27,2	26,6	3,1	3,4	3,1
12,8	18,7	12,2	18,5	26,8	20,4	0,7	0,9	0,7
17,1	19,9	12,1	22,5	29,4	21,9	1,4	1,2	1,0
13,9	16,1	17,0	22,6	26,9	32,3	1,7	1,8	2,1
14,3	12,6	10,2	22,2	23,2	19,7	1,5	1,2	0,9
9,9	11,7	12,2	20,4	24,4	28,4	0,9	0,9	1,0
10,4	14,9	10,8	20,1	23,4	25,1	0,9	1,0	0,9
8,9	12,2	16,0	17,1	21,4	25,8	1,0	1,2	1,7

hver udskreven Patient i 1892 80,8 Dage i 1891 79,5 Dage og i 1890 85,0 Dage.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af Tabel XVI (Side 26*), der tillige viser Sygdommens Form hos de Angrebne, samt disses Kjøen og Fordeling paa Amterne. Paa samme Tabel er ogsaa opført de udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit.

Paa Sygehus indkomne Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit sees af Tabel XVII (Side 27*).

**Procentforhold af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige
opgivne Dødsårsager og til Dødsfald af ikke epidemiske
Sygdomme for Byer og Bygder.**

**Mortalité par phthisie relativement aux toutes causes de décès et aux causes de
décès non épidémiques dans les villes et dans la campagne.**

Tabel XXIII.	Samtlige opgivne Dødsårsager.				Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.			
	Byer.		Bygder.		Byer.		Bygder.	
	1892.	1891.	1892.	1891.	1892.	1891.	1892.	1891.
Riget	16,1	16,9	15,1	15,7	25,4	25,9	22,9	25,1
Amter:								
1. Kristiania	15,1	15,9	-	-	25,0	26,1	-	-
2. Akershus	10,2	10,3	13,2	14,9	17,2	15,0	20,7	24,7
3. Smaalenene	11,9	12,3	17,6	18,3	19,2	19,7	26,9	30,9
4. Buskerud	11,2	12,3	14,7	15,2	16,3	19,6	21,0	22,5
5. Jarlsberg og Larvik	14,4	15,1	15,8	16,6	22,4	22,2	24,0	23,5
6. Hedemarken	15,6	20,3	12,9	12,0	24,4	30,8	21,4	19,7
7. Kristian	4,3	11,4	8,4	10,2	14,3	25,9	13,0	15,7
8. Bratsberg	14,6	14,9	20,9	22,1	23,0	20,0	26,6	28,3
9. Nedenes	25,5	19,5	24,5	25,1	38,1	26,9	34,8	34,1
10. Lister og Mandal	20,0	17,1	25,8	21,6	29,9	28,7	32,1	34,1
11. Stavanger	25,3	21,7	27,3	24,8	36,1	32,3	34,2	34,8
12. Søndre Bergenhus	-	-	16,7	18,5	-	-	21,8	25,0
13. Bergen	18,0	20,3	-	-	24,5	27,6	-	-
14. Nordre Bergenhus	-	-	12,8	18,9	-	-	18,5	27,1
15. Romsdal	27,4	23,7	14,2	18,0	37,8	32,2	18,4	27,1
16. Søndre Trondhjem	15,8	19,1	13,0	14,0	25,8	28,8	20,0	25,3
17. Nordre —	25,4	19,5	13,4	12,1	45,9	32,2	20,7	22,6
18. Nordland	11,9	8,2	9,8	11,9	30,4	21,7	20,0	24,5
19. Tromsø	13,9	26,6	9,4	11,6	23,9	36,8	18,9	13,9
20. Finmarken	9,9	15,6	7,8	9,4	17,8	23,5	16,0	18,9

Spedalskhed (Lepra). Tabel XVIII (Side 29*) giver en Oversigt over Til- og Afgang i Aaret af de Spedalske i Stiftelserne.

Tabel XIX (Side 30*) giver en Oversigt over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Stiftelserne i Aarene 1850—1890.

Tabel XX (Side 31*) giver en Oversigt over Antallet af Spedalske, Indlæggelse i Stiftelserne m. m. amtsvis, særskilt for Form og Køn. Forøvrigt henvises til Norges officielle Statistik, III Række No. 161: De Spedalske i Norge i Femaaret 1886—1890. For Aarene efter 1890 findes endnu ingen andre statistiske Oplysninger om Spedalskhed end de i Tabel XVIII (Side 29*) indeholdte.

Tabel XXI (Side 32*, 33* og 34*) giver en Oversigt over en Del af Lægerne **behandlede, forskellige Sygdomme** med Fordeling paa Amterne og Opgaver over Kjøen og Alder for de af de forskellige Sygdomme Angrebne.

Lungetuberkulose (Tuberculosis pulmonum, Phthisis) er opgiven som Dødsaaarsag for 3358 Døde og udgjorde 15,5 pCt. af samtlige opgivne Dødsaaarsager og 23,8 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. Den kjendte Dødelighed var 1,2 pro mille af den tilstedeværende Middelbefolkning for Aaret i Riget.

Tabel XXII (Side 36* og 37*) viser Dødsfald af Lungetuberkulose i Riget og dets Amter for Aarene 1890—1892 i Forhold (pCt.) til samtlige kjendte Dødsaaarsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme og deres Forhold (pro mille) til den tilstedeværende Middelbefolkning.

Tabel XXIII (Side 38*) viser Procentforholdet af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige opgivne Dødsaaarsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme for 1892 og 1891, for Byer og Bygder. Det kjendte Antal Dødsfald af tuberkuløs Hjernebetændelse, Miliærtuberkulose og Tuberkulose i andre Organer udenfor Lungen var tilsammen 834 og udgjorde 3,8 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager (4,5 pCt. for Byerne, 3,5 pCt. for Bygderne). Dødsfaldenes Fordeling inden Amterne vil sees af Tabel XXI (Side 32* og følgende).

Af **Kræft** (Cancer, Epithelioma, Sarcoma) kjendes tilsammen 1278 Dødsfald der udgjør 5,9 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager (5,1 pCt. for Byerne, 6,4 pCt. for Bygderne).

Tabel XXIV (Side 40*) giver Oplysning om Dødsfaldenes Fordeling paa Amterne med Oplysning om Kræftens Sæde samt Alder og Kjøen for de af de forskellige Kræftformer Døde, forsaavidt saadan Opgave foreligger.

For **Sindssygdom** (Insania) indkom paa de almindelige Sygehuse 135 Personer (i 1891: 141, i 1890: 195, i 1889: 161), og over disse giver Tabel XL (Side 84* og 85*) en Oversigt. Af Sindssygdom uden Angivelse af sekundær Dødsaaarsag opgives 71 Dødsfald.

Paa Rigets 11 Sindssygeasyler indkom i Aarets Løb 792 Personer. Antallet af tilsammen behandlede Syge var 2272. Antallet af Udgaade var 740, deraf 101 Døde. Tilbageliggende ved Aarets Udgang var 1532. Det samlede Antal Forpleiningsdage var 557 056 og det gennemsnitlige daglige Middelbelæg paa samtlige Asyler var 1522,0. For det Offentliges Regning behandlede 1900 eller 83,6 pCt. af de i Aaret tilsammen behandlede Syge. De paa Asylerne indtrufne Dødsfald er henførte under de nærmere kjendte Dødsaaarsager i det Amt, hvor Asylet er beliggende. Nærmere Redegjørelse for Sindssygeasylernes Virksomhed i 1892 findes i Norges officielle Statistik, III Række No. 189, udgiven i 1894.

Tabel XXV (Side 44*) giver Oplysning om Antallet af Sindssyge, forpleiede med Statsbidrag efter Lov af 27de Juni 1891, og de samlede Udgifter ved deres Forpleining for Stat og Kommuner (efter de til Justitsdepartementet indsendte Opgaver).

Ifølge ovennævnte Lov, der traadte i Kraft 1ste Januar 1892, refunderes $\frac{4}{10}$ af Udgifterne ved de Sindssyges Forpleining af Statskassen, de øvrige $\frac{6}{10}$ udredes af vedkommende Amts- eller Bykommune, dog saaledes, at indtil Halvdelen af Amtskommunens Tilskud kan overføres paa vedkommende Fattigdistrikt.

Tabel XXVI (Side 46*) giver Oplysning om en Del af Lægerne paa eller

Liste over Døds- Décès causés par les

Tabel XXIV.		Tilsammen.	Kjøn.			Alder.																
Kræftens Sæde. (Cancer et Sarcoma).	Mandkjøn.		Kvindkjøn.	Ungivet.	1—5		5—10		10—15		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80	
					Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.	
					M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Cancer:																						
Hoved:																						
Hovedet.....	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Hjernen.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtet.....	11	1	3	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Kjæverne.....	13	2	2	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	1
Munden.....	10	6	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-
Læbe og Hals.....	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Tungen.....	9	3	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Tunge og Svælg.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
Halsen:																						
Halsen (collum) ...	16	4	3	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	-	1	-	-	-
Svælg.....	5	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Spiserøret.....	31	12	7	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	5	4	1	1	1
Skjoldkirtelen.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Strubehovedet.....	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Halskirtlerne.....	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Glandula submaxill.	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brystet:																						
Brystkirtelen.....	33	-	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	3	-	5	-	7	-	4	-
Brystkassen.....	5	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Brysthinden.....	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Underlivet:																						
Underlivet (Abdomen)	47	14	23	10	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	4	-	3	2	7	3	3	3
— og Mavesækken	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1
Mavesækken.....	540	184	156	200	-	-	-	-	-	-	1	5	6	14	21	42	29	56	48	40	30	30
— og Leveren	16	9	2	5	-	-	-	-	-	-	1	-	2	2	3	-	3	2	-	-	-	-
Leveren.....	53	20	18	15	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4	5	2	3	4	5	4	4
— og Nyren ...	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intestina.....	26	8	11	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	3	2	1	3	3	3
Endetarmen.....	25	7	5	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	3	2	2	1	1
Bughinden (Peritoneum).....	4	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyrerne.....	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-
Milten.....	2	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mandlige Kjønsorganer.....	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blæren.....	10	4	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Livmoderen.....	48	-	48	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	7	-	7	-	8	-	10	-
Kvindelige Kjønsorganer forøvrigt..	16	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	7	-	2	-
Bækkenet.....	6	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Ryggraden.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Liste over Døds-

Tabel XXIV (Forts.).		Tilsammen.	Kjøn.			Alder.																	
Kræftens Sæde.	Mandkjøn.		Kvindekjøn.	Uopgivet.	1—5		5—10		10—15		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		
					Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		
					M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
Extremiteterne:																							
Axelhulen	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Overarmen	5	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	
Laaret	4	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Læggen	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Foden	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Periost	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Sum	966	290	345	331	-	1	1	-	-	-	1	1	7	15	24	45	57	58	81	95	59	66	
Uopgivet Sæde	292	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Samtlige Dødsfald af Cancer	1258	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Sarcoma.																							
Øienhulen	3	2	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
Overkjæven	6	5	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	2	-	
Underarmen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Laaret	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
Sum	12	8	4	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	1	-	2	-	2	1	
Uopgivet Sæde	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Samtlige Dødsfald af Sarcoma	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

udenfor Sygehus udførte **chirurgiske Operationer** med deres Fordeling paa de forskjellige Amter.

Nedenstaaende Anmerkninger giver Oplysning om Indikationer og Udfald for de større Operationer, forsaavidt saadanne Opgaver er meddelte. Det bemerkes, at der som oftest kun foreligger Opgaver over Operationernes Antal og ikke over Antallet af opererede Personer. Operationer, væsentlig henhørende under *chirurgia minor*, er ikke medtagne; af disse Operationer er et større Antal udførte saavel paa som udenfor Sygehus.

Amputation af Overarmen (*Amputatio brachii*). Indikation paa Sygehus: Gangræna 1 med heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Tuberculosis 1 med dødeligt Udfald.

Amputation af Underarmen (*Amputatio antibrachii*). Indikation paa Sygehus: Combustio 1, Vulnus dilaceratum manus 2, Arthroace manus 2, Tuberculosis manus 1, Conquassatio 1, Fractura complicata 1, Phlegmone manus 2, Vulnus 1, samtlige med heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Cancer 1, Arthroace carpi 1, Vulnera 3, Cancer manus 1, Necrosis 1, samtlige med heldigt Udfald.

fald af Kræft.

80—90 Aar.				Opgivet Alder for		Fordeling paa Amter.																			
						1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
						Kristiania.	Akershus.	Smaalene.	Buskerud.	Jærsberg og Larvik.	Hedemarken.	Kristian.	Bratsberg.	Nedenes.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Søndre Bergenhus.	Bergen.	Nordre Bergenhus.	Ronsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finnmarken.
M.	K.	M.	K.	M.	K.																				
-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	3	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
14	4	1	2	245	287	140	61	70	47	60	61	53	64	31	48	21	46	-	13	63	54	57	42	25	10
-	-	-	-	-	-	-	4	22	10	30	5	13	19	10	17	12	11	4	44	22	20	15	7	23	3
-	-	-	-	-	-	144	83	80	77	65	74	72	74	48	60	32	50	44	35	83	69	64	65	28	11
-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	5	1	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	7	4	1	1	-	-	-	2	4	-	-	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	4	2	-	-	-	2	4	-	-	-	4	-	-	-	-	2	-	2	-	-

Amputation af Laaret (Amputatio femoris). Indikation paa Sygehus: Arthroace genus 11 med heldigt Udfald, Sarcoma tibiae 1, Tuberculosis genus 2, Tumor cruris 1, Fractura complicata 1, Sarcoma 2, Gangræna senilis 1, Phlegmone 2, Vulnus perforans genus 1, samtlige med heldigt Udfald, Vulnus dilaceratum 1 tilbageliggende, Sarcoma cruris 1 med dødeligt Udfald, Dødsarsag Pneumona et Pleuritis sarcomatosa; udenfor Sygehus: Gangræna senilis 1 med dødeligt Udfald, Dødsarsag Pyæmia, Arthroace genus 1, Fractura genus 1, begge med heldigt Udfald.

Amputation af Læggen (Amputatio cruris). Indikation paa Sygehus: Tuberculosis pedis 4, Vulnus 1, Ulcus cruris 1, Cancer 1, Fractura fibulae complicata et comminuta 1, Ulcus cancrum cruris 1, Fractura cruris 2, Gangræna senilis 4, Fractura complicata 1, Arthroace pedis 4, Gangræna pedis 1, Synovitis tuberculosa 1, Vulnus dilaceratum 2, Pseudarthrosis 1, alle med heldigt Udfald, Ostitis tuberculosa 1 med dødeligt Udfald; udenfor Sygehus: Arthroace pedis 2, en med heldigt, en med dødeligt Udfald, Fractura 1, Vulnus 2, Vulnus dilaceratum 1, Fractura complicata 1, Tuberculosis pedis 1, alle med heldigt Udfald.

**Antallet af Sindssyge forpleiede med Statsbidrag efter Lov af
og Kom-**

**Le nombre des aliénés, dont l'entretien est partiellement à la charge de l'État
de l'État et des**

(Efter de til Justitsdepartementet

Amt.	Tabel XXV. Lægedistrikter.	Antal Sindssyge.		Udgifter.
		Ialt.	Deraf paa Asyl.	
				Kr.
I.	Kristiania	333	203	109 170,87
II.	Akershus Amt.	142	45	60 040,60
	Byer	6	-	1 539,15
	Bygder	136	45	58 501,45
III.	Smaalenenes Amt	193	77	56 650,34
	Byer	44	17	12 342,82
	Bygder	149	60	44 307,52
IV.	Buskerud Amt	267	75	67 688,16
	Byer	75	16	17 254,92
	Bygder	192	59	50 433,24
V.	Jarlsberg og Larvik Amt...	269	66	70 110,50
	Byer	69	12	16 744,13
	Bygder	200	54	53 366,37
VI.	Hedemarkens Amt	259	90	67 521,67
	Byer	10	5	3 689,45
	Bygder	249	85	63 832,22
VII.	Kristians Amt	137	39	38 833,37
	Byer	5	1	1 759,30
	Bygder	132	38	37 074,07
VIII.	Bratsberg Amt	278	89	79 545,31
	Byer	40	13	11 707,94
	Bygder	238	76	67 837,37
IX.	Nedenes Amt	208	104	65 447,10
	Byer	30	12	9 038,80
	Bygder	178	92	56 408,30
X.	Lister og Mandals Amt....	312	104	79 665,23
	Byer	92	35	24 163,61
	Bygder	220	69	55 501,62

²⁷/₆ 1891 og de samlede Udgifter ved deres Forpleining for Stat muner.

d'après la loi du ²⁷/₆ 1891 et le total de l'entretien de ces aliénés (les frais communes ensemble).

indsendte Opgaver).

Amt.	Lægedistrikter.	Antal Sindssyge.		Udgifter.
		Ialt.	Deraf paa Asyl.	
				Kr.
XI.	Stavanger Amt.....	276	116	72 159,67
	Byer	91	51	23 338,60
	Bygder	185	65	48 821,07
XII.	Søndre Bergenhus Amt.....	245	98	56 342,65
XIII.	Bergen	188	134	58 152,70
XIV.	Nordre Bergenhus Amt. ...	100	46	27 946,72
XV.	Romsdals Amt	277	90	57 625,74
	Byer	39	19	9 721,59
	Bygder	238	71	47 904,15
XVI.	Søndre Trondhjems Amt.....	317	144	70 804,77
	By	88	45	21 121,60
	Bygder	229	99	49 683,17
XVII.	Nordre Trondhjems Amt.....	156	49	29 438,97
	Byer	5	1	1 064 50
	Bygder.....	151	48	28 374,47
XVIII.	Nordlands Amt.....	200	98	51 040,07
	Byer	5	3	1 501,92
	Bygder	195	95	49 538,15
XIX.	Tromsø Amt.....	96	57	29 682,80
	By	10	8	3 965,70
	Bygder	86	49	25 717,10
XX.	Finmarkens Amt	35	21	9 858,68
	Byer	6	2	1 329,61
	Bygder.....	29	19	8 529,07
	I hele Riget	4 288	1 745	1 157 725,92
	Byer	1 136	577	327 607,21
	Bygder.....	3 152	1 168	830 118,71

Chirurgiske Opérations

Operationer.	Tabel XXVI.			Hele Riget.		Fordeling paa Amterne									
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
				Kristiania.	Akershus.	Smaa- lenene.	Buskend.	Jarlsberg og Larvik.	Hede- marken.	Kristian.					
				Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.					
Amputation af Overarmen ..	2	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Underarmen ..	18	11	7	2	-	-	1	-	-	2	2	1	-	2	-
— - Laaret	28	25	3	6	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— - Læggen	34	26	8	11	-	1	1	3	1	-	-	1	-	-	-
— - Fingre eller Tær	171	42	129	14	-	15	1	24	1	3	3	11	-	9	6
Resektion af Overkjaeven ..	3	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Underkjaeven ..	3	2	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— - Ribben	40	34	6	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— - andre Ben	24	19	5	2	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-
Osteotomi	17	5	12	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sequestrotomi, Opmeisling af Ben	107	82	25	13	1	2	4	5	-	-	2	1	-	2	1
Bensøm	7	7	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Pseudarthrose ..	5	2	3	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trepanation	9	6	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Exarticulation i Skulderled ..	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— - Haandledd	7	2	5	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	1
— - Hoftelædd	3	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Fodlædd	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Lisfrancs	5	2	3	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
— - Pirogoffs	5	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - af Fingre eller Tær	98	31	67	7	-	-	8	-	4	-	5	1	5	1	9
Resektion i Skulderled	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Albuledd	5	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Haandledd	9	8	1	4	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1
— - Hoftelædd	12	11	1	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— - Knælædd	36	29	7	11	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
— - Fodlædd	8	8	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— - andre Led	5	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrotomi	20	12	8	1	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	1
Punktion af Led	67	49	18	38	1	-	-	4	-	-	-	3	-	-	1
Senesøm	17	9	8	2	-	-	2	2	2	-	2	-	-	-	-
Operation for Klumpfod	7	5	2	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Brisement forcé	6	4	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Hygroma, Bur- sitis	44	6	38	-	1	-	7	-	-	1	-	-	-	-	1
Ligatur af store Arterier ..	26	14	12	1	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-

Chirurgiske

Operationer.	Tabel XXVI (Forts.).			Hele Riget.		Fordeling paa Amterne									
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	1	2	3	4	5	6	7					
				Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.
Blæresnit (perinealt).....	2	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— , Sectio alta	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lithotripsi	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Urethrotomi (interna)	9	6	3	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
— (externa).....	12	11	1	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Ectopia vesicae ..	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Phimosis, Paraphimosis	46	10	36	3	3	-	1	-	1	-	4	-	3	-	3
— - Hydrocele	153	28	125	3	1	-	3	-	13	-	1	2	2	-	16
Operation for Varicocele ...	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Amputation af Penis	3	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Borttagelse af Testikelen (Castratio)	40	33	7	8	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-
Andre Operationer paa mandl. Bækken- og Kjønsganer	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Perineoraphi	13	2	11	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Prolapsoperation paa kvindel. Genitalia	4	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Operation for Urinfistler hos Kvinden	6	5	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation af Livmoderhalsen ..	47	12	35	-	10	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-
Udskrabn. af Livmoderhulen ..	145	41	104	-	42	-	4	-	5	1	4	3	13	-	1
Borttagelse af Svulster i Livmoderen	20	6	14	2	4	-	1	-	2	-	5	1	-	-	1
Borttagelse af Uterusmyom gennem Vagina	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Borttagelse af Uterusmyom ved Laparotomi	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hysterektomi	3	3	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— (abdominalis) ..	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Salpingotomi (se under Laparotomi)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Castration hos Kvinden ...	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ovariectomi	26	20	6	11	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Punktion af Ovarialcyste ..	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre gynækologiske Operationer	39	5	34	-	30	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hudtransplantation	30	27	3	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Operation for indgroede Negle	60	5	55	4	2	-	5	-	4	1	-	7	-	4	1
Sum	3300	1336	1964	481	160	1	71	24	179	36	123	27	109	13	109

Operationer.

paa og udenfor Sygehus.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Bratsberg.	Nedenes.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Søndre Bergenhus.	Bergen.	Nordre Bergenhus.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken ¹⁾ .
Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
-	-	-	-	-	3	-	-	1	1	-	-	-
-	2	2	-	1	2	1	-	3	6	-	4	-
-	6	2	6	4	6	9	4	3	8	3	7	1
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	4	1	-	1	3	3	10	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	5	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
2	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-
-	-	2	3	4	6	-	14	-	5	5	-	-
-	-	-	-	-	18	-	3	6	8	5	3	-
-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	2	-	-	3	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-
-	1	-	-	1	1	-	3	5	-	-	-	-
-	4	-	2	1	-	1	-	-	21	1	-	-
21	121	113	3	70	18	91	60	85	145	19	38	17
181	164	87	200	108	101	81	8	71	6	12		

Operation.	Tabel XXVI (Forts.).			Hele Riget.		Fordeling paa Amterne									
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5
				Kristiania.	Akershus.	Smaa- lenene.	Buskerud.	Jarlsberg og Larvik.	Hede- marken.	Kristian.					
				Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.					
Øienoperationer:															
Enukleation af Bulbus	75	47	28	28	-	-	-	3	-	1	-	2	-	-	1
Exenteration -	17	5	12	2	-	-	-	3	-	1	-	1	-	-	1
Extractio cataractæ	129	86	43	67	3	-	-	12	-	1	-	5	-	-	-
Discisio	33	15	18	6	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Iridectomi	51	22	29	14	-	-	-	2	1	10	1	-	-	5	1
Iridotomi	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Prolapsus iridis	9	3	6	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Sclerotomi	8	2	6	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Keratotomi og Sæmisch Ope- ration	38	9	29	-	-	-	-	1	3	1	-	1	6	-	3
Punctio corneæ	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tatovering af cornea	6	-	6	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Galvanokaustik og Ignipunk- tur	40	19	21	18	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Operation for Staphylom . . .	4	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- - Pterygium	5	-	5	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
- - Symblepharon anticum	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- - Ptosis	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
- - Ectropium	13	2	11	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
- - Entropium	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- - Chalazion	33	3	30	2	-	-	-	7	-	-	-	4	-	-	-
Canthoplastik	5	-	5	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
Operation for Taareveis- sygdom	362	10	352	5	-	4	-	18	-	60	-	9	1	33	-
- - Skjelen	35	3	32	3	4	-	-	-	-	15	-	-	-	-	-
Andre Øienoperationer	40	5	35	5	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-
Sum	913	236	676	153	7	5	-	23	2	134	3	15	3	53	2
Ørenoperationer:															
Operation for Ørepolyper . .	9	1	8	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Paracentese af Trommehinden	20	-	20	-	-	-	-	-	-	5	-	-	1	-	-
Opmeisling af Cellulæ mas- toideæ	8	4	4	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Stackes Operation	21	21	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	58	26	32	21	-	2	-	1	1	5	-	-	-	1	-

1) Sygehusliste fra Hammerfest Sygehus ikke indkommen.

Operationer.

paa og udenfor Sygehus.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Bratsberg.	Nedenes.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Søndre Bergenhus.	Bergen.	Nordre Bergenhus.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken ¹⁾ .
Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.
1	1	1	-	-	11	13	-	2	1	3	2	1
-	3	2	-	-	8	9	-	2	1	5	1	-
-	-	-	-	-	9	4	-	3	6	-	4	-
-	1	-	1	-	2	7	-	-	2	2	1	-
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	3	-	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
-	1	-	1	1	2	5	-	1	3	1	1	4
-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	3	-	3	-	-	6	-	-	3	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	1	-	-	1	2	1	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	2	2	-	-	15	-	-	-	-
-	7	10	-	4	-	70	-	-	3	18	-	-
-	-	-	-	-	-	5	-	-	6	-	9	-
-	-	-	-	-	-	-	1	9	-	-	2	-
1	18	15	-	10	34	130	1	17	8	25	3	19
-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	2	-	1
-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-
-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	4	-	1	1	-	-	1	1	-	12	-	1

Af Lægerne udførte
Opérations obstétricales

Tabel XXVII.		Samlet Antal Barsel- kvinder.	Samlet Antal Opera- tioner.	Forhold i pCt.	Tang- forløsning.
Riget		62010	¹⁾ 1390	2,2	990
Amter:					
1.	Kristiania	5771	204	3,5	128
2.	Akershus	3034	57	1,9	36
3.	Smaalenene	3876	100	2,6	66
4.	Buskerud	3266	57	1,8	32
5.	Jarlsberg og Larvik...	2944	94	3,2	77
6.	Hedemarken	3635	53	1,5	38
7.	Kristian	3090	49	1,6	35
8.	Bratsberg	2815	67	2,4	44
9.	Nedenes	2346	52	2,2	41
10.	Lister og Mandal	2245	63	2,8	46
11.	Stavanger	3578	130	3,6	101
12.	Søndre Bergenhus	3897	48	1,2	31
13.	Bergen	1907	125	6,6	98
14.	Nordre Bergenhus	2495	36	1,4	27
15.	Romsdal	3622	71	2,0	57
16.	Søndre Trondhjem	3476	²⁾ 58	1,7	45
17.	Nordre Trondhjem	2054	29	1,4	22
18.	Nordland	4549	52	1,1	37
19.	Tromsø	2307	30	1,3	20
20.	Finmarken	1103	15	1,4	9

¹⁾ Hos 1365 Fødende (2,2 pCt.), idet ved 22 Tvillingfødsler begge Tvillinger og ved triciske Operationer, udførte paa Trondhjems Byes Sygehus.

Trepanation (Trepanatio). Indikation paa Sygehus: Empyema antri Highmori, Fractura cranii, Fractura columnæ, Otitis media; ved disse er Operationen gjort 6 Gange uden nærmere Angivelse af Antallet for hver Indikation, i 4 Tilfælde med heldigt, i 2 med dødeligt Udfald. Indikation udenfor Sygehus: Empyema antri Highmori 1 med heldigt Udfald, Sequester i Tindingen 1 med dødeligt Udfald, Dødsårsag Meningit, Fractura imprimata cranii 1 med dødeligt Udfald, Dødsårsag Meningit.

Exartikulation (Exarticulatio). Indikation paa Sygehus: Exarticulatio manus ved Vulnus dilaceratum 2 med heldigt Udfald, Exarticulatio coxæ ved Osteocarcoma 1, Necrosis 1, begge døde, Sarcoma 1 med heldigt Udfald, Exarticulatio pedis ved Arthrocace 1 med heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Exarticulatio manus ved Vulnus dilaceratum 1, Vulnus sclopetarium 1, Vulnus 2, Gangræna 1, alle med heldigt Udfald.

obstetriciske Operationer.

faites par les médecins.

Vending.	Udtrækning.	Partus præmaturus artificialis.	Perforation.	Embryotomi.	Keisersnit.	Efterbyrds- operation.
149	35	20	54	12	3	127
20	13	9	6	-	-	28
13	1	-	2	1	-	4
14	3	3	6	1	-	7
8	3	-	2	-	-	12
9	1	-	3	1	-	3
3	1	3	2	-	-	6
5	-	1	2	-	-	6
10	1	-	-	2	-	10
3	2	-	-	2	-	4
2	1	-	5	1	-	8
15	1	-	5	1	-	7
10	4	-	1	-	-	2
16	3	1	1	-	-	6
3	-	-	6	-	-	-
6	-	-	3	2	-	3
3	-	1	3	-	2	4
1	-	-	1	1	-	4
4	-	-	4	-	-	7
2	1	2	1	-	-	4
2	-	-	1	-	1	2

2 Trillingfødsler 5 Børn forløstes ved Kunsthjelp. ²⁾ I denne Sum er medregnet obste-

Lisfrancs Operation. Indikation paa Sygehus: Tuberculosis tarsi 1, Epithelioma unguis hallucis 1, begge med heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Congelatio 1, Vulnus 1, samt 1 med uopgivet Indikation, alle med heldigt Udfald.

Pirogoffs Operation. Indikation paa Sygehus: Pes equinovarus 1, Pes valgus 1, Arthrocace pedis 2, Tuberculosis pedis 1, alle med heldigt Udfald.

Resektion af Led og Arthrektomi (Resectio articulorum et Arthrectomia). Indikation paa Sygehus: Resectio humeri ved Tuberculosis 1, Necrosis humeri 1, begge med heldigt Udfald, Resectio cubiti ved Luxatio inveterata 1, Arthrocace 3, Tuberculosis 1, alle med heldigt Udfald, Resectio manus ved Arthrocace 5, Tuberculosis articuli 2, alle med heldigt Udfald, Resectio coxæ ved Arthrocace 10, deraf 7 med heldigt Udfald, 2 var tilbageliggende ved Aarets Udgang og 1 døde, Tuberculosis 1, der ligesaa var tilbageliggende, Resectio genus

Obstetriciske Operationers Udfald for Mødre og Børn.
Résultat des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants.

Tabel XXVIII.		Mødre ¹⁾ .				Børn.			
Operation.	Samlet Antal Operationer.	Antal for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf døde ²⁾	Forhold i pCt.		Antal for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf var døde-fødte	Forhold i pCt.	
				i 1892.	i 1891.			i 1892.	i 1891.
Tangforløsning	990	970	17	1,8	2,2	986	103	10,4	13,3
Vending	149	147	15	10,2	5,8	149	70	47,0	45,2
Udtrækning ved Bæk- kenendefødsel	35	31	1	3,2	3,3	35	12	34,3	51,5
Partus præmaturus artificialis	20	18	-	-	-	20	6	30,0	38,9
Perforation	54	54	10	18,5	20,0	-	-	-	-
Embryotomi	12	12	1	8,3	20,0	-	-	-	-
Keisersnit	3	3	3	100,0	-	3	3	100,0	-
Efterbyrdsoperation . .	127	123	3	2,4	3,6	-	-	-	-

¹⁾ Hvor begge Tvillinger er forløst ved Kunsthjælp er Udfaldet for Moderen opført ved den paa 2den Tvilling opførte Operation (Se Tabel XXIX). ²⁾ Dødsårsagerne sees af Tabel XI.

ved Arthrocace 19, deraf 16 med heldigt Udfald, 3 var tilbageliggende, Tuberculosis 7, deraf 6 med heldigt Udfald, 1 tilbageliggende, Contractura 1, Luxatio 1, begge med heldigt Udfald, Pyarthros 1 med dødeligt Udfald, Resectio pedis ved Arthrocace 3, Tuberculosis 6, samtlige med heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Resectio humeri ved Arthrocace 1 med dødeligt Udfald, Dødsårsag Meningitis tuberculosa, Resectio manus ved Ostitis acuta med heldigt Udfald, Resectio coxæ ved Tuberculosis 1 med heldigt Udfald samt Resectio genus ved Tuberculosis 5, ved Arthrocace 1, ved Vulnus 1, samtlige med heldigt Udfald.

Resektion af Ben (Resectio ossium). Indikation paa Sygehus: Resectio maxillæ superioris ved Sarcoma 2 med heldigt Udfald, ved Carcinoma 1 med dødeligt Udfald, Resectio maxillæ inferioris ved Cancer faciei 1 og Sarcoma 1, begge med heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Resectio maxillæ inferioris ved Sarcoma 1 med heldigt Udfald, Resectio costæ ved Tuberculosis 1 med dødeligt Udfald.

Arthrotomi (Arthrotomia). Indikation paa Sygehus: Parasynovitis genus 1, Anchylosis genus 1, Mus articularis 1, Fractura patellæ 1, Gonitis suppurativa 3, alle med heldigt Udfald, Gonarthrocace 1 med dødeligt Udfald, Dødsårsag Meningitis, Arthrocace pedis 2, en med heldigt, en med uheldigt Udfald, Arthrocace pedis et Pyarthros 4, deraf tre med heldigt Udfald, en død; udenfor Sygehus: Fjernelse af et Bruskstykke 1, Pyarthros genus et Osteomyelitis 2, Arthrocace genus 2, Corpus alienum articuli cubiti 1, Pyarthros 1, alle med heldigt Udfald, Tuberculosis 1 uden Angivelse af Led eller Udfald af Operationen.

Underbinden af Arterier (Ligatura arteriarum). Paa Sygehus: Arteria frontalis 1, Arteria axillaris 1, Arteria radialis 3, Arcus volaris manus 1,

Tvillingfødsler med kunstig Forløsning af begge Tvillinger.

Juneaux, nés après des opérations obstétricales sur tous les deux.

Tabel XXIX. Operation ¹⁾	Udfaldet for							
	Mødre.		1ste Tvilling.		2den Tvilling.		Uopgivet om 1ste eller 2den Tvilling.	
	lev.	døde.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	død.
Tang paa begge Tvillinger ..	9	2	9	1	7	3	1	1
Tang paa 1ste, Vending paa 2den Tvilling.....	2	1	2	1	2	1	-	-
Vending paa begge Tvillinger	2	-	2	-	2	-	-	-
Udtrækning paa begge Tvillinger	4	-	2	2	2	2	-	-
Fremkaldt fortidlig Fødsel ...	2	-	1	1	1	1	-	-
Ialt	19	3	16	5	14	7	1	1
	22		44					

¹⁾ Udfaldet er medtaget i de øvrige Tabeller. Desuden opgives det ene af Børnene forløst ved Kunsthjælp ved 28 Tvillingfødsler, nemlig i 14 ved Tang (9 Gange af 1ste og 2 Gange af 2den Tvilling; 3 Gange uopgivet hvilken), i 10 ved Vending (1 Gang af 1ste og 7 Gange af 2den Tvilling; om 2 Tilfælde mangler yderligere Oplysninger), i 1 ved Udtrækning paa 1ste Tvilling, i 2 Tilfælde ved Perforation af 2den Tvilling og i 1 Tilfælde ved Embryotomi af 2den.

Arteria tibialis antica 1, alle med heldigt Udfald, Arteria carotis communis 1 med uheldigt Udfald. Udenfor Sygehus: Arteria radialis 3, Arteria cruralis 1, Arteria poplitea 1, Arteria pedica 1, alle med heldigt Udfald, Arteria femoralis 1 med dødeligt Udfald, Dødsarsag Pyæmia.

Borttagelse af Kræftsvulster (Exstirpatio tumorum caneros. et sarcomatos.). Paa Sygehus er Sædet opgivet i følgende Antal Tilfælde: Cancer faciei 6, C. oris 1, C. labiorum 16, C. lingvæ 5, C. glandulæ submaxillaris 1, C. maxillæ superioris 1, C. colli 3, C. mammae 10, C. brachii 2, C. glandulor. axillæ. 2, C. vulvæ 6, C. vaginæ 1, C. recti 1, C. regionis ingvinalis 1, C. cruris 1. Desuden 8 Tilfælde af Cancer vulvæ, penis, lingvæ, labii inferioris uden nærmere Angivelse af, hvormange for hver. Sarcoma regionis temporalis 1, S. maxillæ superioris 3, S. regionis scapulæ 1, S. femoris 2. Udenfor Sygehus: Cancer faciei 15, C. labiorum 98, C. lingvæ 5, C. gingivæ 1, C. colli 1, C. mammae 2, C. dorsi 8, C. ingvinis (?) 1, C. digiti 1, Lymphoma malignum 1. Sarcoma faciei 1, S. femoris 1. Desuden er opgivet 9 Tilfælde af Cancer nasi, C. labii inf., C. lingvæ og C. mammae uden nærmere Angivelse af Antallet for hver.

Tracheotomia. Paa Sygehus: ved Diphtheritis og Croup 6 Tilfælde døde, 1 helbredet, Tuberculosis laryngis 1 med heldigt, Tumor laryngis 1 med dødeligt Udfald. Udenfor Sygehus: ved Diphtheritis og Croup 10 Tilfælde døde, 4 helbredede; for 1 Tilfælde med heldigt Udfald er Indikation ikke opgivet.

Borttagelse af Brystkjertelen (Exstirpatio mammae). Indikation paa Sygehus: Cancer mammae 23 med heldigt Udfald, Adenoma mammae 1, Tumor cysticus 1 ligesaa med heldigt Udfald; udenfor Sygehus; Cancer mammae 14

Udfald af obstetriciske Operationer efter de forskellige Indikationer.

Resultats des accouchements a) par forceps, b) par version, c) par extraction, d) des accouchements prématurés artificiels, e) par perforation, f) par embryotomie, g) par operation césarienne — d'après les indications différentes.

Tabel XXX.	Ialt udførte For- retninger.	Mødre			Børn		
Indikation.		ilive.	døde.	uopg.	levende fødte.	dødfødte.	uopgivet Resultat.
A. Tangforløsning:							
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	1) 766	748	7	3	711	52	3
Bækkensneverhed	84	84	-	-	62	22	-
Barselkrampe	2) 37	28	6	-	26	10	1
Blødning og placenta prævia . . .	3) 7	4	2	-	2	5	-
Uefftergivelige Fødselsdele	30	30	-	-	29	1	-
Livmoderbristning	1	-	1	-	-	1	-
Abscess i Bækkenet	1	1	-	-	1	-	-
Asystoli (vitia org. cordis)	1	-	1	-	-	1	-
Dystokia	4) og 5) 4	4	-	-	2	2	-
Tvillingfødsel	5) 8	4	-	-	7	1	-
Issefødsel med Panden fortil . . .	18	18	-	-	17	1	-
Skjævt Isseleie	12	12	-	-	10	2	-
Ansigtisleie	6) 7	6	-	-	7	-	-
Pandeleie	2	2	-	-	1	1	-
Haand ved Hovedet	2	2	-	-	2	-	-
Fremfald af Navlesnor	6	6	-	-	4	2	-
Stort Fosterhoved	4	4	-	-	2	2	-
Tilsammen	990	953	17	3	883	103	4
B. Vending:							
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	12	12	-	-	10	2	-
Bækkensneverhed	10	10	-	-	5	5	-
Blødning og placenta prævia . . .	21	15	6	-	7	14	-
Livmoderbristning	2	-	2	-	-	2	-
Blødning	1	1	-	-	-	1	-
Barselkrampe	5	4	1	-	4	1	-

¹⁾ Ved 6 Tvillingfødsler forløstes begge Tvillinger med Tang; cfr. Anm. Ved 2 andre Fødsler forløstes 2den Tvilling ved Vending, hvorunder Udfaldet for Moderen er opført; altsaa er her medtaget 758 Fødende. ²⁾ Ved 1 Trillingfødsel forløstes alle 3 Trillinger med Tang; ved 1 Tvillingfødsel forløstes 2den Tvilling ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen er anført; altsaa er her medtaget 34 Fødende. ³⁾ Ved 1 Trillingfødsel forløstes 1 Trilling ved Tang, 1 Trilling ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen er anført (om den 3die. er intet anført); altsaa 6 Fødende. ⁴⁾ Deraf en 2den Tvilling; 1ste forløst af Jordemoderen ved Udtrækning. ⁵⁾ Ingen nøiere Indikation opført. ⁶⁾ Deraf 1 Tvillingfødsel med Tang paa begge Tvillinger.

Tabel XXX. (Forts.) Indikation.	Ialt udførte For- retninger.	Mødre			Børn		
		ilive.	døde.	uopg.	levende fødte.	dødfødte.	uopgivet Resultat.
Dystokia (Tvillingfødsel)	1	-	1	-	-	1	-
Tverleie	¹⁾ 78	74	3	-	43	35	-
Tverleie med fremfalden Arm og Navlesnor	1	1	-	-	-	1	-
Skjævt Isseleie	2	1	1	-	1	1	-
Ansigtseie	1	1	-	-	-	1	-
Knæleie, Livmoderen stærkt sam- mensnøret 3 Dage efter Vandets Afgang	1	1	-	-	-	1	-
Fremfald af Navlesnor	¹⁾ 11	10	-	-	7	4	-
Fremfalden Arm	2	1	1	-	2	-	-
Pandeleie	1	1	-	-	-	1	-
Tilsammen	149	132	15	-	79	70	-
C. Udtrækning:							
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	²⁾ 23	20	-	-	16	7	-
Blødning	1	1	-	-	1	-	-
Livmodersvulst	1	-	1	-	-	1	-
Tvillingfødsel	2	1	-	-	2	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	1	1	-	-	-	1	-
Sædeleie	4	4	-	-	3	1	-
Fremfald af Navlesnor	2	2	-	-	1	1	-
Opslaaede Arme	1	1	-	-	-	1	-
Tilsammen	35	30	1	-	23	12	-
D. Partus præmaturus arti- ficialis:							
Bækkensneverhed	³⁾ 16	15	-	-	14	2	-
Blødning og placenta prævia	2	2	-	-	-	2	-
Hydramnios	⁴⁾ 2	1	-	-	-	2	-
Tilsammen	20	18	-	-	14	6	-
E. Perforation:							
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	6	6	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	29	22	7	-	-	-	-

¹⁾ 1 Gang ved Tvillingfødsel af begge Tvillinger. ²⁾ Ved 3 Tvillingfødsler er foretaget Udtrækning af begge Tvillinger. ³⁾ Deraf 1 Tvillingfødsel, hvor begge Tvillinger forløstes paa denne Maade. ⁴⁾ Tvillingfødsel; der blev ogsaa gjort Vending, uden at det er angivet paa hvilken af de dødfødte Tvillinger eller om paa begge.

Indikation.	Ialt udførte For- retninger.	Mødre			Børn		
		ilive.	døde.	uopg.	levende fødte.	dødfødte.	uopgivet Resultat.
Barselkrampe	2	1	1	-	-	-	-
Livmodersvulst	1	-	1	-	-	-	-
Vatersot	1	1	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil.	2	2	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	1	-	-	-	-	-
Tverleie	2	2	-	-	-	-	-
Tverleie med fremfalden Arm.	1	1	-	-	-	-	-
Stort Foster	1	1	-	-	-	-	-
Hydrocefalisk Fosterhoved	6	5	1	-	-	-	-
Stort Fosterhoved	1	1	-	-	-	-	-
Uopgivet Indikation	1	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	54	44	10	-	-	-	-
F. Embryotomi:							
Bækkensneverhed	2	2	-	-	-	-	-
Tverleie	8	7	1	-	-	-	-
Uopgivet Indikation	2	2	-	-	-	-	-
Tilsammen	12	11	1	-	-	-	-
G. Keisersnit:							
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	1	-	1	-	-	1	-
Bækkensneverhed	1	-	1	-	-	1	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	1	-
Tilsammen	3	-	3	-	-	3	-

med heldigt Udfald, 1 med dødeligt Udfald og 1 med Recidiv, Tumor mammæ 1, Fibrosarcoma mammæ 1, begge med heldigt Udfald.

Operation for **Empyema** (Operatio empyematis) omfatter Tilfælde, som dels er opførte under Toracocentesis, dels Toracotomi, dels Resectio costæ, idet der ikke sjelden er gjort begge de sidstnævnte Indgreb samtidig. Paa Operationslisten (Tabel XXVI, Side 46*) findes saaledes opført tilsammen 40 Ribbensresektioner; af disse er 35 udførte med Empyem som Indikation. Paa Sygehus var 30 Operationer heldige, 3 Patienter døde og 1 udgik uhelebredet; udenfor Sygehus havde de 5 Operationer heldigt Udfald. Toracocentesis udførtes paa Sygehus ved Empyem 4 Gange, 3 med godt Udfald, 1 med dødeligt, udenfor Sygehus 9 Gange, deraf 7 med heldigt Udfald, 1 med dødeligt; i et Tilfælde udskreves Patienten i Bedring. Toracotomi er ved Empyem paa Sygehus udført 48 Gange, deraf 34 med heldigt, 6 med uheldigt, 7 med dødeligt Udfald; 1 Patient udskreves med Fistel. Udenfor Sygehus 37 Gange, deraf 33 med heldigt Udfald, 2 med dødeligt; Dødsårsag var i et Tilfælde Influenza, i det andet Cachexia. 1 Patient udskreves uhelebredet, 1 var endnu under Behandling ved Aarets Udgang.

Fødte og Døde.

Naissances et décès.

Tabel XXXI.	Fødte		Døde						
	levende.	død-fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar-sel-seng.	ved ulykkelige Hændelser.	Selv-mord.	Mord og Drab.
Riget	59430	1707	35769	6220	481	282	873	129	18
Amter:									
1. Kristiania.....	5510	186	3185	915	47	16	37	25	-
2. Akershus	2898	90	1833	326	35	19	36	8	1
3. Smaalenene	3721	105	2304	418	29	13	58	13	1
4. Buskerud	3142	81	1771	289	36	12	41	4	-
5. Jarlsberg og Larvik	2800	92	1641	287	23	9	29	6	-
6. Hedemarken	3495	82	2115	335	38	20	29	18	7
7. Kristian	2995	50	1867	294	16	11	13	6	2
8. Bratsberg	2679	89	1592	271	14	14	50	2	-
9. Nedenes	2251	59	1490	245	14	4	31	3	-
10. Lister og Mandal ..	2139	68	1501	219	17	8	34	3	1
11. Stavanger.....	3446	78	2033	341	23	12	44	6	2
12. Søndre Bergenhus ..	3729	108	1809	282	37	19	47	4	-
13. Bergen	1832	51	973	209	11	5	15	1	-
14. Nordre Bergenhus ..	2386	77	1178	159	19	10	37	3	2
15. Romsdal	3457	115	1822	244	29	14	74	6	1
Deraf til Bergens Stift	1503	55	690	105	15	6	26	-	-
— « Trondhj. —	1954	60	1132	139	14	8	48	6	1
16. Søndre Trondhjem ..	3341	95	2490	320	24	17	61	6	1
17. Nordre — ..	1962	71	1474	161	13	6	45	4	-
18. Nordland	4389	107	2708	469	28	46	94	5	-
19. Tromsø	2199	70	1166	245	13	16	42	5	-
20. Finmarken	1059	33	817	191	5	11	56	1	-

Toracocentesis er ved Pleurit udført paa Sygehus 26 Gange, deraf 24 med heldigt Udfald, 1 med uheldigt og 1 med dødeligt, ved Hydrothorax 3 Gange, alle med heldigt Udfald; udenfor Sygehus 55 Gange ved Pleurit, deraf 51 med heldigt Udfald, 1 Patient udskreves uheldredet med Empyem og 3 døde, (1 af Pericardit, 1 af Cancer pleuræ, 1 af Empyem).

Toracotomia er foruden ved Empyema udført paa Sygehus ved Pleurit 1 Gang, ved Vulnus perforans thoracis 1 Gang, begge med heldigt Udfald, samt med Pyopneumothorax 1 Gang med dødeligt Udfald; udenfor Sygehus 2 Gange ved Pleurit, begge med heldigt Udfald.

Laparotomi (Laparatomia). Paa Sygehus ved Cystis ovarii 2, Tumor ovarii 3, Hydronephrosis 2, Salpingo-oophoritis 3 Gange hos samme Patient, alle

Fødte og Døde i
Nombre des naissances et des décès

Tabel XXXII.		Bygderne.					
		Fødte		Døde			
		levende	død- fødte	ialt	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.
Riget		43574	1236	26446	4068	349	221
Amter:							
1.	Kristiania	-	-	-	-	-	-
2.	Akershus	2795	87	1754	317	35	19
3.	Smaalenene	2553	75	1622	280	20	10
4.	Buskerud	2214	63	1285	183	23	6
5.	Jarlsberg og Larvik	1768	63	1075	166	10	8
6.	Hedemarken	3324	80	2039	321	36	18
7.	Kristian	2899	48	1800	282	26	11
8.	Bratsberg	1983	67	1122	175	11	6
9.	Nedenes	1829	46	1275	194	11	3
10.	Lister og Mandal	1531	52	1104	160	11	7
11.	Stavanger	2306	44	1380	190	12	6
12.	Søndre Bergenhus	3729	108	1809	282	37	19
13.	Bergen	-	-	-	-	-	-
14.	Nordre Bergenhus	2361	77	1170	159	19	10
15.	Romsdal	2790	94	1461	176	22	8
	Deraf til Bergens Stift	1195	47	537	69	11	3
	— Trondhjems —	1595	47	924	107	11	5
16.	Søndre Trondhjem	2630	76	1944	236	20	15
17.	Nordre —	1829	63	1374	150	12	5
18.	Nordland	4213	103	2596	440	27	46
19.	Tromsø	2013	64	1038	221	13	15
20.	Finmarken	807	26	598	136	4	9

med heldigt Udfald, Tumor abdominis 3 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald, Paratyphlitis 1, Graviditas tubaria 1, Ruptura vesicæ 1, alle med dødeligt Udfald, Peritonitis tuberculosa 2, 1 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald, Vitia org. abdominis 1, explorativ Laparotomi ved Cirrhosis hepatis 1, begge med uheldigt Udfald; desuden er der øpført følgende Laparotomier, uden at det kan sees, om de er udførte paa Sygehus (Klinik) eller ikke: Appendicitis 1, Kystoma glandularis duplex 1, Peritonitis chronica 1, Salpingitis tuberculosa 1, Salpingitis et Oophoritis chronica duplex 1, Oophoritis chronica 1, Tuberculosis peritonei 1, alle

Bygderne og Byerne.

dans la campagne et dans les villes.

			Byerne.								
			Fødte		Døde						
ved ulykke- lige Hæn- delser.	Selv- mord.	Mord og Drab.	levende.	død- fødte.	ialt	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	Selv- mord.	Mord og Drab.
710	85	14	15856	471	9323	2152	132	61	163	44	4
-	-	-	5510	186	3185	915	47	16	37	25	-
33	8	1	103	3	79	9			3		
37	8	1	1168	30	682	138	9	3	21	5	-
30	4	-	928	18	486	106	13	6	11	-	-
22	5	-	1032	29	566	121	13	1	7	1	
29	16	7	171	2	76	14	2	2	-	2	-
12	6	1	96	2	67	12	-	-	1	-	1
30	2	-	696	22	470	96	3	8	20	-	-
30	3	-	422	13	215	51	3	1	1	-	-
28	1	-	608	16	397	59	6	1	6	2	1
32	5	1	1140	34	653	151	11	6	12	1	1
47	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1832	51	973	209	11	5	15	1	-
36	3	2	25	-	8	-	-	-	1	-	-
69	5	1	667	21	361	68	7	6	5	1	-
24	-	-	308	8	153	36	4	3	2	-	-
45	5	1	359	13	208	32	3	3	3	1	-
58	3	-	711	19	546	84	4	2	3	3	1
43	4	-	133	8	100	11	1	1	2	-	-
91	4	-	176	4	112	29	1	-	3	1	-
39	3	-	186	6	128	24	-	1	3	2	-
44	1	-	252	7	219	55	1	2	12	-	-

med heldigt Udfald, Cancer abdominis 1, Abscessus ovarii 1, Ileus 1, alle med dødeligt Udfald. Dødsårsagen ved Abscessus ovarii var Sepsis.

Gastrotomia. Paa Sygehus: Cancer oesophagi 1 med dødeligt Udfald, Cancer cardiae 1 med heldigt Udfald.

Gastroenterostomia. Paa Sygehus: Cancer pylori 1 med dødeligt Udfald.

Resectio pylori. Paa Sygehus: Diagnose Cancer 1 med dødeligt Udfald. Dødsårsag var Ulcus simplex perforans ventriculi, Peritonitis.

Procentforhold mellem de af Lægerne opgivne ved kjendte Sygdomme
(Bydistrikt og Landdistrikt) samt
Décès totals et décès par les maladies connues

Amt.	Tabel XXXIII. Lægedistrikter.	Dødsfald			Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald		
		ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.			ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.
I.	Kristiania.....	3185	3000	94,2	VIII.	Ringebu.....	172	79	45,9
II.	Akershus Amt.....	1833	1214	66,2		Søndre Valdres....	172	62	36,0
	Byer.....	79	49	62,0		Bratsberg Amt.....	1592	1025	64,4
	Bygder.....	1754	1165	66,4		Byer.....	470	403	85,7
	Ullensaker.....	634	383	60,4		Bygder.....	1122	622	55,4
	Høland.....	251	188	74,9		Kragerø.....	398	317	79,6
	Aker.....	596	480	80,5		Skien.....	615	381	61,9
	Follo.....	352	163	46,3		Kviteseid.....	122	100	81,9
III.	Smaalenenes Amt..	2304	1493	64,8		Tinn.....	52	42	80,7
	Byer.....	682	571	83,7		Sauland.....	119	60	50,4
	Bygder.....	1622	922	56,8	IX.	Hollen.....	177	80	45,2
	Fredrikshald.....	254	233	91,7		Laardal.....	109	45	41,3
	Sarpsborg.....	902	751	83,3		Nedenes Amt.....	1490	941	63,2
	Eidsberg.....	442	228	51,6		Byer.....	215	200	93,0
	Moss.....	407	194	47,7		Bygder.....	1275	741	58,1
	Hvaler.....	299	87	29,1		Aamli.....	123	64	52,0
IV.	Buskerud Amt.....	1771	1196	67,5		Vestre Nedenes....	582	418	71,9
	Byer.....	486	418	86,0		Østre.....	638	405	63,5
	Bygder.....	1285	778	60,5		Evje.....	74	32	43,2
	Drammen.....	580	463	79,8		Sætersdalen.....	73	22	30,1
	Modum.....	459	306	66,7	X	List. og Mand. Amt.	1501	921	61,4
	Sandsvær.....	224	193	86,2		Byer.....	397	374	94,2
	Ringerike.....	243	146	60,1		Bygder.....	1104	547	49,5
	Aal.....	84	26	30,9		Kristiansand.....	267	261	97,7
	Rollag.....	60	18	30,0		Oddernes.....	393	183	46,6
	Nes.....	121	44	36,4		Flekkefjord.....	261	220	84,3
V.	Jarlsb. og Larv. Amt	1641	1039	63,3		Vanse.....	185	103	55,7
	Byer.....	566	437	77,2		Undal.....	261	93	35,6
	Bygder.....	1075	602	56,0		Lyngdal.....	134	61	45,5
	Hof.....	349	233	66,8	XI.	Stavanger Amt.....	2033	371	42,8
	Larvik.....	558	307	55,0		Byer.....	653	434	66,4
	Tønsberg.....	734	499	67,9		Bygder.....	1380	437	31,7
VI.	Hedemarkens Amt..	2115	1167	55,2		Karmoen.....	260	119	45,8
	Byer.....	76	64	84,2		Stav. Stadsphysikat	449	271	60,4
	Bygder.....	2039	1103	54,1		Stavanger.....	150	26	17,3
	Trysil.....	66	48	72,8		Haugesund.....	259	90	34,7
	Rendalen.....	143	107	74,8		Sandnes.....	265	93	35,1
	Hedemarken.....	856	399	46,6		Sand.....	167	54	32,3
	Solør og Odalen...	511	292	57,1		Egersund.....	231	121	52,4
	Søndre Østerdalen..	365	197	54,0	XII.	Finnø.....	219	67	30,6
	Tønsset.....	166	124	74,7		Sogndal.....	84	30	35,7
	Inset Annex ¹⁾	6	-	-		Søndre Bergen h. Amt	1809	838	46,3
	Gaarde af Tolgens	-	-	-		Ytre Hardanger...	89	66	74,2
	Herred.....	2	-	-		Voss.....	145	93	64,1
VII.	Kristians Amt.....	1867	1007	53,9		Lindaas.....	206	108	52,4
	Byer.....	67	46	68,6		Ytre Søndhordland.	178	127	71,4
	Bygder.....	1800	961	53,4		Osteroen.....	221	99	45,2
	Nordre Valdres....	108	94	87,0		Indre Hardanger...	131	40	30,6
	Faaberg.....	290	168	57,9		Indre Søndhordland	110	51	46,4
	Lom.....	152	56	36,8		Tysnes.....	138	37	26,8
	Toten.....	447	238	53,2		Søndre Midthordland	181	106	58,6
	Lesje.....	113	35	30,9		Alversund.....	101	41	40,6
	Hadeland og Land.	413	275	66,6		Sveen.....	51	7	13,7
						Nordre Midthordland	258	63	24,4

¹⁾ Nærmere Angivelse mangler.

foraarsagede Dødsfald og de ialt indtrufne Dødsfald inden Amterne i de enkelte Lægedistrikter.

dans les préfectures et dans les districts civils médicaux.

Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald			Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald		
		ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.			ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.
XIII.	Bergen	973	934	95,9		Namsos	123	73	59,4
XIV.	Nordre Bergen h. Amt	1178	469	39,8		Stenkjær	184	71	38,6
	Byer	8	-	-		Vikten	85	50	58,8
	Bygder	1170	469	40,1		Stjerdal	203	82	40,4
	Gloppen	52	36	69,2		Fosnes	85	45	52,9
	Indviken	97	-	-		Grong	119	54	45,4
	Lærdal	85	41	48,2	XVIII.	Nordland Amt	2708	1255	46,3
	Lyster	82	49	59,8		Byer	112	59	52,7
	Ytre Søndfjord	120	49	40,8		Bygder	2596	1196	42,2
	Sogndal ¹⁾	57	-	-		Østlofoten	161	111	68,9
	Vik ¹⁾	111	-	-		Folden	68	38	55,9
	Gulen ¹⁾	110	-	-		Buksnes	164	100	61,0
	Kirkebø ¹⁾	77	-	-		Alstahaug	282	168	59,6
	Kinn	112	44	39,3		Bodø	166	71	42,8
	Nordfjordeidet	61	39	63,9		Hadsel	129	66	51,2
	Ytre Nordfjord	93	34	36,6		Brønnø	315	127	40,3
	Indre Søndfjord	121	35	28,9		Vefsen	141	66	46,8
XV.	Romsdal Amt	1822	1014	55,7		Lødingen	86	22	25,6
	Byer	361	226	62,6		Ranen	292	89	30,5
	Bygder	1461	788	53,9		Sortland	132	35	26,5
	Surendalen	142	120	84,5		Lurø	191	77	40,3
	Østre Søndmør	94	42	44,7		Skjerstad	176	79	44,9
	Søndre Nordmør	348	199	57,2		Flakstad	85	32	37,6
	Nordre Nordmør	132	67	50,8		Steigen	60	36	60,0
	Sundal	89	63	70,8		Gildeskaal	90	-	-
	Vestre Søndmør	128	83	64,9		Ofoten	129	80	62,0
	Nordre —	278	153	53,3		Hammerø	41	20	48,8
	Ørskog	84	68	80,9	XIX.	Tromsø Amt	1166	546	46,8
	Indre Romsdal	159	76	47,8		Byer	128	122	95,3
	Ytre —	262	83	31,7		Bygder	1088	424	40,8
	Indre Søndmør	97	60	61,9		Tromsø	220	176	80,0
XVI.	Søndre Trondh. Amt	2490	1529	61,4		Lenviken	76	22	28,9
	Byer	246	520	95,2		Karlsø	58	37	63,8
	Bygder	1944	1009	51,9		Skjervø	113	75	66,4
	Røros	114	118	103,5		Ibbestad	142	55	38,7
	Trondhjem	546	520	95,2		Berg	40	19	47,5
	Hitleren	158	112	70,9		Tranø	66	25	37,9
	Orkedal	306	191	62,4		Maalselven	41	8	19,5
	Indre Fosen	112	62	55,4		Trondenes	213	82	38,5
	Selbu	120	55	45,8		Balsfjord	76	19	25,0
	Ytre Fosen	187	97	51,9		Lyngen	121	28	23,1
	Opdal	90	60	66,7	XX.	Finmarken Amt	817	336	41,1
	Strinden	389	79	20,3		Byer	219	182	83,1
	Hevne	74	43	58,1		Bygder	598	154	25,8
	Nordre Fosen	120	56	46,7		Vardø	101	64	63,4
	Guldal	282	136	48,2		Vadsø	100	60	60,0
XVII.	Nordre Trondh. Amt	1474	868	58,9		Tanen	107	25	23,4
	Byer	100	67	67,0		Hammerfest	144	85	59,0
	Bygder	1374	801	58,3		Kistrand	72	14	19,4
	Frosten	143	100	69,9		Sydvaranger	48	28	58,3
	Levanger	236	217	91,9		Alten	128	17	13,3
	Kolvereid	109	32	29,4		Maasø	69	24	34,8
	Indreøen	187	144	77,0		Loppen	48	19	39,6

¹⁾ Da de indkomne Medicinalberetninger for Amtet kun omfatter Distrikterne efter den tidligere Inddeling, medens det statistiske Centralbureau, hvorfra Opgaver over Dødeligheden i Amtet er erholdte, har anvendt den nye Lægedistriktsinddeling, kan nærmere Angivelse af Dødelighedsforholdet ikke angives for disse Distrikter.

De hyppigste Dødsaaarsager.
Causes des décès classées par ordre de fréquence.

Tabel XXXIV. Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf i		Procentforhold til samtlige opgivne Dødsaaarsager.		
		Byer.	Bygder.	Riget.	Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	3358	1307	2051	15,5	16,1	15,1
Lungebetændelse	1990	633	1351	9,2	7,8	10,0
Alderdomssvaghed	1689	332	1357	7,8	4,1	10,0
Kræft (Cancer et Sarcoma)	1278	416	862	5,9	5,1	6,4
Diphtherit	1230	272	958	5,7	3,4	7,1
Akut Bronchit, katarrhalsk Lunge- betændelse og Laryngit	1141	564	577	5,3	7,0	4,3
Tuberkuløs Hjernebetændelse, Mili- ærtuberkulose og Tuberkulose i andre Organer	834	365	469	3,8	4,5	3,5
Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera	807	550	257	3,7	6,8	1,9
Organisk Hjertesygdom	774	308	466	3,6	3,8	3,4
Influenza	717	256	461	3,3	3,2	3,4
Hjerneslag	672	261	411	3,1	3,2	3,0
Nephrit, Morbus Brightii.	553	224	329	2,5	2,8	2,4
Chronisk Bronchit	537	222	315	2,5	2,7	2,3
Medfødt Svaghed	504	255	249	2,3	3,1	1,8
Kighoste	453	269	184	2,1	3,3	1,4
Hjernebetændelse	398	135	263	1,8	1,7	1,9
Mæslinger	334	130	204	1,5	1,6	1,5
Kramper i Barnealderen	312	162	150	1,4	2,0	1,1
Peritonit	273	74	199	1,3	0,9	1,5
Skarlagensfeber	215	79	136	1,0	0,9	1,0
Obstructio alvi, Ileus	161	43	118	0,7	0,5	0,9
Strubehoste	138	42	96	0,6	0,5	0,7
Engelsk Syge	138	91	47	0,6	1,1	0,3
Barselfeber	136	29	107	0,6	0,4	0,8
Organisk Underlivssygdom	130	26	104	0,6	0,3	0,8
Atrophia infantum	116	69	47	0,5	0,8	0,3
Pyæmi	115	20	95	0,5	0,2	0,7
Brysthindebetændelse	113	28	85	0,5	0,3	0,6
Blærebetændelse	112	29	83	0,5	0,4	0,6
Andre Dødsaaarsager	2441	919	1522			
Samtlige opgivne Dødsaaarsager	21663	8106	13557			

Nephrotomia. Paa Sygehus: Abscessus renis 2, af hvilke 1 med heldigt Udfald, 1 tilbageliggende ved Aarets Udgang, hvilket sidste ogsaa var Tilfældet med 1 Patient, der var opereret for Pyonephrosis. Udenfor Sygehus: 1 opereret Tilfælde med dødeligt Udfald uden nærmere Angivelse af Indikation eller Dødsaaarsag.

Nephrectomia. Paa Sygehus: Pyonephrosis 3 med heldigt Udfald, Tumor renis 1 med dødeligt Udfald.

Vakcinerede.
Vaccination.

Tabel XXXV.		Middeltal af levende Fødte i Treaaret 1890—1892.	Antal Vakcine- rede i 1892.	Forhold i pCt.
Riget		60 418	40 025	66,2
Amter:				
1. Kristiania		5 360	1 638	30,6
2. Akershus		2 951	2 311	78,6
3. Smaalenene		3 827	2 970	77,6
4. Buskerud		3 212	2 363	73,6
5. Jarlsberg og Larvik		2 875	1 859	64,7
6. Hedemarken		3 530	2 712	76,8
7. Kristian		3 101	2 704	87,2
8. Bratsberg		2 768	2 051	74,1
9. Nedenes		2 255	1 632	72,4
10. Lister og Mandal		2 155	1 064	49,4
11. Stavanger		3 413	1 988	58,2
12. Søndre Bergenhus		3 837	2 964	77,3
13. Bergen		1 748	1 095	62,7
14. Nordre Bergenhus		2 487	1 837	73,9
15. Romsdal		3 594	2 589	72,0
16. Søndre Trondhjem		3 429	2 118	61,8
17. Nordre Trondhjem		2 065	1 169	56,6
18. Nordland		4 495	3 315	73,7
19. Tromsø		2 264	1 339	59,1
20. Finmarken		1 052	307	29,2

Nephroraphia. Paa Sygehus: Ren mobilis 1 med heldigt Udfald.

Herniotomi (Herniotomia). Paa Sygehus i 38 Tilfælde med heldigt Udfald, i 8 med dødeligt, 1 Patient tilbageliggende ved Aarets Udgang; udenfor Sygehus i 44 Tilfælde med heldigt, i 14 med dødeligt Udfald.

Radicaloperation for Brok. Paa Sygehus: 13 Tilfælde med heldigt Udfald, 2 Patienter var tilbageliggende; udenfor Sygehus i 6 Tilfælde, alle med heldigt Udfald.

Lithotripsia er udført i et Tilfælde udenfor Sygehus med heldigt Udfald.

Hysterectomia udførtes paa Sygehus ved Tumor abdominis 1 og Cancer uteri 1, begge med dødeligt Udfald og uden Angivelse, om Operationen skede per vaginam eller abdomen; fremdeles 1 Tilfælde med heldigt Udfald, men uden Angivelse af nogen Indikation.

Ovariectomia. Paa Sygehus ved Cystis et Tumor ovarii 9 Gange med heldigt, 1 Gang med dødeligt Udfald; Dødsårsag var Cancer ventriculi, hepatis et peritonei, ved Tumor ovarii 7 Gange med heldigt, 1 Gang med dødeligt Udfald, ved Kystoma ovarii 1 Gang med heldigt og ved Cancer ovarii 1 Gang med

Oversigt over de udførte

Liste des actes

Tabel XXXVI. Overøvrighedsdistrikter.	Samtlige anmeldte retsmedicinske Forretninger.	Undersøgelse af Døde								
		Selvmord.	Mord og Drab.	Ulykkestilfælde ¹⁾ .					Dødsfald ved Sygdom.	Fødsel i Dølgemaal og formodet Fosterdød.
				Ydre Beskadigelse.	Drukning.	Forgiftning.	Forfrysning.	Forbrænding.		
Riget	326	²⁾ 5	³⁾ 4	⁴⁾ 7	16	⁵⁾ 3	1	⁶⁾ 3	⁷⁾ 11	26
Amter:										
1. Kristiania	13	-	-	-	1	1	-	-	4	3
2. Akershus	9	-	-	-	1	-	-	-	-	3
3. Smaalenene	16	-	-	1	3	1	1	-	-	1
4. Buskerud	38	-	1	-	1	-	-	-	-	2
5. Jarlsberg og Larvik . .	18	-	-	-	-	-	-	-	1	-
6. Hedemarken	32	1	1	-	-	-	-	-	-	4
7. Kristian	15	-	-	-	-	-	-	2	-	-
8. Bratsberg	23	-	-	1	3	-	-	1	1	3
9. Nedenes	10	1	-	-	-	-	-	-	-	1
10. Lister og Mandal . . .	8	-	1	-	1	-	-	-	-	2
11. Stavanger	9	-	-	-	-	-	-	-	-	3
12. Søndre Bergenhus . .	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13. Bergen	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
14. Nordre Bergenhus . .	10	-	-	-	2	1	-	-	3	1
15. Romsdal	18	-	-	3	2	-	-	-	1	1
16. Søndre Trondhjem . . .	20	-	-	2	-	-	-	-	-	1
17. Nordre —	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18. Nordland	20	1	-	-	1	-	-	-	1	-
19. Tromsø	13	1	-	-	-	-	-	-	-	1
20. Finmarken	37	1	1	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Enkelte Tilfælde, hvor Mord eller Selvmord ikke er bestemt paavist, er opført skallen 1, Kvælning 1, uopgivet 1. ²⁾ Deraf Brud af Hjerneskalen 1, ved Fald paadraget ³⁾ Deraf Kvælning ved Røg 1. ⁴⁾ Hjerneslag 2, Hjernebetændelse 1, Hjerteslag 2, Lunge-
daarlig Ernæring, for 1 Kræfttab og for 1 sandsynlig Forblødning under Fødsel i Dølg-
af fundne Ben 1, paa impotentia coeundi 1; Erklæring om, hvorvidt et Hagelskud var bi-
havde forømt sine Pligter 1, om hvorvidt en Flaskes Indhold kunde bruges i fosterfor-
5 afgivne Erklæringer angaar samme Tilfælde eller er afgivet ved 3 forskellige Vold-

retsmedicinske Forretninger.

médicaux forenses.

betræffende:					Undersøgelse af Levende til Bestemmelse af:									Erklæring i anden Anledning.
Nyfødte og spæde Børns Dødsmaade.				Uopgivet eller ukjendt Dødsårsag.	Forudgaaet Fødsel.	Voldtægt eller anden Løs- agtighedsforbrydelse.	Mishandling og anden Beskadigelse.	Legemlig Helbredsforfåring forøvrigt.	Sindstilstand og Tilregnelighed.	Svangerskab.	Venerisk Sygdom.	Paternitet.		
Døde i Sengen hos Moderen.	Fortidlig Fødsel.	Kvælning.	Ydre Beskadigelse og Mishandling.											
4	1	2	⁹⁾ 2	40	11	26	44	50	50	3	1	4	⁹⁾ 12	
-	-	-	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	
-	-	-	-	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	2	-	2	1	-	2	1	-	-	1	
-	-	-	-	8	-	1	6	8	10	1	-	-	-	
-	-	-	1	4	2	-	2	2	6	-	-	-	-	
-	-	1	1	6	1	6	-	6	2	-	1	1	1	
-	-	-	-	1	-	2	1	1	7	-	-	1	-	
-	-	-	-	2	-	-	-	8	4	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	5	1	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	1	-	2	-	2	-	-	1	-	
-	-	-	-	2	1	1	1	-	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	
1	-	-	-	-	-	1	2	7	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	6	-	¹⁰⁾ 5	2	-	2	-	-	1	1	
2	-	-	-	1	-	-	-	3	3	-	-	-	-	
-	1	1	-	1	3	-	1	7	2	-	-	-	3	
-	-	-	-	-	-	1	5	2	2	-	-	-	1	
1	-	-	-	-	1	6	15	4	3	-	-	-	5	

herunder. ³⁾ Deraf 4 ved Hængning og 1 ved Skud. ³⁾ Knivstik 1, Brud af Hjerne-
Bristning af venstre Nyre 1. ⁵⁾ Alkohol (overstadig Beruselse) 1, kromsur Kali 1, Arsenik 1,
ødem 1, Chronisk Alkoholisme 1, Lungebetændelse 1; for 1 er som Dødsårsag opgivet
maal. ⁸⁾ Brud af Hjerneskalen 2. ⁹⁾ Deraf Undersøgelse af Rustflekker 1, paa Arsenik 1,
bragt en Ren før eller efter det dræbende Skud med Kugle 1, om en Fattigtilsynsmand
drivende Øiemed 1. ¹⁰⁾ Det fremgaar ikke af Oplysningerne paa Sygelisten, om 3 af de
tægtssager.

dødeligt Udfald; udenfor Sygehus ved Cystis 1, Myoma uteri 1, Tumor ovarii 4, alle med heldigt Udfald.

Brok (Hernia). Heraf opgives ialt 1629 Tilfælde og kjendes 74 Dødsfald, hvilke Tilfældes og Dødsfalds Fordeling sees af Tabel XXI (Side 32*, 33* og 34*).

Brokkets Art er opgivet i 1435 Tilfælde, hvoraf Hernia inguinalis 1051, Hernia cruralis 187, Hernia umbilicalis 176, Hernia ventralis et abdominalis 19, Hernia epigastrica 1, Hernia ventriculi 1. Om de for Brok opererede Syge henvises til den chirurgiske Operationsliste og Anmærkninger til samme under Herniotomi.

Frakturer (Fractura) opgives behandlet hos 2294 Personer, blandt hvilke ialt kjendes 62 Dødsfald af eller som Følge af Benbrud. Fordelingen paa Amterne sees af Tabel XXI (Side 32*, 33* og 34*). Bruddets Sæde er angivet i 2203 Tilfælde som:

Fractura cranii..... 62	Fractura antibrachii. 112	Fractura cruris..... 215
— ossium faciei 28	— radii..... 355	— tibiæ..... 76
— vertebrarum 11	— ulnæ..... 38	— fibulæ..... 157
— sterni..... 2	— digit. manus 47	— malleolorum 65
— costarum... 351	— ossium pelvis 9	— ossium et di-
— claviculæ... 152	— colli femoris 116	git. pedis.. 17
— scapulæ..... 17	— femoris..... 210	
— humeri..... 145	— patellæ..... 18	

Luxationer (Luxatio). Heraf kjendes ialt 574 Tilfælde (1 dødeligt), hvis Fordeling paa Amterne sees af Tabel XXI (Side 32*, 33* og 34*). Luxationens Sæde er for 536 Tilfælde opgivet saaledes:

Luxatio maxillæ inf. 15	Luxatio ulnæ..... 8	Luxatio genus..... 1
— claviculæ.. 5	— manus..... 11	— patellæ..... 4
— scapulæ.... 2	— digit. manus 28	— tibiæ..... 1
— humeri.... 307	— cartil. sterno-	— pedis..... 6
— antibrachii . 77	costalis..... 1	
— radii..... 42	— femoris..... 28	

Obstetriciske Operationer opgives udførte af Læger i et Antal af 1390 hos 1365 Fødende, idet ved 22 Tvillingfødsler begge Tvillinger og ved 2 Trillingfødsler 5 Børn forløstes ved Kunsthjælp.

Tabel XXVII (Side 54* og 55*) opgiver Operationernes Art og Fordeling paa Amterne.

Tabel XXVIII (Side 56*) viser Operationernes Udfald for Mødre og Børn.

Tabel XXIX (Side 57*) giver Oplysning om de ved Kunsthjælp forløste Tvillinger. Derhos foreligger der Meddelelse om 2 Trillingfødsler. Ved den ene gjordes Tangforløsning af en og Vending af en anden Trilling (hvilken, er ikke opgivet), begge med dødelig Udgang. Om den tredje er intet oplyst, Moderen døde. Ved den anden Trillingfødsel er alle 3 Fostere forløste ved Tang (dødfødt); Moderen døde.

Tabel XXX (Side 58*, 59* og 60*) giver Oversigt over Udfaldet af de obstetriciske Operationer efter de forskjellige Indikationer.

Antallet af **Fødte** og **Døde** i Riget og Amterne sees af Tabel XXXI (Side 61), der er et Uddrag af de af det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Folkemængdens Bevægelse i 1892.

Antallet af **Fødte** og **Døde** m. v., fordelte paa Rigets Bygder og Byer sees af Tabel XXXII (Side 62* og 63*).

Antallet af **levende Fødte** udgjorde 59 430 og af **Døde** 35 769. For det hele Rige bliver der saaledes et Overskud af 23 661 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 60,2.

I Bygderne udgjorde Antallet af levende Fødte 43 574 og af Døde 26 446, der giver Overskud af 17 128 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 60,4.

I Byerne udgjorde Antallet af levende Fødte 15 856 og af Døde 9323, hvorved der bliver et Overskud af 6533 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 58,8.

I de af Lægerne indsendte Opgaver over Døde opgives **Dødsaaarsagen** for 21 663 Tilfælde eller 60,6 pCt. af samtlige indtrufne Dødsfald og 62,3 pCt. af de ved Sygdom indtrufne Dødsfald (34 749).

For Bygderne er opgivet Dødsaaarsag for 13 557 eller 51,2 pCt. af samtlige indtrufne Dødsfald og 52,9 af de ved Sygdom indtrufne Dødsfald (25 637).

For Byerne er opgivet Dødsaaarsag for 8106 Døde eller 86,9 pCt. af samtlige indtrufne Dødsfald og 88,9 pCt. af de ved Sygdom indtrufne Dødsfald (9112).

De af Lægerne opgivne Dødsaaarsager i Forhold til samtlige indtrufne Dødsfald i de enkelte Lægedistrikter sees af Tabel XXXIII (Side 64* og 65*).

De **hyppigste Dødsaaarsager** sees af Tabel XXXIV (Side 66*).

De af Lægerne opgivne Dødsaaarsager er sammenstillede i Tabeller i Slutningen af Beretningen. Den første Tabel viser de kjendte Dødsaaarsager i Riget og Amterne, den anden de Dødes Køn og Alder, den tredje de kjendte Dødsaaarsager i Byerne, den fjerde Alder og Køn for de i Byerne Døde.

De **Vakcineredes** Antal udgjorde 40 025 ifølge Embedslægerenes Indberetninger eller 66,2 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1890—1892. I 1891 var Antallet 52 107 eller 86,2 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1889—1891.

Tabel XXXV (Side 67*) viser Antallet af Vakcinerede i Amterne og Forholdet til Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1890—1892 for hvert Amt.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 326, hvoraf 125 Syns- og Obduktionsforretninger, 189 Undersøgelser og Erklæringer over Levende og 12 Undersøgelser i anden Anledning.

Tabel XXXVI (Side 68* og 69*) giver Oplysning om disse Forretningers Fordeling paa Amterne.

Af **Sygehuse** fandtes 47 faste, nemlig Rigshospitalet i Kristiania, der er klinisk Undervisningsanstalt, Diakonisseanstaltens Sygehus og «Vor Frue Hospital»

Sygestatistik for Strafarbeidsanstalterne.

Statistique des maladies dans les établissements pénitentiaires pour les condamnés aux travaux forcés.

Tabel XXXVII.	Samlet Antal Fanger.	Tilbageværende fra forrige Aar ⁸⁾ .	Tilkomne i Aarets Løb ⁹⁾ .	Tilsammen behandtede ⁹⁾ .	Udgaaede ⁴⁾			Døde ⁹⁾ .	Tilbageværende ved Slutningen af Aaret ⁹⁾ .	Tilkomne med Sygdommen opstaaet ¹⁰⁾		Sygdomstilfælde, der antages at være forårsagede af Fængselslivet eller Opholdet i Fængslet ¹³⁾ .	Behandlede i Sygecelle eller paa Sygeafdeling ¹⁴⁾ .	Sygedage i Sygecelle eller paa Sygeafdeling ¹⁵⁾ .
					Helbredede ⁵⁾ .	I Bedring ⁶⁾ .	Uhelbredede ⁷⁾ .			før Indkomsten ¹¹⁾ .	efter Indkomsten ¹²⁾ .			
Bodsfængslet	M. 338*)	1	96	97	92	2	2	-	1	7	89	4	7	179
Akershus Strafanstalt	M. 293*)	21	263	284	193	54	13	3	21	67	196	7	228	6 875
Trondhjems Strafanstalt	M. 189*)	2	28	30	22	1	2	-	5	10	18	-	30	456
Strafanstalten for Kvinder	K. 179*)	8	119	127	90	27	5	1	4	36	83	7	127	3 284

*) Antallet af de fra foregaaende Aar hensiddende og af samtlige i Aarets Løb indkomne Fanger.

¹⁾ Restants au 1 Juillet 1891. ²⁾ Tombés malades pendant l'année. ³⁾ Total. ⁴⁾ Sortis. ⁵⁾ Guéris. ⁶⁾ Allant mieux. ⁷⁾ Non guéris.
⁸⁾ Décédés. ⁹⁾ Restants à la fin de l'année. ¹⁰⁾ Nombre des entrants, la maladie ayant commencé. ¹¹⁾ Avant l'entrée. ¹²⁾ Après l'entrée.
¹³⁾ Cas de maladies supposés d'être occasionnés par la vie ou le séjour en prison. ¹⁴⁾ Traités en cellule de malade ou dans l'infirmerie de
l'établissement. ¹⁵⁾ Nombre des jours passés en cellule de malade ou dans l'infirmerie.

(katholsk) i Kristiania, 5 Sygehuse for Spedalske, 1 Sygehus for skrofuløse Børn ved Fredriksværn, 38 militære Sygehuse, Amtssygehuse og kommunale Sygehuse. Desuden findes i Amterne i Tromsø Stift (Nordland, Tromsø og Finnmarken) flere mindre Sygehuse eller Sygestuer, der i Regelen kun benyttes under Fisketiden. Ved Rigets Strafanstalter er indrettet særskilte Sygeafdelinger, og ved forskellige Fattighuse og Grubeværker findes Sygelokaler.

Der var 2 **Fødselsstiftelser**, en i Kristiania og en i Bergen, begge i Forbindelse med en Skole for Jordemødre. Til Fødselsstiftelsen i Kristiania er desuden knyttet en gynækologisk og en Børneafdeling.

Antallet af **Sindssygeasyler** var 11, nemlig 3 Statsasyler, 6 kommunale og 2 private Asyler.

Strafanstalterne. Rigets Strafanstalter i Budgetaaret 1ste Juli 1891 til 30te Juni 1892 var: Bodsfængslet, Cellefængsel for Mandsfanger i Kristiania, Akershus Strafanstalt, Fællesanstalt for Mandsfanger i Kristiania, Trondhjems Strafanstalt, Fællesanstalt for Mandsfanger i Trondhjem og Strafanstalten for Kvinder, Fællesanstalt for Kvindefanger i Kristiania.

Sundhedstilstanden anføres i det Hele at have været god.

Tabel XXXVII med Underafdelinger a—f (Side 73*—75*) giver Oplysning om Sygdomsforholdene ved de forskellige Anstalter.

De paa Strafanstalterne indtrufne Sygdomstilfælde er klassificerede i følgende Grupper:

Tabel XXXVII a.										
	Epidemiske og andre smitsomme Sygdomme.		Andre indvortes Sygdomme.		Andre chirurgiske Sygdomme og Hud-sygdomme.		Sinds-sygdomme.		Ialt.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Bodsfængslet	53	-	16	-	24	-	4	-	97	-
Akershus Strafanstalt	143	-	113	-	28	-	-	-	284	-
Trondhjems Strafanstalt . . .	8	-	12	-	7	-	3	-	30	-
Strafanstalten for Kvinder .	-	51	-	50	-	26	-	-	-	127
Tilsammen	204	51	141	50	59	26	7	-	411	127
	255		191		85		7		538	

Af Sindssygdomme er ialt opført 7 Tilfælde, deraf 4 i Bodsfænglet og 3 i Trondhjems Strafanstalt.

Som Sygdomstilfælde, der antages have været foraarsagede af Fængselslivet, er ved Bodsfængslet opgivet 4 Tilfælde af Psychosis, (cfr. ovenfor), ved Akershus Strafanstalt 2 Tilfælde af Dyspepsia, 1 af Cardialgia og 4 af Chlorosis et Anæmia, samt ved Strafanstalten for Kvinder 3 Tilfælde af Anæmia og 4 af Menostasia.

De i Beretningsaaret afdøde Fangers Alder m. m. samt Dødsaaarsag sees af nedenstaaende Oversigt:

Tabel XXXVII b.		No.	Al. der.	Straffetid.	Havde været i An- stalten, da han døde	Dødsaaarsag.
Akershus Strafanstalt Strafanstalten for Kvinder	{	1	74	5 Aar ÷ 15 D.	2 Aar „ Mdr. 9 D.	Debilitas senilis.
		2	71	2 Aar.	1 — 6 — 7 —	Vitia organica cordis.
		3	74	10 Aar ÷ 22 D.	2 — 10 —	Debilitas senilis.
		4	32	4 — ÷ 6 —	1 — „ — 24 —	Bronchitis chronica.

Afvigelser fra den sædvanlige Fangekost med Tilstaaelse af Sygekost eller Diæt har fundet Sted i efternævnte Antal Dage:

Tabel XXXVII c.	Antal Dage.			
	Sygekost		Diæt.	Ialt.
	hel.	halv.		
Bodsfængslet ¹⁾	154	-	331	485
Akershus Strafanstalt	2 964	120	341	3 425
Trondhjems Strafanstalt	343	-	67	410
Strafanstalten for Kvinder	897	159	378	1 434
Tilsammen	4 358	279	1 117	5 754

¹⁾ Ved denne Strafanstalt er desuden uddelt ialt 1 709 særskilte Sygekostmiddage.

Sygeudgifterne (o: Totalbeløbet af Udgifter ved Sygebehandlingen) har i Budgetaaret udgjort:

Tabel XXXVII d.	Sygeudgifter.	Deraf særskilt for Medikamenter.
Bodsfængslet	Kr. ¹⁾ 1 171,65	Kr. 868,55
Akershus Strafanstalt	- ²⁾ 2 860,01	- 2 080,95
Trondhjems Strafanstalt	- ³⁾ 979,87	- 430,52
Strafanstalten for Kvinder	- ⁴⁾ 932,26	- 414,90
Tilsammen	Kr. 5 943,79	Kr. 3 794,92

¹⁾ Deraf Kr. 51,25 til Bandager og Sygerekvisita, Kr. 14,97 til Sygevin etc. Kr. 108,75 for sindssyge Fangers Forpleining og Kr. 50,00 til Vagt over syge Fanger. ²⁾ Deraf Kr. 82,00 til Bandager og Bind, Kr. 16,00 til Sygevin etc. og Kr. 189,41 for sindssyge Fangers Forpleining. ³⁾ Deraf Kr. 288,05 for sindssyge Fangers Forpleining. ⁴⁾ Deraf Kr. 75,50 til forskellige Sygerekvisita og Kr. 15,20 for en Fanges Forpleining paa Sygehus.

Resultatet af de i Budgetaaret udgaaede Fangers Veining fremgaar af følgende Tabel:

Tabel XXXVII e.		Vundet i Vægt.	Tabt i Vægt.	Uforandret Vægt.
		pCt.	pCt.	pCt.
Bodsfængslet		30,4	66,3	3,3
Akershus Strafanstalt		54,5	37,4	8,1
Trondhjems Strafanstalt		62,5	35,7	1,8
Strafanstalten for Kvinder		32,2	59,3	8,5
Tilsammen		41,2	53,8	5,0

Sygeligheden hos Strafanstalternes Opsynspersonale i Budgetaaret sees af følgende Tabel:

Tabel XXXVII f.		Fra forrige Aar.		Tilkomne i Aarets Løb.		Tilsammen.		Helbredede.		I Bedring.		Uhelbredede.		Døde.		Tilbageiggende ved Aarets Udgang.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Bodsfængslet		2	-	50	-	52	-	50	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Akershus Strafanstalt		-	-	31	-	31	-	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trondhjems Strafanstalt		-	-	13	-	13	-	12	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Strafanstalten for Kvinder		-	-	1	8	1	8	1	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen		2	-	95	8	97	8	94	8	2	-	-	-	1	-	-	-
		2		103		105		102		2				1			

Ovenstaaende er et Uddrag af Norges officielle Statistik IIIIdie Række No. 198, Beretning om Rigets Strafanstalter fra 1ste Juli 1891 til 30te Juni 1892, hvortil henvises for nærmere Oplysning.

Lægedistrikter. Riget er delt i 156 Lægedistrikter.

Medicinalpersonalet. 69 examinerede Læger udgik fra Universitetet. Ifølge Lægefortegnelsen for 1892 var Antallet af autoriserede Læger 792 (i 1891 730). Efter Fradrag af 107 i Udlandet boende eller hvis Opholdssted var ukjendt, var 423 eller 61,7 pCt. bosatte i Byerne og 262 eller 38,3 pCt. i Landdistrikterne. Ialt opføres 685 som bosatte i Norge, 43 i Udlandet (deraf 35 i Nordamerika, 1 i Sydamerika, 1 i Australien, 3 i Afrika og 3 i forskellige Lande i Europa). For 64 er Bosted ikke opgivet. Af de her i Landet bosatte Læger var 1 Livmedikus, 7 Professorer, 2 Universitetsstipendiater, 3 Docenter, 2 Prosektorer og 1 Amanuensis ved Universitetet, 1 Sekretær ved det medicinske Fakultet, 1 Medicinaldirektør, 2 Fuldmægtige i Justitsdepartementets Medicinalafdeling, 1 Overlæge for det civile Veterinærvæsen, 4 Stadsfysici, 1 Stadslæge,

143 Distriktslæger ¹⁾ og 2 Berglæger (deraf 1 tillige Distriktslæge). 3 var Direktører og 3 Reservelæger ved Satens Sindssygeasyler samt 8 Læger ved kommunale eller private Asyler. Ved Rigshospitalet var ansat 1 Direktør, 5 Overlæger (deraf 3 Professorer og 1 Docent), 5 Reservelæger og 2 Klinikassistenter samt 1 Assistent hos Rigshospitalets Prosektor. 1 var Overlæge for den spedalske Sygdom og 4 Læger ved spedalske Stiftelser. Ved Fødselsstiftelserne var ansat 2 Overlæger (deraf 1 Professor) og 2 Reservelæger; ved Strafanstalterne 3 Læger. 8 var Læger ved Amtssygehuse (ved 11 Amtssygehuse indehavde Distriktslægerne selv Lægeposterne); forøvrigt opføres 24 som Læger ved forskellige Sygehuse, 1 som Sundhedsinspektør, 1 som Politilæge, 15 som By- eller Kommunalæger i Byerne og 7 som Læger ved Badesteder eller Sanatorier.

I Armeens Sanitet: 1 General, 1 Oberst, 5 Majorer, 33 Kapteiner, 34 Premierløjtnanter og 10 Sekondløjtnanter.

I Marinens Sanitet: 1 Overlæge, 1 Korpslæge, 3 Marinelæger af 2den Klasse og 1 Underlæge.

332 opføres uden nogen fast Ansættelse, og 2 indehavde civilt Embede udenfor Lægestanden.

Antallet af **Apotheker** i Virksomhed ved Aarets Udgang var 102, hvoraf 38 med reelt og 64 med personligt Privilegium, deraf 1 privilegeret Rigshospitalet som saadant. Desuden havde 4 Apotheker Filialafdelinger.

Apothekernes Fordeling paa Lægedistrikterne sees af Tabel I, og Tabel XXXVIII (Side 78*—81*) giver en Oversigt over Landets Apotheker og det ved samme fungerende Personale. I 1892 underkastede 22 sig Apothekerexamen.

Af **Tandlæger** var der ifølge Fortegnelsen over Læger, Tandlæger og Dyrslæger i Norge i 1892 ialt 119. Deres Bopæl i Lægedistrikterne, forsaavidt den er opgivet eller kjendt, sees af Tabel I.

Af **Jordemødre** udexamineredes 56, deraf 39 ved Jordemoderskolen i Kristiania og 17 ved Jordemoderskolen i Bergen. Jordemødrenes Antal var efter Distriktslægernes Opgaver 908, hvis Fordeling paa Lægedistrikter og Amter sees af Tabel I.

Hjælpevaccinatørernes Antal var efter Distriktslægernes Opgaver ialt 658, hvis Fordeling paa Amter og Lægedistrikter sees af Tabel I.

Følgende Kommuner **Sundhedsforskrifter** har erholdt kongelig Approbation i 1892:

Aarstad Herred	(søndre Bergenhus Amt)	28de Mai,
Borge	— (Nordlands Amt)	5te November,
Nærø	— (nordre Trondhjems Amt)	19de November,
Horten Ladested	(Jarlsberg og Larvik Amt)	3die December,
Sande Herred	(Bratsberg Amt)	3die December,
Ulvik	— (søndre Bergenhus Amt)	3die December,
Graven	— (do.)	3die December.

¹⁾ Ved Fortegnelsens Udgivelse var 8 Distriktslægeembeder ubesatte.

Tillæg eller Forandring af Sundhedsforskrifter er approberede ved kongelig Resolution for følgende 12 Byer og 1 Herred:

Skien	23de Marts,
Langesund	23de Do.,
Farsund	23de Do.,
Stenkjær	23de Do.,
Drøbak	23de April,
Trondhjem	14de Mai,
Levanger	4de Juni,
Stavanger	4de Do.,
Tromsø	4de Do.,
Vadsø	4de Do.,
Sandefjord	21de Oktober,
Skudeneshavn	21de Do.

Herred:

Aker

31te August.

Apotheker og Personale.
Des pharmacies et de leur personnel.

	Tabel XXXVIII. Amt.	Privilegium		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Examineret Pharmaceut.	Uexamineret Pharmaceut.	Discipel.
I.	Kristiania:							
	Elefantapotheket	1	-	1	-	6	-	-
	Svaneapotheket	1	-	1	-	2	1	-
	Løveapotheket	-	1	-	1	3	1	-
	RigshospitaletsApothek	-	1 ¹⁾	1	1	6	-	-
	Hjortapotheket	-	1	-	1	2	1	-
	Nordstjernen	-	1	1	-	4	-	-
	Falkapotheket	-	1	1	-	1	1	1
	Hygiæa	-	1	1	-	2	-	1
	Oslo Apothek	-	1	1	-	2	1	-
	Ørnen	-	1	1	1	2	-	-
	Orion	-	1	1	-	3	-	-
	Idun	-	1	1	-	3	-	-
	Jernbanetorvets	-	1	1	-	4	-	-
II.	Akershus Amt:							
	Drøbak	1	-	1	-	-	1	-
	Lillestrømmen	-	1	1	-	1	-	1
III.	Smaalenene Amt:							
	Moss:							
	Elefantapotheket	1	-	1	-	1	-	1
	Ørnen	-	1	1	-	1	1	-
	Fredrikstad:							
	Vestsidens Apothek . .	1	-	1	-	3	1	-
	Østsidens (Svane)	-	1	1	-	1	1	-
	Filial Selbak	-	-	-	1	-	-	-
	Sarpsborg	-	1	-	1	1	-	1
	Fredrikshald:							
	Svaneapotheket	1	-	1	-	2	-	1
	Ørnen	-	1	1	-	2	-	2
	Filial Tistedalen	-	-	-	1	-	-	-
IV.	Buskerud Amt:							
	Drammen:							
	Bragermæs	1	-	1	-	1	1	1
	Strømsø	-	1	-	1	2	-	-
	Ørnen	-	1	1	-	-	1	-
	Kongsberg	1	-	1	-	1	1	-
	Hønefos	1	-	1	-	2	-	-
V.	Jarlsberg og Larvik Amt:							
	Svelviken	-	1	1	-	-	-	1
	Holmestrand	1	-	1	-	1	-	-
	Horten	-	1	1	-	1	1	1
	Tønsberg:							
	Løveapotheket	1	-	-	1	2	-	1
	Svaneapotheket	-	1	1	1	1	-	-

¹⁾ Ifølge kgl. Res. af 4de December 1856 har Rigshospitalet som saadant Ret til at drive et Apothek.

Apotheker og Personale.

	Tabel XXXVIII (Forts.). Amt.	Privilegium		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Examineret Pharmaceut.	Uexamineret Pharmaceut.	Discipel.
	Sandefjord	-	1	-	1	1	1	-
	Larvik: Ørnen	1	-	1	-	2	-	1
	Svanen	-	1	1	1	1	1	-
VI.	Hedemarken Amt:							
	Kongsvinger	1	-	1	-	1	-	1
	Hamar: Svanen	-	1	1	-	1	-	-
	Løven	-	1	1	-	1	-	1
	Elverum	-	1	1	1	1	-	1
	Tønset	-	1	1	-	1	-	-
	Ringsaker	-	1	1	-	-	1	-
VII.	Kristian Amt:							
	Gran	-	1	1	-	1	-	-
	Gjøvik	-	1	1	-	1	-	1
	Lillehammer	1	-	1	-	1	1	-
VIII.	Bratsberg Amt:							
	Skien:							
	Skien's Apothek	1	-	1	-	2	-	-
	— nye —	-	1	1	-	2	-	-
	Ulefos	-	1	1	-	1	-	1
	Porsgrund	1	-	1	-	1	-	1
	Brevik	1	-	1	1	-	-	1
	Filial Langesund	-	-	-	1	-	-	1
	Kragerø	1	-	1	-	2	-	1
IX.	Nedenes Amt:							
	Østerrisør	1	-	1	-	1	-	-
	Tvedestrand	-	1	-	1	1	-	1
	Arendal:							
	Løveapotheket	1	-	1	-	2	-	1
	Svaneapotheket	-	1	1	-	2	-	1
	Grimstad	1	-	1	-	2	-	-
	Lillesand	-	1	-	1	1	-	-
X.	Lister og Mandal Amt:							
	Kristiansand:							
	Løveapotheket	1	-	1	-	1	-	1
	Elefantapotheket	1	-	1	-	1	1	-
	Mandal	1	-	1	-	1	-	-
	Farsund	-	1	1	-	1	-	1
	Flekkefjord	1	-	-	1	-	-	1
XI.	Stavanger Amt:							
	Egersund	-	1	-	1	-	-	1
	Sandnes	-	1	1	-	-	1	1
	Stavanger:							
	Hygiea	1	-	1	-	2	-	2
	Hjorten	-	1	1	-	1	-	2
	Svaneapotheket	-	1	1	-	2	-	2
	Kopervik	-	1	1	-	-	-	1
	Haugesund:							
	HaugesundsApoth.(Løven)	-	1	1	-	-	1	1
	Havfruen	-	1	1	-	1	-	1

Apotheker og Personale.

	Tabel XXXVIII (Forts.).	Privilegium		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Examineret Pharmaceut.	Uexamineret Pharmaceut.	Discipel.
XII.	Søndre Bergenhus Amt:							
	Vossevangen	-	1	1	-	1	-	1
XIII.	Bergen:							
	Løveapotheket	1	-	1	-	2	1	2
	Svaneapotheket	1	-	1	-	7	-	-
	Elefantapotheket	-	1	1	-	3	-	-
	Hjortapotheket	-	1	1	-	2	-	-
	Nordstjernen	-	1	1	-	2	-	1
	Ørnen	-	1	1	-	2	1	1
XIV.	Nordre Bergenhus Amt:							
	Lærdalsøren	-	1	1	-	-	1	1
	Florø	-	1	-	1	-	1	-
XV.	Romsdal Amt:							
	Aalesund:							
	Nordstjernen	-	1	1	-	1	-	1
	Svanen	1	-	1	-	1	-	1
	Volden	-	1	1	-	-	1	1
	Molde	1	-	1	-	1	1	-
	Kristiansund:							
	Løveapotheket	1	-	-	1	-	-	3
	Filial Nordlandet	-	-	-	1	-	-	-
	Svaneapotheket	-	1	1	-	1	-	1
XVI.	Søndre Trondhjem Amt:							
	Orkedalsøren	-	1	1	-	-	1	1
	Trondhjem:							
	Løveapotheket	1	-	1	1	2	-	2
	Svaneapotheket	1	-	1	1	2	-	2
	Hjortapotheket	-	1	-	1	2	-	1
	Ørnen	-	1	1	-	1	-	1
	Røros	1	-	1	-	1	-	1
XVII.	Nordre Trondhjem Amt:							
	Levanger	1	-	1	-	1	-	1
	Stenkjær	1	-	1	-	1	-	1
	Namsos	-	1	-	1	1	-	1
XVIII.	Nordland Amt:							
	Mosjøen	-	1	1	-	-	-	2
	Bodø	1	-	1	-	2	-	-
	Kabelvaag	-	1	1	-	2	-	-

Apotheker og Personale.

	Tabel XXXVIII (Forts.). Amt.	Privilegium		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Examineret Pharmaceut.	Uexamineret Pharmaceut.	Discipel.
IX.	Tromsø Amt:							
	Tromsø:							
	Renen	1	-	1	-	2	-	-
	Svanen	-	1	1	-	1	-	1
XX.	Harstad Apothek	-	1	1	-	1	-	-
	Finmarken Amt:							
	Hammerfest	-	1	1	1	-	-	1
	Vardø	-	1	1	-	1	-	1
	Vadsø	-	1	1	-	1	-	1
	Tilsammen	38	64	87	27	146	27	69

Syphilis paa Syge- La Syphilis dans

Tabel XXXIX.	Tilbageiggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets Hudsygeafdeling ¹⁾ ...	69	24	45	225	98	127	294	122	172	208	84	124
Kristiania Bys Sygehus..	6	-	6	95	37	58	101	37	64	40	8	32
— Garnisons ..	-	-	-	5	5	-	5	5	-	5	5	-
Akers kommunale ..	1	-	1	4	-	4	5	-	5	2	-	2
Moss Bys ..	1	-	1	7	2	5	8	2	6	7	1	6
Smaalenene Amts ..	4	3	1	16	6	10	20	9	11	13	4	9
Fredrikstad Bys ..	-	-	-	6	3	3	6	3	3	6	3	3
Fredrikshald — ..	-	-	-	6	3	3	6	3	3	4	2	2
Drammen — ..	-	-	-	8	4	4	8	4	4	6	3	3
Karl Johansværns ..	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Jarlsberg og Larvik Amts og Tøns- berg Bys Sygehus..	11	6	5	44	24	20	55	30	25	47	24	23
Hedemarken Amts ..	2	1	1	31	12	19	33	13	20	27	12	15
Hamar Bys ..	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-
Kristian Amts ..	-	-	-	9	6	3	9	6	3	5	4	1
Bratsberg — ..	16	7	9	43	26	17	59	33	26	51	27	24
Arendal Bys ..	3	-	3	11	4	7	14	4	10	14	4	10
Kristiansand — ..	1	1	-	6	4	2	7	5	2	7	5	2
Stavanger Amts ..	2	-	2	13	4	9	15	4	11	11	2	9
— Bys ..	6	2	4	18	11	7	24	13	11	19	11	8
Bergen — ..	2	-	2	80	44	36	82	44	38	60	32	28
Romsdal Amts ..	5	-	5	11	2	9	16	2	14	13	1	12
Trondhjem Bys ..	4	2	2	40	11	29	44	13	31	32	10	22
Nordre Trondhjem Amts Sygehus i Skogn ..	2	1	1	3	-	3	5	1	4	5	1	4
Nordre Trondhjem Amts Sygehus ved Namsos ..	1	-	1	9	4	5	10	4	6	7	2	5
Nordland Amts Sygehus i Alstahaug — — — Bodø ..	3	-	3	24	3	21	27	3	24	23	2	21
— — — — — Buksnes.	3	3	-	12	7	5	15	10	5	10	8	2
Sygehuset i Stokmarknes ..	-	-	-	17	4	13	17	4	13	8	4	4
Tromsø Amts Sygehus i Tromsø ²⁾ ..	4	1	3	14	-	14	18	1	17	12	1	11
Finmarken Amts Sygehus i Hammer- fest ³⁾ ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Finmarken Amts Sygehus i Alten..	-	-	-	2	1	1	2	1	1	-	-	-
— — — — — Vardø..	2	-	2	8	6	2	10	6	4	7	4	3
— — — — — Vadso..	-	-	-	8	5	3	8	5	3	7	4	3
Tilsammen	148	51	97	784	340	444	932	391	541	662	270	392
Fiskesygehus i Kabelvaag ..	-	-	-	2	-	2	2	-	2	2	-	2
— Gamvik i Tanen ..	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-
Sum	148	51	97	787	341	446	935	392	543	665	271	394

¹⁾ Efter forrige Aarsliste tilbageiggende 23 Mænd og 45 Kvinder. ²⁾ Efter forrige Liste fra Hammerfest Sygehus for 1892.

husene i 1892.

les hôpitaux.

Udgaaede						Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform for indkomne Tilfælde.				Antallet af For- pleinings- dage.	Middeltal af For- pleinings- dage for hver Udskreven.
i Bedring.			uhelbredede.									primær.	kon- stitutio- nel.	heredi- tær.	uop- givet.		
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.						
27	17	10	6	4	2	5	2	3	48	15	33	23	187	15	-	19884	80,8
28	15	13	7	5	2	2	-	2	24	9	15	-	81	2	12	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	-	-	255	51,0
1	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	3	1	-	415	101,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	6	-	-	788	112,6
-	-	-	-	-	-	1	1	-	6	4	2	-	12	4	-	1680	120,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	252	42,0
-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	44	7,3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	8	-	-	418	69,6
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	32	32,0
-	-	-	-	-	-	1	-	1	7	6	1	-	42	2	-	2902	60,5
1	-	1	-	-	-	1	-	1	4	1	3	1	30	-	-	2499	86,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	28	28,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	2	-	9	-	-	920	184,0
-	-	-	1	1	-	-	-	-	7	5	2	-	42	1	-	3474	66,8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	10	-	-	552	39,4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	364	52,0
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	968	80,7
1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	2	1	1	12	-	-	968	80,7
2	2	-	2	-	2	4	4	-	3	1	2	-	17	1	-	1930	91,9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	2	8	66	6	-	2790	41,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	2	-	9	2	-	890	68,5
4	2	2	2	1	1	6	-	6	-	-	-	1	36	3	-	2061	46,8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	200	40,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	1	-	9	-	-	396	56,6
1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	7	-	-	276	46,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	3	-	24	-	-	1646	71,6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2	3	2	10	-	-	621	62,1
2	-	2	1	-	1	1	-	1	5	-	5	-	17	-	-	1554	129,5
2	-	2	-	-	-	-	-	-	4	-	4	3	10	1	-	964	68,9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	150	75,0
1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	8	-	-	335	41,9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	7	-	-	369	52,7
71	40	31	22	12	10	23	7	16	152	60	92	48	686	38	12	49057	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	135	67,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	31	31,0
71	40	31	22	12	10	23	7	16	152	60	92	48	689	38	12	49223	-

Aarsliste tilbageliggende 2 Mænd og 3 Kvinder. ³⁾ Det har ikke lykkedes at erholde nogen

Tabel over Tilfælde af Sindssyg-

Mouvement des aliénés

Tabel XL.	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets Afdelinger.....	1	-	1	4	4	-	5	4	1	1	1	-
Kristiania Bys Sygehus.....	5	1	4	24	16	8	29	17	12	4	3	1
— Garnisons Sygehus.....	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Diakonissehuset.....	1	-	1	3	-	3	4	-	4	1	-	1
Akers kommunale Sygehus.....	-	-	-	2	1	1	2	1	1	-	-	-
Moss Bys —.....	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-
Smaalenene Amts —.....	-	-	-	2	2	-	2	2	-	-	-	-
Fredrikstad Bys —.....	-	-	-	2	1	1	2	1	1	-	-	-
Fredrikshald —.....	-	-	-	2	1	1	2	1	1	1	1	-
Drammen —.....	-	-	-	12	9	3	12	9	3	2	2	-
Jarlsberg og Larvik Amts Sygehus.....	-	-	-	2	2	-	2	2	-	-	-	-
Hedemarken Amts Sygehus.....	-	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	-
Kristian —.....	10	4	6	25	14	11	35	18	17	5	1	4
Arendal Bys —.....	-	-	-	3	-	3	3	-	3	-	-	-
Kristiansand Bys —.....	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-
— Garnisons —.....	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-
Stavanger Amts —.....	1	1	-	8	5	3	9	6	3	-	-	-
— Bys —.....	2	-	2	8	1	7	10	1	9	1	-	1
Bergen —.....	-	-	-	3	1	2	3	1	2	-	-	-
Trondhjem —.....	1	-	1	12	8	4	13	8	5	2	2	-
Nordland Amts Sygehus i Alstahaug.....	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-
— — — — Buksnes.....	-	-	-	2	1	1	2	1	1	1	1	-
Tromsø — — — Tromsø.....	3	2	1	9	5	4	12	7	5	2	2	-
Finmarken — — — Hammerfest ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — — — Vardø.....	-	-	-	3	3	-	3	3	-	3	3	-
Tilsammen	25	8	17	132	77	55	157	85	72	25	18	7
Fiskesygehus i Stene.....	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-
— — — — Skjervø.....	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-
— — — — Gamvik i Tanen.....	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Sum	25	8	17	135	79	56	160	87	73	26	19	7

¹⁾ Fra Hammerfest Sygehus er ingen Liste for 1892 indkommen.

dom behandlede paa Sygehus.

dans les hôpitaux.

Udgaaede						Døde.			Tilbageiggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform hos de Indkomne.							
i Bedring.			uhelbredede.									Me- lan- cho- lia.	Ma- nia.	De- men- tia.	Idio- tis- mus.	In- san- ia.	Hypo- chon- dria.	Uop- givet.	
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.								
-	-	-	3	2	1	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	1	2	
2	-	2	14	9	5	2	-	2	7	5	2	1	-	4	-	7	3	9	
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
1	-	1	2	-	2	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
1	-	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	
-	-	-	9	6	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	
-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	
-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
6	3	3	11	6	5	1	-	1	12	8	4	8	-	14	-	2	-	1	
-	-	-	2	-	2	-	-	-	1	-	1	2	-	-	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	9	6	3	-	-	-	-	-	-	2	5	-	-	1	-	-	
2	-	2	3	3	3	-	-	-	4	1	3	2	4	2	-	-	-	-	
-	-	-	2	1	1	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	-	-	
3	-	3	8	6	2	-	-	-	-	-	-	8	2	-	-	-	2	-	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	
3	2	1	7	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	
20	5	15	81	46	35	4	1	3	27	15	12	30	15	24	2	16	8	37	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	
21	6	15	82	46	36	4	1	3	27	15	12	31	16	25	2	16	8	37	

Antal af de paa Sygehusene

Mouvement des maladies dans

Tabel XLI.	Tilbageiggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets medicinske Afdeling.	101	50	51	811	431	380	912	481	431	394	193	201
— chirurgiske —	104	64	40	1076	637	439	1180	701	479	687	406	281
— Hudsyge- —	111	50	61	473	255	218	584	305	279	425	221	204
— Afd. for Øre-, Strube-, Næse- og Svælgsygdomme	8	2	6	87	41	46	95	43	52	58	25	33
Rigshospitalets Afdelinger tilsammen	324	166	158	2447	1364	1083	2771	1530	1241	1564	845	719
Fødselsstiftelsens gynækolog. Afdel.	-	-	-	44	-	44	44	-	44	42	-	42
— Børne- —	6	1	5	65	17	48	71	18	53	65	14	51
Kristiania Bys Sygehus Afdeling A ¹⁾	111	111	-	711	711	-	822	822	-	268	268	-
— — — — — B..	91	5	86	710	50	660	801	55	746	362	29	333
— — — — — paa Grønland	52	20	32	112	57	55	164	77	87	29	18	11
— — — — — ved Trond-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
hjemsvæien	20	20	-	106	106	-	126	126	-	51	51	-
Bellevue og Sorgenfri	-	-	-	183	109	74	183	109	74	27	18	9
Blegøen	-	-	-	99	49	50	99	49	50	40	24	16
Kristiania Bys Sygehus ialt	274	156	118	1921	1082	839	2195	1238	957	777	408	369
Diakonissehuset ²⁾	32	5	27	247	57	190	279	62	217	137	25	112
Kristiania Garnisons Sygehus	4	4	-	218	218	-	222	222	-	207	207	-
Aker kommunale — ³⁾	26	14	12	119	63	56	145	77	68	49	26	23
Moss Bys — —	8	6	2	64	29	35	72	35	37	46	23	23
Smaalenene Amts —	25	14	11	161	95	66	186	109	77	135	82	53
Fredriksstad Bys — ⁴⁾	13	7	6	148	69	79	161	76	85	115	47	68
Fredrikshald — — ⁵⁾	24	9	15	347	210	137	371	219	152	301	188	113
Drammen — —	13	6	7	190	110	80	203	116	87	123	66	57
Buskerud Amts — — ⁶⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Karl Johansvern — ⁷⁾	2	2	-	141	140	1	143	142	1	118	117	1
Jarlsberg og Larvik Amts Sygehus ⁸⁾ ..	28	14	14	255	140	115	283	154	129	189	103	86
Hedemarken Amts — ⁹⁾ ..	9	3	6	155	67	88	164	70	94	124	53	71
Hamar Bys — ..	5	4	1	101	51	50	106	55	51	75	39	36
Kristian Amts — ..	23	9	14	102	59	43	125	68	57	53	28	25
Bratsberg — ..	35	19	16	180	117	63	215	136	79	137	83	54
Østerriser Bys — ..	2	1	1	11	11	-	13	12	1	5	5	-
Arendal — — ..	11	7	4	84	62	22	95	69	26	64	43	21
Kristiansand — — ..	17	12	5	229	145	84	246	157	89	179	121	58
— Garnisons — ..	-	-	-	73	73	-	73	73	-	71	71	-
Lister og Mandal Amts — ..	5	2	3	21	13	8	26	15	11	11	7	4
Stavanger — — ..	20	7	13	97	52	45	117	59	58	59	30	29
— Bys — — ..	41	17	24	173	91	82	214	108	106	116	64	52
Bergen — — ..	94	44	50	752	391	361	846	435	411	546	279	267
Aalesund — — [*] ..	-	-	-	43	-	-	43	-	-	-	-	-
Romsdal Amts — ..	28	7	21	141	68	73	169	75	94	102	44	58
Trondhjem Bys — ..	81	47	34	707	398	309	788	445	343	484	275	209
Nordre Trondhjem Amts — i Skogn	23	8	15	130	78	52	153	86	67	117	62	55

¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 104 Mænd og 7 Kvinder. ²⁾ Ifølge forrige Aarsliste deraf 14 Mænd og 10 Kvinder. ⁴⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 8 Mænd og 5 Kvinder. og ny har ikke kunnet skaffes, da Sygehuset siden er nedlagt. ⁷⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 3 Mænd og 8 Kvinder. ^{*} Fra Aalesunds Sygehus foreligger kun

behandlede Syge.

les hôpitaux.

Udgaaede						Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Mortali- tets- procent til samtlige Ud- gaaede.	Dagligt Middel- belæg.	Antal Forplei- ningsdage for hver Ud- skreven.	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgnnet. Øre.	Antallet af For- pleinings- dage.
i Bedring.			uhelbredede.													
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
210	110	100	92	58	34	106	66	40	110	54	56	13,2	111,7	50,8	17,8	40772
236	153	83	98	55	43	55	32	23	104	55	49	5,1	116,9	39,7	11,7	42701
58	42	16	8	6	2	11	5	6	82	31	51	2,2	105,3	76,5	16,8	38427
14	7	7	12	7	5	1	1	-	10	3	7	1,3	10,7	46,1	14,4	3922
518	312	206	210	126	84	173	104	69	306	143	163	7,0	344,7	51,0	15,4	125822
-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	2,4	3,3	29,1	-	1222
-	-	-	-	-	-	6	4	2	-	-	-	8,5	3,6	15,9	-	1332
249	249	-	104	104	-	97	97	-	104	104	-	13,5	96,9	49,4	5,4	35461
142	3	139	53	1	52	129	14	115	115	8	107	18,8	102,7	54,6	5,6	37469
38	16	22	21	10	11	16	7	9	60	26	34	15,4	52,8	185,9	3,9	19329
34	34	-	8	8	-	6	6	-	27	27	-	6,1	20,5	75,4	5,1	7496
30	13	17	18	8	10	50	30	20	58	40	18	40,0	31,2	91,2	15,2	11394
23	11	12	19	8	11	1	-	1	16	6	10	1,2	25,9	113,8	-	9449
516	326	190	223	139	84	299	154	145	380	211	169	16,5	330,4	66,4	-	120598
67	14	53	20	9	11	30	10	20	25	4	21	11,8	34,9	50,1	3,4	12729
3	3	-	1	1	-	3	3	-	8	8	-	1,4	12,1	20,6	17,5	4412
29	16	13	6	2	4	36	20	16	25	13	12	30,0	26,6	81,0	6,4	9726
8	4	4	1	1	-	10	4	6	7	3	4	15,4	9,1	51,4	7,9	3344
5	2	3	6	5	1	18	9	9	22	11	11	10,9	21,7	48,2	9,3	7911
10	6	4	7	5	2	23	13	10	6	5	1	14,9	8,6	20,3	26,4	3140
-	-	-	3	1	2	37	18	19	30	12	18	10,8	24,1	25,8	7,4	8783
23	13	10	11	6	5	27	20	7	19	11	8	14,7	23,2	45,9	-	8455
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	18	-	4	4	-	3	3	-	-	-	-	2,1	5,1	13,1	-	1876
29	15	14	20	9	11	23	16	7	22	11	11	8,9	28,8	40,3	11,9	10529
13	4	9	2	-	2	15	7	8	10	6	4	9,7	18,8	44,5	-	6856
10	5	5	6	4	2	11	5	6	4	2	2	10,8	7,0	25,2	20,1	2575
17	7	10	17	9	8	9	5	4	29	19	10	9,4	21,1	80,3	5,2	7708
24	16	8	15	11	4	11	9	2	28	17	11	5,9	35,4	69,3	9,9	12950
3	3	-	-	-	-	3	2	1	2	2	-	27,3	1,4	47,0	33,3	517
13	13	-	4	2	2	5	5	-	9	6	3	5,8	6,0	25,7	12,1	2207
7	4	3	1	1	-	39	21	18	20	11	9	17,3	18,6	30,1	uopg.	6729
-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1,4	6,9	8,9	507
3	3	-	3	1	2	4	2	2	5	2	3	19,0	3,6	63,9	22,5	1323
12	4	8	18	11	7	6	4	2	22	10	12	6,3	21,2	81,5	12,9	7741
21	11	10	12	3	9	24	14	10	41	17	24	13,3	42,1	88,9	10,1	15366
68	32	36	52	29	23	75	40	35	105	55	50	10,1	89,3	43,9	11,9	32594
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
38	19	19	16	5	11	3	2	1	10	5	5	1,9	18,1	41,6	20,3	6612
97	57	40	50	28	22	86	51	35	71	34	37	11,9	71,1	36,3	-	26009
12	8	4	4	3	1	8	7	1	12	6	6	5,7	20,7	53,6	29,6	7553

tilbageiggende 31, deraf 5 Mænd og 26 Kvinder. ³⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 24, ⁵⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 8 Mænd og 16 Kvinder. ⁶⁾ Sygehuslisten er bortkommet, liggende 3 Mænd. ⁸⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 15 Mænd og 13 Kvinder. ⁹⁾ Ifølge Opgaver over Behandlede.

Antal af de paa Sygehusene

Tabel XLI (Forts.).	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Nordre Trondhjem Amts Sygehus ved Namsos	21	10	11	242	132	110	263	142	121	203	107	96
Nordland Amts Sygehus i Alstahaug	23	11	12	262	136	126	285	147	138	168	85	83
— — — — — Bodø	24	12	12	176	115	61	200	127	73	123	76	47
— — — — — Buksnes	24	11	13	181	124	57	205	135	70	137	101	36
— — — — — Stokmark- nes	-	-	-	88	38	50	88	38	50	42	19	23
Tromsø Amts Sygehus i Tromsø	17	9	8	161	96	65	178	105	73	101	65	36
Karlse kommunale Sygehus	2	1	1	32	20	12	34	21	13	21	13	8
Finmarken Amts Sygehus i Alten *)	3	3	-	15	12	3	18	15	3	-	-	-
— — — — — Hammer- fest ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — — — — Vardø	13	11	2	162	137	25	175	148	27	125	108	17
— — — — — Vadsø	12	10	2	115	89	26	127	99	28	100	79	21
Tilsammen	1312	669	643	10800	6169	4588	12112	6838	5231	7031	4008	3023
Fiskesygehus i Kabelvaag	-	-	-	163	151	12	163	151	12	140	128	12
— — — — — Stene	-	-	-	94	93	1	94	93	1	78	77	1
— — — — — Henningsvær	-	-	-	104	103	1	104	103	1	91	90	1
— — — — — Skraaven	-	-	-	62	62	-	62	62	-	55	55	-
— — — — — Værø	-	-	-	22	22	-	22	22	-	11	11	-
— — — — — Skjervø (Skjervø) ²⁾	1	-	1	27	16	11	28	16	12	20	10	10
— — — — — Hasvaag (Loppen)	-	-	-	19	13	6	19	13	6	11	9	2
— — — — — Gamvik (Tanen)	-	-	-	58	56	2	58	56	2	53	51	2
Tanens Sygestue ²⁾	-	-	-	5	3	2	5	3	2	5	3	2
Tilsammen	1	-	1	554	519	35	555	519	36	464	434	30
Summa	1313	669	644	11354	6688	4623	12667	7354	5167	7495	4442	3053

¹⁾ Liste ikke indkommen. ²⁾ Ifølge forrige Aarsliste 1 Mand tilbageliggende. *) Fra

behandlede Syge.

Udgaaede						Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Mortali- tets- procent til samtlige Ud- gaaede.	Dagligt Middel- belæg.	Antal Forplei- ningsdage for hver Ud- skreven.	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgnnet. Øre.	Antallet af Forplei- nings- dage.
i Bedring.			uhelbredede.													
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
11	6	5	3	3	-	19	10	9	27	16	11	8,1	32,4	50,3	12,8	11861
53	24	29	31	19	12	15	8	7	18	11	7	5,6	24,4	33,4	16,2	8911
18	12	6	11	8	3	20	15	5	28	16	12	11,5	27,7	58,7	32,8	10099
26	12	14	12	5	7	10	7	3	20	10	10	5,4	25,6	50,4	19,4	9332
19	9	10	5	2	3	5	2	3	17	6	11	7,0	13,5	69,3	-	4921
24	15	9	14	5	9	20	14	6	19	6	13	12,6	17,8	41,0	23,5	6523
7	5	2	1	1	-	2	1	1	3	1	2	6,5	2,3	26,7	20,3	828
-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	11,1	2,0	40,6	34,4	731
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	11	-	5	5	-	19	15	4	15	9	6	11,9	13,3	30,4	67,7	4864
3	3	-	1	1	-	14	11	3	9	5	4	11,9	11,8	36,4	28,2	4297
1736	1012	724	798	466	332	1114	637	477	1374	704	670	10,4	1368,5	46,8	-	499493
2	2	-	5	5	-	16	16	-	-	-	-	9,8	7,3	16,3	-	2665
10	10	-	-	-	-	6	6	-	-	-	-	6,4	4,5	17,6	-	1659
6	6	-	1	1	-	6	6	-	-	-	-	5,8	3,9	13,6	-	1411
2	2	-	2	2	-	3	3	-	-	-	-	4,8	3,2	18,9	-	1169
5	5	-	1	1	-	5	5	-	-	-	-	22,7	0,9	16,2	-	356
5	4	1	1	-	1	2	2	-	-	-	-	7,1	1,6	21,0	70,2	589
5	4	1	1	-	1	1	-	1	1	-	1	5,6	0,9	20,1	18,3	362
2	2	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	5,2	2,2	14,1	-	820
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,09	6,4	-	32
37	35	2	11	9	2	42	41	1	1	-	1	-	-	-	-	9063
1773	1047	726	809	475	334	1156	678	478	1375	704	671	10,3	1365,9	45,3	-	508556

Altens Sygehus foreligger kun Opgaver over udgaaede Døde

Kjendte Døds-

Causes de décès par

Dødsårsager. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalenene Amt.		Buskerud Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hedemarken Amt.		Kristian Amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Actinomycosis	2	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Alcoholismus	21	3	2	2	.	.	.	3	.	1	.	2	.	.	.
Anæmia	32	3	2	1	1	.	.	3	1	1	.	1	2	1	.
— perniciosa	11	.	1	.	1	.	.	1	2	2	1	1	.	.	.
Aneurysma	7	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	1
Angina Ludovici	2	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
— membranacea	138	5	12	8	6	12	5	4	3	2	3	5	2	5	2
Apoplexia cerebri	672	32	37	22	25	18	19	32	20	18	22	18	18	15	15
Arteriosclerosis	4	4	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Arthritis deform., Rheum. chron.	10	1	2	1	.	.	.	.	.	.	1	1	1	.	.
Arthrocace	39	4	.	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	1	2
Asthma, Emphysema	83	3	5	1	5	7	4	7	4	4	3	.	.	5	3
Atrophia infantum	116	11	9	4	8	.	.	7	.	2	2	.	1	.	.
— muscular. progressiva..	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Bronchitis acuta	1091	111	96	25	42	60	40	41	30	36	31	33	31	15	31
— chronica	537	39	62	19	13	25	22	14	21	11	20	13	24	10	11
Cancer (vide Sarcoma)	1258	60	84	42	41	39	41	40	37	32	33	38	36	38	34
Carbunculus, Furunculosis	5	.	.	.	.	2	.	.	.	.	1	.	1	.	.
Caries, Necrosis, Osteomyelitis, Periostitis	19	3	1	.	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Carditis, Endo-, Peri-	34	3	.	.	.	.	.	1	.	.	1	.	.	4	7
Cholelithiasis	2	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.
Cholera asiatica	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
— nostras	188	24	34	7	12	3	1	10	12	5	5	.	2	.	.
Cirrhosis hepatis	2	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Combustio	35	.	3	3	2	1	1	1	.	.	.	3	1	.	.
Commotio cerebri	14	.	.	.	3	.	2	.	.	.	.	2	.	.	.
Contusio	33	6	1	.	2	.	2	.	.	1	.	2	.	.	.
Convulsiones infantum	312	24	33	14	3	18	19	11	6	9	2	5	7	5	1
Cystitis	112	3	3	4	1	4	1	9	.	4	2	6	.	5	.
Debilitas congenita	504	70	45	6	8	27	29	19	15	12	10	9	5	14	6
— senilis	1689	24	33	50	44	40	52	36	42	30	42	46	60	51	46
Diabetes	66	8	2	2	1	1	3	3	1	2	2	4	2	3	.
Diarrhoea et Enteritis acuta ..	619	149	124	21	10	14	31	10	10	12	11	9	14	1	3
— chron. — chron.	30	6	5	1	.	1	2	.	.	.	.	.	.	.	2
Diphtheritis	1230	39	42	20	12	21	32	22	30	13	23	60	48	50	39
Dysenteria	15	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.
Eclampsia	2	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Elephantiasis Græcorum	56	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
— Arabum	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Embolia, Thrombosis	32	1	.	.	1	.	2	.	1	.	3	2	.	4	3
Empyema	11	.	2	.	1	1	.	.	1	1	.	.	.	.	.

préfectures.

Bratsberg Amt.		Nedenes Amt.		Lister og Mandal Amt.		Stavanger Amt.		Søndre Bergenhus Amt.		Bergen.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdal Amt.		Søndre Trondhjem Amt.		Nordre Trondhjem Amt.		Nordland Amt.		Tromsø Amt.		Finnmarken Amt.	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
2	29	1	24	2	19	2	14	2	10	2	18	2	16	2	11	2	9	2	8	2	5	2	4	3	1
3	4	5	5	1	1	2	2	1	1	2	1	2	1	3	2	1	3	2	3	1	1	7	1	1	1
2	25	2	11	3	22	1	18	4	21	2	14	6	20	1	3	4	1	1	1	2	1	-	-	3	10
16	20	5	3	5	3	9	7	17	15	10	7	6	10	13	5	7	20	7	10	16	13	8	3	6	2
40	34	19	29	31	29	17	27	23	27	23	23	12	32	15	20	19	29	29	30	34	32	33	15	13	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	11	1	6	4	5	11	5	3	1	1	4	1	2	1	1	3	2	1	3	2	-	4	3	-	-
3	7	2	1	1	2	1	2	1	1	3	3	1	1	3	2	1	1	1	1	2	1	-	-	1	-
5	18	5	13	7	8	7	5	9	4	4	1	16	12	3	5	2	6	9	4	1	3	3	5	5	1
18	30	6	30	2	48	11	55	10	7	17	21	12	30	32	38	4	5	6	11	6	4	7	3	7	3
30	42	3	1	1	1	1	1	26	60	83	16	36	30	31	50	31	35	72	117	37	47	23	24	15	6
10	10	9	5	8	15	3	7	7	5	3	11	12	2	1	6	4	3	2	2	5	6	7	6	10	5
22	21	8	7	17	13	2	2	4	2	1	1	1	1	1	3	2	7	17	1	1	1	-	12	13	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	3	5	4	-	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-

Kjendte Døds-

Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalenene Amt.		Buskerud Amt.		Jarlsherg og Larvik Amt.		Hedemarken Amt.		Kristian Amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Epilepsia.....	42	1	6	2	4	3	-	1	2	1	2	1	-	2	1
Erysipelas.....	62	6	6	3	1	1	1	1	3	2	2	1	-	3	1
Febris rheumatica.....	73	4	3	5	-	2	3	-	3	3	4	5	-	-	3
— typhoidea.....	87	3	3	1	-	5	9	-	1	1	-	1	-	4	-
— typhosa exanthematica.....	9	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura.....	62	8	6	3	2	9	-	3	-	3	-	2	-	2	-
Gangræna.....	78	2	-	2	3	8	4	-	1	-	2	4	2	3	1
— pulmonum.....	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta.....	35	-	-	-	1	4	3	4	4	-	1	2	-	-	1
— chronica.....	90	3	3	6	2	4	4	4	1	1	-	9	1	2	1
Hæmorrhagia.....	11	-	3	1	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-
— pulmonum.....	36	1	3	2	-	2	1	1	2	1	1	1	-	-	1
— uteri (non puerp.).....	8	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
— ventriculi.....	43	1	1	2	-	1	1	1	2	-	1	2	1	2	-
Hepatitis.....	10	1	1	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-
Hernia.....	74	3	3	3	3	2	2	1	1	2	4	1	3	-	2
Hydrocephalus.....	27	1	3	-	-	1	-	2	1	1	-	-	2	1	1
Hydrops, Ascites.....	97	1	1	2	3	6	4	7	6	4	5	1	3	2	3
Hydrothorax.....	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2
Icterus.....	31	5	2	-	1	1	-	2	3	-	1	-	-	-	1
Influenza.....	717	28	34	26	18	15	26	21	34	5	14	46	35	25	28
Insania.....	71	10	6	4	1	2	2	1	2	2	2	-	1	3	-
Intoxicatio.....	8	2	-	1) 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2) 1
Laryngitis.....	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Leuchæmia (v. Pseudoleuchæmia).....	8	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Lithiasis.....	4	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Luxatio vertebræ colli.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis simplex.....	398	17	25	15	14	16	15	19	3	14	10	19	10	21	12
— tuberculosa.....	580	43	45	11	8	10	6	21	20	19	8	10	10	10	12
— cerebrospong. epidem.....	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	1	-
— spinalis, Myelitis.....	40	1	5	3	-	1	4	3	1	-	-	-	-	1	1
Metritis, Peri-, Para-.....	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbili.....	334	40	31	8	8	3	-	8	10	15	21	2	4	6	8
Morbus Addisonii.....	6	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— Basedowii.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— cutis.....	25	4	4	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	1
— macul. Werlhofii.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ovarii.....	5	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1
— uteri.....	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viarum uriniferarum.....	37	4	3	1	-	-	-	2	1	1	-	1	-	2	-
Nephritis, Morbus Brigthii.....	553	52	32	20	13	24	13	23	15	11	22	13	12	20	18
Obstructio alvi, Ileus.....	161	9	6	3	-	3	4	4	6	3	6	3	5	9	3
Oedema glottidis, Spasmus.....	10	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-

1) I. alkalina 2. 2) Chromsurt Kali. 3) Gammelost. 4) I. mercurialis.

aarsager.

Bratsberg Amt.		Nedenes Amt.		Lister og Mandal Amt.		Stavanger Amt.		Søndre Bergenhus Amt.		Bergen.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdal Amt.		Søndre Trondhjem Amt.		Nordre Trondhjem Amt.		Nordland Amt.		Tromsø Amt.		Finmarken Amt.	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
1	3	1	1	3	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2	2	3	1	2	3	3	1	2	2	1
2	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20	21	8	14	9	9	9	7	11	15	6	11	4	6	2	4	14	16	28	34	19	11	22	10	23	17
2	2	1	1	2	1	1	1	2	4	3	1	1	1	1	4	3	3	1	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3	5	19	11	2	1	17	5	12	8	8	10	11	4	7	5	6	3	7	4	6	8	6	10	5	2
24	20	8	6	19	17	21	26	6	9	17	17	3	6	7	7	12	6	14	24	11	14	16	19	7	2
1	1	1	1	1	1	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
14	10	12	15	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10	21	3	5	12	10	9	6	13	10	4	14	11	3	7	3	6	5	18	13	11	7	23	6	8	7
3	5	10	5	2	1	11	1	13	5	2	2	8	4	3	6	4	10	2	4	1	1	5	3	1	1

Kjendte Døds-

Dødsårsager (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalenene Amt.		Buskerud Amt.		Jærlsberg og Larvik Amt.		Hedemarken Amt.		Kristian Amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Oedema pulmonum	17	2	2	2	1	-	1	-	1	1	-	2	-	1	-
Otitis	6	2	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis	35	2	1	1	-	3	4	1	2	1	-	1	-	-	1
— agitans	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cordis	61	12	7	2	1	2	-	9	6	2	2	-	2	2	1
— generalis	8	4	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— glosso-labio-pharyngea ..	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— infantilis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	270	9	14	8	17	6	10	11	5	5	3	8	10	1	7
Phlebitis, Lymphangitis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Plegmone, Abscessus	42	3	4	-	-	1	1	2	2	2	-	1	-	-	-
Pleuritis	113	4	2	5	2	4	4	3	2	1	4	3	2	2	1
Pneumonia catarrhalis	44	22	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— crouposa	1988	79	64	66	56	81	75	58	35	70	56	62	59	60	57
Pseudoleuchæmia	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Puerperium:															
Abortus	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystokia	13	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	29	-	6	-	2	-	1	-	-	-	2	-	-	-	2
Embolia	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	136	-	9	-	7	-	8	-	4	-	5	-	12	-	6
Graviditas extrauterina	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	25	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	1	-	-
Insania	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Metritis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis cordis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta retenta	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ruptura uteri	9	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia org. cordis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa ignota	10	-	1	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1
—															
Purpura	9	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Pyæmia	115	2	4	3	1	2	1	2	-	6	2	5	4	2	-
Rachitis	138	40	23	3	5	7	-	6	2	1	1	5	1	5	1
Ruptura viscerum	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Sarcoma	20	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	2
Scarlatina	215	17	19	24	23	20	22	-	-	2	3	2	4	-	1

Kjendte Døds-

Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalenene Amt.		Buskerud Amt.		Jærlsberg og Larvik Amt.		Hedemarken Amt.		Kristian Amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Scorbutus	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Scrophulosis	52	3	9	-	2	3	1	-	2	1	1	2	2	2	2
Strictura oesophagi	5	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	38	6	8	2	2	1	-	-	3	1	1	-	-	-	-
Tabes dorsalis	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus, Trismus	8	1	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Tuberculosis miliaris	9	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	3358	233	221	75	84	112	118	82	79	76	82	69	83	36	47
— alior. organorum	245	10	10	3	8	9	7	10	9	5	6	6	3	9	5
Tumores	11	6	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva	453	58	92	9	15	16	26	4	5	10	5	7	9	9	9
Typhlitis, Peri	10	3	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Ulcus ventriculi	24	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2
Uræmia	29	3	-	2	2	1	3	-	-	3	-	1	-	1	-
Variolæ	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veneficium ex alkalinis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia conformationis	16	3	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— organ. abdominis	130	1	4	3	4	-	3	8	3	2	2	1	8	5	3
— — cerebri	129	8	15	2	2	1	5	9	6	10	3	3	3	2	3
— — cordis	773	37	56	22	23	48	34	18	28	17	24	13	26	20	25
— — hepatis	27	-	-	3	1	3	1	-	-	-	2	2	-	1	-
— — ventric. et can. int.	43	1	1	1	2	1	2	-	-	-	1	1	1	1	1
Vulnera	31	5	-	2	-	-	-	1	1	2	1	1	-	2	1
Causæ aliæ	6	¹⁾ 1	2	-	-	-	-	-	-	-	²⁾ 1	-	-	-	-
Tilsammen	21663	1487	1513	623	591	744	749	633	563	503	536	584	583	512	495

¹⁾ Deraf Melæna 1 M., Angina faucium 1 Kv., Prolapsus vaginæ 1 Kv. ²⁾ Ulcus cruris 1.

Kjendte Døds-

Causes de décès

Tabel XLIII. Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- aaarsagers Forhold til samtlige opgivne Døds- aaarsager i pCt.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Actinomycosis	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus	21	-	19	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	32	-	16	16	-	1	2	1	2	1	2	2
— perniciosa	11	-	5	6	-	-	-	-	-	-	-	1
Aneurysma	7	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina Ludovici	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— membranacea	138	0,6	73	65	13	10	45	43	15	12	-	-
Apoplexia cerebri	672	3,1	348	324	1	2	-	-	-	-	-	2
Arteriosclerosis	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis deform., Rheum. chronicus	10	-	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	39	-	23	16	-	-	1	2	5	-	4	1
Asthma, Emphysema	83	-	50	33	2	-	-	-	-	2	1	-
Atrophia infantum	116	0,5	58	58	49	57	8	1	1	-	-	-
— muscul. progress.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	1091	5,0	568	523	284	216	176	148	12	15	3	3
— chronica	537	2,5	245	292	5	5	3	4	-	2	-	-
Cancer (vide Sarcoma) ...	1258	5,8	622	636	-	-	-	1	1	-	1	1
Carbunculus, Furunculus ..	5	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Caries, Necrosis, Osteomye- litis, Periostitis	19	-	11	8	1	-	1	-	1	-	-	1
Carditis, Endo, Peri-	34	-	17	17	-	-	-	-	1	1	1	1
Cholelithiasis	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholera asiatica	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— nostras	188	0,8	96	92	62	53	18	15	1	4	2	2
Cirrhosis hepatis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Combustio	35	-	21	14	1	-	13	6	-	3	-	1
Commotio cerebri	14	-	7	7	-	-	-	1	-	-	1	-
Contusio	33	-	23	10	-	-	-	2	1	-	1	-
Convulsiones infantum ..	312	1,4	178	134	145	107	31	25	2	2	-	-
Cystitis	112	0,5	89	23	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	504	2,3	281	223	275	218	6	4	-	1	-	-
— senilis	1689	7,8	¹⁾ 744	²⁾ 945	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	66	-	43	23	-	-	-	1	1	-	2	3
Diarrhoea & Enteritis acuta	619	2,9	320	299	225	199	59	51	8	10	2	1
— chronica	30	-	15	15	2	3	-	2	-	-	1	-
Diphtheritis	1230	5,7	628	602	34	33	283	257	189	191	67	65
Dysenteria	15	-	9	6	1	-	4	1	1	1	-	-
Eclampsia	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis Græcor.	56	-	30	26	-	-	-	-	-	-	1	-
— Arabum	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia, Thrombosis	32	-	12	20	1	-	-	-	-	-	-	1
Empyema	11	-	4	7	-	2	1	1	1	-	-	-

¹⁾ Deraf 1 Mand paa 102 Aar og 1 med uopgivet Alder. ²⁾ Deraf 2 Kvinder paa 101 Aar.

aarsager.

par sexe et par âge.

Fordeling paa Alder (par âge). Se Anmærkning.																Alder er opgivet for			
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
-	-	1	-	4	2	3	-	5	-	4	-	2	-	-	-	-	-	19	2
-	2	-	2	-	4	3	-	2	3	3	-	2	-	-	-	-	-	16	16
-	-	-	3	-	1	-	1	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	5	6
-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	1	-	1	1	-	-	-	-	6	1
-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	73	65
-	-	2	1	9	12	23	9	43	34	85	95	129	116	50	49	6	4	348	324
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	4	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	3	-	4	-	-	-	-	2	8
5	4	4	4	2	-	1	-	-	-	1	4	-	-	-	1	-	-	23	16
1	-	1	-	2	-	3	3	8	2	14	8	15	13	3	5	-	-	50	33
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	58	58
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
2	1	4	1	4	3	8	9	10	13	24	35	29	50	10	24	1	5	567	523
1	3	-	3	1	7	1	6	21	24	78	79	98	125	35	32	2	1	245	291
-	-	9	3	13	36	61	90	137	118	216	211	151	157	32	14	1	5	622	636
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	1	-	-	2	3
4	-	3	-	1	1	-	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	11	8
-	1	3	-	2	5	3	1	1	1	5	4	1	2	-	1	-	-	17	17
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	1	2	-	2	-	4	2	-	3	1	4	4	4	-	4	-	-	96	92
1	2	1	-	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	1	1	1	-	1	1	1	-	2	2	1	1	-	1	-	-	21	14
1	1	6	1	-	-	6	-	2	-	3	-	3	2	-	4	-	-	7	7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	178	134
-	1	-	5	2	-	-	2	7	1	18	4	41	7	19	3	2	-	89	23
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	281	223
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	25	28	217	276	397	496	103	742	943
5	1	4	3	6	1	5	3	7	3	6	5	7	3	-	-	-	-	43	23
-	4	2	2	2	2	-	1	5	4	2	6	11	13	3	5	1	1	320	299
1	1	-	1	1	1	1	-	-	2	3	2	5	2	1	1	-	-	15	15
33	32	17	12	3	3	1	6	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-	628	602
-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	7	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	1	7	5	1	5	6	5	5	3	4	6	5	1	1	-	-	-	30	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-
-	1	1	1	1	4	4	2	1	6	2	4	2	-	-	1	-	-	12	20
-	1	-	-	-	-	-	2	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	4	7

Kjendte Døds-

Tabel XLIII (Forts.). Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- aaarsagers Forhold til samtlige opgivne Døds- aaarsager i pCt.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Epilepsia	42	.	17	25	-	-	1	-	-	-	3	-
Erysipelas	62	.	32	30	11	13	-	1	-	-	-	-
Febris rheumatica	73	.	43	30	-	-	1	2	8	4	4	3
— typhoidea	87	0,4	42	45	-	-	3	1	-	1	3	1
— typhosa exanthem. .	9	.	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura	62	-	46	16	-	-	3	1	2	-	3	1
Gangræna	78	-	42	36	1	2	-	-	1	2	1	-
— pulmonum	3	.	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta	35	-	18	17	6	4	2	4	1	-	1	1
— chronica	90	0,4	58	32	-	-	-	-	2	1	1	-
Hæmorrhagia	11	-	4	7	1	2	-	-	1	-	-	1
— pulmonum	36	-	19	17	-	-	3	-	-	-	-	1
— uteri (non puerp.)	8	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	43	-	28	15	-	1	1	-	-	-	-	-
Hepatitis	10	-	6	4	2	-	1	1	-	-	-	-
Hernia	74	-	30	44	1	-	3	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	27	-	14	13	8	6	5	4	1	1	-	1
Hydrops, Ascites	97	-	43	54	-	-	1	-	2	1	2	-
Hydrothorax	6	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	31	-	17	14	5	4	-	-	-	-	-	-
Influenza	717	3,3	346	371	16	6	23	15	5	7	5	7
Insania	71	-	39	32	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio	8	-	6	2	1	-	2	1	-	-	-	-
Laryngitis	6	-	2	4	-	1	1	-	1	1	-	-
Leuchæmia (vide Pseudo- leuchæmia)	8	-	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Lithiasis	4	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Luxatio vertebræ colli .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis simplex	398	1,8	233	165	37	26	55	40	29	28	31	21
— tuberculosa	580	2,7	294	286	59	53	112	106	63	61	33	37
— cerebrosp.-epid. .	28	-	15	13	2	1	1	2	2	3	5	-
— spinal., Myelit. .	40	-	23	17	-	-	-	-	1	-	-	1
Metritis, Peri., Para- .	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	334	1,5	162	172	35	35	100	90	17	27	7	9
Morbus Addisoni	6	-	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-
— Basedowi	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
— cutis	25	-	16	9	10	6	-	1	-	-	1	-
— macul. Werlhofii .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ovarii	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
— viar. urinifer. .	37	-	29	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii	553	2,5	308	245	1	-	18	6	14	10	9	12
Obstructio alvi, Ileus .	161	0,7	100	61	4	2	4	1	2	-	2	-
Oedema glottidis, Spasmus	10	-	6	4	1	2	3	2	-	-	-	-
— pulmonum	17	-	11	6	-	-	-	-	-	-	-	-

aarsager.

Fordeling paa Alder (par âge). Se Anmærkning.

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Alder er opgivet for	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
1	2	4	8	3	7	-	3	-	2	2	1	3	2	-	-	-	-	17	25
-	1	2	2	-	1	-	2	5	3	6	4	5	2	1	-	-	-	32	30
5	2	5	5	8	5	2	2	2	3	3	1	1	3	4	-	-	-	43	30
6	12	9	7	9	5	5	11	1	1	5	4	1	2	-	-	-	-	42	45
1	-	2	-	2	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	1
4	-	8	2	4	1	5	-	8	2	3	1	5	2	1	5	-	1	46	16
-	-	-	-	1	-	1	1	1	3	11	11	18	12	5	2	2	3	42	36
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2
1	1	1	-	-	-	1	2	2	2	-	2	2	1	-	-	1	-	18	17
-	-	-	-	1	2	-	4	2	12	4	21	13	13	10	3	-	1	58	32
-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	4	7
1	-	2	2	4	2	3	4	4	2	1	3	1	3	-	-	-	-	19	17
-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	8
-	1	4	3	7	5	8	3	2	-	3	-	3	1	-	1	-	-	28	15
-	-	1	-	1	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	6	4
1	-	1	-	3	3	1	5	3	8	5	9	12	17	-	2	-	-	30	44
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	13
-	2	3	2	1	4	3	6	6	7	12	12	12	19	1	1	-	-	43	54
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	-	1	1	-	-	4	2
-	-	-	-	-	-	2	-	1	2	4	5	2	2	2	1	1	-	17	14
9	5	17	12	15	15	25	25	34	29	57	81	98	114	40	49	2	6	346	371
1	-	2	1	5	2	9	4	2	2	11	12	9	9	-	1	-	1	39	32
-	1	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	2
-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4
-	-	2	-	-	1	-	1	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	5	3
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	3	1
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
23	15	16	12	12	10	13	6	8	5	5	1	3	1	1	-	-	-	233	165
13	17	9	5	3	4	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	294	286
2	2	1	2	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	13
1	2	2	1	4	1	3	4	7	1	1	5	4	2	-	-	-	-	23	17
-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
2	6	1	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	162	172
1	-	-	1	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4
-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	1	-	1	-	-	16	9
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	5
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	1	1	-	-	4	1	1	1	2	5	-	12	-	9	-	-	-	29	8
10	12	15	21	38	29	40	32	44	40	50	55	55	21	13	7	-	-	307	245
2	2	4	5	4	6	11	8	17	12	18	12	26	9	5	4	1	-	100	61
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	4
-	-	3	-	-	2	-	-	3	1	2	2	1	1	2	-	-	-	11	6

Kjendte Døds-

Tabel XLIII. (Forts.). Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- aaarsagers Forhold til samtlige opgivne Døds- aaarsager i pCt.	Fordeling paa Køn (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Otitis	6	-	2	4	1	1	-	1	-	-	-	-
Paralysis	35	-	21	14	-	-	1	-	2	1	-	-
— agitans	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— cordis	61	-	35	26	-	1	2	-	-	-	1	-
— generalis	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— glosso- labio- pha- ryngea	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— infantilis	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Peritonitis	270	1,3	116	154	6	3	7	11	10	14	3	8
Phlebitis, Lymphangitis..	3	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus ...	42	-	24	18	3	3	2	-	-	-	-	-
Pleuritis	113	-	68	45	-	3	5	3	4	3	3	2
Pneumonia catarrhalis ...	44	-	22	22	11	11	9	9	1	-	-	1
— crouposa	1988	9,2	1100	888	111	100	123	103	28	20	15	21
Pseudoleuchæmia	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Puerperium:												
Abortus	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystokia	13	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	29	-	-	29	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	136	0,6	-	136	-	-	-	-	-	-	-	-
Graviditas extrauterina ...	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	25	-	-	25	-	-	-	-	-	-	-	-
Insania	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Metritis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis cordis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta retenta	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	9	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia org. cordis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa ignota	10	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-
—												
Purpura	9	-	5	4	-	-	1	-	-	1	-	-
Pyæmia	115	0,5	85	30	3	2	1	1	4	2	4	-
Rachitis	138	0,6	84	54	48	22	34	29	1	1	-	1
Ruptura viscerum	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma	20	-	15	5	-	-	1	1	-	-	3	-
Scarlatina	215	1,0	109	106	9	5	52	62	32	30	11	7
Scorbutus	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Scrophulosis	52	-	23	29	10	7	8	10	-	3	2	5
Stricture oesophagi	5	-	2	3	1	-	-	1	-	-	-	1
Syphilis	38	-	19	19	11	13	1	-	-	-	-	-

aarsager.

Fordeling paa Alder (par âge). Se Anmærkning.

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Alder er opgivet for	
Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.
-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4
-	1	1	-	3	2	1	2	2	2	5	1	2	4	4	1	-	-	21	14
-	-	1	1	2	1	2	3	4	4	5	7	10	5	7	4	1	-	2	1
-	-	-	-	2	-	3	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	35	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
6	10	14	30	11	22	11	14	10	15	23	14	13	10	2	3	-	-	1	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	116	154
3	-	1	3	4	3	2	2	3	1	4	3	2	2	-	1	-	-	2	1
3	6	11	4	8	3	5	4	8	5	12	8	6	3	3	1	-	-	68	45
-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	22	22
25	15	70	49	67	64	113	67	129	77	204	176	170	130	37	58	8	8	1100	888
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	1	-	6	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
-	2	-	12	-	10	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29
-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	3	-	65	-	52	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	136
-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	10	-	9	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	4	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	1	1	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	5	4
6	1	8	5	9	4	12	4	15	3	14	2	8	5	1	1	-	-	85	30
1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	84	54
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	2	-	-	1	1	2	1	-	3	-	4	1	-	-	-	-	15	5
5	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	109	106
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
1	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	29
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	3
-	-	1	-	1	2	4	1	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	19	19

Kjendte Døds-

Tabel XLIII (Forts.). Dødsårsager. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- årsagers Forhold til samtlige opgivne Døds- årsager i pCt.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Tabes dorsalis	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus, Trismus	8	-	3	5	1	3	-	-	-	-	1	-
Tuberculosis miliaris	9	-	4	5	-	1	-	1	1	1	-	-
— pulmonum ..	3358	15,5	1583	1775	21	13	35	37	39	56	66	112
— alior. organ..	245	1,1	134	111	9	2	20	9	9	22	16	15
Tumores	11	-	6	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva	453	2,1	191	262	90	114	91	122	10	23	-	2
Typhlitis, Peri.....	10	-	4	6	-	-	-	-	-	1	-	-
Ulcus ventriculi	24	-	10	14	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	29	-	20	9	-	-	-	-	1	1	-	-
Variolæ	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Veneficium ex alkalinis ..	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia conformationis	16	-	8	8	8	8	-	-	-	-	-	-
— organ. abdominis	130	0,6	45	85	-	-	-	-	-	1	-	1
— — cerebri	129	0,6	75	54	2	-	2	1	2	6	-	2
— — cordis	773	3,6	358	415	3	2	3	5	13	9	10	17
— — hepatis	27	-	20	7	-	-	-	-	-	-	-	1
— — ventriculi et canal. intest.	43	-	19	24	1	-	1	1	-	-	-	-
Vulnera	31	-	27	4	-	1	1	-	-	1	4	-
Causæ aliæ	6	-	3	3	2	-	-	1	-	-	1	-
Tilsammen	21663		10917	10746	1654	1385	1394	1252	553	588	340	377

Anmærkning. Ved Aldersfordelingen opføres ligesom i de tidligere Beretninger de det i Aldersrubriken 1—5, en Død 20 Aar gammel i Aldersklassen 20—30 o. s. v.

aarsager.

Fordeling paa Alder (par âge). Se Anmærkning.																		Alder er opgivet for	
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Mandkj.	Kvindkj.
Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.		
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	5	-
1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3	5
1	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	5
169	209	440	396	301	390	206	217	146	161	116	120	41	55	3	9	-	-	1583	1775
12	10	26	26	21	17	7	3	8	4	4	1	2	2	-	-	-	-	134	111
-	-	-	-	-	-	2	3	1	-	3	1	-	-	-	1	-	-	6	5
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	191	262
1	-	1	2	-	1	-	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-	-	4	6
2	-	1	4	2	-	-	4	1	3	2	2	2	1	-	-	-	-	10	14
-	-	1	1	3	3	2	-	2	2	5	1	4	1	2	-	-	-	20	9
-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	8
-	1	-	2	2	8	5	11	10	14	13	24	8	17	7	6	-	-	45	85
4	3	5	4	6	7	9	11	8	6	20	3	16	9	1	2	-	-	75	54
18	19	21	28	22	45	20	42	44	46	89	75	88	96	26	31	1	-	358	415
1	-	1	-	-	-	1	1	2	2	11	1	4	2	-	-	-	-	20	7
-	-	2	2	-	3	1	5	4	3	5	2	5	7	-	1	-	-	19	24
4	-	7	-	5	-	1	-	2	1	1	-	-	1	1	-	-	-	26	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	3	3
404	428	809	819	662	874	695	721	837	718	1280	1188	1417	1376	734	838	133	176	10910	10740

Døde efter det fyldte Aarstal. Naar en Død saaledes opgives at være 1 Aar gammel, anføres

Kjendte Døds-

Tabel XLIV (Forts.).	Tilsammen.		I		II		III			IV			V				VI	VII	VIII								
Dødsårsager. (Causes de décès).		Forhold i Procent til samtlige i Byerne opgivne Dødsårsager.	Kristiania.	Drøbak.	Son, Hølen, Hvitsten.	Moss.	Sarpsborg.	Fredrikstad.	Fredrikshald.	Drammen.	Holmsbu.	Hønefoss.	Kongsberg.	Svelviken.	Holmestrand.	Horten.	Asgaardstrand.	Tønsberg.	Sandefjord.	Larvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.	Skien.	Porsgrund.	Brevik.
Tabes dorsalis	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus, Trismus. .	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis miliar.	5	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	1307	16.1	454	4	1	9	5	29	25	32	-	2	13	5	5	16	-	6	4	-	27	3	7	2	25	6	7
— alior. org.	84	-	20	1	-	3	-	4	4	7	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-	2
Tumores	11	-	10	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva . .	269	3.3	150	-	1	9	5	5	4	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	6	-	-	-	-
Typhlitis, Peri- . . .	7	-	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus ventriculi . .	11	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	11	-	3	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Variolæ	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veneficium ex alkalinis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia conformation	10	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— org. abdominis	26	-	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	5	1	-
— — cerebri	52	-	23	-	-	-	-	1	1	2	-	-	4	-	-	1	-	2	1	2	-	-	-	-	1	-	-
— — cordis	307	3.8	93	3	2	7	4	8	20	13	-	-	2	1	3	1	-	3	2	6	1	3	1	-	6	2	2
— — hepatis	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — ventric. et can. intest.	8	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vulnera	11	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Causæ aliæ	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	8106	-	3000	34	15	83	53	202	233	299	1	13	105	22	31	116	66	34	168	11	53	30	16	162	58	44	-

aarsager i Byerne.

Stathelle.	IX						X		XI						XIII	XIV	XV		XVI	XVII	XVIII	XIX	XX										
	Langesund.	Kragerø.	Østerrisør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Kristiansand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefjord.	Sogndal.	Egersund.	Sandnes.	Stavanger.	Skudeneshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Aalesund.	Molde.	Kristiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodø.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	4	17	11	7	9	12	2	48	10	9	8	-	10	5	69	2	4	20	170	-	21	3	38	82	3	5	9	-	7	17	1	8	2
-	2	-	7	-	1	-	1	9	-	-	-	-	2	1	18	-	-	-	38	-	-	-	-	3	-	-	1	2	2	-	8	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	2	2	-	3	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	5	4	1	2	1	-	6	6	-	-	-	1	1	9	-	1	1	45	-	3	2	3	29	-	-	-	-	2	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	23	106	63	16	64	43	14	261	57	20	36	5	41	29	271	16	11	61	934	-	80	21	125	520	21	19	27	21	38	122	84	54	44

kjendte Dødsaarsager i Byerne.

et par âge dans les villes.

Fordeling paa Alder (par âge).																Alder er opgivet for	
20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
-	-	3	2	2	-	-	-	4	-	2	-	2	-	-	-	13	2
-	-	1	3	1	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	7	5
-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	2
-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	25
2	-	6	4	11	4	19	14	36	40	39	50	17	16	1	2	131	130
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	4	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	2	-	-	-	-	1	4
1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	4
-	-	-	-	2	1	1	-	3	3	2	3	-	1	-	-	10	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35	34
2	-	1	1	3	-	1	4	7	14	8	17	2	11	-	2	279	236
-	1	-	4	1	2	13	9	29	32	32	58	10	16	1	2	90	132
5	1	5	18	22	35	44	39	62	70	32	57	10	4	-	1	180	225
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1
2	-	2	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	4
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	1	-	2	2	-	2	-	3	1	1	-	2	-	-	61	57
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	6
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	1
2	-	-	-	3	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	8	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	82	80
-	3	-	-	-	2	1	-	3	2	10	2	3	2	1	-	18	11
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	143	112
-	-	-	-	-	-	-	-	8	9	41	64	69	113	9	19	127	205
1	1	2	1	2	1	4	2	3	2	-	2	-	-	-	-	14	12
-	1	1	1	-	1	1	3	-	6	1	8	-	3	1	-	219	213
-	1	1	-	-	-	-	1	1	1	2	1	1	1	-	-	8	8
1	4	-	-	1	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	133	139
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-
5	5	-	2	2	3	2	2	1	1	1	1	1	-	-	-	12	15
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	1	-	2	-	1	-	3	1	-	1	-	-	-	-	-	2	9
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	3
-	2	-	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	8
1	1	-	-	1	-	-	1	1	-	1	2	-	-	-	-	14	16
2	4	4	1	1	1	-	1	4	3	2	-	1	-	-	-	13	10
3	2	4	4	2	3	1	1	3	2	1	1	-	-	-	-	16	21
-	-	-	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	1

Kjøn- og Aldersopgaver ved

Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Fractura	26	19	7	-	-	2	1	1	-	-	-	1	-
Gangræna	23	11	12	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-
— pulmonum	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta	13	7	6	4	4	2	1	-	-	-	-	-	-
— chronica	12	7	5	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Hæmorrhagia	8	2	6	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	16	10	6	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-
— uteri (non puerp.) ..	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	14	5	9	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	5	4	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	21	12	9	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Hydrocephalus	11	5	6	4	3	-	2	1	-	-	-	-	1
Hydrops, Ascites	11	7	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrothorax	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	11	6	5	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	256	105	151	7	5	6	2	3	1	-	2	2	2
Insania	29	17	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio	4	4	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Laryngitis	4	2	2	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-
Leuchæmia (vide Pseudol.)	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lithiasis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Luxatio vertebræ colli ...	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Meningitis simplex	135	68	67	16	15	23	22	6	8	8	7	2	3
— tuberculosa	276	139	137	26	28	60	53	29	28	15	17	5	6
— cerebrosp. epid.	5	2	3	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-
— spin., Myelitis	15	7	8	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Metritis, Peri-, Para	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	130	73	57	17	15	48	33	8	7	-	1	-	1
Morbus Addisonii	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
— cutis	16	10	6	8	5	-	1	-	-	-	-	-	-
— ovarii	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viarum urinifer.	12	9	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Nephritis, Morbus Brightii	224	125	99	-	-	10	4	4	3	3	6	3	6
Obstructio alvi, Ileus	43	23	20	2	1	1	1	1	-	1	1	1	2
Oedema glottidis, Spasmus	7	4	3	-	2	3	1	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	8	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Otitis	5	2	3	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Paralysis	11	7	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
— agitans	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cordis	42	23	19	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
— generalis	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	71	38	33	4	-	2	2	2	-	2	1	1	1
Phlebitis, Lymphangitis ..	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Phlegmone, Abscessus	16	9	7	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	28	14	14	-	1	1	2	2	-	-	1	1	2
Pneumonia catarrhalis	44	22	22	11	11	9	9	1	-	-	1	-	-
— crouposa	633	338	295	60	50	58	48	9	8	4	3	8	4

kjendte Dødsaaarsager i Byerne.

Fordeling paa Alder (par âge).																Alder er opgivet for	
20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
4	-	3	1	3	-	4	2	-	-	1	1	-	2	-	-	19	7
-	-	-	-	1	-	-	-	4	4	3	3	2	2	1	-	11	12
-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	6
-	-	-	-	1	-	1	-	1	3	2	1	1	-	-	-	7	5
-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	6
2	1	2	1	1	2	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	10	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	5	9
1	-	-	2	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	9
-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	4	4	-	1	-	-	5	6
1	-	-	-	2	-	2	-	1	2	1	2	-	-	-	-	7	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	2	8	6	7	6	13	12	13	29	32	54	11	27	1	3	105	151
-	-	4	-	3	2	1	-	5	8	4	2	-	-	-	-	17	12
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
1	-	-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	3
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	5	6	3	3	1	1	2	-	-	1	1	-	-	-	-	68	67
3	2	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	139	137
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3
-	1	-	1	1	2	2	1	-	1	2	2	-	-	-	-	7	8
-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	73	57
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	10	6
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	1	-	-	-	-	2	1	6	-	1	-	-	-	9	3
7	11	19	12	15	10	22	17	20	20	19	8	3	2	-	-	125	99
2	1	-	3	2	2	6	3	2	2	5	3	-	1	-	-	23	20
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	3
1	-	-	1	-	-	2	1	-	1	-	1	1	-	-	-	4	4
-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	2	-	-	1	-	1	1	2	-	-	-	7	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	2	-	2	3	2	3	4	4	6	3	4	4	1	-	1	1
-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	19
2	9	5	8	6	3	3	2	6	3	4	3	1	1	-	-	5	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38	33
-	2	2	2	1	-	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	2	1
-	1	3	-	4	1	-	1	3	3	-	1	-	1	-	-	9	7
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	14
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	22
24	19	21	20	28	19	33	14	41	41	41	47	10	19	1	3	338	295

Kjøn og Aldersopgaver ved

Tabel XLV (Forts.). Dødsårsager. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Puerperium:													
Anæmia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystokia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	18	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Embolia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	29	-	29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Graviditas extrauterina	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Metritis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta retenta	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia org. cordis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa ignota	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
—													
Purpura	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Pyæmia	20	14	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Rachitis	91	52	39	34	18	18	20	-	1	-	-	-	-
Sarcoma	11	7	4	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Scarlatina	79	38	41	2	2	17	29	14	9	3	1	2	-
Scrophulosis	18	7	11	2	1	3	6	-	2	1	1	-	1
Stricture oesophagi	4	2	2	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-
Syphilis	26	12	14	8	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Tabes dorsalis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus, Trismus	3	2	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Tuberculosis miliaris	5	3	2	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-
— pulmonum ..	1307	606	701	12	7	25	22	21	24	20	41	64	76
— alior. organ.	84	40	44	5	1	10	1	3	13	4	8	4	5
Tumores	11	6	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva	269	105	164	53	72	46	79	6	12	-	1	-	-
Typhlitis, Peri	7	3	4	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Ulcus ventriculi	11	5	6	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Uræmia	11	5	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Variolæ	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veneficium ex alkalinis ..	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia conformationis	10	5	5	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-
— org. abdominis	26	6	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri	52	26	26	1	-	1	-	1	4	-	-	1	2
— — cordis	307	133	174	2	-	1	2	3	3	4	5	8	4
— — hepatis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — vent. & can. int.	8	3	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vulnera	11	10	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Causæ aliæ	4	2	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Sum	8106	3946	4160	944	804	594	568	180	194	90	119	130	140

kjendte Dødsaarsager i Byerne.

Fordeling paa Alder (par âge).														Alder er opgivet for			
20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	5	-	8	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	12	-	11	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29
-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
3	1	1	1	4	1	2	-	2	-	1	1	1	-	-	-	14	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	52	39
-	-	-	1	1	2	1	-	3	-	1	-	-	-	-	-	7	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38	41
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	11
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
1	-	1	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	12	14
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
166	157	115	149	84	89	53	70	35	39	10	24	1	3	-	-	606	701
7	9	3	6	2	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	40	44
-	-	-	-	2	3	1	-	3	1	-	-	-	1	-	-	6	5
1	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	105	164
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	4
-	2	2	-	-	1	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	5	6
-	1	-	1	-	-	2	1	-	1	3	1	-	-	-	-	5	6
-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5
-	-	-	1	1	4	1	3	2	5	1	5	1	2	-	-	6	20
1	-	2	3	5	7	2	3	6	1	6	5	-	1	-	-	26	26
3	12	10	24	9	19	15	22	32	28	30	37	15	18	1	-	133	174
1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	2	1
2	-	2	2	1	1	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	3	5
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	9	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	2
275	305	255	331	258	265	277	257	375	394	377	492	171	258	18	33	3944	4160

De af Lægerne behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme, fordelt paa Lægedistrikter og Maaneder.

(Cas de quelques maladies épidémiques par districts civils médicaux et par mois).

De i følgende Tabeller optagne romerske Tal betegner de enkelte Amter, saaledes som det paa Indholdsfortegnelsen (Side 1*) er anført.

De af Lægerne meddelte Opgaver over Tilfældenes Fordeling paa Lægedistrikter og Maaneder omfatter ikke altid alle behandlede Tilfælde.

a. Exanthematisk Typhus (*Typhus exanthematicus*).

Tabel XLVI.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
I.	Kristiania By	2	6	8	4	13	-	-	-	-	-	-	-
III.	Moss :												
	Moss By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XVI.	Indre Fosen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XVIII.	Folden	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	5
	Under Lofotfisket	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Tranø	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-

b. Typhoidfeber (*Neotyphus*).

I.	Kristiania By	5	3	-	2	3	4	4	10	6	12	7	9
II.	Aker	-	-	-	1	-	2	2	2	2	-	2	-
	Ullensaker	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Høland	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Follo	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
III.	Eidsberg	-	1	5	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	Moss :												
	Moss By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
	Sarpsborg :												
	Sarpsborg By	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
	Fredrikstad	1	-	-	1	1	3	1	4	-	-	2	1
	Bygder	2	1	4	6	3	3	3	3	6	2	2	-
	Hvaler	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
IV.	Drammen :												
	Drammen By	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-
	Ringerike :												
	Hønefoss By	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Modum	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Sandsvær :												
	Kongsberg By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-

b. Typhoidfeber (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XII.	Ytre Søndhordland . . .	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Hardanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
	Voss	1	-	2	1	10	-	-	1	2	1	4	1
	Søndre Midthordland . .	2	10	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	-	-	-	1	1	-	3	6	3	2	3	5
	Osteraen	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	Alversund	2	2	3	-	3	-	2	2	-	5	3	2
	Lindaas	-	-	-	1	1	6	-	-	-	-	-	-
XIII.	Bergen By	8	10	12	3	8	8	7	11	8	3	4	8
XIV.	Indre Sogn	-	-	-	4	10	6	5	2	1	-	-	-
	Ytre —	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
	Ytre Søndfjord	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Indre —	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Ytre Nordfjord	2	5	2	11	2	-	1	3	-	-	-	-
	Gloppen	2	2	4	1	-	-	-	-	-	-	1	-
XV.	Vestre Søndmør	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Indre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	Østre —	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ørskog	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	-	1	1	-	1	-	-	-	-	3	1	1
	Bygder	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Romsdal	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	5	-
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-
	Sundal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Nordmør	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	2
XVI.	Trondhjem By	1	-	1	1	1	-	-	4	2	1	1	1
	Strinden	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	3	-
	Selbu	-	-	-	-	-	-	13	3	2	-	-	1
	Guldal	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1
	Opdal	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
	Orkedal	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Indre Fosen	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XVII.	Frosten	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	Stenkjær:												
	Bygder	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Namsos:												
	Namsos By	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Fosnes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
	Vikten	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
XVIII.	Alstahaug	1	6	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-
	Ranen	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Folden	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Skjerstad	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-
	Steigen	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-
	Lødingen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Buksnes	-	-	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-

b Typhoidfeber (Forts.). c Børnekopper. d Skarlagensfeber.

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XIX.	Østlofoten	1	-	-	-	-	1	4	-	2	-	1	1
	Sortland	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	16
	Under Lofotfisket , ..	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Trondenes	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	6	-
	Ibbestad	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	2
	Tranø	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Lenvik	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	1	-
	Berg	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Balsfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Tromsø:												
	Tromsø By	-	-	-	-	1	-	12	6	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6
	Loppen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hammerfest:												
	Hammerfest By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	6	-
XX.	Varde:												
	Varde By	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Vadsø:												
	Vadsø By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sydvaranger	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

c. Børnekopper (*Varicellæ*).

III.	Sarpsborg:												
	Bygder	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XI.	Stavanger By	-	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Tromsø:												
	Tromsø By	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XX.	Varde:												
	Varde By	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-

d. Skarlagensfeber (*Scarlatina*).

I.	Kristiania	26	18	17	12	31	30	24	17	14	32	33	33
II.	Aker	9	8	12	1	1	1	6	-	2	5	1	5
	Ullensaker	14	14	17	45	22	36	18	5	10	2	-	15
	Høland	-	2	1	-	5	2	7	25	8	11	3	4
	Follo:												
	Drøbak By	-	-	-	-	5	-	-	2	16	14	14	4
	Son	6	-	6	8	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	6	7	7	-	8	8	-	-	11	23

d. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
III.	Eidsberg	6	14	2	19	33	11	9	4	4	4	29	36
	Moss:												
	Moss By	2	3	-	-	5	3	10	6	9	14	-	2
	Bygder	2	1	-	1	-	-	2	3	12	1	12	1
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	1
	Fredrikstad —	3	2	2	2	-	-	-	1	-	3	1	-
	Bygder	2	2	-	7	-	5	3	-	4	4	4	3
	Hvaler	14	21	9	12	12	8	7	2	2	-	-	-
	Fredrikshald By	27	34	36	8	18	11	4	3	4	2	-	-
IV.	Drammen:												
	Drammen By	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	1	7
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Modum	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Aal	2	4	-	-	1	-	2	-	-	-	4	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	9
	Bygder	2	3	22	2	3	-	-	9	5	3	-	-
	Hof:												
	Svelviken By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	1	4	5	-	-	-	1	-	-	-	8	-
	Larvik:												
	Larvik By	2	-	3	-	-	5	-	-	1	1	1	-
	Bygder	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VI.	Solør og Odalen:												
	Bygder	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Hedemarken:												
	Hamar By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	3	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Søndre Østerdalen	2	3	3	-	6	3	2	2	3	-	-	4
	Trysil	-	6	-	-	1	-	-	-	1	2	13	-
	Rendalen	1	-	-	-	3	3	-	-	-	1	-	-
VII.	Hadeland og Land ...	3	13	-	8	11	31	7	6	5	2	-	-
	Toten:												
	Bygder	4	3	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-
	Lesje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
VIII.	Skien:												
	Skien By	-	-	-	1	-	-	1	-	1	2	-	2
	Bygder	-	1	1	-	1	-	2	2	-	-	-	-
	Kragerø:												
	Kragerø By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Sauland	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kviteseid	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Laardal	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX.	Østre Nedenes:												
	Risør	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
	Tvedestrand —	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	6	1
	Bygder	6	4	13	-	2	4	1	4	2	9	9	8

d. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By	-	3	1	-	-	3	1	-	-	-	-	-
	Grimstad —		2	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
	Bygder	3	-	1	6	2	-	-	-	-	-	2	1
	Evje	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X.	Kristiansand By.....	-	-	-	4	1	1	2	-	-	-	7	4
	Oddernes:												
	Mandal By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	1	5	1	-	1	-	-	4	2	-
	Undal	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XI.	Sogndal:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Egersund:												
	Bygder	-	-	-	-	3	-	-	5	-	-	-	-
	Stavanger Stadsfysikat	2	8	10	9	7	5	-	2	6	8	4	4
	Stavanger	-	-	-	-	2	-	5	-	1	-	-	-
	Finnø	-	-	-	-	1	1	4	-	-	-	-	-
	Sand	-	-	1	-	-	-	2	3	7	8	-	13
	Karmøen:												
	Bygder	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
XII.	Indre Søndhordland ..	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Ytre —	-	25	3	4	9	2	-	-	-	-	6	1
	Tysnes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
	Indre Hardanger	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Ytre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Voss	2	1	3	-	-	-	-	-	-	-	1	10
	Søndre Midthordland ..	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	2	-
	Nordre —	-	-	3	-	7	2	1	-	-	3	1	1
	Osterøen	-	-	-	2	-	-	-	2	2	8	4	8
	Alversund	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
XIII.	Bergen By.....	11	1	6	4	13	14	6	4	6	4	10	11
XIV.	Midtre Sogn	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre —	14	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-
	Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-
XV.	Vestre Søndmør	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Ytre Romsdal:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Indre Romsdal	8	-	-	13	8	3	-	6	2	-	2	-
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By ...	-	2	2	-	-	6	-	3	1	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	2	4	2	-	-	-
	Sundalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Nordre Nordmør	3	5	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhjem By	14	7	4	12	5	6	8	11	11	15	11	18
	Strinden	3	-	-	4	1	2	3	-	-	8	4	2
	Røros	-	-	4	7	14	11	6	-	3	2	2	13

d. Skarlagensfeber (Forts.). e. Mæslinger.

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Guldal	7	-	1	-	-	-	-	2	-	-	1	-
	Orkedal	31	22	7	3	12	17	11	4	-	1	1	3
	Hitteren	-	5	4	2	-	1	-	-	2	-	-	3
	Hevne	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Fosen	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre —	1	-	1	1	5	1	-	-	1	-	-	-
XVII.	Stjørdalen	5	1	4	3	-	-	-	-	-	-	1	5
	Frosten	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
	Levanger:												
	Levanger By	4	8	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	1	4	9	-	4	1	3	1	1	8	3	2
	Inderøen	4	9	4	2	6	1	-	2	1	-	-	2
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	1	-	6	1	-	-	-	-	-
XVIII.	Ranen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bødø:												
	Bødø By	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Folden	-	6	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
	Skjerstad	-	-	-	-	-	-	-	-	9	7	3	-
	Flakstad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	4	-
	Buksnes	-	-	-	-	-	2	2	-	-	2	7	1
	Hadsel	14	5	3	6	8	10	3	13	9	3	8	12
	Sortland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
XIX.	Ibbestad	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Berg	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Tromsø:												
	Tromsø By	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Hammerfest:												
	Hammerfest By ...	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Maasø	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Vardø:												
	Vardø By	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Vadsø:												
	Vadsø By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2

e. Mæslinger (*Morbilli*).

I.	Kristiania By	142	106	64	161	140	70	15	14	14	4	3	1
II.	Aker	69	132	69	39	37	42	15	41	48	12	9	-
	Ullensaker	49	32	32	39	36	26	4	5	13	1	-	-
	Høland	3	5	2	5	-	-	1	-	-	-	-	2
	Follo:												
	Drøbak By	9	8	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Son —	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	14	4	7	2	5	3	-	3	-	2	-	-

e. Mæslinger (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
III.	Eidsberg	3	20	5	-	-	-	2	3	-	-	-	1
	Moss:												
	Moss By	33	5	10	4	-	-	-	-	6	16	14	19
	Sarpsborg:												
	Fredrikstad By	7	-	-	-	2	-	-	1	1	1	7	2
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	15	13
	Hvaler	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Fredrikshald By	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
IV.	Drammen:												
	Drammen By	28	-	1	2	-	1	1	1	2	-	5	2
	Bygder	-	1	19	1	-	2	-	-	-	-	-	-
	Ringerike:												
	Hønefos By	-	4	32	16	10	4	1	-	-	-	-	-
	Bygder	8	14	31	34	113	53	8	1	-	5	-	2
	Modum	50	17	19	12	28	21	37	18	-	3	9	2
	Nes	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	-	-	5	46	67	53	20	3	1	2	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	-	-	5	16	23	13	6	5	1	3	-	-
	Horten —	22	46	69	40	24	6	-	-	-	-	-	-
	Aasgaardstrand By ...	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	5	50	20	4	24	6	10	14	-	-	-	-
	Hof:												
	Holmestrand By ...	-	-	3	8	17	12	5	-	-	-	-	-
	Bygder	18	14	25	30	34	5	5	3	-	-	-	9
	Larvik:												
	Larvik By	-	-	1	-	-	8	29	27	132	146	102	39
	Sandefjord —	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Bygder	-	2	11	17	4	-	-	-	8	23	27	24
VI.	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By ...	-	-	1	-	3	1	2	-	-	-	-	-
	Bygder	6	8	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Hedemarken:												
	Bygder	17	3	14	20	11	8	5	2	-	2	3	1
	Søndre Østerdalen ...	-	-	-	-	-	-	-	1	11	24	46	5
	Trysil	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-
	Rendalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	9
	Tønset	-	-	-	-	1	5	12	10	3	20	52	35
VII.	Hadeland og Land ...	-	-	-	-	-	19	38	6	17	9	11	3
	Søndre Valdres	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
	Nordre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
	Toten:												
	Gjøvik By	-	2	6	5	5	4	4	-	-	-	1	-
	Bygder	11	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Faaberg:												
	Lillehammer By ...	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-

e. Mæslinger (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
VIII.	Skien:												
	Skien By	-	-	-	32	133	83	12	2	-	1	-	-
	Porsgrund —	-	-	2	14	53	60	28	-	3	1	-	-
	Brevik —	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	3	10	21	33	65	30	9	1	-	-	-
	Kragerø:												
	Kragerø By	-	-	7	113	182	26	2	-	-	-	-	-
	Langesund —	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	6	9	14	31	62	30	3	3	-	-	3	2
	Hollen	-	-	-	-	-	6	5	2	-	-	-	-
	Sauland	-	12	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	Kviteseld	-	1	-	-	-	5	3	-	1	1	2	2
	Tinn	-	-	-	-	-	-	2	2	2	4	7	6
IX.	Østre Nedenes:												
	Risør By	1	28	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1
	Tvedestrand —	1	4	12	10	19	6	-	-	-	-	-	-
	Bygder	57	81	28	37	20	7	29	6	-	-	-	-
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By	11	11	30	17	6	-	-	-	-	1	-	-
	Grimstad —	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
	Bygder	7	17	12	9	1	-	-	-	-	-	-	-
	Aamli	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Evje	-	-	-	6	2	6	1	-	-	-	-	-
	Sætersdalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
X.	Kristiansand By	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-
	Oddernes:												
	Mandal By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-	1	-
	Undal	-	-	6	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By	-	2	1	-	-	2	-	-	2	-	-	1
XI.	Haugesund:												
	Haugesund By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XII.	Ytre Hardanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XIII.	Bergen By	-	-	-	1	-	1	-	1	1	5	1	3
XIV.	Kinn:												
	Florø By	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
XV.	Indre Søndmør	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Sundal	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Nordmør	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhjem By	-	-	-	-	1	1	8	6	-	1	8	188
	Strinden	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	3
	Selbu	6	19	25	9	-	-	2	-	-	-	-	-
	Røros	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Guldal	2	-	-	-	-	-	6	4	-	1	1	-
	Orkedal	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-

e. Mæslinger (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Ytre Fosen	-	-	-	-	1	1	-	3	-	2	1	-
	Indre —	-	-	-	-	7	2	6	12	9	5	2	-
	Nordre —	-	-	-	-	-	-	1	4	5	-	8	18
XVII.	Stjørdalen	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Frosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Levanger:												
	Levanger By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	5	2	4
	Bygder	-	-	-	-	15	4	2	17	11	23	43	58
	Inderøen	-	1	5	15	22	2	2	-	-	5	-	-
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	-	-	-	-	-	-	6	-	-	5	4	2
	Bygder	-	-	-	-	-	1	7	6	-	3	12	3
	Grong	-	-	-	-	-	-	-	3	2	1	-	3
	Namsos:												
	Namsos By	-	-	-	-	5	83	14	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	11	21	9	1	1	-	-
	Fosnes	-	-	-	-	-	3	3	1	-	-	2	-
	Kolvereid	-	-	-	-	-	3	11	2	-	-	-	-
	Vikten	-	-	-	-	-	3	1	5	4	-	4	-
XVIII.	Brønnø	-	-	-	-	1	4	12	7	6	1	-	-
	Alstahaug	10	1	4	-	1	1	31	14	4	-	-	-
	Vefsen:												
	Mosjøen By	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Ranen	-	2	-	-	15	9	19	3	-	-	-	-
	Lurø	-	-	-	2	2	6	-	-	-	-	-	-
	Bodø:												
	Bodø By	2	-	1	-	-	-	-	1	-	3	-	-
	Skjerstad	-	-	-	4	1	-	-	1	-	-	-	-
	Lødingen	-	-	-	2	2	9	3	-	-	-	-	-
	Flakstad	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Buksnes	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Østlofoten	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
	Hadsel	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
	Under Lofotfisket	2	14	14	10	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	-	-	-	12	15	2	8	10	5	-	5	-
	Ibbestad	-	-	-	4	16	17	13	19	-	1	5	3
	Tranø	-	-	-	1	3	18	10	7	-	-	-	-
	Lenvik	-	-	-	-	-	-	4	7	10	6	9	7
	Berg	-	-	-	-	2	10	7	2	-	-	-	-
	Maalselven	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-
	Balsfjord	7	-	-	-	-	1	2	7	1	6	1	6
	Tromsø:												
	Tromsø By	-	-	-	-	3	11	47	98	191	117	3	-
	Bygder	-	-	-	9	15	2	19	28	28	3	-	-
	Karlø	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	2	-
	Skjervø	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
XX.	Alten	-	-	-	-	-	49	29	-	-	-	-	-
	Loppen	-	-	-	-	-	14	13	47	27	11	-	-
	Hammerfest:												
	Hammerfest By	-	-	-	21	133	134	11	7	4	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	2	2	16	6	4	-	-	-
	Maasø	-	-	-	-	-	22	8	-	-	-	-	-
	Kistrand	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-

e. Mæslinger (Forts.). f. Kighoste.

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Tanen	-	-	-	-	.	-	-	3	-	-	-	-
	Vardø:												
	Vardø By	-	-	-	-	4	3	6	4	4	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	6	1	-	-	-	-	-
	Vadsø:												
	Vadsø By	-	-	-	-	-	4	23	31	4	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	2	-	4	5	10	-	-
	Sydvaranger	-	5	18	1	-	-	-	1	-	1	-	-

f. Kighoste (*Tussis convulsiva*).

I.	Kristiania By	582	513	396	200	105	32	49	41	54	43	45	47
II.	Aker	65	49	36	28	18	25	30	12	14	26	40	21
	Ullensaker	33	74	44	36	38	33	28	2	1	4	6	-
	Høland	-	2	-	19	4	16	4	2	-	-	-	-
	Follo:												
	Drøbak By	-	3	3	5	6	4	6	1	-	-	-	-
	Son	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-
	Bygder	2	2	4	7	3	14	2	4	2	1	-	-
III.	Eidsberg	5	4	4	15	6	72	31	35	22	5	2	5
	Moss:												
	Moss By	51	25	31	18	10	6	52	16	33	44	21	20
	Bygder	-	6	1	16	8	19	16	4	16	2	7	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	3	2	32	37	10	11	8	9	5	3	1	-
	Fredrikstad —	1	-	-	-	-	1	3	16	20	39	59	38
	Bygder	7	8	3	13	9	18	41	20	34	36	29	11
	Hvaler	-	-	-	3	9	-	-	2	-	-	8	1
	Fredrikshald By	-	2	8	15	23	14	20	26	20	10	14	24
IV.	Drammen:												
	Drammen By	30	10	4	1	2	3	-	1	4	-	-	3
	Bygder	19	7	-	-	-	10	2	8	-	2	-	-
	Ringerike:												
	Hønefoss By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	3
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	3	2	8	6	16
	Modum	32	35	42	9	7	17	22	31	2	3	7	7
	Nes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	20	20	25	15	31	8	8	8	1	-	-	16
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	14	8	5	-	3	3	-	4	2	-	-	-
	Horten —	96	68	53	28	10	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	21	19	17	16	15	37	12	15	8	1	-	1
	Hof:												
	Holmestrand By	9	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	2	9	2	2	1	3	4	4	2	2	-	-
	Larvik:												
	Larvik By	33	30	32	27	8	12	2	9	3	-	-	-
	Sandefjord —	16	-	9	4	3	5	-	-	-	-	-	-
	Bygder	11	11	12	8	1	-	2	1	1	-	-	-

f. Kighoste (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
VI.	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By....	-	-	-	-	2	9	4	-	-	-	-	1
	Bygder.....	-	2	3	-	1	-	4	4	-	-	1	9
	Hedemarken:												
	Hamar By.....	5	6	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
	Bygder.....	11	8	21	37	85	46	41	23	18	32	9	3
	Søndre Østerdalen....	8	14	23	6	-	1	4	-	-	-	-	3
	Trysil.....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	6	-
VII.	Rendalen.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hadeland og Land...	-	2	-	8	6	7	25	6	3	8	10	40
	Søndre Valdres.....	-	10	15	11	5	21	1	-	5	5	12	7
	Nordre —.....	-	-	-	-	-	14	11	4	2	2	4	1
	Toten:												
	Gjøvik By.....	-	-	4	24	21	15	7	4	-	-	2	-
	Bygder.....	15	28	17	7	3	5	6	1	1	-	-	-
	Faaberg:												
	Lillehammer By....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	10	23
	Bygder.....	2	-	-	-	-	-	-	-	8	9	12	16
	Ringeby.....	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lesje.....	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien By.....	-	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	4
	Porsgrund —.....	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Brevik —.....	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
	Kragerø:												
	Kragerø By.....	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Langesund —.....	-	-	5	7	1	4	3	1	1	1	-	-
	Bygder.....	5	5	-	2	8	6	1	4	1	2	-	-
	Sauland.....	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX.	Østre Nedenes:												
	Risør By.....	3	15	3	-	2	1	-	-	-	-	1	-
	Tvedestrand —.....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	25	20	19	10	11	13	4	6	1	4	28	4
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By.....	19	10	14	3	1	-	-	-	-	-	-	-
	Grimstad —.....	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
	Lillesand —.....	20	8	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	17	20	19	6	1	2	7	5	4	-	2	-
	Aamli.....	12	15	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
X.	Evje.....	-	3	-	-	1	-	1	2	-	-	-	-
	Kristiansand By.....	40	24	3	-	3	2	-	3	-	-	-	-
	Oddernes:												
	Mandal By.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	14	12	3	-	-	4	6	1	-	-	-	2
	Undal.....	5	3	2	4	6	3	4	-	-	-	-	1
	Lyngdal.....	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vanse:												
	Farsund By.....	-	2	-	-	5	2	8	1	-	-	2	1
	Bygder.....	7	7	19	15	8	3	3	2	-	-	-	-
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By.....	9	4	7	5	3	1	3	-	-	-	-	-
	Bygder.....	-	-	1	1	2	1	1	-	-	-	-	-

f. Kighoste (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XI.	Egersund:												
	Egersund By	-	-	-	-	-	-	-	-	7	36	41	7
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
	Sandnes:												
	Sandnes By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	13	30
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1
	Stavanger By	-	-	-	-	1	26	80	82	94	123	89	47
	Stavanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Sand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2
	Karmøen	-	-	-	-	-	-	2	2	5	-	-	-
	Haugesund:												
	Haugesund By	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	4
XII.	Indre Hardanger	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Midthordland	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Alversund	-	-	-	2	-	1	-	-	2	-	-	-
XIII.	Bergen By	146	193	142	83	46	40	42	9	49	32	62	91
XIV.	Lyster	-	-	-	-	10	4	-	-	-	3	-	2
	Indre Søndfjord	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordfjordeid	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Epidemisk Optræden.													
XV.	Ørskog	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Romsdal	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmør:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
	Sundal	-	1	-	-	3	-	1	1	-	-	-	-
	Surendal	3	9	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhjem By	6	6	2	-	-	-	3	7	2	2	5	25
	Strinden	8	3	-	-	-	-	1	1	-	1	4	1
	Selbu	9	14	10	5	2	1	6	1	-	-	-	-
	Røros	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-
	Guldal	5	2	-	-	7	6	1	2	-	-	3	-
	Orkedal	3	1	2	5	5	1	2	2	1	2	5	3
	Ytre Fosen	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-	-
	Indre —	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	-	-	-	-	7	1	1	-	-	5	1	-
XVII.	Stjørdalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	8	11
	Levanger:												
	Bygder	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Inderøen	3	5	8	2	2	1	-	1	1	1	-	8
	Stenkjær:												
	Bygder	3	-	5	-	1	1	1	-	-	-	-	-
	Grong	-	-	2	-	-	4	4	6	11	7	-	4
	Namsos:												
	Bygder	1	3	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Kolvereid	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Vefsen:												
	Mosjøen By	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-

f. Kighoste (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Ranen	15	2	2	17	2	-	-	3	-	-	-	-
	Bodø:												
	Bodø By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	23	18
	Flakståd	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-
	Buksnes	-	-	-	-	-	-	2	5	8	9	7	3
	Østlofoten	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-
XX.	Hammerfest:												
	Hammerfest By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

g. Diphtherit (*Diphtheritis*).

I.	Kristiania By	21	19	12	9	24	28	15	17	37	25	28	32
II.	Aker	5	2	3	4	1	6	4	8	7	1	7	3
	Ullensaker	9	15	2	2	1	2	8	6	7	4	11	8
	Høland	1	1	-	2	3	-	5	2	4	2	2	1
	Follo:												
	Bygder	1	-	-	2	3	-	-	1	3	4	1	-
III.	Eidsberg	8	3	3	5	2	9	6	8	5	1	2	3
	Moss:												
	Moss By	1	-	-	1	-	-	-	-	1	2	2	-
	Bygder	2	5	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	-	1	-	-	-	6	-	-	-	-	1
	Fredrikstad —	17	8	8	1	7	10	4	2	2	3	-	8
	Bygder	21	21	20	15	12	5	4	4	4	5	2	9
	Hvaler	-	-	-	8	-	2	2	2	-	6	6	6
	Fredrikshald By	-	-	-	1	-	-	-	-	5	7	14	33
IV.	Drammen:												
	Drammen By	3	2	1	-	-	-	1	-	-	-	1	4
	Bygder	3	-	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-
	Ringerike:												
	Hønefoss By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
	Bygder	13	2	-	-	-	2	5	7	3	4	-	2
	Modum	-	3	-	2	-	-	4	10	-	-	1	4
	Nes	-	-	-	-	-	-	-	6	-	16	4	13
	Aal	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	1	-	-	3	2	1	2	2	1	1	1	-
	Bygder	1	-	-	-	5	21	15	8	2	4	-	2
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-
	Horten —	-	7	6	4	1	1	1	-	-	-	-	-
	Bygder	-	4	2	4	1	2	-	-	-	2	-	4
	Hof:												
	Holmestrand By ...	2	-	2	3	1	1	-	1	-	-	-	1
	Bygder	9	7	9	7	-	3	3	4	1	-	12	1
	Larvik:												
	Larvik By	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-
	Sandefjord —	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	1	8	-	7	1	-	-	-	-	-	-

3. Diphtherit (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
VI.	Soler og Odalen:												
	Kongsvinger By	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	1	-
	Bygder	9	8	6	6	-	14	10	6	7	8	4	5
	Hedemarken:												
	Hamar By	4	1	-	-	-	-	1	-	-	1	5	-
	Bygder	41	22	23	24	11	20	20	12	12	19	44	43
	Søndre Østerdalen	15	13	2	10	2	3	7	6	-	15	6	6
	Trysil	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Rendalen	5	-	6	1	1	2	-	2	1	3	18	3
VII.	Tønset	6	4	20	3	6	4	7	3	2	5	6	5
	Hadeland og Land	10	-	4	6	-	8	14	3	10	-	4	4
	Søndre Valdres	8	9	10	-	9	24	1	11	1	5	4	-
	Nordre	6	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Toten:												
	Gjøvik By	10	5	7	1	1	-	-	2	-	-	-	-
	Bygder	12	5	3	6	13	23	32	11	9	35	33	30
	Faaberg:												
	Bygder	1	3	2	-	8	-	3	-	-	1	1	-
VIII.	Skien:												
	Skien By	2	6	1	2	11	6	-	3	3	3	11	10
	Porsgrund —	-	-	-	1	1	-	3	2	-	-	-	-
	Brevik —	-	-	-	8	4	6	-	-	-	-	-	-
	Bygder	4	12	1	3	2	5	18	17	1	7	20	8
	Kragerø:												
	Kragerø By	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Langesund —	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
	Hollen	-	-	-	-	-	3	6	1	-	-	1	-
	Sauland	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Kviteseid	1	3	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Laardal	-	-	-	2	13	10	8	2	-	1	6	2
IX.	Østre Nedenes:												
	Risør By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
	Tvedestrand —	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	11	6	3	-	9	1	1	-	1	-	4	10
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1
	Grimstad —	-	5	-	-	4	3	-	-	-	-	-	-
	Bygder	20	1	-	-	2	9	4	-	-	-	-	-
	Aamli	10	8	-	2	2	2	-	-	-	6	1	1
X.	Evje	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	5	-
	Kristiansand By	8	3	3	1	2	1	-	3	10	12	26	14
	Oddernes:												
	Mandal By	-	2	-	5	1	1	-	1	-	-	-	-
	Bygder	3	2	6	3	-	2	5	5	-	5	2	3
	Undal	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
	Lyngdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
	Bygder	-	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-

3. Diphtherit (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XI.	Egersund :												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
	Stavanger By	-	1	-	3	-	-	-	-	-	1	1	1
	Stavanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
	Sand	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Karmøen :												
	Kopervik By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	Haugesund :												
	Haugesund By	-	1	-	2	-	-	1	2	3	-	-	1
	Bygder	-	1	-	1	1	-	-	2	1	-	-	-
XII.	Tysnes	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	4	-
	Indre Hardanger	-	-	-	-	1	2	3	4	-	-	-	-
	Ytre —	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	5
	Voss	-	-	-	-	-	3	2	5	-	-	-	2
	Søndre Midthordland	-	-	-	6	-	2	3	2	1	1	1	2
	Nordre —	-	-	-	-	-	-	-	3	3	6	2	4
	Osterøen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Alversund	-	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	3
	Lindaas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
XIII.	Bergen By	5	2	2	-	2	1	2	-	4	4	-	-
XIV.	Lyster	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
	Indre Sogn	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	1
	Midtre —	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Ytre —	-	-	4	2	6	4	4	-	5	2	-	-
	Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-
	Kinn :												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Ytre Nordfjord	-	-	-	-	5	-	1	1	-	-	-	-
	Gloppen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XV.	Vestre Søndmør	-	1	-	-	-	-	2	-	-	3	-	1
	Ørskog	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	Nordre Søndmør :												
	Aalesund By	13	7	-	3	7	8	2	-	-	2	1	-
	Bygder	-	-	-	2	-	1	5	3	1	3	1	-
	Ytre Romsdal :												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
	Indre Romsdal	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-
	Søndre Nordmør :												
	Kristiansund By	-	2	1	-	1	2	-	-	-	6	1	1
	Bygder	1	-	2	4	7	-	-	-	1	1	6	-
	Sundal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Surendal	4	6	-	1	7	2	5	1	-	2	-	1
	Nordre Nordmør	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
XVI.	Trondhjem By	26	14	25	16	16	14	4	17	16	18	37	43
	Strinden	10	5	8	7	6	4	-	3	1	15	12	9
	Selbu	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
	Røros	1	3	2	4	2	2	3	6	3	1	1	2
	Guldal	-	-	-	-	2	2	11	9	1	-	1	3
	Opdal	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
	Orkedal	10	10	12	1	5	10	1	1	1	-	1	1

g. Diphtherit (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Hitteren	12	21	6	3	1	2	1	2	-	2	-	2
	Hevne	7	6	6	1	13	-	5	2	1	1	9	10
	Ytre Fosen	-	-	-	-	-	-	1	1	7	4	11	3
	Indre —	7	1	-	5	4	-	-	6	1	3	1	-
	Nordre —	14	-	-	1	-	-	-	1	-	-	8	-
XVII.	Stjørdal	4	-	-	5	1	-	2	1	2	3	2	3
	Frosten	12	1	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-
	Levanger:												
	Levanger By	-	2	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	39	3	12	8	6	2	1	2	14	-	-	-
	Inderøen	1	15	6	7	4	1	2	2	-	-	1	-
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	1	1	1	-	-	1	-	-	-	4	1	-
	Bygder	2	4	-	1	5	1	1	3	-	1	-	-
	Grong	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	Namsos:												
	Namsos By	2	2	1	2	-	-	1	-	1	-	-	-
	Bygder	-	1	-	-	1	1	2	3	1	3	3	4
XVIII.	Fosnes	12	2	2	3	-	-	-	-	-	-	4	13
	Kolvereid	8	9	2	1	4	3	3	-	2	1	1	-
	Viktn	4	2	2	9	1	1	5	1	-	-	1	5
	Brønnø	13	14	6	5	1	9	10	10	22	9	1	5
	Alstahaug	6	13	8	7	16	21	18	18	21	21	6	9
	Vefsen:												
	Mosjøen By	-	2	-	-	1	6	11	9	5	1	6	8
	Bygder	2	1	1	1	2	6	4	4	2	10	8	5
	Ranen	-	2	5	1	-	7	11	9	1	8	26	39
	Lurø	12	6	-	28	20	11	9	6	6	29	22	15
	Bodø:												
	Bodø By	-	17	14	3	3	2	1	6	-	-	3	4
	Bygder	-	6	8	-	-	-	-	-	-	-	-	9
	Folden	1	2	-	-	5	-	-	-	-	-	4	-
	Skjerstad	13	14	7	8	21	-	2	2	15	8	8	-
	Steigen	-	-	-	-	10	4	13	4	5	-	3	-
	Ofoten	3	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Flakstad	-	-	-	7	9	3	1	-	-	7	-	-
	Buksnes	6	17	2	6	23	17	4	4	5	12	6	5
	Østlofoten	8	3	4	-	-	3	6	2	5	9	1	14
	Hadsel	4	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Sortland	-	-	1	2	1	3	-	-	-	-	1	-
	Under Lofotfisket	3	8	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	-	1	5	2	4	4	6	3	-	2	-	-
	Ibbestad	1	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	2
	Lenvik	2	2	-	-	-	-	1	1	1	1	-	1
	Maalselven	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-
	Balsfjord	-	-	-	-	-	-	11	1	-	-	-	-
	Tromsø:												
	Tromsø By	3	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	3	-	1	2	2	13
	Skjervø	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	1	-

g. Diphtherit (Forts.). h. Strubehoste.

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XX.	Loppen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hammerfest:												
	Hammerfest By	6	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Maasø	-	-	-	-	5	-	-	1	-	1	-	-
	Tanen	4	2	-	-	-	-	-	2	6	3	-	-
	Vardø:												
	Vardø By	1	1	1	-	10	11	4	10	3	3	1	3
	Bygder	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
	Vadsø:												
	Vadsø By	-	-	-	-	-	-	6	3	4	3	-	1
	Bygder	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-

h. Strubehoste (*Croup, Angina membranacea*).

I.	Kristiania By	1	2	3	6	3	3	1	1	3	7	4	2
II.	Aker	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2
	Ullensaker	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Høland	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	2	-
	Follo:												
	Drøbak By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
III.	Eidsberg	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Moss:												
	Moss By	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fredrikstad —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Bygder	3	-	2	3	1	2	-	1	-	-	-	1
	Fredrikshald By	-	-	-	-	-	1	-	-	1	3	1	2
IV.	Drammen:												
	Drammen By	1	-	-	1	2	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Ringerike:												
	Bygder	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-
	Modum	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	1	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Horten —	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Hof:												
	Holmestrand By	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Larvik:												
	Larvik By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

h. Strubehoste (Forts.). i. Lungebetændelse.

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XV.	Ørskog	-	1	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Romsdal	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmør:												
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
XVI.	Trondhjem By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Strinden	4	-	1	1	1	1	1	-	-	1	-	-
	Selbu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Røros	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Guldal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Opdal	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Orkedal	2	3	-	-	1	1	-	-	1	-	-	1
XVII.	Stjørdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3
	Frosten	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Stenkjær:												
	Bygder	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Namsos:												
	Bygder	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Brønnø	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	1	-
	Alstahaug	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Vefsen:												
	Mosjøen By	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bodø:												
	Bodø By	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Ibbestad	1	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
	Tromsø:												
	Tromsø By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Karlø	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Hammerfest:												
	Hammerfest By	-	-	-	-	-	2	2	-	-	2	-	-
	Maasø	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø:												
	Vadsø By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

i. Lungebetændelse (*Pneumonia*).

I.	Kristiania By	75	89	65	46	91	47	49	28	35	45	65	90
II.	Aker	39	16	28	15	35	9	7	3	5	15	20	19
	Ullensaker	37	35	19	41	28	16	9	2	4	9	30	24
	Høland	2	3	9	2	2	1	7	-	2	1	4	4
	Follo:												
	Drøbak By	1	3	4	5	3	1	-	1	-	-	1	2
	Son —	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	3	13	5	6	11	8	-	-	2	5	6	7

i. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
III.	Eidsberg	19	16	14	13	15	6	4	-	3	2	18	17
	Moss:												
	Moss By	32	17	26	22	18	6	1	3	1	6	5	25
	Bygder	22	29	26	26	24	4	-	3	-	1	5	10
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	17	5	2	9	2	2	5	-	-	2	3	3
	Fredrikstad—	16	14	12	12	17	12	4	-	3	2	3	13
	Bygder	75	47	38	54	40	18	10	4	-	9	15	20
	Hvaler	3	3	2	4	4	4	4	2	2	2	3	2
	Fredrikshald	26	10	9	13	14	5	5	7	3	2	8	11
IV.	Drammen:												
	Drammen By	40	31	19	33	29	13	10	8	5	9	6	14
	Holmsbu —	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	6	5	4	9	6	2	5	2	4	2	3	5
	Ringerike:												
	Hønefoss By	5	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	17	11	8	3	13	5	3	2	5	1	-	9
	Modum	37	29	12	20	25	14	8	6	5	12	10	10
	Nes	-	1	2	3	4	-	2	-	1	-	-	-
	Aal	5	1	2	-	3	1	-	-	-	2	1	1
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	8	2	2	2	2	2	-	1	1	1	3	-
	Bygder	-	1	6	2	1	-	-	-	-	-	3	1
	Rollag	-	2	-	4	-	-	-	-	1	-	-	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	10	2	5	3	3	1	2	1	5	-	7	6
	Horten —	12	9	4	6	10	10	6	-	4	3	1	3
	Aasgaardstrand By	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
	Bygder	18	19	8	15	12	12	5	3	-	2	6	12
	Hof:												
	Holmestrand By	-	-	-	3	2	-	-	-	-	1	1	-
	Svelviken —	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	2	12	9	3	7	-	1	1	2	1	7	4
	Larvik:												
	Larvik By	24	16	19	16	7	1	3	5	5	14	18	6
	Sandefjord —	16	10	9	3	8	2	1	-	1	3	1	7
	Bygder	42	22	21	12	19	4	3	3	4	4	8	6
VI.	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	2	-
	Bygder	9	12	9	16	17	9	6	1	1	4	4	5
	Hedemarken:												
	Hamar By	10	5	2	3	8	3	4	2	3	4	6	8
	Bygder	32	48	31	31	26	14	19	8	9	21	14	22
	Søndre Østerdalen	38	47	49	35	38	12	9	4	6	16	27	22
	Trysil	9	14	7	2	4	3	-	1	2	1	-	2
	Rendalen	8	2	5	5	9	2	3	1	1	2	3	2
	Tønsset	5	15	14	16	6	7	1	3	1	3	22	23
VII.	Hadeland og Land ...	46	26	17	24	22	10	9	8	9	6	16	8
	Søndre Valdres	15	14	2	6	2	1	2	-	1	1	2	2
	Nordre —	6	2	7	12	13	6	3	1	5	4	3	1
	Toten:												
	Gjøvik By	-	4	-	1	-	2	-	-	1	-	-	-
	Bygder	16	24	39	33	36	20	13	5	2	5	21	22

i. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
VIII.	Faaberg:												
	Lillehammer By	-	2	2	3	2	1	2	-	-	-	1	-
	Bygder	13	11	9	5	6	3	5	-	1	-	2	2
	Ringebu	11	11	11	6	10	1	-	1	2	3	4	1
	Lom	-	1	6	-	-	-	-	-	-	-	2	1
	Lesje	-	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	3
	Skien:												
	Skien By	9	16	14	7	19	8	7	2	7	11	10	16
	Porsgrund —	19	17	12	6	8	6	4	3	4	3	-	3
	Brevik —	5	5	1	2	1	-	7	-	-	-	2	-
IX.	Bygder	17	11	11	15	9	18	11	3	6	5	10	11
	Kragerø:												
	Kragerø By	3	-	3	6	10	1	1	-	1	1	1	3
	Langesund —	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Stathelle —	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	10	8	7	13	15	6	5	1	3	4	2	5
	Hollen	5	3	2	5	1	3	1	-	4	1	5	1
	Sauland	3	-	2	3	-	-	-	1	1	1	-	-
	Kviteseid	6	5	5	3	2	2	-	1	2	1	-	4
	Laardal	2	2	1	4	2	-	3	1	1	1	-	5
X.	Tinn	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	2	-
	Østre Nedenes:												
	Risør By	3	6	3	13	6	2	1	-	-	1	1	2
	Tvedestrand —	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	2
	Bygder	17	18	19	17	19	2	3	-	-	3	6	12
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By	3	7	2	-	3	-	2	-	1	1	4	3
	Grimstad —	-	3	1	1	1	1	-	1	1	-	-	3
	Lillesand —	-	5	1	1	-	1	-	-	-	2	-	-
	Bygder	14	17	27	15	9	5	7	2	2	1	8	6
XI.	Aamli	1	-	1	4	5	6	1	-	-	-	2	-
	Evje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Kristiansand By	10	6	16	7	9	8	5	-	5	5	-	16
	Oddernes:												
	Mandal By	2	3	-	-	2	-	1	1	1	1	-	-
	Bygder	7	4	5	7	5	2	6	-	3	4	2	9
	Undal	4	3	8	2	6	1	-	-	-	-	-	-
	Lyngdal	3	4	3	4	-	1	-	-	1	2	1	1
	Vanse:												
	Farsund By	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1
XII.	Bygder	5	4	12	7	5	2	3	2	1	3	2	1
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By	1	1	1	3	-	-	1	-	-	1	2	-
	Bygder	2	3	3	3	5	1	1	2	-	1	-	-
	Sogndal:												
	Bygder	1	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Egersund:												
	Egersund By	6	1	3	2	2	4	-	1	1	-	1	4
	Bygder	3	1	2	2	6	1	3	3	1	-	4	4
	Sandnes:												
	Sandnes By	5	4	2	1	-	2	1	1	-	1	1	2
	Bygder	10	6	16	11	6	3	2	2	2	1	3	3

i. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Stavanger By	24	28	24	22	46	9	10	-	8	14	11	17
	Stavanger	2	3	2	1	-	-	2	-	-	1	-	-
	Finnø	2	1	3	1	-	1	2	1	-	-	-	2
	Sand	-	1	4	3	3	2	2	-	-	-	-	2
	Karmøen:												
	Kopervik By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Skudeneshavn —	2	8	1	1	3	1	-	1	1	-	1	1
	Bygder	9	2	6	4	5	3	3	1	-	1	2	3
	Haugesund:												
	Haugesund By	9	7	-	5	5	1	5	1	-	-	1	2
	Bygder	12	3	2	1	6	2	3	1	-	-	-	5
XII.	Sveens Herred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Indre Søndhordland	5	1	2	2	1	-	-	-	1	-	-	1
	Ytre —	-	6	3	2	11	-	3	-	-	1	6	4
	Tysnes	9	2	3	-	1	-	-	2	-	1	3	4
	Indre Hardanger	12	4	3	6	9	7	1	1	2	-	4	1
	Ytre —	6	-	4	5	4	1	2	1	3	7	4	6
	Voss	3	2	3	4	10	1	1	3	1	3	11	6
	Søndre Midthordland	11	-	1	-	-	1	1	-	1	2	1	2
	Nordre —	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	2	-
	Osterøen	13	5	6	2	9	1	1	4	-	3	6	4
	Alversund	2	3	-	-	5	-	5	1	2	4	2	10
	Lindaas	7	2	-	3	4	5	-	-	2	-	-	6
XIII.	Bergen By	111	103	112	46	42	32	24	11	21	27	40	41
XIV.	Lærdal	3	-	4	3	2	-	2	1	-	1	4	5
	Lyster	3	3	5	2	2	-	-	1	-	2	1	2
	Indre Sogn	1	-	3	-	3	2	4	-	2	3	2	2
	Midtre —	8	7	3	5	9	4	3	4	8	5	1	6
	Ytre —	5	3	2	9	5	1	2	2	-	2	9	8
	Ytre Søndfjord	4	3	3	7	7	1	1	-	-	-	2	6
	Indre —	11	10	12	11	12	6	5	-	2	3	2	1
	Kinn:												
	Florø By	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	4	2	1	-	1	1	1	-	-	1	1	3
	Ytre Nordfjord	-	3	-	2	2	3	3	1	-	-	3	2
	Nordfjordeid	-	3	1	1	10	3	-	-	-	3	2	3
	Gloppen	5	7	4	1	3	6	-	1	4	2	4	5
XV.	Vestre Søndmør	4	3	-	2	3	4	-	-	-	-	1	-
	Indre —	2	-	2	3	2	3	1	2	3	-	3	4
	Østre —	2	1	3	5	4	2	1	-	1	3	-	-
	Ørskog	4	6	4	3	4	2	2	2	-	1	3	-
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	16	6	13	22	14	3	6	3	3	8	14	13
	Bygder	8	11	15	22	7	7	1	5	5	3	9	2
	Ytre Romsdal												
	Molde By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	Bygder	8	6	1	4	5	1	5	1	-	2	3	1
	Indre Romsdal	1	3	3	2	2	-	-	-	1	-	3	5
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By	16	11	9	2	3	2	4	1	-	5	3	7
	Bygder	7	3	2	3	1	1	1	2	-	1	4	4

i. Lungebetændelse (Forts.). k. Influenza.

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XIX.	Trondenes	70	25	17	20	18	18	12	3	2	6	8	1
	Ibbestad	12	5	11	13	9	9	5	2	2	3	1	1
	Tranø	-	1	-	1	4	1	2	2	-	-	-	-
	Lenvik	5	4	2	2	4	2	1	-	2	2	5	2
	Berg	1	-	1	2	2	-	1	-	-	-	1	-
	Balsfjord	3	8	1	6	2	2	-	3	1	-	-	5
	Tromsø:												
	Tromsø By	4	8	5	5	4	3	2	5	3	-	-	4
	Bygder	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Lyngen	-	2	-	-	2	2	3	2	4	7	1	-
	Karlsø	-	-	-	-	2	4	-	-	-	2	1	-
	Skjervø	1	-	5	3	3	7	3	1	-	-	-	4
XX.	Alten	1	1	2	1	-	2	2	-	-	3	2	3
	Loppen	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-
	Hammerfest:												
	Hammerfest By	2	6	2	9	11	5	-	3	1	1	2	1
	Maasø	-	1	-	4	5	3	1	-	-	-	-	1
	Kistrand	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-
	Tanen	4	4	7	18	8	4	-	1	1	-	-	1
	Vardø:												
	Vardø By	-	-	-	3	2	3	-	1	-	2	-	1
	Bygder	-	-	1	-	-	1	-	1	1	-	-	-
	Vadsø:												
	Vadsø By	2	-	1	5	-	2	-	-	1	-	-	2
	Bygder	3	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sydvaranger	5	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1

k. Influenza.

I.	Kristiania By	2825	1709	190	43	22	6	-	-	-	-	-	35
II.	Aker	374	205	59	6	5	1	-	-	-	-	5	2
	Ullensaker	255	128	40	5	1	-	-	-	-	-	-	-
	Høland	30	32	43	12	-	-	-	-	-	-	1	1
	Follo:												
	Drøbak By	26	12	2	-	-	-	1	-	1	2	-	-
	Son —	6	-	2	8	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	25	30	9	8	4	2	3	5	1	11	8	23
III.	Eidsberg	150	70	44	11	4	2	-	-	-	3	3	1
	Moss:												
	Moss By	261	130	53	11	2	-	-	3	3	10	13	17
	Bygder	110	42	22	10	1	-	-	-	-	1	1	3
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	131	39	8	2	6	7	1	-	-	2	16	19
	Fredrikstad	439	100	3	3	7	-	-	-	4	-	-	6
	Bygder	640	312	56	20	23	21	4	5	3	3	8	9
IV.	Hvaler	61	23	13	4	-	-	-	-	1	-	-	4
	Fredrikshald	523	115	35	5	4	-	-	-	-	-	-	26
	Drammen:												
	Drammen By	518	122	74	28	20	9	1	-	9	26	34	29
	Holmsbu —	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	92	18	11	7	5	3	1	-	4	2	2	7

k. Influenza (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
V.	Ringerike:												
	Hønefos By.....	108	29	10	1	5	-	-	-	2	3	-	7
	Bygder.....	346	113	60	28	5	2	-	1	2	6	6	10
	Modum.....	389	88	27	8	2	4	1	5	4	9	10	10
	Nes.....	5	8	10	6	5	1	1	-	-	-	-	-
	Aal.....	-	1	6	15	5	4	-	-	-	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By.....	342	50	19	6	3	-	-	-	2	1	-	-
	Bygder.....	16	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Rollag.....	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tønsberg:												
	Tønsberg By.....	136	79	39	2	-	-	-	-	5	2	2	1
	Horten —.....	244	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Aasgaardstrand By.....	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	161	81	33	3	1	-	1	1	3	5	2	3
VI.	Hof:												
	Holmestrand By ...	33	7	3	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Svelviken —.....	-	3	9	1	1	2	-	-	-	-	-	1
	Bygder.....	82	40	9	4	6	3	-	-	-	2	2	2
	Larvik:												
	Larvik By.....	409	70	71	22	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandefjord —.....	28	7	5	1	2	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	63	44	16	8	1	1	-	-	-	-	-	-
	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By....	92	27	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	208	216	122	50	29	16	11	8	1	-	5	9
	Hedemarken:												
	Hamar By.....	279	184	17	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	390	507	128	26	20	8	11	6	5	2	5	8
	Søndre Østerdalen...	67	218	72	19	3	7	2	-	-	-	-	-
VII.	Trysil.....	28	39	27	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Rendalen.....	77	108	53	61	45	10	2	2	-	-	1	1
	Tønset.....	22	38	17	11	11	6	-	-	3	1	1	7
	Hadeland og Land...	560	142	20	19	4	4	2	-	-	-	-	10
	Søndre Valdres.....	88	121	32	15	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —.....	64	17	9	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toten:												
	Gjøvik By.....	52	57	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	326	215	42	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	Faaberg:												
	Lillehammer By....	87	56	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	104	168	29	1	-	-	2	-	3	1	8	8
	Ringeby.....	8	83	22	4	4	-	-	-	-	-	-	1
	Lom.....	-	12	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lesje.....	2	19	11	21	2	-	-	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien By.....	297	101	10	-	-	-	-	-	-	-	31	7
	Porsgrund —.....	235	98	27	2	6	-	-	-	-	-	2	2
	Brevik —.....	22	33	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	72	48	29	2	1	2	1	-	-	-	14	3

k. Influenza (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Kragerø:												
	Kragerø By	118	71	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Langesund —	63	20	6	1	-	-	-	-	-	-	1	2
	Stathelle —	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	125	114	51	3	4	2	-	-	-	-	-	2
	Hollen	27	5	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Sauland	12	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kviteseid	25	26	9	8	3	2	-	-	-	-	-	-
	Laardal	5	9	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-
IX.	Østre Nedenes:												
	Risør By	-	-	-	-	8	4	-	-	-	-	-	10
	Tvedestrand —	103	6	-	2	1	-	-	-	-	-	4	-
	Bygder	193	117	47	20	16	7	2	-	-	-	6	2
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By	171	83	7	12	5	3	2	-	-	-	-	-
	Grimstad —	41	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	109	72	22	12	5	2	6	-	-	-	-	-
	Aamli	42	22	5	7	3	-	1	-	-	-	-	-
	Evje	10	3	5	1	1	-	-	-	-	-	-	-
X.	Kristiansand By	258	72	12	3	3	-	-	-	-	-	1	1
	Oddernes:												
	Mandal By	43	14	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	142	35	19	7	2	-	1	-	-	-	-	-
	Undal	19	7	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lyngdal	11	6	3	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Vanse:												
	Farsund By	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	25	9	5	4	2	-	-	1	-	-	-	-
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By	28	28	4	10	3	2	1	1	-	-	-	-
	Bygder	13	4	3	4	4	2	2	5	2	1	1	-
XI.	Sogndal:												
	Sogndal By	1	4	1	5	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	1	4	7	1	-	-	-	-	1	-	-	1
	Egersund:												
	Egersund By	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	21	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandnes:												
	Sandnes By	24	15	7	1	6	3	4	-	-	-	-	-
	Bygder	93	31	28	10	5	9	2	1	-	1	4	2
	Stavanger By	349	84	53	38	63	12	7	8	9	4	22	42
	Stavanger	4	5	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Finne	10	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Karmøy:												
	Kopervik By	7	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skudeneshavn —	18	10	4	-	1	1	-	-	3	2	-	3
	Bygder	57	21	7	4	1	-	-	1	-	-	-	-
	Haugesund:												
	Haugesund By	79	39	-	3	3	-	-	-	-	3	3	5
	Bygder	19	14	3	2	1	-	1	-	-	-	-	-

k. Influenza (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XII.	Indre Søndhordland ..	13	16	4	2	1	1	1	2	-	-	-	-
	Tysnes	18	3	2	2	-	1	-	-	-	-	1	-
	Indre Hardanger	54	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre —	72	17	7	8	11	9	-	-	-	-	6	6
	Voss	17	3	3	3	1	3	1	1	4	2	2	-
	Søndre Midthordland ..	27	5	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lindaas	55	6	-	-	-	-	-	-	-	3	-	4
XIII.	Bergen By	1363	344	118	2	-	2	-	2	-	4	1	7
XIV.	Lærdal	31	28	2	-	-	1	3	2	2	-	-	-
	Lyster	6	4	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Midtre Sogn	42	25	7	7	1	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Søndfjord	27	16	3	4	5	5	3	3	-	1	1	1
	Indre —	6	17	12	3	9	1	-	-	-	-	-	-
	Ytre Nordfjord	4	5	1	4	1	-	2	-	1	-	-	-
	Nordfjordeid	8	10	6	5	4	2	-	-	-	-	-	-
XV.	Vestre Søndmør	6	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre —	15	10	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-
	Østre —	3	1	-	-	1	1	-	-	1	-	1	-
	Ørskog	7	15	-	9	8	-	2	1	3	-	1	-
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	330	45	-	3	-	-	-	-	3	13	11	14
	Bygder	53	31	15	1	2	2	-	-	-	-	-	7
	Ytre Romsdal:												
	Molde By	77	48	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	32	39	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Indre Romsdal	4	21	8	3	3	-	2	1	1	-	-	-
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By ...	1097	135	27	12	12	10	4	-	3	1	18	28
	Bygder	61	33	24	14	10	7	7	5	3	5	4	3
	Sundal	11	-	14	2	2	1	-	-	-	-	-	-
	Surendal	40	80	16	2	2	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Nordmør	6	34	7	1	7	2	4	-	1	1	-	-
XVI.	Trondhjem By	1451	340	80	27	14	34	41	10	1	8	6	3
	Strinden	147	71	10	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Selbu	46	33	40	13	7	1	-	1	-	-	6	6
	Roros	47	97	87	46	48	19	15	4	3	2	17	19
	Guldal	60	68	11	5	4	-	-	1	2	-	-	6
	Orkedal	61	53	35	17	25	8	5	3	1	-	3	3
	Hitteren	10	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Hevne	6	9	4	9	9	2	1	-	-	-	-	1
	Ytre Fosen	15	28	4	2	5	-	-	-	-	-	-	-
	Indre —	43	12	2	-	1	2	1	-	-	-	-	-
	Nordre —	20	8	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Stjørdal	3	3	4	2	1	2	-	-	-	-	-	-
	Frosten	26	50	12	14	8	2	4	3	4	4	2	3
	Levanger:												
	Levanger By	32	20	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	60	65	36	8	7	9	2	1	1	-	-	5
	Inderoen	95	54	5	4	1	3	1	1	2	5	2	1
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	80	3	10	7	3	1	-	3	-	-	5	2
	Bygder	74	27	17	11	3	5	8	4	3	2	8	7

k. Influenza (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).

Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Grong	4	10	20	11	4	6	2	3	.	.	.	.
	Namsos:												
	Namsos By	112	41	5	3	.	.	.	.	.	.	.	.
	Bygder	44	57	11	9	3	.	1	.	.	.	.	.
	Kolvereid	7	10	6	5	5	.	.	.	.	3	.	.
XVIII.	Vikten	5	7	2	.	.	.	1	.	.	.	.	.
	Brønnø	21	28	13	5	1	1	.	.	.	.	.	.
	Alstahaug	1	3	1	1	1	1	.	.	.	.	.	.
	Vefsen:												
	Mosjøen By	8	21	7	1	.	.	.	.	.	.	.	.
	Bygder	6	11	2	1	3	.	.	.	.	.	.	.
	Ranen	27	25	31	12	2	.	3	.	.	.	.	.
	Lurø	5	5	3	.	3	3	1	.	.	1	.	.
	Bodø:												
	Bodø By	169	98	27	.	.	.	.	.	.	9	7	9
	Bygder	3	15	1	2	.	.	.	.	.	.	.	.
	Folden	.	2	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.
	Skjerstad	11	16	8	2	.	1	.	.	1	.	.	.
	Hammerø	7	5	6	2	2	1	.	1	.	.	.	1
	Lødingen	1	.	2	3	1	.	1	.	.	.	.	.
	Ofoten	32	15	30	18	8	18	12	16	5	3	.	5
	Flakstad	27	70	28	6	1	3	2	.	.	5	1	3
	Buksnes	20	25	11	1	.	.	.	.	.	.	.	.
	Østlofoten	22	69	19	12	3	2	.	.	.	.	.	.
	Hadsel	7	6	4	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Sortland	16	22	24	18	16	8	7	.	.	1	1	.
	Under Lofotfisket	144	764	419	24	.	.	.	.	.	.	.	.
XIX.	Trondenes	116	78	19	16	6	10	3	2	3	5	2	.
	Ibbestad	4	8	22	14	3	7	3	.	.	.	1	.
	Tranø	3	12	8	1	.	.	.	.	.	.	.	.
	Lenvik	4	2	2	1	.	.	3	1	3	1	4	4
	Maalselven	.	.	.	.	1	1	1	.	.	2	1	.
	Balsfjord	18	28	4	.	.	1	.	.	.	.	6	.
	Tromsø:												
	Tromsø By	332	266	106	49	32	24	19	6	6	6	4	.
	Bygder	35	23	3	7	.	3	.	.	.	.	.	.
	Lyngen	17	11	5	2	.	.	.	.	.	5	3	.
	Karlso	6	8	21	9	4	5	2	.	.	.	.	.
XX.	Skjervø	4	26	16	1	1	1	5	1	1	1	.	.
	Alten	8	7	10	2	.	.	.	.	.	.	.	.
	Loppen	1	13	7	.	1	3	4	.	9	2	1	3
	Hammerfest:												
	Hammerfest By	286	18	9	8	.	.	.	2	.	.	.	.
	Bygder	2	2	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.
	Tanen	2	1	4	15	1	.	.	.	.	.	.	.
	Vardø:												
	Vardø By	26	28	40	43	49	48	21	8	10	10	7	6
	Bygder	.	.	.	.	1	2	2	.	.	.	1	.
	Vadsø:												
	Vadsø By	.	.	11	7	7	5	2	2	1	9	5	.
	Bygder	.	4	4	4	8	3	.	2	1	3	1	.
	Sydvaranger	1	6	2	3	.	.	.	4	1	.	.	.

B. Beretninger

for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter.

I. Kristiania By

med et Fladeindhold af 16,55 Km², (iberegnet Akershus Fæstning 30,60 Hektarer) havde ved den af Magistraten 31te December 1892 foranstaltede Tælling 161 151 hjemmehørende Indbyggere. Folkemængden ved Folketællingen 1ste Januar 1891 var 148 213 tilstedeværende og 151 239 hjemmehørende Indbyggere.

Sundhedstilstanden. Sygeligheden var fremdeles i Aftagende mod Aaret forud. Af epidemiske Sygdomme forekom Influenza, særlig i Januar og Februar, Kighoste og Mæslinger, hvorimod Skarlagensfeber og Diphtherit viste jevn Nedgang.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter de af det statistiske Centralbureau udgivne Tabeller over Folkemængdens Bevægelse 3185 og Dødeligheden 20,48 pro mille af Byens beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (155 500).

Nedenstaaende Tabel giver en Oversigt over Dødeligheden pro mille af Folkemængden ved hvert Aars Udgang efter de til Sundhedskommissionen indkomne Opgaver over indtrufne Dødsfald:

Aar.	Folkem. ¹⁾ 31te De- cember.	Dødelig- hed pro mille.	Aar.	Folkem. ¹⁾ 31te De- cember.	Dødelig- hed pro mille.	Aar.	Folkem. ¹⁾ 31te De- cember.	Dødelig- hed pro mille.
1861	53 784	29,40	1872	70 469	20,62	1883	124 155	16,74
1862	54 384	25,32	1873	72 725	21,53	1884	128 300	18,90
1863	55 125	23,33	1874	75 042	22,76	1885	130 790	20,57
1864	56 253	19,80	1875	76 866	22,86	1886	134 036	20,30
1865	57 382	20,39	1876	79 022	22,76	1887	135 615	23,74
1866	59 445	24,25	1877	81 801	19,50	1888	138 319	22,17
1867	61 510	23,93	1878	112 997	17,12	1889	143 347	21,08
1868	63 504	24,25	1879	116 801	17,49	1890	151 130	20,06
1869	64 935	17,77	1880	119 407	20,11	1891	156 535	19,20
1870	66 514	20,19	1881	122 036	18,44	1892	161 151	18,94
1871	68 698	17,96	1882	122 424	20,39			

¹⁾ 1861—62, 1864 og 1886 efter Beregning, de øvrige Aar efter Tælling.

Til Sundhedskommissionen er indkommet Dødsanmeldelser for 3 052 Dødsfald, hvorom henvises til efterstaaende Liste over Dødsaaarsager.

Dødsfaldenes Fordeling paa de forskjellige Menigheder og Dødelighedsforholdene inden disse efter Folkemængden ved Aarets Udgang vil sees af følgende Tabel:

Dødeligheden i Byens 12 Menigheder.

Menigheder.	Hjemmehørende Folkemængde 31te Decbr. 1891.	Til Sundheds- kommissionen anmeldte Døds- fald.	Dødeligheds- forhold pro mille.
Vor Frelzers	10 683	200	18,72
Jakobs	10 359	221	21,33
Trefoldigheds	22 870	285	12,46
Johannes	12 401	209	16,85
Gamle Akers	12 888	189	14,66
Paulus	19 277	382	19,81
Grønlands	19 662	405	20,59
Oslo	13 706	286	20,86
Kampens	11 909	276	23,17
Petrus	8 086	202	24,98
Sagenes	9 215	260	28,21
Uranienborgs	10 095	137	13,57
Samtlige Menigheder	161 151	3052	18,94

Af de opgivne 3052 Dødsfald indtraf i Maanederne:

Januar328	Mai206	September231
Februar320	Juni195	Oktober209
Marts310	Juli293	November179
April259	August283	December239

Til Oversigt over de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel, der er udarbejdet efter de til Sundhedskommissionen indsendte maanedlige Lister fra Byens Læger og Sygehusene.

Af **exanthematisk Typhus** forekom ialt 33 Tilfælde med 5 Dødsfald i Løbet af Maanederne Januar til Mai. Sygdommen optraadte først i Fjerdingen No. 15, hvor 18 Personer angrebes, dertil kom 3 Tilfælde i Fjerdingen No. 2 og No. 29, der er nærliggende Gaarde. Senere optraadte den i Ullensakergaden No. 15, hvor 6 Tilfælde viste sig i samme Familie; Smitten skrev sig her med Sandsynlighed fra No. 15 i Fjerdingen. Endvidere forekom Sygdommen i Smaalensgaden No. 14 med 1 Tilfælde og i Hølandsgaden No. 33 med 4 Tilfælde. Disse sidste skrev sig fra Smitte fra Ullensakergaden No. 15. En af de Angrebne var husvild, men havde tidligere boet i Fjerdingen No. 15. — Hvorfra Sygdommen havde sin Oprindelse lader sig ikke bestemt paavise. Af de Angrebne var 11 under 15 Aar.

Typhoidfeber. Der anmeldtes ialt kun 65 Tilfælde. Maanederne August, Oktober og December viser det største Antal. De fleste Tilfælde forekom i Trefoldigheds og Oslo Sogne. Sygdommen optraadte med spredte Tilfælde. Kun et enkelt Sted viste den sig epidemisk, nemlig paa Egeberg i Ryenbergveien og der væsentlig i No. 49, hvorfra flere Angrebne anmeldtes. I 4 Tilfælde synes den at være erhvervet uden for Byen; 17 Tilfælde behandledes i Hjemmet, de

Epidemiske Sygdomme i Kristiania By.

	Ialt opgivne		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.												
Exanthematisk Typhus	33	5	2	6	8	4	13	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	65	6	5	3	-	2	3	4	4	10	6	12	7	9
Barsel-feber	21	9	1	2	2	2	3	-	-	-	6	1	3	1
Vandkopper	235	-	29	7	18	22	37	28	16	3	6	17	21	31
Skarlagensfeber	287	36	26	18	17	12	31	30	24	17	14	32	33	33
Røde Hunde	11	-	3	-	-	2	2	4	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	734	71	142	106	64	161	140	70	15	14	14	4	3	1
Rosen	122	12	13	9	3	6	15	10	8	13	11	10	18	6
Kighoste	2107	150	582	513	396	200	105	32	49	41	54	43	45	47
Diphtherit	267	81	21	19	12	9	24	28	15	17	37	25	28	32
Strubehoste	36	17	1	2	3	6	3	3	1	1	3	7	4	2
Kusma	140	-	14	18	25	22	16	9	-	-	7	2	11	16
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	12747	¹ 251	2077	1601	1732	1072	886	650	450	345	543	812	1084	1495
Katarrhalsk og follikulær Angina . .	2801	-	263	198	255	219	267	183	163	174	240	238	304	297
Influenza	4830	62	2825	1709	190	43	22	6	-	-	-	-	-	35
Lungebetændelse	725	143	75	89	65	46	91	47	49	28	35	45	65	90
Pleurit	264	6	11	28	35	25	32	36	14	16	15	12	21	19
Gigtfeber	398	7	38	31	34	27	42	43	25	16	30	40	41	31
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	6093	² 331	260	220	257	189	262	347	1175	1594	877	342	267	303
Blodgang	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	31917	1187	6389	4579	3116	2069	1994	1530	2008	2289	1898	1642	1955	2448

¹) Bronchitis acuta 207. Pneumonia catarrhalis 44. ²) Diarrhoea acuta 273. Cholera nostras 58.

**Fortegnelse over de i 1892 af Typhoidfeber Angrebnes og Dødes
Alder og Kjøen.**

Alder.	Angrebne.			Døde.			Af 100 Angrebne døde		
	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Begge Kjøen.
2—3 Aar.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-
4—5 —.....	1	1	2	-	-	-	-	-	-
6—10 —.....	9	3	12	-	1	1	-	33,33	8,33
11—15 —.....	4	2	6	-	-	-	-	-	-
16—20 —.....	2	1	3	-	-	-	-	-	-
21—25 —.....	7	5	12	-	-	-	-	-	-
26—30 —.....	3	7	10	-	1	1	-	14,28	10,00
31—35 —.....	1	3	4	1	-	1	100,00	-	25,00
36—40 —.....	2	2	4	-	-	-	-	-	-
41—45 —.....	2	1	3	1	-	1	50,00	-	33,33
46—50 —.....	2	2	4	-	-	-	-	-	-
Over 50 Aar.....	2	1	3	1	1	2	50,00	100,00	66,66
Uopgivet Alder.....	-	1	¹⁾ 1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	36	29	65	3	3	6	8,33	10,35	9,23

¹⁾ 1 Barn.

**Fortegnelse over de i 1892 af Skarlagensfeber Angrebnes og
Dødes Alder og Kjøen.**

Alder.	Angrebne.			Døde.			Af 100 Angrebne døde		
	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Begge Kjøen.
1ste Maaned.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2—3 —.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4—5—6 —.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2det Halvaar.....	1	2	3	1	1	2	100,00	50,00	66,66
2—3 Aar.....	33	35	68	5	10	15	15,15	28,57	22,05
4—5 —.....	41	28	69	5	5	10	12,19	17,85	14,49
6—10 —.....	43	54	97	5	3	8	11,62	5,55	8,04
11—15 —.....	13	13	26	-	-	-	-	-	-
16—20 —.....	6	3	9	1	-	1	16,66	-	11,11
21—25 —.....	1	3	4	-	-	-	-	-	-
26—30 —.....	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Over 30 Aar.....	1	2	3	-	-	-	-	-	-
Uopgivet Alder.....	6	1	¹⁾ 7	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	145	142	287	17	19	36	11,72	13,38	12,82

¹⁾ Børn.

Fortegnelse over de i 1892 af Mæslinger Angrebnes og Dødes Alder og Kjøen.

Alder.	Angrebne.			Døde.			Af 100 Angrebne døde		
	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Begge Kjøen.
1ste Maaned.....	-	1	1	-	1	1	-	100,00	100,00
2—3 —	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4—5—6—	4	2	6	1	2	3	25,00	100,00	50,00
2det Halvaar	16	15	31	7	4	11	43,75	26,66	35,48
2— 3 Aar	72	79	151	23	13	36	31,94	16,45	23,84
4— 5 —	71	75	146	5	7	12	7,04	9,33	8,21
6—10 —	147	130	277	4	4	8	2,72	3,07	2,88
11—15 —	24	25	49	-	-	-	-	-	-
16—20 —	14	18	32	-	-	-	-	-	-
21—25 —	3	18	21	-	-	-	-	-	-
26—30 —	-	7	7	-	-	-	-	-	-
Over 30 Aar	3	5	8	-	-	-	-	-	-
Uopgivet Alder	2	3	5	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	356	378	734	40	31	71	11,23	8,20	9,67

øvrigt paa Sygehus. Omstaaende Tabel viser Opgave over de af Typhoidfeber Angrebnes og Dødes Alder og Kjøen (se Tabel Side 4).

Af **Barsel-feber** anmeldtes 21 Tilfælde med 9 Dødsfald. Der indtraf ikke mere end 3 Tilfælde af Barsel-feber i nogen enkelt Jordemoders Praxis. Efter foreløbige Opgaver udgjorde det samlede Antal Barselkvinder 5 741 og blandt disse døde 21 og har Dødeligheden saaledes været 3,67 pro mille, deraf 1,56 pro mille af Barsel-feber og 2,08 pro mille af andre Dødsarsager i Barselseng.

Skarlagensfeber viser en fortsat Nedgang i de Angrebnes Antal, idet der i 1892 er anmeldt 287 Tilfælde mod 436 i 1891 og 1220 i 1890. Sygdommen har været mest udbredt i Paulus, Petrus og Sagenes Sogne. Omstaaende Tabel giver Oplysning om de Angrebnes og Dødes Alder og Kjøen (se Tabel Side 4).

Af **Mæslinger** anmeldtes omtrent det samme Antal Angrebne som Aaret forud. Der døde 71 eller 9,69 pCt. af de Anmeldte. Ovenstaaende Tabel viser Antallet af de Angrebnes og Dødes Alder og Kjøen.

Af **Rosen** er anmeldt 122 Tilfælde med 12 Dødsfald.

Kighoste fortsatte som Epidemi fra Slutningen af 1891; der anmeldtes ialt 2107 Tilfælde med 150 Dødsfald eller 7,01 pCt. af de Anmeldte.

Diphtherit viser fortsat Nedgang i de Angrebnes Antal, der var 267 mod 432 i 1891, 967 i 1890 og 1248 i 1889. Sygdommen har været jevnt udbredt over Byen. Omstaaende Tabel (Side 6) viser Antallet af de Angrebnes og Dødes Alder og Kjøen.

Af akut **Bronchit** og **katarrhalsk Lungebetændelse** anmeldtes tilsammen 12 747 Tilfælde med 251 Dødsfald, hvilket viser nogen Forøgelse fra 1891. De fleste Tilfælde anmeldtes i Aarets 3 første Maaneder.

**Fortegnelse over de i 1892 af Diphtherit Angrebnes og Dødes
Alder og Kjøen.**

Alder.	Angrebne.			Døde.			Af 100 Angrebne døde		
	Md.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Begge Kjøen.
1ste Maaned.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2—3 —	-	1	1	-	1	1	-	100,00	100,00
4—5—6 —	1	1	2	-	1	1	-	100,00	50,00
2det Halvaar	3	2	5	1	2	3	33,33	100,00	60,00
2—3 Aar	17	24	41	15	15	30	88,23	62,50	73,17
4—5 —	17	22	39	9	9	18	52,94	40,90	46,15
6—10 —	30	22	52	11	10	21	36,66	45,45	40,38
11—15 —	8	19	27	1	3	4	12,50	15,79	14,81
16—20 —	10	22	32	1	-	1	10,00	-	3,12
21—25 —	11	13	24	-	-	-	-	-	-
26—30 —	2	11	13	1	-	1	50,00	-	7,69
31—35 —	7	11	18	-	-	-	-	-	-
36—40 —	-	-	-	-	-	-	-	-	-
41—45 —	5	4	9	-	1	1	-	25,00	11,11
46—50 —	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Over 50 Aar	1	1	2	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	112	155	267	39	42	81	34,82	27,09	30,33

Af **Angina** anmeldtes henved samme Antal som Aaret forud; de fleste Tilfælde anføres fra Maanederne November, December og Januar.

Af **Influenza** anmeldtes omtrent det halve Antal Tilfælde mod i 1891; 4830 Angrebne bleve anmeldte og Dødsfaldenes Antal var 62. Epidemien begyndte i Slutningen af 1891 og var i Januar 1892 paa sit Høidepunkt, i hvilken Maaned der anmeldtes 2825 Tilfælde, for derpaa jevnt at aftage de følgende Maaneder. I December anmeldtes paany 35 Tilfælde efterat intet saadant var anmeldt i de foregaaende 5 Maaneder. De danner Begyndelsen til en ny Epidemi i de første Maaneder af 1893. Omstaaende Tabel viser en Oversigt over dens Udbredning. (Se Tabel paa følgende Side).

Lungebetændelse. Omtrent det vanlige Antal Tilfælde i de senere Aar anmeldtes. De fleste indtraf i Mai Maaned, dernæst i December. Dødsfaldenes Antal var 143 eller 19,7 pCt. af de anmeldte Tilfælde.

Af **akut Diarrhoe** og **indenlandsk Cholera** anmeldtes et noget større Antal Tilfælde end i 1891; de fleste forekom i August og Juli Maaneder. Dødsfaldenes Antal var 331, deraf de fleste blandt Børn under 3 Aar.

Veneriske Sygdomme. Omstaaende Tabel (Side 8) giver Oplysning om de fra de praktiserende Læger og Sygehusene anmeldte nye Tilfælde fordelt paa de enkelte Maaneder. Af de anmeldte Tilfælde af Syphilis var der ialt 39, deraf 16 af Mandkjøn, 23 af Kvindekjøn, hvor Sygdommen opgaves at skyldes Smitte ad andre Veie end Kjønssdelene, at være «uforskyldt». Af de 16 Mandkjøn var 2 Børn; i 4 af disse Tilfælde angaves det primære Saar at have havt

Angrebne af Influenza.

	Mænd.	Kvinder.	Gutter.	Piger.	Sum.
Ugen fra 3die til 9de Januar	138	159	34	37	368
— - 10de - 16de —	128	186	31	42	387
— - 17de - 23de —	249	232	72	75	628
— - 24de - 30te —	276	302	96	82	756
— - 31te Januar til 6te Febr.	222	301	81	82	686
— - 7de til 13de —	130	173	42	39	384
— - 14de - 20de —	91	96	23	28	238
— - 21de - 27de —	80	111	41	35	267
— - 28de Febr. til 5te Marts	43	74	10	7	134
— - 6te til 12te —	34	44	12	14	104
— - 13de - 19de —	18	19	5	6	48

sit Sæde paa Læben, i 1 paa Tungen, i 5 paa Tonsillen, i 1 paa høire Pegefing, i 5 uopgivet eller ikke paavist Overførelsessted. Hos de 23 af Kvindekjøn, hvoraf 2 Børn, sad det primære Saar i 9 Tilfælde paa Læben, i 2 paa Tonsillen, i 3 er kun anført, at Smitten skede «gjennem Munden». I 1 Tilfælde paastod en Kone, at være smittet ved at bruge en syphilitisk Datters Vaginalspeculum. I 8 Tilfælde var Overførelsesstedet ikke opgivet eller paavist.

Af de 1604 nye anmeldte Tilfælde af veneriske Sygdomme behandledes 323 paa Sygehus.

Andre Sygdomme. Tabel (Side 9) giver en Oversigt over en Del i Lægernes private Praxis behandlede Sygdomme efter de til Stadsfysikater indkomne Beretninger.

Af **Lungetuberkulose** opgives 454 Dødsfald, der udgjør 15,1 pCt. af samtlige ved Sygdom foranledigede Dødsfald med kjendt Dødsarsag (3 000) og 25,0 pCt. af kjendte Dødsfald, foranledigede ved ikke epidemiske Sygdomme (1 813).

Sindssyge. Ifølge Meddelelse fra Fattigkommissionen behandledes for Kommunens Regning ved Udgangen af 1892 i privat Forpleining 208, i Asyl 191. Udgifterne havde i Aarets Løb udgjort for privat Forpleiede Kr. 40 418,95, for Asylforpleiede Kr. 96 512,53.

Brok (Hernia). Af Privatlægerne og paa Sygehusene er opgivet behandlede 123 Tilfælde. Kjøen og Alder opføres for 120 saaledes: 19 Gutter, 8 Piger, 48 voxne Mænd og 45 voxne Kvinder. Sædet anføres for 95 saaledes: Hernia inguinalis 66, Hernia cruralis 16, Hernia umbilicalis 12, Hernia ventralis 1. Brok er anført som Dødsarsag for 6 Personer.

Benbrud (Fractura). Af Privatlægerne og paa Sygehusene opgives behandlede 260 Tilfælde; enkelte af de paa Sygehusene indkomne har havt Brud af flere forskjellige Ben, i hvilket Tilfælde det betydeligste Benbrud er opført. Kjøen kjendes for: 165 af Mandkjøn og 44 af Kvindekjøn. Alder er derimod ikke opgivet. Benbrud opføres som Dødsarsag for 14.

**De af Byens Læger og fra Sygehusene anmeldte Tilfælde af
veneriske Sygdomme.**

Maaned.	Gonorrhoe, Urethrit og Blennorhagi.			Ikke inficerende Chanker.			Erhvervet Syphilis.			Hereditær Syphilis.			Sum.
	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	
Januar	51	2	53	16	1	17	28	17	45	1	1	2	117
Februar	59	7	66	17	2	19	18	6	24	-	-	-	109
Marts	50	2	52	16	1	17	32	10	42	-	-	-	111
April	69	3	72	8	-	8	28	19	47	-	3	3	130
Mai	55	3	58	11	1	12	26	21	47	-	-	-	117
Juni	48	8	56	7	1	8	25	15	40	1	2	3	107
Juli	45	3	48	11	-	11	26	21	47	-	1	1	107
August	72	9	81	14	-	14	27	17	44	-	-	-	139
September	85	8	93	17	1	18	26	13	39	1	-	1	151
Oktober	105	7	112	8	-	8	39	19	58	-	1	1	179
November	81	6	87	17	-	17	23	19	42	-	3	3	149
December	112	12	124	18	-	18	32	11	43	-	3	3	188
Sum	832	70	902	160	7	167	330	188	518	3	14	17	1 604

Bruddets Art er opgivet som:

Fractura cranii	10	Fractura antibrachii ..	8	Fractura patellæ	5
— ossium faciei .	8	— radii	22	— cruris	42
— columnæ	3	— ulnæ	4	— tibiæ	7
— costarum	33	— digit. manus .	2	— fibulæ	28
— claviculæ	6	— pelvis	2	— malleolorum .	9
— scapulæ	2	— colli femoris .	20	— calcanei	1
— humeri	16	— femoris	28	— digit. pedis ..	4

Luxationer (Luxatio). Fra Sygehusene og af Privatlægerne opgives 32 Tilfælde. Kjøen og Alder opgives for 29 saaledes: 1 Gut, 22 voxne Mænd og 6 voxne Kvinder. Luxationens Sæde er opgivet saaledes: Luxatio humeri 20. L. antibrachii 6, L. radii 2, L. digitor. 2, L. femoris 2.

Fødselsstiftelsen. Antallet af Fødende og Barselkvinder var 835, heri ikke medregnet 31, som indkom og udgik uden at føde og 3, som ikke havde født ved Aarets Udgang.

Af disse 835 Kvinder var 387 gifte og 448 ugifte, (af de sidste 15 Enker eller fraskilte). Førstefødende var 429, flerfødende 406. 8 Kvinder havde født før Indkomsten; 15 fødte Tvillinger og 6 aborterede.

Af de 814 enkelte Fødsler var:

1ste Issefødsel	520, deraf 6 med Panden fortil.
2den —	254, — 4 — —
Ubestemt —	8
1ste Ansigtfødsel	1
2den —	1
Pandefødsel	2
1ste Sædefødsel	9
2den —	3
1ste Fodfødsel	12
2den —	4

Liste over forskjellige, behandlede Sygdomme.

Sygdom.	Ialt opgivne		Behandlede, for hvilke er opgivet Alder og Kjøen.			
	Tilfælde.	Dødsfald ¹⁾ .	Børn (under 15 Aar).		Voxne (over 15 Aar).	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.
Chronisk Rheumatisme	199	-	3	2	95	99
Fnat	29	-	4	5	14	6
Skurv	4	-	1	3	-	-
Kjertelsyge	52	12	23	29	-	-
Rachit	111	63	59	52	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	18	112	6	8	3	1
Lungetuberkulose	324	454	14	18	150	142
Kræft og Sarkom	49	²⁾ 148	-	-	26	23
Morbus Brightii	98	84	9	4	51	34
Blegsot og Anæmi	1065	³⁾ 6	46	122	81	816
Menstruationsuordener og Livmodersygdomme	198	⁴⁾ 4	-	-	-	198
Kardialgi og chronisk Gastrit ..	1039	6	36	35	366	602
Ormesygdomme	12	-	2	5	1	4
Drankersygdomme	35	5	-	-	31	4
Sindssygdomme (nye Tilfælde)	23	-	-	-	8	15
Struma	2	-	-	-	-	2
Bræk	56	6	9	5	21	21
Benbrud	62	14	9	4	29	20
Luxationer	13	⁵⁾ 1	-	2	7	4

¹⁾ Efter de til Sundhedskommissionen indkomne Dødsanmeldelser. ²⁾ Kræft 144, Sarkom 4. ³⁾ Anæmia 5, Anæmia perniciosa 1. ⁴⁾ Metritis 2, Hæmatocele retrouterina 1, Tumor uteri 2. ⁵⁾ Luxatio vertebrae colli.

Ved de 15 Tvillingfødsler var Fosterleierne:

Fødsel	1ste Tvilling.	2den Tvilling.
1	1ste Issefødsel	1ste Issefødsel med Panden fortil.
2	1ste —	1ste —
3	1ste Fodfødsel, 1 Fod.	1ste Fodfødsel, 1 Fod.
4	1ste Issefødsel med Panden fortil.	2den Issefødsel.
5	1ste Fodfødsel, 1 Fod.	2den Fodfødsel, 1 Fod.
6	2den Issefødsel.	2den — 2 Fødder.
7	2den —	1ste Issefødsel.
8	2den —	2den Fodfødsel, 2 Fødder.
9	1ste —	1ste Issefødsel.
10	2den —	1ste — med Panden fortil.
11	1ste —	2den — — —
12	1ste —	1ste Fodfødsel, 2 Fødder.
13	2den —	1ste Issefødsel.
14	2den —	1ste Fodfødsel, 1 Fod.
15	1ste Sædefødsel.	2den Fodfødsel, 1 Fod.

8 Kvinder døde paa Barselseng, nemlig 1 af Barselfeber, 6 af Barselkrampe, 1 af Asystoli (Vitia org. cordis). Af Børnene var 50 dødfødte; under Opholdet paa Anstalten døde i Løbet af 1ste Døgn 9 Børn, efter 1ste Døgn 17. 37 Kvinder var tilbageliggende ved Aarets Udgang. Forpleiningsdagens Antal var for Barselkvinderne 12 327.

Fra den i Forbindelse med Stiftelsen staaende Jordemoderskole udexamine-
redes 39 Elever; af disse var fra:

Kristiania By	1	Stavanger	Amt.....2
Akershus	Amt.....2	Nordre Bergenhus	—1
Smaalenenes	—1	Romsdals	—4
Buskerud	—2	Søndre Trondhjems	—6
Kristians	—7	Nordre	—1
Bratsberg	—4	Nordlands	—2
Jarlsberg og Larvik	—1	Tromsø	—2
Nedenes	—2	Finmarkens	—1

Af **obstetriciske Operationer** udførtes ialt 204, hvoraf paa Fødselsstiftelsen 84. Følgende Tabel (Side 12) giver en Oversigt over Indikationer og Udfald.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 16 Kvinder paa Barselseng. Efter Anmeldelser til Sundhedskommissionen er anført 21 Dødsfald paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsag for 21 Kvinder, nemlig for 1 Anæmi, for 6 Barselkrampe, for 9 Barselfeber, for 1 extra-uterint Svangerskab, for 1 Metritis, for 2 Peritonitis, for 1 Vitia org. cordis; en er død af ukjendt Aarsag.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af følgende Tabel:

	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	Ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Kristiania Stadsfysikat	5510	186	3185	915	47	16	37	25

Der var saaledes et Overskud af 2 325 Fødte over Døde, og Forholdet mellem hine og disse = 100:57,8.

De af Lægerne opgivne **Dødsårsager** sees af Tabel (Side 14—19). Dødsårsager i de 5 første Leveaar sees af omstaaende Tabel (se Side 11).

De **hyppigste Dødsårsager** var: Lungetuberkulose 454, akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera 331, akut Bronchit og katarrhalsk Lungebetændelse (tilsammen) 251, Kighoste 150, Kræft og Sarkom 148, krupøs Lungebetændelse 143, medfødt Svaghed 115, tuberkulose Betændelser og Miliærtuberkulose (tilsammen) 112, chronisk Bronchit 101, organisk Hjertesygdom 94.

Dødsaaarsager i de 5 første Leveaar 1892.

	Antal Dødsfald.						Af 100 Dødsfald skyldtes.					
	Under 1 Aar.		I 2det og 3die Aar.		I 4de og 5te Aar.		Under 1 Aar.		I 2det og 3die Aar.		I 4de og 5te Aar.	
	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.
Sygdomme i Tarmkanalen (Diarrhoe, Cholera nostras, Gastroenterit, akut & chron.)	101	182	2	29	-	2	44,49	28,98	8,70	7,86	-	1,72
Sygdomme i Aandedrætsorga- nerne, (Bronchit, krupes og katarrhalsk Lungebetændelse, Lungetæring).....	80	143	8	112	-	21	13,21	22,77	34,78	30,35	-	18,10
Medfødt Svaghed.....	46	87	1	1	-	-	20,26	13,85	4,85	0,27	-	-
Kramper.....	10	34	-	6	-	4	4,41	5,41	-	1,63	-	3,45
Syphilis.....	5	5	-	-	-	-	2,20	0,80	-	-	-	-
Kighoste, Strubehoste, Diph- therit, Bernekopper, Skarla- gensfeber, Mæslinger.....	12	69	7	144	3	62	5,29	10,99	30,43	39,02	42,85	53,45
Rachit og Scrophulose.....	8	30	3	26	1	4	3,52	4,78	13,04	7,05	14,29	3,45
Hjernebetændelse.....	5	31	1	36	2	14	2,20	4,94	4,35	9,76	28,57	12,07
Andre Sygdomme.....	7	38	1	14	1	9	3,08	6,05	4,35	3,79	14,29	7,76
Ukjendt Dødsaaarsag.....	3	9	-	1	-	-	1,32	1,43	-	0,27	-	-
Tilsammen	227	628	23	369	7	116						

Veirliget. Aarets Middeltemperatur var noget lavere end Normalen. Den maanedlige Middeltemperatur vil sees af nedenstaaende Tabel, der er meddelt af det meteorologiske Institut. Januar Maaned var betydelig koldere end normalt, medens de øvrige Maaneder kun afvige lidet fra Normalen.

Den maanedlige Middeltemperatur i Kristiania.

	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Aar.
Normalvaardi.	÷ 4,4	÷ 4,5	÷ 1,4	4,4	10,5	15,5	17,0	15,9	11,5	5,5	0,1	÷ 3,6	5,5
Middeltempe- ratur i 1892.	÷ 7,2	÷ 4,8	÷ 0,3	4,7	9,7	14,7	16,9	14,7	11,2	5,9	2,9	÷ 5,3	5,16
Taaagedagenes Antal i 1892.	9	5	2	2	0	0	0	0	2	2	5	9	36

Obstetriciske Operationer i Kristiania.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.		Perforation.		Efterbyrds operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.		Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	død.	lev.
Paa Fødselsstiftelsen.															
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	26	-	¹⁾ 26	1	1	²⁾ 1	-	7	³⁾ 6	⁴⁾ 4	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	10	-	9	1	1	1	-	-	-	-	5	⁵⁾ 6	2	⁶⁾ 1	-
Barselkrampe	6	2	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Blødning og placenta prævia	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Asystoli (Vitæ org. cordis)	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalisk Fosterhoved	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tverleie	-	-	-	-	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	46	3	44	6	7	3	4	7	6	4	5	6	3	2	6
Udenfor Fødselsstiftelsen.															
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	65	-	63	2	1	-	1	3	3	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	4	-	2	2	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-
Barselkrampe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Blødning og placenta prævia	1	-	-	1	3	⁷⁾ 1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtisleie	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	8	⁸⁾ 6	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	-	-	-	-	1	-	⁹⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Tilsammen	78	-	72	6	13	7	6	3	3	-	3	3	1	-	22

¹⁾ 1 Gang forløstes begge Tvillinger ved Tang, 4 Gange 1ste Tvilling og 1 Gang 2den Tvilling. ²⁾ 2den Tvilling, om 1ste intet anført. ³⁾ Deraf 1 Tvillingfødsel. ⁴⁾ 2 Tvillingfødsler, deraf 1 Foster macereret. ⁵⁾ 1 Tvillingfødsel. ⁶⁾ Dødsårsag: Ecclampsia. ⁷⁾ 2den Tvilling, om 1ste intet anført. ⁸⁾ Deraf en 2den Tvilling, om 1ste intet anført. ⁹⁾ Tillige skjævt Isseleie.

Fattigsygepleien. Nedenstaaende Tabel indeholder en Fortegnelse over Kristiania Fattigvæsens Syge i 1892:

Kristiania Fattigvæsens Syge i 1892.

	Behandlede.	Indlagte paa Sygehusene.	Døde i Hjemmene.
I. Distrikt.....	734	192	19
II. —	950	264	32
III. —	1456	113	45
IV. —	2167	283	68
V. —	188	292	45
VI. —	387	169	64
VII. —	814	223	58

Strafanstalterne. Om Sundhedstilstanden og Sygepleien inden disse henvises til den almindelige Beretning.

I **Sundhedskommissionen** har i Aarets Løb været afholdt 33 Møder. Dens Journaler udviser 2273 Journalnumere. Der indkom 336 Bygningsanmeldelser. Kontrollen med Byens Renhold har været udført af Sundhedskommissionens Ingeniør med Personale. Der er ialt udført 70 247 Undersøgelser eller gennemsnitlig 5 854 pr. Maaned. Dette store Antal skyldes fornemmelig den i August og September foretagne Hovedrengjøring af Byen i Anledning en befrygtet Choleraepidemi. Der foretoges Undersøgelse i 322 Gaarde, hvor der var forekommet Diphtherit eller Typhoidfeber. De af Ingeniøren afgivne Anmeldelser til Sundhedskommissionen om sanitære Misligheder har omfattet 1058 Tilfælde; 998 af disse sees at have givet Anledning til Paalæg fra Kommissionens Side. Den største Del af disse (896) er senere bleven rettet efter Paalæggets Forkyndelse ved Politiet. Ifølge Meddelelse fra Politiaadjutanten ere 22 Sager vedkommende Sundhedsvæsenet indbragte for Meddomsretten. — Modarbeidelsen af de smitsomme Sygdomme er ligesom de foregaaende Aar skeet under Ledelse af Stadsfysikus ved Sundhedsinspektøren og Bylægerne. De smitsomme Sygdomme vise fortsat Tilbagegang. De befulgte Regler har været de samme som i tidligere Aar. Planer til Forandring i de gjældende Regler for Modarbeidelsen af de veneriske Sygdomme, der havde vist sig utilstrækkelige, vare under Forhandling. Da der ved Storchingsbeslutning bestemtes, at en Del af Rigshospitalets Afdeling for Hudsygdomme skulde afgives til Barneklínik, samt at den Barakke, der tidligere benyttedes som Typhoidfeberlazareth, skulde afgives til Hudsygeafdelingen, maatte Kommunen oprette nye Afdelinger for Veneriske, dels for Mænd paa Sorgenfri Sygehus, der før havde henhørt under Ullevold Lazareth, dels for Kvinder i Byens Sygehus Afd. B., medens Typhoidfeberpatienter indlagdes i Ullevold Lazareth. Lægevagt-tjenesten om Søndagene i Sommermaanederne fortsattes ogsaa i 1892. Til Anmeldelse af smitsomme Sygdomme erholdt Lægerne Portofrihed ved af Sundhedskommissionen udstedte trykte Blanketter i Form af Brevkort eller Konvoluter paatrykte 5 Øres Frimærker og med Adresse: Christiania Sundhedskommission. Sundhedskommissionen har fremdeles gennem Kemiker Schmelck ladet anstille forskellige kemiske og bakteriologiske Undersøgelser. Af hans Aarsberetning sees, at der er undersøgt 850 Prøver af Tøier, af hvilke 93 eller c. 11 pct. viste en Arsenmængde,

Liste over de af Lægerne

Dødsaaarsag ¹⁾ .	Sum.	Der af vare:		i 1ste Maaned.		i 2den og 3die Maaned.		i 4de, 5te og 6te Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2det og 3die Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Actinomykosis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus chronicus	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	5	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
— perniciosa	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina Ludovici	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— membranacea	17	5	12	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Apoplexia cerebri	69	32	37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arterio-sclerosis	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Asthma, Emphysema	8	3	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Atrophia infantum	20	11	9	8	3	2	5	-	1	-	-	1	-
Bronchitis acuta	207	111	96	4	6	11	7	17	11	33	21	32	3
— chronica	101	39	62	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-
Cancer (v. Sarcoma)	144	60	84	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Carditis, Endo-, Peri-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Caries, Necrosis, Periostitis, Osteomyelitis	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholera nostras	58	24	34	2	1	7	5	2	6	10	13	3	-
Cholelithiasis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cirrhosis hepatis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Combustio	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Contusio	7	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	57	24	33	7	6	5	6	2	7	3	8	3	-
Cystitis	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	115	70	45	39	28	20	9	8	6	3	1	-	-
— senilis	57	24	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	10	8	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea & Enteritis acuta	273	149	124	16	7	37	27	38	37	44	26	11	14
— chron. — chron.	11	6	5	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-
Diphtheritis	81	39	42	-	-	-	1	-	1	1	2	15	14
Eclampsia	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia pulmonum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Empyema	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Epilepsia	7	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	12	6	6	2	-	-	-	1	3	-	-	-	-
Febris rheumatica	7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— typhoidea	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura	14	8	6	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-

¹⁾ Alle Dødsfald paa Barselseng findes samlede nedenfor under Puerperium.

meddelte Dødsaaarsager.

i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	
4	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	2	4	3	5	6	7	11	7	12	6	3	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	3	-	-	-	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	3	-	-	-	
4	5	2	2	1	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	1	4	3	4	-	4	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	4	5	13	16	14	23	6	10	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	7	7	15	19	9	20	30	9	20	3	2	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	1	1	2	-	-	1	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	11	11	9	18	3	
-	-	-	-	-	1	2	1	1	-	1	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	
1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	3	-	4	1	-	-	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	
9	9	11	10	1	3	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	
-	-	2	1	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	2	2	1	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	1	2	-	1	2	-	-	-	-	-	2	-	

(Forts.). Dødsarsag.	Sum.	Deraf var:		i 1ste Maaned.		i 2den og 3die Maaned.		i 4de, 5te og 6te Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2det og 3die Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Gangræna	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis chronica	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	3	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Hernia	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	4	1	3	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-
Hydrops, Ascites	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	7	5	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	62	28	34	-	-	1	-	-	-	2	3	2	-
Insania	16	10	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Leuchæmia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lithiasis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Luxatio vertebræ colli	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis	42	17	25	-	-	2	2	2	3	5	4	4	-
— tuberculosa	88	43	45	-	-	3	2	1	1	7	8	16	13
— spinalis, Myelitis	6	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Metritis, Peri-, Para-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	71	40	31	-	1	-	-	1	1	7	5	23	13
Morbus Addisoni	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cutis	8	4	4	3	3	-	-	-	-	-	-	-	1
— ovarii	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viar. uriniferarum	7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii	84	52	32	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Obstructio alvi, Ileus	15	9	6	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Oedema glottidis, Spasmus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— pulmonum	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Otitis, Otorrhoea	5	2	3	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1
Paralysis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— agitans	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cordis	19	12	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— generalis	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	23	9	14	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Phlebitis	3	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	7	3	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia catarrhalis	44	22	22	2	2	2	1	2	2	5	6	9	8
— crouposa	143	79	64	-	-	2	-	2	2	11	10	10	12

i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	2	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	1	4	3	-	5	7	1	1	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3	1	1	-	3	3	1	2	1	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
2	4	3	2	3	1	2	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	4	6	7	4	1	4	2	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	7	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	2	1	-	6	-	2	5	4	8	6	5	3	11	5	11	4	5	1	1	-	-	-
-	-	1	-	1	-	1	1	1	-	2	1	-	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	1	1	1	2	1	4	2	1	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
2	-	1	-	-	-	-	-	4	-	4	-	1	1	1	1	2	1	1	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
1	2	1	3	-	-	4	1	5	2	7	7	10	4	8	2	10	7	7	7	1	5	-	-

(Forts.). Dødsaarsag.	Sum.	Deraf var:		i 1ste Maaned.		i 2den og 3die Maaned.		i 4de, 5te og 6te Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2det og 3die Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Puerperium:													
Anæmia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	9	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Graviditas extrauterina	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Metritis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia org. cordis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa ignota	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	63	40	23	1	-	2	1	6	3	17	6	12	12
Sarcoma	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	36	17	19	-	-	-	-	-	-	1	1	5	10
Scrophulosis	12	3	9	-	-	-	1	-	-	1	-	-	5
Stricture oesophagi	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	14	6	8	1	2	1	1	1	3	1	-	-	-
Tetanus, Trismus	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis miliaris	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	454	233	221	-	-	1	-	-	2	5	1	8	7
— alior. organor.	20	10	10	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tumores	10	6	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva	150	58	92	2	1	2	5	5	10	15	18	22	40
Typhus exanthematicus	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhlitis, Peri-, Para-	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus ventriculi	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia conformationis	5	3	2	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-
— org. abdominis	5	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri	23	8	15	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— — cordis	94	37	56	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — ventriculi et ca- nalis intestinal.	2	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vulnera	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causæ aliæ¹⁾	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	3000	1487	1513	92	65	103	74	89	104	177	138	182	209
Submersio	9	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suffocatio	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suicidium	²⁾ 8	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suspensio	²⁾ 8	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa mortis ignota	26	17	9	1	1	6	2	-	1	-	1	-	1
Sum	3052	1528	1524	94	66	109	76	89	105	177	139	182	210

¹⁾ Melæna, 1 Gut i 1ste Maaned. Angina faucium, 1 Kvinde fra 2—3 Leveaar, Prolapsus

der overskred den i Reglementet fastsatte Grændse. 307 Prøver af Farver, af hvilke 11 eller c. 3½ pCt. arsenholdige, 120 Prøver af Levnetsmidler, hvoraf 39 Prøver af Melk, 57 af Brød, 2 Prøver af Desinfektionsmidler. De kemiske og bakteriologiske Undersøgelser af Byens Drikkevand fortsattes. Tilsynet med Melkeudsalgene skede ved Sundhedsinspektøren, der afgav en speciel Indberetning desangaaende.

Den **offentlige Vaccination** udførtes af Bylægerne i de vanlige Lokaler og af Sundhedsinspektøren i Ruseløkkens Skoles Gymnastiklokale, første Gang udført paa sidstnævnte Sted i indeværende Aar. Der vaccineredes 1478 Børn. Af de privat praktiserende Læger opgives vaccineret 160 Børn.

Af **retsmedicinske Forretninger** forekom 11 legale Obduktioner, udførte af Læreren i Retsmedicin.

Sygehuse. Der fandtes i Byen 6 offentlige Sygehuse, nemlig Righospitalet, Fødselstiftelsen, Byens Sygehus med Underafdelinger, Garnisonssygehuset, Diakonissehuset og «Vor Frues Hospital» (katholsk Sygehus). Nogle Læger har ogsaa Sygestuer forbundne med sine Kliniker. Akers kommunale Sygehus ligger indenfor Bygrændsen. Til Modarbejdelsen af de sædvanlige smitsomme Sygdomme har Byens Lazarether paa Ullevold med Underafdelinger og Byens Interneringslokaler (Ankerløkken og Bjerggaden 1) staaet til Disposition. Desuden blev i Anledning af en mulig Choleraepidemi et 3die Interneringslokale sat istand i Maridalsveien 234 (Bjølens gamle Skole). Inden Byen findes fremdeles 2 Sindssygeasyler, nemlig Kristiania kommunale Asyl og Oslo Asyl.

Badeindretninger. Der var 4 offentlige Badeanstalter, nemlig Kristiania kommunale Badeanstalt, hvor der solgtes 47 988 Billetter, Ruseløkkens varme Søbad, hvor der solgtes 16 400 Billetter, Kristiania Bad, hvor der solgtes 47 196 Billetter og Kristiania Folkebad, hvor der solgtes 21 905 Billetter.

Af **Apotheker** fandtes 13, der visiteredes i Løbet af Høsten. Om Apothekernes Personale, se den almindelige Beretning.

Medicinalpersonale. Ifølge den officielle Fortegnelse over Landets Læger var 153 bosatte i Kristiania, hvoriblandt Distriktslægen i Aker. Mindst 30 af disse antages ikke eller kun i ringe Grad at praktisere. Tandlægernes Antal udgjorde 40 og Jordemødrenes 51.

II. Akershus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold km ²)	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger ¹⁾ .	Jordemødre.	Hjelpe- væknatorer.
Amtet		5 321,42	100 427	31	33	32
1. Aker		1 063,50	34 488 ²⁾	10	9	7
	Aker	431,98	15 295	4	4	3
	Asker	103,21	4 029	1	1	1
	Bærum	185,00	6 566	2	1	1
	Nittedalen	196,13	2 466	1	1	1
	Skedsmo	147,18	6 132	1	2	1
2. Ullensaker		2 141,02	33 456	10	11	11
	Ullensaker	249,12	5 574	3	2	2
	Sørum	109,39	2 540	-	1	1
	Gjerdrum	85,44	1 760	-	1	1
	Nannestad	337,70	4 046	1	1	1
	Nes	641,84	8 092	3	2	2
	Eidsvold	345,83	8 303	3	2	2
	Hurdalen	261,47	2 051	-	1	1
	Fering	110,23	1 090	-	1	1
3. Høland		1 263,28	13 609	3	7	8
	Høland	684,78	5 789	2	3	3
	Urskog	367,76	3 998	1	2	3
	Fet	210,74	3 822	-	2	2
4. Follo		853,62	18 874	8	6	6
	Drøbak, Kjøbstad	0,80	2 147	3	-	-
	Hølen, Ladested	0,13	191	1	-	-
	Son, —	0,20	769	-	-	-
	Hvitsten, —		138	-	-	-
	Vestby	134,44	2 740	-	1	1
	Kraakstad	164,48	2 956	1	1	1
	Enebak	268,45	3 325	1	1	1
	Aas	105,76	2 743	2	1	1
	Frogn	86,54	2 081	-	1	1
	Nesodden	92,92	1 784	-	1	1

¹⁾ Ved Distriktslægens Bopæl er her, ligesom for de øvrige Amter, Herredet udhævet med spærrede Typer. ²⁾ Distriktslægen bor i Kristiania; 2 Læger ved Gaustad Sindssygeasyl og en privat Læge beskæftiger sig ikke med privat Lægepraxis.

I Akershus Amt anmeldte

	Ialt opgivne		Tiden er opgivet for Antal Behandlede.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
	Tilfælde.	Dødsfald.							
Typhoidfeber	15	1	15	1	1	-	1	-	2
Barsel-feber	22	7	16	1	3	1	-	1	1
Vandkopper	88	-	88	3	12	13	-	9	16
Skarlagensfeber	479	47	462	29	24	42	61	40	39
Mæslinger	834	16	834	144	181	117	87	78	71
Rosen	88	4	62	4	4	1	5	2	3
Kighoste	787	24	787	100	130	87	95	69	100
Diphtherit	164	32	164	16	18	5	10	8	8
Strubehoste	15	14	15	2	1	-	-	1	1
Kusma	92	-	92	45	13	17	6	1	4
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2773	67	2548	504	286	293	227	216	153
Katarrhalsk og follikulær Angina	683	-	597	60	53	65	51	33	34
Influenza	1395	44	1395	716	407	155	39	10	4
Lungebetændelse	590	122	590	82	70	65	69	80	35
Pleurit	162	7	162	17	16	12	18	19	6
Gigtfeber	184	5	169	19	12	11	14	28	17
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe, akut, og indelandsk Cholera	1517	50	1517	117	83	54	70	68	102
Blodgang	14	-	14	-	-	4	2	1	1
Skjørbug	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	9905	440	9530	1860	1314	942	755	664	597

Sundhedstilstanden viste sig mindre tilfredsstillende, idet flere epidemiske Sygdomme, Skarlagensfeber, Mæslinger og Kighoste var almindelige. I Aarets Begyndelse gik en Influenzaepidemi over Amtet. Diphtherit og Typhoidfeber er derimod optraadt sjældnere end Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1833 eller 18,2 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (100 700). Aaret forud var Dødeligheden 18,5 pro mille.

Til Oversigt over de **epidemiske Sygdomme** hidsættes ovenstaaende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel.

Typhoidfeber forekom lidet. De fleste af de for Akers Distrikt opførte 11 Tilfælde sees forekomme i Akers Herred.

Af **Skarlagensfeber** er i det Hele taget anmeldt færre Tilfælde end Aaret forud paa Grund af Sygdommens sjældnere Forekomst i Akers Distrikt.

epidemiske Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
						1		2		3		4	
						Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
						Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
2	2	2	2	2	-	11	-	2	1	1	-	1	-
-	2	1	1	-	5	4	2	15	4	-	-	3	1
5	6	4	5	12	3	50	-	3	-	27	-	8	-
39	40	36	32	29	51	51	6	215	22	68	10	145	9
20	49	61	15	9	2	513	4	237	10	18	1	66	1
8	3	4	15	8	5	34	3	39	1	4	-	11	-
70	21	17	31	46	21	364	10	299	11	47	1	77	2
17	17	21	11	21	12	51	5	75	20	23	4	15	3
-	-	1	4	2	3	4	3	4	4	5	5	2	2
1	3	-	-	1	1	83	-	5	-	1	-	3	-
124	96	75	139	218	217	1213	34	1042	23	183	1	335	9
32	31	37	50	81	70	357	-	179	-	48	-	99	-
4	5	2	13	14	26	657	16	429	21	119	2	190	5
23	6	13	30	61	56	211	51	254	46	37	10	88	15
10	11	12	15	14	12	46	3	68	1	20	2	28	1
13	10	9	11	16	9	81	3	64	1	20	-	19	1
1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
181	322	204	115	93	108	907	30	374	7	116	8	120	5
3	-	-	-	2	1	3	-	7	-	-	-	4	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
553	624	499	491	629	602	4640	170	3312	172	737	44	1216	54

Om dens Optræden i Eidsvold (Ullensakers Distrikt) bemærkes, at den i Mod-sætning til den godartede Karakter i forrige Aar, i dette Aar meget almindelig kompliceredes med Nyresygdom eller phlegmonøse, længe suppurerende Glandel-betændelser. Dens to Komplikationer alternerede med hinanden. Naar der op-traadte Betændelser og Suppuration i Halsglandlerne, gik Nyrene almindeligvis fri; blev disse angrebne, udeblev derimod de første. Nyrebetændelserne havde et langsomt og snigende Forløb og forbandt sig med vatersotig Tilstand i høj Grad, som ofte truede med Døden. Kamfer ligeoverfor disse Hydroper viste en udmærket Nytte og syntes næsten at maatte tillægges en specifik Virkning (N. W. Thoresen). Fra Sommeren udover Høsten havde Sygdommen størst Ud-bredning i Hemnes Sogn (Hølands Distrikt), men forekom tillige enkeltvis i de øvrige Herreder. I Epidemiens Begyndelse var den mere godartet, men blev mere og mere ondartet i Aarets sidste Kvartal, og især var Nyresygdomme almin-delige (L. F. Lossius). I Follo Distrikt sees Sygdommen at være optraadt epidemisk

i Drøbak fra August til Aarets Udgang, ligesom den forekom næsten hele Aaret i Distriktets Bygder, mest i Kraakstad, Aas og Enebak, i sidstnævnte Herred med i det Hele taget mildt Forløb, saa Sygdommen først kom til Lægens Kundskab ved de opstaaede Eftersygdomme.

Mæslinger er fra Aarets Begyndelse til udover Høsten optraadt epidemisk i Akers og Ullensakers Distrikter, sjældnere i Follo og kun enkeltvis i Hølands Distrikt.

Kighoste, der var begyndt med forrige Aars Slutning, er gaaet epidemisk næsten over hele Amtet, men var omtrent ophørt mod Aarets Slutning.

Diphtherit er optraadt sjældnere i alle Distrikter, med omtrent det halve Antal Tilfælde mod Aaret forud. Fra Eidsvold bemærkes, at den optraadte enkeltvis i Familier, som havde faaet sig den tilført af Reisende, der havde medbragt den i sine Klæder. Den er saaledes gjerne overført fra Toten, hvor den forekom epidemisk. Det skyldes alene Befolkningens Frygt for Diphtherit, at den ikke har faaet større Udbredning. Naar det er bekjendt, at Diphtherit har slaaet sig ned i et Hus, skyer man det som Pesten, og man gjør gjerne en Omvei for ikke at komme det angrebne Hus for nær. En saadan angreben Familie er mangel Gang i yderste Nød og har Vanskelighed for at skaffe sig det Fornødne til sin Underholdning, selv om den ikke har Mangel paa Penge. Landhandlerne og Melkehandlerne forbyder Familien at komme i sine Huse, og ved indtrædende Dødsfald har der vist sig Vanskelighed ved at faa de Døde begravede. En saadan Frygt er meget berettiget; den har sine gavnlige Følger og er det vigtigste Moment til at faa Sygdommen begrændset, og Distriktslægen har i alle de Tilfælde, hvor en Familie er bleven smittet af Omreisende i det forløbne Aar, ikke seet Sygdommen en eneste Gang ombragt til Naboer eller Slægtninge, hvilket før var almindeligt. (N. W. Thoresen.)

Af **akute katarrhalske Sygdomme** sees akut Bronchit og Katarrh at være behandlede adskilligt hyppigere i Akers og Ullensakers Distrikter end i Aaret 1891, hvorimod Halsbetændelsernes Forekomst i Amtet har været den sædvanlige.

Influenza, der var begyndt i December 1891, optraadte epidemisk i 1ste Kvartal med Kulmination i Slutningen af Januar, hvorefter den efterhaanden aftog, omend spredte Tilfælde anføres hele Aaret. Til Eidsvold (Ullensakers Distrikt) bragtes den ligesom forrige Gang med Jernbanebetjeningen allerede i December 1891 og gik over Bygden i Løbet af en 6 Ugers Tid. Den viste sig at være en farlig Sygdom hos ældre Folk, og den hos disse optrædende Lungebetændelse havde et hurtigt Forløb med stærk Slimafsondring og optrædende Lungeødem og syntes næsten ikke at paavirkes af nogen Behandling. Den endte dødeligt i Løbet af nogle faa Dage. (N. W. Thoresen). Ogsaa fra andre Herreder i Amtet meldes om Eftersygdomme af forskjellig Art, der ofte medførte Døden for ældre og svækkede Individuer.

Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera er anmeldt usædvanlig hyppig fra Akers Distrikt (907 Tilfælde mod 485 Tilfælde Aaret forud), hvorved Antallet af disse Sygdomme for det hele Amt er steget ikke saa lidet, medens Tilfældene i de andre Distrikter omtrent svarer til de aarligeaars anmeldte.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af omstaaende Tabel (se Side 26).

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede forskjellige **Sygdomme**, henvises til Tabel Side 25.

Liste over forskjellige, behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.							
							1		2		3		4	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Md.	Kv.	Md.	Kv.	Aker.		Ullensaker.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	339	1) 1	6	5	322	166	153	-	125	1	87	-	34	-
Fnat	640	-	160	190	146	144	94	-	365	-	153	-	28	-
Skurv	5	-	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Kjertelsyge	254	2	101	96	23	30	73	-	139	1	19	1	23	-
Rachit	103	8	53	50	-	-	26	5	44	1	26	2	7	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuber- kulose	43	2) 30	16	7	11	9	16	18	11	7	8	-	8	5
Lungetuberkulose	294	159	24	24	119	127	74	75	125	31	26	25	69	28
Kræft og Sarkom	113	3) 85	1	-	61	50	29	30	47	27	13	13	24	15
Morbus Brightii	150	33	19	21	62	48	36	9	89	16	8	4	17	4
Blegsot og Anæmi	1093	3	56	150	98	678	330	-	592	2	73	1	98	-
Livmodersygdomme	178	-	-	3	-	175	79	-	57	-	25	-	17	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1301	8	61	86	596	555	369	2	660	6	75	-	197	-
Ormesygdomme	102	-	39	44	13	6	11	-	79	-	12	-	-	-
Drankersygdomme	16	2	-	-	15	1	2	-	8	1	3	-	3	1
Struma	33	-	-	2	7	21	5	-	28	-	-	-	-	-
Brok	75	6	20	9	29	17	24	2	25	1	6	-	20	3
Luxationer	35	-	6	3	18	8	15	-	11	-	4	-	5	-
Frakturer	133	5	17	11	55	49	49	-	39	2	13	-	32	3

1) Arthritis deformans 1. 2) Tuberkuløs Meningit 19, Tuberkulose i andre Organer 11. 3) Kræft 83, Sarkom 2.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
			1		2		3		4	
			Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	
Veneriske Saar	37	4	16	2	9	1	3	9	1	
Syphilis, konstitutionel . .										
— , hereditær										
Gonorrhoe	34	-	15	-	8	-	1	10	-	

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Aker	480	75	170	310
Ullensaker	383	31	172	211
Høland	188	25	44	144
Follo	163	28	54	109
Byer	49	5	20	29
Bygder	114	23	34	80
Akershus Amt	1214	159	440	774
Deraf i Byer	49	5	20	29
— - Bygder	1165	154	420	745

Fnat omtales fra enkelte Herreder, Ullensaker og Høland, som usædvanlig hyppig forekommende, hvad der for Hølands Vedkommende tilskrives det almindelig udbredte Natteløberi og at Sandsen for Renlighed er lidet udbredt. (H. Olsen).

Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 13,1 pCt. af kjendte Dødsårsager og 20,5 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme; i Bygderne var Forholdet henholdsvis 13,2 pCt. og 20,7 pCt. og i Byerne henholdsvis 10,2 pCt. og 17,2 pCt.

Brok (Hernia). Brokkets Sæde er angivet i 68 Tilfælde, deraf 45 som Hernia inguinalis, 11 som Hernia cruralis, 12 som Hernia umbilicalis. Brok er anført som Dødsårsag for 6 Personer.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perforation.	Exviscera- tion.	Efterbyrds- operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	død.	død.	lev.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	26	-	24	2	3	2	1	1	1	-	-	-
Bækkensneverhed	4	-	3	1	-	-	-	-	-	³⁾ 2	-	-
Barselkrampe	-	¹⁾ 1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trange ydre Fødselsdele	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	10	6	²⁾ 4	-	-	-	⁴⁾ 1	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Sum	35	1	32	4	13	8	5	1	1	2	1	4
	36		36			13						

¹⁾ Dødsårsag: Barselkrampe. ²⁾ Deraf 1 Anencephalus. ³⁾ Dødsårsag: 1 Barselkrampe, 1 Livmoderbristning. ⁴⁾ Dødsårsag: Barselfeber.

Fødte og Døde.

Lægedistrikterne.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykke- lige Hændelser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Aker	1103	31	596	147	14	8	15	2	-
Ullensaker	951	27	634	107	13	2	6	4	1
Høland	347	16	251	14	5	1	7	-	-
Follo	497	16	352	58	3	8	8	2	-
Drøbak By	64	3	46	3	-	-	3	-	-
Hvitsten, Ladested	3	-	3	-	-	-	-	-	-
Son —	34	-	23	4	-	-	-	-	-
Hølen —	2	-	7	2	-	-	-	-	-
Bygder —	394	13	273	49	3	8	5	2	-
Akershus Amt	2898	90	1833	326	35	19	36	8	1
Deraf i Byer	103	3	79	9	-	-	3	-	-
— - Bygder	2795	87	1754	317	35	19	33	8	1

Benbrud (Fractura) er opgivet som Dødsårsag for 6 Personer. Sædet er anført i 121 Tilfælde som

Fractura cranii.....	2	Fractura colli femoris.....	5
— costarum.....	13	— femoris.....	11
— claviculæ.....	11	— cruris.....	18
— humeri.....	6	— tibiæ.....	10
— antibrachii.....	9	— fibulæ.....	7
— radii.....	17	— malleoli.....	4
— ulnæ.....	4	— Potti.....	2
— digit. manus.....	2		

Luxationer. Sædet er i 30 Tilfælde angivet som

Luxatio maxillæ inferioris.....	1	Luxatio radii.....	4
— claviculæ.....	1	— ulnæ.....	1
— scapulæ.....	2	— manus.....	1
— humerii.....	14	— femoris.....	5
— antibrachii.....	1		

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 57, hvoraf 19 i Akers, 26 i Ullensakers, 9 i Hølands, 3 i Follo Distrikter. Indikationer og Udfald sees af Tabel paa Side 27.

Antal af **Fødte og Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1065 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 63,2.

Døde paa Barselseng. Presterne har opgivet 19 Kvinder døde paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsag for 10 Kvinder, hvoraf 7 af Barselfeber, 2 af Barselkrampe, 1 af Livmoderbristning; for 2 ukjendt Dødsårsag.

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	159	5	154
Lungebetændelse	122	4	118
Alderdomssvaghed	94	4	90
Kræft og Sarkom	85	4	81
Akut Bronchit.	67	3	64
Diarrhoe og indenlandsk Cholera	50	1	49
Skarlagensfeber	47	6	41
Hjerneslag ..	47	-	47
Organisk Hjertesygdom	45	5	40
Influenza	44	3	41

Om **Veirliget** foreligger ingen Bemærkninger i de indsendte Beretninger.

Levemaade og hygieniske Forhold. Distriktslæge Thoresen bemærker, at som en for sig selv bestaaende Sygdom uden Forbindelse med Anæmi optræder meget almindelig Cardialgi paa Grund af Diætfeil, hvoraf fremdeles den overvættes Nydelse af Kaffe er den værste. Den nydes til Overmaal baade af Voxne og Børn og uagtet man arbejder ved alle Leiligheder paa dens Indskrænkning, er ofte Umagen spildt, og man mødes almindelig med den Indvending, at den baade er den billigste Drik til Maden og den som er lettest at forskaffe sig. Naar nu hertil kommer, at Kaffen har en oplivende og inciterende Virkning, er det ikke saa underligt, at den slappe og udslidte Arbeidsmand nødigen vil undvære den og undlader at gaa en længere Vei efter Melk, som ofte vil være nødvendigt for ham, naar han ikke selv holder Kreaturer eller tilfældigvis bor i Nærheden af et Meieri. Af saadanne oprettes flere og flere i hver Bygd og til disse sendes al den Melk, som Gaardbrugeren kan afse og maaske mere end han burde; thi han griber ogsaa ofte til Kaffen til sig selv og sin Familie, hvor han istedet burde lade idetmindste Børnene faa Melk. Naar Arbeidsmanden kommer for at kjøbe sig nogle Liter Melk, faar han ofte det Svar, at den er sendt til Meieriet og Konen paa Gaarden vil helst undgaa det Bryderi, at dele Melken, saameget mere som det kan være tvivlsomt, naar hun her faar sin Betaling, medens det maanedlige Opgjør paa Meieriet er sikkert. Almuens Levemaade har tildels undergaaet betydelige Forandringer. Paa Grund af Kaffen vrages nu, vistnok med Uret, Grød overalt. I dens Sted er traadt forskjellige Brødsorter, der nydes dels i Form af Fladbrød dels som Ovnbrød, der nu faaes godt stegt og i det Hele vel behandlet og bringes meget almindeligt omkring fra Bagerierne. Den saakaldte Lumpe og Fladkage, der blev nydt halvstegt paa Komfyrplader, er mere og mere gaaet af Brug, og det er nu en Sjældenhed at se denneslags Bagning i Familiernes. — — Nydelsen af Brændevin, Øl og andre stærke Drikke er fremdeles i Aftagende. I denne Henseende er vistnok den vanskelige Adgang til samme den vigtigste Aarsag, thi Kommunebestyrelserne har ophævet Udsalg baade ved Jernbanestationerne og Skydsstationerne og her i Eidsvold er kun Øludsalg paa et

eneste Sted tilladt, saavidt jeg erindrer. Landmandens mislige økonomiske Stilling har dog ogsaa sin Andel i hans mindre Forbrug af spirituøse Drikke og gjør, at han saavel heri som i mange andre Henseender maa give Afkald paa mange Nydelsesmidler. Det er utvivlsomt, at Gaardbrugerens Kaar er stadigen gaaet tilbage, dels paa Grund af, at han har stiftet mere Gjæld end han kan afbetale, dels fordi han i de sidste Aar i mange Henseender har havt uheldige Aargange. — — Jordbruget staar i det Hele taget i mit Distrikt paa et lavt og tilbage-lagt Standpunkt, og det er yderst sjældent at se nogen Grundforbedring af Jorden eller en systematisk Drænering. Alt gaar i den gamle Retning, og navnlig viser vore Gaardbrugere en stor Ukyndighed og Ligegyldighed ligeoverfor Behandlingen og Benyttelsen af sin Gjødning, der naturligvis spiller den allervigtigste Rolle i vort Jordbrug. — — Arbejderforholdene og Forholdene forresten i mit Distrikt have ikke undergaaet nogen paaviselig Forandring siden min sidste Indberetning.

Badeindretninger. Grefsen Bad og Eidsvold Bad var begge i Virksomhed, det sidstnævnte væsentligst som Sanatorium uden særskilt Badelæge.

Om **Amtets Apotheker**, se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Kvaran-tænekommissioner. Antal Møder.	Vakci-nerede.	Rets-medi-cinske Forretninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.				
Amtet	21	2601	54	7	2311	9
Aker	5	791	¹⁾ 21	-	663	6
Ullensaker	7	1233	²⁾ 15	-	976	2
Høland	3	171	³⁾ 2	-	302	1
Follo	6	406	⁴⁾ 16	⁵⁾ 7	370	-

¹⁾ Aker 7, Skedsmo 6, Bærum 5, Nittedal 2, Aker 1. ²⁾ Fering 4, Eidsvold 3, Ullensaker 3, Sørum 2, Nannestad 1, Hurdalen 1, Gjerdrum 1. ³⁾ Høland 1, Fet 1. ⁴⁾ Drøbak 7, Son 2, Kraakstad 1, Vestby 1, Hølen 1, Frogn 1, Nesodden 1, Enebakk 1, Aas 1. ⁵⁾ Son 4, Drøbak 3.

III. Smaalenenes Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælp- vaksinatorer.
Amtet		4142,83	120 864	37	5	45	28
1. Eidsberg		1405,92	22 073	4	-	10	9
	Rødenes	385,61	2 132	-	-	2	2
	Rakkestad	416,32	5 579	1	-	2	1
	Eidsberg	229,26	5 369	1	-	2	2
	Trogstad	205,73	4 127	1	-	2	2
	Askim	67,64	2 428	1	-	1	1
	Skriptvet	101,36	2 438	-	-	1	1
2. Moss		783,91	22 785	8	1	10	6
	Moss, Kjøbstad	1,51	8 036	6	1	4	-
	Moss Landsogn	56,67	1 168	-	-	¹⁾ 1	-
	Spydeberg	138,86	2 622	1	-	1	1
	Hobel	143,68	2 338	-	-	1	1
	Vaaler	249,17	2 574	1	-	2	2
	Raade	113,73	2 884	-	-	1	1
	Rygge	80,29	3 163	-	-	1	1
3. Sarpsborg		700,16	49 037	13	2	13	7
	Sarpsborg, Kjøbstad	3,84	2 936	4	-	3	-
	Fredrikstad, —	9,41	12 292	7	2	2	-
	Tune	177,62	6 888	-	-	1	1
	Varteig	69,34	1 216	-	-	1	1
	Skjeberg	192,68	4 389	-	-	1	1
	Borge	77,49	5 178	1	-	1	1
	Onsø	121,17	6 033	1	-	2	2
	Glemminge	48,61	10 104	-	-	²⁾ 2	1
4. Hvaler		1250,99	15 810	³⁾ 2	-	6	6
	Hvaler	86,39	3 180	1	-	2	2
	Berg	255,46	4 408	-	-	⁴⁾ 1	1
	Id	382,35	4 304	-	-	1	1
	Aremark	526,79	3 918	1	-	2	2
5. Fredrikshalds Stadslægedistrikt ..	Fredrikshald, Kjøbstad	1,85	11 159	10	2	6	-

¹⁾ Jordemoderen bor i Moss. ²⁾ 1 Jordemoder bor i Fredrikstad. ³⁾ Distriktslægen bor i Fredrikshald. ⁴⁾ Jordemoderen bor i Fredrikshald.

Sundhedstilstanden anføres som mindre tilfredsstillende paa Grund af en udbredt Influenzaepidemi, ligesom flere andre Sygdomme, Kighoste, delvis Skarlagensfeber optraadte epidemisk. Det samlede Antal epidemiske Sygdomme (18 432) var usædvanlig stort, og Dødsfald af epidemiske Sygdomme betydelig flere end Aaret forud. Aarsagen til, at Antallet af epidemiske Sygdomme i Fredrikshald i Forhold til Folkemængden, sammenlignet med andre Byer af samme Størrelse, er usædvanlig stort, antages ikke uden videre at kunne søges i en i det Hele

I Smaalenes Amt anmeldte

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for Antal Be- handlede.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
	Tilfælde.	Dødsfald.							
Typhoidfeber	66	14	66	3	2	9	8	7	6
Cerebrospinalmeningit	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	15	8	15	4	2	3	1	-	-
Børnekopper	2	-	2	2	-	-	-	-	-
Vandkopper	158	-	158	8	1	10	22	11	7
Skarlagensfeber	547	42	547	56	77	50	49	68	38
Mæslinger	198	3	198	43	25	15	4	7	-
Rosen	99	2	99	13	5	9	9	6	7
Kighoste	1354	42	1354	67	47	79	117	75	141
Diphtherit	365	53	365	49	37	33	32	22	26
Strubehoste	30	17	30	5	-	4	3	2	4
Kusma	181	-	181	52	33	23	6	8	8
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	5841	101	5841	1001	726	610	491	447	346
Katarrhalsk og follikulær Angina	1838	-	1838	170	145	163	163	135	97
Influenza	3692	41	3692	2315	831	234	66	47	30
Lungebetændelse	1075	156	1075	210	141	129	153	134	57
Pleurit	195	8	195	20	10	28	14	17	21
Gigtfeber	256	5	256	17	16	34	25	21	20
Koldfeber	10	-	10	-	1	1	-	-	-
Diarrhoe, akut, og indenlandsk Cholera	2492	49	2492	154	139	123	126	200	185
Blodgang	8	-	8	1	-	3	-	-	-
Skjærbug	9	-	9	-	1	-	1	1	4
Tilsammen	18432	541	18432	4190	2239	1560	1290	1208	997

ugunstig Sundhedstilstand, men synes væsentlig at hænge sammen med, at en stor Procent af Befolkningen ved en stærk Udvikling af Sygekasseinstitutionen har Adgang til Lægehjælp, der bliver stærkt benyttet, hvorved for Fredrikshalds Vedkommende relativt flere Sygdomstilfælde end andetsteds bliver bragt til Lægernes Kundskab. (J. Tandberg.)

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2304 eller 18,9 pro mille af den beregnede, tilstedeværende Middelbefolkning (122000). Aaret forud var Dødeligheden 16,8 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hid sættes ovenstaaende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel.

Typhoidfeber forekom i Eidsberg Distrikt med 5 Tilfælde i Rakkestad,

epidemiske Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:									
						1		2		3		4		5	
						Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.		Hvaler.		Fredriks-hald.	
						Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
4	7	6	7	4	3	8	-	5	-	51	14	2	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	1	-	3	1	3	1	2	1	10	6	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
5	7	2	11	35	39	1	-	72	-	59	-	14	-	12	-
35	19	35	28	49	43	171	10	89	3	53	4	87	7	147	18
4	4	7	18	36	35	34	-	107	3	50	-	2	-	5	-
7	9	6	8	8	12	6	-	19	1	45	1	10	-	19	-
171	128	150	139	141	99	206	5	422	11	527	19	23	3	176	4
22	17	17	24	26	60	55	12	18	-	200	23	32	8	60	10
-	2	1	3	1	5	3	-	3	1	16	12	-	-	8	4
6	5	1	8	20	11	16	-	114	-	14	-	10	-	27	-
277	266	240	278	360	799	341	11	1188	21	2429	53	222	3	1661	13
76	105	103	122	195	364	95	-	284	-	597	-	105	-	757	-
5	8	11	19	41	85	288	3	693	7	1897	24	106	1	708	6
33	19	12	26	60	101	127	21	312	32	488	88	35	7	113	8
4	10	21	13	19	18	18	1	25	1	115	5	8	1	29	-
22	18	15	20	18	30	25	1	35	1	129	-	13	1	54	2
1	1	-	3	3	-	-	-	1	-	6	-	1	-	2	-
182	398	446	214	169	156	106	1	432	2	853	33	102	-	999	13
-	2	-	1	1	-	5	-	2	-	-	-	1	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	7	-	1	-	-	-
855	1025	1076	942	1189	1861	1508	66	3824	84	7549	282	774	31	4777	78

hvor Smitten var indbragt med en fra Hamburg kommen syg Sømand; 1 Tilfælde i Askim skyldtes tidligere Forekomst paa Stedet, og i et Tilfælde i Eidsberg var den Syge kommen hjem fra Kristiania. I Sarpsborg Distrikt forekom 2 Tilfælde i Sarpsborg By og 12 Tilfælde i de Byen nærliggende Herreder, 14 Tilfælde i Fredrikstad By og 23 i Fredrikstad Omegn. De 2 Tilfælde i Hvaler Distrikt — Berg Herred — sættes i Forbindelse med latent Smittestof fra tidligere Sygdom paa Stedet, hvad yderligere bestyrkes ved 2 nye Tilfælde i 1893 uden ny Smitteimport.

Af **Børnekopper** forekom 2 Tilfælde i Januar i Sarpsborg Distrikt i Forbindelse med Sygdommens Optræden forrige Aar. Ialt kjendes i dette og forrige Aar 8 behandlede Tilfælde, hvoraf 1 endte dødeligt, og formentlig 2 i Sygdommens Begyndelse overseede Tilfælde.

Skarlagensfeber forekom i alle Distrikter, sjældnest i Sarpsborg Distrikt, med noget forskjellig Optræden i Herrederne. Nyresygdom omtales fra flere Steder som Komplikation eller Eftersygdom og foranledigede ikke faa Dødsfald. Mod Aarets Slutning var Sygdommen ophørt i Hvaler Distrikt og Fredrikshald.

Mæslinger optraadte med en Del Tilfælde i Moss som Fortsættelse fra Aaret forud. Sygdommen er derpaa ikke anmeldt i Sommermaanederne, men optraadte igjen i sidste Kvartal. Forøvrigt har den været lidet udbredt. En ny Smitteimport til Fredrikshald lykkedes det at begrænse, saa kun 5 Tilfælde indtraf.

Kighoste forekom som Epidemi og anføres fra flere Herreder at være optraadt mere udbredt, end det anmeldte Antal Tilfælde paa Sygelisterne udviser.

Diphtherit var i betydelig Tilbagegang fra Aaret forud. Den optraadte med en Del spredte Tilfælde i Eidsberg Distrikt og anføres fra Rakkestad i dette Distrikt i det Hele taget at have havt mildt Forløb undtagen i de Tilfælde, hvor den maatte formodes opstaaet efter bortgjemt Smittestof, i hvilke Tilfælde der optraadte grave Former, hvad der synes at bekræfte den ogsaa tidligere anførte Antagelse, at Sygdommens Smittestof ved at gro udenfor den menneskelige Organisme tiltager i Virulents (Berbom). I Moss Distrikt forekom den sparsomt og enkeltvis. I Sarpsborg Distrikt anmeldtes 8 Tilfælde i Sarpsborg By og 24 i denne Bys Omegn, 70 Tilfælde i Fredrikstad By og 98 Tilfælde i denne Bys Omegn. I Hvaler Distrikt var Sygdommen mest udbredt paa de vestlige Øer, forekom spredt og til forskjellige Tider af Aaret. I Fredrikshald tog den sin Begyndelse i September og tiltog mod Aarets Slutning. Der var gjenagne Smitteimporter fra andre Steder.

Kusma forekom i 1ste Halvaar i Moss Distrikt og havde i Eidsberg Distrikt adskillig Udbredning i sidste Halvaar. Fra Fredrikshald omtales en begrændset Epidemi blandt Underofficerskolens Elever. Orchit nævnes fra flere Steder som hyppig Komplikation.

Akute katarrhalske Tilfælde opgives noget hyppigere end forrige Aar og er herunder ogsaa opført en Del Tilfælde af Influenza.

Influenza. Den i Amtet i December 1891 begyndte Epidemi kulminerede i Januar Maaned dette Aar, hvorefter den aftog raskt og var ophørt udover Sommeren. Fra Rakkestad (Eidsberg Distrikt) omtales Sygdommens Optræden med grave Former end i de tidligere Epidemier, specielt med indgribende Forstyrrelse i Nervesystemet, stærke Neuralgier, manglende Koordinationsevne, manglende eller svigtende Evne til at staa paa Benene og holde Balance. Et enkelt Tilfælde af Sindssygdom, der dog helbrededes efter flere Maaneder, optraadte (Berbom). Fra Fredrikstad bemærkes, at den vistnok var mildere dersteds end beskrevet fra andre Byer, men her indtraf dog 12 Dødsfald i Januar, ligesom vistnok adskillige senere Dødsfald skyldes Eftersygdomme eller Svækkelsen efter Influenza. Fra Fredrikshald betegnes Sygdommens Optræden som gennemgaaende mild og Eftersygdomme som sjældnere end efter foregaaende Aars Epidemier.

Lungebetændelse sees at være forekommet adskilligt hyppigere end Aaret forud i Moss og Sarpsborg Distrikter. Dødeligheden af de behandlede Tilfælde var 14,5 pCt. (Aaret forud 13,5 pCt.).

Akut Diarrhoe. Antallet af anmeldte Tilfælde er større end i 1891 paa Grund af Sygdommens hyppigere Forekomst i Sarpsborg Distrikt og især i Fredrikshald.

Liste over forskjellige, behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikter:									
							1		2		3		4		5	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Md.	Kv.	Md.	Kv.	Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	455	-	2	4	282	167	60	-	127	-	132	-	50	-	86	-
Enat	251	-	51	53	67	80	135	-	38	-	42	-	20	-	16	-
Skurv	7	-	4	2	-	1	-	-	-	-	2	-	4	-	1	-
Kjertelsyge	353	4	118	146	35	54	54	-	89	-	89	2	36	1	85	1
Rachit	115	7	68	47	-	-	4	-	26	1	43	5	11	-	31	1
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	51	1) 32	21	13	10	7	18	4	4	5	7	13	14	4	8	6
Lungetuberkulose	328	230	10	19	141	158	95	57	52	24	101	108	31	16	49	25
Kræft	91	80	-	-	55	36	21	16	21	13	20	40	18	6	11	5
Morbus Brightii	159	37	41	23	52	43	23	4	13	3	27	11	33	7	63	12
Blegsot og Anæmi	1321	4	69	231	74	947	130	-	136	-	468	1	139	3	448	-
Livmodersygdomme	285	-	-	2	-	283	38	-	36	-	82	-	39	-	90	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1627	8	95	150	616	766	255	1	383	-	416	6	144	1	429	-
Ormesygdomme	31	-	5	13	9	4	-	-	1	-	26	-	2	-	2	-
Drankersygdomme	17	-	-	-	17	-	4	-	2	-	3	-	1	-	7	-
Struma	11	-	1	-	-	10	2	-	5	-	-	-	3	-	1	-
Brok	101	4	7	7	57	28	30	1	28	1	-	-	17	1	26	1
Luxationer	50	-	8	4	24	12	10	-	16	-	-	-	6	-	18	-
Frakturer	121	9	20	9	54	26	47	3	32	1	-	5	15	-	27	-

¹⁾ Tuberkuløs Meningit 16, Tuberkulose i andre Organer 16.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af disse Sygdomme sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
			1	2	3		4	5
			Eidsberg.	Moss.	Sarpsborg.		Hvaler.	Fredriks- hald.
					Tilf.	Dsf.		
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	60	1	4	11	30	1	-	15
Syphilis, konstitutionel — , hereditær . . . }								
Gonorrhoe	154	-	5	31	66	-	8	44

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Eidsberg	228	57	66	162
Moss	194	24	84	110
Moss By	83	9	33	50
Bygder	111	15	51	60
Sarpsborg	751	108	282	469
Sarpsborg By	53	5	21	32
Fredrikstad By	202	29	88	114
Bygder	496	74	173	323
Hvaler	87	16	31	56
Fredrikshald	233	25	78	155
Smaalenenes Amt	1493	230	541	952
Deraf i Byer	571	68	220	351
— i Bygder	922	162	321	601

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede **Sygdomme**, se Tabellen Side 35.

Fnat anføres at have havt stor Udbredelse i Eidsberg Distrikt.

Lungetuberkulose. For det hele Amt udgjorde Lungetuberkulose 15,4 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 24,2 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 11,9 pCt. og 19,2 pCt., i Bygderne 17,6 pCt. og 26,9 pCt.

Pustula maligna. Fra Eidsberg Distrikt omtales et heldigt forløbende Tilfælde, der var paadraget ved Smitte fra en af Miltbrand død Ko.

Obstetriciske Operationer i Smaalenenes Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækken- endeleie.		Partus præma- turus artificialis.		Perfora- tion.	Exvisce- ration.	Efter- byrds- opera- tion.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	dødf.	levende.	levende.	levende.
Langsom Fødsel, utilstrækkelige Veer ..	51	-	48	3	2	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	6	-	5	1	1	-	-	1	-	-	2	2	6	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	1	¹⁾ 2	1	2	-	²⁾ 1	1	-	-	-	1	1	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Livmoderbristning	-	-	-	-	-	³⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	9	-	3	6	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-
Tvillingfødsel	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Tilsammen	64	2	60	6	12	2	6	8	2	3	3	3	6	1	7
	66		66		14		14								

¹⁾ Dødsarsag: Blødning. ²⁾ Dødsarsag: Blødning. ³⁾ Dødsarsag: Livmoderbristning. ⁴⁾ Decapitation foretaget.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Eidsberg	571	21	442	62	6	3	5	2	-
Moss	651	14	407	69	3	1	7	5	-
Moss By	293	7	144	32	-	1	3	4	-
Bygder	358	7	263	37	3	-	4	1	-
Sarpsborg	1682	50	902	197	14	8	31	3	-
Sarpsborg By	122	2	56	8	1	1	2	-	-
Fredrikstad —	412	10	228	57	5	1	9	1	-
Bygder	1148	38	618	132	8	6	20	2	-
Hvaler	476	9	299	49	3	1	8	3	1
Fredrikshald	341	11	254	41	3	-	7	-	-
Smaalenenes Amt	3721	105	2304	418	29	13	58	13	1
Deraf i Byer	1168	30	682	138	9	3	21	5	-
— i Bygder	2553	75	1622	280	20	10	37	8	1

Af 101 Tilfælde af **Brok** (Hernia) opgives for 72 Brokkets Sæde som Hernia inguinalis i 64, Hernia cruralis i 7, Hernia umbilicalis i 1 Tilfælde. Af Brok kjendes 4 Dødsfald.

Luxationer. Sædet opgivet som

Luxatio maxillæ infer.	1	Luxatio manus	2
— humeri	26	— digit. manus	3
— cubiti	4	— femoris	4
— radii	9	— pedis	1

Benbrud (Fractura) er anført som Dødsårsag for 9 Personer. Bruddets Art er opgivet for 112 af de ialt opførte 121 som

Fractura maxillæ infer.	1	Fractura digitor. manus	2
— cranii	2	— colli femoris	7
— costarum	17	— femoris	5
— scapulæ	1	— cruris	9
— claviculæ	4	— tibiæ	8
— humeri	10	— fibulæ	6
— antibrachii	8	— malleoli	5
— radii	24	— digit. pedis	1
— ulnæ	2		

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 100, hvoraf 14 i Eidsberg, 13 i Moss, 49 i Sarpsborg, 10 i Hvaler Distrikter og 14 i Fredrikshald. Indikationer og Udfald for de udførte Operationer sees af foranstaaende Tabel (se Side 37).

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 13 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgiver Dødsarsag for 13, hvoraf 8 af Barselfeber, 3 af Livmoderblødning, 1 af Barselkrampe, 1 af Livmoderbristning; for 1 ukjendt Dødsarsag.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 38.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1417 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 61,9.

De **hyppigste Dødsarsager** vare:

Dødsarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	230	68	162
Lungebetændelse	156	47	109
Akut Bronchit	100	39	61
Alderdomssvaghed	92	25	67
Organisk Hjertefeil	82	39	43
Kræft	80	23	57
Medfødt Svaghed	56	20	36
Diphtherit	53	11	42
Diarrhoe og indenlandsk Cholera	49	27	22
Chronisk Bronchit	47	22	25
Skarlagensfeber	42	22	20
Kighoste	42	23	19

Veirliget. Fra Hvaler Distrikt omtales Vaaren som kold, Sommeren var temmelig regnfuld og kjølig, Høsten kjølig, men fri for Nedbør. Aarsudbyttet betegnes som et godt Middelsaars.

Hygieniske Forhold. Nogen nævneværdig Forandring i disse Forhold angives ikke indtraadt i Eidsbergs Distrikt. Fra Moss By anføres, at Sundhedskommissionen havde truffet forskjellige Foranstaltninger ligeoverfor mulig Import af Cholera. I Fredrikstad anvendte Kommunen omtrent Kr. 5000 til Foranstaltninger mod Cholera. Hele Byen blev grundig desinficeret paa Kommunens Bekostning og til at føre Opsyn med dette Arbeide ansattes der 3 midlertidige Sundhedsbetjente. Cholerazareth paa 20 Senge oprettedes og monteredes. Desinfektionsovn efter det Reck'ske System anskaffedes. Forsigtighedsregler ved en truende Choleraepidemi uddeltes saavel i Byen som i Landdistrikterne omkring Byen. Fartøier med kortere Reisetid end 5 Dage fra smittede Steder ilagdes Observationskvarantæne i saa lang Tid, som manglede i 5 Dage fra dets Afreise fra smittet Sted. Observationskvarantænen benyttedes fra 1ste September til 8de November, og saalænge denne varede, blev al Balastskydning iland forbudt, ligesom man forlangte Udpumpning af alt Drikkevand fra Skibe, der fra smittet Sted havde taget Ballast og Vand ombord. (Giebelhausen). I Fredrikshald gav den befrygtede Choleraepidemi Anledning til Iværksættelse af en Række hygieniske Foranstaltninger, der tør antages ogsaa senere at ville komme Byen tilgode. (J. Tandberg).

Badeindretninger. Moss Badehus var aabent i 81 Dage. Der leveredes 4745 Strømbad, 605 Karbad, 860 Duschbad, 160 Karbad med Gytje, 69 Styrtebad. I Damphøvleriets Badeindretning leveredes 495 varme Karbad og 5 Dampbad. Inden Sarpsborg Distrikt var Thorsøkilens Bad og Hankø Kyst-

sanatorium i Virksomhed i Sommermaanederne. Ved Fredrikstads Badehus leveredes 4925 Badstubad og 1604 Karbad. Fredrikshalds Badehus var aabent til daglig Afbenyttelse fra Juni til Udgangen af September og i Vintermaanederne Fredag og Lørdag. Der leveredes 1750 varme Karbad, 100 Dampbad og 300 kolde Styrtbad.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Sygehuse. Amtssygehuset ligger i Fredrikstad, desuden findes i Moss, Fredrikstad og Fredrikshald kommunale Sygehuse; paa det sidstnævnte behandles nu efter det militære Sygehus's Nedlæggelse de Syge af Militæretaten. I Fredrikshald findes desuden et lidet Sygehus tilhørende den katholske Menighed.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Kvaran-tænekom-missioner. Antal Møder.	Vakci-nerede.	Rets-medicin-ske For-retninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge				
Amtet	18	3316	100	14	2970	16
Eidsberg	5	410	³⁾ 8	-	449	5
Moss	4	¹⁾ 987	⁴⁾ 33	⁷⁾ 3	⁹⁾ 493	3
Sarpsborg	4	²⁾ 1198	⁵⁾ 31	⁸⁾ 8	¹⁰⁾ 1452	4
Hvaler	3	140	⁶⁾ 5	-	321	1
Fredrikshald	2	581	23	3	255	3

¹⁾ Moss By 700. ²⁾ Sarpsborg By 116, Fredrikstad By 518. ³⁾ Rakkestad 2, Trøgstad 2, Askim 1, Skiptvet 1, Eidsberg 1, Rødenes 1. ⁴⁾ Moss By 23, Hobøl 3, Vaaler 2, Spydeberg 2, Moss Landsogn 1, Rygge 1, Raade 1. ⁵⁾ Sarpsborg By 6, Fredrikstad By 13, Borge 3, Glemminge 2, Onse 2, Varteig 2, Tune 2, Skjeberg 1. ⁶⁾ Id 2, Hvaler 1, Berg 1, Aremark 1. ⁷⁾ Moss By 2, Larkollen 1. ⁸⁾ Sarpsborg 1, Fredrikstad 7. ⁹⁾ Moss By 161. ¹⁰⁾ Sarpsborg By 35, Fredrikstad By 295.

IV. Buskerud Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i km ² .	Tilstede-v. Indb. 1ste Ja-nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe-vakcinatører.
Amtet		14996,85	105 203	34	6	45	19
1. Drammen		603,18	34 664	11	4	15	2
	Drammen, Kjøbstad	6,86	20 437	10	4	10	-
	Lier	319,97	7 710	1	-	2	-
	Røken	114,07	3 447	-	-	2	1
	Hurum	161,97	2 634	-	-	1	1
	Holmsbu, Ladested	0,31	436	-	-	-	-

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² ,	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatører.
2. Ringerike		1 800,92	15 680	6	1	7	4
	Hønefoss, Kjøbstad	1,06	1 505	3	1	2	-
	Hole	304,04	3 683	1	-	2	1
	Norderhov	855,54	7 906	-	-	2	2
	Aadalen	640,28	2 586	2	-	1	1
3. Modum		2 358,86	25 037	8	-	9	3
	Nedre Eker	109,07	3 510	1	-	1	-
	Øvre —	477,39	7 491	3	-	3	1
	Modum	519,17	7 918	2	-	2	1
	Sigdal	1 253,23	6 118	2	-	3	1
4. Nes		2 899,46	7 603	1	-	4	3
	Nes	1 539,74	3 708	1	-	2	1
	Gol	1 359,72	3 895	-	-	2	2
5. Aal		2 723,81	5 377	1	-	2	2
	Aal	1 169,83	3 470	1	-	1	1
	Hol	1 553,98	1 907	-	-	1	1
6. Sandsvær		1 310,32	12 343	5	1	5	2
	Kongsberg, Kjøbstad	63,08	5 291	5	1	3	-
	Sandsvær	670,58	4 671	-	-	1	1
	Flesberg	576,66	2 381	-	-	1	1
7. Rollag		3 300,30	4 499	2	-	3	3
	Rollag	435,89	1 543	1	-	1	1
	Nore	2 864,91	2 956	1	-	2	2

Sundhedstilstanden beskrives idetheletaget som god; naar undtages Influenza, der i Aarets første Maaneder var temmelig udbredt, har der ikke været nogen større Epidemi i Amtet. Kun fra Modums Distrikt anføres, at Sygeligheden ikke har været liden; efterat Influenza var ophørt, fik her Mæslinger og Kighoste nogen Udbredelse, og Katarrher af forskjellig Slags var hyppigere end sædvanlig.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1771 eller 16,7 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (106 100). Aaret forud var Dødeligheden 16,5 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidrættes følgende af Lægernes Beretninger sammendragne Tabel. (Se Side 42—43).

Typhoidfeber var fremdeles i Aftagende; der er ialt kun opført 16 Tilfælde mod 52 det foregaaende Aar.

Af **Skarlagensfeber** har der blot været 29 Tilfælde under Behandling i 1892. I Aals Distrikt har Sygdommen holdt sig uafbrudt siden 1888, var

I Buskerud Amt anmeldte

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for Antal Be- handlede.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Tilfælde.	Dødsfald.										
Typhoidfeber	16	1	16	1	1	-	2	2	1	2	1	4
Cerebrospinalmening.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	23	4	23	4	3	1	-	-	-	2	3	4
Vandkopper	136	-	136	2	7	3	21	19	18	12	18	4
Skarlagensfeber	29	-	29	2	4	1	1	2	1	2	2	2
Røde Hunde	12	-	12	1	4	1	1	1	-	-	3	-
Mæslinger	818	18	818	86	36	102	70	197	148	103	40	5
Rosen	142	4	141	8	6	17	11	19	11	7	9	14
Kighoste	524	9	523	101	72	72	25	40	38	32	51	9
Diphtherit	205	52	205	22	9	1	5	7	25	27	33	10
Strubehoste	19	7	19	1	1	2	2	5	1	3	-	-
Kusma	175	-	175	24	15	18	19	14	13	10	2	6
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit	3966	71	3949	741	517	473	356	312	206	179	142	151
Katarrhalsk og folli- kulær Angina	885	-	874	79	66	57	65	89	60	65	57	46
Influenza	2888	55	2838	1819	435	217	99	50	23	4	6	23
Lungebetændelse	634	93	620	118	86	57	77	83	37	28	19	22
Pleurit	154	5	146	14	20	12	12	21	14	11	7	8
Gigtfeber	201	3	195	14	21	18	13	25	10	11	17	9
Koldfeber	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Diarrhoe, akut, og indenlandsk Cholera	1608	42	1587	96	93	82	102	89	98	175	289	246
Blodgang	8	-	8	-	-	-	-	1	-	-	5	2
Skjærbug	2	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Tilsammen	12449	364	12320	3133	1396	1134	881	977	704	673	704	569

paa sit højeste i 1891 med 44 Tilfælde, og i 1892 er anmeldt 13 Tilfælde, samtlige med mildt Forløb.

Mæslinger var mest udbredt i Ringerike og Modums Distrikter. I Lunder Annex antog Sygdommen en ondartet Karakter, idet den hyppig kompliceredes med Lungebetændelse. I Modums Distrikt optraadte den ligesom det foregaaende Aar lokalt i Vestfossen og Skotselven; nogen større Udbredelse fik Sygdommen ikke, antageligvis fordi den store Epidemi i 1888—89 har bevirket Immunitet mod den. (Collett). I Nes viste den sig som to særskilte Epidemier, den ene i den nordligste Del af Distriktet (Hemsedal), den anden i den sydligste (Flaa).

epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:													
			1		2		3		4		5		6		7	
			Drammen.		Ringerike.		Modum.		Nes.		Aal.		Sandsvær.		Rollag.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
2	-	-	5	-	6	-	2	-	-	-	-	-	3	1	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
3	3	-	16	4	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-
9	11	12	56	-	20	-	27	-	-	-	-	-	33	-	-	-
-	5	7	14	-	-	-	2	-	-	-	13	-	-	-	-	-
1	-	-	3	-	4	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-
9	16	6	66	2	336	14	216	1	3	-	-	-	197	1	-	-
9	15	15	60	3	16	-	42	-	3	-	3	-	14	-	4	1
13	18	52	106	7	44	2	215	-	7	-	-	-	152	-	-	-
27	13	26	21	7	40	13	24	9	39	12	9	2	72	9	-	-
2	2	-	7	-	3	1	3	2	1	1	-	-	5	3	-	-
15	11	28	71	-	29	-	5	-	-	-	-	-	67	-	3	-
215	291	366	1598	32	574	3	1059	17	19	2	32	2	660	15	24	-
62	123	105	474	-	76	-	164	-	7	-	12	-	137	-	15	-
47	52	63	1077	22	744	4	557	14	36	-	31	3	442	12	1	-
27	26	40	282	33	89	10	189	30	13	2	16	3	38	14	7	1
15	8	4	72	1	12	-	39	2	2	-	3	-	26	2	-	-
14	19	24	73	1	26	-	60	1	11	1	14	-	16	-	1	-
-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
109	96	112	694	19	207	3	404	6	2	1	13	-	288	13	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
579	710	860	4698	131	2227	50	3008	82	143	19	146	10	2172	70	55	2

Af **Kighoste** er der kommet noget færre Tilfælde under Behandling end i 1891; i sidste Halvaar var den udbredt over hele Ringerikes Distrikt, men synes idetheletaget at have optraadt mildt.

Diphtherit krævede de fleste Offere i Ringerikes Distrikt, hvor Sygdommen især i Lunder Annex havde en ondartet Karakter; i Aadalen (Viker Sogn) kom nogle Tilfælde i August Maaned under Lægebehandling, og ved anstillet Undersøgelse viste det sig, at Sygdommen sandsynligvis havde været der længe forud, men var optraadt saa mildt, at Læge ikke før var hentet til de Angrebne. Fra Modums Distrikt omtales, at Sygdommen optraadte med usædvanlig Heftighed hos en Familie, der havde to smaa Rum til sin Disposition.

3 Smaapiger, 1—5 Aar gamle, som delte Seng, angrebes alle i Løbet af et Par Dage. De isoleredes med Faderen i det ene Rum, medens 2 Gutter opholdt sig med Moderen i det andet. Døren blev afstængt og tættet, og al Kommunikation hindret. De 3 Smaapiger døde i Løbet af 10 Dage, medens Gutterne gik fri for Sygdommen, hvad der anføres som et paatageligt Bevis for Nytten af en gjen-nemført nøiagtig Isolation og en grundig Desinfektion efterpaa (Collett). I Nes begyndte Sygdommen i August Maaned, indført under Sæteropholdet fra Valdres; den spredte sig over en større Del af Gol. Til Aal blev den sandsynligvis indført ved friskt Mellemlid, begrænsedes heldigvis snart. I Sandsvær Distrikt optraadte den som smaa Husepidemier med liden Dødelighed i Hoveddalføret, hvorimod baade Smitsomheden og Dødeligheden var stor i en afsidesliggende Grænd. (Dahm).

Akute Katarrher af forskjellig Slags var usædvanlig hyppige i Modums Distrikt.

Influenza fortsatte sin Gang fra 1891, var i Januar Maaned meget ud-bredt, aftog derefter temmelig hurtigt, var Midtsommers næsten ophørt, men fik atter noget større Udbredelse mod Aarets Slutning. Fra Ringerikes og Nes Distrikter er anført, at Sygdommen idetheletaget havde et mildere Forløb end i de foregaaende Aar.

Lungebetændelse opviser for det hele Amt omtrent det sædvanlige Antal Angrebne, noget hyppigere er den forekommet i Drammens og Modums Distrikter. Dødeligheden var som foregaaende Aar temmelig høj, 14,7 pCt.

Akut Diarrhoe og Gastriske Sygdomme var temmelig hyppige især i Modums Distrikt; enkelte Tilfælde var saa alvorlige, at de af Cholerafrygt op-skramte Naboer fordrede Sygdommen betragtet som Cholera.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel. Fra et Par Distrikter klages over, at Patienter med disse Sygdomme ofte reiser udenfor Distriktet for at søge Læge, Sygdommen anmeldes ikke for Distriktslægen og kan derfor lettere vinde større Udbredelse.

	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:								
			1		2	3		4	5	6	7
			Dram-men.		Ringe-rike.	Modum.		Nes.	Aal.	Sandsvær.	Rollag.
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	4	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-
Syphilis, konstitutionel	53	1	38	1	4	7	-	-	3	1	-
— , hereditær	4	2	-	-	-	4	2	-	-	-	-
Gonorrhoe	105	-	94	-	5	4	-	1	-	1	-

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede **Sygdomme** se Tabellen paa Side 45.

Fnat er endnu temmelig almindelig især i Fjeldbygderne, hvorfra den ind-føres til de andre Distrikter; de færreste Tilfælde kommer efter Sigende til Be-handling.

Skurv viser sig at være i stadig Aftagen; Behandlingen siges at være tilfredsstillende trods Opsætsighed og Vrangvillighed fra Patienternes Side. — Tilfælde af Herpes tonsurans ved Smitte fra Dyr, især Kalve, der lider af den saakaldte Buros (Trichophyton tonsurans), kom ikke under Behandling dette Aar;

Liste over forskjellige, behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne :													
							1		2		3		4		5		6		7	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Md.	Kv.	Md.	Kv.	Drammen.		Ringerike.		Modum.		Nes.		Aal.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.					Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme . . .	584	-	7	6	346	225	135	-	178	-	216	-	-	-	12	-	34	-	9	-
Fnat	272	-	78	85	52	57	75	-	82	-	87	-	-	-	13	-	11	-	4	-
Skurv	13	-	6	4	2	1	2	-	1	-	-	-	3	-	3	-	-	-	4	-
Kjertelsyge	421	2	154	197	24	46	181	1	90	-	122	-	8	-	7	-	4	-	9	1
Rachit	159	8	98	61	-	-	67	5	45	1	24	2	8	-	3	-	12	-	-	-
Tuberkuløse Betændelser og																				
Miliærtuberkulose	73	60	23	30	15	5	35	25	8	6	19	15	5	4	2	1	3	8	1	1
Lungetuberkulose	285	161	16	5	121	141	112	54	50	19	95	56	9	5	-	-	6	21	13	6
Kræft	118	77	-	-	56	62	47	30	13	8	37	24	8	-	7	5	5	10	1	-
Morbus Brightii	179	38	11	13	88	66	89	10	20	8	50	12	11	2	4	1	5	5	-	-
Blegsot og Anæmi	1622	6	71	283	138	1130	744	2	402	1	343	2	10	-	7	-	100	1	16	-
Livmodersygdomme	399	-	-	-	-	399	127	-	34	-	195	-	7	-	15	-	19	-	2	-
Kardialgi, chronisk Gastrit																				
og Dyspepsi	1568	5	54	102	667	745	556	1	260	1	527	1	83	-	37	2	80	-	25	-
Ormesygdomme	11	-	-	2	2	7	9	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	18	3	-	-	18	-	11	2	3	-	1	-	-	-	-	-	2	1	1	-
Struma	100	-	-	12	4	84	14	-	30	-	45	-	1	-	-	-	10	-	-	-
Brok	98	2	14	2	49	31	34	1	15	-	34	1	9	-	2	-	4	-	-	-
Luxationer	37	-	2	-	20	8	12	-	10	-	9	-	1	-	-	-	4	-	1	-
Frakturer	172	3	35	10	73	42	91	-	26	-	32	2	5	-	7	-	9	1	2	-

Obstetriciske Operationer i Buskerud Amt.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Perforation.	Efterbyrdsoperation.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Mødre.		
	lev.	døde.	uopg.	lev.	dødf.	uopg.	lev.	døde.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	døde.	uopg.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	18	¹⁾ 1	3	17	2	3	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-
Bækkensneverhed	5	-	-	5	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	4	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	-	1	-	-	-	²⁾ 1	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Ansigtseleie	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haand ved Hovedet	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort Foster	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	³⁾ 1	1
Tilsammen	28	1	3	27	2	3	7	1	4	4	3	1	2	2	10	1	1
	32			32			8		8		3			2	12		

¹⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ²⁾ Dødsårsag: Kræfttab. ³⁾ Dødsårsag: Blødning.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Drammen	463	54	131	332
Drammen By	299	32	87	212
Holmsbu	1	-	1	-
Bygder	163	22	43	120
Ringerike	146	19	50	96
Hønefoss By	13	2	3	10
Bygder	133	17	47	86
Modum	306	56	82	224
Nes	44	5	19	25
Aal	26	-	10	16
Sandsvær	193	21	70	123
Kongsberg By	105	13	39	66
Bygder	88	8	31	57
Rollag	18	6	2	16
Buskerud Amt	1196	161	364	832
Deraf i Byer	418	47	130	288
— Bygder	778	114	234	544

rimeligvis har de af Amtsyrlægen med offentlig Understøttelse foretagne 14-daglige Ture til Aal og Hol for at udrydde Buros hos Kreaturerne ikke været uden Virkning.

Lungetuberkulose siges at blive hyppigere i Rollag Distrikt. Den saakaldte Rognsyge hos Kjørene er ogsaa bleven almindeligere der, saa Smitteoverførelse ad den Vei kan være tænkelig (Kjær). Døde af Lungetuberkulose sees af ovenstaaende Tabel.

I det hele Amt skyldes 13,5 pCt. af samtlige opgivne, ved Sygdom forarsagede Dødsfald Lungetuberkulose og 19,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme; i Byerne var Forholdet henholdsvis 11,2 pCt. og 16,3 pCt., for Bygdernes Vedkommende 14,7 pCt. og 21,0 pCt.

Af 98 opgivne Tilfælde af **Brok** anføres Sædet for 63 saaledes: Hernia inguinalis 47, H. cruralis 9, H. umbilicalis 5 og H. ventralis 2. Af Brøk kjendes 2 Dødsfald.

Af **Benbrud** (Fractura) er ialt opgivet 172 Tilfælde og kjendes 3 Dødsfald. Sædet er opført for 80 af disse saaledes:

Fractura cranii	1	Fractura femoris	13
— costarum	14	— patellæ	1
— claviculæ	7	— cruris	9
— humeri	5	— tibiæ	4
— antibrachii	2	— fibulæ	8
— radii	11	— malleoli	1
— digitor. manus	2	— metatarsi	1
— colli femoris	1		

Af 37 opgivne Tilfælde af **Luxationer** er Sædet angivet for 24, nemlig

Luxatio maxillæ infer.....	2	Luxatio pollicis	1
— humeri	13	— patellæ	1
— cubiti	4	— genus	1
— manus	1	— tibiæ	1

Sjældnere Tilfælde. I Aals Distrikt, Hols Herred, er progressiv Muskelatrofi forholdsvis ikke sjelden inden en Familie. Sygdommen kan forfølges gennem 3 (maaske 4) Slægtled, og det synes, som om den hos det yngste Slægtled fremtræder tidligere og angriber flere Muskelregioner end hos de foregaaende. Hos 5 Sødskende har Sygdommen først vist sig med Atrofieren af Extremiteternes Muskler i 15—20 Aars Alderen, medens der adskillig tidligere er optraadt en eiendommelig Stivhed og Ubevægelighed i Ansigtet, særlig fremtrædende i Overlæben og ved Mundvinklerne. I Aal har man ogsaa inden en Familie en arvelig Misdannelse, Syndactyli. Hos en for nogle Aar siden afdød ca. 75 Aar gl. Mand var der en ganske betydelig Sammenvoxning baade paa Hænder og Fødder; af hans 5 Børn skal 3 havt lignende Misdannelse, et baade paa Hænder og Fødder, dog ikke i den Grad som Faderen. Af en Søns 5 Børn har blot 2 sammenvoxede Fingre, og det ser saaledes ud til, at Syndactyliien aftager hos de nye Slægtled. (Rømcke).

Af **Obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 57, hvoraf 26 i Drammens, 14 i Ringerikes, 13 i Modums, 1 i Nes, 2 i Sandsværs og 1 i Rolags Lægedistrikt. Om Indikationer og Udfald se Tabel Side 46.

Om **Jordemoderhjælpen**, uddragen af en Del Jordemødres Opgaver til Distriktslægerne, se efterfølgende Tabel.

Jordemoderhjælpen, Uddrag af en Del Jordemødres Opgaver:

	Har bistaaet ved Antal Fødsler.	Deraf opgives:							Dødfødte:			
		Tvillingfødsler.	Isseleie.	Ansigtseie.	Tverleie.	Sædeleie.	Fodleie.	Fremfalden Navlesnor.	Deraf opgives:			
									Ialt.	Fuldbaaren.	Ufuldbaaren.	Aborter.
9 Jordemødre i Drammens Distrikt	834	9	782	4	11	9	8	2	33	14	12	7
Modums Distrikt: 9 Jordemødre . .	448	7	436	2	4	5	1	-	-	-	-	-
Aals Distrikt: 2 Jordemødre	31	1	28	1	1	-	-	-	1	-	-	-

Om **Fødte og Døde** se Tabel Side 49.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1371 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 56,3.

Døde paa Barselseng. Af Presterne opgives 12 Kvinder som døde paa Barselseng. Lægerne angiver Dødsårsag for 7: Barselfeber 4, Dystokia 2, Blødning 1. For 1 Barselkvinde er Dødsårsagen ukjendt.

De **hyppigste Dødsårsager** sees af Tabel Side 49.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Drammen	1110	22	580	117	13	10	13	2
Drammens By	641	10	335	74	8	5	9	-
Holmsbu —	8	-	6	1	-	-	2	-
Bygder	461	12	239	42	5	5	2	2
Ringerike	473	8	243	36	4	-	9	1
Hønefoss By	124	-	24	5	1	-	-	-
Bygder	349	8	219	31	3	-	9	1
Modum	738	12	459	71	10	1	12	-
Nes	213	8	121	21	1	-	1	-
Aal	156	7	84	9	2	-	-	-
Sandsvær	347	18	224	33	4	1	6	-
Kongsberg By	155	8	121	26	4	1	-	-
Bygder	192	10	103	7	-	-	6	-
Rollag	105	6	60	2	2	-	-	1
Buskerud Amt	3142	81	1771	289	36	12	41	4
Deraf i Byer	928	18	486	106	13	6	11	-
— Bygder	2214	63	1285	183	23	6	30	4

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	161	47	114
Lungebetændelse	93	29	64
Alderdomssvaghed	78	28	50
Kræft	77	25	52
Akut Bronchit	71	29	42
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	60	24	36
Influenza	55	25	30
Hjerneslag	52	21	31
Diphtherit	52	8	44
Organisk Hjertesygdom	46	15	31
Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera	42	23	19
Nyresygdom	38	13	25
Chronisk Bronchit	35	15	20
Medfødt Svaghed	34	18	16

Om **Veirliget** og Aarsvexten foreligger der kun fra Ringerikes og Rollags Distrikter nogen Oplysning. Vinteren var paa Ringerike mild, i Rollag kold, Vaaren kom der sent, Sommeren og Høsten var begge Steder kold og regnfuld. Indhøstningen var som Følge heraf besværlig, og Aarets Avling blev liden og af daarlig Kvalitet.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Ringerike omtales, at der overalt, hvor der har hersket Typhoidfeber og Diphtherit, er foretaget Desinfektion af en for Lægedistriktet, med Undtagelse af Aadalen, fast ansat Desinfektør, der lønnes af Kommunerne med 150 Kroner aarlig foruden 3 Kroner for hver Dag, han som Desinfektør er i Virksomhed. Desinfektionen foregaar med Karbolsyrevasnkninger, Svovlrøgninger, Kogning af Seng- og Gangklæder, Opbrænding af Skindfælder, Sengehalm og værdiløse Gjenstande samt tildels ogsaa Indsendelse til Kristiania af Seng- og Gangklæder, for der i Byens Desinfektionsovn at rengjøres. (W. Müller). Fra Modum klages over, at Øldrikningen fremdeles synes at være i Tiltagende. Der mødes daglig store, fulldastede Ølvogne fra Bryggerierne i Nabobyerne, og der omsættes Varer næsten i hvert Hus, som passeres. Det er ikke sjelden at se drikkende Personer i Grøftekanten med en Ølvogn foran sig. Værst er Tilstanden i Eker, men ogsaa Modum hjem-søges af enkelte Vogne. Sigdal er for langt fjernet, men til Gjengjæld indføres der Dunke med Brændevin, der især i Dagene før Jul optager en stor Del af Jernbanens Pakhus ved Aamot. — Arbeidsfortjenesten er god, men Arbeiderne lever over Evne, og et udviklet Kreditvæsen bidrager til at gjøre deres Kaar mindre gode. Levemaaden blandt Arbeiderne er idetheletaget god og ikke sparsommelig, medens den selv inden større Bondefamilier er mere tarvelig og billig; her bruges Bygmelsgrød baade en og to Gange daglig, medens den Slags Kost vrages af Arbeidere og Tjenestefolk. (Collett). I Aals Distrikt har der været flere Beskadigelser ved Overfald og Slagsmaal end sædvanligt; de fleste var udført under Beruselse og stod som oftest i Forbindelse med Auktioner, «Jentelag» eller andre Sammenkomster med Dans. Jentelagene holdes især i Aannetiden; Pigerne indbyder Veninder og Gutter, der tidligere kom af sig selv. Der trakteres med Kaffe, Melkeprim, Rømmebrød, undertiden ogsaa Vaffer og Lefse, Aftenen og Natten udover, og Gutterne bringer gjerne Brændevin med sig. — Skikken at «støipe» de Fødende har vistnok før i Tiden ikke været saa sjelden, men synes nu at forsvinde. Hensigten med «Støipingen» var ved voldsomme Rystninger af den Fødende i vertikal Stilling med Hovedet nedad at faa Fosteret, som antoges at ligge i en Fødselen hindrende Stilling, til at vende sig. Efter Forlydende anbragte man Barselkonen paa en Krak og løftede saa denne med Fødenden hurtigt i Veiret, hvorved den Fødende gled med Hovedet i Gulvet, eller man vikledde Barselkonen ind i et Teppe, og en stærk Kar løftede hende op efter Benene og rystede hende godt. Med Renlighedssansen er det fremdeles daarligt, og der klages over, at det gaar trægt med Gjennemførelsen af de vedtagne Sundhedsforskrifter. (Rømcke). Fra Rollag anføres, at kun 25 af de i Aarets Løb afdøde 60 Personer havde været under Lægebehandling, som Bevis paa, hvor lunkne Folk der ofte er, naar det gjælder at skaffe de Syge den fornødne Hjælp, hvad der ogsaa er klaget over af de tidligere Distriktslæger. (Kjær).

Amtet har 2 **Sygehuse**, Amtssygehuset paa Kongsberg og Drammens Bys Sygehus.

Bade. I Hønefoss Folkeskole er der indrettet Bad, og fra Ringerikes og Modums Distrikter omtales, at der findes Styrtebad paa forskellige Steder. Modums Bad og Sanatorium besøgte af 221 Patienter; 60 af disse led af nervøse Tilstande og 41 af anæmiske Tilstande og Chlorose.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner, Antal Møder.	Kvaran- tænekom- missioner, Antal Møder.	Vakci- nerede.	Rets- medicin- ske For- retninger.
	Antal anmel- dende Læger.	Fattige Syge.				
Buskerud Amt	20	3036	59	6	2363	38
Drammen	4	914	¹⁾ 24	6	695	21
Ringerike	4	582	²⁾ 8	-	327	4
Modum	7	831	³⁾ 7	-	617	7
Nes	1	120	⁴⁾ 3	-	253	2
Aal	1	113	⁵⁾ 6	-	128	2
Sandsvær	2	422	⁶⁾ 9	-	272	2
Rollag	1	54	⁷⁾ 2	-	71	-

¹⁾ Drammens By 18, Lier 2, Røken 2, Hurum 2. ²⁾ Hønefoss 4, Hole 2, Norderhov 1, Aadalen 1. ³⁾ Nedre Eker 2, øvre Eker 2, Modum 2, Sigdal 1. ⁴⁾ Nes 2, Gol 1. ⁵⁾ Aal 4, Hol 2. ⁶⁾ Kongsberg 7, Sandsvær 1, Flesberg 1. ⁷⁾ Nore 1, Rollag 1.

V. Jarlsberg og Larvik Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		2320,93	97 745	33	6	42	15
1. Tønsberg		781,12	44 418	15	3	21	9
	Tønsberg, Kjøbstad.	1,62	6 818	7	2	4	-
	Horten, Ladested	3,71	6 536	5	1	4	-
	Aasgaardstrand, Ladest.	0,18	372	-	-	2	1
	Vaale	82,30	2 682	-	-	1	1
	Borre	63,86	2 883	-	-	-	1
	Sem	103,03	5 627	-	-	-	1
	Andebu	176,97	2 632	-	-	1	1
	Stokke	119,24	5 049	1	-	4	1
	Nøtterø	54,85	5 560	-	-	2	1
	Ramnes	137,97	3 158	-	-	1	1
	Tjøme	37,39	3 101	2	-	2	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
2. Hof		866,53	19 423	7	-	6	2
	Holmestrand, Kjøbstad	0,42	2 287	3	-	1	-
	Svelviken, Ladested ...	0,50	1 346	1	-	1	-
	Hof	158,55	2 238	1	-	1	-
	Lardal	278,88	2 629	1	-	1	-
	Skoger	114,37	3 565	-	-	-	-
	Strømmen	54,19	1 518	-	-	-	-
	Sande	172,59	3 651	1	-	1	1
	Botne	87,03	2 189	-	-	1	1
3. Larvik		673,28	33 904	11	3	15	4
	Larvik, Kjøbstad ...	2,80	10 933	6	2	7	-
	Sandefjord, — ...	1,12	3 903	3	1	2	-
	Sandeherred	116,85	5 943	-	-	1	-
	Tjølling	66,69	3 574	-	-	1	1
	Hedrum	298,95	3 887	-	-	2	2
	Brunlanes	185,11	4 611	-	-	1	1
	Fredriksværn	1,96	1 053	2	-	1	-

Sundhedstilstanden synes at have været noget bedre end i de to foregaaende Aar, idet Antallet af kjendte Tilfælde af epidemiske Sygdomme er gaaet ned fra 14 250 i 1890 til 12 478 i 1892. De i sidstnævnte Aar hyppigst forekommende epidemiske Sygdomme var Mæslinger, Kighoste, Kusma, katarrhalske Tilfælde og Influenza.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1641 eller 16,7 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (98 400). Aaret forud udgjorde den 16,9 pro mille.

Af **Typhoidfeber** opføres et endnu færre Antal Tilfælde end i 1891, nemlig kun 24 for det hele Amt, deraf de fleste (10) i Larvik Distrikt.

Vandkopper forekom ogsaa i 1892 i Løbet af det hele Aar; kun faa Tilfælde anføres fra Landdistrikterne, de fleste er fra Byerne.

Skarlagensfeber viser fremdeles Nedgang i de Angrebnes Antal, men omtales fra alle 3 Lægedistrikter.

Mæslinger, der i 1891 viste epidemisk Optræden alene i Hof Distrikt, synes i 1892 at have været udbredt over hele Amtet. I Tønsberg Distrikt opgives de at have hersket særlig i Ramnes og Vaale Herreder i Sommermaanederne, medens de i 1891 havde været i Stokke, Andebu og en Del af Sems Herred, men ophørte her ud paa Sommeren. I Hof Distrikt betegnes Epidemien som ganske heftig; den optraadte hele Aaret igjennem, men særlig i dets første Halvdel. De fleste Tilfælde kom dog ikke under Behandling; oftere combinedes Sygdommen med Kighoste. I Larvik Distrikt fik Mæslingerne en betydelig Udbredelse i Byen Larvik og i Herrederne Hedrum og Tjølling.

Kighoste fortsatte fra Aaret forud og fik adskillig Udbredning som det synes særlig i Tønsberg og Larvik Distrikter. Af de tilsammen opførte 738 kjendte Tilfælde kommer 498 paa Byerne; blandt disse har Tønsberg det største Antal (255).

Diphtherit viser fortsat Nedgang. I Tønsberg Distrikt forekom spredte Tilfælde hele Aaret igjennem. I Hof Distrikt var der siden medio November 1891 paa Eidsfos og tilgrænsende Dele af Hof Prestegjeld optraadt enkelte Tilfælde, hvilke i 1892 voxede til en heftig Epidemi i Aarets 1ste Halvdel. Der oprettedes Isolationslokale ved Verket, ligesom energiske Forholdsregler ellers fattedes til Bekjæmpelse af Epidemien ligetil Nedslagtning af 15 Høns, der antoges angrebne af Diphtherit, med paafølgende Opbrænding af disse tilligemed Høsehuset. Mod Slutningen af Aaret blussede Epidemien paany op (H. Birch). I Larvik Distrikt angrebes i Mai paa Gaarden Kaupang i Tjølling 6 Børn og 2 Voxne af Diphtherit, hvor Smitten antoges bragt af en Taterkvinde, der nogle Dage forud havde været paa Gaarden med et sygt Barn. I Larvik By forekom kun 4 Tilfælde med 1 Dødsfald (Hansteen).

Kusma var, ligesom Aaret forud, adskillig udbredt i alle Distrikter. Fra Tønsberg Distrikt omtales hyppig Complication med Orchit.

Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit viser omtrent samme Hyppighed som Aaret forud, medens **katarrhalsk og follikulær Angina** var lidt sjældnere.

Influenza opføres med ikke fuldt Halvparten saa mange Angrebne i 1892 som Aaret forud. Den siges i Tønsberg Distrikt at have været meget udbredt i Aarets 2 første Maaneder, men syntes at have et mildere Forløb end i 1891. Til samme Tid optraadte den epidemisk ogsaa i Hof Distrikt, tabte sig udover Vaaren, men viste sig igjen mod Aarets Slutning uden egentlig epidemisk Optræden. I Larvik Distrikt var af de i det Hele anmeldte 748 Tilfælde de 572 i Larvik By. Landbefolkningen tilkaldte sjelden Læge; det berettes, at den paa egen Haand anvendte Chininmixture og Cognac, hvilket sidste Middel af Bønderne paastodes at være særdeles godt mod Sygdommen (Hansteen).

Lungebetændelse viser et noget mindre Antal Angrebne end Aaret forud, medens Dødeligheden er omtrent den samme. (1891 787 Tilfælde og 126 Døde). Af det hele Antal forekom 323 Tilfælde i Byerne med 57 Døde.

Af **Koldfeber** opføres 20 Tilfælde, deraf 9 i Tønsberg og 11 i Larvik Distrikter.

Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera opføres med et noget mindre Antal Angrebne end Aaret forud, hvilket særlig gjælder Larvik Distrikt.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af omstaaende Tabel (se Side 54).

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede **Sygdomme**, hidsættes Tabel Side 56.

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 15,3 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 23,3 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet hen-

I Jarlsberg og Larvik Amt

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for Antal Behand- lede.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
	Tilfælde.	Dødsfald.							
Typhoidfeber	24	1	24	-	1	1	-	3	2
Barsel-feber	12	5	12	1	3	2	2	-	-
Vandkopper	161	-	161	6	10	15	13	12	6
Skarlagensfeber	104	5	103	11	7	30	2	3	5
Røde Hunde	1	-	1	1	-	-	-	-	-
Mæslinger	1206	36	1206	47	112	135	116	126	51
Rosen	134	2	134	14	10	15	13	15	8
Kighoste	738	15	737	202	145	131	85	41	60
Diphtherit	134	36	134	13	20	28	18	12	9
Strubehoste	11	5	11	2	1	3	1	1	1
Kusma	395	-	395	77	63	83	32	45	24
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	3973	67	3973	850	569	427	371	274	225
Katarrhalsk og follikulær Angina	1036	-	1034	97	113	117	91	95	72
Influenza	1811	19	1807	1156	374	185	41	11	6
Lungebetændelse	640	126	632	126	92	75	63	68	30
Pleurit	187	5	187	20	18	27	13	21	25
Gigtfeber	218	7	218	20	20	16	19	21	23
Koldfeber	20	-	20	3	1	1	-	2	3
Diarrhoe (akut) og inden- landsk Cholera	1671	33	1671	102	92	88	119	131	141
Blodgang	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	12478	362	12462	2748	1651	1379	999	881	691

holdsvis 14,4 pCt. og 22,4 pCt. og i Bygderne 15,8 pCt. og 24,0 pCt. For-
øvrigt henvises til Tabel Side 57.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Fnat forekom i Vintermaanederne meget hyppig i Hedrums Annex, Hvarnes
og Kvelle, siden udbredte Sygdommen sig over Farrisbygden til Brunlanes i
Larvik Distrikt. Ogsaa i Larvik By forekom enkelte Tilfælde baade blandt
Børn og Vøxne.

Af **Brok** (Hernia) opgives 118 Tilfælde og kjendes 6 Dødsfald. Sædet
var hos 102 følgende: Hernia inguinalis 77, Hernia cruralis 14, Hernia um-
bilicalis 11.

anmeldte epidemiske Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne.					
						1		2		3	
						Tønsberg.		Hof.		Larvik.	
						Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
6	3	4	-	4	-	1	-	13	1	10	-
-	-	1	3	-	-	7	5	2	-	3	-
19	6	5	21	24	24	78	-	3	-	80	-
1	15	6	5	9	9	65	3	20	2	19	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
56	49	141	172	129	72	414	4	188	17	604	15
16	9	6	6	9	13	55	-	17	1	62	1
20	33	16	3	-	1	457	9	41	3	240	3
4	7	1	2	14	6	42	15	67	16	25	5
-	1	-	-	-	1	4	2	3	2	4	1
8	5	16	7	18	17	189	-	37	-	169	-
175	126	155	214	273	314	2277	39	379	14	1317	14
52	71	62	73	77	114	639	-	83	-	314	-
1	3	8	9	6	7	849	15	214	4	748	-
21	13	21	28	49	46	228	51	61	16	351	59
19	4	14	5	8	13	124	4	18	-	45	1
17	10	12	25	13	22	111	3	28	-	79	4
1	2	2	1	2	2	9	-	-	-	11	-
182	315	203	115	107	76	807	18	131	5	733	10
-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
598	673	673	689	743	737	6356	168	1307	81	4815	113

Før **Benbrud** (Fractura) behandlede 142 Personer og kjendes 2 Dødsfald. Sædet var hos 134 følgende:

Fractura columnæ..... 1	Fractura radii 20	Fractura cruris..... 16
— costarum 17	— digit. manus . 8	— tibiæ 4
— claviculæ 15	— pelvis..... 2	— fibulæ..... 9
— scapulæ 1	— colli femoris . 13	— malleolorum . 4
— humeri 9	— femoris 7	— digit. pedis .. 2
— antibrachii ... 5	— patellæ.... 1	

Af **Luxationer** opføres 38 Tilfælde. Sædet er for 34 opgivet saaledes: L. maxillæ inf. 1, L. humeri 17, L. antibrachii 8, L. ulnæ 1, L. radii 2, L. digit. manus 3, L. femoris 2.

Liste over forskellige, behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:					
							1		2		3	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tønsberg.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.					Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	477	1	-	-	281	196	185	-	25	1	267	-
Fnat	205	-	65	59	49	32	34	-	42	-	129	-
Skurv	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Kjertelsyge	265	2	99	116	23	27	103	2	33	-	129	-
Rachit	108	2	52	49	7	-	27	1	17	1	64	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliær- tuberkulose	63	38	24	16	15	8	26	15	23	15	14	8
Lungetuberkulose	489	158	18	24	198	238	235	72	60	32	194	54
Kræft	102	65	1	-	50	49	51	39	11	12	40	14
Morbus Brightii	124	33	17	11	44	52	81	19	13	5	30	9
Blegsot og Anæmi	1416	1) ¹	66	264	41	1045	832	1	222	-	362	-
Livmodersygdomme	314	-	-	-	-	314	127	-	38	-	149	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1518	1	66	78	499	875	750	1	208	-	-	-
Ormesygdomme	22	-	7	11	1	3	22	-	-	-	560	-
Drankersygdomme	17	1	-	-	16	1	5	1	7	-	5	-
Struma	4	-	-	1	-	3	-	-	2	-	2	-
Brok	118	6	24	8	51	35	32	2	25	2	61	2
Luxationer	38	-	5	2	11	6	16	-	7	-	15	-
Frakturer	142	3	23	13	50	42	62	2	29	1	51	-

¹⁾ Anæmia perniciosa.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:				
			1		2	3	
			Tønsberg.		Hof.	Larvik.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.
Veneriske Saar	19	-	2	-	4	13	-
Syphilis, konstitutionel.	111	2	37	1	14	60	1
Gonorrhoe	147	-	66	-	5	76	-

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Tønsberg	499	72	168	331
Tønsberg By	66	6	22	44
Horten —	116	16	43	73
Aasgaardstrand —	-	-	-	-
Bygder	317	50	103	214
Hof	233	32	81	152
Holmestrand By	31	5	7	24
Svelviken —	22	5	6	16
Bygder	180	22	68	112
Larvik	307	54	113	194
Larvik By	168	27	59	109
Sandefjord —	34	4	19	15
Bygder	105	23	35	70
Jarlsberg og Larvik Amt.	1039	158	362	677
Deraf i Byer	437	63	156	281
— - Bygder	602	95	206	396

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes tilsammen 94, deraf 26 i Tønsberg Distrikt, 5 i Hof og 63 i Larvik. Indikationer og Udfald sees af omstaaende Tabel (se Side 58).

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af følgende Tabel (se Side 59).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1159 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 58,6.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 9 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsag for 7, deraf Barselfeber 5, Barselkrampe 2.

Obstetriciske Operationer i Jarlsberg og Larvik Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perforation.	Exviscera- tion.	Efterbyrds- operation.
	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.	Mødre.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	levende.	levende.	levende.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	67	¹⁾ 65	²⁾ 4	1	1	-	1	1	1	-	-
Bækkensneverhed	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	4	³⁾ 4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pandeleie	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	4	2	2	-	-	-	1	-
Hydrocefalisk Fosterhoved	-	-	-	-	-	-	-	-	⁵⁾ 2	-	-
Fremfald af Navlesnor	-	-	-	4	⁴⁾ 4	-	-	-	-	-	3
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	75	71	6	9	7	2	1	1	3	1	3
		77			9						

¹⁾ Deraf en Tvillingfødsel, hvor den ene Tvilling forløstes ved Tang, den anden ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen findes anført.

²⁾ Deraf en Tvillingfødsel, hvor 2den Tvilling var dødfødt. ³⁾ Deraf en Tvilling, hvilken er ikke anført, heller ikke noget om Fødselens Forløb for den ikke kunstig forløste Tvillings Vedkommende. ⁴⁾ Deraf To Tvillingfødsler; om Fødselsmaaden for de to ikke kunstig forløste Tvillinger er intet anført. ⁵⁾ Er mulig den samme Forretning, opført af to Læger (Larvik).

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hændel- ser.	ved Selv- mord.
Tønsberg	1286	40	734	136	11	7	15	4
Tønsberg By	220	5	96	16	2	-	2	-
Horten —	238	6	145	40	4	-	1	-
Aasgaardstrand —	8	-	5	-	-	-	1	-
Bygder	820	29	488	80	5	7	11	4
Hof	530	18	349	51	3	1	6	2
Holmestrand By	59	1	49	9	-	-	-	1
Svelviken —	24	2	21	5	-	1	-	-
Bygder	447	15	279	37	3	-	6	1
Larvik	984	34	558	100	9	1	8	-
Larvik By	348	11	191	47	4	-	2	-
Sandefjord —	135	4	59	14	3	-	1	-
Bygder	501	19	308	39	2	1	5	-
Jarlsberg og Larvik Amt ..	2800	92	1641	287	23	9	29	6
Deraf i Byer	1032	29	566	121	13	1	7	1
— Bygder	1768	63	1075	166	10	8	22	5

De hyppigste Dødsårsager var:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	158	63	95
Lungebetændelse	126	57	69
Alderdomssvaghed	72	29	43
Akut Bronchit	67	29	38
Kræft	65	22	43
Organisk Hjertesygdom	41	16	25
Hjerneslag	40	19	21
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	38	13	25
Diphtherit	36	9	27
Mæslinger	36	15	21
Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera	33	23	10
Morbus Brightii	33	17	16
Chronisk Bronchit	31	13	18

Angaaende **Veirliget** foreligger ingen Meddelelser fra noget af Amtets 3 Lægedistrikter.

Under **Levemaade** og **hygieniske Forhold** omtales kun extra Rengjøring af Byerne Tønsberg og Larvik samt andre Foranstaltninger i Anledning en befrygtet Epidemi af asiatisk Cholera. I Tønsberg blev ved Isolationslokalet opsat en Reck's Desinfektionsovn, ligesom Baderum og Vaskeri blev indrettet.

Badeindretninger. Badene i Holmestrand og Sandebugten var godt besøgte. Sandefjords og Larviks Bade var i Virksomhed. I Larvik By aabnedes i Mai et nyt Badehus for varme Karbade og Badstuebad. Det var meget godt besøgt baade i Sommer- og Vintermaanederne.

Amtet har 2 **Sygehuse**, Carl Johansværns militære Sygehus og et fælles Sygehus i Tønsberg for Amtet og denne By. Ved Fredriksværn er et Kyst-hospital for kjertelsyge Børn.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner, Antal Møder.	Kvarantænekommissioner, Antal Møder.	Retsmedicinske Forretninger.	Vaccinerede.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.				
Jarlsberg og Larvik Amt	17	1428	98	10	1859	18
Tønsberg	7	802	42 ¹⁾	4	1082	6
Hof	5	238	23 ²⁾	2	438	9
Larvik	5	388	33 ³⁾	4	339	3

¹⁾ Tønsberg 16, Horten 11, Aasgaardstrand 2, Andebu 1, Ramnes 1, Vaale 1, Borre 1, Sem 1, Nøtterø 2, Tjøme 2, Stokke 4. ²⁾ Holmestrand 8, Svelviken 3, Skoger 4, Strømmen 2, Botne 3, Hof 2, Sande 1. ³⁾ Larvik 19, Sandefjord 11, Sandeherred 1, Fredriksværn 2.

VI. Hedemarkens Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vakcinatorer.
Amtet		27507,72	120 386	37	4	45	39
1. Solør og Odalen ..		3492,38	32 625	8	1	9	9
	Kongsvinger, Kjøbstad	0,80	1 308	1) 3	1	1	-
	Vinger	494,44	4 938	1	-	2	2
	Eidskogen	641,00	5 793	1	-	1	2
	Søndre Odalen	525,76	6 851	1	-	1	1
	Nordre —	488,66	4 137	1	-	1	1
	Brandval	517,12	3 707	-	-	1	1
	Grue	824,60	5 891	1	-	2	2
2. Hedemarken		2688,24	42 638	13	2	11	8
	Hamar, Kjøbstad	1,11	4 013	4	2	1	-
	Vang		4 901	1	-	2	2
	Furnes	531,12	3 749	1	-	2	2
	Stange	338,82	6 678	2	-	2	2
	Romedal	385,46	4 630	1	-	1	1
	Løiten	368,07	4 705	1	-	1	-
	Nes	164,58	3 655	1	-	1	-
	Ringsaker	899,08	10 307	3	-	3	3
3. Søndre Østerdalen ..		3036,74	18 633	6	1	6	5
	Elverum	1366,06	7 857	3	1	2	1
	Vaaler	648,80	3 589	1	-	1	1
	Aasnes	604,88	4 272	1	-	3	3
	Hof	417,01	2 915	1	-		
4. Tryssil		3759,54	5 460	2	-	4	5
	Tryssil	3101,41	4 931	2	-	3	4
	Drevsjø Kapeldistrikt af øvre Rendalen		269	-	-	-	-
	Øvre Engerdalens Ka- peldistrikt af ytre Ren- dalen	658,13	260	-	-	1	1
5. Rendalen		7093,47	9 892	3	-	8	6
	Aamot	1326,08	3 384	1	-	3	2
	Stor-Elvedalen	1565,43	3 065	1	-	2	2
	Sollien	477,36	433	-	-	1	1
	Øvre Rendalen (Drevsjø Kapeldistrikt undtaget)		1 409	-	-	1	-
	Ytre Rendalen (øvre Engerdalens Kapeldi- strikt undtaget)	3 724,60	1 601	1	-	1	1

1) Deraf en ikke praktiserende. 2) Praktiserer ikke.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
6. Tønset		6398,71	10 330	5	-	7	6
	Lille-Elvedalen	2208,26	3 186	1	-	2	2
	Tønset	1126,97	3 062	2	-	3	2
	Tolgen Prestegjeld af Tolgen	2095,63	3 370	1	-	1	1
	Kvikne Sogn af Kvikne (fraregnet Inset An- nex)	967,85	712	1	-	1	1

Anm. Inset Annex til Kvikne med 542 Indbyggere hører til Opdals Lægedistrikt; en Del af Tolgen Herred (med 275 Indb.) hører til Røros Prestegjeld og til Røros Lægedistrikt — hvilke Distrikter begge tilhører Søndre Trondhjems Amt.

Opgaverne over Fladeindholdet af Trysil og Rendalen Lægedistrikter er kun tilnærmelsesvis rigtige.

Sundhedstilstanden betegnes i det Hele som mindre god, særlig i Aarets 1ste Halvdel; alene fra Rendalens Distrikt anføres den som god. Af epidemiske Sygdomme forekom særlig Influenza med ledsagende Lungebetændelse og Katarrher i Luftveiene, Diphtherit, Kighoste og Mæslinger.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2115 eller 17,6 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (120 300). I 1891 udgjorde den 16,4 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 64).

Typhoidfeber viser fremdeles yderst faa Angrebne, kun 5 for det hele Amt, deraf 4 i Hedemarkens og 1 i Tønset Distrikt; det sidstnævnte Tilfælde, der endte dødeligt, forekom i Tolgens Prestegjeld paa en Gaard, hvor for mange Aar siden Typhoidfeber gjentagne Gange brød ud paany med længere Mellemrum trods energisk Desinfektion. Gaardens Beboere siges at være saa velstaaende og renlige, som de bedre Bønder paa de Kanter pleier at være. Næstsidste og denne Gang angrebes alene Indflyttede. Smittestoffet antoges at maatte ligge i Jordbunden eller Drikkevandet. Gaardens Eier anbefaledes at skaffe sig anden Vandforsyning, ligesom saavidt mulig effektiv Desinfektion blev udført. (H. Bull).

Af **Cerebrospinalmeningit** forekom 5 Tilfælde med 4 Dødsfald i Hedemarkens Distrikt, deraf 4 i Nes Herred; her blev 3 Personer angrebne lige efter hinanden i 2 Huse i Øverlien, den fjerde Angrebne boede paa Gaarden Vold. Paa disse Steder har Sygdommen tidligere forekommet og altid, som ogsaa nu, i den saakaldte «Stavsjødal». (W. Holm).

Skarlagensfeber viser betydelig Tilbagegang i de Angrebnes Antal, men den anføres dog fremdeles fra alle Distrikter undtagen Tønsets. Fra søndre Østerdalens Distrikt omtales et Tilfælde, hvor Huden hos et Barn, der var angreben af Sygdommen, blev ganske haard og sprød, saa den brast istykker omkring alle Led, hvorunder Barnet led meget, men kom sig alligevel. (H. Dørum).

Mæslinger, der Aaret forud var begyndt at vise sig i Solør og Odalens samt Hedemarkens Distrikter synes i 1892 at have vundet adskillig Udbredning i Amtet. I Hedemarkens Distrikt herskede Epidemien særlig i Ringsaker og Nes Herreder. I søndre Østerdalens Distrikt optraadte de meget udbredt, men med mildt Forløb udover Høsten og Vinteren i Elverum. I Rendalens Distrikt begyndte de første Tilfælde at vise sig om Høsten antagelig med Smitteoverførelse fra Lilleelvedalen og antog udover Vinteren epidemisk Karakter. I Tønset Distrikt herskede de ligesaa i Aarets 2den Halvdel; de fleste Tilfælde kom ikke under Behandling.

Kighoste fortsatte fra 1891 som Epidemi i Hedemarkens Distrikt i Ringsaker, Nes, tildels Stange og forresten, om ikke epidemisk, over hele Distriktet; Forløbet var ganske godartet. I søndre Østerdalens Distrikt omtales den fra Hofs og Elverums Herreder som herskende i Aarets 1ste og 2det Kvartal, fortsat fra 1891, hvorefter den ophørte.

Diphtherit viser fremdeles Tilbagegang; i 1890 behandledes 1549 Tilfælde, i 1891 863 og i 1892 589. I Solør og Odalens Distrikt forekom Sygdommen hyppigst i søndre Odalen og Vinger samt Eidskogen. I sidstnævnte Herred var den meget ondartet idet de fleste af de Angrebne døde. I Hedemarkens Distrikt havde den i Ringsaker epidemisk Udbredning, ellers optraadte Tilfældene mere enkeltvis og spredte. Dens Karakter har ogsaa været noget mindre ondartet. Paa Amtssygehuset i Stange behandledes 104 Personer med 7 Dødsfald. Fra Ringsaker bemærkes, at Sygdommen der udbredtes for en stor Del ved Syge, som gik oppe og ude i den Formening, at de led af en simpel Halsbetændelse. Den viste en udtalt Tilbøielighed til at optræde gruppevis, tilsyneladende umotiveret, for derefter, naar den havde hersket i nogle Uger, atter at forsvinde eller kun at optræde spredt. (U. Bugge). I søndre Østerdalens Distrikt forekom den i Elverum Herred hele Aaret, særlig i Skovbyggerne, hvor der siges at være mest Fattigdom, størst Urenlighed og størst Ligegyldighed og Uvordenhed overfor Smitteoverførelse. Paabud respekteres ikke ligesom Sundhedspolitiets Effektivitet er lig 0. (H. M. Arentz). I Rendalens Distrikt forekom en mindre lokal Epidemi i en Del Pladse paa Vestsiden af Stjorsjøen i Oktober og November. Karakteren var mild; 3 Døde.

Kusma havde fremdeles, ligesom Aaret forud, ikke liden epidemisk Udbredning over hele Hedemarkens Distrikt i Aarets 1ste Halvdel. Fra Nes Herred omtales et let Tilfælde af Kusma hos en 12 Aar gammel Gut, hvorunder der pludselig opstod en fuldstændig Døvhed. Der var nogle svage Hjerne-symptomer, især Svindel, tilstede i 2 à 3 Maaneder, men Døvheden forblev uforandret. (W. Holm). I Romedal var Kusma ogsaa temmelig udbredt, men faa kom under Behandling. I Tryssil Distrikt var den heller ikke lidet udbredt, men forholdsvis faa behandledes.

Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit samt katarrhalsk og follikulær Angina viser omtrent samme Hyppighed som Aaret forud. Ligesom da, opfører fremdeles enkelte Læger de observerede Tilfælde af Influenza under akutte katarrhalske Tilfælde.

Influenza har været Aarets største Epidemi i dets første Maaneder. Der opføres ialt 3 442 Tilfælde mod 1 004 i 1891, ligesom Dødsfald, der direkte opføres under Influenza, er blevet den 5te hyppigste Dødsårsag i Amtet for 1892. I Solør og Odalens Distrikt var den katarrhalske Form den overveiende hyppigste. Det samme var Tilfældet i Hedemarkens Distrikt, om end Forløbet her tillige antog et mere nervøst eller adynamisk Præg. I Ringsaker Herred optraadte Øresygdomme især som Complication. Influenzaen var mere

I Hedemarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for Antal Behand- lede.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Typhoidfeber	5	1	5	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	1
Cerebrospinalmeningit	5	4	5	-	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-	1
Barsel-feber	40	12	38	2	5	1	1	7	1	3	1	6	2	1	8
Vandkopper	47	-	47	13	4	2	1	-	2	3	10	2	4	-	6
Skarlagensfeber	72	6	72	6	13	6	-	10	6	3	3	4	3	14	4
Mæslinger	354	6	354	23	11	20	20	18	15	21	13	14	46	103	50
Rosen	102	-	102	3	8	8	6	7	9	9	10	9	9	10	14
Kighoste	460	16	456	24	30	48	43	88	57	54	28	19	33	16	16
Diphtherit	589	108	589	80	48	57	45	20	43	45	31	22	52	84	62
Strubehoste	18	7	18	5	2	5	1	-	-	-	-	-	1	1	3
Kusma	159	-	156	10	5	18	15	35	17	4	10	11	8	19	4
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2411	64	2364	378	417	254	224	190	132	127	82	85	123	144	208
Katarrhalsk og follikulær Angina	817	-	805	83	65	62	38	71	61	54	59	52	69	90	101
Influenza	3442	81	3361	1163	1337	443	170	110	47	26	16	9	3	12	25
Lungebetændelse	939	121	939	111	143	119	108	110	50	42	20	23	51	78	84
Pleurit	145	5	140	20	16	14	11	12	14	9	10	8	6	12	8
Gigtfeber	168	5	158	14	9	17	19	7	8	18	14	9	10	16	17
Koldfeber	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	926	25	881	84	73	50	52	59	77	104	104	59	65	86	68
Blodgang	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skjærbug	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	10705	461	10492	2019	2186	1125	755	746	540	522	413	334	486	686	680

I Hedemarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:											
	1		2		3		4		5		6	
	Søler og Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Trysil.		Rendalen.		Tønset.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Cerebrospinalmeningit	-	-	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	7	1	10	6	13	1	3	1	7	3	-	-
Vandkopper	4	-	30	-	10	-	2	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	4	-	9	-	28	3	23	3	8	-	-	-
Mæslinger	29	-	86	4	87	1	3	-	11	-	138	1
Rosen	13	-	47	-	22	-	5	-	7	-	8	-
Kighoste	44	-	348	15	59	1	8	-	1	-	-	-
Diphtherit	87	35	303	39	85	16	1	-	42	6	71	12
Strubehoste	-	-	7	4	4	2	-	-	1	1	6	-
Kusma	14	-	104	-	17	-	22	-	-	-	2	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.	457	11	1012	20	528	19	66	1	222	6	126	7
Katarrhalsk og follikulær Angina	80	-	409	-	197	-	17	-	77	-	37	-
Influenza	873	38	1609	30	388	1	95	-	360	7	117	5
Lungebetændelse	99	17	333	41	303	39	45	6	43	8	116	10
Pleurit	27	3	56	1	11	1	15	-	20	-	16	-
Gigtfeber	37	3	63	1	28	-	11	-	23	-	6	1
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	225	6	370	7	182	8	21	1	80	3	48	-
Blodgang	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjerbug	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2005	114	4805	172	1962	92	338	12	903	34	692	37

Liste over forskellige,

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.	
	Tilfælde.	Dødsfald.				
			Md.	Kv.	Md.	Kv.
Chronisk Rheumatisme	400	1	2	2	223	173
Fnat.	645	-	150	154	161	143
Skurv.	5	-	1	1	1	2
Kjertelsyge	238	4	98	92	18	29
Rachit	157	6	93	61	1	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliær-						
tuberkulose	86	29	27	19	13	19
Lungetuberkulose	362	152	13	12	159	151
Kræft og Sarkom	150	1) 76	-	-	75	68
Morbus Brightii	118	25	8	6	47	54
Blegsot og Anæmi	1160	2) 4	52	152	86	853
Livmodersygdomme	273	-	-	1	-	272
Kardialgi, chronisk Gastrit og						
Dyspepsi	1747	10	73	72	741	842
Ormesygdomme	36	-	11	10	7	3
Drankersygdomme	24	2	1	-	-	23
Struma	44	-	1	1	9	33
Brok	145	4	29	8	56	43
Luxationer	59	-	9	2	30	14
Frakturer	280	2	32	18	162	68

¹⁾ Cancer 74, Sarcoma 2. ²⁾ Anæmia 3, Anæmia perniciosa 1.

ondartet end tidligere, saaat den betragtedes med Skræk af Befolkningen. Nervøse Former, som Intercostalneuralgier, Supraorbitalneuralgier, Migræne, Gastralgier, Abdominalneuralgier og Ischias nævnes som meget hyppige. I Nes Herred bredte Sygdommen sig fra nordvest mod sydost; paa Gaarden Holstad med Husmands-pladse havde den en udtalt typhøs Karakter med langvarigt Sygeleie og paa-følgende melankolsk Sindsstemning. I Romedals Herred kom et forholdsvis ringe Antal Angrebne under Behandling, idet Influenzaen der optraadte temmelig mildt; Complicationer, især Lungebetændelse, var hyppige, men ikke synderlig ondartede. De Døde var særlig gamle og svage Folk. Eftersygdomme var talrige, men som Regel ikke synderlig langvarige. I søndre Østerdalens Distrikt var den overordentlig udbredt og meget almindelig ledsaget af ondartede katarrhalske og bronchitiske Symptomer, ogsaa Lungebetændelse. Fra Aasnes Herred omtales Blødninger som et meget almindeligt ledsagende Symptom, saaledes fra Lungerne, Mavesækken, Tarmene, Urinorganerne, i Huden som Petechier. 3 pludselige Dødsfald under Hjernesymptomer indtraf hos unge kraftige Individder, sandsynlig paa Grund af Blødning i Hjernebinderne, der fandtes i et saadant

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:											
1		2		3		4		5		6	
Solør og Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Tryssil.		Rendalen.		Tønset.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
72	-	151	-	42	-	27	-	99	-	9	1
232	-	234	-	82	-	19	-	58	-	20	-
-	-	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-
61	-	71	1	25	-	23	1	37	-	21	2
27	1	52	2	9	-	17	-	41	1	11	2
13	6	31	8	13	9	2	-	13	6	14	-
98	45	118	46	44	25	25	6	56	16	21	14
43	23	55	29	19	17	4	-	22	5	7	2
31	7	39	8	21	6	9	3	10	-	8	1
260	-	482	1	179	2	29	-	147	1	63	-
76	-	98	-	26	-	28	-	35	-	10	-
477	8	638	1	272	-	68	-	190	-	102	1
29	-	2	-	5	-	-	-	-	-	-	-
9	1	7	-	2	-	-	-	4	1	2	-
6	-	21	-	6	-	2	-	9	-	-	-
33	-	47	1	23	1	11	-	20	1	11	1
14	-	19	-	10	-	4	-	7	-	5	-
78	-	118	2	35	-	10	-	25	-	14	-

Tilfælde, som obduceredes. (Joh. Steenberg). Til Elverum⁷ antages Smitten bragt ved Julegjester fra Kristiania; Sygdommen udbredte sig med flyvende Fart over Bygden og viste sig mere ondartet end tidligere; de, som da havde ligget syge af Influenza, syntes nu at være ligemeget om ikke mere udsatte for at faa den igjen. (H. Dørum). Fra Tryssil Distrikt omtales den ogsaa som meget udbredt i Aarets 3 første Maaneder med de vanlige ledsagende Lungebetændelser, rheumatiske og neuralgiske Smerter og efterfølgende langvarig Mathed. Fra Tønset Distrikt bemærkes, at Influenza der ikke var saa hyppig som de nærmest foregaaende Aar.

Lungebetændelse viser betydelig Forøgelse i de Angrebnes Antal, hvad der maa tilskrives Sygdommens hyppige Optræden under Influenzaepidemien, dels som Complication, dels som Eftersygdom. Fra Aasnes, søndre Østerdalens Distrikt, bemærkes, at 2 til 3 Patienter samtidig eller med kort Mellemrum forekom i samme Hus eller i samme tætbebyggede Grænd, saaat Lægen ansaa det utvivlsomt, at en smitsom Form af Sygdommen forelaa. I et Tilfælde var Smittekilden omtrent 1 Mil borte og tydelig paaviselig, idet en Moder og hendes Datter

besøgte en af Lungebetændelse lidende Kone i Nabobygden Hof. 5 Dage efter angrebes begge samtidig af Lungebetændelse uden at noget refrigerium var gaaet iforveien. (J. Steenberg). Fra Hof Herred omtales ogsaa, at Sygdommen paa et Par Steder havde en udtalt epidemisk Karakter.

Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera. I Aasnes Herred, søndre Østerdalens Distrikt, forekom gjennem alle Aarets Maaneder en hel Del Tilfælde af en akut Gastro-Enterit med Brækninger og Diarrhoe. Enkelte Tilfælde frembød Symptomer paa rene Choleraanfald med rigelige, vandige, farveløse eller svagt blakkede Udtømmelser, tør, skrumpen Hud, Læggekrampe og Convulsioner. Andre Tilfælde lignede mere Dysenteri med Tarmløbninger og yderst plagsomme Tenesmer. Nogen bestemt Smittekilde kunde ikke paavises, specielt ikke Forurensning af Drikkevand eller Næringsmidler. (J. Steenberg). I Rendalens Distrikt fik i Juli 3 Børn i 4 til 6 Aars Alderen Gastro-Enterit efter Nydelsen af raa Smaafisk, som de selv havde fisket et Par Dage iforveien. Det yngste af Børnene døde i Løbet af faa Timer. (W. Wille).

Katarrhalsk Icterus forekom i Aasnes Herred, søndre Østerdalens Distrikt over hele Bygden med en Mængde spredte Tilfælde dels som Eftersygdom efter den ovenfor omtalte Gastro-Enterit, dels uafhængig af denne med et i det Hele let Forløb.

Miltbrand optraadte i Ringsaker Herred, Hedemarkens Distrikt paa 3 Gaarde. Paa den ene af disse angrebes en voxen Mand, der havde beskæftiget sig med en af Miltbrand død Ko. Han helbrededes. (U. Bugge).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Fordeling paa Lægedistrikterne:				
		1	2	3	4	5
		Solør og Odalen.	Hedemarken.	Søndre Østerdalens.	Trysil.	Rendalen.
		Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.
Veneriske Saar	11	5	3	1	-	2
Syphilis, konstitutionel.	33	23	10	-	-	-
Gonorrhoe.....	76	26	21	23	5	1

I Eidskogen, Solør og Odalens Distrikt, forekom en mindre Epidemi af Syphilis omkring Magnor Station. Hvor stort Antallet af Tilfældene var, kan ikke siges, da kun de allerfærreste kom under Behandling hjemme eller fra Hjemmet blev sendte til Amtssygehuset, ligesom Sygdommens Oprindelse heller ikke bestemt lod sig constatere. Muligheden af Smitte fra Kristiania omtales, hvor flere desuden søgte Læge uden at Sundhedskommissionen paa Hjemstedet havde Kundskab derom. En saadan Person blev anmeldt og straffet, fordi han mod bedre Vidende under sin Sygdom havde pleiet Omgang med og smittet flere Piger. (H. L. Juell).

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede **Sygdomme**, hid-sættes foranstaaende Tabel (se Side 66 og 67).

Fnat viste sig fremdeles i Solør og Odalen med et stort Antal Tilfælde over det hele Distrikt. I Hedemarkens Distrikt viste den ogsaa en

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter:	Opgivne Dødsårsager:			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Solør og Odalen.....	292	45	114	178
Kongsvinger.....	11	3	4	7
Bygder.....	281	42	110	171
Hedemarken.....	399	46	172	227
Hamar.....	53	7	19	34
Bygder.....	346	39	153	193
Søndre Østerdalen.....	197	25	92	105
Tryssil.....	48	6	12	36
Rendalen.....	107	16	34	73
Tønset.....	124	14	37	87
Hedemarkens Amt.....	1167	152	461	706
Deraf i Byer.....	64	10	23	41
— Bygder.....	1103	142	438	665

hyppig og jævn Forekomst især i Ringsaker. I Aasnes Herred, søndre Østerdalens Distrikt forekom ogsaa Tilfælde af Fnat, men Lægen føler sig overbevist om, at Sygdommen har været almindeligere udbredt; Folk holdt den hemmelig og kurerede sig selv ved hjemmelavet Wienersalve og Bad. I Hof Herred optraadte den temmelig hyppigt, ofte i smaa Epidemier i den ene Grænd efter den anden. I Tryssil siges den ogsaa i den senere Tid at have faaet langt større Udbredning.

Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde 13,0 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager og 21,5 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 15,6 pCt. og 24,4 pCt. og for Bygderne 12,9 pCt. og 21,4 pCt. Se forresten ovenstaaende Tabel. Fra søndre Odalen i Solør og Odalens Distrikt omtales en ung Mand, ca. 20 Aar, der paa Rigshospitalet havde gennemgaaet Tuberkulinbehandling og hos hvem det dengang saa ud som om Helbredelse var indtraadt. Recidivet optraadte som en galloperende Strube-Lungetæring og han døde. (C. Müller).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** (Hernia) opføres 145 Tilfælde med 4 kjendte Dødsfald. Sædet er opgivet for 117 saaledes: Hernia inguinalis 83, Hernia cruralis 16, Hernia umbilicalis 16, Hernia ventralis 2. Distriktslægen i Rendalen bemærker i Anledning af 4 observerede Tilfælde af incarcererede Brok hos Kvinder, at disse i Regelen gaar med Brok i lange Tider, saalænge de ikke merker nogen væsentlig Ulempe deraf, uden at aabenbare det for Nogen, end ikke for sine Mænd. Denne Hemmeligholdelse antages at komme af, at de anser det for en Skam at have Brok, omtrent som om det var venerisk Sygdom. Samme Erfaring havde han ogsaa gjort paa andre Kanter af Landet. (W. Wille).

Obstetriciske Operationer i Hedemarkens Amt.

Indikation.	Tangforløsning.		Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Partus præmaturus artificialis.			Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Børn.	Mødre.		Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.		Børn.	Mødre.	Mødre.
	levende.	levende.	lev.	død.	dødf.	død.	dødf.	levende.	lev.	dødf.	levende.	levende.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	30	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	3	-	-	-	-	-	⁵⁾ 1	1	-	⁷⁾ 2	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	¹⁾ 1	1	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tumor muralis uteri	-	-	-	-	-	³⁾ 1	⁴⁾ 1	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydramnios	-	-	-	-	-	-	-	1	-	⁶⁾ 2	-	-
Isseleie med Panden fortil	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	2	-	²⁾ 2	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	38	38	2	1	3	1	1	2	1	2	2	6
			3						3			

¹⁾ Død uforløst, Dødsårsag Blødning. Fosteret dødt. ²⁾ Deraf en 2den Tvilling, om 1ste intet anført. ³⁾ Dødsårsag Barselfeber. ⁴⁾ Dødfødt. ⁵⁾ I 36te Uge; Konen 5te gang fødende var forløst paa samme Maade i 1885, 1887 og 1890, alle Børn lever. ⁶⁾ Der blev ogsaa gjort Vending, men uden Angivelse, om denne skede paa begge de dødfødte Tvillinger eller paa hvilken af dem. ⁷⁾ I et Tilfælde tillige Barselkrampe.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter:	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bær- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Solør og Odalen	867	22	511	63	5	2	4	6	2
Kongsvinger	32	-	16	2	-	-	-	1	-
Bygder	835	22	495	61	5	2	4	5	2
Hedemarken	1322	35	856	144	20	9	13	10	2
Hamar	139	2	60	12	2	2	-	1	-
Bygder	1183	33	796	132	18	7	13	9	2
Søndre Østerdalen	551	6	365	54	6	4	1	1	1
Tryssil	172	5	66	17	1	1	3	-	-
Rendalen	303	8	143	25	1	3	3	1	1
Tønset	259	5	166	32	5	1	5	-	1
Gaarde af Tolgens Herred ¹⁾	6	-	2	-	-	-	-	-	-
Inset Annex af Kvikne ²⁾	15	1	6	-	-	-	-	-	-
Hedemarkens Amt	3495	82	2115	335	38	20	29	18	7
Deraf i Byer	171	2	76	14	2	2	-	2	-
— Bygder	3324	80	2039	321	36	18	29	16	7

¹⁾ Tilhører Røros Distrikt af søndre Trondhjems Amt. ²⁾ Tilhører Opdals Distrikt i søndre Trondhjems Amt.

For **Benbrud** (Fractura) behandledes 280 Tilfælde og kjendes 2 Dødsfald. Sædet er for 223 opgivet saaledes:

Fractura cranii	4	Fractura humeri	11	Fractura patellæ	1
— maxillæ sup.	1	— antibrachii	9	— cruris	20
— — inf.	1	— ulnæ	1	— tibiæ	7
— columnæ	1	— radii	34	— fibulæ	20
— claviculæ	7	— digitor. manus	1	— malleolor.	6
— scapulæ	4	— colli femoris .	11	— digitor. pedis .	3
— costæ	62	— femoris	19		

For **Luxationer** behandledes 59 Tilfælde. Sædet var hos 51 følgende: L. claviculæ 1, L. humeri 36, L. antibrachii 6, L. radii 3, L. ulnæ 2, L. pollicis 2, L. femoris 1.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes 52, deraf i Solør og Odalens Distrikt 12, i Hedemarkens 27, i søndre Østerdalens 5, i Tryssil 2, i Rendalens 2, i Tønsets 4. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 70. En Bærskone døde uforløst i Grue Herred, Solør og Odalens Distrikt. Lægen kom først i Dødsøjeblikket; der var placenta prævia og Blødning tilstede. Der blev gjort Vending paa Fosteret, som sandsynlig først ekstraheredes efter Moderens Død; det var allerede dødt.

Fødte og Døde (se Tabel Side 71).

For det hele Amt bliver saaledes et Overskud af 1380 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:60,5.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 20 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsag for 13, hvoraf 12 døde af Barsel-feber, 1 af Livmoderblødning.

De hyppigste Dødsårsager var:

Dødsårsag.	Ialt.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	152	10	142
Lungebetændelse	121	6	115
Diphtherit	108	4	104
Alderdomssvaghed	106	3	103
Influenza	81	7	74
Kræft	76	5	71
Akut Bronchit.	64	2	62
Organisk Hjertesygdom.	39	4	35
Chronisk Bronchit.	37	2	35
Hjerneslag	36	2	34
Hjernebetændelse	29	1	28
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	29	-	29

Veirliget. Efter de noget sparsomme Meddelelser, der foreligger, synes Vinteren at have været kold, Vaaren kom sent, var dels kold, dels nogenlunde mild (Tryssil), Sommeren og Høsten kold og regnfuld.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Solør og Odalens Distrikt siges Ædruelighedstilstanden at være betydelig bedre og der gjøres Alt, for at lægge Landbefolkningen Hindringer iveien for at erholde berusende Drikke. I Brandval, Eidskogen og nordre Odalen er Øl ikke nogetsteds at erholde, end ikke paa Stationerne, og i søndre Odalen skal kun Reisende kunne faa denne Vare, medens Forholdet i Grue er ved det gamle, idet Brændevinshandelen paa Kirkenæs først ophører ved en gammel Rettighedshavers Død. (H. L. Juell).

Sygehuse. Foruden Amtssygehuset i Stange findes et kommunalt Sygehus i Hamar og i Nærheden af Byen paa Gaarden Aker et lidet privat Sygehus. I Kongsvinger findes ligeledes et lidet privat Sygehus. I Hamar By er oprettet en Desinfektionsanstalt med Ovn efter Recks System; den benyttes baade af Byen og de omliggende Landdistrikter.

Bade. Paa Hamar findes en Badeindretning, der benyttes flittig hele Aaret. Desuden er der indrettet et Skolebad ved Gymnasiet. Et Badehus ved Mjøsen benyttes meget i Sommermaanederne.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner, Antal Møder.	Vakci- nerede.	Rets- medicinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.			
Hedemarkens Amt	25	4810	58	2712	32
Solør og Odalen	5	1173	¹⁾ 7	744	14
Hedemarken	7	1647	²⁾ 24	1126	7
Søndre Østerdalen	5	1121	³⁾ 9	374	7
Tryssil	1	99	⁴⁾ 4	64	2
Rendalen	4	668	⁵⁾ 8	216	-
Tønset	3	102	⁶⁾ 6	188	2

¹⁾ Kongsvinger 2, Brandval 1, søndre Odalen 3, Grue 1. ²⁾ Hamar 16, Ringsaker 5, Vang 2, Stange 1. ³⁾ Vaaler 2, Elverum 5, Hof 1, Aasnes 1. ⁴⁾ Tryssil 4. ⁵⁾ Aamot 1, Storelvedalen 1, øvre Rendalen 2, ytre Rendalen 4. ⁶⁾ Tønset 2, Kvikne 1, Lillelvedalen 2, Tolgen 1.

Fra Tryssil bemærkes, at der paa Grund af Distriktets store Udstrækning har været indrømmet enkelte Hjelpevaksinatører Tilladelse til at vaksinere kun hvert 2det Aar. I Lillelvedalens Hovedsogn blev ikke vakcineret paa Grund af Diphtherit i Hjelpevaksinatørens Hjem. I Foldalen maatte Vaccinationen standse paa Grund af Mæslingeepidemien og paa Kvikne paa Grund af Hjelpevaksinatricens Sygdom.

VII. Kristians Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpe- vaksinatører.
Amtet		25362,50	108 579	31	2	41	37
1. Hadeland og Land		2 948,24	24 186	7	-	10	7
	Jevnaker	444,09	6 192	1	-	5	2
	Gran	837,98	8 634	3	-	2	2
	Søndre Land	781,35	4 846	2	-	1	1
	Nordre —	884,82	4 514	1	-	2	2

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. 1ste Jan. Indb. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordnødre.	Hjælpe- vaksinater.
2. Søndre Valdres		2 495,38	10 059	5	-	4	5
	Søndre Aurdal	1 453,07	5 153	3	-	2	3
	Nordre —	1 042,31	4 906	2	-	2	2
3. Nordre Valdres		2 943,32	7 103	2	-	4	4
	Østre Slidre	869,59	2 285	-	-	1	1
	Vestre —	467,37	2 652	2	-	1	1
	Vang	1 606,45	2 166	-	-	2	2
4. Toten		1 483,89	23 916	8	1	7	7
	Gjøvik, Kjøbstad	0,94	1 861	3	1	1	1
	Østre Toten	402,57	7 127	3	-	2	2
	Vestre —	415,05	6 125	1	-	2	2
	Vardal	261,59	3 833	-	-	-	-
	Biri	403,74	4 391	1	-	2	2
5. Faaberg		2 359,26	15 337	4	1	5	4
	Lillehammer, Kjøb- stad	2,25	1 861	2	1	1	-
	Faaberg	478,02	5 127	-	-	1	1
	Øier	689,22	3 125	1	-	1	1
	Østre Gausdal	223,29	2 833	1	-	1	1
	Vestre —	966,48	2 391	-	-	1	1
6. Ringebu		3 166,69	11 659	2	-	3	3
	Ringebu	1 256,27	4 262	-	-	1	1
	Søndre Fron	547,04	3 042	1	-	1	1
	Nordre —	1 363,38	4 355	1	-	1	1
7. Lom		5 799,56	9 770	2	-	4	4
	Lom	1 948,35	2 865	1	-	1	1
	Skiaaker	2 154,70	2 483	-	-	1	1
	Vaage (undtagen Sels Annex)	1 696,51	4 422	1	-	2	2
8. Lesje		4 166,16	6 594	1	-	4	3
	Lesje	2 277,95	2 700	-	-	2	1
	Dovre	1 442,17	2 109	1	-	1	1
	Sels Annex af Vaage .	446,04	1 740	-	-	1	1

Sundhedstilstanden synes i Amtets sydlige Distrikter, Hadeland og Land, Toten og Distrikterne i Valdres at have været mindre god, hvorimod den i Gulbrandsdalens Distrikter opgives at have været tilfredsstillende. Af epidemiske Sygdomme forekom særlig Influenza, Diphtherit, Kighoste og Mæslinger samt akut Katarrh i Luftveiene.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1867 eller 17,2 pro mille af den tilstedeværende, beregnede Middelfolkemængde (108 500). I 1891 var den 16,0 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægenes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 76 og 77).

Exanthematisk Typhus optraadte ogsaa dette Aar i Loms Distrikt paa 3 lige ved hinanden liggende Steder i Nordherred i Vaage Hovedsogn. 4 Tilfælde kom under Behandling, men muligens har flere paa Gaarden Høgberget lidt af Sygdommen, før denne kom til Lægens Kundskab. Om Smittekilden foreligger ingen Oplysninger. (M. Øvergaard).

Typhoidfeber forekom med 45 Tilfælde, deraf de fleste (32) i nordre Valdres Distrikt, hvor der i August til Oktober optraadte 2 lokale Epidemier, den ene i vestre Slidre paa Lohme, hvor flere Gaarde hentede sit Drikkevand fra en Brønd ikke langt nedenfor Kirkegaarden, den anden i December i østre Slidre. (L. Jansen).

Af **Cerebrospinalmeningit** forekom et dødeligt endende Tilfælde i Lesje Distrikt.

Af **Skarlagensfeber** anføres mindre end Halvparten Angrebne mod Aaret forud. Den optraadte ogsaa kun i Hadeland og Lands, Totens, Loms og Lesje Distrikter. De fleste Tilfælde forekom i Hadeland og Lands Distrikt, men fik dog ingen større Udbredning.

Mæslinger optraadte fra Mai i Jevnaker og Gran og blev i Juli indførte til søndre Land i Hadeland og Lands Distrikt. Sygdommen var meget udbredt og viste sig ondartet med flere Dødsfald. Mod Slutningen af Aaret herskede den ogsaa i Vang i nordre Valdres Distrikt.

Kighoste viser en større epidemisk Udbredning. I Hadeland og Lands Distrikt var der saaledes mange Angrebne i Jevnaker, Gran og Torpen Sogn af nordre Land; den fulgte flere Steder efter Mæslingerne. I søndre Valdres Distrikt var der mange flere Angrebne, end der kom under Behandling. I nordre Valdres Distrikt herskede den samtidig med Mæslingerne. I Faaberg Distrikt gik Sygdommen Gaard imellem udover Høsten, men kun faa kom under Behandling. Fra Ringebu og Lesje Distrikter anføres tilsammen kun 4 Tilfælde; i Loms Distrikt var den en Fortsættelse af Epidemien Aaret forud, men forekom, saavidt vidstes, kun i Skiaaker; de færreste kom under Behandling.

Diphtherit opføres med et lidt mindre Antal Angrebne end Aaret forud og med noget mindre Dødelighed; fra de tre nordligste Distrikter Ringebu, Lom og Lesje omtales den ikke. I Hadeland og Lands Distrikt forekom nogle faa Tilfælde i søndre og nordre Land; i Jevnaker var de i Aarets første 9 Maaneder spredte væsentlig om Randsfjord Station og Brugene ved Moelven. I Gran forekom den i 10 Maaneder væsentlig i Hovedsognet omkring den sydlige Ende af Jaren. I søndre Valdres Distrikt fortsatte Sygdommen fra 1891, men holdt sig næsten udelukkende til nordre Aurdal, kun faa Tilfælde viste sig i Bægnadalen og Bagn. I nordre Valdres Distrikt kunde den tidligere herskende Epidemi ansees ophørt, idet kun enkelte sporadiske og lette Tilfælde forekom. I Totens Distrikt synes Sygdommen at have været mest udbredt, idet derfra anføres tilsammen 243 Tilfælde med 40 Døde; den herskede ifølge Distriktslægens Opgave i Aarets sidste Maaneder særlig i Balke Annex. Epidemilazarethene var i Virksomhed. I Faaberg Distrikt forekom spredte Tilfælde uden egentlig epidemisk Udbredning. De fleste Tilfælde iagttoges i Distriktets mest afsidesliggende Dalføre Saksumdalen inden en liden Skolekreds nordligst i

I Kristians Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

76

	Ialt kjendte		Tiden er op- given for An- tal Be- hand- lede.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Exanthematisk Typhus	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	47	4	46	1	-	2	3	4	-	2	9	6	8	1	10
Cerebrospinalmeningit	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	24	6	18	5	2	-	1	-	1	2	1	-	-	2	4
Vandkopper	50	-	50	3	6	1	1	-	14	2	2	1	1	8	11
Skarlagensfeber	113	1	100	7	16	-	10	14	31	7	6	5	2	1	1
Røde Hunde	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	173	14	173	11	3	6	5	5	23	44	9	17	9	16	25
Rosen	88	4	81	5	7	3	8	6	10	10	5	5	4	7	11
Kighoste	499	18	495	20	41	36	50	35	62	50	15	20	26	50	90
Diphtherit	418	89	413	47	24	28	13	31	56	50	27	20	41	42	34
Strubehoste	17	7	16	2	3	4	-	2	-	1	2	1	-	1	-
Kusma	147	-	147	21	37	39	15	13	7	-	2	1	2	5	5
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2220	46	2174	453	356	258	206	159	125	101	67	70	77	152	150
Katarrhalsk og follikulær Angina	561	-	531	52	35	35	38	41	49	31	66	23	28	79	54
Influenza	2589	53	2468	1284	890	182	63	10	4	4	-	3	1	8	19
Lungebetændelse	743	118	704	107	96	93	91	91	44	35	15	22	19	51	40
Pleurit	139	3	130	16	17	15	10	13	13	5	8	9	8	10	6
Gigtfeber	214	3	207	25	16	15	21	24	18	14	8	17	12	22	15
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	676	4	672	35	42	34	38	33	53	117	103	75	59	40	43
Blodgang	21	1	21	-	-	-	-	-	3	1	1	11	-	1	4
Skjærbug	5	1	5	1	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	1
Tilsammen	8751	373	8453	2095	1591	752	573	483	514	476	346	307	297	496	523

Kristians Amt. 1892.

Kristians Amt anmeldte epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Hadeland og Land.		Søndre Valdres.		Nordre Valdres.		Toten.		Faaberg.		Ringebu.		Lom.		Lesje.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Typhoidfeber.....	1	-	3	-	32	1	6	3	4	-	-	-	1	-	-	-
Cerebrospinalmeningit.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Barsel-feber.....	2	1	3	1	-	-	10	2	4	-	2	1	2	-	1	1
Vandkopper.....	11	-	-	-	-	-	39	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber.....	86	1	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	3	-	12	-
Røde Hunde.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger.....	103	12	4	1	20	1	41	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Rosen.....	32	-	8	-	3	2	21	1	18	1	2	-	4	-	-	-
Kighoste.....	115	-	93	3	41	6	160	9	86	-	3	-	-	-	1	-
Diphtherit.....	63	20	82	23	11	-	243	40	19	6	-	-	-	-	-	-
Strubehoste.....	5	1	-	-	-	-	6	3	5	3	-	-	1	-	-	-
Kusma.....	14	-	2	-	1	-	120	-	10	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.....	682	20	142	-	71	1	542	3	643	18	81	2	44	2	15	-
Katarrhalsk og follikulær Angina.....	109	-	62	-	27	-	189	-	131	-	29	-	11	-	3	-
Influenza.....	761	20	340	3	93	5	682	10	458	7	122	2	64	-	69	6
Lungebetændelse.....	203	42	48	6	65	7	244	31	70	11	61	11	34	7	18	3
Pleurit.....	41	1	9	-	6	-	32	-	31	-	11	1	5	1	4	-
Gigtfeber.....	47	-	23	-	25	-	43	-	53	3	17	-	2	-	4	-
Koldfeber.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera.....	143	1	28	-	28	-	175	-	242	3	33	-	11	-	16	-
Blodgang.....	11	-	-	-	-	-	7	1	-	-	-	-	-	-	3	-
Skjørbug.....	1	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2431	119	847	37	423	23	2577	104	1779	52	361	17	186	10	147	11

Liste over forskellige,

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Hadeland og Land.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	543	-	3	2	373	153	125	-
Fnat	328	-	87	85	95	61	95	-
Skurv	11	-	2	3	3	3	7	-
Kjertelsyge	216	4	78	78	21	33	53	2
Rachit	257	6	145	108	2	1	32	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliær- tuberkulose	78	36	23	22	15	16	9	6
Lungetuberkulose	294	83	6	13	127	135	49	26
Kræft og Sarkom	136	*) 76	-	-	70	65	28	17
Morbus Brightii	122	38	7	7	61	44	43	15
Blegspot og Anæmi	1159	1	27	110	72	949	235	-
Livmodersygdomme	230	-	-	-	-	230	44	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1489	3	46	77	616	729	301	-
Ormesygdomme	56	-	17	27	7	5	9	-
Drankersygdomme	7	-	-	-	7	-	-	-
Struma	115	-	1	7	2	105	19	-
Brok	133	2	24	9	58	37	33	1
Luxationer	51	-	4	3	21	13	10	-
Frakturer	241	2	28	21	104	69	62	1

1) Deraf er 251 Tilfælde anførte af en privat praktiserende Læge paa Gjøvik. 2) Deraf Tilfælde anførte af en privat praktiserende Læge paa Gjøvik. *) Deraf Cancer 72,

Dalen. Skolen lukkedes en kort Tid. Fra Saksumdalen bragtes Sygdommen over til Hovedsognet i Faaberg til Gaarden Onsum, hvor 2 Tilfælde viste sig. I Gausdal forekom 4 sporadiske Tilfælde.

Kusma synes at have været en Del udbredt i Totens Distrikt, hvorfra anføres 120 Tilfælde.

Akut Katarrh i Luftveiene og **Bronchit** samt **katarrhalsk** og **follikulær Angina** var noget hyppigere end Aaret forud, hvortil den herskende Influenzaepidemi rimeligvis har bidraget,

Influenza opføres med over 3 Gange saa mange Tilfælde som i 1891. I Hadeland og Lands Distrikt viste den sig allerede i December Aaret forud med enkelte spredte, lettere Tilfælde, men i Januar optraadte den omtrent samtidigt over det hele Distrikt og med en hidtil ukjendt Voldsomhed. Epidemien varede omtrent 2 Maaneder, men Tilfælde forekom helt til Juni. I Oktober begyndte den paany og vedvarede til Aarets Udgang (Kolbjørnsen og C. Støren). Den samme store Udbredelse omtales ogsaa fra søndre Valdres Distrikt, hvor Sygdommen heller ikke ansaaes standset før i Juni. I Brufat Sogn optraadte

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:													
2		3		4		5		6		7		8	
Søndre Valdres.		Nordre Valdres.		Toten.		Faaberg.		Ringebu.		Lom.		Lesje.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
14	-	11	-	¹⁾ 289	-	78	-	13	-	12	-	1	-
44	-	25	-	80	-	54	-	26	-	4	-	-	-
1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
6	-	39	1	57	-	24	1	15	-	20	-	2	-
13	-	16	1	²⁾ 163	2	23	-	6	3	3	-	1	-
7	2	7	1	30	21	10	1	8	2	3	3	4	-
31	4	19	5	104	17	31	9	25	7	24	11	11	4
4	3	11	5	32	13	25	22	16	8	14	3	6	5
4	3	7	4	43	9	8	2	7	3	8	-	2	2
35	1	88	-	³⁾ 477	-	188	-	55	-	49	-	32	-
23	-	17	-	73	-	40	-	11	-	13	-	9	-
60	-	65	-	384	1	447	-	87	-	105	-	40	2
-	-	-	-	42	-	-	-	5	-	-	-	-	-
-	-	-	-	3	-	4	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	83	-	6	-	2	-	2	-	2	-
3	-	13	-	42	-	15	-	8	-	8	-	11	1
3	-	3	-	13	-	12	-	5	-	2	-	3	-
13	-	23	-	52	-	50	1	17	-	13	-	11	-

er 146 Tilfælde anførte af en privat praktiserende Læge paa Gjøvik. ³⁾ Deraf er 380 Sarcoma 4.

den først og viste en voldsommere Karakter end i Bagn og Reinli Sogne, der er skilte fra det førstnævnte ved en temmelig høi og 1 Mil bred Aasstrækning (C. S. Bergh). I Totens Distrikt fortsatte Influenza fra Aaret forud og herskede de første Maaneder af 1892. I Faaberg Distrikt forekom den særlig i og omkring Lillehammer; den betegnes som meget plagsom ved sine Eftersygdomme, væsentlig af nervøs Natur. Flere Gange iagttoges udprægede Stemningsanomalier, et Par Gange ligefrem Sindssygdom som direkte Følge. Almuen havde god Rede paa dens helsenedbrydende Følger, hvorfor Lægesøgningen for Sygdommen var betydelig øget mod i tidligere Aar. (J. Torp). I Ringebu Distrikt angreb den næsten alle Bosteder og varede til ud i April. I Loms Distrikt kom kun faa under Lægebehandling; i Lesje Distrikt havde den i Aarets første Maaneder en meget stor Udbredelse.

Lungebetændelse var noget hyppigere end i 1891, hvad der for en Del tilskrives Complication med Influenza.

Akut Diarrhoe og **indenlandsk Cholera** var adskillig hyppigere end Aaret forud. Fra nordre Land i Hadeland og Lands Distrikt omtales en

Epidemi af Gastroenterit fra September til Juletider i Torpen, hvor den skulde være begyndt i Sognets nordligste Del og langsomt være skredet frem sydoover. Den strenge Kulde ved Juletider synes at have bragt Sygdommen til at ophøre. (E. Hoff). Fra Ringebu Distrikt berettes, at akut Diarrhoe forekom hyppigst i Høstmaanederne og var forbundet med sterk Feber. Den udbrød først paa Sætrene, særligt de, der laa i Turistruten og under Indhøstningen af Kveerne angrebes ofte hele Arbeidsstyrken fra enkelte Gaarde. Det hændte ogsaa, at Budeierne kom syge hjem fra Sætrene og bragte Smitten med sig. (I. Holst). Distriktslægen i Loms Distrikt nævner ogsaa, at han havde hørt omtale en epidemisk Diarrhoe paa Sætrene og Fjeldstuerne.

Blodgang. Af denne Sygdom indtraf 11 Tilfælde i September paa 2 Steder i Brandbu, Hadeland og Lands Distrikt. En Kone fra en nærliggende Gaard, der skulde pleie de først angrebne Syge, blev selv syg efter 2 Timers Ophold i Huset og overførte Sygdommen til sit Hjem, hvor 4 Personer indsygnede. Varigheden var 6 til 8 Dage. Smittekilden kjendtes ikke. (C. Støren).

Icterus optraadte i Lesje Distrikt det hele Aar med en næsten epidemisk Karakter.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af disse Sygdomme sees af nedenstaaende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikter:				
		1	2	3	4	5
		Hadeland og Land.	Nordre Valdres.	Toten.	Faaberg.	Ringebu.
		Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.
Veneriske Saar	5	-	-	-	5	-
Syphilis, konstitutionel	8	1	-	4	1	2
— , hereditær	1	-	-	-	1	-
Gonorrhoe	22	-	5	6	11	-

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede Sygdomme, henvises til Tabel Side 78 og 79.

Fnat siges at være almindelig over hele vestre Toten. (A. M. Andersen). I Loms Distrikt omtales den som ikke nogen sjelden Lidelse, men den kommer sjelden under Behandling uagtet Distriktslægens Bestræbelser for, at saa kunde ske.

Kjertelsyge nævnes som en meget almindelig Sygdom i Loms Distrikt, dog neppe saa almindelig, som det antages af Almuen, der imod Sygdommen anvender Tran, som den kjøber hos Handelsmændene i Bygden.

Lungetuberkulose. Fra søndre Valdres Distrikt berettes, at et usædvanligt stort Antal nye Tilfælde af Phthisis pulmonum iagttoges i Aarets 1ste Halvdel i søndre Aurdals Herred. Muligheden for Indførsel af Smittestof fra de tæringssyge Sommergjester, der uden Kontrol tager Ophold paa Pensionater i Bygderne, omtales. Smitteoverførelse under saadanne Forhold kunde konstateres. (C. S. Bergh). Fra Ringebu nævnes ogsaa det øgede Antal Tæringssyge i Distriktet. Det falder vanskeligt at bringe Befolkningen til at tro paa Sygdommens Smitsomhed. (I. Holst). Dødsfald af Lungetuberkulose for det hele Amt vil sees af Tabel paa næste Side. De udgjorde for Amtet 8,2 pCt. af

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Hadeland og Land.....	275	26	119	156
Søndre Valdres.....	62	4	37	25
Nordre —	94	5	23	71
Toten	238	17	104	134
Gjøvik By.....	30	2	20	10
Bygder.....	208	15	84	124
Faaberg	168	9	52	116
Lillehammer By.....	16	-	12	4
Bygder.....	152	9	40	112
Ringebu	79	7	17	62
Lom	56	11	10	46
Lesje	35	4	11	24
Kristians Amt	1007	83	373	634
Deraf i Byer	46	2	32	14
— - Bygder	961	81	341	620

samtlige ved Sygdom forårsagede, kjendte Dødsårsager og 13,1 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 4,3 pCt. og 14,3 pCt. og i Bygderne 8,4 pCt. og 13,0 pCt.

Sindssyge. Om Amtets Sindssyge se den almindelige Beretning. I Sindsygekolonien i Faaberg Distrikt forpleiedes i 1892 45 udenbygds Patienter. Af disse døde en, en anden, en Epileptiker, dræbte sig selv. (J. Torp).

Et Tilfælde af **Myxødem** iagttoges paa Lillehammer hos en Maler, 68 Aar, der blev syg Vinteren 1891. (J. Torp).

For **Brok** (Hernia) behandledes 133 Tilfælde og kjendes 2 Dødsfald. Sædet var hos 131 følgende: Hernia ingvinalis 90, Hernia cruralis 18, Hernia umbilicalis 19, Hernia abdominalis 4.

Af **Benbrud** (Fractura) opgives 241 Tilfælde og kjendes 2 Dødsfald. Sædet var hos 240 følgende:

Fractura cranii.....	4	Fractura antibrachii.....	14
— ossium nasi.....	1	— ulnæ.....	5
— maxillæ sup.....	1	— radii.....	35
— — inf.....	3	— digitor. manus.....	7
— claviculæ.....	15	— colli femoris.....	13
— process. spinosi.....	1	— femoris.....	19
— scapulæ.....	3	— cruris.....	24
— sterni.....	2	— tibiæ.....	5
— costar.....	49	— fibulæ.....	13
— humeri.....	16	— malleolor.....	10

Obstetriciske Operationer i Kristians Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.		Partus præmaturus artificialis.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.
	levende.	lev.	dødf.	levende.	levende.	levende.	levende.	levende.	levende.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	27	¹⁾ 26	2	1	1	-	-	-	-
Bækkensneverhed	2	2	-	-	-	³⁾ 1	1	2	-
Barselkrampe	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Stort Foster	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	-	-	-	1	²⁾ 2	-	-	-	-
Fremfalden Arm	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Tilsammen	34	31	4	4	5	1	1	2	6
		35							

¹⁾ Deraf 1 Tvillingfødsel. ²⁾ Tvillingfødsel. ³⁾ I 32te Uge.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Hadeland og Land....	716	14	413	60	2	4	4	1	-
Søndre Valdres.....	291	1	172	28	3	1	1	-	-
Nordre —	172	4	108	23	1	1	1	-	-
Toten	725	12	447	81	7	1	1	1	1
Gjøvik By.....	46	2	35	7	-	-	-	-	1
Bygder	679	10	412	74	7	1	1	1	-
Faaberg	385	8	290	32	6	1	4	3	1
Lillehammer By.....	50	-	32	5	-	-	1	-	-
Bygder	335	8	258	27	6	1	3	3	1
Ringebu	295	5	172	17	2	1	2	-	-
Lom	254	4	152	31	2	-	-	-	-
Lesje.....	157	2	113	22	3	2	-	1	-
Kristians Amt	2995	50	1867	294	26	11	13	6	2
Deraf i Byer	96	2	67	12	-	-	1	-	1
— Bygder	2899	48	1800	282	26	11	12	6	1

For **Luxationer** behandledes 51 Individuer. Sædet var følgende: L. maxillæ inf. 1, L. humeri 31, L. antibrachii 9, L. radii 5, L. ulnæ 1, L. manus 3, L. pedis 1.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes 49, deraf i Hadeland og Lands Distrikt 14, i søndre Valdres 2, i nordre Valdres 3, i Toten 8, Faaberg 12, Ringebu 1, Lom 7, Lesje 2. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 82.

Antallet af **Fødte og Døde**, se ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver saaledes et Overskud af 1128 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:62,4.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 11 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsag for 9, hvoraf 6 af Barsel-feber, 2 af Barselkrampe, 1 af Lungebetændelse.

De hyppigst opgivne **Dødsårsager** sees af Tabel Side 84.

De hyppigste Dødsårsager var:

Dødsårsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungebetændelse.....	118	9	109
Alderdomssvaghed	97	1	96
Diphtherit	89	6	83
Lungetuberkulose	83	2	81
Kræft og Sarkom	76	3	73
Influenza.....	53	1	52
Akut Bronchit.....	46	6	40
Organisk Hjertesygdom.....	45	1	44
Nyresygdom	38	2	36
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	36	1	35
Hjernebetændelse	33	1	32
Hjerneslag	30	1	29

Veirliget. Tabel Side 85 giver Oplysning om meteorologiske Forholde paa Gaarden Granlien i vestre Slidre, 307 Meter over Havet, efter Distriktslæge Printz's Iagttagelser.

Angaaende **Levemaade** og **hygieniske Forholde** meldes kun fra Faaberg Distrikt om en Del Ulemper, der følger med det nye Jernbaneanlæg. Saaledes forekom Udbredelse af venerisk Smitte i en Del Tilfælde; Sædeligheden siges ikke at staa høiere, end at Bygdens Piger af den lavere Klasse friskt væk indlader sig med Arbeiderne, hvoraf Sygdom og uægte Børn er Følgen. Lillehammer Gader er særlig paa Lønningsdage Scene for megen Drukkenskab og anden Raahed, medens Arbeiderne inden sine Kvarterer i Almindelighed opfører sig upaaklageligt. (J. Torp).

Sygehuse. Kristians Amts Sygehus er beliggende paa Lillehammer. Af Epidemilazarether findes 1 paa østre og 1 paa vestre Toten; i det første har i 1892 været indlagt 69 Syge, deraf led 1 af Typhoidfeber, de øvrige af Diphtherit og Croup. I «Doktor Torps Sygehjem» paa Lillehammer var i 1892 forpleiet 22 Patienter; af disse var 6 fra Sverige. 4 udgik helbredede. Sanatorierne i Gausdal, paa Tonsaasen og paa Breidablik i søndre Valdres fortsatte sin Virksomhed, det paa Tonsaasen ogsaa i Vintermaanederne.

Kvaksalvere synes at nyde adskillig Søgning i Loms Distrikt, hvor der i Skiaaker findes en tidligere militær Sygeoppasser samt Jordemoderens Mand, der begge praktiserer. I Lom antages Jordemoderen selv at optræde som Kvaksalverske. Af omreisende Kvaksalvere haves en tidligere militær Sygeoppasser fra Fron foruden flere andre. (J. Brunes).

Badeindretninger. Ved de 3 Sanatorier findes Indretninger for kolde og varme Bade.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Veirliget paa Granheim i vestre Slidre.

Maaned.	Temperatur (C).					Antal Dage med										Sky- dæk- ke. ¹⁾	Nedbør. Millim.
	Middel- Temp.	Maxi- mum.	Dag.	Mini- mum.	Dag.	Regn.	Sne.	Slud.	Taage.	Frost.	Skyet.	Klart.	Storm.	Stille.			
Januar	÷ 13,0	1,2	30te	÷ 31,0	19de	0	10	0	2	31	8	6	3	18	5,8	14,5	
Februar	÷ 9,7	6,6	10de	÷ 21,6	19de	1	10	0	0	28	10	2	1	17	6,3	17,0	
Marts	÷ 4,4	7,8	30te	÷ 24,2	2den	1	10	0	2	29	10	5	4	9	5,5	15,1	
April	3,3	12,6	6te	÷ 10,0	14de	1	5	3	0	19	7	3	3	2	5,7	21,4	
Mai	7,3	17,0	31te	÷ 5,1	6te	10	2	1	0	12	11	5	0	4	6,0	20,7	
Juni	12,4	18,5	23de	÷ 1,5	11te	14	0	0	0	1	9	3	1	0	6,4	42,0	
Juli	15,4	22,5	28de	3,0	7de	11	0	0	0	0	8	5	0	1	5,3	61,9	
August	12,5	21,7	22de	0,5	30te	19	0	0	1	0	13	0	1	5	7,5	111,0	
September	8,3	13,8	22de	÷ 2,0	29de	16	0	1	2	4	10	3	4	8	6,4	76,9	
Oktober	2,8	11,4	1ste	÷ 11,0	26de	10	4	1	1	16	19	3	0	14	7,4	72,8	
November	÷ 2,3	6,6	9de	÷ 17,5	26de	4	7	1	4	23	18	1	2	16	7,8	62,2	
December	÷ 10,7	3,6	17de	÷ 24,0	31te	1	10	1	2	31	8	7	1	16	5,4	26,5	
Det hele Aar ..	1,8	22,5	28de Juli.	÷ 31,0	19de Januar.	88	58	8	14	194	131	43	20	110	6,3	542,0	

Til Sammenligning kan anføres, at det Normale for de foregaaende 21 Aar var:

2,4	-	-	-	-	81	52	7	18	198	105	43	12	65	5,8	558,8
-----	---	---	---	---	----	----	---	----	-----	-----	----	----	----	-----	-------

¹⁾ Klart = 0,0 overskyet = 10,0.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner, Antal Møder.	Vakci- nerede.	Rets- medicinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.			
Kristians Amt	24	3134	60	2704	15
Hadeland og Land	5	1007	¹⁾ 11	698	3
Søndre Valdres	3	126	²⁾ 3	^{**) 187}	1
Nordre —	1	61	³⁾ 5	128	1
Toten	5	^{*) 786}	⁴⁾ 9	589	2
Faaberg	3	506	⁵⁾ 17	363	6
Ringebu	3	375	⁶⁾ 2	300	1
Lom	2	179	⁷⁾ 3	226	.
Lesje	2	94	⁸⁾ 10	213	1

¹⁾ Søndre Land 2, Gran 4, Jevnaker 3, nordre Land 2. ²⁾ Nordre Aurdal 2, søndre Aurdal 1. ³⁾ Vang 1, vestre Slidre 2, østre Slidre 2. ⁴⁾ Gjøvik 4, østre Toten 1, vestre Toten 1, Vardal 1, Biri 2. ⁵⁾ Lillehammer 9, østre Gausdal 2, vestre Gausdal 2, Øier 2, Faaberg 2. ⁶⁾ Ringebu 1, søndre Fron 1. ⁷⁾ Skiaaker 1, Lom 1, Vaage 1. ⁸⁾ Lesje 3, Dovre 7.

^{*)} Deraf opføres 362 af en privat praktiserende Læge paa Gjøvik. ^{**) I nordre Aurdal ingen Vaccination paa Grund af Diphtherit.}

Fra Lom's Distrikt berettes, at fattige Syge understøttes og bortsættes enten helt for Mel eller for lidt Penge og Resten Mel; Melet taxtsættes angivelig over sin Værdi. En fattig sindssyg Kone var saaledes bortsat for 22 Vog Mel samt 10 Kr. i Penge, foruden at hun havde et Kaar paa 8 Vog Korn. (J. Brunes).

VIII. Bratsberg Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		15189,10	91 410	33	6	43	37
1. Skien		1 066,24	30 162	9	3	16	6
	Skien, Kjøbstad	2,13	8 959	4	2	5	.
	Porsgrund —	1,26	3 841	2	.	2	.
	Brevik —	0,76	1 993	2	1	1	.
	Eidanger	139,50	3 451	.	.	1	1
	Solum	317,82	5 529	1	.	5	3
	Gjerpen	380,91	5 538	.	.	¹⁾ 1	1
	Slemdal	223,86	851	.	.	1	1

¹⁾ Bor i Skien By.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordnødre.	Hjælpe- vaksinører.
2. Kragerø		1 650,41	22 934	8	2	7	5
	Kragerø, Kjøbstad..	1,17	5 492	5	2	1	-
	Langesund, Ladested..	0,88	1 230	1	-	-	-
	Stathelle	0,24	345	-	-	-	-
	Bamle	286,83	5 375	1	-	2	2
	Sannikedal	196,83	2 493	-	-	1	1
	Skaatø	109,61	3 948	-	-	1 ¹⁾	1
	Drangedal	1 054,85	4 051	1	-	2	1
3. Hollen		1 141,81	12 137	6	1	5	5
	Hollen	257,54	3 837	3	-	2	1
	Lunde	259,65	2 540	-	-	1	1
	Bø	281,06	2 646	1	-	1	1
	Saude	342,06	3 114	2	-	1	2
4. Sauland		1 716,04	6 795	3	-	4	5
	Hitterdal	407,44	3 155	2	-	2	1
	Hjartdal	891,84	2 397	1	-	1	2
	Gransherred	416,76	1 243	-	-	1	2
5. Kviteseid		2 256,07	7 890	2	-	4	6
	Seljord	665,83	3 147	1	-	1	3
	Kviteseid	712,08	3 115	1	-	1	1
	Nissedal	878,16	1 628	-	-	2	2
6. Laardal		4 214,11	7 952	4	-	5	5
	Laardal	287,76	1 328	2	-	1	1
	Fyresdal	1 253,19	1 902	-	-	1	1
	Mø	694,49	2 181	1	-	1	1
	Vinje	1 215,87	1 751	1	-	1	1
	Rauland (Møsstrandens Sogn undtaget)	762,80	790	-	-	1	1
7. Tinn		3 144,42	3 540	1	-	2	5
	Tinn	1 774,36	2 516	1	-	1	3
	Hovin	302,46	876	-	-	1	1
	Møsstrandens Sogn af Rauland	1 067,80	148	-	-	-	1

¹⁾ Bor i Kragerø By.

Sundhedstilstanden betegnes som god undtagen i Skiens og Kviteseid Distrikter, hvor Epidemier af Influenza, akut Diarrhoe, Diphtherit, Katarrh i Luftveiene, tildels Lungebetændelse har forringet den noget. Antallet af kjendte Tilfælde af epidemiske Sygdomme er for hele Amtet større end Aaret forud (9301 mod 7991), hvilket dog væsentligst synes at skyldes en Mæslinge-epidemi, der særlig herskede i Skiens og Kragerø Distrikter, samt for en

I Bratsberg Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er op- given for An- tal Be- hand- lede.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Typhoidfeber	17	3	17	-	-	-	-	1	7	4	2	-	1	2	-
Barselfeber	18	5	14	1	2	-	2	-	4	2	1	-	-	2	-
Vandkopper	127	-	127	5	4	14	5	9	3	1	7	8	12	16	43
Skarlagensfeber	23	-	23	6	3	1	1	1	-	3	3	1	2	-	2
Røde Hunde	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Mæslinger	1162	24	1158	6	25	33	212	466	275	85	18	8	7	12	11
Rosen	88	2	88	13	4	6	5	11	8	5	6	4	11	5	10
Kighoste	81	6	81	5	6	14	12	12	10	4	8	3	3	-	4
Diphtherit	254	43	253	9	23	6	17	32	31	35	25	6	11	38	20
Strubehoste	6	3	6	-	2	-	1	-	-	-	-	1	1	1	-
Kusma	282	-	282	22	24	71	46	48	36	13	5	10	4	3	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2511	36	2510	289	305	318	264	231	147	128	96	111	176	198	247
Katarrhalsk og follikulær Angina	816	-	816	73	64	62	46	54	73	52	63	58	72	95	104
Influenza	1801	41	1795	1001	529	158	20	16	6	1	-	-	-	48	16
Lungebetændelse	584	72	575	79	67	61	64	72	44	39	12	29	28	32	48
Pleurit	129	4	129	8	10	14	11	16	13	12	9	14	7	9	6
Gigtfeber	116	4	116	10	6	9	7	15	13	15	7	12	5	7	10
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe, akut, og indenlandsk Cholera	1276	37	1275	53	75	82	67	67	90	182	281	186	64	77	51
Blodgang	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skjærbug	4	1	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	9301	281	9273	1580	1149	849	782	1051	760	582	543	456	404	545	572

I Bratsberg Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:													
	1		2		3		4		5		6		7	
	Skien.		Kragerø.		Hollen.		Sauland.		Kviteseid.		Laardal.		Tinn.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	6	1	11	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	6	4	5	1	1	-	1	-	3	-	2	-	-	-
Vandkopper	55	-	59	-	-	-	8	-	1	-	4	-	-	-
Skarlagensfeber	14	-	1	-	-	-	3	-	2	-	3	-	-	-
Røde Hunde	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Mæslinger	597	4	500	17	13	-	14	-	15	-	-	-	23	3
Rosen	53	2	16	-	5	-	5	-	3	-	4	-	2	-
Kighoste	14	-	58	6	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherit	181	35	7	1	11	1	1	-	10	2	44	4	-	-
Strubehoste	2	1	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	129	-	113	-	21	-	17	-	-	-	2	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	1381	14	779	10	131	6	32	3	67	1	87	1	34	1
Katarrhalsk og follikulær Angina	479	-	218	-	39	-	15	-	23	-	33	-	9	-
Influenza	1053	18	600	14	35	1	18	1	73	3	22	4	-	-
Lungebetændelse	361	34	118	16	31	6	12	2	35	11	22	3	5	-
Pleurit	66	2	25	1	8	-	7	-	7	1	12	-	4	-
Gigtfeber	51	2	28	-	10	-	8	1	9	-	6	1	4	-
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe, akut, og indenlandsk Cholera	649	23	487	12	41	1	6	-	28	1	54	-	11	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-
Tilsammen	5098	140	3031	81	347	16	156	7	276	19	301	14	92	4

mindre Del Forøgelsen af Tilfælde af Diphtherit, Lungebetændelse og akut Diarrhoe.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1592 eller 17,2 pro mille af den beregnede, tilstedeværende Middelbefolkning (92 500). I 1891 var den 16,1 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes foranstaaende efter Lægenes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 88 og 89).

Typhoidfeber opføres med tilsammen 17 Tilfælde, samtlige fra Skiens og Kragerø Distrikter. I Skiens Distrikt forekom en liden Epidemi paa Graaten i Solum, nær Exerцерpladsen Graatemoen, hvor Sygdommen dog ved de trufne Foranstaltninger indskrænkedes til 3 Huse, der laa ved Siden af hinanden. Den varede fra Juni Maaned udover Høsten. Af de 11 Tilfælde i Kragerø Distrikt forekom de 6 i Kragerø By, hvoraf 4 i samme Hus.

Vandkopper forekom i Skiens og Kragerø Distrikter.

Af **Skarlagensfeber** kjendes blot 23 Tilfælde i det hele Amt, de fleste i Skiens Distrikt, hvor 7 forekom i Skien By, 7 i Landdistriktet. Sygdommen kan ikke sees at have forekommet i Hollens og Tinns Distrikter.

Mæslinger, af hvilke der Aaret forud anføres kun ganske faa Tilfælde i Skiens og Kragerø Distrikter, optraadte i 1892 epidemisk i Amtet og opføres fra samtlige Distrikter undtagen Laardals. I Skiens Distrikt varede Epidemien fra April til Midten af Juli baade i Skien By og omliggende Herreder. I Februar kom den til Kragerø Distrikt til Strandstedet Kil i Sannikedal, 1 Mils Vei fra Kragerø; derfra udbredte den sig fra Slutningen af Marts over Sannikedal, Drangedal, Skaatø, Bamble og Kragerø By. I Drangedal holdt Epidemien sig hele Aaret, i de øvrige Herreder og i Kragerø By standsede den ved Udgangen af Juli. Der indtraf adskillige Dødsfald af Sygdommen. I Saudland begyndte Epidemien i Februar i Lilleherred, hvorhen Smitten antages bragt ved en Skolegut fra Kristiania, der kom fra mæslingesmittet Hus. I August og September herskede den i Hjartdals Hovedsogn, hvorhen Smitten antages bragt ved Soldater fra Graatemoen ved Skien, i November og December i Gransherred. Forløbet var mildt, intet Dødsfald af Sygdommen kjendtes. I Kviteseid Distrikt skal den især have været udbredt i Seljord udover Sommeren og Høsten. Smitten antages bragt fra Kristiania ved hjemvendende Trænsoldater. Til Tinns Distrikt kom Sygdommen i August formentlig indført ved Soldater fra Graatemoen. Da den ikke havde været i Distriktet paa antagelig 15 Aar, blev saagodtsom alle Børn og ikke faa Voxne angrebne. Epidemien var ikke forbi ved Aarets Udgang. Forløbet var let, kun faa kom under Behandling.

Af **Kighoste** opføres tilsammen 81 Tilfælde med 6 Dødsfald fra Skiens, Kragerø og Saulands Distrikter.

Af **Diphtherit** forekom det dobbelte Antal Tilfælde mod Aaret forud; Sygdommen anføres fra alle Distrikter undtagen Tinns. De fleste Tilfælde optraadte i Skiens og Laardals Distrikter. I Skiens Distrikt herskede den saagodtsom hele Aaret idet den viste sig snart her snart der og dannede Epidemier paa forskjellige Steder, der dog for det meste ikke omfattede talrige Tilfælde, men kunde være temmelig ondartede, saaledes f. Ex. i et Hus paa Høiset-hagen i Slemdal, hvor af 6 Angrebne de 4 døde. I Skien By optraadte de fleste Tilfælde i Mai, November og December. En ikke ringe Del af Arbeiderfamiliernes Syge behandledes i Skiens Epidemilazareth. I Brevik herskede en ondartet Epidemi fra April til Juni; af 18 Angrebne døde 6. Sygdommen begyndte først hos en Familie i Bydelen Trosvig, hvor af 6 angrebne Børn de

3 døde allerede i de 2 første Døgn. Herfra udbredte den sig til 3 Nabohuse og enkelte andre Steder i Byen. Da disse Tilfælde indtraf blandt Eleverne i 2 bestemte Klasser paa Folkeskolen, blev disse afstængte en Tid og hele Skolen desinficeret. I Kragerø forekom ingen epidemisk Optræden. Fra Sauland omtales flere Tilfælde af Paralyser, der skulde være opstaaede efter «ondt i Halsen» og sandsynlig skyldtes Diphtherit. Til Kviteseid førtes Sygdommen ved et Taterfølge til et Hus i Sunbygden; Tateren med Kone og Barn var syge. I et andet Hus, hvor Følget lige forud havde tilbragt en Nat, blev en Person, der havde benyttet den syge Taters Tobakspibe, angrebet af Diphtherit. I Marts forekom 4 Tilfælde i Vraadal, hvorhen Smitten antages bragt ved en Dukke, der var foræret et Barn fra et Hus, hvor Sygdommen var sidst i 1891. (I. Heidenreich). I Laardals Distrikt synes der at have hersket flere mindre Husepidemier med delvis Forplantning til Nabolaget. I en enkelt Grænd antoges Smitten at skrive sig fra Klæder, solgte efter 2 af Diphtherit døde Børn, uagtet de skulde være kogte i 1 Time. I de øvrige Tilfælde kunde Smittekilden ikke med Sikkerhed paavises. Forat uskadeliggjøre af Diphtheritsyge benyttede Skindfælder, forelagdes Vedkommende Valget mellem enten at opbrænde Skindfælden og derfor modtage i Erstatning indtil 4 Kr. eller at desinficere den paa opgiven Maade og derfor modtage i Erstatning 4 Kr. Alle havde hidindtil valgt at brænde Fælden. En ny Skindfæld koster i Laardal 8 à 16 Kr., en brugt 2 à 12 Kr. — Diphtheritsmittede Gulve, der paa Grund af Slid, Huller og Sprækker m. m. ikke godt egnede sig til Maling eller Indsætning med varm Linolie foresloges udtagne, opbrændte og erstattede med nyt Gulv paa frivillig Bekostning af Eierne, af Fattigkassen eller af Naboerne. Lykkedes dette, leveredes fri Maling paa Amtets Bekostning; i modsat Fald maatte man efter den almindelige, forudgaaede Rensning nøie sig med Indsætning af varm Linolie i det gamle Gulv eller delvis Erstatning af dette med Jordgulv. (O. Prydz).

Kusma forekom epidemisk i Skiens og Kragerø Distrikter. I Skiens Distrikt begyndte den i Januar og ophørte mod Slutningen af Juli. I Hitterdal i Saulands Distrikt forekom den især i 1ste Halvaar og var der forbunden med stærke Symptomer fra Nervesystemet og i flere Tilfælde med Albuminuri. (J. Helmers).

Af akut **Katarrh i Luftveiene** og **Bronchit** opføres et lidt større, af **katarrhalsk** og **follikulær Angina** omtrent det samme Antal Angrebne som i 1891; **Influenzatilfældenes** Antal er igjen lidt mindre. De sidste optraadte som Fortsættelse fra 1891 i Aarets første Maaneder. De synes i Saulands Distrikt ikke at have været talrige, medens de i Kviteseid Distrikt vare talrigere og tillige mere ondartede end Aaret forud.

Lungebetændelse var noget hyppigere end Aaret forud i flere Distrikter, tildels foranlediget ved samtidig optrædende Influenza, som hvis Complication den oftere forekom.

Pleurit og **Gigtfeber** optraadte med vanlig Hyppighed.

Akut Diarrhoe og **indenlandsk Cholera** var noget hyppigere end Aaret forud.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af omstaaende Tabel (se Side 93).

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede forskellige **Sygdomme**, henvises til Tabel Side 92.

Fnat. I Saulands Distrikt var Skabsalve noget hyppigere efterspurgt end tidligere. I Laardals Distrikt er paa Amtets Bekostning i 1892 udleveret Medicin mod Skab til 74 Familier.

Liste over forskellige, behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:															
							1		2		3		4		5		6		7			
	Tilfælde.	Dødsfald.					Md.	Kv.	Md.	Kv.	Skien.		Kragerø.		Hollen.		Sauland.		Kvites- eid.		Laardal.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.					Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme	307	-	6	4	172	125	61	-	101	-	34	-	18	-	27	-	56	-	10	-		
Fnat	222	-	36	46	42	40	47	-	94	-	2	-	14	-	54	-	1) 7	-	4	-		
Skurv	14	-	5	6	2	1	4	-	1	-	1	-	4	-	4	-	-	-	-	-		
Kjertelsyge	292	3	91	128	28	43	85	1	94	-	35	-	17	-	43	2	15	-	3	-		
Rachit	159	1	80	78	-	-	60	-	43	1	11	-	8	-	8	-	23	-	6	-		
Tuberkuløse Betændelser og																						
Miliærtuberkulose	132	53	41	29	22	35	43	27	38	17	7	5	3	2	17	1	20	1	4	-		
Lungetuberkulose	453	189	23	33	154	194	163	51	140	70	51	20	24	17	30	16	29	7	16	8		
Kræft og Sarkom	148	74	-	-	81	49	47	30	40	23	12	4	6	1	19	11	22	3	2	2		
Morbus Brightii	136	31	17	6	41	67	52	9	33	15	12	-	10	3	13	2	14	2	2	-		
Blegsot og Anæmi	1140	-	36	159	43	883	408	-	346	-	49	-	70	-	129	-	90	-	48	-		
Livmodersygdomme	220	-	-	1	-	219	101	-	48	-	15	-	16	-	10	-	27	-	3	-		
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi.	1136	4	23	38	453	621	361	-	353	1	40	-	74	1	98	-	160	-	50	2		
Ormesygdomme	28	-	4	17	4	1	1	-	23	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-		
Drankersygdomme	30	1	-	-	29	1	16	-	7	1	-	-	1	-	2	-	2	-	-	-		
Struma	27	-	-	3	1	23	8	-	3	-	3	-	1	-	1	-	11	-	-	-		
Brøk	112	1	23	6	60	18	38	-	36	-	13	-	6	1	2	-	11	-	6	-		
Luxationer	41	-	5	-	15	8	9	-	10	-	4	-	10	-	4	-	3	-	1	-		
Frakturer	160	3	23	6	81	27	52	-	68	3	10	-	14	-	8	-	7	-	1	-		

¹⁾ Desuden 74 Familier, hvis Medlemmer led af Sygdommen.

Veneriske Sygdomme.

Sygdomme.	Tils. Behandlede.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
		1	2	3	4	5	6
		Skien.	Kragerø.	Hollen.	Sauland.	Kviteseid.	Laardal.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	2	2	-	-	-	-	-
Syphilis, konstitutionel	46	32	11	3	-	-	-
Gonorrhoe.....	75	36	27	-	3	6	3

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Skien.....	381	51	140	241
Skien By	162	25	74	88
Porsgrund -	58	6	18	40
Brevik -	44	7	11	33
Bygder	117	13	37	80
Kragerø	317	70	81	236
Kragerø By	106	17	32	74
Langesund -	23	4	9	14
Stathelle -	10	-	3	7
Bygder	178	49	37	141
Hollen	80	20	16	64
Sauland	60	17	7	53
Kviteseid	100	16	19	81
Laardal	45	7	14	31
Tinn	42	8	4	38
Bratsberg Amt.....	1025	189	281	744
Deraf i Byer	403	59	147	256
— - Bygder	622	130	134	488

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 18,4 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager og 25,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 14,6 pCt. og 23,0 pCt. og for Bygderne 20,9 pCt. og 26,6 pCt. Se forøvrigt ovenstaaende Tabel.

Angaaende Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer i Bratsberg Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Embryo-tomi.	Efterbyrds-operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer ..	36	¹⁾ 1	35	²⁾ 2	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og placenta prævia.....	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2
Trange udvendige Fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Sædeleie.....	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Pandeleie.....	-	-	-	-	1	-	⁴⁾ 1	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	5	³⁾ 2	3	-	-	-	-
Forsømt Tverleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁵⁾ 1	-
Fremfald af Navlesnor.....	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Uopgivet Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁶⁾ 1	-
Tilsammen	43	1	41	3	10	3	7	1	1	2	10
	48		44			10		2			

¹⁾ Dødsårsag Embolia pulmon. ²⁾ Hos et Foster Navlesnoren om Halsen og Moderkagen løs. ³⁾ Hos et Foster tillige fremfalden Arm. ⁴⁾ Tillige fremfalden Arm. ⁵⁾ 2den Tvilling, 1ste var dødfødt. ⁶⁾ Mutilation af levende Barn. Forgjæves Tangforsøg. Urinblæren kunde ikke tømmes med Katheter. Fare for Konens Liv.

Fødte og Døde.

Lægedistrikterne.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Skien	968	28	615	131	5	8	15	-
Skien By	315	7	204	51	1	5	6	-
Porsgrund	121	1	66	9	1	1	1	-
Brevik	59	4	48	9	-	-	1	-
Bygder	473	16	297	62	3	2	7	-
Kragerø	691	26	398	71	3	2	20	1
Kragerø By	157	6	109	17	1	2	3	-
Langesund	34	3	32	5	-	-	8	-
Stathelle	10	1	11	5	-	-	1	-
Bygder	490	16	246	44	2	-	8	1
Hollen	347	10	177	20	2	2	2	-
Sauland	185	2	119	16	-	-	1	-
Kviteseid	186	11	122	14	1	2	4	1
Laardal	206	5	109	16	1	-	3	-
Tinn	96	7	52	3	2	-	5	-
Bratsberg Amt	2679	89	1592	271	14	14	50	2
Deraf i Byer	696	22	470	96	3	8	20	-
— Bygder	1983	67	1122	175	11	6	30	2

For **Brok** (Hernia) behandledes 112 Personer og kjendes 1 Dødsfald. Sædet var hos 111 følgende: Hernia inguinalis 85, Hernia cruralis 12, Hernia umbilicalis 11, Hernia epigastrica 1, Hernia ventriculi 1, Hernia abdominis 1.

Af **Benbrud** (Fractura) opgives 160 Tilfælde og kjendes 3 Dødsfald. Sædet var hos 159 følgende:

Fractura cranii	7	Fractura digit. manus	4
— ossium faciei	2	— pelvis	1
— columnæ	1	— colli femoris	7
— costarum	24	— femoris	11
— scapulæ	2	— cruris	16
— claviculæ	10	— tibiæ	6
— humeri	13	— fibulæ	11
— antibrachii	6	— malleoli	6
— radii	30	— digitor. pedis	2

For **Luxationer** behandledes 41 Personer. Sædet var følgende: Luxatio maxillæ inf. 3, Luxatio claviculæ 1, Luxatio humeri 20, Luxatio antibrachii 7, Luxatio digitor 5, Luxatio femoris 4, Luxatio pedis 1.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 67, deraf i Skien Distrikt 34, i Kragerø 19, i Hollen 5, i Sauland 2, i Kviteseid 2, i Laardal 1, i Tinn 4. Indikationer og Udfald sees af Tabel paa Side 94.

Antal af **Fødte** og **Døde** sees af foranstaaende Tabel Side 95.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1087 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 59,4.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 14 Kvinder paa Barselseng. Af Lægerne opgives Dødsaaarsagen for 10 saaledes: Barselkrampe 3, Emboli 1, Barselfeber 5, Livmoderblødning 1.

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	189	59	130
Kræft	74	31	43
Alderdomssvaghed	72	23	49
Lungebetændelse	72	29	43
Tuberkulose Betændelser og Miliærtuberkulose	53	19	34
Organisk Hjertesygdom	50	15	35
Hjerneslag	46	17	29
Diphtherit	43	23	20
Influenza	41	19	22
Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera.....	37	27	10
Akut Bronchit	36	19	17
Chronisk —	36	10	26
Medfødt Svaghed	32	16	16
Nyresygdom	31	12	19
Mæslinger	24	15	9

Veirliget. Angaaende dette foreligger Beretninger fra 4 af Amtets 7 Lægedistrikter. Efter disse synes Vaaren at være kommet tidlig, den blev i Laardals Distrikt senere kold og sur. Sommeren var i det Hele gunstig undtagen i Kviteseid Distrikt, hvor den betegnes som kold og regnfuld. Høsten var dels regnfuld, tildels med Flom og Oversvømmelser (Skiens Distrikt), dels god (Kviteseid Distrikt). Paa Utsund i Kviteseid, 200 Fod over Havet, er gjort følgende meteorologiske Observationer af Distriktslæge Heidenreich (se Tabel Side 97).

Levemaade og hygieniske Forhold. I Anledning af Choleraen i Ulandet underkastedes Kragerø By med Forstæder i Sommerens Løb en fuldstændig Renovation. Fra Drangedal i Kragerø Distrikt bemærkes, at de hygieniske Forhold maa siges at være mindre gode. Med de lave Trælastpriser er Bygdens økonomiske Tilstand hurtig gaaet tilbage og da Arbejderne ikke har Plads med Jord til, men lever af sit Skogsarbejde, var som Følge af den indskrænkede Drift mange arbejdsløse. Fattigvæsenets Udgifter var derfor overmaade store. Den ensformige Kost, bestaaende af Brød af finsigtet Rugmel og Kaffe, hvoraf den ubemidlede Klasse lever, bevirker hos omtrent alle en chronisk Dyspepsi, der trodser al Behandling. (A. Solberg). I Saulands Distrikt viser Tømmerdriften, der er Distriktets vigtigste Indtægtskilde, i de senere Aar af-

Meteorologiske lagttagelser paa Utsund i Kviteseid, 200 Fod over Havet.

Middel-Temperatur (R).							Barometerstand.				Antal Dage.	
Maaned.	Morgen.	Mini- mum.	Aften.	Maxi- mum.	Høiest.	Lavest.	Morgen.	Aften.	Høiest.	Lavest.	Klart.	Nedbør.
Januar	÷ 8,7	÷10,2	÷ 8,4	÷ 3,7	+ 4	÷19	760	760	781	732	20	11
Februar	÷ 3,7	÷ 7,7	÷ 5	÷ 1,6	+ 6	÷14	762	762	776	735	13	5
Marts	÷ 3,4	÷ 5,3	÷ 2,1	+ 2,2	+ 9	÷15,5	770	767	785	754	16	9
April	+ 1,6	+ 1	+ 2,6	+ 7,9	+15	÷ 6,5	767	766	773	758	11	12
Mai	+ 6,4	+ 1,7	+ 6,2	+10,3	+16,5	÷ 2	766	765	780	750	13	13
Juni	+10,5	+ 6	+ 9	+13,6	+18,5	+ 4	765	768	775	755	5	14
Juli	+13	+ 7,9	+12,2	+16,4	+20	+ 3	767	768	773	753	13	11
August	+10,6	+ 6,5	+10,3	+14,3	+17,5	+ 2	764	764	771	755	6	20
September	+ 5,4	+ 3,3	+ 6,3	+10	+13	÷ 2	761	759	777	750	15	15
Oktober	+ 2,2	+ 1,1	+ 2,3	+ 5,5	+10	÷ 6	764	763	775	751	6	18
November	÷ 0,7	÷ 2	÷ 0,4	+ 2,3	+ 9	÷11	771	770	781	753	10	10
December	÷ 7,3	÷ 7,8	+ 5,9	÷ 3,6	+ 5,5	÷14	763	763	778	750	13	8
Hele Aaret....	+ 2,1	÷ 0,5	+ 2	+ 6,1	+20	÷19	765	764	785	732	141	146

tagende Udbytte, paa samme Tid som Arbeidsudgifterne ere stegne af Mangel paa duelige Arbeidere. Gaardbrugernes Stilling er derfor for Størstepartens Vedkommende mislig, daarligst i Hjartdal, hvor Skovdriften er liden og Skattebyrderne særdeles trykkende. Under disse Omstændigheder er synderlig Fremgang i bedre Levemaade og Stel ikke at vente. I Hitterdals vestligere Del holdtes i Sommer- og Høstmaanederne et Meieri i Gang, der ved sit renlige Stel vil være et godt Exempel for Gaardbrugerne. Den lette Adgang til fersk skummet Melk (ikke centrifugeret) og billig Magerost har ydet et velkomment Tillæg til Smaabrugeres og Arbeideres Kosthold. Foranlediget ved Choleraens Optræden i Udlandet lod Sundhedskommissionen foretage en Tømning og Desinfektion af Notoddens Privetbinger og Affaldsdynger. (L. Paulsson). I Kviteseid Distrikt siges de hygieniske Forhold at være i det Hele mindre gode; der hersker en sørgelig Urenlighed hos Flerheden af Lægedistriktets Beboere ikke alene med Hensyn til Legemet, men ogsaa hvad Klæder og Husstel angaar. Smøret bliver graat «marmoreret» ved tilblandet Støv, der lægger sig paa Fløden, idet Melken sættes under Taget i Dagligværelset. Poteter og sur «Skjørmelk» er Hovednæringen; god Melk er en ukendt Vare for de Fleste den største Del af Aaret. I Sundbygden er der oprettet et Meieri, hvad der antages at ville være til Ophjælp for Jordbruget. Den separatorskummede Melk ansees for at være for mager, medens Melk og dens Produkter forresten er bleven dyrere, hvorved Levemaaden for de Fattige er bleven endnu daarligere. Brændevin- og Øldrik er i Aftagende undtagen i Julen og ved Hestemarkedet i Februar. I Nissedal, hvor der er mere Afhold i disse Retninger, skal Naphta benyttes ikke saa lidet endog som «Tærte» eller «Doktor» c: i varm Kaffe. Misbrug af Kaffe finder Sted særlig blandt Kvinder og Børn. (J. Heidenreich). Fra Tinn meddeles, at da den største Del af Bygdens Skov fra gammel Tid eies af en Godsbesidder i Skien, har paa Grund heraf en stor Del af Arbeidsstokken, især af yngre Kræfter, sit Erhverv som Løsarbeidere i Skovdriften. Uagtet vistnok en ikke liden Indtægt derved aarlig tilføres Bygden, synes dog dette løse Arbeidsliv ikke at være til synderlig Gavn for Distriktet. Den opvoxende Slægt faar derved — som det lader til — Afsmag for det mere ensformige og tilsyneladende mindre lønnende Jordarbejde; en dygtig Gaardsdreng er derfor næsten ikke at opdrive, ligesom Arbeidet og Driftsmaaden paa Bygdens smaa Jordbrug hverken er saa ihærdigt eller rationelt som det burde. Den af Løsarbeiderne optjente Kapital kommer heller ikke Bygden eller Jordbruget synderligt tilgode; til Landhandleren eller Brændevinshandleren gaar det væsentligste. Uheldigvis har der i sidste Aar ogsaa aabnet sig en altfor bekvem Adgang til at skaffe sig baiersk Øl, som før ikke har været synderlig brugt i Distriktet, idet et Kongsbergerbryggeri har anlagt en Ølkjælder i Vestfjorddalen, hvorfra udsælges Øl i kassevis, til stor Skade for Bygden. Der drives fremdeles paa med Forbedring af Skolelokalerne; den nye Skolelovs Bestemmelser om, at Sundhedskommissionen skal have Indseende med Skolelokalerne vil, i ethvert Fald for de herefter opførte Skolehuses Vedkommende, vistnok ikke være uden gavnlig Indflydelse. (F. Holst).

Sygehuse. Bratsberg Amts Sygehus ligger i Solum nær Skien. I Skien By er der en Sygestue i Fattiggaarden for nogle Patienter med chroniske Sygdomme. I Skien er fremdeles et Epidemilazareth, der dog i mange Henseender er mangelfuldt. I det midlertidige epidemiske Sygehus i Kragerø forpleiedes i 1892 4 Patienter med Mæslinger, 6 med Typhoidfeber og 1 med Diphtherit.

Badeindretninger. I Skiens Festivitetsbygning er indrettet en Anstalt for Karbad, Douche af forskelligt Slags og Dampbad. I Amtssygehuset er Bad for Patienterne. I Eidangerfjorden findes flere Badehus for Søbad. I Brevik findes 2 Badehuse, i det ene er der foruden Søbad ogsaa Anledning til at faa

Styrt og varme Karbad. I Kragerø By er der et Badehus for varme Bad, desuden er der i den ny Folkeskolebygning indrettet Douchebad for Eleverne. I Kviteseid findes 3 private Styrtbad og i Laardal et Styrtbad paa Triset, i Regelen med fri Adgang. (O. Prydz).

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner, Antal Møder.	Kva-rantæne-kommis-sioner, Antal Møder.	Vakci-nerede.	Rets-medicinske Forret-ninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.				
Bratsberg Amt	20	1896	88	16	2051	23
Skien	4	1086	¹⁾ 38	6	450	5
Kragerø	3	²⁾ 157	²⁾ 23	10	655	6
Hollen	4	196	³⁾ 8	-	381	1
Sauland	3	168	⁴⁾ 4	-	92	2
Kviteseid	3	138	⁵⁾ 7	-	^{**)} 171	1
Laardal	2	109	⁶⁾ 5	-	129	4
Tinn	1	42	⁷⁾ 3	-	173	4

¹⁾ Skien 10, Porsgrund 6, Brevik 13, Gjerpen 3, Eidanger 2, Solum 4. ²⁾ Kragerø 10, Langesund 7, Stathelle 1, Bamle 4, Skaatø 1. ³⁾ Hollen 3, Saude 3, Lunde 1, Bø 1. ⁴⁾ Hitterdal 3, Gransherred 1. ⁵⁾ Kviteseid 3, Seljord 3, Nissedal 1. ⁶⁾ Laardal 1, Fyresdal 1, Mo 2, Vinje 1. ⁷⁾ Tinn 1, Hovind 2.

^{*)} Antallet opgivet af 3 privatpraktiserende Læger. ^{**)} I Seljord ingen Vaccination paa Grund af Mæslinger, i Nissedal slog Vakcinen ikke an, i Aamotsdal ingen Indberetning fra Hjelpevaccinatøren, uagtet Paakrav derom.

I Gransherred—Jondalens Kreds, Saulands Distrikt, vaccineredes ikke paa Grund af manglende Materiale. I Tinns Distrikt maatte paa Grund af Mæslingeepidemien Vaccinationen afbrydes i en Kreds. Animal Lymfe anvendtes med tilfredsstillende Resultat. (F. Holst).

IX. Nedenes Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaknematerer.
Amtet		9 347,99	77 352	22	3	31	21
1. Østre Nedenes		889,43	31 652	6	1	7	5
	Østerrisor, Kjøbstad	0,25	2 988	3	1	1	-
	Tvedestrand, Ladested	0,09	1 657	2	-	-	-
	Gjerstad	312,66	2 567	-	-	1	-
	Søndeled	189,78	3 740	-	-	1	1
	Dybvaag	70,50	5 196	1	-	3	3
	Holt	184,52	4 473	-	-	-	-
	Østre Moland	86,34	2 263	-	-	1	1
	Barbu	15,27	6 558	-	-	-	-
	Tromø	30,02	2 210	-	-	-	-
2. Vestre Nedenes		1 116,72	31 558	13	2	16	7
	Arendal, Kjøbstad	0,34	4 438	7	2	6	-
	Grimstad —	0,22	2 880	3	-	1	-
	Lillesand, Ladested	0,89	1 372	2	-	1	-
	Froland	294,97	2 295	-	-	1	1
	Øiestad	109,38	4 337	1	-	1	-
	Hise	8,74	2 771	-	-	-	-
	Fjære	59,67	4 546	-	-	1	1
	Landvig	190,68	2 286	-	-	1	1
	Eide	32,36	760	-	-	1	1
	Vestre Moland	102,46	2 276	-	-	1	1
	Birkenes	238,34	1 759	-	-	1	1
	Høvaag	79,22	1 838	-	-	1	1
3. Aamli		1 995,71	5 739	1	-	3	3
	Aamli	1 181,95	2 558	1	-	1	1
	Vegaarsheien	349,29	1 840	-	-	1	1
	Mykland	299,86	680	-	-	1	1
	Herefoss	164,61	661	-	-		
4. Evje		1 139,43	4 050	1	-	3	4
	Vegusdal	333,57	910	-	-	1	1
	Evje	176,85	882	-	-	1	1
	Hornnes	392,62	1 173	1	-		
	Iveland	236,39	1 085	-	-	1	1
5. Sætersdalen		4 206,70	4 353	1	-	2	2
	Bygland	1 356,90	2 070	1	-	1	1
	Valle	2 849,80	2 283	-	-	1	1

¹⁾ Deraf 1 ikke praktiserende.

Sundhedstilstanden var i det Hele tilfredsstillende; dog optraadte i Aarets første Kvartal Influenza epidemisk og af andre epidemiske Sygdomme havde Mæslinger og Kighoste nogen Udbredning.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1490 eller 19,4 pro mille af den beregnede, tilstedeværende Middelbefolkning (77 000). Aaret forud var Dødeligheden 19,3 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hiidsættes omstaaende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel Side 102 og 103.

Typhoidfeber forekom sjelden; en Del Tilfælde i Fjære Herred, vestre Nedenes Distrikt, stod i Forbindelse med Sygdommens Forekomst sammesteds Aaret forud ved Overførelse til Nabogaarde.

2 dødeligt endende Tilfælde af **epidemisk Cerebrospinalmeningit** indtraf i Risør By.

Skarlagensfeber var lidet udbredt. Omtrent en Fjerdedel af de ialt anmeldte Tilfælde vedkommer Byerne. I Evje Distrikt, hvor Sygdommen begyndte i Marts, var den meget mild.

Mæslinger, der havde havt epidemisk Udbredning i forrige Aar over Nedenes-Distrikterne, vedblev i dette Aars første Halvdel. I Aamli sees en Del Tilfælde behandlede først i Aaret. I Evje optraadte den i April i Vegusdal og var her temmelig ondartet; i Mai viste den sig i Iveland og i Juni i Hornnes uden at vinde synderlig Udbredning. I Sætersdalen begyndte den i September i Aardal og gik senere opover Bygland, idet foruden Børn ikke saa faa Voxne angrebes.

Kighostens epidemiske Optraeden i de i forrige Aar angrebne Distrikter vedblev, og den udbredte sig ogsaa til Evje, hvor den i 1ste Kvartal bortrev ikke faa Børn i Vegusdal, uden at Sygdommen hersteds anmeldtes for Distriktslægen. I Februar optraadte den i en Udkant af Hornnes, men standsedes her ved iverksat Isolation af de Syge; senere paa Sommeren optraadte den paa et andet Sted i Hornnes, men meget mildt; ved Smitte i Vegusdal bragtes den ogsaa til Iveland.

Diphtherit optraadte meget sjældnere end Aaret forud i begge Nedenes-Distrikterne. Fra Aamli bragtes den til Froland i vestre Nedenes, men begrænsedes her til 2 Familier. Til Aamli bragtes Smitte fra Birkenes i Marts til en Gaard i Herefoss, hvor der holdtes Bryllup, og hvor en Del af Bryllupsgæsterne efterhaanden angrebes, men meget mildt. Den var bleven forvexlet med Influenza, hvortil en Avisopsats om, at Influenza optraadte med hvide Pletter i Halsen, havde givet Anledning, og derfor ikke meldt for Sundhedskommissionens Tilsynsmedlem. Først ved Eftersygdom hos den først Angrebne blev Sygdommens virkelige Natur erkjendt og anmeldt for Læge. I Evje optraadte den i Mai og November paa to forskjellige Steder i Evje Herred. I et Hus var den meget mild, i Nabohuset derimod meget heftig, saa 2 af 4 angrebne Børn døde. Distriktslægen bemærker, at Smittefrygten, navnlig for Diphtherit og Typhoidfeber, let gaar over til ren Panik, saa Lægen tillige faar nok at gjøre med at berolige Publikum og faa det fra at være uvittigt i sin Optraeden ligeoverfor Folk fra smittede Huse, naar disse forøvrigt iagttage de foreskrevne Forsigtighedsregler, hvilket de almindelig lovlydig gjør. (A. C. Bull).

Af **Katarrh** sees at være anmeldt det sædvanlige Antal, hvorimod af **Angina** er opført et noget færre Antal Tilfælde end Aaret forud.

I Nedenes Amt anmeldte

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for Antal Be- handlede.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
	Tilfælde.	Dødsfald.							
Typhoidfeber	9	1	9	-	-	1	1	4	-
Cerebrospinalmeningit	2	2	2	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	11	1	11	2	-	1	-	2	-
Vandkopper	57	-	57	2	6	6	4	5	5
Skarlagensfeber	111	3	111	9	9	18	6	4	7
Røde Hunde	17	-	17	-	3	1	1	-	1
Mæslinger	503	27	503	87	143	83	80	49	21
Rosen	73	1	73	10	4	11	9	9	5
Kighoste	373	33	373	96	91	59	22	18	17
Diphtherit	140	15	140	41	21	3	2	18	15
Strubehoste	10	6	10	4	-	2	1	2	1
Kusma	159	-	159	13	42	46	9	21	20
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2532	40	2532	412	375	257	253	254	153
Katarrhalsk og follikulær Angina	658	-	658	68	65	83	50	54	50
Influenza	1209	22	1209	669	312	86	54	39	16
Lungebetændelse	344	92	344	39	56	54	52	44	17
Pleurit	138	8	138	16	13	13	10	13	11
Gigtfeber	157	4	157	12	13	19	16	16	13
Koldfeber	15	-	15	3	-	4	2	1	-
Diarrhoe, akut, og indenlandsk Cholera	840	23	840	73	64	39	47	54	56
Blodgang	8	-	8	2	-	-	1	-	2
Tilsammen	7366	278	7366	1558	1217	786	620	607	470

Influenza, der igjen var begyndt i November 1891, vedblev i 1ste Kvartal og sees ophørt udover Sommeren. Fra vestre Nedenes anføres den i Regelen at have været mildere end i de foregaaende Aar.

Det kjendte Antal behandlede Tilfælde af **Lungebetændelse** er større end Aaret forud, væsentlig foranlediget ved dens hyppige Forekomst i østre Nedenes Distrikt. I det kjendte Antal Dødsfald (92) er ogsaa medregnet en Del for Skifteretten angivne Døde af Lungebetændelse, hvor Læge ikke har været tilkaldt, men Dødsaarsagen kun angivet af den Dødes Efterladte.

Gastriske Sygdomme optraadte med omtrent sædvanlig Hyppighed og Udbredning.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel. (Se Side 103).

epidemiske Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:									
						1		2		3		4		5	
						Østre Nedenes.		Vestre Nedenes.		Aamli.		Evje.		Sætersdalen.	
						Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
-	1	1	-	-	1	1	-	8	1	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	2	1	-	1	5	-	6	1	-	-	-	-	-	-
5	2	10	-	2	10	20	-	31	-	-	-	3	-	3	-
2	4	9	12	21	10	80	3	28	-	-	-	3	-	-	-
-	1	-	6	3	1	8	-	9	-	-	-	-	-	-	-
30	7	-	1	-	2	350	19	125	4	12	1	15	1	1	2
5	5	4	4	4	3	15	1	55	-	3	-	-	-	-	-
12	13	6	4	31	4	171	17	165	9	30	5	7	2	-	-
6	2	1	6	12	13	49	3	53	9	32	-	6	3	-	-
-	-	-	-	-	-	3	2	6	2	1	-	-	2	-	-
3	2	1	-	1	1	28	-	131	-	-	-	-	-	-	-
87	53	78	96	216	298	1080	19	1373	17	24	2	45	1	10	1
43	39	31	29	65	81	250	-	380	-	5	-	19	-	4	-
11	-	-	-	10	12	548	8	561	10	80	4	20	-	-	-
14	3	4	8	22	31	160	36	161	50	20	5	3	1	-	-
12	13	7	9	8	13	76	4	59	3	1	1	2	-	-	-
15	13	7	5	9	19	58	1	89	3	5	-	2	-	3	-
1	-	2	-	1	1	10	-	5	-	-	-	-	-	-	-
90	121	118	68	51	59	315	10	451	9	42	2	19	1	13	1
2	1	-	-	-	-	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-
341	281	281	249	456	560	3236	125	3697	118	255	20	144	11	34	4

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tils. Behandl.	Fordeling paa Lægedistrikterne:		
		1	2	3
		Østre Nedenes.	Vestre Nedenes.	Aamli.
		Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.
Veneriske Saar.	6	2	4	-
Syphilis, konstitutionel.	48	9	36	3
Gonorrhoe.	82	26	56	-

Liste over forskjellige, behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikter:									
	Tilfælde.	Dødsfald.					1		2		3		4		5	
			Østre Nedenes.		Vestre Nedenes.		Aamli.		Evje.		Sætersdalen.					
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.				
Chronisk Rheumatisme	283	-	1	2	143	137	71	-	189	-	5	-	9	-	9	-
Fnat	45	-	15	12	11	7	15	-	10	-	16	-	-	-	4	-
Skurv	10	-	-	4	4	2	7	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	207	9	57	83	26	41	44	4	138	4	13	1	8	-	4	-
Rachit	82	-	45	37	-	-	28	-	47	-	1	-	2	-	4	-
Tuberkuløse Betændelser og																
Miliærtuberkulose	81	30	32	24	7	18	40	5	29	18	6	1	4	5	2	1
Lungetuberkulose	421	235	16	36	157	212	159	89	230	118	8	12	14	7	10	9
Kræft	59	48	-	1	29	29	30	19	21	21	2	4	2	3	4	1
Morbus Brightii	96	15	10	8	39	38	35	4	57	9	1	-	1	-	2	2
Blegsot og Anæmi	887	2	24	92	38	733	340	1	513	1	21	-	5	-	8	-
Livmodersygdomme	205	-	-	2	-	203	78	-	108	-	12	-	3	-	4	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og																
Dyspepsi	933	1	29	79	270	555	338	-	512	1	32	-	45	-	6	-
Ormesygdomme	45	-	15	16	5	9	12	-	22	-	-	-	6	-	5	-
Drankersygdomme	14	-	-	-	9	5	6	-	7	-	-	-	-	-	1	-
Brok	70	2	16	7	26	18	25	-	41	2	-	-	4	-	-	-
Frakturer	115	-	16	11	29	25	46	-	64	-	1	-	1	-	3	-
Luxationer	45	-	6	6	23	10	26	-	15	-	1	-	1	-	2	-

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Østre Nedenes	405	89	125	280
Østerriser By.....	63	11	25	38
Tvedestrand —.....	16	7	6	10
Bygder.....	326	71	94	232
Vestre Nedenes	418	118	118	300
Arendal By.....	64	9	20	44
Grimstad —.....	43	12	10	33
Lillesand —.....	14	2	5	9
Bygder.....	297	95	83	214
Aamli	64	12	20	44
Evje	32	7	11	21
Sætersdalen.	22	9	4	18
Nedenes Amt	941	235	278	663
Deraf i Byer	200	51	66	134
— Bygder	741	184	212	529

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede **Sygdomme** se Tabellen paa Side 104.

Lungetuberkulose. For det hele Amt er ialt opgivet 235 Dødsfald, der udgjør 25,0 pCt. af samtlige opgivne Dødsårsager og 35,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne udgjør Dødsprocenten henholdsvis 25,5 pCt. og 38,1 pCt., for Bygderne henholdsvis 24,5 pCt. og 34,8 pCt. Se forresten ovenstaaende Tabel.

Af **Brok** (Hernia) opgives ialt 70 Tilfælde og kjendes 2 Dødsfald; for 65 kjendes dets Art, nemlig: Hernia inguinalis 41, Hernia cruralis 9, Hernia umbilicalis 15.

Af **Benbrud** (Fractura) opgives ialt 115 Tilfælde; for 111 kjendes Bruddets Art, nemlig:

Fractura cranii.....	4	Fractura digitor. manus	4
— ossium faciei.....	1	— colli femoris	6
— columnæ	2	— femoris	8
— costarum	9	— cruris	8
— claviculæ	12	— tibiæ	4
— humeri	5	— fibulæ	4
— antibrachii.....	10	— malleoli	2
— radii	29	— ossium pedis	1
— ulnæ	2		

Af **Luxationer** kjendes ialt 45 Tilfælde; for 42 er Sædet anført, nemlig:

Luxatio maxillæ infer.	3	Luxatio manus	4
— humeri.....	22	— digit. manus	3
— antibrachii.....	3	— femoris	2
— radii	5		

Obstetriciske Operationer i Nedenes Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Exviscera- tion.	Efterbyrds- operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.
	lev.	døde.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	levende.	levende.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	31	-	29	2	-	-	-	1	1	-	-
Bækkensneverhed	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	-	¹⁾ 1	³⁾ 1	1	1	⁴⁾ 1	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Livmoderbristning	-	²⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Haand ved Siden af Hovedet	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort Føsterhoved	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Opslaaede Arme	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	38	2	37	4	3	2	1	2	2	2	4
	40		41			3					

¹⁾ Dødsårsag: Barselkrampe. ²⁾ Dødsårsag: Livmoderbristning. ³⁾ 1ste Tvilling, 2den Tvilling forløst ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen (heldigt) er anført. ⁴⁾ Se Note 3.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Østre Nedenes.....	956	27	638	107	6	1	14	-
Østerrisør By.....	111	4	69	17	1	1	-	-
Tvedestrand —.....	78	2	20	5	-	-	-	-
Bygder.....	767	21	549	85	5	1	14	-
Vestre Nedenes.....	922	19	582	91	8	1	9	2
Arendal By.....	116	5	68	11	-	-	-	-
Grimstad —.....	81	2	42	12	2	-	1	-
Lillesand —.....	36	-	16	6	-	-	-	-
Bygder.....	689	12	456	62	6	1	8	2
Aamli.....	157	8	123	22	-	1	5	1
Evje.....	111	1	74	14	-	-	1	-
Sætersdalen.....	105	4	73	11	-	-	2	-
Nedenes Amt.....	2251	59	1490	245	14	4	31	3
Deraf i Byer.....	422	14	215	51	3	1	1	-
— Bygder.....	1829	36	1275	194	11	3	30	3

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer. Af Lægerne udførtes 52 obstetriciske Operationer, hvis Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 106. 24 udførtes i østre og 24 i vestre Nedenes Distrikt, 1 i Aamli og 3 i Sætersdalens Distrikt.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 761 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 66,2.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 4 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsag for 5 Kvinder nemlig 1 hver af følgende Dødsårsager: Barselfeber, Barselkrampe, Livmoderblødning, Livmoderbristning, extrauterint Svangerskab.

De **hyppigste Dødsårsager** sees af Tabel Side 109.

Veirliget. Tabel Side 108 giver Oplysning om meteorologiske Forhold paa Gaarden Fennefos i Hornnes ca. 550 Fod over Havet efter Optegnelser af Distriktslæge A. C. Bull. Fra Sætersdalen omtales Høsten som meget god.

Levemaade og hygieniske Forhold omtales som uforandrede. Distriktslæge A. C. Bull i Evje bemærker, at det er saare beklageligt, at i disse Bygdela, hvor Skiløbning før i Tiden var noksaa brugelig blandt den kvindelige Befolkning formedelst den store Mangel paa Veie, lægges denne sunde, helbredsstyrkende Beskæftigelse ved de forbedrede Kommunikationer mere og mere tilside af Kvindekjønnen. Medens Gutterne er noksaa ivrige i at øve sig i denne Sport, er det et Særsyn at Pigerne følger Exemplet.

Temperatur og Veirlig i Evje. 1892.

Maaned.	Thermometerstand (R).									Antal Dage med										
	Middel- temperatur.	Kl. 8 Mor- gen.	Kl. 1 Efter- middag.	Kl. 10 Aften.	Høiest.	Lavest.	Minimum om Natten.			Regn.	Sne.	Slud.	Taage.	Frost.	Torden.	Klart.	Halvklart.	Overskyet.	Vindstille.	Storm.
							Middel- tempe- ratur.	Høiest.	Lavest.											
Januar	+ 4,9	+ 6,7	+ 3	+ 5,2	29de: + 5	21de: + 18	+ 8,9	30te: + 1	21de: + 22	3	7	1	-	30	-	10	6	15	18	—
Februar	+ 2,8	+ 4,3	+ 1,2	+ 3	11te: + 6	16de: + 14	+ 5,3	12te: + 3	16de: + 14	2	7	1	-	21	-	7	6	16	7	1—20de
Marts	+ 0,9	+ 2,5	+ 1,5	+ 1,8	25de: + 6	3die: + 14	+ 4,3	31te: + 3	3die: + 17	-	5	1	2	24	-	9	2	20	13	1—12te
April	+ 2,4	+ 2	+ 6	+ 0,9	10de: + 12	15de: + 4	+ 1,8	2den: + 2	15de: + 8	4	6	2	-	8	-	8	13	9	4	1—17de
Mai	+ 6,9	+ 6,7	+ 9,8	+ 4,3	26de: + 17	19de: + 1	+ 1,6	31te: + 8	9de: + 3	11	1	-	-	-	-	8	11	12	10	—
Juni	+ 9,9	+ 9,7	+ 13,2	+ 7	9de: + 18	16de: + 5	+ 4,5	27de: + 9	14de: + 1	13	-	-	-	-	1	3	16	11	1	—
Juli	+ 12,6	+ 12,3	+ 16	+ 9,7	30te: + 21	17de: + 8	+ 6	19de: + 10	10de: + 3	14	-	-	-	-	5	9	14	8	13	—
August	+ 10,9	+ 10,5	+ 14	+ 9,3	24de: + 19	30te: + 8	+ 6,7	26de: + 12	30te: + 3	18	-	-	-	-	2	3	14	14	9	—
September	+ 7,7	+ 6,4	+ 10,2	+ 6,7	6te: + 13	21de: + 0	+ 3,6	10de: + 8	21de: + 2	19	-	-	-	-	1	2	12	16	8	—
Oktober	+ 4	+ 2,3	+ 5,8	+ 3,7	7de: + 9	26de: + 5	+ 1	7de: + 7	26de: + 7	16	-	-	2	6	-	4	7	20	17	—
November	+ 1,6	+ 0,8	+ 2,4	+ 1,8	6te: + 6	22de: + 6	+ 0,3	11te: + 5	26de: + 10	13	3	1	3	9	-	4	2	24	21	—
December	+ 4,2	+ 5,7	+ 2,5	+ 4,7	17de: + 4	23de: + 14	+ 8	18de: + 1	23de: + 15	1	4	-	-	28	-	11	4	16	18	—
Gjennems. for hele Aaret.	+ 3,6	+ 2,6	+ 6	+ 2,2	30te Juni + 21	21de Jan. + 18	+ 0,4	26de August + 12	21de Januar + 22											
										114	33	6	7	126	9	78	107	181	139	3

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	235	41	194
Lungebetændelse	92	22	70
Alderdomssvaghed	78	9	69
Kræft	48	10	38
Hjerneslag	46	9	37
Akut Bronchit.	40	12	28
Kighoste	33	9	24
Organisk Hjertesygdom	30	8	22
Tuberkuløse Betændelser	30	9	21
Hjernebetændelse	30	2	28

Sygehuse. I Østerrisør findes i Forbindelse med Fattighuset to Sygestuer til Modtagelse af Syge fra Byen. I Tvedestrand er oprettet Sygehus og Byen har derhos et lidet Lazareth paa Høgedal. Grimstad Kommune leier fremdeles Sygehus i Byen og har et Par Værelser udenfor Byen til Kopper og et Hus til Cholerlazareth.

Badeindretninger. I Østerrisør findes et lidet privat Badehus. I Tvedestrand er en mindre Anstalt for Karbad og Dampkassebad. Af Søbadehuse findes et offentligt og flere private.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Antal Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner, Antal Møder.	Kvaran- tænekom- missioner, Antal Møder.	Vakci- nerede.	Rets- medicin- ske For- retninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.				
Amtet	10	608	55	5	1632	10
Østre Nedenes	3	¹⁾ 234	²⁾ 18	-	742	2
Vestre —	4	258	³⁾ 16	⁷⁾ 5	619	5
Aamli	1	75	⁴⁾ 10	-	118	2
Evje	1	12	⁵⁾ 6	-	51	1
Sætersdalen	1	29	⁶⁾ 5	-	102	

¹⁾ Deraf 135 i Risør By. ²⁾ Østerrisør 9, Barbu 2, Gjerstad 2, Dybvaag 1, Holt 1, Søndeled 1, østre Moland 1, Tromø 1. ³⁾ Grimstad 7, Lillesand 1, Øiestad 3, Fjære 1, Hisø 1, Froland 1, Landvig 1, Eide 1. ⁴⁾ Aamli 4, Vegaarsheien 2, Mykland 2, Herfoss 2. ⁵⁾ Evje 2, Hornnes 2, Iveland 1, Vegusdal 1. ⁶⁾ Bygland 2, Valle 3. ⁷⁾ Grimstad 4, Lillesand 1.

X. Lister og Mandal Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstede- Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		7264,34	76 213	24	6	32	26
1. Kristiansands Stadsfysikat	Kristiansand, Kjøbstad	16,04	12 543	12	5	6	-
2. Oddernes		1147,05	20 818	¹⁾ 4	1	9	8
	Mandal, Ladested	0,92	3 616	3	1	1	-
	Oddernes	139,48	4 126	-	-	2	2
	Tveid	111,59	1 669	-	-	2	2
	Vennesla	106,17	1 499	-	-	1	1
	Øvrebo og Hægeland ..	319,10	1 742	-	-	1	1
	Søgne	239,83	3 596	-	-	1	1
	Holme	113,07	1 433	-	-	-	1
	Halsaa og Hartmark ..	116,89	3 137	-	-	1	-
3. Undal		1 960,28	12 140	1	-	6	6
	Søndre Undal	235,06	4 428	-	-	2	2
	Nordre Undal	195,80	1 836	-	-	1	1
	Øislebo og Laudal	251,49	1 843	1	-	1	1
	Finsland	114,15	789	-	-	-	-
	Bjelland og Grindum ..	295,30	1 892	-	-	1	1
	Aaseral	868,48	1 352	-	-	1	1
4. Lyngdal		841,83	6 850	1	-	2	4
	Lyngdal	380,24	4 717	1	-	1	3
	Hægebostad	461,59	2 133	-	-	1	1
5. Vanse		268,35	9 445	3	-	4	3
	Farsund, Ladested ...	0,24	1 518	2	-	1	-
	Vanse	139,29	5 693	1	-	1	1
	Herred	128,82	2 234	-	-	2	2
6. Flekkefjord		3 030,79	14 417	3	-	5	5
	Flekkefjord, Kjøb- stad	0,20	1 541	3	{	2	-
	Nes og Hitterø	240,31	3 638			-	1
	Kvinesdal	364,09	3 912			2	1
	Fjotland	489,05	1 094			-	1
	Bakke	420,21	2 446			-	1
	Siredalen	1 516,93	1 786	-	-	1	1

¹⁾ Distriktslægen bosat i Kristiansand.

Sundhedstilstanden betegnes i det Hele som bedre end Aaret forud og fra Distrikterne Undal, Lyngdal og Vanse som god. Af epidemiske Sygdomme forekom særlig Influenza, Kighoste, akute katarrhalske Tilfælde samt Lungebetændelse.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1501 eller 19,9 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (75300). Aaret forud var Dødeligheden 21,5 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægerne Beretninger sammendragne Tabel. (Se Side 112—113).

Af **Typhoidfeber** opføres for det hele Amt kun 13 Tilfælde med 1 Dødsfald; de fleste (6) forekom i Flekkefjords Distrikt, hvor de i Mai og Juni optraadte i Siredalen paa Ljosdal, hvor Sygdommen næsten hvert Aar siges at have vist sig og hvor de hygieniske Forhold er temmelig mislige. (C. Bonnevie). De øvrige Tilfælde forekom i Kristiansand, samt i Oddernes og Vanse Distrikter.

Skarlagensfeber. Antallet af Angrebne er fremdeles gaaet ned, idet der kun anføres 39 kjendte Tilfælde for det hele Amt mod 89 Aaret forud. De fleste Tilfælde (19) forekom i Kristiansand, fordelte over hele Aaret, og i Oddernes Distrikt (15).

Mæslinger synes neppe at have forekommet epidemisk, idet der for det hele Amt kun kjendes 29 Tilfælde med 1 Dødsfald.

Kighoste, der ogsaa Aaret forud forekom epidemisk i Amtet undtagen i Vanse og Flekkefjords Distrikter, anføres i 1892 fra samtlige disse, men med noget forskjellig Udbredning. I Oddernes Distrikt siges Sygdommen saaledes kun at have forekommet, hist og her (K. Klaussen), i Undal var den udbredt over næsten hele Distriktet i den første Halvdel af Aaret, men med mildt Forløb, saa kun faa kom under Behandling. (H. N. Buck). Lignende var Forholdet i Lyngdals Distrikt. I Flekkefjords Distrikt herskede den epidemisk i Byen Flekkefjord i første Halvdel af Aaret, men uden Dødsfald; i Landdistriktet derimod, hvor den særlig forekom i øvre Del af Kvinesdal og Fjotlands Herreder, viste den sig mere ondartet og ledsagedes af Complicationer, men kun i ganske enkelte Tilfælde søgtes Læge. (C. Bonnevie).

Diphtherit viser fremdeles Tilbagegang i de Angrebnes Antal (150 mod 235 i 1891). I Kristiansand optraadte Sygdommen uden paaviselig Aarsag yderst ondartet. I en Familie, hvor 3 syge Børn anmeldtes, var et Barn allerede død ved Lægens Ankomst og de to andre døde kort efter Indlæggelsen paa Sygehuset. Fra en anden Familie døde ligesaa 3 Sødskende strax efter Indlæggelsen. Nogen Forbindelse mellem de forskjellige Familier, hvor Sygdommen viste sig, kunde ikke paavises, ligesom Tilfældene var nogenlunde jævnt fordelte over hele Byen. Mange af de Huse, hvor Sygdommen forekom, var i høi Grad overbefolkede paa Grund af Byens Brand, ligesom de allerfleste tilhørte den fattigste Del af Befolkningen; desuagtet optraadte der i 30 Familier ikke mere end end 1 Tilfælde, hvilket efter den kst. Stadsfysikus's Mening maa ligge i, at Contagiet ikke alene er det afgjørende ved Smitteoverførelsen. (E. Dahm). I Oddernes viste Sygdommen sig spredt rundt i Distriktet, især paa Hunsfos Fabriker i Vennesla Sogn samt paa flere Gaarde i Grebstad Sogn og endelig enkelte Tilfælde paa Oxø og Flekkerø i Oddernes Sogn. (K. Klaussen). Til Undals Distrikt bragtes Smitte gjentagne Gange fra Kristiansand i Aarets sidste Kvartal, først til Gaarden Klevland i Finslands Sogn, derpaa til Espeland i samme Sogn, uden at Sygdommen dog fik nogen Udbredelse. (H. N. Buck).

i Lister og Mandal Amt

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for Antal Be- handlede.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Tilfælde.	Dødsfald.										
Typhoidfeber	13	1	13	-	-	-	1	4	2	-	-	4
Barsel-feber	12	1	11	4	2	-	1	2	-	-	-	-
Vandkopper	66	-	66	8	12	-	-	-	7	4	-	-
Skarlagensfeber	39	1	39	4	-	2	9	2	1	3	-	-
Røde Hunde	9	-	9	-	3	-	-	1	-	-	1	2
Mæslinger	29	1	26	-	2	7	-	-	8	4	-	2
Rosen	75	3	73	6	6	16	6	1	4	7	4	9
Kighoste	285	29	274	81	52	35	25	27	16	25	7	-
Diphtherit	150	30	149	13	7	12	9	6	4	5	9	11
Strubehoste	15	4	14	3	-	2	-	-	-	2	-	-
Kusma	10	-	10	-	1	1	1	2	-	-	1	2
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit .	1833	41	1825	250	221	269	110	131	107	151	64	88
Katarrhalsk og folli- kulær Angina	556	-	556	71	53	44	20	19	24	46	18	38
Influenza	839	18	839	546	177	47	32	15	4	4	8	2
Lungebetændelse	283	53	277	34	28	49	33	32	16	17	5	11
Pleurit	120	6	120	11	9	11	11	19	8	16	5	11
Gigtfeber	101	2	101	4	6	10	5	13	10	10	4	7
Koldfeber	4	-	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Diarrhoe, akut, og inden- landsk Cholera	989	39	987	58	83	80	32	39	74	126	135	147
Cholera asiatica	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Blodgang	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	5451	231	5396	1093	662	585	296	313	286	423	265	336

I Flekkefjords Distrikt forekom i Byen Flekkefjord kun 1 dødeligt endende Tilfælde uden paaviselig Smittekilde. I Siredalen viste 6 Tilfælde sig i Marts og Mai paa Gaardene Espetvedt og Guddal; 4 af de Angrebne døde.

Kusma antoges at have været adskillig udbredt i Undals Distrikt uden dog at komme under Behandling. Det samme var Tilfældet i Flekkefjords Distrikt i den Lyngdal nærmest liggende Del af Fede Sogn, i Slutningen af Aaret.

Af akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit samt katarrhalsk og follikulær Angina opføres et noget mindre Antal kjendte Tilfælde end Aaret forud.

Af Influenza opføres kun lidt over Halvparten saa mange Tilfælde som i 1891 (839 mod 1640). I Kristiansand forekom de fleste i Januar. Syg-

anmeldte epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:											
			1		2		3		4		5		6	
			Kristian- sands Stads- fysikat.		Oddernes.		Undal.		Lyngdal.		Vanse.		Flekke- fjord.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
1	1	-	2	1	3	-	-	-	-	-	2	-	6	-
-	-	2	5	-	5	1	2	-	-	-	-	-	-	-
11	12	5	18	-	19	-	7	-	-	-	4	-	18	-
4	9	5	19	-	15	1	4	-	-	-	-	-	1	-
-	-	2	6	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	1	4	1	7	-	10	-	-	-	-	-	8	-
6	6	2	28	-	24	-	3	-	2	1	16	1	2	1
-	2	4	75	9	44	-	31	7	6	2	85	5	44	6
18	30	25	83	13	47	11	10	1	2	-	-	-	8	5
-	2	5	4	1	6	2	2	-	1	-	-	-	2	1
-	-	2	4	-	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-
123	153	158	830	20	469	8	99	-	41	2	209	1	185	10
61	75	87	306	-	149	-	18	-	8	-	40	-	35	-
1	2	1	350	8	264	4	30	-	22	1	55	5	118	-
17	7	28	87	19	66	12	24	1	23	5	50	8	33	8
8	4	7	35	4	43	2	18	-	1	-	14	-	9	-
7	15	10	36	2	30	-	14	-	4	-	12	-	5	-
-	1	2	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
63	73	77	466	27	287	2	49	1	26	-	70	2	91	7
-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
321	393	423	2361	107	1489	43	321	10	136	11	558	22	566	38

dommen ophørte ved Mai Maanedes Udgang for atter at optræde med enkelte Tilfælde i Aarets 2 sidste Maaneder. Fra Oddernes Distrikt bemærkes, at Influenza optraadte noksaa stærkt i de første Maaneder af Aaret. (K. Klaussen). I Mandal var den allerede begyndt i November 1891, fortsatte det følgende Aar; forholdsvis faa siges at have undgaaet den. Forløbet var meget typisk, oftest med Bronchit, men Eftersygdomme var sjeldnere end tidligere. (S. Roscher). I Flekkefjord Distrikt herskede Sygdommen i de to sidste Maaneder af 1891 og de to første af 1892 baade i Byen og Landdistriktet. I det Hele viste den her et langt mildere Forløb end i de foregaaende Aar; Personer, der tidligere havde havt Sygdommen, angrebes fortrinsvis.

Lungebetændelse, Pleurit og Gigtfeber viser omtrent samme Hyppighed som Aaret forud.

Akut Diarrhoe og indenlandsk **Cholera** var i Flekkefjords Distrikt temmelig udbredt baade i Byen og Landdistriktet, især i August og September. I Landdistriktet indtraf et Par temmelig hastige Dødsfald af indenlandsk Cholera.

Af **asiatisk Cholera** indtraf 2 dødeligt endende Tilfælde i Kristiansand. Begge Patienter var Sømænd; den ene kom med Seilskib fra Hamburg, blev syg ombord, medens Skibet laa i Observationskvarantæne og døde paa Odderøens Lazareth, hvor han var indlagt; ingen flere angrebes ombord. Den anden kom med et Dampskib fra Dordrecht i Holland over Blyth i Nordengland til Stavanger, hvorfra Skibet vistes til Kristiansand. Han blev syg ombord Dagen før Ankomsten til Blyth og døde kort efter Ankomsten til Kristiansand, førend han kunde bringes til Odderøens Lazareth. Ingen andre paa Skibet blev syge. (E. Dahm).

Fra Kristiansand omtales epidemisk Optræden af **Pemphigus contagiosus**, der forekom med 38 Tilfælde væsentlig blandt Skolebørn. Den var ikke forbunden med nogen Almenlidelse. Af Pemphigus neonatorum kjendtes 4 Tilfælde, af hvilke 3 døde. Da 3 Tilfælde forekom i samme Jordmoders Praxis og Mistanke opstod om mulig Smitteoverførelse ved hende, blev hendes Person og Effekter desinficerede. (E. Dahm).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af disse Sygdomme sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:						
			1		2	3	4	5	6
			Kristiansands Stadsfysikat.		Oddernes.	Undal.	Lyngdal.	Vanse.	Flekkefjord.
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	5	-	3	-	1	-	-	1	-
Syphilis, konstitutionel	29	-	13	-	10	1	1	4	-
Syphilis, hereditær	4	1	3	1	1	-	-	-	-
Gonorrhoe	62	-	29	-	25	-	-	2	6

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede **Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se Side 115).

Lungetuberkulose. Angaaende Dødsfald af denne Sygdom se Tabel Side 116. De udgjorde for det hele Amt 23,5 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede kjendte Dødsfald og 31,3 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 20,0 pCt. og 29,9 pCt. og for Bygderne 25,8 pCt. og 32,1 pCt.

Af **Brok** (Hernia) opgives 86 Tilfælde og kjendes 3 Dødsfald. Sædet var hos 79 følgende: Hernia inguinalis 51, Hernia cruralis 17, Hernia umbilicalis 11.

Liste over forskjellige, behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:											
	Tilfælde.	Dødsfald.					1		2		3		4		5		6	
			Kristiansands Stadsfysikat.	Oddernes.		Undal.		Lyngdal.		Vanse.		Flekkefjord.						
														Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.
Chronisk Rheumatisme.....	284	-	-	3	157	124	106	-	50	-	40	-	15	-	46	-	27	-
Fnat	34	-	12	9	9	4	8	-	10	-	6	-	-	-	5	-	5	-
Skurv	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kjertelsyge.....	178	2	63	80	11	24	72	1	29	-	36	-	2	-	20	-	19	1
Rachit	80	1	43	36	1	-	-	-	31	1	25	-	1	-	11	-	12	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	91	53	28	24	13	7	11	11	22	8	23	12	5	5	14	5	16	12
Lungetuberkulose	481	216	14	19	186	186	58	48	111	29	92	31	42	21	78	38	100	49
Kræft	105	60	2	-	41	36	18	13	28	15	23	14	2	-	11	7	23	11
Morbus Brightii	76	22	2	2	28	32	15	11	32	8	13	2	6	1	5	-	5	-
Blegsot og Anæmi	765	3	19	89	43	614	198	1	218	-	73	-	28	-	167	2	81	-
Livmodersygdomme.....	164	-	-	-	-	164	40	-	57	-	17	-	-	-	13	-	37	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	882	5	23	35	306	518	240	2	247	1	89	-	47	-	128	2	131	-
Ormesygdomme	16	-	5	3	6	2	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	11	-
Drankersygdomme	12	-	-	-	10	2	7	-	1	-	1	-	-	-	2	-	1	-
Struma	2	-	-	-	-	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Brøk	86	3	17	6	42	21	-	-	22	1	12	-	7	-	13	-	32	2
Luxationer	31	-	5	4	12	8	-	-	14	-	3	-	2	-	5	-	7	-
Frakturer	89	3	13	10	37	24	2	2	36	-	3	-	8	-	18	1	22	-

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Kristiansands Stadsfysikat	261	48	107	154
Oddernes	183	29	43	140
Mandal By	57	10	10	47
Bygder	126	19	33	93
Undal	93	31	10	83
Lyngdal	61	21	11	50
Vanse	103	38	22	81
Farsund By	20	9	-	20
Bygder	83	29	22	61
Flekkefjord	220	49	38	182
Flekkefjord By	36	8	6	30
Bygder	184	41	32	152
Lister og Mandal Amt	921	216	231	690
Deraf i Byer	374	75	123	251
— - Bygder	547	141	108	439

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	Selv- mord. ved	Mord og Drab.
Kristiansands Stadsfysikat	400	9	267	44	4	-	3	-	1
Oddernes	599	18	393	63	6	2	11	-	-
Mandal By	113	5	56	7	-	-	2	-	-
Bygder	486	13	337	56	6	2	9	-	-
Undal	325	9	261	36	2	-	6	1	-
Lyngdal	189	9	134	20	2	1	1	-	-
Vanse	274	10	185	30	3	4	3	2	-
Farsund By	69	1	38	4	2	1	-	2	-
Bygder	205	9	147	26	1	3	3	-	-
Flekkefjord	352	13	261	26	-	1	10	-	-
Flekkefjord By	26	1	36	4	-	-	1	-	-
Bygder	326	12	225	22	-	1	9	-	-
Lister og Mandal Amt . .	2139	68	1501	219	17	8	34	3	1
Deraf i Byer	608	16	397	59	6	1	6	2	1
— - Bygder	1531	52	1104	160	11	7	28	1	-

Obstetriciske Operationer i Lister og Mandal Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perforation.	Exvisceration.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Moder.	Barn.	Mødre.	Moder.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	levende.	levende.	levende.	levende.	levende.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	38	-	¹⁾ 35	²⁾ 4	-	-	-	1	1	-	-	-
Bækkensneverhed	4	-	3	³⁾ 1	-	-	-	-	-	1	-	-
Barselkrampe	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Vatersot	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-	-
Uopgivet Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁶⁾ 1	-
Stort Fosterhoved	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Isseleie med Panden fortil	2	-	2	-	-	-	-	-	-	⁵⁾ 1	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Tverleie med fremfalden Arm	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Fremfald af Navlesnor	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	44	1	41	5	2	1	1	1	1	5	1	8
	45		46			2						

¹⁾ Hos 1 Foster foregik Udtrækningen ved Anlæggelse af Tang paa Sædet. ²⁾ Deraf en 2den Tvilling, 1ste forløstes levende med Tang. 2 Fostere var døde før Operationen foretoges. ³⁾ Tillige fremfalden Navlesnor hos det afdøde Foster. ⁴⁾ Den afdøde 2den Tvilling perforeredes; 1ste Tvilling var forløst 2 Dage tidligere af en anden Læge uden nærmere Angivelse af Maaden. ⁵⁾ Fosteret var dødt. Forgjæves Tangforsøg. Nogen Bækkensneverhed hos Moderen. ⁶⁾ Fosteret var raadtent; efter Exviscerationen gjordes Vending.

For **Benbrud** (Fractura) behandledes 89 Tilfælde og kjendes 3 Dødsfald. Sædet er for 88 opgivet som følger:

Fractura cranii	5	Fractura digitor. manus	2
— ossium nasi	2	— cristæ ilei	1
— columnæ vertebr.	1	— colli femoris	3
— costarum	7	— femoris	8
— claviculæ	11	— eruris	9
— humeri	5	— tibiae	1
— antibrachii	6	— fibulæ	3
— radii	19	— malleoli	1
— ulnæ	3	— digitor. pedis	1

Af **Luxationer** opgives 31 Tilfælde. Sædet var hos 27 følgende: L. humeri 14, L. antibrachii 4, L. radii 7, L. patellæ 2.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 63, deraf i Kristiansand 6, i Oddernes Distrikt 22, i Undal 6, i Lyngdal 6, i Vanse 7, i Flekkefjord 16. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 117.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 116.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 638 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 70,2.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 8 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsagen for 7 saaledes: Barselkrampe 3, Barselfeber 1, Livmoderblødning 2, Lungebetændelse 1. En døde af ukjendt Aarsag.

De **hyppigste Dødsårsager** var:

Dødsårsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	216	75	141
Alderdomssvaghed	115	27	88
Kræft	60	20	40
Tuberkulose Betændelser og Miliærtuberkulose	53	13	40
Lungebetændelse	53	25	28
Akut Bronchit.	41	23	18
Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera	39	29	10
Hjerneslag	37	22	15
Diphtherit	30	16	14
Organisk Hjertesygdom	30	12	18

Veirliget. Efter de sparsomme Beretninger, som foreligger, synes Vinteren i det Hele at have været mild med lidet Sne og Is, men meget Regn (Flekkefjord), Vaaren lang og tør (Flekkefjord), Sommeren varm (Lyngdal), men regn-

fuld, tildels med Flom i Elvene (Undal, Lyngdal og Flekkefjord). I Undals Distrikt betegnes Aaret som godt for Vegetationen.

Levemaade og hygieniske Forhold. Kst. Stadsfysikus E. Dahm skriver om Kristiansand: Byens Beliggenhed paa en stor Sandslette med jevnt Afheld mod Elven, mod Øst og Vest, og paa den fjerde Side ved Baneheien beskyttet mod Nordvesten, maa siges at være glimrende. Naar desuagtet Dødsfaldene i næsten hele forrige Aarhundrede og i Begyndelsen af dette oversteg Fødslernes Antal, saa maa den væsentligste Aarsag hertil søges i daarlige hygieniske Forholde, idet Byens Vandforsyning udelukkende besørgetes af Brønde, der stod i den intimeste Forbindelse med yderst primitive Binger. Heraf kan man alene forklare sig de stadige Epidemier af Typhoidfeber, som decimerede Befolkningen. Heri er allerede for mange Aar siden foregaaet en væsentlig Forandring, idet Byen har et i hygienisk Henseende fortrinligt Vandværk, der faar sin Vandforsyning fra opdæmmede Vandbeholdninger langt oppe i Grimsskovene, hvor der ikke findes nogensomhelst Bebyggelse. Renovationsvæsenet lader endnu meget tilbage at ønske. Vistnok vil Priveterne i den nye Del af Byen blive adskillig bedre end i den gamle, idet der af Sundheds- og Bygningskommissionen i Forening er udarbejdet nye Regler for Indretningen af Lokumer o. s. v. Da man imidlertid af økonomiske Grunde ikke vovede at tage Skridtet fuldt ud ved at lade Byen overtage hele Renovationen, er Fremskridtet desværre ikke saa særdeles stort. Under disse Omstændigheder ansaa jeg det ikke for hensigtsmæssigt i de nye Regler at paabyde Tøndesystemets Indførelse, da dette med Nødvendighed forudsætter et fuldt ordnet Renovationsvæsen. Det viste sig desværre kun altfor tydeligt ihøst, hvor afmægtig man staar, naar det gjælder i en Fart at faa Bingerne tømte, saalænge ikke Kommunen helt og holdent har overtaget Renovationen. En meget væsentlig Mangel i hygienisk Henseende vil i de nærmeste Aar blive afhjulpen, idet Kommunebestyrelsen iaar har bevilget det fornødne til i kort Tid at forsyne hele Byen med Kloaker. Ved regelmæssig Skylning af Rendestenene 2—3 Gange ugentlig ved Hjælp af Vandledningen har man vistnok afhjulpet en Del af Ulemperne ved ikke at have Kloaker, men Mangelen paa Afløb fra en hel Del Tomter har man naturligvis ikke kunnet raade Bod paa. Efter Branden har her været overmaade stor Vaaningsnød. Dette i Forbindelse med den overordentlig stærke Tilstrømning af Løsarbeidere og den Demoralisation, som saa hyppig ledsager store Ulykker, samt Mangelen paa passende Adspredelser har fremkaldt en overhaandtagende Drik. Før Branden maa Ædruelighedsforholdene her i Byen, takket være Samlagets ihærdige Arbejde og rigelige Bevilgninger for direkte og indirekte at modarbejde Drikkeondet, siges at have været ganske gode, men Branden har i dette som i saamange andre Forhold vendt op og ned paa alle Ting. — Fra Mandal, Oddernes Distrikt, bemærkes, at Usædelighed og Drukkenskab er tiltaget. Renligheden i Byen siges i det Hele at være noksaa god, og Foranstaltningerne mod den befrygtede Cholera-epidemi udrettede meget godt ogsaa for senere Tider, idet Bingerne overalt udbedredes, hvor de strede mod Sundhedsforskrifterne. Kloakvæsenet lader dog meget tilbage at ønske. (S. Roscher). I Lyngdals Distrikt betegnes de hygieniske Forhold, naar Hensyn tages til de tarvelige Vilkaar, under hvilke Befolkningen lever, som nogenlunde gode, Husene er som oftest rummelige og velbyggede, Værelserne relativt høje under Loftet, Brugen af Kogeovn sjelden. Levemaaden er tarvelig, men god. Befolkningen ernærer sig hovedsagelig ved Jordbrug, for en ikke ringe Del ved Opdræt og Salg af Slagtekvæg til Byerne samt en Del ved Virke af Træmaterialier. Noget Misbrug af Alkohol finder kun undtagelsesvis Sted. (J. W. A. N. Keyser). I Flekkefjords Distrikt nævnes Forholdene i de til Søen grændsende Dele som de bedste; her hersker ogsaa en mere jevn Velstand og Sandsen for Renlighed, baade hvad Husstel og Personer

angaar, er ganske upaaklagelig. Levemaaden er bedre og Ædruelighed almindelig, idet de fleste Mennesker der er Afholdsfolk. Mindre Fremgang er at spore i den øvrige Del af Distriktet og mindst i Siredalen, Fjotland og den øverste Del af Kvinesdal, hvor Bondens Stilling siges for hvert Aar at forværres, idet han bliver mere og mere forgjældet. Der hersker tildels endnu megen Urenlighed i Husene og personlig Skiddenfærdighed, saaat Fnat og Utøi ikke sjelden forekommer. Kosten er ensformig og uhensigtsmæssig, saaat Fordøielssygdomme er temmelig almindelige baade blandt Voxne og Børn. Misbrug af Spirituosa er ogsaa endnu altfor hyppig paa de Kanter. (C. Bonnevie).

Amtets **Sygehuse** er: Kristiansands Byes Sygehus med Isolationslokale, Kristiansands Garnisonssygehus, Statens Kvarantæneanstalt paa Odderøen, Mandal Byes Sygehus med Isolationslokale, Amtssygehuset i Flekkefjord. Fremdeles ligger Egs Sindssygeasyl (Statsasyl) og Kristiansands Byes Sindssygeasyl begge i Kristiansand.

Af **Badeindretninger** findes i Kristiansand 4 Søbade, nemlig 1 for Militæretaten, 1 paa Odderøen med Kummer og stort Basin samt varme Søbad og 2 (en for hvert Kjøen) til gratis Afbenyttelse for Ubemidlede; desuden en Varmbadeanstalt med Romerbad og Karbad, oprettet af et privat Selskab med aarligt Bidrag af Brændevinssamlag og Sparebank. Før Byens Brand var der tillige et Dampbad for Militære paa det militære Sygehus. I Flekkefjord findes foruden Badeværelse for Patienterne, en privat Badeindretning for varme Søbad, der dog benyttes meget lidet. Desuden findes et Badehus for kolde Søbad, der om Sommeren benyttes ganske flittig, fremdeles i Omegnen et Par private Søbadehuse. (C. Bonnevie).

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner, Antal Møder.	Kvarantænekommissioner, Antal Møder.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.				
Lister og Mandal Amt ..	9	627	80	25	1064	8
Kristiansand	1	166	28	21	41	1
Oddernes	3	167	¹⁾ 13	3	176	1
Undal	1	86	²⁾ 5	-	303	-
Lyngdal	1	42	³⁾ 6	-	157	-
Vanse	2	90	⁴⁾ 15	-	^{*)} 130	3
Flekkefjord	1	76	⁵⁾ 13	1	257	3

¹⁾ Oddernes 1, Mandal 6, Halsaa og Hartmark 3, Holme 3. ²⁾ Aaseral 2, Øislebø og Landal 1, Bjelland og Grindum 2. ³⁾ Lyngdal 3, Hægebostad 3. ⁴⁾ Farsund 10, Vanse 2, Herred 3. ⁵⁾ Flekkefjord 9, Nes og Hitterø 1, Kvinesdal 2, Bakke 1.

^{*)} I Herred og Spind foretoges ikke Vaccination, i Herred, fordi der vaccineres kun hvert 2det Aar; i Spind var Vaccinatøren død.

XI. Stavanger Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vækenotører.
Stavanger Amt		9 147,16	114 223	22	5	54	39
1. Sogndal		790,77	5 592	1	-	3	3
	Sogndal, Ladested ..	0,19	461	1	-	1	-
	Sogndal	291,63	2 682	-	-	-	1
	Lund	292,59	1 545	-	-	1	1
	Heskestad	206,36	904	-	-	1	1
2. Egersund		1 298,02	13 161	2	-	5	3
	Egersund, Ladested.	0,32	2 815	2	-	2	-
	Egersund	207,57	2 612	-	-	-	-
	Ogne	107,57	1 128	-	-	1	1
	Helleland	143,26	1 149	-	-	-	-
	Bjerkreim	693,29	2 033	-	-	1	1
	Haa	146,01	3 424	-	-	1	1
3. Sandnes		1 955,84	15 333	2	-	³⁾ 8	5
	Sandnes, Ladested ..	0,81	1 654	2	-	-	-
	Høiland	170,63	3 808	-	-	-	1
	Klep	128,49	2 507	-	-	-	1
	Time	184,71	2 701	-	-	-	1
	Gjesdal	218,04	1 503	-	-	-	1
	Høle	109,58	1 101	-	-	-	-
	Fossan	1 143,58	2 059	-	-	-	1
4. Stavanger Stads- fysikat ¹⁾	Stavanger, Kjøbstad	6,26	22 483	7	4	12	-
5. Stavanger		204,98	8 360	²⁾ 1	-	⁴⁾ -	5
	Hetland	114,97	4 587	-	-	-	3
	Haaland	85,24	3 301	-	-	-	1
	Kvitingø Sogn af Mosterø	4,77	480	-	-	-	1
6. Finnø		1 544,36	11 831	1	-	8	8
	Mosterø (undtagen Kvi- tingø Sogn)	23,18	728	-	-	-	-
	Rennesø	40,82	1 111	-	-	1	1
	Finnø	42,42	1 506	1	-	1	1
	Strand	195,58	2 226	-	-	1	1
	Aardal	505,26	927	-	-	1	1
	Hjelmeland	535,06	2 218	-	-	1	1
	Fister	42,56	812	-	-	1	1
	Nerstrand	122,04	1 458	-	-	1	1
	Sjernerø	37,44	845	-	-	1	1

¹⁾ Fra 29de Oktober 1892 ifølge Kgl. Resol. af 27de Januar og 9de April 1892.²⁾ Distriktslægen bor i Stavanger By. ³⁾ uopgivet Bopæl. ⁴⁾ Antal uopgivet.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
7. Sand		2 495,48	10 459	1	-	6	6
	Jelse	257,27	2 236	-	-	2	2
	Sand	213,78	1 494	1	-	1	1
	Suldal	1 219,46	2 261	-	-	1	1
	Saude	514,20	1 897	-	-	1	1
	Vikedal	290,77	2 571	-	-	1	1
8. Karmøen		447,24	14 528	3	-	8	5
	Skudeneshavn, Ladested	0,48	1 123	1	-	1	1
	Kopervik, Ladested	0,36	791	1	-	1	-
	Skudenes	100,64	4 590	-	-	2	1
	Avaldsnes	150,78	5 327	1	-	2	1
	Bokn	46,92	848	-	-	1	1
	Tysvær	148,06	1 849	-	-	1	1
9. Haugesund ¹⁾		404,21	12 468	4	1	4	4
	Haugesund, Kjøbstad	0,91	5 382	3	1	3	-
	Skaare	73,15	1 929	1	-	-	1
	Torvestad	31,08	1 872	-	-	-	2
	Skjold	168,73	2 118	-	-	1	1
	Vass	130,34	1 167	-	-		

¹⁾ Til Haugesunds Distrikt hører Sveens Herred 214,23 km² med 3 054 tilstedeværende Indb. af søndre Bergenhus Amt, saa Haugesunds Distrikt udgjør 618,44 km² med 15 523 Indb.

Sundhedstilstanden angives i det Hele som nogenlunde god, dog mislig i den første Del af Aaret paa Grund af Influenza og Forkjølelssesygdomme; til Gjengjæld var Amtet nogenlunde forskaanet for de almindelige epidemiske Sygdomme. Mod Slutningen af Aaret optraadte en Kighosteepidemi.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2 033 eller 18,7 pro mille af den tilstedeværende beregnede Middelbefolkning (114 100). Aaret forud var Dødeligheden 16,2 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægenes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 124 og 125).

Typhoidfeber optraadte i Sandnes paa en Husmandsplads i Høiland hos en Familie, hvor Manden i Januar kom syg hjem fra Amerika og smittede sin Kone og Datter. Der forekom i Høiland ogsaa 2 Tilfælde mod Aarets Slutning. Fra Stavanger Distrikt indlagdes 2 Tilfælde paa Amtssygehuset; det ene var fra en stor Gaard, som leverer Melk til Byen, hvorfor Melkesalget blev stoppet nogle Dage, indtil Vedkommende var indlagt paa Sygehuset og Desinfektion foretaget. I Finnø skyldtes Smitten antagelig omreisende Betlere; det første Tilfælde blev af en Kvaksalver behandlet som Hjernebetændelse. I Haugesund Distrikt var der en meget begrændset Epidemi i Torvestad Sogn strax efter Fisket.

Af **epidemisk Cerebrospinalmeningit** forekom 1 Tilfælde i Karmøens Distrikt; Tilfældet, som er det første, Distriktslægen har iagttaget paa

11 Aar, var udpræget nok og ganske alvorligt, men endte med Helbredelse. (B. Martens).

Børnekopper optraadte i Stavanger By med 9 Tilfælde, som alle behandledes paa Lazareth. Om Smitteforholdet vides intet sikkert; man antager, at Smitten muligens skrev sig fra en Vaskekone, som havde vanket i den først angrebne Familie. (Zimmer).

Skarlagensfeber. Om Smittekilden til de i Sogndals og Egersunds Distrikter indtrufne Tilfælde kan intet oplyses. I Stavanger By optraadte Sygdommen kun enkeltvis med meget mild Karakter uden Eftersygdomme. Af de 8 Tilfælde i Stavanger Distrikt var der 1 med dødelig Udgang paa Gaarden Molde i Haaland, de øvrige 7 Tilfælde paa Kvittingsø. I Sand var Sygdommen almindelig i nedre Del af Suldal i 2det Halvaar og havde hersket her et Par Maaneder, før den kom til Distriktslægens Kundskab; Epidemien var mild og forløb uden Dødsfald. De 2 Tilfælde i Karmøens Distrikt var begge i ét Hus; Smittekilden ubekjendt.

En Epidemi af **Kighoste** begyndte i September i Egersund og tiltog til Aarets Udgang med et stort Antal Angrebne, hvoraf kun de færreste (især i Landdistrikterne) kom under Behandling. I Stavanger By optraadte Sygdommen epidemisk fra Juni Maaned. Sommergjæster fra Byen medførte Sygdommen til Saude i Sand; intet Tilfælde kom her under Behandling; enkelte Dødsfald. Fra Saude kom Sygdommen til Strandstedet Sand uden at faa nogen Udbredelse, antagelig fordi der var Skolebørn kun i ét af de smittede 6 Hjem. I Juli—September optraadte Kighoste med 9 Tilfælde paa 3 adskilte Steder i Karmøens Distrikt; senere hørtes ikke mere til den.

Af **Diphtherit** forekom 10 Tilfælde med 1 Dødsfald i Nærbø Sogn af Egersunds Distrikt; om Smitteforholdene oplyses kun, at der i længere Tid havde forekommet Tilfælde af lettere Halssygdom paa flere omliggende Gaarde. De 4 Tilfælde i Stavanger Distrikt forekom samtlige paa Kvittingsø. I Sand var en af de Angrebne en Sommergjæst i Saude og de 2 andre hørte til paa Gaarden Vaage i Suldal, hvor flere Børn var angrebne i 1890. Tilfældene var milde.

Katarrhalske Tilfælde sees at have været hyppigere end Aaret forud.

Influenza var i Egersund Distrikt begyndt i December 1891, i Tiltagende ved Aarets Udgang og kulminerede i Januar 1892, men ophørte efterhaanden udover Vaaren. Sygdommen var meget udbredt, men i Almindelighed mild; Complicationer og Eftersygdomme blev kun iagttaget i faa Tilfælde. I Sandnes Distrikt var Antallet af de Angrebne mindre end det foregaaende Aar, men Epidemien var mere ondartet end tidligere, saa der forholdsvis kom mange flere under Behandling. I Stavanger By herskede Sygdommen stærkest i Januar, aftog saa jevnt, men øgede igjen i December; den havde en mild Karakter (Dødsprocent 0,04), optraadte væsentligst med katarrhalske og enkeltvis stærkere nervøse Symptomer, især hos Individuer, som havde været angrebne de foregaaende Aar. I Sand Distrikt var der kun spredte Tilfælde som en Fortsættelse af Epidemierne i de 2 foregaaende Aar. I Karmøens Distrikt optraadte den ikke meget ondartet, og de fleste Tilfælde blev overladt til sig selv. I et Tilfælde optraadte paa Feberens Høide et fuldt udviklet Billede af Sindssygdom, som efter 14 Dages Forløb gik over i fuldstændig Helbredelse.

Lungebetændelse er for det hele Amt anmeldt med 14 Tilfælde færre end i 1891.

I Stavanger Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for Antal Behand- lede.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Typhoidfeber	27	2	27	1	2	3	1	-	1	-	-	5	4	3	7
Cerebrospinalmeningit	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Barselseber	10	3	10	-	1	1	1	2	-	-	1	-	1	1	2
Børnekopper	9	-	9	-	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	110	-	110	15	22	10	2	11	5	2	6	4	10	7	16
Skarlagensfeber	125	9	125	2	8	11	11	13	6	11	10	14	16	6	17
Røde Hunde	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Mæslinger	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	62	-	62	6	3	10	8	4	2	6	3	2	6	8	4
Kighoste	716	23	714	-	-	-	-	1	26	82	88	106	166	149	96
Diphtherit	43	6	43	1	4	-	6	2	-	3	4	4	5	1	13
Strubehoste	5	3	4	-	-	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-
Kusma	5	-	5	1	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	3257	52	3257	577	541	365	274	243	169	149	79	132	181	274	273
Katarrhalsk og follikulær Angina	657	-	657	65	52	69	64	69	34	46	42	44	41	50	81
Influenza	1377	16	1377	723	232	121	66	80	25	14	10	13	11	29	53
Lungebetændelse	533	79	533	85	69	68	54	82	29	33	12	13	18	24	46
Pleurit	181	10	181	18	21	16	21	23	15	9	7	14	10	16	11
Gigtfeber	130	-	130	10	13	12	12	7	13	16	7	4	12	10	14
Koldfeber	13	-	13	-	1	1	1	1	-	-	2	3	3	-	1
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	1371	14	1361	76	73	87	82	93	121	98	154	200	156	108	113
Blodgang	11	-	11	1	1	3	-	-	4	-	-	-	2	-	-
Skjørbug	3	-	3	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	8649	217	8636	1581	1050	782	604	635	451	470	425	560	643	687	748

I Stavanger Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Sogndal.		Egersund.		Sandnes.		Stavanger Stads- fysikat.		Stavanger.		Finnø.		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	-	-	-	-	7	-	9	1	2	1	5	-	-	-	1	-	3	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Barselfeber	-	-	1	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	3	1	3	1
Børnekopper	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	2	-	-	-	5	-	81	-	-	-	-	-	10	-	8	-	4	-
Skarlagensfeber	2	-	8	2	-	-	65	2	8	3	6	2	34	-	2	-	-	-
Røde Hunde	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Rosen	1	-	-	-	7	-	28	-	2	-	-	-	5	-	7	-	12	-
Kighoste	-	-	94	2	52	1	542	18	3	-	1	1	7	-	9	-	8	1
Diphtherit	-	-	10	1	-	-	7	1	4	2	-	-	3	-	3	1	16	1
Strubehoste	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	1	1	-	-	1	-	1	1
Kusma	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og																		
Bronchit	31	2	170	12	142	7	2205	18	9	-	3	1	86	1	352	8	259	3
Katarrhalsk og follikulær Angina	15	-	10	-	42	-	436	-	1	-	-	-	16	-	91	-	46	-
Influenza	27	1	69	-	246	4	691	8	13	-	15	-	-	-	141	1	175	2
Lungebetændelse	7	5	55	10	85	16	213	20	11	2	13	3	17	-	61	12	71	11
Pleurit	2	-	9	-	38	1	58	1	5	3	5	2	12	-	30	-	22	3
Gigtfeber	1	-	14	-	16	-	56	-	2	-	-	-	10	-	14	-	17	-
Koldfeber	-	-	-	-	1	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Diarrhoe, akut, og indenlandsk																		
Cholera	24	-	29	-	98	3	844	5	5	-	2	-	72	-	258	4	39	2
Blodgang	-	-	-	-	2	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjærbug	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	112	8	469	27	744	32	5273	76	65	11	51	10	272	1	982	27	681	25

Liste over forskjellige,

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Sogndal.		Egersund.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme . . .	141		-	1	85	55	11	-	44	-
Fnat	131	-	21	26	13	15	2	-	-	-
Skurv	2	-	1	-	-	1	2	-	-	-
Kjertelsyge	116	1	42	50	10	14	3	-	18	-
Rachit	47	2	28	19	-	-	-	-	16	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose . .	57	57	19	21	9	7	3	2	7	3
Lungetuberkulose	273	229	13	21	108	131	10	4	43	30
Kræft og Sarkom	41	¹⁾ 36	-	-	22	19	3	-	5	1
Morbus Brightii	80	15	3	-	33	44	-	-	6	1
Blegsot og Anæmi	661	4	29	84	57	492	13	-	91	-
Livmodersygdomme	128	-	-	-	-	128	3	-	20	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	636	1	13	21	279	323	42	-	141	-
Ormesygdomme	29	-	10	11	3	5	-	-	23	-
Drankersygdomme	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Brøk	55	3	15	1	16	13	6	-	5	-
Luxationer	15	-	1	1	2	2	1	-	-	-
Frakturer	70	1	10	3	27	24	1	-	13	-

¹⁾ Kræft 32. Sarkom 4. ²⁾ Efter de til Sundhedskommissionen indkomne Døds

¹⁾ Kræft 32, Sarkom 4. ²⁾ Efter de til Sundhedskommissionen indkomne Døds-

Diarrhoe og indenlandsk Cholera er anmeldt oftere end i forrige Aar, men med færre Dødsfald. Fra Karmøen anføres, at Diarrhoe i December gik rent epidemisk i Kopervik.

Af **Pemphigus neonatorum** forekom i Karmøens Distrikt 4 Tilfælde i December, hvoraf 3 i én Jordemoders Praxis; Sygdommen stansede efter Desinfektion af Jordemoderen og hendes Effekter.

Icterus er opført som Dødsårsag for et 10 Dage gammelt Barn i Sand. Sygdommen var sandsynligvis fremkaldt ved Karbolsyreforgiftning, idet Jordemoderen ved Feiltagelse en Aften havde brugt Karbolsyre istedenfor Madolie paa Navlestedet; Huden omkring var i en liden Haandflades Udstrækning hvid og indtørret. Barnet laa i en dyb Døs i et Døgn; Huden blev gulbrun, Læberne blaalige; det døde 5te Dag. (Østvold).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af omstaaende Tabel (se Side 128).

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:													
3		4		5		6		7		8		9	
Sandnes.		Stavanger Stadsfysikat.		Stavanger.		Finnø.		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf. %	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dødsf.
15	-	-	-	-	-	-	-	16	-	34	-	21	-
9	-	-	-	-	-	-	-	49	-	42	-	29	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31	-	-	-	-	-	-	-	27	-	23	1	14	-
5	-	-	-	-	-	-	-	3	-	12	1	11	1
7	11	Antal Tilfælde ikke anført.	24	-	1	1	2	13	6	11	5	15	3
39	21		69	15	6	-	17	23	20	84	39	59	23
12	4		12	1	2	2	2	6	5	5	4	7	6
14	-		7	1	-	1	1	7	1	34	2	17	3
85	-		2	15	-	-	-	106	1	126	1	225	-
30	-		-	6	-	-	-	10	-	21	-	38	-
122	-		-	14	-	-	-	44	-	90	1	183	-
1	-		-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-
1	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	2		-	2	-	-	-	10	-	15	-	9	1
5	-		-	-	-	1	-	5	-	2	-	1	-
19	-		1	3	-	1	-	6	-	18	-	9	-

anmeldelser.

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede **Sygdomme**, hidsættes ovenstaaende Tabel.

Fnat forekom i Sands Distrikt baade i Vigedal, Saude og som sædvanlig i Suldal.

Døde af **Lungetuberkulose** udgjorde for det hele Amt 26,3 pCt. af samtlige kjendte Dødsfald og 35,1 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 25,3 pCt. og 36,1 pCt. og i Bygderne 27,3 pCt. og 34,2 pCt. Forøvrigt henvises til Tabel Side 129.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** (Hernia) opgives 55 Tilfælde. 36 Tilfælde opgives som Hernia inguinalis (hvoraf 1 duplex), 10 som Hernia cruralis, 6 som Hernia umbilicalis og 2 som Hernia ventralis; for 1 Tilfælde er Sædet ikke opgivet. Som døde af Brok opgives 3.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:								
			1	2	3		4	5	8		9
			Sogn- dal.	Eger- sund.	Sandnes.		Sta- vanger Stads- fysikat.	Sta- vanger.	Karmøen.		Hauge- sund.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.
Veneriske Saar .	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Syphilis, konstitu- tionel	95	2	-	4	2	1	69	-	7	1	13
Syphilis, hereditær	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe	171	-	1	10	4	-	109	1	12	-	34

For **Benbrud** (Fractura) behandledes 70 Tilfælde og kjendes 1 Dødsfald. Bruddets Sæde er opgivet i 67 Tilfælde som:

Fractura cranii	1	Fractura ulnæ	2
— costarum	3	— digit. manus	1
— — & ossis ilei sin .	1	— colli femoris	7
— claviculæ	4	— femoris	6
— — & radii & humeri	1	— patellæ	2
— humeri	8	— cruris	8
— — & radii	1	— tibiæ	2
— antibrachii	6	— fibulæ	2
— radii	8	— malleolorum	4

Af **Luxationer** kjendes 14 Tilfælde, nemlig: Luxatio maxillæ inf. 1, L. humeri 7, L. antibrachii 3, L. radii 1, L. pollicis 1 og L. femoris 1.

Om **Jordemoderhjelpen** i Sands Distrikt henvises til Tabel Side 130.

Af **obstetriciske Operationer** er ialt udført af Læger 131, deraf i Sogndals Distrikt 3, Egersunds 14, Sandnes 12, i Stavanger Stadsfysikat 57, i Finnø Distrikt 5, i Sands 3, i Karmøens 14 og i Haugesunds Distrikt 22. Udfald og Indikationer for disse Operationer sees af Tabel Side 131.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af følgende Tabel (se Side 132).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1413 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 58,9.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver er 12 Kvinder døde paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsag for 8 Kvinder, hvoraf 3 døde af Barselfeber og 2 af Livmoderblødning. Af de 2 sidste var det ene Tilfælde sandsynligvis Placenta prævia, da der havde været Blødning tidligere i Svangerskabet; Læge eller Jordemoder var ikke tilkaldt; i det andet Tilfælde kom Blødningen 12 Timer efter Fødslen og 6 Timer efter at Jordemoderen var reist. (Østvold).

De **hyppigste Dødsårsager** sees af Tabel Side 133.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Sogndal	30	4	8	22
Sogndal By.....	5	-	1	4
Bygder.....	25	4	7	18
Egersund	121	30	27	94
Egersund By	41	10	16	25
Bygder.....	80	20	11	69
Sandnes.....	93	21	32	61
Sandnes By	29	5	12	17
Bygder.....	64	16	20	44
Stavanger Stadsfysikat	271	69	76	195
Stavanger	26	6	11	15
Finnø	67	17	10	57
Sand	54	20	1	53
Karmøen.....	119	39	27	92
Kopervik By.....	11	4	1	10
Skudeneshavn By	16	2	8	8
Bygder.....	92	33	18	74
Haugesund	90	23	25	65
Haugesund By.....	61	20	15	46
Bygder.....	29	3	10	19
Stavanger Amt	871	229	217	654
Deraf i Byer	434	110	129	305
— Bygder	437	119	88	349

Veirliget. Fra Sogndal anføres, at Sommeren var god og ualmindelig tør, men Høsten meget regnfuld. I Egersund var Sommeren meget kold og regnfuld; Udbyttet af Avlingen omtrent som i et Middelsaar. Fra Sandnes meddeles, at Aaret begyndte med Frost og meget Sne i Januar, streng Kulde og Sne i Februar og kold Marts uden Nedbør; ogsaa andet Kvartal var forholdsvis koldt med stadig nordlige Vinde og lidet Regn. I Juni og Juli, der fremdeles var forholdsvis tørre, blev Torv og Hø vel indbjerget. Fra Midten af August begyndte det ægte Jæderveir med Blæst og Regn, som varede til Aarets Udgang; det var netop det Veir, som «Jær-buen» er vant til og trives ved, og Sygeligheden viste sig ogsaa at være liden udover Høsten og Vinteren. (Schumacher). I Karmøens Distrikt var Veirliget uheldigere end sædvanlig, idet Sommeren var raa og kold, dog som det syntes uden Indflydelse paa Sundhedstilstanden.

Levemaade og hygieniske Forhold synes at skride langsomt frem til det Bedre. I Sand er der i det paa Strandstedet afbrændte Strøg lykkedes at

Sammendrag af Jordemødrenes Indberetning for 1892 i Sands Lægedistrikt ved Distriktslæge Østvold.

Jordemoderdistrikter.	Antal anmeldende Jordemødre.	Har bistaaet ved Antal Fødsler.	Deraf opgives:						Tvillingfødsel.	Af Børnene var:		Af Complicationer indtraf:		Antal Fødsler, hvor Læge tilkaldt.	Operationer:			Død paa Barselseng.
			Isseleie.	Samlet Bækkenendeleie.	Fodleie.	Sædeleie.	Tverleie.	Abort.		dødfødte.	ufuldbaarne.	Blødning.	Fremfald af Navlesnor.		Tangforløsning.	Vending.	Efterbyrdsoperation.	
Sand	1	24	23	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Saude	1	31	30	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Suldal	1	36	35	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Vikedal	1	44	44	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Jelse	1	26	22	-	-	1	1	2	-	2	-	2	-	-	-	1	-	¹⁾ 1
Ertfjord	1	19	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	6	180	173	1	1	3	1	3	2	2	-	3	1	2	2	1	1	1

¹⁾ Død af Blødning 12 Timer efter Fødselen.

Obstetriciske Operationer i Stavanger Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perforation og Embryotomi.		Exviscera-tion.	Efterbyrds-operation.	
	Mødre.	Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.		Mødre.	Mødre.	
	lev.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	død.	levende.	lev.	uopg.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel . . .	81	1)77	2)4	1	-	7)1	-	1	1	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	6	5	1	1	-	-	1	-	-	2	9)1	-	-	-
Abscess i Bækkenet	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	2	2	-	1	1	8)2	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og placenta prævia	-	-	3)1	2	5)1	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	3	4)3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort Fosterhoved	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	6	6)2	6	2	-	-	-	-	10)1	-	-
Hydrocefalisk Fosterhoved	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Uopgivet Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3
Tilsammen	100	93	8	11	4	9	6	1	1	4	1	1	4	3
		101		15		15				5			7	

¹⁾ Deraf 1 Tang paa Sædet. ²⁾ Et viste Tegn paa begyndende Forraadnelse. ³⁾ Trillingfødsel; paa en af dem gjort Vending (døde), hvor Udfaldet for Moderen er anført; denne døde 2 Timer efter Fødselen af Afkræftelse. ⁴⁾ Deraf en 1ste Tvilling. ⁵⁾ Dødsårsag: Blødning. ⁶⁾ Den ene se Note 3; den anden død 12 Timer efter Fødselen af ukjendt Aarsag. ⁷⁾ 2den Tvilling; om 1ste intet anført. ⁸⁾ Heraf en 2den Tvilling; om 1ste intet anført. ⁹⁾ Var Døden nær før Operationen og døde nogle Timer efter. Dødsårsag: Dystokia. ¹⁰⁾ Tillige fremfalden Arm og Navlesnor; Fostret var dødt.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord.
Sogndal	154	4	84	9	1	-	5	-	-
Sogndal By	13	1	9	2	-	-	-	-	-
Bygder	141	3	75	7	1	-	5	-	-
Egersund	429	7	231	43	4	1	8	2	1
Egersund By	102	-	46	12	-	-	-	-	-
Bygder	327	7	185	31	4	1	8	2	1
Sandnes	482	10	265	50	2	1	2	1	-
Sandnes By	49	1	34	7	1	1	-	-	-
Bygder	433	9	231	43	1	-	2	1	-
Stavanger Stadsfysikat	708	23	449	104	8	4	7	1	1
Stavanger	259	5	150	18	3	2	2	-	-
Finnø	307	6	219	26	-	-	4	-	-
Sand	277	3	167	13	-	1	3	1	-
Karmøen	418	8	260	41	4	2	8	1	-
Kopervik By	31	-	12	1	-	-	1	-	-
Skudeneshavn By	28	-	19	5	1	-	2	-	-
Bygder	359	8	229	35	3	2	5	1	-
Haugesund ¹⁾	491	12	259	45	1	1	6	-	-
Haugesund By	209	9	84	20	1	1	2	-	-
Bygder	282	3	175	25	-	-	4	-	-
Stavanger Amt	3446	78	2033	341	23	12	44	6	2
Deraf i Byer	1140	34	653	151	11	6	12	1	1
— - Bygder	2306	44	1380	190	12	6	32	5	1

¹⁾ Sveen Herred af søndre Bergenhus Amt, hørende til Haugesunds Lægedistrikt (79 levende fødte, 51 ialt døde, 8 døde 0—1 Aar, 1 omkommen ved ulykkelig Hændelse) er ikke medtaget i Summen for Amtet og Bygderne, men medtaget under Haugesunds Distrikt.

faa bredere Gader og større aabne Pladse. Brugen af berusende Drikke aftager, især den blandt Unggutter herskende Skik at skaffe sig «Julebrændevin». (Østvold).

Af **Sygehuse** haves Vaarsildafgiftsfondets Sygehus i Haugesund, hvor der udenfor Fisketiden er givet Anledning til at benytte et Par af Værelserne, Egersunds Sygehus, hvor 7 Syge er behandlet og Stavangers kommunale Sygehus i den saakaldte combinede Indretning, hvor der foruden Sygestuer ogsaa er Strafanstalt, Tvangsarbeidsanstalt og Sindssygeasyl. Fremdeles er i Stavanger Amtssygehuset og desuden en privat Klinik væsentligst for chirurgiske Sygdomme. Der er af Byens Formandskab nedsat en Komite til Udarbejdelse af Plan for nyt Sygehus. Paa Bjergsted er et Lazareth og Isolationslokale, som snart er fuldt monteret.

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	229	110	119
Lungebetændelse	79	42	37
Tuberkuløse Betændelser	57	34	23
Alderdomssvaghed	55	19	36
Akut Bronchit	52	34	18
Kræft og Sarkom	36	17	19
Organisk Hjertesygdom	30	13	17
Hjerneslag	24	10	14
Kighoste	23	21	2
Hjernehindebetændelse	22	11	11

Badeindretninger. I Egersund og Haugesund staar Sygehusets Bad til Afbenyttelse for Publikum 1 Gang om Ugen. Fayancefabrikens Bad benyttes gratis af Fabrikens Personale. Der arbeides for Tiden paa at faa istand Varmt- og Koldtandsbad i Ladestedet Sandnes. I Stavanger By er et Varmtbad og et Koldtbad, som nu er gaaet over i Brændevinssamlagets Eie. Byens Fattige og Ubemidlede har Fribad efter Bylægens Rekvisition. I Skudeneshavn er et lidet Badehus for kolde og varme Bad.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vakeinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner, Antal Møder.	Kvaran- tænekom- missioner, Antal Møder.	Vakci- nerede.	Rets- medi- cinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.				
Stavanger Amt	13	1123	122	22	1988	9
Sogndal	1	34	¹⁾ 6	2	145	-
Egersund	2	116	²⁾ 5	1	230	3
Sandnes	2	155	³⁾ 17	1	144	1
Stavanger Stadsfysikat . .	1	602	42	8	254	-
Stavanger	1	-	⁴⁾ 2	-	224	-
Finnø	1	44	⁵⁾ 4	-	255	-
Sand	1	65	⁶⁾ 9	-	127	-
Karmøen	2	86	⁷⁾ 18	3	404	1
Haugesund	2	21	⁸⁾ 19	7	205	4

¹⁾ Ladestedet 2, Landsognet 2, Lunde 1, Heskestad 1. ²⁾ Egersund 3, Haa 1, Bjerkreim 1. ³⁾ Sandnes 3, Høiland 2, Klep 3, Time 2, Gjesdal 3, Høle 2, Fossan 2. ⁴⁾ Haaland 1, Hetland 1. ⁵⁾ Nerstrand 1, Strand 1, Fister 1, Rennesø 1. ⁶⁾ Sand 2, Saude 2, Jelse 2, Suldal 2, Vikedal 1. ⁷⁾ Kopervik 3, Skudeneshavn 3, Aakre 2, Skudenes 2, Avaldsnes 4, Tysvær 2, Bukken 2. ⁸⁾ Haugesund 15, Torvestad 1, Skaare 1, Skjold 1, Vass 1.

XII. Søndre Bergenhus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- væknatører.
Amtet.....		15606,67	127 678	22	60	53
1. Indre Søndhordland.....		1099,71	9 160	3	6	3
	Skaanevik.....	588,27	3 189	1	3	1
	Etne.....	318,01	2 312	-	1	1
	Fjelberg.....	193,43	3 659	2	2	1
2. Ytre Søndhordland.....		597,52	10 466	2	7	7
	Stord.....	130,35	2 207	2	1	1
	Valestrand.....	58,81	1 042	-	1	1
	Finnaas.....	225,15	4 835	-	4	4
	Fitje.....	183,21	2 382	-	1	1
3. Tysnes.....		1042,50	9 198	3	7	7
	Tysnes.....	260,59	4 451	1	3	3
	Kvinnherred.....	781,91	4 747	¹⁾ 1	4	4
4. Indre Hardanger.....		5554,45	10 081	3	7	6
	Ullensvang.....	2583,94	5 375	2	3	2
	Graven.....	841,42	1 410	1	3	3
	Eidfjord.....	189,04	1 336			
	Ulvik.....	1269,20	1 015			
	Røldal.....	670,25	945	-	1	1
5. Ytre Hardanger.....		877,34	7 659	2	5	2
	Strandebarm og Va- ralsø.....	190,45	2 467	1	2	1
	Jondal.....	233,07	2 017	-	1	-
	Vikør.....	453,82	3 175	1	2	1
6. Voss.....		2073,52	10 519	2	4	4
	Voss.....	928,01	6 410	-	2	-
	Ævanger.....	590,55	2 097	2	1	3
	Vossestranden.....	554,96	2 012	-	1	1
7. Søndre Midthordland.....		995,42	12 997	2	5	5
	Os.....	411,75	4 529	2	2	2
	Fuse.....	365,64	3 464	-	2	2
	Fane.....	218,03	5 004	-	1	1

¹⁾ Deraf en privat Læge, der ikke praktiserer.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
8. Nordre Midthordland		433,49	18 111	¹⁾ 1	3	3
	Sund	94,40	2 203	-	-	-
	Austevold	82,74	2 328	-	-	-
	Fjeld	141,20	3 208	-	-	-
	Askøen	93,78	6 474	-	-	-
	Aarstad	21,37	3 898	-	-	-
9. Osterøen		1561,94	16 204	2	7	6
	Haus	200,18	5 195	1	2	1
	Bruvik	392,26	3 340	-	2	1
	Hosanger	804,10	3 580	-	1	2
	Hammer	165,45	4 089	1	2	2
10. Alversund		242,79	7 238	¹⁾ 1	4	4
	Alversund	105,58	3 212	-	2	2
	Herlø	112,33	3 160	-	1	1
	Ytre Bø af Manger	24,88	866	-	1	1
11. Lindaas		913,76	12 991	1	5	6
	Rest af Manger	94,18	4 218	-	1	2
	Lindaas	276,52	6 422	1	3	3
	Masfjorden	543,06	2 351	-	1	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Bergen.

Anm. Sveen Herred 214,23 km.² med 3 054 tilstedeværende Indb., hører til Hangesunds Lægedistrikt i Stavanger Amt, cfr. Side 122, er medregnet i Summen for Amtet.

Sundhedstilstanden er gennemgaaende for hele Amtet beskrevet som god; i Begyndelsen af Aaret var Influenza temmelig udbredt, ligesom der ogsaa paa den Tid kom ikke faa Tilfælde af Lungebetændelse og akute katarrhalske Sygdomme under Behandling, men senere paa Aaret var der i de fleste Distrikter mindre Sygelighed end i de foregaaende Aar.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1809 eller 14,0 pro mille af den tilstedeværende beregnede Middelbefolkning (129 100). Aaret forud udgjorde den 15,3 pro mille.

Til Oversigt over de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægenes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 136 og 137).

Typhoidfeber er heller ikke i 1892 forekommet i indre Søndhordland. En Epidemi, der var begyndt i ytre Søndhordland i December 1891, fortsatte i Januar og Februar Maaned. De Syge var stærkt angrebne, men Sygdommen holdt sig til det ene Hus. Dette antoges væsentlig at maatte tilskrives den strenge Isolation, der paa Grund af Befolkningens uovervindelige Frygt for paa nogensomhelst Maade at komme i Forbindelse med Huset, let lod sig iværksætte. Med Hensyn til de Syges Forpleining viste der sig imidlertid af samme Aarsag

I søndre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er op- given for An- tal Be- hand- lede.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Typhoidfeber	101	4	101	5	12	5	8	15	6	6	9	6	11	10	8
Cerebrospinalmeningit	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Barselfeber	22	7	17	1	1	2	1	1	-	2	3	1	1	-	4
Vandkopper	43	-	43	2	-	-	-	5	-	15	-	5	11	2	3
Skarlagensfeber	127	4	127	3	26	9	6	16	5	1	5	5	15	16	20
Røde Hunde	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Mæslinger	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Rosen	64	-	64	1	3	3	6	3	5	9	6	9	11	5	3
Kighoste	19	2	17	4	-	-	10	-	1	-	-	2	-	-	-
Diphtherit	90	21	84	-	2	2	6	5	7	9	14	4	9	10	16
Strubehoste	4	1	4	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kusma	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	667	25	636	101	69	56	61	61	44	58	34	36	38	38	40
Katarrhalsk og follikulær Angina	174	-	174	17	9	16	18	19	21	21	10	10	3	12	13
Influenza	623	26	427	256	73	19	19	13	14	2	3	4	5	9	10
Lungebetændelse	383	91	357	68	25	27	25	54	16	15	15	10	17	43	42
Pleurit	78	4	75	5	6	6	5	5	7	10	2	5	11	5	8
Gigtfeber	66	1	66	5	1	3	6	5	9	5	3	7	8	5	9
Koldfeber	2	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Diarrhoe, akut, og indenlandsk Cholera	346	9	346	18	10	16	18	16	21	33	45	52	39	42	36
Blodgang	3	1	3	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-
Skjørbug	3	-	3	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	2822	196	2553	486	238	168	192	219	156	188	150	156	185	199	216

I søndre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																							
	1 a		1 b		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Sveens Herred.		Indre Søndhordland.		Ytre Søndhordland.		Tysnes.		Indre Hardanger.		Ytre Hardanger.		Voss.		Søndre Midthordland.		Nordre Midthordland.		Osterøen.		Alversund.		Lindaaas.	
	Tilfælde.		Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.
Typhoidfeber	-		-	-	3	1	-	-	3	-	-	-	23	2	14	-	24	1	2	-	24	-	8	-
Cerebrospinalmeningit	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Barselfeber	-		1	1	6	2	1	-	2	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	5	3	2	1
Vandkopper	-		2	-	4	-	-	-	-	-	32	1	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	
Skarlagensfeber	-		2	-	50	3	4	-	1	-	2	17	-	5	-	18	1	26	-	2	-	-	-	
Røde Hunde	-		-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mæslinger	-		-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rosen	-		-	-	16	-	7	-	8	-	13	-	5	-	1	-	-	4	-	4	-	6	-	
Kighoste	-		-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	2	2	4	-	-	-	5	-	-	-	
Diphtherit	-		-	-	-	-	7	4	10	3	9	2	12	-	18	5	18	-	5	5	8	1	3	1
Strubehoste	-		1	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kusma	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2		36	1	76	7	29	1	117	-	58	2	31	-	49	8	-	109	4	112	-	48	2	
Katarrhalsk og follikulær Angina	-		4	-	17	-	3	-	67	-	43	-	10	-	12	-	-	14	-	-	-	4	-	
Influenza	-		40	2	1	1	27	2	136	8	136	5	171	2	41	3	-	-	-	3	3	68	-	
Lungebetændelse	1		13	3	38	13	25	5	50	7	40	8	48	9	31	13	10	5	57	13	39	6	31	9
Pleurit	1		2	-	5	2	12	-	9	-	7	-	16	-	3	-	1	1	11	-	3	-	8	1
Gigtfeber	-		7	-	7	-	-	-	9	-	7	-	8	-	11	1	-	-	10	-	4	-	3	-
Koldfeber	-		2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Diarrhoe, akut, og indenlandsk Cholera	1		12	-	12	1	58	1	47	1	61	-	46	-	10	2	5	-	59	4	12	-	23	-
Blodgang	-		-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-
Skjørbug	-		-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	5		122	8	235	30	173	13	470	19	413	17	394	13	202	34	80	8	301	26	223	14	204	14

Liste over forskjellige,

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1 a				1 b	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Sveens Herred.		Indre Søndhordland.			
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.		
Chronisk Rheumatisme . . .	160	-	2	3	86	69	1	-	18	-		
Fnat.	58	-	13	12	21	9	-	-	9	-		
Skurv	7	-	1	3	-	3	-	-	-	-		
Kjertelsyge	173	-	64	65	16	11	-	-	2	-		
Rachit	58	7	24	13	1	-	-	-	6	1		
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose . .	56	32	14	6	12	7	-	-	2	-		
Lungetuberkulose.	290	140	13	9	89	95	4	4	21	12		
Kræft.	83	50	2	-	25	23	1	1	8	5		
Morbus Brightii	75	17	4	1	26	36	-	-	2	1		
Blegsot og Anæmi	494	1	17	43	37	333	-	-	40	-		
Livmodersygdomme	130	-	-	-	-	118	-	-	11	-		
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi.	669	4	18	22	248	337	2	-	42	3		
Ormesygdomme	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-		
Drankersygdomme	4	-	-	-	4	-	-	-	-	-		
Struma	3	-	-	-	-	3	-	-	1	-		
Brøk	37	4	6	3	14	4	-	-	4	1		
Luxationer	27	-	4	-	10	9	-	-	1	-		
Frakturer.	117	1	12	3	27	37	-	-	5	-		

store Vanskeligheder; Manden i Huset, der selv var angrebet af Sygdommen, var oppe hver Dag og stilledes, saavidt han formaaede, baade med de andre Syge og med Kreaturerne, indtil Afkræftelsen tvang ham tilsengs; faa Dage efter døde han. Sygdommen forløb for alles Vedkommende paa vanlig Vis, men uden Diarrhoe, noget der efter Distriktslægens Erfaring ofte er Tilfældet ved denne Sygdom i hans Distrikt. (C. Heitmann). Fra indre Hardanger er anmeldt 3 Tilfælde, hvoraf de 2 antoges at være smittede fra Gaarden Langesæter i Kinserviks Sogn, hvor Sygdommen ogsaa herskede i 1889, 1890 og 1891. Paa Gaarden Sexe i samme Hus, hvor Sygdommen har optraadt med Mellenrum siden 1890, blev en 14-aarig Gut angrebet af Typhoidfeber. Alt Skyllvand og Kjøkkenaffald er her bleven kastet lige udenfor Husdøren ved Siden af Privetet under et Æbletræ, hvis nedfaldne Frugter stadig spises af Husets Børn, og paa denne Maade ansees det ikke for usandsynligt, at Gutten er bleven smittet. (Garmann Anderssen). I Voss var der flere spredte Tilfælde. Til Gaarden Grave i Rundalen blev Sygdommen sandsynligvis indført med Folk, der kom hjem paa Besøg fra Amerika, hvor de strax forud havde gennemgaaet den. Til Gaarden Leite, Strandvigs Sogn, i søndre Midthordland bragtes Sygdommen i Slutningen af 1891 med en fra Østersøen kommende Sømand. I Begyndelsen af 1892 bragte

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Ytre Søndhordland.		Tysnes.		Indre Hordanger.		Ytre Hordanger.		Voss.		Søndre Midthordland.		Nordre Midthordland.		Osterøen.		Alversund.		Lindaas.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
15	-	8	-	41	-	23	-	21	-	9	-	-	-	-	-	18	-	6	-
22	-	-	-	2	-	9	-	8	-	6	-	-	-	-	-	2	-	-	-
-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
34	-	6	-	22	-	17	-	37	-	-	-	-	-	42	-	2	-	11	-
3	-	3	-	4	-	2	-	17	1	-	-	1	1	21	4	1	-	-	-
6	3	7	1	3	3	4	2	13	4	-	-	-	-	6	6	5	4	10	9
28	16	22	5	21	5	33	17	55	17	15	11	21	18	40	18	11	3	19	14
3	3	7	4	4	2	3	2	20	6	8	7	3	3	18	12	6	3	2	2
14	4	2	2	5	-	3	1	16	4	-	-	3	1	18	4	9	-	3	-
42	-	48	-	61	1	24	-	93	-	6	-	25	-	122	-	18	-	15	-
16	-	9	-	23	-	11	-	23	-	4	-	-	-	16	-	9	-	8	-
97	-	24	-	97	-	70	-	83	-	23	-	-	-	149	-	53	-	29	1
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	5	-	5	-	4	-	5	-	-	-	1	-	7	2	4	-	-	-
2	-	1	-	3	-	4	-	2	-	-	-	3	-	6	-	3	-	2	-
3	-	9	-	19	-	17	-	34	1	-	-	2	-	12	-	11	-	5	-

en Tjenestepige, der var en Søster af Manden paa Leite og tjente paa Nabogaarden Rusaas, den med sig hjem til Rusaas, hvor efterhaanden hele Familien, ialt 10 Personer, indsygnede og Konen i Huset døde. Fra en af de ovennævnte Gaarde førtes Sygdommen — maaske ved Drikkevandet — til den lige nedenfor liggende Gaard Hage, som faar sit Drikkevand fra en forbi Rusaas løbende, liden Bæk. (Krüger). I nordre Midthordland var Typhoidfeber betydelig sjældnere end i 1891; i Solheimsviken, som Aaret forud var mest hjemsøgt, iagttoges kun 12 mere spredte Tilfælde. Der var ansat en Sundhedsbetjent, der har havt at paase Natterenovationens ordentlige Udførelse, og dette antages at have været af Betydning. (Henrichsen). I Osterøen og Alversund var der flere spredte Tilfælde. I Lindaas var der fra April til Juni 8 ganske alvorlige Tilfælde, dog uden Dødsfald, paa Gaarden Nordanger i Manger.

Af **Barselfeber** opgives de fleste Tilfælde i ytre Søndhordland og Alversund, uden at der angives nogen Grund til denne større Hyppighed.

Skarlagensfeber indførtes 2 Gange i indre Søndhordland, men det lykkedes begge Gange at standse den, inden den fik nogen større Udbredelse. I ytre Søndhordland optraadte den stærkt i Februar og følgende Maaneder i Finnaas. De 4 Tilfælde i Tysnes forekom i Oktober Maaned, og Sygdommen

var her sandsynligvis indført fra Stordøen, hvor der sagdes at have været flere Sygdomstilfælde, der antageligvis har været Skarlagensfeber. I Voss optraadte den saa mildt, at Diagnosen tildels var tvivlsom. Af de 5 Tilfælde, der er opgivet fra søndre Midthordland, og som alle forekom i Fane, viste de 3 sig i Fyllingsdalen, hvor Sygdommen tidligere paa Sommeren skal have hersket paa en Nabogaard. I Osterøen forløb Sygdommen mildt, og Tilfældene var spredte.

Mæslinger og **Kighoste** forekom der kun nogle spredte Tilfælde af i enkelte Distrikter.

Diphtherit viser fremdeles nogen Aftagen i Hyppighed, men er anmeldt fra alle Distrikter, undtagen indre og ytre Søndhordland og Sveens Herred. Fra indre Hardanger omtales et Tilfælde med dødeligt Udfald, hvor Sygdommen optraadte efter Arbejde med ildelugtende, flydende Kogjædsel; Distriktslægen mener før at have iagttaget, at der, hvor ingen direkte Smittekilde kunde paavises, er opstaaet Sygdom, der ganske ligner Diphtherit, efter Indaanding eller Spisning af dekomponerede Emner. (J. Hagemann). I Juli Maaned kom et Par Tilfælde under Behandling i Oppedal, hvor der sandsynligvis helt siden Aaret forud af og til har været milde, upaaagtede Tilfælde. I ytre Hardanger forekom enkelte spredte Tilfælde uden bekjendt Smitteindførsel og uden inbyrdes Forbindelse. I søndre Midthordland opgives Sygdommen at have været hyppigere end Aaret forud; der kom 18 Tilfælde, hvoraf 3 Dødsfald, under Behandling mod 5 Tilfælde i 1891. Smitteoverførelsen kunde i de fleste Tilfælde paavises.

Influenza er opført med adskillig flere Tilfælde end i 1891. Størst Udbredelse havde Sygdommen i Januar Maaned, den aftog udover Vaaren og Sommeren, men blussede atter noget op i Slutningen af Aaret. Den havde i mange Tilfælde et ondartet Forløb, og der kom ikke sjelden Eftersygdomme af forskjellig Art, saasom Sindssygdomme, Gangræn, Lungebetændelser og Hoftelædsbetændelse.

Hyppigheden af **katarrhalske Tilfælde** var den almindelige, af **Lungebetændelse** er opgivet færre Tilfælde end i de nærmest foregaaende Aar; i mange Tilfælde er Sygdommen optraadt under eller efter Influenza.

Af **Diarrhoe** og **indenlandsk Cholera** var der et Par alvorlige Epidemier i Lindaas. Sygdommen begyndte undertiden meget pludselig med Brækninger og Besvimelser, hvorefter Patienten laa en Dags Tid i soporøs Tilstand. Naar saa Diarrhoe indtraadte, bedredes Tilstanden. (C. A. Habel).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af nedenstaaende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
		1 b	4	6	7	8	9	10	11
		Indre Søndhordland.	Indre Hardanger.	Voss.	Søndre Midthordland.	Nordre Midthordland.	Osterøen.	Alversund.	Lindaas.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	4	-	1	-	-	1	1	1	-
Syphilis, konstitutionel .	9	1	-	5	2	-	-	-	1
— , hereditær	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Gonorrhoe	13	-	2	3	1	2	1	4	-

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Sveens Herred	7	4	-	7
Indre Søndhordland	51	12	8	43
Ytre —	127	16	30	97
Tysnes	37	5	13	24
Indre Hardanger	40	5	19	21
Ytre —	66	17	17	49
Voss	93	17	13	80
Søndre Midthordland	106	11	34	72
Nordre —	63	18	8	55
Osterøen	99	18	26	73
Alversund	41	3	14	27
Lindaas	108	14	14	94
Søndre Bergenhus Amt	838	140	196	642

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede **Sygdomme** hidsættes en efter Lægernes Opgaver sammendragen Tabel (se Side 138 og 139).

Tuberkuløse Betændelser. Distriktslægen i Alversund omtaler et Tilfælde, hvor en Gut i Konfirmationsalderen efter Influenza fik en Lungebetændelse, der tog et chronisk Forløb og efter Specialists Erklæring gik over til Tæring. Han blev behandlet med Jodoforminjektioner og fik derpaa flere Abscesser paa forskellige Steder af Legemet. Eftersom Secretionen fra Abscesserne tiltog, svandt Hosten og Symptomerne fra Lungerne mere og mere og blev tilsidst aldeles borte. Fra den Tid kom han sig atter i Huld og Udseende, men Abscesserne vedvarede.

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 16,7 pCt. af samtlige opgivne Dødsårsager og 21,8 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. (I 1891 henholdsvis 18,5 pCt. og 25,0 pCt.).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. Fra indre Hardanger omtales 3 nye Tilfælde af Sindssygdom, der alle fulgte direkte efter Anfald af Influenza. 1ste Tilfælde artede sig som en Mani med stadig Uro og Præk; Sygdommen brød ud efter 6 Nætters Søvnløshed. 2 Maaneder efter Influenzaens Begyndelse døde Patienten under overhaandtagende Afkræftelse. I det 2det lignende Tilfælde kom Patienten sig efter 2 Maaneders Forløb, og i 3die Tilfælde, der ytrede sig som en Melancholi, blev Patienten frisk nogle Uger efter Sygdommens Begyndelse, efterat Søvnlen var kommen ordentlig tilbage.

Af **Brok** (Hernia) opgives 37 Tilfælde. Sædet var hos 35 følgende: Hernia inguinalis 26, Hernia umbilicalis 5, Hernia cruralis 3 og Hernia abdominalis 1.

Obstetriciske Operationer i søndre Bergenhus Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Perfora- tion.	Efterbyrds- operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	Død.	levende.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	22	¹⁾ 1	21	2	-	-	-	-	2	1	1	-	-
Bækkensneverhed	3	-	1	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og placenta prævia	1	-	1	-	1	²⁾ 1	1	1	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sædeleie	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	4	³⁾ 1	⁴⁾ 5	1	-	-	-	-	-
Tverleie med fremfalden Arm og Navlesnor	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Hydrocephalus hos Fosteret	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁵⁾ 1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	30	1	27	4	7	2	7	3	4	3	1	1	2
	31		31		9		10			4			

¹⁾ Dødsårsag: Collaps. Opført under Dystokia. ²⁾ Dødsårsag: Blodtab (Embolia?). ³⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ⁴⁾ En Gang begge Tvillinger; en Gang 2den Tvilling, om 1ste Tvilling intet anført. ⁵⁾ Dødsårsag: Embolia.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Sveens Herred	79	-	51	8	-	-	1	-
Indre Søndhordland . . .	226	9	110	10	1	-	1	-
Ytre —	328	10	178	25	2	5	4	-
Tysnes	222	14	138	11	-	2	6	-
Indre Hardanger	215	9	131	16	-	1	7	-
Ytre —	213	6	89	8	4	-	-	-
Voss	337	7	145	12	-	1	4	-
Søndre Midthordland . .	406	16	181	28	4	2	2	1
Nordre —	578	12	258	62	7	1	6	1
Osterøen	463	10	221	39	10	1	6	1
Alversund	224	6	101	27	6	3	1	1
Lindaas	438	9	206	36	3	3	9	-
Søndre Bergenhus Amt	3729	108	1809	282	37	19	47	4

For **Benbrud** (Fractura) behandledes 117 Personer og kjendes 1 Dødsfald. Sædet er hos 109 følgende:

Fractura cranii	3	Fractura humeri	15	Fractura patellæ	1
— oss. nasi	1	— antibrachii	2	— cruris	4
— max. inf.	1	— ulnæ	4	— tibiæ	5
— claviculæ	5	— radii	25	— fibulæ	6
— costarum	15	— colli femoris	3	— malleoli	5
— scapulæ	1	— femoris	12	— metatarsi	1

Luxationer opføres med 27 Tilfælde. Sædet var følgende; Luxatio humeri 20, L. cubiti 3, L. maxill. inf. 1, L. ulnæ 1, L. digitor. manus 1 og L. pedis 1.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger tilsammen 48, hvis Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 142. Af disse udførtes i indre Søndhordland 3, ytre Søndhordland 3, Tysnes 2, indre Hardanger 11, ytre Hardanger 2, Voss 10, søndre Midthordland 1, nordre Midthordland 6, Osterøen 5, Lindaas 5.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1920 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:48,5.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 19 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsag for 12 Barselkvinder, deraf Barselfeber 7, Dystokia 2, Barselkrampe 1, Emboli 1, Livmoderblødning 1.

De **hyppigste Dødsårsager** sees af Tabellen næste Side.

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.
Alderdomssvaghed	143
Lungetuberkulose	140
Lungebetændelse	91
Kraft	50
Medfødt Svaghed	38
Hjerneslag	34
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	32
Organisk Hjertesygdom	27
Influenza	26
Akut Bronchit	25
Diphtherit	21
Hjernebetændelse	20

Hvad **Veirliget** angaar, beskrives Aaret som ganske ualmindelig uheldigt, med jevnlig Storm og Regn. Sommeren var kort, kold og fugtig, Avlingen som Følge heraf ringe, og under Indbjergningen var der fremdeles Regn, saa den lille Avling man fik, kom daarlig i Hus.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Anledning af en mulig Choleraepidemi fattede mange Sundhedskommissioner Beslutninger til Forbedringer i hygienisk Henseende, i indre Søndhordland paabødes saaledes, at alle Gaardspladse skulde tørlægges enten ved Afgroftning eller ved Paafyldning af Grus og lignende Forholdsregler vedtoges i Lindaas Distrikt. I Kvinnherred, Tysnes Distrikt, bevilgedes Midler til Opførelse af 3 nye, fra hygienisk Standpunkt ganske tilfredsstillende Skolebygninger. Distriktslægen her klager over, at de lokale Forhold lægger Hindringer iveien for Benyttelsen af Lægehjælp, og antager, det vilde være heldigere, om Distriktslægen boede paa et andet Sted, end nu er Tilfældet. Fra Voss klages over Tilbagegang i Velstand og Grunden hertil antages bl. A. at være Mangel paa Arbeidskraft, da en stor Del af den voxne Ungdom drager til Amerika, og andre i Sommertiden synes at finde en lettere Fortjeneste ved Skydstrafiken. De mange Reisende bringer vistnok adskillige Penge ind i Bygderne, men Jordbruget forsømmes, Pengene ødes under Lystighed med Kammerater paa Skydsskifterne og Skydslivet virker demoraliserende, idet Lediggang, Havesyge og Nydelsessyge voxer sig fast hos den yngre Slægt. Med Hensyn til Ædruelighed og Sædelighed er der forresten Fremgang, men Natteløberiet trives dog endnu godt. Meierierne skulde man tro vilde hjælpe til økonomisk Fremgang, men der er den Ulempe derved, at Melk, Smør og Ost, som man før nød godt af selv, nu sælges, og Kaffe og Margarinsmør kjøbes istedet, saa den økonomiske Fordel ikke bliver stor, og denne Forandring maa desuden befrygtes at faa en uheldig Indflydelse paa Slægtens fysiske — og maaske ogsaa

intellektuelle — Udvikling. (Gjestland). Distriktslægen i søndre Midthordland anfører i sin Beretning bl. A.: Levemaaden er fremdeles yderst tarvelig — Grød af Havre eller Rug, Tykmelk, Sild og Poteter — saltet Sild fra Nordland iaar, da man ikke fik Brisling —; den attraaede Afvexling i denne ensformige Kost danner forskel eller saltet Fisk. Kjød og Flesk er Høitidskost, ligesaa Smør. En god Hjælp til «Levemaaden» paa de bitte smaa Gaardparter er — foruden Nøisomheden — Folkets nedarvede Vindskebelighed. Os Prestegjæld er saaledes bekjendt for sine Træsko og Smaabaade; Fuse leverer en Mængde Tønder til Fiskerierne, Fane leverer ikke saa lidet Træfang til Byens daglige Forbrug. Ved Bunden af Fanefjorden, Sævereidfjord, Egelandsfjord og Samnangerfjord er Vasdragene, som falder ud her, tagne i Industriens Tjeneste. Ved Fanefjorden drives der saaledes en Tricotagefabrik, et større Møllebrug og et Spinderi og Notfabrik; ved Sævereidfjorden er der en Træmassefabrik, ved Egelandsfjorden en Smørfabrik, som nu er overtaget af nogle deromkring boende Bønder, og i Samnangerfjorden er der en Uldvarefabrik. En ikke ringe Del af Bygdernes unge Mænd søger om Vinteren ud til de store Fiskerier langs Kysten, specielt paa det saakaldte «Sørefiske» ved Utsire, Røvær og Bømmelø; endel drager ogsaa med Expeditionerne til Nordland. Udbyttet er nok desværre i Almindelighed tarveligt nok; men Lysten sidder igjen i Folket fra den gode gamle Tid, da man kom hjem fra Fisket med en velfyldt Pung — men ogsaa ofte med en eller anden smitsom Sygdom, navnlig Typhoidfeber. Gaardmændene begynder saa smaat at lægge sig efter Forbedringer i Gaardsdriften, især er man i de sidste Aar kommet ind paa en renligere Behandling af Melken, idet der er anskaffet en Mængde «Separatorer» eller «Centrifuger»; herved opnaaes ikke alene at faa et finere Smør — det saakaldte meieribehandlede — men man faar ogsaa mere Smør af samme Melkemængde, idet Centrifugen mere fuldstændig udskiller Fedtstoffet end den gamle Methode med Skummeslæven. Men her ligger maaske en ny Fare skjult, thi med den iforveien magre Kost, som vore Bønder nu nyder, vil et Minus af Fedtstof i den separerede Melk maaske i Længden komme til at vise sin mindre gavnlige Indflydelse. I Fane Prestegjæld synes Forholdene at være ikke saa lidet anderledes end i Os og Fuse. Medens Folkets økonomiske Stilling i disse Prestegjæld er mere ensartet, træder Forskjellen mellem Samfundslagene i Fane noget skarpere frem, og deres Fattige minder stærkt om Byens Proletariat. Den gode Anledning til at omsætte Melken daglig til høieste Pris i den nærliggende By gjør, at saa meget som muligt af denne deres fornemste Vare afhændes og erstattes med Byprodukter, Kaffe og vel ikke saa lidt Øl. Fattigfolk i Fane klager over, at Melken bliver dem for dyr, derfor holder de sig til Kaffen. Saavidt jeg kan dømme efter mit korte Bekjendtskab med Interiørerne i Fane, er der især iblandt den ubemidlede Klasse ikke saa godt Stel, Renlighed og Hygge i Hjemmene som i Os og Fuse. En Masse smukke Villaer danner behagelige Sommeropholdssteder for de naturelskende Bymænd. Cholerafrygten gav Anledning til en Smule Opstøvning. Sundhedskommissioner affholdtes, Tilsynsmænd opnævntes i alle Prestegjæld, Plakater med Forholdsregler omdeltes til hvert Hus og opsloges paa alle offentlige Steder; Sumpe og Møddinger omkring Husene fjernedes, offentlige Priveter tømtes og desinficeredes. Specielt befandtes det nødvendigt at ruske lidt op i de i hygienisk Henseende uheldige Forhold omkring Hop Station i Fane, hvor der er en temmelig forstadsmæssig Bebyggelse med en Tricotagefabrik omgivet af Arbejderboliger, Binger, Sumpe og alskens Urenligheder. (Krüger).

Sygehuse. I Aarstad Herred ligger Møllendals Sindssygeasyl. Ved Arne Fabriker findes et Isolationslokale og der er skaffet privat Logis for omtrent 30 Syge.

Nedenstaaende Tabel giver Oplysning om Antal fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner, Antal Møder.	Vaccine-rede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Søndre Bergenhus Amt.....	13	661	97	2964	6
Sveens Herred	1	4	1	98	-
Indre Søndhordland	1	43	¹⁾ 3	105	-
Ytre —	1	71	²⁾ 5	388	1
Tysnes	1	22	³⁾ 11	219	1
Indre Hardanger	2	102	⁴⁾ 9	275	2
Ytre —	1	34	⁵⁾ 3	181	-
Voss	1	54	⁶⁾ 8	269	1
Søndre Midthordland	1	33	⁷⁾ 17	347	-
Nordre —	1	32	⁸⁾ 19	377	-
Osterøen	1	68	⁹⁾ 12	415	-
Alversund	1	38	¹⁰⁾ 3	202	1
Lindaas	1	160	¹¹⁾ 6	88	-

¹⁾ Skaanevig 1, Etne 1, Fjelberg 1. ²⁾ Stord 2, Fitje 1, Valestrand 1, Finnaas 1. ³⁾ Tysnes 4, Kvinnherred 7. ⁴⁾ Ullensvang 2, Ulvik 2, Graven 2, Eidfjord 2, Røldal 1. ⁵⁾ Strandebarm og Varaldsø 1, Jondal 1, Vikør 1. ⁶⁾ Voss 4, Ævanger 2, Vossestranden 2. ⁷⁾ Os 3, Fuse 4, Sund og Austevold 1, Fane 9. ⁸⁾ Aarstad 5, Askøen 10, Fjeld 1, Sund 2, Austevold 1. ⁹⁾ Haus 3, Hammer 3, Hosanger 1, Bruvik 5. ¹⁰⁾ Alversund 2, Herlø 1. ¹¹⁾ Manger 4, Lindaas 1, Masfjorden 1.

Badehuse. I Godø Sund, Tysnes Distrikt, kan der ved Hotellet faaes kolde og varme Søbade; i Vossevangen i Voss Distrikt er Lokale for Damp- og Karbad og i Fleischers Hotel sammesteds kan erholdes varme Bad. I Osterøens Distrikt findes endel private Badehuse ved Søen.

Om Amtets **Apothek** (i Vossevangen) se den almindelige Beretning.

XIII. Bergens By.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Amtet.	Fladeindhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.
Bergens By	13,55	52 803	¹⁾ 38	11	27

¹⁾ Desuden er Distriktslægerne i nordre Midthordland og Alversund bosatte i Bergen.

Sundhedstilstanden var slet i 1ste Kvartal, væsentlig paa Grund af Influenza, men udmærket i de 3 sidste Kvartaler.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 973 eller 17,8 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (54 600). Aaret forud var Dødeligheden 16,9 pro mille. Til Sundhedskommissionen er anmeldt 961 Dødsfald, hvoraf 57 udenbys Folk. 17 omkom ved ulykkelige Hændelser og 4 ved Selvmord.

De anmeldte Dødsaaarsagers Fordeling paa Maanederne sees af nedenstaaende Tabel:

	Aaret.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Dødsfald paa Grund af Sygdom blandt Byens Indvaanere	883	149	104	117	67	76	55	42	51	46	57	52	67
Udenbys døde paa despedalske Hospitaler	26	3	1	4	1	1	3	3	2	3	3	1	1
— » » Sygehuse ¹⁾	18	7	1	-	1	-	3	1	1	-	-	2	2
— » » Sindsygeasyler ²⁾	13	-	1	-	3	1	1	1	-	3	2	-	1
Ulykkestilfælde ³⁾	17	5	1	-	3	-	-	1	1	4	1	-	1
Selv mord ⁴⁾	4	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	1
Samtlige for Stadsfysikatet anm. Dødsf.	961	164	108	121	75	79	62	50	55	56	63	55	75

¹⁾ Febris typhoidea 3, Influenza 2, Syphilis 3, Pyæmia 1, Phthisis pulmonum 3, Tuberculosis alior. organ. 1, Meningitis 1, Meningitis spinalis 1, Hæmaturia 1, Retentio urinæ 1, Morbus Brightii 1. ²⁾ Pneumonia 2, Phthisis pulmonum 5, Cancer 2, Mania 1, Debilitas senilis 2, Morbus Brightii 1. ³⁾ Combustio 6, Contusio abdominis 1, Commotio cerebri 2, Paralysis cordis post inhalationem chloroformii (efter flere Timers Forløb) 1, Submersio 5, Suffocatio oxydi carbon. 1, Veneficium ex alkalinis 1. ⁴⁾ Submersio 1, Suspensio 2, Vulnus sclopetar. capitis 1.

En Oversigt over den procentvise Dødelighed i de forskjellige Aldersklasser sees af nedenstaaende Tabel:

Sum.	Md.	Kv.	0-1	1-5	5-10	10-15	15-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	80-90	90-100	uopg. Alder.
961	452	509	198	98	33	18	32	95	70	69	65	98	113	65	6	1
i pCt.			20,6	10,19	3,4	1,86	3,4	9,3	7,2	7,2	6,7	10,2	11,7	6,7	0,6	0,1

474 under 30 Aar = 49,2 pCt. 487 over 30 Aar = 50,6 pCt.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel, der er udarbejdet efter de til Sundhedskommissionen indkomne maanedlige Opgaver fra Lægerne og Sygehuse (se Side 148).

Af **Typhoidfeber** er ialt behandlet 90 Tilfælde og kjendes 14 Dødsfald. Af disse var 26 udenbys, nemlig 8 fra Skibe, 2 fra Laxevaag, 10 fra Solheimsviken og Strømmen og 6 fra forskjellige andre Steder i Byens Omegn. De 64 indenbys Tilfælde med 11 Dødsfald = 17 pCt. Dødelighed optraadte paa 52 forskjellige Steder, 44 Gange med kun et enkelt Tilfælde, 8 Gange med fra 2 til 5 Tilfælde i samme Hus. 9 af disse Tilfælde forekom i et Strøg, der ligger

I Bergens By anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.												
Typhoidfeber	90	14	8	10	12	3	8	8	7	11	8	3	4	8
Cerebrospinalmeningit	3	2	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	116	-	12	11	-	18	32	4	1	4	2	4	17	11
Skarlagensfeber	90	1	11	1	6	4	13	14	6	4	6	4	10	11
Røde Hunde	3	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	13	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	5	1	3
Rosen	81	4	10	6	6	6	9	5	4	1	8	7	10	9
Kighoste	935	38	146	193	142	83	46	40	42	9	49	32	62	91
Diphtherit	22	1	5	2	2	-	2	1	2	-	4	4	-	-
Strubehoste	6	-	3	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-
Kusma	64	-	15	13	6	8	8	6	1	1	1	-	3	2
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	3966	40	711	618	560	277	221	175	183	81	166	234	334	406
Katarrhalsk og follikulær Angina	1138	-	143	130	135	125	74	51	52	44	62	70	127	125
Influenza	1843	17	1363	344	118	2	-	2	-	2	-	4	1	7
Lungebetændelse	610	116	111	103	112	46	42	32	24	11	21	27	40	41
Pleurit	205	4	22	23	16	25	19	21	16	7	10	16	17	13
Gigtfeber	172	2	13	13	13	19	13	14	13	3	14	12	22	23
Koldfeber	6	-	-	-	-	1	2	-	-	2	-	-	1	-
Diarrhoe, akut, og indenlandsk Cholera	1122	28	56	57	45	63	53	59	109	120	193	120	139	108
Tilsammen	10485	268	2630	1524	1175	683	543	435	461	301	545	542	788	858

høiere end Vandledningstrykket og skyldes Drikkevand fra forurensede Brønde. Da dette Strøg ligger lige nedenunder den i forrige Beretning omtalte Gaard, fra hvilken der i 1891 udviklede sig 9 Tilfælde af Smitte, er det sandsynligt, at Forurensningen af Brøndene er skeet ved Overvand fra denne, saa meget mere, som der iaar atter er optraadt 2 Tilfælde af Nervefeber sammesteds. Ogsaa iaar synes 4 Tilfælde at skyldes Smitte ved Melk.

Af **Skarlagensfeber** anmeldtes 90 Tilfælde med 1 Dødsfald. Den optraadte paa 67 forskellige Steder, paa 52 med kun et enkelt Tilfælde, paa 15 med tilsammen 38 Tilfælde. Den har ogsaa iaar været meget godartet og uden Følgesygdomme. Dødsfaldet skyldes dog en saadan (Morbus Brightii) efter længere Tids Forløb. Et Exempel paa Skarlagensfebersmittens Haardnakkethed fortjener at anføres: Hos en Familie var der for 7 Aar siden Skarlagensfeber. Legetøi og Billedbøger, som da blev brugt, blev pakket sammen og gjemt paa et Loft. Familien havde imidlertid atter faaet et Barn, og en Dag fandt man paa at forære dette det bortpakkede Legetøi og Billedbøgerne, men 14 Dage derefter brød Skarlagensfeber ud hos dette, som ikke vides at være kommen i Berørelse med nogen Syg, ligesom der i Huset, Nabolaget eller blandt Familiens Bekjendte ikke fandtes noget Tilfælde af Sygdommen.

Af **Diphtherit** anmeldtes 22 Tilfælde (hvoraf 5 fra Havnen) med 1 Dødsfald, mod 32 Tilfælde med 6 Dødsfald i 1891.

Fordelingen af Typhoidfeber, Skarlagensfeber og Diphtherit paa Kredsene vil sees af nedenstaaende Tabel:

Kreds.	Typhoidfeber.		Skarlagensfeber.		Diphtherit.	
	Antal.	p. m.	Antal.	p. m.	Antal.	p. m.
I	12	1.3	8	0.8	6	0.6
II	17	1.3	15	1.1	3	0.2
III			18	2.4	2	0.2
IV	21	2.3	9	0.9	1	0.1
V	11	0.6	35	2.4	5	0.3
VI	3	0.9	5	1.6		
Sum	64		90		17	

Af **Mæslinger** er ialt anmeldt 13 Tilfælde, hvoraf de 9 skyldes Import.

Af **Kighoste** anmeldtes 935 Tilfælde med 38 Dødsfald.

Af **akut Bronchit** er anmeldt 3 966 Tilfælde med 39 Dødsfald.

Af **Influenza** anmeldtes 1 843 Tilfælde mod 1 734 i 1891. Den angaves som Dødsårsag i 17 Tilfælde. Den optraadte omtrent udelukkende i 1ste Kvartal og særlig i Januar Maaned.

Af **Lungebetændelse** forekom 610 Tilfælde med 116 Dødsfald. Lungebetændelsen, der har været den farligste akutte Sygdom, staar paa det nærmeste nøiagtig som Repræsentant baade for Sygeligheden og Dødeligheden blandt Byens Befolkning i de forskellige Maaneder.

Af **Diarrhoe** er anmeldt 1 122 Tilfælde med 28 Dødsfald.

Veneriske Sygdomme. Disse Sygdommes Optræden i Maanederne sees af nedenstaaende Tabel:

Sygdom.	Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Syphilis	221	22	21	27	25	18	16	19	10	15	14	18	16
Gonorrhoe	347	42	30	34	18	23	28	24	14	49	25	27	33

Af Syphilis er ialt opgivet 5 Dødsfald, hvoraf 4 hos Børn under 1 Aar og 1 Kvinde mellem 50—60 Aar.

De veneriske Sygdomme i Aarene 1887—1892 sees af nedenstaaende Tabel:

Aar.	Syphilis.						Gonorrhoe (Urethrit).						Tilsammen.		
	Paa Sygehus.			Udenfor Sygehus.			Paa Sygehus.			Udenfor Sygehus.			Veneriske Sygdomme.	Syphilis.	Gonorrhoe.
	Behandlede.	Deraf		Behandlede.	Deraf		Behandlede.	Deraf		Behandlede.	Deraf				
		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.			
1892..	68	36	32	153	127	26	19	6	13	328	310	18	568	221	347
1891..	35	10	25	109	93	16	32	8	24	313	292	11	489	144	345
1890.	22	10	12	119	93	26	47	11	36	310	298	12	498	141	357
1889	39	12	27	104	83	21	47	9	38	238	226	12	428	143	285
1888..	36	10	26	116	74	42	50	12	47	294	236	58	505	152	353
1887..	36	19	17	76	65	11	36	12	24	277	268	9	425	112	313

De anmeldte Tilfælde af Chanker og sekundær Syphilis stiller sig saaledes for nedenstaaende Aarrække, beregnet for hvert 10 000 Indvaanere:

1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892
22	18	24	28	49	43	29	19	21.2	23.1	30.8	28.1	26.9	27.1	40.2
28.2					27.4					30.6				

Omstaaende Tabel (se Side 151) viser et Sammendrag af en Del af Bylægerne blandt Fattigvæsenets Patienter behandlede Sygdomstilfælde.

Af **Lungetuberkulose** er ialt opgivet 170 Dødsfald eller 18,0 pCt. af samtlige ved Sygdom kjendte Dødsårsager og 24,5 pCt. af kjendte Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.

Liste over forskjellige behandlede Sygdomme.

	Antal.	For Sund- hedskom- missionen anmeldte Dødsfald.	Gutter.	Piger.	Voxne Mænd.	Voxne Kvin- der.
Chronisk Rheumatisme	187	-	-	-	91	96
Fnat.....	9	-	4	5	-	-
Skurv.....	15	-	11	4	-	-
Kjertelsyge	70	-	32	25	1	12
Rachit	71	14	31	40	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliaer- tuberkulose	39	49	7	18	5	9
Lungetuberkulose	156	170	7	6	76	67
Kræft	10	44	-	-	2	8
Morbus Brightii	41	25	2	1	17	21
Blegsot og Anæmi	219	1	20	108	-	91
Menstruationsordener og Livmoder- sygdom.....	91	-	-	-	-	91
Kardialgi og chronisk Gastrit....	487	-	20	44	133	290
Ormesygdomme	16	-	5	7	1	3
Drankersygdomme	3	4	-	-	3	-
Sindssygdomme (nye Tilfælde)....	10	4	-	-	7	3
Struma	1	-	-	-	-	1
Brok	20	3	2	-	14	4
Benbrud.....	23	-	4	2	8	9
Luxationer	4	-	-	-	3	1

Samtlige i Byen indtrufne Dødsfald af Lungetuberkulose, beregnet for hver 10 000 Indbygger, stiller sig saaledes i efternævnte Aar:

1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892
30.9	33.3	25.6	29.3	33.6	28.9	33.1	28.7	30.8	24.4	30.6	30.2	31.5	33.9	30.9
30.5					29.2					31.4				

Af **obstetriciske Operationer** udførtes paa Fødselsstiftelsen 8 og udenfor samme 117. Indikationer og Udfald sees af omstaaende Tabel (se Tabel Side 152).

Paa Fødselsstiftelsen indkom 116 Kvinder; af disse udgik 6 uden at føde og indkom senere som Fødende; 4 laa tilbage fra 1891, hvorefter Antallet af Fødende er 106; den ene af disse fødte i Hjemmet og indkom nogle Timer senere. Af de Fødende vare 68 Giftte og 38 Ugifte. Forpleiningsdagens Antal var 1 388. Sundhedstilstanden har været meget god.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.
Paa Fødselsstiftelsen.														
Vemangel, langsom Fødsel.....	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Ueftergivelig Modermund og langsom Fødsel	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	4	-	4	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	2
Udenfor Fødselsstiftelsen.														
Langsom Fødsel, Vemangel.....	69	1	66	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	13	-	10	3	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Barselkrampe	1	-	1	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtisleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	9	4	5	-	-	-	-	-	-	-
Knæleie, Livmoderen stærkt sammen-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
snøret 3 Dage efter Vandets Afgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sædeleie	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Blødning og langvarigt 4de Tidsrum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tvillingfødsel.....	4	-	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	89	1	86	8	15	6	9	3	1	2	-	-	1	4
	90		94			15			3					

Fosterleierne var:

1ste Isseleie 79
 2det — 26
 Kropsleie 1
 Ubestemt Hovedleie 1 (fødte i Hjemmet).
 Tvillingernes Leie var 1ste og 2det Isseleie.

Ved den til Stiftelsen knyttede **Jordemoderskole** udeexamineredes 17 Elever, deraf fra Lister og Mandal Amt 1, Stavanger Amt 1, søndre Bergenhus Amt 5, nordre Bergenhus Amt 4, Romsdals Amt 3, Nordlands Amt 2, Tromsø Amt 1.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Bergens By.	1832	51	973	209	11	5	15	1

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 859 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 53,1.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 5 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsag for 7, hvoraf 2 af Livmoderblødning, 2 af Livmoderbristning, 1 af Barselfeber, 1 af Barselkrampe, 1 af Retentio placenta efter Partus præmaturus artific.

Om de i Bergen indtrufne **Dødsfald** se omstaaende Tabel (Side 154 o. fl.).

De **hyppigste Dødsårsager** var: Lungetuberkulose 170, Lungebetændelse 116, Tuberkulose Betændelser 49, Alderdomssvaghed 46, Organisk Hjertesygdom 45, Kræft 44, akut Bronchit 40, Kighoste 38, Hjerneslag 28, Kramper i Barnealderen 28, Spedalskhed 27.

Veirliget. De klimatiske Forhold sees af Tabel Side 158, udarbejdet efter Lungegaardshospitalets meteorologiske Observationer.

De **hygieniske Forhold** er i det Store taget uforandrede. Kloaknettet er bleven forøget med 714 M. Rørledning og 84 M. Tørmur. Desuden er 272 M. Rørledning bleven omlagt. De offentlige Kloaker havde ved Udgangen af Aaret en samlet Længde af 40 902,70 M., hvoraf 11 334 M. var Tørmur. I Lille Lungegaardsvandet er opmudret ca. 4900 M³ og i Hopene ca. 9500 M³. Af ny tilkomne Bygninger var 48 paa 2, 32 paa 3 og 10 paa 4 Etager. Desuden er foretaget 50 Paa- og Tilbygninger. Husrummet vilde været tilstrækkeligt, om samtlige Leiligheder var beboede, men ikke faa staar for Tiden ledige, mens der i mange Leiehuse er Overbefolkning. Byens sanitært-administrative Inddeling i Kredse viser sig hensigtsmæssig, blandt andet fordi hver saadan i det Store taget omfatter Strøg med fælles hygieniske Betingelser og saaledes muliggjør en Sammenligning mellem disses Indflydelse paa Sundhedstilstanden.

Liste over de af Lægerne

Dødsårsag.	Sum.	Deraf:		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Actinomykosis abdom.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis deformans	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Apoplexia cerebri ¹⁾	28	14	14	-	-	-	-	-	-	-	-
Asthma	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum ²⁾	17	6	11	4	10	2	1	-	-	-	-
Bronchitis acuta	40	20	20	15	9	2	4	1	-	-	1
— chronica	23	10	13	-	-	-	-	-	-	-	-
Cancer	44	12	32	-	-	-	-	-	-	-	-
Carditis, Endo-, Peri-	6	2	4	-	-	-	-	-	1	-	-
Cholera nostras	5	4	1	2	-	1	-	-	-	-	-
Combustio	6	3	3	1	-	-	-	-	-	-	1
Commotio cerebri	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Contusio org. abdom.	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Convulsiones infantum	28	16	12	15	8	1	4	-	-	-	-
Cystitis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita ³⁾	24	12	12	12	12	-	-	-	-	-	-
— senilis	46	16	30	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea	23	11	12	9	7	2	4	-	-	-	-
Diphtheritis	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Eczema	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis	27	12	15	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	4	2	2	1	1	-	1	-	-	-	-
Febris rheumatica	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— typhosa	14	7	7	-	-	1	1	-	-	-	-
Gangræna senilis ⁴⁾	8	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia pulmonum	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus chron.	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Insania	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Influenza	17	6	11	-	-	-	1	-	-	-	-
Leuchæmia	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis ⁵⁾	18	8	10	2	-	2	3	1	-	-	1
— tuberculosa	34	17	17	2	5	7	7	5	3	2	2
— cerebro-sp. epid.	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
— spinalis, Myelitis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ 1 Emollitio cerebri. ²⁾ 1 Melæna neonator. ³⁾ 2 Icterus neonator., 1 Atresia ani

meddelte Dødsårsager.

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	2	5	8	5	1	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	3	-	1	-	-
-	-	-	-	-	1	1	-	3	-	3	4	3	6	-	2	-	-
-	-	-	-	-	3	3	4	1	6	5	9	2	8	1	2	-	-
-	-	1	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	4	8	10	16	1	3
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	5	5	-	2	2	3	2	2	1	1	1	1	1	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	2	1	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-	1	-	2	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	3	2	3	2	4	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	1	1	-	1	2	-	-	1	1	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-

& recti. ⁴⁾ 1 Gangræna pulmonum. ⁵⁾ 1 Encephalitis ex otite media.

Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf.		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Morbus viarum urinifer.	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morb Brightii	25	14	11	-	-	-	-	-	1	-	-
Obstructio alvi, Ileus	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Oedema pulmonum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis cordis	3	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	6	4	2	-	-	-	-	1	-	-	-
Pleuritis	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	1
Pneumonia	116	61	55	12	15	18	8	1	1	1	-
Puerperimu:											
Ecclampsia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri ¹⁾	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Retentio placentæ ²⁾	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Purpura	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Pyæmia	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	14	5	9	3	4	2	4	-	1	-	-
Scarlatina	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Spina bifida	3	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-
Stomatitis aphthosa	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	5	2	3	2	2	-	-	-	-	-	-
Tabes dorsalis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis pulmonum	170	74	96	2	1	2	1	1	4	1	3
— alior. organor.	15	7	8	-	-	3	-	1	2	-	1
Tussis convulsiva	38	14	24	9	13	5	8	-	3	-	-
Ulcus ventriculi	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Veneficium ex alkalinis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia org. abdominis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri	4	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-
— — cordis	45	24	21	-	-	-	-	1	1	-	1
— — hepatis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— — ventriculi et canalis intest.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	934	434	500	97	90	49	48	14	18	6	11
Submersio	5	5	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Suffocatio ³⁾	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suicidium	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa mortis ignota	17	9	8	7	4	-	1	-	-	-	-
Sum	961	452	509	104	94	49	49	15	18	7	11

¹⁾ 1 post partum, 1 propter placentam præviam. ²⁾ Partus præmaturus. ³⁾ Alder

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-
-	2	1	1	2	1	2	-	3	2	2	2	3	2	1	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
1	2	3	5	3	4	5	2	1	3	8	7	6	4	2	3	-	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	9	21	26	11	16	12	10	9	11	4	4	3	8	1	3	-	-
-	-	2	1	-	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
-	-	1	5	2	1	2	2	2	1	7	4	8	3	1	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	21	40	54	26	43	40	27	30	33	44	50	52	60	22	41	2	4
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-
11	21	41	54	26	44	42	27	30	34	48	50	52	61	23	42	2	4

ikke opgivet.

Oversigt over meteorologiske Observationer i Bergen 1892.

	Barometerstand i Millimeter.					Luftens Temperatur i Grader.					Vindens overveiende Retning har under nedenstaaende Antal Dage været:										Regn- mæng- de i Milli- meter.
	Middel.	Høiest.	Dag.	Lavest.	Dag.	Middel.	Høiest.	Dag.	Lavest.	Dag.	N	NO	O	SO	S	SV	V	NV	Stille		
Jsnuar	749.9	767.7	18	723.4	6	÷ 0.3	+ 5.3	30	÷ 7.7	13	-	-	-	-	9	-	-	7	15	197.4	
Februar	753.3	767.5	26	728.0	2	+ 0.3	+ 5.7	22	÷ 10.1	18	2	-	-	1	5	3	-	2	16	125.2	
Marts	760.9	777.2	19	738.0	26	+ 2.2	+ 8.1	18	÷ 2.2	27	1	-	-	5	7	3	1	2	12	173.7	
April	758.7	768.8	8	749.3	25	+ 5.5	+ 9.1	7	+ 0.9	14	8	-	-	3	4	3	-	1	11	76.3	
Mai	758.2	774.0	11	743.7	16	+ 8.6	+ 13.5	25	+ 3.4	7	12	1	-	2	2	4	-	2	8	112.1	
Juni	756.7	769.4	8	746.2	16	+ 11.9	+ 16.0	1	+ 7.9	16	5	-	-	2	6	2	-	10	5	108.9	
Juli	757.3	767.8	28	738.0	7	+ 13.7	+ 17.4	12	+ 12.1	9	9	-	-	6	-	1	-	7	8	81.7	
August	753.6	761.5	21	742.5	28	+ 12.9	+ 17.0	24	+ 10.3	30	1	-	-	1	7	5	-	10	7	382.9	
September . . .	753.8	769.7	22	741.2	2	+ 10.3	+ 14.1	7	+ 5.7	21	-	-	-	2	8	4	1	5	10	502.1	
Oktober	751.5	766.7	14	737.0	8	+ 7.9	+ 15.5	3	+ 0.5	25	-	-	1	5	6	2	-	-	17	106.3	
November . . .	759.8	773.0	21	741.9	29	+ 5.3	+ 12.0	15	÷ 3.4	25	1	-	-	1	13	1	-	2	12	260.2	
December	754.5	766.8	23	736.4	4	+ 0.9	+ 8.2	18	÷ 7.8	23	-	-	-	2	5	-	-	4	20	148.7	
Hele Aaret . .	755.7	769.2		738.8		+ 6.6					39	1	1	30	72	28	2	52	141	2274.4	

Renovationsvæsenet. «Ved Aarets Udgang omfatter den offentlige Renovation 3889 af Byens Huse med tilsammen 9310 Privetkagger. Ved forrige Aars Udgang var i 3805 Huse anbragt 8920 Kagger. Forøgelsen i sidste Aar har saaledes været 84 Huse og 390 Privetkagger. Af Huse, der ikke tidligere har været indtaget under den offentlige Renovation, er ved Sundhedskommissionens Foranstaltning fra 1ste Oktober overtaget 12 paa Møhlenpris, da Renovationen, der blev udført ved private Entreprenører, viste sig mislig. I 8 af Byens offentlige Priveter er anbragt 18 Kagger, der i Regelen byttes hver Nat. Tilsyn og Renhold af de offentlige Pissoirer foregaar daglig, og fra 1ste August er ved Sundhedskommissionens Anordning antaget en Desinfektor, der daglig desinficerer de offentlige Priveter og Pissoirer. Af offentlige Kloakkasser, hvormed Renovationsvæsenet har at føre Tilsyn, findes et Antal af 1218. Disse har i Aarets Løb været rensat 11 857 Gange. Af Privetkagger, der ikke kan staa den reglementerede Turnus (14 Dage), er i Aarets Løb byttet og bortført 4110. Ved Ordre, dels gennem Stadsfysikus og dels ved Byens Læger, er fra Huse, hvor smitsom Sygdom er forekommet, ombyttet 223 Kagger udenfor Turnus. Den det offentlige paahvilende Gadefejning er foregaaet saaledes: Torve og Almindinger er feiet daglig og de brolagte Gadeovergange 4 Gange hver Uge. Kjørebanelen i de mest befærdede Gader er feiet 2 Gange daglig. Desinfektion af Priveterne er foregaaet i samme Udstrækning som tidligere, saaledes at de i 3 af Byens 12 Renovationsdistrikter daglig desinficeres. Som Desinfektionspulver er anvendt Myrjord, tildels med nogen Tilsætning af Melkalk. Der er i Aarets Løb anvendt ca. 7800 Hl. Myrjord. Som ekstraordinær Foranstaltning mod Cholera blev fra 8de September til 15de Oktober Priveterne i Byens samtlige Huse desinficeret hver 2den Dag, og i Skoler, Hoteller, Logishuse og Restaurationer blev fra 8de September til 26de November desinficeret hver Dag. Som Desinfektionspulver blev ved denne Foranstaltning anvendt 73 Fustager Jernvitriol og ca. 200 Hl. Melkalk. Af Dagrenovation er i Aarets Løb bortført 103 500 Hl. og af Natrenovation ca. 80 000 Hl. Den samlede Arbejdsstyrke ved Renovationen i Byen var ved Aarets Udgang: 2 Arbejdsformænd, 52 Renovatorer, 9 Gadefejere; 18 Kuske og 18 Heste. Ved Pudretfabriken er Arbejdsstyrken 17 Mand og 1 Arbejdsformand. Her foregaar Kaggernes Tømning og Rensning, hvilket sidste foregaar paa den Maade, at hver enkelt Kagge ved Hjælp af Pumpeindretning overskyldes med Søvand og bearbejdes med Karskrubbert, til den er fuldstændig ren. Omsætning af Renovationen har i det forløbne Aar været mindre god, hvorfor man ved Aarets Udgang har stor Beholdning, isærdeleshed af Dagrenovation.

I Aarets Løb er omsat:

Pudret, tørret og præpareret	5 940 Maal à 140 Liter
Latrin paa Fustager	29 937 Fust. à 190 «
Dagrenovation	28 104 Maal à 140 «
Salget af Gødning har indbragt	Kr. 15 009,00
For Renovation af Huse, der ikke svarer Byskat, er indkommet ..	« 1 310,00
Sum Kr. 16 319,00	

Den ordinære Udgift ved Driften i sin Helhed har udgjort Kr. 115 597,00. Sundhedstilstanden har blandt det hele Arbejdspersonale været meget god.

Kvarantænekommissionen har afholdt 5 Møder. Der blev ansat egen Kvarantænelæge. Ialt er bleven kvarantænebehandlet 101 Skibe, hvoraf 35 blev lagt i Kvarantæne. Tilsynet har været udført meget samvittighedsfuldt, og det fortjener særlig at fremhæves, at det søkyndige Medlem, Havnefogden, paalagde ethvert Skib, der havde sine «Tanker» fyldte med Elbvand, altid at gaa tilhavs

og tømme disse, en Foranstaltning, som sees at have faaet en rosende Omtale i tyske Aviser, og som er bleven efterlignet andetsteds.

Af **Sygehuse** findes Kommunens almindelige Sygehus, Epidemilazarethet samt Newengaardens Sindssygeasyl. Desuden findes inden Byen Rosenbergs private Sindssygeasyl, Lungegaardshospitalet, Pleiestiftelsen No. 1 og St. Jørgens Hospital, de tre sidstnævnte for Spedalske. Paa Bergens private Klinik behandles 279 Syge med samlet Antal Forpleiningsdage 5818.

Badeindretninger. Om Søgningen til Sygehusets Badeindretning henvises til nedenstaaende Tabel.

Antallet af Bade tagne i Sygehusets Badeanstalt.

Af	Karbad.		Romer- bad.	Damp- bad.	Styrte- bad.	Vaadt Lagen.
	Ferskt Vand.	Sø- vand.				
Folk fra Byen	9001	1192	384	1371	5967	38
Sygehusets Patienter	2769	—	5	679	325	94
Tilsammen	11770	1192	389	2050	6292	132

I Wieseners Folkebad er i Aarets Løb taget 33 309 Bad, hvoraf 25 860 af Mænd og 7 449 af Kvinder. Desuden er af Folkeskolens Elever taget 3 488, hvoraf 1 803 af Gutter og 1 685 af Piger.

Af Søbadeanstalter findes, foruden Militærets, en offentlig og to private, der har været benyttede, naar Veirliget har tilladt det.

Om Byens **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Fattigsygepleien. For Fattigvæsenets Regning er af Bylægerne behandlet i de Syges Hjem af nye Tilfælde i Aarets Løb:

	Til- sammen.	Gutter.	Piger.	Mænd.	Kvinder.
i 1ste Distrikt	268	38	41	45	144
i 2det —	330	65	75	58	132
i 3die —	410	25	44	82	259
i 4de —	932	132	185	189	426
Tilsammen	1940	260	345	374	961
		605 Børn.		1335 Voxne.	

I Sygehuset behandlede for Fattigvæsenets Regning .475 = 232 Md. 243 Kv.
i Sindssygeasylet 134 = 66 « 68 «
i Arbeidsanstalten 97 = 55 « 42 «
i Kurafdelingen for veneriske Kvinder 28 = — « 28 «
Sindssyge i privat Forpleining 54 = 31 « 23 «.

Ved den offentlige **Vakcination** er bleven vakcineret 970 og revakcineret 18. Privat er vakcineret 125. Ialt er saaledes vakcineret 1095. Til Distriktslæger

og Hjelpevaksinatører er bleven forsendt 273 Rør, der samtlige før Fyldningen har været steriliserede.

Af **retsmedicinske Forretninger** er udført 2 Obduktioner, nemlig af en Gut, død ved Drukning og af en 23 Aar gammel Mand, pludselig død af Hjertesygdom.

Sundhedskommissionen har ialt afholdt 25 Møder. I flere af disse er diskuteret Forslag til nye Forskrifter for Sundhedsvæsenet. Blandt Forhandlingerne kan fremhæves følgende Cirkulære ved Ordføreren til Skibsførere i Anledning af Cholera:

«I Henhold til Cirkulære fra Medicinaldirektøren af 4de Juli 1884 § 6 skal jeg i Anledning af den i udenlandske Havnestæder herskende Choleraepidemi opfordre D'Herrer Skibsførere til at gjøre Brug af følgende Desinfektionsmidler:

- 1) Klorkalk til at holde Kjølvandet frit for Stank.
- 2) Karbolsyre i 5 pCt.s Opløsning til hyppig Rensning af W. C. og Pissoirer.
- 3) Lysol i 1 pCt.s Opløsning til Vaskning af Lugarer og Gange o. s. v.
- 4) Koghed Vanddamp til Desinfektion af Seng- og Gangklæder.

Til denne Desinfektion kræves en Beholder, i hvilken Dampen kan ledes ind. Som Beholder kan benyttes en Fustage, en Vandtank eller en stærk Kasse. Tøiet anbringes løst, d. v. s. uden at pakkes, i Beholderen og udsættes for Dampen i mindst 20 Minuter. Naar Tøiet tages ud, bør det rystes godt, da det derved hurtigt bliver tørt. Køjklæder, der har været benyttet af nogen Passager fra smittet Sted, bør altid behandles paa oven beskrevne Maade, før de tillades benyttede af nogen Anden. Ligeledes bør alt Skiddentøi, tilhørende Passagerer, der kommer fra smittet Sted, desinficeres med Damp, før det tillades dem at gaa fra Borde».

Som Beholdere anskaffedes 4 stærke Fustager samt desuden 100 Stkr. numererede Sække, i hvilke Skiddentøiet under Desinfektionen kunde lægges uden at sammenblandes med andet. Disse Beholdere og Sække blev fordelt blandt Havnebetjentene, og Desinfektionen blev af de inspicerende Læger paaseet strengt gennemført.

Kjødkontrollen. Af Sundhedskommissionen er vedtaget en Plakat, som bestemmer, at Kalve ikke maa føres uaabnede til Byen, men at Bugindvoldene strax efter Slagtningen skal udtages.

Omstaaende Tabel viser Klassificeringen af det i Aarets Løb udtagne Kjød, fordelt over de forskjellige Maaneder:

Tabel, der viser Klassificeringen af det i Aarets Løb udtagne Kjød, fordelt over de forskellige Maaneder:

	Konfiskeret.										Forbudt Salg.								2den Klasse.							
	Oxe.		Kalv og Lam.		Faar.		Svin.		Hest.		Oxe.		Kalv og Lam.		Faar.		Svin.		Oxe.		Kalv og Lam.		Faar.		Svin.	
	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.
Januar	3	3	9	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Februar	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	4	1	3	1	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Marts	-	-	5	-	-	-	-	-	1	-	3	1	3	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
April	1	3	5	-	-	-	-	-	-	-	1	1	4	-	-	1	-	-	3	1	1	-	-	-	-	-
Mai	1	7	2	-	1	-	1	3	-	-	5	2	2	-	-	-	1	-	1	2	2	-	-	-	-	-
Juni	-	4	3	-	-	-	-	3	1	-	9	1	3	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Juli	2	4	3	-	-	-	-	-	-	-	8	9	-	-	-	-	-	1	1	6	-	-	-	-	-	-
August	1	5	2	-	-	19	-	-	1	-	1	3	2	-	1	-	-	2	1	-	-	5	-	-	-	-
September	2	6	-	-	-	-	1	1	-	-	4	3	8	-	1	1	-	1	1	-	-	1	-	1	-	-
Oktober	1	12	3	-	1	1	-	-	-	-	4	-	14	-	1	2	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
November	2	9	7	-	-	-	-	-	2	1	9	3	8	-	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
December	-	6	1	-	3	-	-	-	-	-	2	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4	-	-	-
Tilsammen	13	59	43	-	5	20	2	7	5	1	51	26	49	1	8	4	2	2	19	14	3	-	10	-	1	-

De væsentligste Sygdomme, som foranledigede Kjødets Klassifikation, var:

Sygdom.	Konfiskeret		Forbudt Salg		Stemplet 2den Klasse	
	helt.	delvis.	helt.	delvis.	helt.	delvis.
Miltbrand	5	-	-	-	-	-
Septichæmi	10	-	-	-	-	-
Pyæmi.	1	-	-	-	-	-
Tuberkulose	4	39	-	2	-	2
Hæmoglobinuri	-	-	6	-	-	-
Puerperalfeber	1	-	-	-	-	-
Miltbrandemphysem	2	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber	-	-	5	3	4	4
Bughindebetændelse	2	-	4	-	-	-
Umodne Kalve	11	-	7	-	1	-
Kachexi	-	-	11	1	15	2
Trichinose (amerikanske Skinker)	-	13	-	-	-	-
Forraadnet, fordærvet eller paa anden Maade uskikket til Menneskeføde	27	28	44	3	-	-

Melkeundersøgelser er foretagne hos Bønderne, hos Melkeforhandlerne og i Meieriudsalgene, ialt 321 Undersøgelser, hvor Melkens specifikke Vægt er bestemt. I flere af disse Prøver er tillige Fedtmængden bestemt vægtanalytisk. I Aarets Løb er Melken fra samtlige Meierier undersøgt to Gange, saavel den nysilede som den skummede. Enkelte Forfalskninger af nysilet Melk er paavist, og det var ønskeligt, at flere af de Meierier, som leverer Melk til Byen, vilde benytte sig af Laboratoriets Tilbud om gratis Undersøgelse af den Melk, som man finder mistænkelig.

I April Maaned undersøgt hos samtlige Byens Slagtere de af dem fabrikerede Pølser. Af 11 undersøgte Knakpølser fandtes 6 (ca. 55 pCt.) i højere eller mindre Grad melholdige. Af 11 Smørogbrødpølser fandtes ligeledes 6 melholdige, hvoraf nogle, fabrikerede i Kristiansand, i høi Grad. Ligeledes fandtes 3 «Middagspølser» alle stærkt melholdige. Af Mangel paa passende Bestemmelser i vore nuværende Sundhedsforskrifter har man imidlertid indtil videre maattet lade Sagen bero. — —

Der er 2 Gange paavist Arsenik i trykkede Tøier af engelsk Fabrikat.

Ved Undersøgelse af samtlige Spisekvarterer, som blev foretaget i Juli og August Maaned, fandtes flere i en saadan Tilstand, at de først efter en grundig Reparation kunde ansees skikkede til sit Brug, medens 2, paa Grund af et til det yderste grænsende Svineri, maatte lukkes. Efter hvad disse Undersøgelser bragte for Dagen, maa det ansees som ønskeligt, at en vis Klasse Spisekvarterer sættes under en streng og i hygienisk Henseende betryggende offentlig Kontrol og tilfredsstillende Forhold kan kun opnaaes derved, at ethvert Lokale, hvori der agtes dreven offentlig Spiseforretning, først skal anerkjendes tjenligt til dette Brug af Sundhedskommissionen.

Mere detaljerede Oplysninger om Sundhedsforholdene for Aaret 1892 i Bergen findes i Medicinsk Revue, 10de Aargang 1893 (Maiheftet), hvor Medicinalberetning for Bergens Stadsfysikat er indtaget.

XIV. Nordre Bergenhus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Amtet		18472,48	87 839	16	58	51
1. Lærdal		3 613,04	6 729	1	4	5
	Lærdal	583,66	2 328	1	1	1
	Borgund	569,13	833	-	-	-
	Aardal	994,60	1 341	-	1	1
	Aurland	1 455,95	2 166	-	2	2
	Af Leikanger: Gaardene Frønningen og Tingestad af Fres- vik Sogn	13,70	61	-	-	1
2. Lyster		2 225,15	5 293	1	4	4
	Lyster	1 559,87	3 257	1	2	2
	Jostedalen	529,90	907	-	1	1
	Af Hafslø: Joranger Sogn	136,08	450	-	1	1
	Fet		352	-	-	-
	samt af Solvorn Sogn Gaarden Ytre Kroken og det tidligere Urnes Sogn		327	-	-	-
						
3. Indre Sogn.		887,33	5 224	2	2	¹⁾ 3
	Sogndal	440,66	3 567	2	1	1
	Af Hafslø: Hafslø Sogn	446,67	1 279	-	1	1
	Solvorn (undtagen Gaarden Ytre Kroken og det tidligere Urnes Sogn)		378	-	-	-
						
						
4. Midtre Sogn		1 792,24	8 324	3	9	7
	Leikanger (med Undta- gelse af det, som til- hører Lærdals Di- strikt)	451,43	2 429	1	Uopgivet.	Uopgivet.
	Balestrand	626,15	2 272	1		
	Vik	714,66	3 623	1		
5. Ytre Sogn		1 787,30	9 694	1	7	6
	Gulen	416,64	3 232	-	Uopgivet.	Uopgivet.
	Sulen	213,25	1 929	-		
	Lavik og Brekke ...	425,22	2 231	1		
	Kirkebø	666,99	1 718	-	Uopgivet.	Uopgivet.
	Bø Sogn af Hyllestad.	65,20	584	-		

¹⁾ For 1 uopgivet Bopæl.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vækinatører.
6. Ytre Søndfjord ..		879,18	8 458	1	7	3
	Hyllestad (undtagen Bø Sogn)	195,55	1 924	-	2	1
	Askvold	178,27	2 688	-	2	1
	Ytre Holmedal	505,36	3 846	1	3	1
7. Indre Søndfjord.		2 101,29	12 030	1	6	7
	Indre Holmedal	560,74	3 768	-	2	2
	Jølster	652,64	2 827	-	2	2
	Førde	887,91	5 435	1	2	3
8. Kinn ¹⁾		1 160,17	8 691	2	³⁾ 4	4
	Florø, Ladested	0,72	674	2	-	-
	Kinn	687,06	4 676	-	2	2
	Bremanger	347,24	2 154	-	1	1
	Vevring	125,16	1 187	-	1	1
9. Ytre Nordfjord ..		566,83	6 611	1	3	3
	Selje	322,19	4 845	1	2	2
	Rugsund Sogn af Da- viken	244,64	1 766	-	1	1
10. Nordfjordeidet ...		662,23	4 515	1	3	2
	Eid	252,40	3 105	1	2	-
	Daviken (undtagen Rug- sund Sogn)	409,83	1 410	-	1	2
11. Gloppen		1 031,89	5 017	1	3	2
	Gloppen	673,63	3 042	-	2	1
	Breim	358,26	1 975	-	1	1
12. Indviken ²⁾		1 761,83	7 253	1	6	5
	Hornindalen	730,32	1 648	-	1	-
	Indviken	502,31	2 991	1	2	-
	Stryn	889,20	2 614	-	3	-

¹⁾ Dødsstatistiken for Amtet er ikke ganske fuldstændig, da Opgave for Florø Ladested indkom forsent fra Distriktslægen til at kunne medtages her. ²⁾ Ingen Medicinalberetning indkommet for 1892 paa Grund af Distriktslægens Død. ³⁾ Desuden er 2 ikke praktiserende Jordemødre bosatte i Distriktet.

Sundhedstilstanden betegnes i det Hele som ganske god, særlig i Aarets sidste Halvdel. Kun fra indre Sogn, indre Søndfjord samt ytre Nordfjord Distrikter omtales den som mindre god. Af større Epidemier forekom Influenza i Aarets 1ste Halvdel, forresten synes der ingen betydeligere epidemisk Udbredning at have været af nogen Sygdom.

I nordre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgiven for Antal Behand- lede.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Typhoidfeber	71	12	71	6	7	6	17	13	7	6	5	2	-	1	1
Cerebrospinalmeningit	33	16	33	-	-	1	15	12	5	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	20	2	16	3	-	3	1	1	1	-	2	1	1	1	2
Vandkopper	17	-	17	5	-	-	3	3	3	2	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	24	-	24	14	-	-	-	2	-	-	7	1	-	-	-
Røde Hunde	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Rosen	37	-	37	4	2	5	1	4	5	1	3	1	1	3	7
Kighoste	21	2	21	-	-	2	-	10	4	-	-	-	3	-	2
Diphtherit	57	27	56	-	-	5	3	11	5	6	3	7	3	-	13
Strubehoste	11	4	10	-	-	2	1	-	-	-	1	-	2	2	2
Kusma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	538	14	536	72	56	58	65	53	36	34	20	15	37	39	51
Katarrhalsk og follikulær Angina	109	-	109	10	16	10	15	8	11	6	9	10	4	7	3
Influenza	334	10	333	124	105	31	24	21	9	8	5	3	1	1	1
Lungebetændelse	359	47	391	44	41	38	41	57	26	21	10	17	22	31	43
Pleurit	83	3	83	10	11	10	8	5	4	12	4	4	3	7	5
Gigtfeber	75	2	75	-	12	9	5	5	7	6	8	5	4	5	9
Blodgang	285	5	285	15	11	16	28	21	23	37	26	29	22	24	33
Diarrhoe, akut, og indenlandsk Cholera	7	-	7	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3
Tilsammen	2123	144	2110	308	262	196	227	226	149	139	104	100	103	121	175

I nordre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																					
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Lærdal.		Lyster.		Indre Sogn.		Midtre Sogn.		Ytre Sogn.		Ytre Søndfjord.		Indre Søndfjord.		Kinn.		Ytre Nordfjord.		Nordfjord-eidet.		Gloppen.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Typhoidfeber	-	-	-	-	28	5	-	-	4	-	2	1	1	-	-	-	26	5	-	-	10	1
Cerebrospinalmeningit	-	-	3	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	27	13	2	1	-	-	-	-
Barselseber	3	1	1	-	-	-	3	-	3	-	-	-	4	-	-	-	6	1	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	10	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	2	-	19	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	1	-	2	-	-	-	13	-	2	-	3	-	2	-	5	-	-	-	5	-	4	-
Kighoste	-	-	19	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	epidemisk.	-	-	-
Diphtherit	1	1	12	6	4	3	1	-	27	12	3	1	-	-	1	-	7	4	-	-	1	-
Strubehoste	1	-	-	-	-	-	7	2	-	-	-	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	32	2	41	-	46	2	149	3	58	-	42	1	22	-	54	2	14	1	34	-	46	3
Katarrhalsk og follikulær Angina	10	-	7	-	7	-	39	-	2	-	8	-	13	-	4	-	9	-	-	-	10	-
Influenza	69	-	12	-	1	1	82	2	-	-	69	3	48	3	-	-	18	-	35	1	-	-
Lungebetændelse	29	5	21	2	22	3	63	5	48	6	34	7	75	12	17	2	18	-	26	1	42	4
Pleurit	4	1	4	-	5	1	19	-	8	1	7	-	11	-	2	-	4	-	7	-	12	-
Gigtfeber	6	-	7	-	-	-	22	-	8	-	6	-	16	2	3	-	4	-	-	-	3	-
Diarrhoe, akut, og indenlandsk Cholera	26	1	14	-	30	-	45	1	31	1	34	-	14	-	26	1	18	-	22	1	25	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	182	11	143	11	143	15	455	14	210	20	211	13	210	19	150	18	127	12	129	3	163	8

Dødeligheden: De Dødes Antal udgjorde 1178 eller 13,4 pro mille af den tilstedeværende beregnede Middelbefolkning (87 900). I 1891 var den 14,4 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes foranstaaende Tabel (se Side 166 og 167), sammendraget efter Lægenes Opgaver.

Af **Typhoidfeber** forekom en mindre Epidemi i April i Hafslo og Solvorn Sogne i indre Sogns Distrikt, der varede til September; 28 Personer angrebes, 5 døde. Den antoges indbragt ved en Veiarbejder, der behandledes i April i Hafslo Sogn; hans Hustru flyttede til Solvorn Sogn og blev syg der. (Engh). I ytre Sogn standsede den Aaret forud begyndte lille Epidemi efter at 4 nye Tilfælde paa et Par Gaarde i Sulen var helbredede. I ytre Søndfjord Distrikt forekom 2 Tilfælde hos to Piger, begge smittede i Bergen; den ene Pige, der døde, havde i et Selskab i Bergen nydt Melk, der antoges inficeret, idet flere Andre, der havde nydt af samme Melk, fik Typhoidfeber efter. Den anden Pige havde sammen med en Jente ligget i en Seng, der var bleven benyttet af en Søster, som døde af Typhoidfeber paa Sygehus i Bergen. Sengklæderne var angivelig blevne desinficerede, men begge to fik Sygdommen 14 Dage efter. (Th. Herlofsen). Som Fortsættelse fra 1891 i ytre Nordfjord Distrikt forekom der 26 Tilfælde med 5 Døde i Aarets 1ste Halvdel; de var dels lette og snart forbigaaende, dels heftige og dødbringende. Diagnosen var oftere vanskelig, idet mange Tilfælde lignede Influenza. (O. Hiorth). I Gloppen Distrikt indtraf 10 Tilfælde som Fortsættelse af nogle lignende i 1891.

Cerebrospinalmeningit. I Kinns Distrikt forekom en Epidemi, der begyndte i Marts paa Gaarden Riise i Gulen, Bremanger Prestegjæld; kort efter viste Sygdommen sig paa Gaarden Grindalen øverst i Norddalen i Kinns Prestegjæld, derefter paa Gaarden Ramsdalen øverst i Eikefjorddalen og tilslut inderst i Vevring. Paa Grund af bratte, uveisomme Fjelde, kan der ingen direkte Samfærdsel være mellem disse Steder, men fra dem udbredte Sygdommen sig langs Dalene vestover. Endelig fandtes spredte Tilfælde ndover Distriktet, saaledes paa Askroven og Batalden. Flere Steder, f. Ex. paa Gaarden Ramsdal, laa næsten hele Familien tilsengs paa en Gang. Ialt iagttoges 27 Tilfælde, hvoraf 13 Døde. Sygdommen optraadte hos de enkelte Patienter med stor Voldsomhed; Døden indtraadte oftest i Løbet af de første Dage, i et enkelt Tilfælde først i 3die Uge. Flere Angrebne bedredes dog allerede efter et Par Dages Forløb, saa der ikke blev Tid til Anmeldelse eller Behandling; det er derfor sandsynligt, at mange Tilfælde af den Grund ikke kom til Distriktslægens Kundskab. Ørebetændelser, der hurtig førte til fuldstændig Døvhed, opstod gjentagne Gange. (F. Bendeke). I Lyster Distrikt indtraf 3 Tilfælde paa Gaarden Urnes i Hafslo med 1 Dødsfald, ligesaa et dødeligt endende Tilfælde i midtre Sogns Distrikt, samt 2 saadanne med 1 Dødsfald i ytre Nordfjord nær Grændsen af Kinns Distrikt.

Af **Skarlagensfeber** anføres for det hele Amt kun 24 kjendte Tilfælde uden Dødsfald; af disse forekom de 19 i ytre Sogns Distrikt, deraf 14 i Januar paa Gaarden Tangenæs i Sulen hos 4 Familier; de øvrige 5 indtraf i August paa Gaardene Kvamme og Raa i Lavik, 2 Tilfælde forekom i midtre Sogn og 3 i ytre Søndfjord Distrikter.

Af **Mæslinger** iagttoges kun 4 Tilfælde i Kinns Distrikt.

Kighoste forekom i Lyster Distrikt saavel i Lyster som Jostedals Herreder; i det sidstnævnte var den meget ondartet med flere Dødsfald. Til Nordfjordeidet bragtes den i September fra Bergen og optraadte snart epidemisk, men var noksaa godartet. (Rummelhoff).

Diphtherit viser omtrent samme Hyppighed som Aaret forud. I Lyster Distrikt optraadte i Gaupen Sogn en Del Tilfælde, meget ondartede og med flere Dødsfald. Ved Aarets Udgang var Sygdommen standset, men viste sig paany i 1893. (E. Paasche). I ytre Sogns Distrikt kjendtes 27 Angrebne, af hvilke 12 døde; Sygdommen viste sig i Maanederne Marts—Juli, samt i September og Oktober, med de fleste Tilfælde i Gulen som smaa Husepidemier paa langt fra hverandre liggende Steder uden paaviselig Forbindelse indbyrdes. Fra en Gaard Haveland, hvor Diphtherit forekom med kort Mellemrum i 3 Familier, bragtes Smitte til Gaarden Eivindvik, hvor samtlige 7 Børn angrebes og 3 døde; en Gut paa 3 Aar, der overstod Sygdommen, døde nogle Uger efter af Poliomyelit, hvortil stødte Hjernesymptomer. (J. F. Nielsen).

Akut Katarrh i Luftveiene samt **katarrhalsk og follikulær Angina** forekom ikke saa hyppigt som Aaret forud.

Influenza herskede epidemisk ogsaa i dette Aar, særlig i dets 1ste Halvdel, men det opførte Antal Angrebne er noget mindre end i 1891. I Lærdal Distrikt optraadte den især i Aurland, men viste sig mest under den katarrhalsk-nervøse Form. Ingen Dødsfald. (Joh. Møinichen). Fra midtre Sogns Distrikt bemærkes, at den der optraadte i stærk Grad; de fleste Lunge- og Brystbetændelser, som indtraf, antoges at skyldes Influenza. Den viste sig dog sjelden dødelig. Som Eftersygdomme nævnes anæmiske Tilstande, tørre Pleuriter, i et enkelt Tilfælde Sindssygdom. (C. Benneche og R. Mossige). I ytre Sogn forekom den særlig i den indre Del af Distriktet med i det Hele mildere Forløb end i 1891; den hørte op om Sommeren, men begyndte igjen i November og December især i Lavik og Brekke, men holdt sig nu mere som spredte Husepidemier hist og her. Complication var ikke sjelden Lungebetændelse med atypisk Forløb d. e. snigende Begyndelse, Mangel paa Sting i Brystet, Udebliven af sædvanlig Krisis. Ikke sjelden optraadte flere Tilfælde i samme Familie omtrent paa en Gang. (J. F. Nilsen). Fra ytre Søndfjord Distrikt omtales Influenza som mulig hyppigere eller maaske mere ondartet end Aaret forud, idet Læge oftere tilkaldtes. Den kulminerede i Januar med senere stadig aftagende Heftighed af Epidemien, der ved Aarskiftet syntes forbi. I de 3 Tilfælde, der endte dødeligt, antog Sygdommen Karakteren af en Meningit med Bevidstløshed, Kramper og Lammelser; 2 andre Tilfælde, hvor Hjernesymptomer ogsaa fandtes, kom sig. Lungebetændelse var hyppig Eftersygdom og optraadte i enkelte Grænder epidemisk. (Th. Herlofsen). I indre Søndfjord Distrikt var Influenza meget hyppig; kun i de værste Tilfælde søgtes Læge, de lettere behandledes som Regel ikke. Den efterfulgtes meget ofte af Lungebetændelse. (Th. Gløersen). I Kinn bredte den sig snart sagt til hvert eneste Hus i Distriktet; kun et Mindretal søgte Lægehjælp. (F. Bendeke). I ytre Nordfjord Distrikt viste Sygdommen sig hist og her med Tilfældene jævnt fordelte over det hele Aar. (O. Hiorth). Til Nordfjordeidets Distrikt indførtes den ved Nytaarstid til Aalfoten fra Bergen, udbredte sig særlig paa Fjordens sydlige Side. Af Eftersygdomme iagttoges talrige Tilfælde af Neuralgier og Katarrher i Mellemøret, derimod ikke Lungebetændelser, men nok langvarige Bronchiter. (Rummelhoff).

Lungebetændelse forekom sjældnere end Aaret forud; den complicerede, som ovenfor nævnt, hyppig Influenza.

Pleurit og Gigtfeber, akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera opføres med omtrent samme Antal Tilfælde som i 1891.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe sees af følgende Tabel (se Side 170).

Liste over forskellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Lærdal.		Lyster.	
			M.	K.	M.	K.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme	177	-	-	-	69	84	12	-	10	-
Fnat	25	-	8	11	3	3	-	-	-	-
Kjertelsyge	76	-	22	37	3	5	14	-	3	-
Rachit	61	2	31	26	-	-	1	-	13	1
Tuberkuløse Betændelser og Miliær- tuberkulose	44	16	9	6	17	7	2	2	2	2
Lungetuberkulose	169	60	9	6	64	73	18	10	12	5
Kræft	63	35	1	2	24	31	3	-	3	3
Morbus Brightii	50	10	1	2	17	25	6	1	2	1
Blegsot og Anæmi	745	-	19	61	62	547	29	-	59	-
Livmodersygdomme	117	-	-	-	-	117	14	-	6	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	786	2	21	27	306	368	40	-	39	-
Ormesygdomme	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	3	-	-	-	3	-	2	-	-	-
Struma	3	-	-	1	-	2	-	-	-	-
Brok	88	5	18	6	46	17	4	-	7	1
Luxationer	24	-	5	2	9	8	5	-	-	-
Frakturer	93	2	12	3	47	31	7	-	8	-

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
		1	2	3	4	8	9
		Lærdal.	Lyster.	Indre Sogn.	Midtre Sogn.	Kinn.	Ytre Nordfjord.
		Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.
Syphilis, konstitutionel	9	-	-	1	8	-	-
— hereditær . .	1	-	-	-	1	-	-
Gonorrhoe	8	2	2	-	1	2	1

I indre Sogns Distrikt blev en Matros, der havde smittet et Fruentimmer med Syphilis, sat under Tiltale ved Meddomsret i Sogndal og dømt til Vand og Brøds Straf paa Grund af formildende Omstændigheder, idet han troede sig helbredet. Han var ambulatorisk behandlet af 2 Læger. (Engh).

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Indre Sogn.		Midtre Sogn.		Ytre Sogn.		Ytre Søndfjord.		Indre Søndfjord.		Kinn.		Ytre Nordfjord.		Nordfjordeidet.		Gloppen.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
-	-	72	-	13	-	5	-	11	-	6	-	3	-	31	-	14	-
8	-	2	-	7	-	-	-	-	-	7	-	1	-	-	-	-	-
2	-	28	-	6	-	6	-	2	-	-	-	5	-	-	-	10	-
6	-	21	-	1	-	3	-	-	-	-	-	5	-	6	1	5	-
2	-	17	-	2	2	6	1	4	2	2	2	3	1	2	2	2	2
7	2	36	8	21	8	23	7	14	2	2	1	5	2	20	9	11	6
3	3	9	2	6	4	10	4	6	2	3	2	3	3	5	3	12	9
3	1	14	1	4	2	5	-	2	-	7	2	1	1	2	1	4	-
57	-	241	-	45	-	34	-	86	-	32	-	40	-	78	-	44	-
5	-	53	-	5	-	10	-	6	-	1	-	2	-	-	-	15	-
55	-	275	-	73	-	43	2	37	-	42	-	25	-	82	-	75	-
-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	1	25	1	9	-	4	-	6	1	7	-	4	-	10	1	6	-
3	-	5	-	4	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	3	-
4	-	18	-	16	-	7	1	4	-	10	-	5	-	9	1	5	-

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede Sygdomme, henvises til ovenstaaende Tabel.

Lungetuberkulose siges i Lyster Distrikt at tiltage i foruroligende Grad, især har enkelte Familier været haardt hjemsøgte. I en Familie er saaledes i de sidste 5 Aar 7 Medlemmer døde af Tuberkulose, et Barn lider for Tiden af samme Sygdom i Knæleddet. Selv en Søn, der frisk udvandrede til Amerika, er efter 10 Aars Ophold derover bleven syg af Lungetæring, da han havde naaet den Alder — 30 Aar —, da hans Sødskende i Norge vanlig angrebes af Sygdommen. Efter Distriktslægens Mening, kan saadanne Tilfælde ikke ansees for andet end Bevis for, at der udenom Smittestoffet ogsaa maa findes en særlig Disposition eller arveligt Anlæg hos Individet, forat det skal slaa an. (E. Paasche). I ytre Søndfjord Distrikt synes Sygdommen stadig at faa større og større Udbredelse. (Th. Herlofsen). I Nordfjordeidets Distrikt kom 22 Tilfælde under Behandling; for nogles Vedkommende havde Sygdommen allerede tidligere været i Familien, medens flere Patienter angav, at være de først angrebne i Slægten. (Rummelhoff). Angaaende Dødsfald af Lungetuberkulose henvises til Tabel paa næste Side. De udgjorde for det hele Amt 12,8 pCt. af samtlige

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Lærdal	41	10	11	30
Lyster	49	5	11	38
Indre Sogn	37	2	15	22
Midtre —	47	8	14	33
Ytre —	58	8	20	38
Ytre Søndfjord	49	7	13	36
Indre —	35	2	19	16
Kinn	44	1	18	26
Florø By	uopgivet.	-	-	-
Bygder	44	1	18	26
Ytre Nordfjord	34	2	12	22
Nordfjordeidet	39	9	3	36
Gloppen	36	6	8	28
Nordre Bergenhus Amt	469	60	144	325
Deraf i By	uopgivet.	-	-	-
— Bygder	469	60	325	325

ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 18,5 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.

Kræft. Fra ytre Søndfjord Distrikt omtales en liden Familie, der paa Dørhellen i Askvold boede i en liden, trang Stue ved Stranden, hvor man saavidt skikkelig kunde snu sig mellem Seng, Ovn og Bord. Konen opereredes i Bergen i 1889 for en Cancer mammae; i Februar 1892 fremstillede hun sig med Recidiv i begge Mammæ, der ikke længere kunde opereres. Hun forblev altsaa hjemme. I Juli samme Aar iagttoges hos Manden Cancer labii inf., som han dog ikke tillod at fjerne. I December viste den sig inoperabel, medens tillige Datteren havde faaet en Cancer mammae. Tanken maa her efter Distriktslægens Mening ledes hen paa en mulig Smitteoverførelse under de usle Forholde i Hjemmet. (Th. Herlofsen).

Af **Brok** (Hernia) opgives 88 Tilfælde og kjendes 5 Dødsfald. Sædet var hos 81 følgende: Hernia inguinalis 63, Hernia cruralis 6, Hernia umbilicalis 12.

For **Benbrud** (Fractura) behandledes 93 Tilfælde og kjendes 2 Dødsfald. Sædet var hos 87 følgende:

Fractura cranii	2	Fractura pelvis	1
— claviculæ	5	— colli femoris	8
— costarum	10	— femoris	8
— scapulæ	1	— patellæ	2
— humeri	3	— cruris	7
— antibrachii	4	— tibiae	4
— ulnæ	4	— fibulæ	5
— radii	17	— malleoli	4
— digitor. manus	2		

Obstetriciske Operationer i nordre Bergenhus Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Perforation.		Kephalotripsi.
	Mødre.	Børn.		Mødre.		Børn.	Mødre.		Mødre.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	lev.	død.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer.....	19	17	2	2	-	2	-	-	⁴⁾ 1
Bækkensneverhed	4	2	2	-	-	-	3	³⁾ 1	1
Uefftergivelige Fødselsdele	3	2	1	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Fremfalden Arm	-	-	-	-	¹⁾ 1	²⁾ 1	-	-	-
Tilsammen	27	22	5	2	1	3	3	1	2
		27		3			4		

¹⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ²⁾ 1ste Tvilling, 2den forløst ved Naturens Hjælp. ³⁾ Som mulig Dødsårsag er antaget Hjerteparalyse(?). Er opført under Dystokia. ⁴⁾ Tillige stort Fosterhoved og trange ydre Fødselsdele.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Lærdal	193	6	85	12	-	2	4	2	-
Lyster	154	6	82	17	1	1	-	-	-
Sogndal	159	2	57	8	1	-	1	-	1
Vik	221	11	111	25	7	1	-	-	-
Gulen	199	9	110	12	-	-	3	-	-
Kirkebø	182	2	77	3	-	-	1	-	-
Ytre Søndfjord	191	13	120	13	3	-	10	1	-
Indre —	202	7	121	12	-	1	2	-	-
Kinn	231	3	112	12	2	2	3	-	1
Florø Ladested	25	-	8	-	-	-	1	-	-
Bygder	206	3	104	12	2	2	2	-	1
Ytre Nordfjord	208	8	93	17	3	3	4	-	-
Nordfjordeidet	127	2	61	9	-	-	4	-	-
Gloppen	122	1	51	4	-	-	1	-	-
Indviken	197	7	97	15	2	-	4	-	-
Nordre Bergenhus Amt	2386	77	1178	159	19	10	37	3	2
Deraf i By	25	-	8	-	-	-	1	-	-
— Bygder	2361	77	1170	159	19	10	36	3	2

For **Luxationer** behandledes 24 Tilfælde. Sædet er for 20 opgivet saaledes: Luxatio claviculae 1, L. humeri 13, L. antibrachii 1, L. radii 1, L. ulnæ 2, L. femoris 1, L. pedis 1.

Obstetriciske Operationer. Af Lægerne er tilsammen udført 36 saadanne, deraf i Lærdal 4, Lyster 2, indre Sogn 2, midtre Sogn 7, ytre Sogn 3, ytre Søndfjord 5, indre Søndfjord 2, Kinn 3, ytre Nordfjord 3, Gloppen 5. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 173.

Jordemoderhjælpen. Fra Lærdal Distrikt bemærkes, at Jordemødrene benytttes meget lidet undtagen af dem, som bor lige i Nærheden. Hjelpekoner anvendes, naar ikke noget synes at staa paa. (Joh. Møinichen). I Lyster Distrikt har 4 Jordemødre bistaet ved tilsammen 88 Fødsler, deraf 15 ogsaa i indre Hafslo paa Grund af de lokale Forholde. I ytre Sogn er af Jordemødrene i Brekke og Kirkebø 2 Børn bleven forlæste med Tang. (J. F. Nielsen).

Antallet af **Fødte og Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1208 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 44.4. Det vil af Tabellen sees at en ny Inddeling af Amtet i Lægedistrikter er benyttet; da Medicinalberetningerne for 1892 endnu omfatter Distrikterne efter den gamle Inddeling, er den benyttet for sidste Gang i indeværende Aar.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 10 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsaarsagen for 7, deraf Dystokia 1, Barselfeber 2, Livmoderblødning 2, Livmoderbristning 1, Sindssygdom 1.

De hyppigste Dødsaarsager var:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.
Alderdomssvaghed	70
Lungetuberkulose	60
Lungebetændelse	47
Kræft	35
Diphtherit	27
Hjerneslag	17
Epidemisk Cerebrospinalmeningit	16
Tuberkulose Betændelser og Miliærtuberkulose	16
Hjernebetændelse	15

Veirliget synes at have været særdeles ugunstigt; det var koldt med en overordentlig regnfuld Sommer og Høst, hvorved Aarets Udbytte af Jorden i betydelig Grad forringedes eller tildels ødelagdes.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra midtre Sogns Distrikt bemærkes, at de Foranstaltninger, som toges mod en mulig Choleraepidemi, virkede betydeligt i hygienisk Henseende. Saaledes blev Strandstedet Vikøren og omtrent alle Gaardstun i hele Distriktet fuldstændig rensede og desinficerede, ligesom de gjældende Sundhedsvedtægters Paabud blev paaseede strengt gennemførte. Distriktets Indvaanere deltog med i høi Grad prisværdig Ihærdighed i dette Arbejde. Drikfældigheden siges at være liden. Under Vaabenøvelserne skal der dog i stor Udstrækning foregaa ulovligt Øl- og Brændevinssalg. Bygning af Barakker til Mandskaberne, hvorved disse bedre kunde controlleres, anbefales. Derved formenes ogsaa Sædelighedstilstanden, der siges ikke at staa høit i Distriktet, at kunne forbedres noget. (C. Benneche). Fra ytre Sogn omtales, at Fremgang spores. Men der er mange Vanskeligheder, mange indgroede Uvaner og nedarvede Uskikke at overvinde og fremforalt lægger de paa mange Steder smaa og daarlige økonomiske Forholde Hindringer iveien for en god Hygiene; i de Dele af Distriktet, hvor disse er bedre, gaar det ogsaa raskest med de sanitære Forbedringer. (J. F. Nielsen). I indre Søndfjord siges Landbrugs-skolen i Førde at have ikke alene Betydning for Uddannelsen af Jordbrugere, men den virker ogsaa til Udbredelsen af Sans for Orden, Renlighed og god Udnyttning af Tiden. Den tiltagende Turisttrafik giver Anledning til renligere og bedre Stel, rigtignok paa samme Tid som den paa somme Steder frister til at forsømme Gaardsbruget og slaas sig paa Skydstrafiken og dermed forbundet Dagdriverliv. Levemaaden er yderst tarvelig, og det synes næsten utroligt, hvordan Folket kan udholde at arbejde og forblive friskt med sin smale Kost, sur Melk, Fladbrød, Poteter, kold Grød og Sild. Sød Melk bruges næsten ikke, Kaffe sjelden; Kjød og Smør sælges. Klædedragten er solid, af Uld og ensartet til alle Aarets Tider. Drikfældighed og Usædelighed skal være sjelden. (Th. Gløersen).

Angaaende Forholdene i Nordfjordeidets Distrikt beretter Distriktslæge Rummelhoff: Under de hygieniske Forhold, som Befolkningen fra disse Kanter af Landet lever, maa man vistnok være forberedt paa, at en Sygdom som Tuberkulose vil tage Fart. Renligheden, særlig inden Døre, lader desværre endnu meget tilbage at ønske, om end der spores gode Fremskridt. De trykkende Forhold, under hvilke Befolkningen lever, medfører, at det hele Husstel gjøres saa enkelt som muligt. Da Gaardene i Regelen er for smaa til at ernære Familien, er Mændene oftest nødt til at være fraværende paa Arbeide i Byerne den største Del af Aaret. Kvinderne maa derfor i mange Tilfælde uden mandlig Hjælp, i de fleste Tilfælde ialfald med utilstrækkelig Hjælp, drive Gaarden. De udfører Arbeide af al Slags, fra det groveste og tyngste til det letteste; man kan saaledes se dem bryde op ny Mark, pløie og slaa — der gives vistnok ikke en Kvinde i hele Nordfjord, der ikke med den største Færdighed kan bruge sin Ljaa! Men desuden skal de stelle Huset, hjemmevirke Klæder af alle Slags, og endelig stelle Kreaturerne. Men naar man har saa mange Jern i Ilden, er det greit, at noget maa brændes, og under de smaa Forhold her er, gaar det naturligvis ud over den Del af Arbeidet, der i Folkeøine «kaster mindst af sig» — Husstellet. Hele Familien bor i Regelen sammen i et og samme Rum; dette er vistnok oftest stort, men der skal koges, spises, soves og arbeides. Melk og andre Fødevarer henstaar i aabne Hylder i samme Rum. Gulvet i et saadant Rum skures sjelden mere end en Gang ugentlig. Brugen af Spyttebak er langt fra at være almindelig. Madstellet er saa enkelt som muligt, renskurede Gryder sees ikke hver Dag. Fremsætningen af Maden er ogsaa enkel, Fadet med Suppen, Grøden eller Melken er fælles, et Stykke Fladbrød bruges som Tallerken, Gaffel bruges sjelden. Den personlige Renlighed til daglig Brug staar ikke særdeles høit. Vadsk af Klæder burde ogsaa foregaa oftere, naar den gjøres, skeer det grundig, idet Klæderne koges. — Nordfjordingen mangler slet ikke Sands for at have det hyggeligt og pent omkring sig, der er ogsaa i de senere Aar gjort gode Fremskridt særlig i Eid, men de Forholde, under hvilke der arbeides, er saa trykkende, at hele Familien oftest maa samle sin hele Energi paa dette ene, at skaffe det nødvendige til Underholdet. Derfor gaar det saa smaat. Omkring Husene er det i Regelen nogenlunde bra, men det er nok ingen Sjeldenhed, at Affaldsdyngerne kommer for nær. Her har næsten overalt været Udskiftning, saa Vaaningshusene ligger lidt fra hinanden. Dette er imidlertid ikke Tilfælde paa Strandstedet Nordfjordeid. Her boer henimod 500 Mennesker, for det meste Smaafolk, Haandværkere, Fiskere og smaa Gaardbrugere. Stedet er voxet op, uden at der har været nogen Regel for Bebyggelsen. Husene ligger derfor klinet ind paa hverandre, Affaldsdynger og Gjødelsheuge voxer hurtig og er ikke saa let at faa væk igjen. Priveter har der tidligere ikke været i hvert Hus, men er nu kommet istand overalt. Vandforsyningen sker gennem en Brønd, der ligger ved Postveien, Naboskabet er ikke det bedste, men der gjøres hvad der kan, for at holde Brønden iorden. Den vides aldrig at have været inficeret. Strandstedet ligger paa en Sandslette; det er vanskeligt at faa Afløb, men Grunden bestaar af Sand, der hurtigt optager Regnvandet. Dette er vistnok en af Aarsagerne til, at Sundhedstilstanden paa Strandstedet altid har været noksaa tilfredsstillende. Mig bekjendt har der aldrig hersket nogen udbredt Epidemi. Ved Imødekommenhed fra Amtets Side er der iaar lagt et Par Kloakledninger fra Postveien til Søen, saa der er ialfald gjort en Begyndelse til mere betryggende Forhold. Som bekjendt har «Fjordenes» Bataljon sin Øvelsesplads i Strandstedets umiddelbare Nærhed; Soldaterne indkvarteres i Strandstedet (der vistnok skylder Indkvarteringen sin Opkomst). Jeg har i den Anledning henstillet til Bataljonen ikke at tage mod Kvarter paa andre Steder end der, hvor Sundhedsvedtægterne overholdes, en Forholdsregel, efter hvilken jeg i Sommer sporede god Virkning. Lidt efter lidt vil

det nok lykkes at faa en bedre Tilstand paa Strandstedet; Vanskeligheden ligger i, at det hele Herred vil faa uforholdsmæssige Udgifter paa en liden og fattig Del, Strandstedet.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner, Antal Møder.	Vakci- nerede.	Rets- medicinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	13	1063	50	1837	10
Lærdal	1	58	¹⁾ 7	235	-
Lyster	1	46	²⁾ 6	140	1
Indre Sogn	1	73	³⁾ 3	129	1
Midtre —	3	259	⁴⁾ 6	207	1
Ytre —	1	162	⁵⁾ 2	162	-
Ytre Søndfjord	1	96	⁶⁾ 9	216	1
Indre —	1	98	⁷⁾ 4	238	-
Kinn.....	1	138	⁸⁾ 3	145	3
Ytre Nordfjord	1	69	⁹⁾ 4	128	2
Nordfjordeidet	1	27	¹⁰⁾ 2	111	-
Gloppen	1	37	¹¹⁾ 4	126	-
Indviken	-	-	-	-	1

¹⁾ Borgund 2, Aurland 2, Aardal 2, Lærdal 1. ²⁾ Lyster 1, Jostedal 5. ³⁾ Sogndal 1, Hafslo 2. ⁴⁾ Vik 3, Balestrand 2, Leikanger 1. ⁵⁾ Gulen 1, Lavik og Brekke 1. ⁶⁾ Ytre Holmedal 4, Askvold 2, Hyllestad 3. ⁷⁾ Førde 2, Jølster 1, indre Holmedal 1. ⁸⁾ Bremanger 1, Vevring 1, Florø 1. ⁹⁾ Selje 2, Daviken 2. ¹⁰⁾ Eid 2. ¹¹⁾ Gloppen 2, Breim 2.

Fattigsygepleien. Distriktslægen i Lyster Distrikt bemærker, at Lægen benyttes altfor lidet til de fattige Syge. Det gjælder særlig Jostedal, men ogsaa i Lyster mærkes en stedse stigende Trang til at indskrænke Fattigudgifterne i Sygdomstilfælde. De for hvert Aar øgede Skatter tynger; mulig forbedrede Kommunikationer vil bevirke Forandring i en gunstigere Retning. I indre Søndfjord Distrikt søges ogsaa nødig Fattighjælp i Sygdomstilfælde. Lægen honoreres yderst daarligt; ofte varer det længe før Hjælp søges, mangfoldige søger den først i yderste Nødtilfælde, mange ikke. (Th. Gløersen).

XV. Romsdals Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaknatorer.
Amtet		14989,61	127 663	28	3	80	63
1. Vestre Søndmør		918,51	11 907	2	-	8	7
	Vannelven	305,55	2 810	1	-	2	1
	Herø	132,85	3 140	1	-	2	2
	Sande	173,47	2 649	-	-	1	1
	Ulstein	306,64	3 308	-	-	3	3
2. Indre Søndmør		1241,27	8 120	1	-	3	3
	Ørsten	241,57	2 247	-	-	1	1
	Volden	520,59	3 871	1	-	1	1
	Hjørundfjord	479,11	2 002	-	-	1	1
3. Østre Søndmør		2040,94	6 492	1	-	6	6
	Stranden	526,85	2 290	1	-	2	2
	Norddalen	947,67	2 396	-	-	2	2
	Sunnelven	566,32	1 806	-	-	2	2
4. Ørskog		723,33	7 166	1	-	3	3
	Ørskog	200,85	1 774	1	-	1	1
	Søkkelven	261,05	2 346	-	-	1	1
	Skodje	261,43	3 046	-	-	1	1
5. Nordre Søndmør		314,82	17 883	5	1	12	6
	Aalesund, Kjøbstad	2,14	8 349	5	1	5	-
	Haram	90,32	2 405	-	-	3	2
	Roald	20,06	884	-	-		
	Borgund	202,30	6 245	-	-	4	4
6. Ytre Romsdal		1164,66	17 619	3	-	12	8
	Molde, Kjøbstad	0,38	1 660	3	-	1	-
	Bolsø	271,45	3 701	-	-	2	1
	Bud	152,91	2 472	-	-	2	1
	Akerø	152,46	2 402	-	-	2	2
	Frænen	220,32	2 753	-	-	2	1
	Sandø	16,04	871	-	-	1	1
	Vestnes	351,10	3 760	-	-	2	2
7. Indre Romsdal		2512,49	10 887	3	-	6	6
	Grytten	1044,45	3 016	1	-	2	2
	Eid	36,12	613	1	-	1	1
	Vold	260,81	990	-	-		
	Veo	247,14	2 554	-	-	1	1
	Neset	165,74	1 700	1	-	1	1
	Eresfjord og Vistdalen	758,23	2 014	-	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
8. Søndre Nordmør .		817,52	22 806	6	2	13	8
	Kristiansund,						
	Kjøbstad	8,80	10 135	6	2	5	-
	Kvernes	383,04	7 438	-	-	4	4
	Frei og Grip	61,17	1 537	-	-	2	2
	Øre	245,04	2 408	-	-	1	1
	Strømsneset	118,57	1 288	-	-	1	1
9. Sundalen		1964,15	5 840	2	-	6	6
	Sundalen	1229,84	1 913	1	-	2	2
	Øksendalen	408,06	1 112	-	-	2	2
	Tingvold	326,25	2 815	1	-	2	2
10. Surendalen		2065,16	8 829	2	-	5	5
	Stangvik	578,23	3 092	-	-	3	3
	Surendalen	867,50	2 952	2	-	1	1
	Rindalen	608,07	2 656	-	-	1	1
	Heggemstranden og Staknes Bygdela af Halse Herred	11,36	129	-	-	-	-
11. Nordre Nordmør .		1226,76	10 114	2	-	6	5
	Edø	273,92	3 136	-	-	2	2
	Tusteren	167,31	1 548	-	-	1	1
	Aure	660,78	4 166	2	-	2	1
	Halse (undt. Heggem- stranden og Staknes Bygdela)	124,75	1 264	-	-	1	1

Sundhedstilstanden betegnes i det Hele som god undtagen i Surendalen og nordre Nordmør Distrikter, hvor Influenza og katarrhalske Tilfælde, særlig i Aarets Begyndelse, gjorde sin Indflydelse gjældende. De vanlige epidemiske Sygdomme viser, naar undtages Influenza og katarrhalsk samt follikulær Angina, nogen, enkeltvis betydelig, Nedgang i de Angrebnes Antal.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1822 eller 14,2 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (128 500). Aaret forud var den 14,8 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 182 og 183).

Typhoidfeber. I østre Søndmør Distrikt fortsatte Sygdommen fra 1891 i Sunnelvens Herred paa Gaarden Hole, hvor der i det Hele angrebes 21 Individer, af hvilke 4 døde. Nervefeber («Sot») frygtes af Befolkningen fremdeles i høi Grad; Isolation er derfor ikke vanskelig at iværksætte. (E. Thesen). I Ørskog Distrikt endte det ene af de to Tilfælde dødeligt ved Perforation af Tarmen med efterfølgende universel Peritonit; Smittekilden kunde ikke opdages. (C. A. Randers). Af de i nordre Søndmør Distrikt kjendte 13 Tilfælde,

I Romsdals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er op- given for An- tal Be- hand- lede.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	I.		II.	
	Tilfælde.	Dødsfald.														Søndmør Fogeri.	Romsdal og Nordmør Fogderier.		
																		Tilf.	Dsf.
Typhoidfeber	48	5	48	15	4	1	-	2	1	3	4	-	4	7	7	30	5	18	-
Cerebrospinalmeningit .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	45	6	45	4	4	2	5	8	2	1	2	4	4	4	5	19	1	26	5
Vandkopper	19	-	19	-	-	4	1	2	4	1	-	-	2	-	5	17	-	2	-
Skarlagensfeber.	82	8	82	11	7	4	17	8	9	2	14	5	2	2	1	1	1	81	7
Røde Hunde.	45	-	45	-	-	7	14	-	8	12	1	-	-	-	3	3	-	42	-
Mæslinger.	5	-	5	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	1	1	-	4	-
Rosen	132	3	132	11	8	14	19	19	15	15	5	5	4	6	11	69	1	63	2
Kighoste	47	2	47	4	12	20	-	5	-	1	1	-	-	4	-	17	-	30	2
Diphtherit	146	23	144	19	16	3	10	22	13	18	6	3	20	11	3	68	5	78	18
Strubehoste	14	3	14	4	1	1	3	1	-	1	-	1	1	-	1	10	3	4	-
Kusma	5	-	5	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	5	-
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit .	2126	1) 47	2126	278	248	219	225	247	165	103	76	98	100	174	193	1092	18	1034	29
Katarrhalsk og folliku- lær Angina	749	-	749	125	64	91	69	70	50	38	35	26	49	57	75	468	-	281	-
Influenza	2633	36	2633	1742	500	122	48	49	23	19	7	15	21	35	52	630	6	2003	30
Lungebetændelse	572	73	572	92	62	67	77	56	27	29	20	15	28	53	46	311	24	261	49
Pleurit	326	7	322	34	34	25	30	36	34	25	27	10	21	25	21	206	2	120	5
Gigtfeber	198	7	198	19	16	13	27	15	25	32	11	7	13	7	13	98	5	100	2
Koldfeber	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Diarrhoe (akut) og inden- landsk Cholera.	778	19	777	45	47	69	56	49	61	69	73	101	80	67	60	424	10	354	.9
Blodgang	47	1	43	4	-	-	1	2	5	3	4	12	3	1	8	25	-	22	1
Skjørbug	4	-	4	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	2	-	2	-
Tilsammen	8023	240	8012	2407	1026	662	602	594	443	375	288	304	352	453	506	3491	81	4532	159

1) Bronchitis acuta 46, Laryngitis acuta 1.

I Romsdals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																					
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Vestre Søndmør.		Indre Søndmør.		Østre Søndmør.		Ørskog.		Nordre Søndmør.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nordmør.		Sundal.		Surendal.		Nordre Nordmør.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Typhoidfeber	2	1	4	-	9	4	2	-	13	-	-	-	8	-	3	-	1	-	-	-	6	-
Cerebrospinalmeningit .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Barsefeber	-	-	1	-	1	-	2	-	15	1	5	3	1	-	13	-	2	1	3	-	2	1
Vandkopper	4	-	2	-	-	-	2	-	9	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	42	3	22	2	2	-	-	-	14	2
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	38	-	-	-	4	-	-	-
Mæslinger	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-
Rosen	3	-	15	-	4	-	14	-	33	1	9	-	7	-	30	1	2	-	8	-	7	1
Kighoste	-	-	-	-	-	-	1	-	16	-	-	-	4	-	4	-	6	1	16	1	-	-
Diphtherit	7	-	-	-	-	-	2	-	59	5	6	-	4	3	36	6	1	-	29	7	2	2
Strubehoste	-	-	-	-	-	-	5	2	5	1	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit..	82	4	59	1	55	3	110	2	786	8	121	4	79	3	490	10	68	4	107	7	169	1
Katarrhalsk og folliku- lær Angina	7	-	13	-	14	-	38	-	396	-	53	-	32	-	121	-	12	-	47	-	16	-
Influenza	15	-	31	-	8	-	46	5	530	1	204	7	43	1	1523	13	30	-	140	8	63	1
Lungebetændelse	17	3	25	5	22	4	31	2	216	10	40	3	20	5	92	20	29	7	35	7	45	7
Pleurit	25	1	12	-	22	-	15	-	132	1	4	2	17	1	56	1	13	1	22	-	8	-
Gigtfeber	8	1	9	1	14	-	13	-	54	3	5	-	7	-	56	-	3	-	18	1	11	1
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Diarrhoe, akut, og inden- landsk Cholera	22	-	38	3	13	5	57	1	294	1	53	-	39	2	192	5	13	1	40	1	17	-
Blodgang	4	-	-	-	-	-	-	-	21	-	11	-	-	-	10	1	1	-	-	-	-	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Tilsammen	179	11	210	10	162	16	338	12	2584	32	512	19	306	18	2689	59	187	15	475	32	363	16

Liste over en Del af

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		I		II		1	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Søndmør Fogderi (Bergens Stift).		Romsdal og Nordmør Fogderier. (Trond- hjems Stift).		Vestre Sønd- mør.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme . .	262	-	-	-	136	126	84	-	178	-	17	-
Fnat	123	-	36	30	18	25	1	-	122	-	-	-
Skurv	9	-	3	5	-	1	4	-	5	-	-	-
Kjertelsyge	238	-	92	104	21	21	97	-	141	-	25	-
Rachit	108	1	57	49	2	-	57	1	51	-	10	-
Tuberkuløse Betændelser og												
Miliærtuberkulose	88	41	26	20	25	17	31	15	57	26	4	5
Lungetuberkulose	515	174	26	48	248	193	236	66	279	108	23	13
Kræft	127	83	-	-	62	65	54	38	73	45	11	7
Morbus Brightii	94	24	3	2	46	42	41	9	53	15	5	2
Blegsot og Anæmi	1602	1) 4	88	149	116	1248	794	-	808	4	50	-
Livmodersygdomme	206	-	-	-	-	206	72	-	134	-	20	-
Kardialgi, chronisk Gastrit												
og Dyspepsi	1636	11	90	93	543	910	968	4	668	7	103	1
Ormesygdomme	37	-	10	11	10	6	25	-	12	-	9	-
Drankersygdomme	11	-	-	-	11	-	3	-	8	-	-	-
Struma	2	-	-	-	1	1	-	-	2	-	-	-
Brok	109	2	21	10	47	18	41	1	68	1	-	-
Luxationer	18	-	3	1	8	1	12	-	6	-	2	-
Frakturer	78	2	13	4	30	16	44	-	34	2	-	-

¹⁾ Deraf Anæmia 3. Anæmia pernicioosa 1.

¹⁾ Deraf Anæmia 3, Anæmia perniciosa 1.

forekom de 8 i Aalesund. I indre Romsdal Distrikt viste sig 8 Tilfælde paa et Par Gaarde ved Langfjorden, hvoraf de 2 paa Morkestrand indlagdes i Sygehuset i Molde, de 6 øvrige forekom paa Staurset. Om Smitten kunde intet bestemt oplyses, men der har i flere Aar forekommet spredte Tilfælde paa flere Gaarde ved nævnte Fjord. (C. Lund). Det enkelte Tilfælde i Sundalens Distrikt skrev sig sandsynlig fra Smitte, medført fra Gaarden Hoem i Tingvold, hvor der var en liden Epidemi i Slutningen af foregaaende Aar. I nordre Nordmør Distrikt optraadte 3 af de 6 Tilfælde i 3 forskellige Huse i Aure Herred i August. Den først angrebne Patient var Konen i en Familie, som for ca. 1 Aar siden flyttede ind i et meget gammelt, næsten raadent Hus, hvor der for 21 Aar siden laa 5 Nervefeberpatienter. Omtrent 14 Dage før Konen blev liggende, tog hun sig for at gjøre rent paa et Loftværelse, som siden Indflytningen ikke var bleven benyttet og heller ikke rengjort. Rummet var opfyldt af Støv, Smuds og alskens Uhumskheder, ikke alene paa Gulvet, men ogsaa paa Væggene, som næsten bestod af gamle Filler, der var dyttede ind i Sprækkerne mellem de hen-smuldrende Tømmerstokke. Nogle Dage senere blev hun hanglesyg og ca. 14 Dage

Lægerne behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Indre Søndmør.		Østre Søndmør.		Ørskog.		Nordre Søndmør.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nordmør.		Sundal.		Suren- dal.		Nordre Nordmør.	
Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.
9	-	-	-	18	-	40	-	80	-	13	-	59	-	4	-	11	-	11	-
-	-	-	-	-	-	1	-	26	-	24	-	17	-	21	-	28	-	6	-
-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	1	-
6	-	2	-	16	-	48	-	19	-	6	-	101	-	-	-	13	-	2	-
10	-	2	-	1	-	34	1	1	-	1	-	37	-	2	-	10	-	-	-
4	2	1	1	3	2	19	5	10	4	1	1	36	11	2	4	4	5	4	1
21	5	4	5	17	9	171	34	41	15	13	5	156	46	19	8	28	19	22	15
6	8	4	6	4	5	29	12	10	4	5	6	28	16	6	5	15	6	9	8
5	-	3	4	6	-	22	3	9	2	7	5	23	5	7	3	3	-	4	-
139	-	17	-	48	-	540	-	111	-	71	1	422	-	44	-	113	-	47	3
12	-	-	-	3	-	37	-	23	-	11	-	83	-	-	-	11	-	6	-
75	1	26	-	112	2	652	-	140	2	55	-	262	1	25	-	78	1	108	3
11	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	10	-	1	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
5	1	1	-	1	-	34	-	15	-	27	-	9	1	4	-	6	-	7	-
-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	1	-
11	-	4	-	2	-	27	-	5	-	1	-	13	-	4	-	8	1	3	1

efter liggende i en typisk Nervefeber. Denne Sygdom havde ikke været i Aure i de sidste 7 à 8 Aar, ligesom ingen af Konens Husstand paa lange Tider havde været udenfor Bygden. En Gut og en Pige, som midlertidig opholdt sig i Huset, blev syge omtrent paa samme Tid og fik efter Hjemkomsten Nervefeber. (H. Parelius). I ytre Romsdals og Surendalens Distrikter er intet Tilfælde af Sygdommen iagttaget.

Af **Cerebrospinalmeningit** forekom et enkelt Tilfælde i Surendalens Distrikt uden kjendt Smittekilde.

Skarlagensfeber opføres med kun 82 kjendte Tilfælde mod 489 Aaret forud; de fleste optraadte i indre Romsdal, søndre og nordre Nordmør Distrikter. I indre Romsdal havde Sygdommen i det Hele et mildt Forløb; af 42 Angrebne døde 3. Af 22 Tilfælde i søndre Nordmør optraadte 14 i Kristiansund, spredt og i det Hele godartet. Lignende spredt Forekomst uden epidemisk Karakter viste ogsaa de 14 Tilfælde i nordre Nordmør Distrikt.

Af **Mæslinger** viste sig kun 5 Tilfælde tilsammen i indre Søndmør, Sundalens og nordre Nordmør Distrikter.

Kighoste. De 16 anførte Tilfælde fra nordre Søndmør forekom alle i Aalesund. I Surendalens Distrikt var epidemisk Udbredning begyndt i Slutningen af 1891 i Rindalen; den fortsatte udover Vinteren over hele Herredet, men kom ikke længere end til Grændserne mod det nedenfor i Dalen liggende Herred Surendal.

Diphtherit viser nogen Nedgang i de Angrebnes Antal; den kan ikke sees at være forekommet i indre og østre Søndmør Distrikter. I vestre Søndmør Distrikt viste 7 Tilfælde sig paa 4 forskellige Gaarde; 3 Børn i samme Familie døde af Strubediphtherit. Smittekilden var ukendt. (G. Nilsen). I Ørskog Distrikt var der alene nogle spredte, sporadiske Tilfælde. 43 af de for nordre Søndmør Distrikt opførte Angrebne tilhører Aalesund; her aftog Sygdommen ved Midtsommertid, saa den ved Aarets Udgang kunde betragtes som ophørt. (F. T. Lorentzen). I ytre Romsdal Distrikt antages Smitten for de 4 Tilfælde paa Gaarden Rækdal i Vestnes at skrive sig fra Aalesund; 2 Patienter derfra indlagdes paa Amtssygehuset i Molde. I indre Romsdal Distrikt forekom 4 sporadiske Tilfælde. Af de i søndre Nordmør Distrikt opførte 36 Syge vedrører 14 Kristiansund, hvor Sygdommen gjentagne Gange indførtes fra de omliggende Landdistrikter; saagodtsom alle behandledes paa Sygehus. Der angrebes aldrig mere end 2 Patienter i samme Hus, meget sjelden mere end en, idet det lykkedes at faa Tag i det første Tilfælde. Mangelen paa Desinfektions-ovn var følbar. (R. Brodtkorb). I Surendalens Distrikt viste Diphtheriten sig som Fortsættelse af Epidemien Aaret forud i Stangvik Hovedsogn og Todalen. Den var ikke meget ondartet. En 21-aarig Pige, der havde Sygdommen for 2den Gang, døde af et pludseligt og yderst voldsomt Ødem i høire Lunge. (L. Selmer).

Akute katarrhalske Tilfælde i Luftveiene omtales som meget hyppige fra flere Distrikter.

Af **Influenza** opføres et betydeligt større Antal Angrebne end i 1891 (2633 mod 1480). Fra vestre Søndmør Distrikt bemærkes, at den der dog ikke spillede den Rolle som Aaret forud; den var af en meget godartet Beskaffenhed og ikke saa meget fulgt af Eftersygdomme som tidligere. Fra østre Søndmør Distrikt siges Sygdommen at være ikke ganske forsvunden, men viste sig kun af og til. Noget større Antal blev ikke angrebet. (E. Thesen). I nordre Søndmør Distrikt var den i Aarets første Maaneder noksaa udbredt baade i Aalesund og Landdistriktet, men standsede temmelig pludselig ved Marts Maanedes Begyndelse og optraadte siden med kun ganske enkelte Tilfælde. Complicationerne var de vanlige, en enkelt Gang Meningit. I søndre Nordmør Distrikt optraadte Influenza i Aarets samtlige Maaneder, men kom aldrig til nogen større Udbredelse. (F. W. Thesen). Af de ialt opførte 1523 Tilfælde forekom 1347 i Kristiansund, hvor den var den mest fremtrædende af Aarets epidemiske Sygdomme; den naaede i de første Maaneder et omtrent ligestort Antal Angrebne som Aaret forud. Dødeligheden var ringe. (R. Brodtkorb). I Sundalens Distrikt var den i Aarets 3 første Maaneder temmelig udbredt, ledsaget af ikke faa Tilfælde af Lungebetændelse; naar undtages disse, laa de fleste Angrebne kun et Par Dage tilsengs, saa Læge sjelden tilkaldtes. (W. Binnealle). I Surendalens Distrikt begyndte Influenza at vise sig allerede ved Slutningen af 1891, men fik en meget stor, men mere ujævn Udbredelse i 1ste Kvartal af 1892. Medens Antallet af Angrebne i Surendals og Stangviks Herreder ikke var videre stort og Sygdommen der i det Hele mild, var det modsatte Tilfældet i Rindalens Herred. Her angrebes den største Del af Befolkningen, Forløbet var meget ondartet og Influenza var sikkert Aarsagen til den usædvanlig store Dødelighed især blandt gamle og svagelige Folk. Langvarige Svækkelsestilstande, Bronchiter og Lungetæring var ogsaa i 1892 dens Følgesvende, især var en stærk Stigning i Antallet af nye Tilfælde af Lungetæring paafaldende efter Epidemien. (L. Selmer).

Lungebetændelse og **Pleurit** opføres med et lidt mindre Antal kjendte Tilfælde end Aaret forud; **Gigtfeber** var noget hyppigere.

Akut Diarrhoe og **indenlandsk Cholera**. Fra Ørskog Distrikt bemærkes, at akut Diarrhoe henimod Aarets Slutning var temmelig hyppig, men ikke ondartet. Optraeden af Bronchialkatarrh samtidig hos de samme Individer kunde lede Tanken hen paa, at Tilfældene var Influenza. Forøvrigt var akut Diarrhoe i det Hele sjældnere i Amtet end Aaret forud.

Blodgang. Af de 11 Tilfælde i ytre Romsdals Distrikt forekom 4 i Januar paa Gaarden Høydenak i Bolsø, 7 i December paa Holstad i Hustad. Intet Dødsfald kjendtes; Smittekilden var ogsaa ukjendt. I Hustad skulde Sygdommen have hersket en Maaned Tid før der blev gjort Anmeldelse om den. (H. F. Smith).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Fordeling paa Lægedistrikterne :											
		I	II	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
		Søndmør Fogderi.	Romsdal og Nordmør Fogderiet.	Indre Søndmør.	Østre Søndmør.	Ørskog.	Nordre Søndmør.	Ytre Romsdal.	Indre Romsdal.	Søndre Nordmør.	Sundal.	Surendal.	Nordre Nordmør.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	4	1	3	-	-	1	-	1	-	-	2	-	-
Syphilis, konstitutionel	61	21	40	-	-	-	21	-	1	37	-	1	1
— , hereditær	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Gonorrhoe	173	56	117	4	1	1	50	2	4	90	2	9	10

Til Oplysning om en Del **andre** af Lægerne behandlede **Sygdomme** se Tabellen paa Side 182 og 183.

Fnat. Fra Surendalens Distrikt omtales, at denne Sygdom dersteds var noksaa hyppig; den har gennem flere Aar draget sig fra Skolekreds til Skolekreds; naar man er bleven vel færdig med den i en Kreds, dukker den snart op i Nabokredsen. (L. Selmer).

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 17,1 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 22,5 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. Forholdet var for Byerne henholdsvis 27,4 pCt. og 37,8 pCt. og for Bygderne 14,2 pCt. og 18,4 pCt. Forøvrigt henvises til Tabel Side 186. Fra Ørskog Distrikt bemærkes, at det ikke sjelden hænder i de sidste Aar, at fra Amerika hjemvendende Emigranter medfører Sygdommen. (C. A. Randers). I nordre Søndmør siges Tuberkulose fremdeles at være stærkt udbredt saavel i Byen som i Bygderne; Almuen tror paa dens Smitsomhed og er vist efter Omstændighederne noksaa forsigtig. (F. T. Lorentzen).

Af sjældnere Sygdomstilfælde behandlede et af **Morbus Addisoni** hos en 45-aarig Enke i Ørskog Distrikt; det endte dødeligt.

Af **Brok** (Hernia) behandlede 109 Tilfælde og kjendes 2 Dødsfald. Sædet var hos 95 følgende: H. ingvinalis 67, H. cruralis 12, H. umbilicalis 12, H. ventralis 4.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Vestre Søndmør	83	13	11	72
Indre —	60	5	10	50
Østre —	42	5	16	26
Ørskog	68	9	12	56
Nordre Søndmør	153	34	32	121
Aalesund By	80	21	20	60
Bygder	73	13	12	61
Ytre Romsdal	83	15	19	64
Molde By	21	3	3	18
Bygder	62	12	16	46
Indre Romsdal	76	5	18	58
Søndre Nordmør	199	46	59	140
Kristiansund By	125	38	39	86
Bygder	74	8	20	54
Sundal	63	8	15	48
Surendal	120	19	32	88
Nordre Nordmør	67	15	16	51
Romsdals Amt	1014	174	240	774
Deraf i Byer	226	62	62	164
— Bygder	788	112	178	610

Af **Benbrud** (Fractura) opgives 78 Tilfælde og kjendes 2 Dødsfald. Sædet var hos 70 følgende:

Fractura cranii	1	Fractura ulnæ	1
— maxillæ sup.	1	— colli femoris	1
— columnæ cervic.	1	— femoris	13
— costarum	9	— patellæ	2
— claviculæ	8	— cruris	4
— humeri	7	— tibiæ	2
— antibrachii	4	— fibulæ	6
— radii	9	— malleolorum	1

Af **Luxationer** opføres 18 Tilfælde, deraf: Luxatio maxillæ inf. 1, L. humeri 10, L. antibrachii 5, L. digitor. manus 2.

Obstetriciske Operationer. Der udførtes 71 saadanne, deraf i vestre Søndmør 6, indre Søndmør 4, østre Søndmør 7, nordre Søndmør 14, ytre Romsdal 7, indre Romsdal 7, søndre Nordmør 22, Sundalen 1, Surendalen 3. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 187. En af de der opførte Tangforretninger med heldigt Udfald for Moder og Barn er udført af Jordemoderen i Væ i indre Romsdals Distrikt. Desuden skal der, ligesaa efter Distriktslægens Opgivende, af Jordemoderen i Nessets Herred, samme Distrikt, være udført 2 Tang-

Obstetriciske Operationer i Romsdals Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Perfora- tion.	Embryo- tomi.	Efterbyrds- operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	levende.	levende.	levende.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	41	-	38	3	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	6	-	3	3	4	-	2	2	³⁾ 2	⁴⁾ 2	-
Barselkrampe	2	¹⁾ 1	2	3	-	-	-	-	-	-	-
Livmoderbristning	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Ansigtspfødsel	2	-	²⁾ 3	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilsammen	53	1	47	10	5	1	2	4	3	2	3
	54		57		6		6				
Deraf i Bergens Stift	23	1	17	9	2	1	-	3	2	-	-
— - Trondhjems Stift	20	-	30	1	3	-	2	1	1	2	3

¹⁾ Tvillingfødsel, begge Fostre døde. Barselkonen led af Convulsiones gravidarum med betydeligt Ødem og Anasarka. Nogen speciel Dødsårsag er ikke anført, hvorfor Barselkrampe er opført paa Listen over Døde. ²⁾ Deraf en Tvillingfødsel. ³⁾ I det ene Tilfælde Perforation af sidstkommende Hoved efter forudgaaet Vending; tillige fremfalden Navlesnor. I det andet Tilfælde var Krampe tilstede. Barselkonen var 5 Gange før forløst ved Craniotomi paa Fostrene; dette var 6te Gang. ⁴⁾ I det ene Tilfælde var Fosteret dødt, en Anencephalus.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Vestre Søndmør	343	10	128	17	2	1	3	-	-
Indre —	227	14	97	14	4	-	1	-	-
Østre —	158	9	94	13	1	2	2	-	-
Ørskog	172	5	84	11	2	-	3	-	-
Nordre Søndmør	603	17	287	50	6	3	17	-	-
Aalesund By	308	8	153	36	4	3	2	-	-
Bygder	295	9	134	14	2	-	15	-	-
Ytre Romsdal	472	12	262	33	4	3	19	2	-
Molde By	41	-	35	2	1	-	-	-	-
Bygder	431	12	227	31	3	3	19	2	-
Indre Romsdal	252	3	159	20	-	1	6	1	-
Søndre Nordmør	663	26	348	49	5	3	14	1	-
Kristiansund By	318	13	173	30	2	3	3	1	-
Bygder	345	13	175	19	3	-	11	-	-
Sundalen	122	3	89	7	-	1	3	-	-
Surendalen	198	5	142	12	-	-	1	-	-
Nordre Nordmør	247	11	132	18	5	-	5	2	1
Romsdals Amt	3457	115	1822	244	29	14	74	6	1
Deraf i Byer	667	21	361	68	7	6	5	1	-
— - Bygder	2790	94	1461	176	22	8	69	5	1

forløsninger med angivelig heldigt Udfald for den ene Moder og de to Fostre, medens den anden Moder antages at være død af Barselfeber; herom har det ikke lykkedes at erholde nærmere Oplysninger. De to sidstnævnte Tangforløsninger er derfor ikke opførte paa Tabellen.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1635 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:52,7.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 14 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsagen for 8 Barselkvinder, hvoraf for 1 Barselkrampe, for 6 Barselfeber, for 1 Livmoderblødning. 1 døde af ukjendt Aarsag.

De **hyppigste Dødsårsager** sees af Tabellen næste Side.

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	174	62	112
Alderdomssvaghed	147	12	135
Kræft	83	19	64
Lungebetændelse	73	16	57
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit....	47	18	29
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	41	14	27
Hjerneslag	36	12	24
Influenza	36	8	28
Organisk Hjertesygdom	28	8	20
Chronisk Bronchit	26	6	20
Nyresygdom	24	1	23
Diphtherit	23	8	15

Veirliget var overmaade ugunstigt. Eftervinteren beskrives for det meste som barsk og kold, Vaaren kom sent, var kold, ligesaa Sommeren, der ligesom Høsten var meget regnfuld, saa der dels var rent Uaar, dels særdeles misligt Udbytte af Aarsvæxten.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Ørskog Distrikt bemærker Distriktslægen, at den stigende Oplysning lidt efter lidt fortrænger gammel Overtro. Som Exempler paa saadan anføres den Maade, hvorpaa nyfødte Børns Navnfæstelse foregaar. Drømmer Moderen om en Afdød under Svangerskabet, skal Barnet strax opkaldes efter denne og det er da oftest tilstrækkeligt, naar alene Forbogstavet til Navnet bruges, Er Barnet i Tiden mellem Fødselen og Daaben uroligt og skrigende, optages dette som Tegn paa, at det valgte Navn ei er det rette; der prøves da forskjellige andre Navne, og det, som Barnet synes at trives bedst under, vælges da som det endelige. Fremdeles omtales det saakaldte «Daudmansgrep», der skal bestaa i at Udøveren af samme først tager i et Lig, derpaa med samme Haand omfatter Arestenen. Haanden er nu beredet til ved Paalæggelse at fjerne Smerter fra syge Legemsdele. Endelig forekommer endnu det saakaldte «Røtband», der bestaar i, at ved Værk og Stivhed i Leddene (særlig Knæledet), omgives disse med et tykt Lag af Menneskeexcrementer! (C. A. Randers). I ytre Romsdal Distrikt siges ingen Fremgang, snarere Tilbagegang, at være indtraadt i de hygieniske Forhold som Følge af Almuens mislige pekuniære Forfatning, daarligt Fiske og Misvæxt. (H. F. Smith). Fra Kristiansund meddeles, at Arbeiderbefolkningens Vilkaar er som tidligere; Daglønnen er fra Kr. 1,60—2,00 med jævnlig Anledning for Kone og Børn til Fortjeneste ved Klipfisktilvirkningen. Det er ingen Sjeldenhed, at en Familie paa den Maade kan have en Ugeindtægt om Sommeren af op til 40 Kr. Kun faa Arbeidere lægger imidlertid noget tilbedste; Kravet til Livet er ogsaa i denne Klasse steget betydeligt især med Hensyn til Børns og Hustruers Beklædning. Ædrueligheden er nepp, trods ihærdigt Arbeide af Goodtemplars og Totalafholdsfolk, tiltaget,

Antallet af forpleiede fattige Syge o. s. v.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner, Antal Møder.	Vakci-nerede.	Rets-medicinske Forret-ninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	16	1806	103	2589	18
Vestre Søndmør	1	115	⁴⁾ 8	Uopgivet.	-
Indre —	1	43	⁵⁾ 11	157	-
Østre —	1	12	⁶⁾ 4	141	-
Ørskog	1	25	⁷⁾ 2	197	-
Nordre Søndmør	2	¹⁾ 526	⁸⁾ 31	452	5
Ytre Romsdal	1	²⁾ 103	⁹⁾ 20	342	4
Indre —	3	65	¹⁰⁾ 5	275	1
Søndre Nordmør	2	³⁾ 513	¹¹⁾ 5	614	4
Sundal	2	109	¹²⁾ 9	113	1
Surendal	1	126	¹³⁾ 4	122	-
Nordre Nordmør	1	169	¹⁴⁾ 4	176	3

¹⁾ Deraf for Aalesund By opgivet ca. 500, for Landdistriktet 26. ²⁾ Deraf for Molde By 19. ³⁾ Deraf 405 for Kristiansund By, hvoraf en større Del chroniske Syge kommer igjen paa Listerne flere Gange i Aaret; 108 for Landdistriktet. ⁴⁾ Herø 2, Ulstein 4, Sande 2. ⁵⁾ Volden 5, Ørsten 5, Hjørundfjord 1. ⁶⁾ Stranden 2, Norddalen 1, Sunnølv 1. ⁷⁾ Ørskog 1, Skodje 1. ⁸⁾ Aalesund 28, Haram 1, Roald 1, Borgund 1. ⁹⁾ Molde 7, Bolsø 2, Frænen 3, Bud 2, Akerø 3, Sandø 1, Vestnes 2. ¹⁰⁾ Grytten 2, Nesset 1, Eresfjord og Vistdalen 1, Væø 1. ¹¹⁾ Antallet for Kristiansund ikke opgivet. Kvernes 2, Frei 1, Øre 2. ¹²⁾ Sundal 5, Øksendalen 3, Tingvold 1. ¹³⁾ Stangvik 1, Rindalen 1, Surendalen 2. ¹⁴⁾ Aure 2, Halse 1, Edø 1.

snarere er Nydelsen af stærke Drikke tiltaget blandt den opvoxende Ungdom. Arbeidsformænd har udtalt sin Beklagelse over Ungdommens Raahed og Uhaandterlighed, medens der om den gamle Stok høres Lovord. Nedgangen blandt Ungdommen antages tildels at hidrøre fra Skolen, navnlig høres af Forældre Klage over at Religionskundskaben og Religiositeten aftager. Den nye Skolelov siges at være forhadet baade i By og paa Land. — Byens Kjøudsalg skal være ganske tilfredsstillende, skjønt ikke allesteds i Høide med Tidens Fordringer. Ved Melkeudsalgene klæber ikke nogetsteds den Mangel, hvorover der føres Klager fra flere Hold. Dette skyldes Bolagsinstitutionen, der er helt gennemført og hvis Lokaler er rummelige, rene, luftige og visiteres ofte af Sundhedspolitiet. Tilgangen paa god Melk er tilstrækkelig undtagen om Sommeren, da Kreaturerne er tilfjelds. Forfalskning af Melken er vistnok meget sjelden. (R. Brodtkorb).

Kvaksalvervæsenet siges at blomstre fremdeles i indre Romsdal Distrikt. En gammel Kjærring i Romsdalen er «Specialist» i Øiensygdomme. Hun faar Alt til at være «Rusk i Øiet» og har havt et forholdsvis betydeligt Tilløb. En anden Kjærring (i Bolsø) skal være «Specialist» i Øresygdomme. Af mandlige Kvaksalvere findes fremdeles adskillige. (C. Lund).

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Amtet har **Sygehus** i Molde, hvor tillige findes Reknes Pleiestiftelse for Spedalske. I Aalesund er et kommunalt Sygehus forbundet med Byens Fattig-

hus, ligesaa er der et midlertidigt Isolationssygehus, indtil et under Bygning værende bliver færdigt. I Kristiansund er der ogsaa et kommunalt Sygehus.

Bad. I Aalesund er et Varmtvandsbad med Gytjebad og Dampbad. I Molde benyttedes Søbadet paa Grund af den kolde Sommer lidet. Paa Reknes Pleiestiftelse kunde faaes Karbad 2 Gange ugentlig og paa Grand Hotel i Molde daglig i Sommermaanederne.

Tabellen paa foranstaaende Side giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Antal Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

XVI. Søndre Trondhjems Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		18606,24	123 750	45	5	66	41
1. Trondhjems Stads- fysikat	Trondhjem, Kjøbstad	32,57	24 743	23	5	17	-
2. Strinden		689,47	16 115	¹⁾ 5	-	5	5
	Strinden	140,90	8 370	} 3	-	-	3
	Malvik	182,41	2 499		-	-	-
	Kløbu	209,63	1 511		1	-	-
	Byneset	78,05	1 906		-	-	-
	Leinstranden	46,54	1 132		-	-	1
	Buviken	31,94	697	-	-	-	1
3. Selbu	Selbu	2 545,04	5 421	1	1	2	2
4. Røros		3 439,17	6 111	2	-	4	4
	Røros med Bergstaden } Røros	1 900,45	4 075	2	-	2	3
	Aalen	696,72	1 756	-	-	2	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Trondhjem.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. 1ste Jan. Indb. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
	Til Røros Præstegjæld og Røros Lægedistr. hører derhos en Del af Tol- gen Herred (275 Indb.) af Hedemarkens Amt	842,00	280	-	-	-	-
5. Guldalen		2 972,67	12 973	2	-	7	7
	Melhus	118,91	2 260	1	-	-	1
	Flaa	127,90	591	-	-	-	-
	Helandet	168,38	1 074	-	-	-	1
	Horg	290,12	2 193	-	-	-	1
	Støren	266,15	1 856	1	-	-	1
	Budalen	350,45	595	-	-	-	1
	Soknedalen	434,74	1 931	-	-	-	1
	Singsaas	695,04	1 569	-	-	-	-
	Holtaalen	521,63	904	-	-	-	1
6. Opdal		2 805,14	5 275	2	-	3	2
	Opdal	2 398,80	4 013	1	-	2	1
	En Del af Rennebu (søn- denfor Vangsgraven) .	209,70	734	-	-	1	1
	Til Opdals Lægedistrikt hører derhos Inset An- nex til Kvikne af He- demarkens Amt.	196,64	528	1	-	-	-
7. Orkedalen		1 943,59	14 439	4	-	10	6
	Børsen	309,49	2 170	-	-	2	2
	Børseskognen		1 365	-	-	-	-
	Orkedalen		6 115	3	-	5	2
	Meldalen	636,14	3 109	1	-	2	1
	Rennebu (den til Opdals Distrikt hørende Del fraregnet)	527,63	1 680	-	-	1	1
8. Hitteren		921,83	9 669	1	-	4	4
	Hitteren	433,72	2 525	1	-	1	1
	Frøien	243,76	4 671	-	-	2	2
	Fillan	244,35	2 473	-	-	1	1
9. Hevne	Hevne	1 090,46	5 153	1	-	2	2
10. Ytre Fosen		656,88	9 877	1	-	4	2
	Bjugn	460,15	4 739	-	-	1	1
	Ørlandet Hovedsogn af Ørlandet	71,67	3 628	1	-	2	-
	Jæssund Sogn af Aa- fjorden	125,06	1 510	-	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinører.
11. Indre Fosen		814,24	7 527	2	-	4	3
	Stadsbygden.....	135,77	1 877	-	-	1	1
	Rissen.....	503,53	4 212	2	-	2	2
	Sør- og Vasbygden Sogn af Ørlandet.....	174,92	1 428	-	-	1	-
12. Nordre Fosen ...		1 733,82	7 255	1	-	4	4
	Bjørnør.....	864,27	4 826	1	-	3	3
	Aa Hovedsogn af Aa- fjorden.....	869,55	2 429	-	-	1	1

Sundhedstilstanden betegnes fra de fleste Distrikter som nogenlunde tilfredsstillende; dog har der i Selbu ikke paa 15 Aar været saa megen Sygelighed som i 1892. Den i foregaaende Aar begyndte Influenza-Epidemi rasede tildels med stor Heftighed i de første Par Maaneder af Aaret; af andre epidemiske Sygdomme forekom især Diphtherit, Mæslinger, Skarlagensfeber og Kighoste.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2490 eller 20,1 pro mille af den tilstedeværende beregnede Middelfolkemængde (123 800). I 1892 var Dødeligheden 21,1 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 194 og 195).

Af **exanthematisk Typhus** forekom et enkelt Tilfælde i indre Fosens Distrikt med heldig Udgang. Der foreligger ingen Oplysning om Smitteforhold.

Typhoidfeber, der fremdeles viser fortsat Nedgang, idet der for det hele Amt er opført 46 Tilfælde mod 57 i foregaaende Aar og 110 i 1890, optraadte epidemisk kun i Selbu Distrikt. Paa en afsidesliggende Gaard, Drakstøen, havde et Individ været syg under et Bryllup i Juli Maaned, uden at det kom til Distriktslægens Kundskab; snart efter Brylluppet udbredte Sygdommen sig meget hurtig til Amdal, Draksten, Varmdal og helt op til Solem; af de 13 Angrebne havde saa godt som alle været med i det omtalte Bryllup. I August og September angrebes 5 paa Gaarden Solemsgrænden, hvortil Sygdommen var importeret fra Strinden, og i December paa Grøtte. Af de 3 Tilfælde i Guldalens Distrikt var det ene (i Horg) en hjemvendende norsk Amerikaner, der var kommen syg hjem fra Reisen. I Opdals Distrikt viser Sygdommen sig næsten aarlig med et Par Tilfælde i Inset; Desinfektionen vanskeliggjøres ved Befolkningens ringe Sans for Renlighed.

Barselfeber er anmeldt med 18 Tilfælde mere end i forrige Aar. De i Hitterens Distrikt forekomne 6 Tilfælde optraadte alle i Fillan i en meget søgt Hjelpekones Praxis. Fra Ytre Fosen er opført 2 Tilfælde; Smitten skrev sig fra et Sengetæppe, som en Barselkone laante af sin Søster, der Aaret før havde gennemgaaet en Abort med efterfølgende puerperal Infektion; paa en Gaard, hvor samme Jordemoder strax efter fungerede, optraadte det andet Tilfælde, hvis Diagnose dog ikke var sikker. (H. R. Smith).

I søndre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er oppgiven for Antal Behand- lede.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Exanthematisk Typhus.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Typhoidfeber.....	46	4	46	2	-	1	2	1	-	15	9	6	1	5	4
Cerebrospinalmeningit.....	2	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber.....	43	11	37	1	3	7	5	3	1	4	-	4	2	3	4
Vandkopper.....	122	-	111	20	33	12	10	8	8	1	1	-	3	10	5
Skarlagensfeber.....	376	29	371	61	36	23	30	37	38	28	17	17	26	19	39
Røde Hunde.....	17	-	17	3	-	4	2	2	4	1	-	-	-	-	1
Mæslinger.....	387	7	387	8	19	25	9	11	6	25	32	14	9	20	209
Rosen.....	124	7	121	12	7	6	6	14	12	17	10	10	9	9	9
Kighoste.....	217	18	214	31	27	15	10	29	12	14	16	3	10	18	29
Diphtherit.....	637	181	635	88	60	59	39	49	34	29	48	30	44	82	73
Strubehoste.....	27	25	27	8	5	2	2	2	3	1	-	1	1	1	1
Kusma.....	3	-	3	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.....	3013	61	2971	452	311	254	176	242	225	176	146	137	261	306	285
Katarrhalsk og follikulærAngina.....	1213	-	1213	138	138	144	106	98	62	59	61	56	79	115	157
Influenza.....	3382	62	3381	1906	722	282	122	113	66	63	19	7	10	33	38
Lungebetændelse.....	772	136	772	130	91	81	79	90	55	46	31	21	36	56	56
Pleurit.....	182	8	182	18	14	23	22	12	7	14	22	13	7	11	19
Gigtfeber.....	151	3	151	18	13	11	15	10	13	19	10	8	10	6	28
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera.....	940	28	938	71	46	67	44	48	75	109	95	126	117	88	52
Blodgang.....	17	3	17	-	2	1	2	1	1	1	-	6	2	1	-
Tilsammen	11672	585	11596	2968	1528	1017	681	771	622	622	518	459	627	783	1000

I søndre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																							
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Trondhjem.		Strinden.		Selbu.		Røros.		Guldalen.		Opdal.		Orkedalen.		Hitteren.		Hevne.		Ytre Fosen.		Indre Fosen.		Nordre Fosen.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exanthematisk Typhus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Typhoidfeber	13	2	5	-	19	-	-	-	3	1	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-
Cerebrospinalmeningit	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	5	-	2	1	2	1	5	1	6	-	-	-	5	1	6	2	2	-	2	1	6	2	2	2
Vandkopper	105	-	-	-	4	-	2	-	1	-	1	-	4	-	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Skarlagensfeber	122	8	27	2	-	-	62	1	11	1	-	-	117	7	17	6	7	1	3	1	10	2	-	-
Røde Hunde	3	-	-	-	4	-	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Mæslinger	213	2	6	-	61	2	2	-	14	-	-	-	4	-	-	-	-	-	8	-	43	1	36	2
Rosen	34	4	4	1	4	-	24	-	8	-	5	-	7	-	10	-	1	-	11	-	8	1	8	1
Kighoste	58	3	19	-	48	6	8	-	26	-	-	-	35	5	-	-	-	-	6	1	2	-	15	3
Diphtherit	246	74	80	22	3	1	30	-	29	14	3	-	55	12	52	22	60	12	27	4	28	5	24	15
Strubehoste	1	1	10	10	1	1	2	3	1	1	3	1	9	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	1613	21	117	2	45	3	668	5	164	2	43	3	144	12	32	2	25	2	54	4	47	1	61	4
Katarrhalsk og follikulær Angina	773	-	79	-	16	-	138	-	50	-	22	-	75	-	19	-	13	-	18	-	7	-	3	-
Influenza	2015	33	231	6	153	11	404	5	157	3	1	1	214	3	15	-	41	-	54	-	61	-	36	-
Lungebetændelse	228	34	56	3	35	6	106	11	89	22	29	3	61	14	16	4	15	5	53	14	61	13	23	7
Pleurit	64	-	14	-	6	3	19	-	14	1	2	-	28	1	5	-	5	-	7	1	7	1	11	1
Gigtfeber	82	-	11	-	7	-	6	-	4	1	4	-	16	-	-	-	1	-	5	2	13	-	2	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera.	556	19	50	-	23	-	148	3	41	-	12	1	22	2	22	1	11	-	23	1	19	-	13	1
Blodgang	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	10	2	-	-
Tilsammen	6134	202	711	47	431	34	1632	30	620	47	130	9	801	63	197	39	182	20	271	29	329	29	234	36

Liste over forskjellige,

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1		2	
							Trondhjem.		Strinden.	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Md.	Kv.	Md.	Kv.
Chronisk Rheumatisme	242	2	1	3	116	97	145	1	1	-
Fnat	544	-	48	64	79	66	139	-	11	-
Skurv	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	362	2	130	162	14	33	246	-	2	-
Rachit	63	3	25	28	-	-	23	1	-	-
Tuberkuløse Betændelser og										
Miliærtuberkulose	58	53	21	23	7	6	24	29	5	5
Lungetuberkulose	449	213	17	32	175	207	233	82	28	9
Kræft og Sarkom	94	71	-	1	47	44	42	27	8	3
Morbus Brightii	117	31	17	7	47	30	64	13	5	2
Blegsot og Anæmi	913	1	25	111	54	639	436	1	25	-
Livmodersygdomme	207	1	-	-	-	190	106	1	9	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og										
Dyspepsi	1323	7	36	37	467	636	564	-	52	-
Ormesygdomme	81	-	33	34	8	6	48	-	-	-
Drankersygdomme	20	-	-	-	19	1	17	-	-	-
Struma	7	-	-	-	1	5	4	-	-	-
Brok	55	9	8	3	25	15	21	3	-	-
Luxationer	16	-	1	1	10	2	11	-	-	-
Frakturer	90	8	17	3	39	25	23	2	8	1

Vandkopper holdt sig fremdeles i Trondhjem. I Februar blev en 20 Aar gammel Mand indlagt paa Isolationslazarethet som mistænkt for at lide af Børnekopper; det viste sig imidlertid senere blot at være et ualmindelig svært Tilfælde af Variceller. (M. Bøckman).

Skarlagensfeber er anmeldt med 104 Tilfælde mindre end i foregaaende Aar. I Røros Distrikt er Sygdommen optraadt i mindre lokale Epidemier, til dels ogsaa sporadisk uden nogen bestemt Udbredelse. Befolkningens tiltagende Opmærksomhed ligeoverfor saadanne Sygdomme og den hurtige Anmeldelse af mistænkelige Tilfælde har bevirket, at der strax træffes Forholdsregler mod Smittens Udbredelse. (B. M. Müller). Til Støren i Guldalens Distrikt kom Smitten fra Trondhjem. I Orkedalen var Sygdommen adskillig udbredt ligesom i det foregaaende Aar, men forholdsvis mild. I Hitterens Distrikt holdt Sygdommen sig paa det i sanitær Henseende mislige Sted Fiskeværet Sulen. (Knutssøn).

Mæslinger var hele Sommeren og Høsten udover temmelig udbredt i Trondhjems Omegn og vandt mod Aarets Slutning ogsaa en Del Udbredelse inden Byen. Af voxne Personer angrebes forholdsvis mange i Selbu Distrikt, hvor Forløbet var nogenlunde mildt, og i nordre Fosens Distrikt i Stoksund, hvor Sygdommen forløb temmelig voldsomt, i Regelen med høi Feber, Brækning

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
Selbu.		Røros.		Guldalen.		Opdal.		Orke- dalen.		Hit- teren.		Hevne.		Ytre Fosen.		Indre Fosen.		Nordre Fosen.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
-	-	40	1	11	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	4	-	25	-
5	-	20	-	129	-	16	-	23	-	19	-	En Mængde Tilf.		-	27	-	5	-	150
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
10	-	44	-	11	-	3	-	6	2	7	-	4	-	4	-	2	-	23	-
-	-	11	-	8	1	1	-	8	-	4	-	-	-	-	-	2	-	6	1
4	3	6	2	4	2	3	2	5	5	3	3	-	-	2	1	1	-	1	1
7	4	19	6	22	16	14	10	67	29	20	23	4	2	7	24	10	4	18	4
2	2	5	8	5	5	6	6	6	4	8	7	1	-	-	2	9	6	2	1
2	2	8	2	3	3	4	1	6	1	9	1	3	-	2	3	5	1	6	2
12	-	196	-	27	-	12	-	65	-	15	-	4	-	27	-	10	-	84	-
-	-	32	-	9	-	2	-	15	-	9	-	2	-	3	-	3	-	17	-
24	-	276	-	29	2	25	1	82	-	52	4	14	-	22	-	36	-	147	-
-	-	29	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-
-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	8	1	7	1	1	-	6	1	2	1	-	-	6	-	-	-	3	2
-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
2	-	23	2	4	-	1	1	11	-	8	1	2	-	3	-	1	1	4	-

og Diarrhoe, dog uden Dødsfald. I Guldalens Distrikt optraadte Sygdommen i Horg, hvor der ogsaa tidligere har været en Epidemi, samt i Hølandet og i Flaa; af Eftersygdomme saaes nu sjelden de i 1889 hyppige Keratiter. I ytre Fosens Distrikt optraadte Mæslingerne spredt og indførtes i 1 Tilfælde til Bjugn af en Omstreiferfamilie.

Af **Kighoste** anføres kun halvt saa mange Tilfælde som i foregaaende Aar. I Selbu Distrikt, hvor Epidemien fra forrige Aar fortsatte til langt ud paa Sommeren, optraadte den ofte sammen med Mæslinger. I Orkedalen var Sygdommen almindelig udbredt, men kom sjelden under Lægebehandling. I nordre Fosen herjede den i hele Distriktet sammen med Mæslinger; Forløbet var dog i Regelen godt.

Diphtherit anføres med 23 Tilfælde flere end i forrige Aar, men med 12 Dødsfald mindre. Den er optraadt i alle Distrikter. I Trondhjem, hvor Epidemien har hersket siden Høsten 1889, viste den en ikke ringe Tiltagen mod Aarets Slutning. Det viser sig, at de Forhaabninger, man knyttede til en omhyggelig Desinfektion af de smittede Hjem ved Vaskning, ikke er bleven opfyldt, og man har atter i flere Familier havt hele Rækker af suksessivt optrædende Tilfælde. Da en hel Del Tilfælde mod Aarets Slutning optraadte blandt Børn,

der søgte Ihlens Asyl og i deres Familier, fandt man Grund til at antage, at Smitteoverførelsen skyldtes Asylet, der drives i en gammel daarlig Bygning. Asylet blev derfor lukket og dets Lokaler efter grundig Desinfektion opmalede og udluftede i nogle Uger. Derefter ophørte de talrige Sygdomstilfælde blandt Asylets Belæg, og da Asylet atter aabnedes, holdt Sundhedstilstanden blandt Børnene sig god. Af de anmeldte 246 Tilfælde indlagdes 224 paa Lazarethet, hvor der desuden behandledes 80 Tilfælde fra fremmede Kommuner, næsten udelukkende fra Strinden. Dødsfaldenes Antal bliver, naar disse udenbyes paa Lazarethet behandlede Syge regnes med, henimod 90, hvilket giver en Dødelighed af ca. 27 pCt. (M. Bøckman). I Røros Distrikt optraadte Sygdommen sporadisk eller i Høiden med 2 à 3 Tilfælde paa samme Sted; i de færreste Tilfælde kunde Smittekilden paavises. I Guldalens Distrikt, hvor Sommeren var sur og regnfuld og gav Anledning til megen Forkjølelse med Halskatarrh, herskede en meget ondartet Epidemi i Mai—September i en begrændset Del af Melhus Herred paa den vestre Side af Gula; Sygdommen udbredte sig ikke paa den anden Side af Elven, hvortil vistnok ogsaa Smittefrygten og den deraf følgende Isolation fra Vestsidens Beboere bidrog. Til det første Tilfælde var der ikke hentet Læge; det blev først diagnosticeret efter Patientens Død. 2 Skolegutter fra Trondhjem, der var i Pintsesøg paa samme Gaard, følte sig allerede daarlige før Hjemreisen; de blev begge indlagt paa Trondhjems Diphtheritlazareth. Under Epidemiens Udbredelse, der i enkelte Tilfælde maa tilskrives raa Skjødsløshed og Uvorrenhed, kunde Smitten oftest følges fra Hus til Hus, tildels udbredt ved friske Individer. Ved Opslag af trykte Plakater, streng Isolation og gennemført Desinfektion, der besørgedes af 2 fra Trondhjem engagerede Sygepleiersker, søgtes Sygdommen hindret i sin Udbredelse; kun i 1 Tilfælde optraadte den paany i samme Hus efter udført Desinfektion. Værelserne svovlrøgtes, udluftedes og vaskedes med Grønsæbevand; efterpaa blev Indboet vasket med 2 pCt. Karbolvand og Sygeværrelset oversprøjet med 4 pCt. Karbolvand; i et Par Tilfælde ydedes lidt Hjælp til Oliemaling. Gang-, Seng- og Aaklæder lagdes, forsaavidt de ikke opbrændtes, i 2 pCt. Karbolvand i 2 Døgn, hvorefter de kogtes og vaskedes med Grønsæbe og Soda. Fjærbolstre, Dynner og Hovedpuder blev i de fleste Tilfælde af Eieren kjørt til Desinfektionsoven i Trondhjem, idet de ikke kunde sendes med Jernbanen, eller de blev svovlrøgte og derefter udluftede i mindst 3 Maaneder paa et sollyst Sted. Nogle faa og mildt forløbende Tilfælde i Horg syntes at skyldes Smitte fra Meldalen og kunde ikke sættes i Forbindelse med Epidemien i Melhus. (Rs. Hanssen). Til Opdal bragtes Smitten i de fleste Tilfælde fra Trondhjem. I Orkedalens Distrikt var Sygdommen fremdeles mest udbredt i Børseskognen, Orkedalen og Børsen; der forekom intet Tilfælde i Aarets 3 sidste Maaneder. I Hitterens Distrikt holdt Sygdommen sig hovedsagelig til de samme Steder som Aaret forud; Antallet af Angrebne var lige stort som af chronisk Gastrit, og det er dog ellers den Sygdom, som optræder med de fleste Tilfælde. Dødeligheden af Diphtherit var stor i Begyndelsen af Aaret. (E. Knutsson). I Hevne synes den foretagne Desinfektion (Vaskning med Sæbe, Soda, 2 pCt. Karbolvand og Svovlrøgning) at have vist liden Effektivitet; i enkelte Tilfælde kan dette tilskrives Mangel paa Kontrol med at Desinfektionen blev udført grundig og methodisk. (P. M. Selmer). I ytre Fosen bragtes Sygdommen til Øen Tarven i Bjugn af en Rekrut, som efter Hjemkomsten smittede alle sine Sødskende, uden at Sygdommen udbredtes videre paa Grund af den isolerede Beliggenhed. Senere optraadte nogle Tilfælde i Nes og hos en Husmand under Ørlandets Prestegaard uden kjendt Smittekilde. I nordre Fosen herskede en liden Epidemi i Osen, hvortil Sygdommen rimeligvis var indført fra Namdalen, samt i Oktober en voldsom Epidemi paa Gaarden Skjern i Stordalen, hvortil Smitte var medbragt fra Lofoten. I en Familie, hvis 9 Med-

lemmer laa i en Stue omtr. 5 Alen lang, $4\frac{1}{2}$ Alen bred og 3 Alen høi, døde paa én Nat 3 Børn. (H. Brodtkorb).

Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit var adskillig mindre hyppige end i det foregaaende Aar, ogsaa af **katarrhalsk og follikulær Angina** anføres færre Tilfælde.

Af **Influenza** opføres for 1892 tilsammen 3382 Angrebne mod 1658 i 1891 og 4114 i 1890. I Trondhjem rasede den i Aarets første Maaneder med stor Heftighed og var adskillig ondartet, ofte ledsaget af slemme Bronchiter og ikke sjelden af Lungebetændelse; Sygdommen fremskyndede Døden hos før syge Individer, især hos Tæringssyge, hvoraf flere er opført som døde af Influenza. Hos de 11 Personer, for største Delen gamle Folk, der i Selbu Distrikt anføres som døde af Influenza, var Dødsårsagen Sygdomme i Respirationsorganerne, hos 1 Tarmkatarrh og hos 2 unge Individer Meningit. (P. Conradi). I Orkedalens Distrikt efterfulgtes Sygdommen af en længe vedvarende Sygelighed og Svækkelsestilstand og paafaldende ofte af Neurastheni (J. Hoffmann), medens Forekomst af nervøse Eftersygdomme i ytre Fosens Distrikt betegnes som langt sjeldnere end under de foregaaende Aars Epidemier. (H. R. Smith).

Lungebetændelse er anmeldt mindre hyppigt end i foregaaende Aar, men med noget større Dødelighed. I Orkedalen optraadte den især i første Halvdel af Aaret. I ytre Fosen var den jevnt udbredt over hele Distriktet og med ikke liden Dødelighed, især hos ældre Individer; Sygdommen viste ingen særlig infectiøs Karakter.

Pleurit og Gigtfeber anføres noget mindre hyppig end i foregaaende Aar.

Af **Diarrhoe og indenlandsk Cholera** opgives 225 Tilfælde mindre end Aaret forud. Det ualmindelig lille Antal i Trondhjem tilskrives det kjølige Veir. I Høstmaanederne forekom en Mængde Tilfælde i Selbu, hvoraf kun faa kom under Behandling, og i ytre Fosens Distrikt i Skjørn, her tildels vistnok foranlediget ved sanitære Misligheder under det rigelige Sildefiske.

Icterus angives at have optraadt epidemisk flere Gange i Opdals Distrikt, men af let Art, hvorfor den i Regelen ikke er kommet under Behandling. (H. G. Lund).

Af **Lemænfeber** optraadte i Høstmaanederne en Epidemi i ytre Fosens Distrikt; den forekom i hvert Hus paa Indhitteren, hvor Lemæn, der var svømmet over fra Hevne Høsten iforveien, optraadte i saadan Mængde, at de gjorde adskillig Skade paa Avlingen; døde Lemæn var at se overalt. Sygdommen ytre sig med Febrilia, i enkelte Tilfælde med Brækning, konstant rheumatoide Smerter i hele Legemet samt Opsvulmen af forskellige Kjertler, tildels med Udgang i Suppuration; i et Tilfælde saaes Erythem paa Extremiteter og i Ansigt. De Angrebne laa tilsengs 2—3 Dage, men var «hanglekleine» et Par Uger efterpaa. Længere ud paa Høsten kom Lemæn til Udhitteren, hvor Sygdommen begyndte, men i mildere Grad, saaledes uden Kjertelsvulst, og senhøstes skal de være svømmet over til Frøien uden at noget Sygdomstilfælde herfra er Distriktslægen bekjendt. (E. Knutssøn).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af omstaaende Tabel (se Side 200).

Efter Opgave af Stadsfysikus behandledes paa Sygehuset i Trondhjem 1 Tilfælde af veneriske Saar, 8 af konstitutionel Syphilis og 28 af Gonorrhoe og Urethrit. Offentlig Visitation af Prostituerede foretoges 54 Gange, hvorved gjennemsnitlig 3 Kvinder visiteredes hver Gang. Af de 26 undersøgte Kvinder

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen Behandlede.	Antal Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikter:									
			1	2	4	5	7	8	9	10	11	12
			Trondhjem.	Strinden.	Reros.	Guldaalen.	Orkedalen.	Hitteren.	Hevne.	Ytre Fosen.	Indre Fosen.	Nordre Fosen.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	28	-	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis, konstitutionel ¹⁾	65	1	55	1	-	1	1	3	1	1	3	-
—, hereditær	6	-	-	-	1	-	-	-	5	-	-	-
Gonorrhoe	287	-	243	11	5	1	6	5	2	7	6	1

¹⁾ Opgivet som tertiær hos 1 Mand og 4 Kvinder.

viste 7 sig at være syge, deraf 3 to Gange; det hele Antal Sygdomstilfælde har altsaa været 10, hvoraf 6 sekundær Syphilis og 4 Urethrit. 2 Kvinder har ikke fremmødt efter henholdsvis 1 og 2 Ganges Indkaldelse. (M. Bøckman).

Til Oplysning om en Del **andre** af Lægerne behandlede **Sygdomme** se foranstaaende Tabel (Side 196 og 197).

Af **Fnat** er opgivet over dobbelt saa mange Tilfælde som i 1891. I Trondhjem er der behandlet 139, hvoraf ikke faa Tilfælde vedkommer de til de militære Afdelinger indkomne Mandskaber. Inden Guldaalens Distrikt var den udbredt i utrolig Grad i alle Herreder; der er behandlet adskillig flere Tilfælde end opført paa Listen, idet Receiverne paa Salve er gaaet i Laan til Naboerne. En urigtig Behandling, der havde skaffet Indpas for den Tro, at Sygdommen sjelden kureres, har visselig bidraget til Sygdommens Udbredelse. Fra Skolerne har den hurtig spredt sig til en stor Del Familier, hvorfor nu Børn, der viser Tegn til Sygdommen, nægtes Adgang til Skole og mistænkelige Tilfælde anmeldes til Tilsynsmanden. (H. Jenssen). I Orkedalens Distrikt forekommer Sygdommen af og til. I Hevne griber den stadig mere om sig og Lægehjælp søges ikke, før hele Familien er inficeret. Ogsaa i ytre Fosen har Fnat i den sidste Tid faaet en ikke liden Udbredelse og bliver tildels forsømt, saa den er vanskelig at udrydde. (H. R. Smith). I nordre Fosen gik Sygdommen over hele Distriktet; desværre var der en hel Del, som ikke vilde uleilige sig med at faa den udryddet, uagtet Skabsalve stod tilsalgs for Indkjøbspris hos Landhandlerne. (H. Brodtkorb).

Dødsfald af **Lungetuberkulose** sees af Tabel paa Side 201. De udgjorde for det hele Amt 13,9 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager og 22,6 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Trondhjems By var Forholdet henholdsvis 15,8 pCt. og 25,8 pCt. og for Bygderne 13,0 pCt. og 20,0 pCt.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** (Hernia) behandlede 55 Tilfælde og kjendes 9 Dødsfald. Sædet var opgivet hos 50 som Hernia inguinalis hos 37, H. cruralis hos 11, H. ventralis hos 1 og H. umbilicalis hos 1.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Trondhjems Stadsfysikat	520	82	202	318
Strinden	79	9	47	32
Selbu	55	4	34	21
Røros	118	6	30	88
Guldalen	136	16	47	89
Opdal	60	10	9	51
Orkedalen	191	29	63	128
Hitteren	112	23	39	73
Hevne	43	2	20	23
Ytre Fosen	97	24	29	68
Indre —	62	4	29	33
Nordre —	56	4	36	20
Søndre Trondhjems Amt	1529	213	585	944
Deraf i By	520	82	202	318
— - Bygder	1009	131	383	626

Af **Benbrud** (Fractura) opføres 90 Tilfælde og kjendes 8 Dødsfald. Sædet er opgivet hos 88 saaledes:

Fractura cranii	9	Fractura digit. manus	2
— max. inf.	1	— femoris	18
— claviculæ	6	— patellæ	2
— costarum	17	— cruris	2
— humeri	1	— tibiæ	3
— antibrachii	4	— fibulæ	6
— radii	14	— malleoli	1
— ulnæ	2		

Af **Luxationer** behandledes 16 Tilfælde. Sædet var følgende: Luxatio humeri 9, L. claviculæ 1, L. radii 2, L. pollicis 1 og L. antibrachii 3.

Af Lægerne udførtes 55 **obstetriciske Operationer**, deraf 22 i Trondhjem, 4 i Strinden, 2 i Selbu, 4 i Røros, 3 i Guldalen, 3 i Opdal, 3 i Orkedalen, 1 i Hitteren, 5 i ytre Fosen, 3 i indre Fosen og 5 i nordre Fosen. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 203.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af omstaaende Tabel (se Side 203).

For det hele Amt var der saaledes et Overskud af 851 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:74,5.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 17 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsag for 16, nemlig besværligt Fødselsarbejde hos 1, Barselkrampe hos 1, Barselfeber hos 11, Livmoderblødning hos 1, Livmoderbristning hos 1 og Abort hos 1.

Obstetriciske Operationer i søndre Trondhjems Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Partus præma- turus artificialis.		Perforation.		Efterbyrds- operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.		Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	død.	levende.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer, langvarigt Fødselsarbeide	30	¹⁾ 1	31	1	-	-	-	-	-	²⁾ 1	-	-
Bækkensneverhed	4	-	2	2	-	-	-	1	1	-	-	-
Barselkrampe	6	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige ydre Fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Livmodersvulst	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Hydrocephalisk Fosterhoved	-	-	-	-	-	-	-	-	-	³⁾ 1	-	-
Fremfald af Navlesnor	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	42	1	39	5	3	1	2	1	1	2	1	4
	43		44			3				3		

¹⁾ Tvillingfødsel; Moderen døde pludselig 3die Døgn; Dødsårsag ukjendt. ²⁾ Ansigtsfødsel. ³⁾ Efter Perforationen blev der foretaget Vending paa Fosteret; Moderen død af Barselfeber.

Af obstetriciske Operationer sees der paa Trondhjems By's Sygehus at være udført 1 Tangforløsning ved Ecclampsia med godt Resultat for Moderen, samt 2 Keisersnit, det ene ved Ecclampsia, det andet ved Dystokia, begge med dødelig Udgang. Dødsårsagen var hos den første Barselkrampe, hos den anden Livmoderbristning. Begge Fostre døde.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter:	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Trondhjems Statsfysikat.	711	19	546	84	4	2	3	3	1
Strinden	422	13	389	56	6	1	7	1	-
Selbu	134	7	120	15	2	1	4	-	-
Røros	189	6	114	13	-	2	4	1	-
Guldal	311	10	282	28	2	2	1	1	-
Opdal	115	5	90	7	-	-	1	-	-
Orkedal	352	4	306	30	3	1	4	-	-
Hitteren	278	9	158	20	4	2	16	-	-
Hevne	144	2	74	7	-	-	2	-	-
Ytre Fosen	267	11	187	24	2	4	12	-	-
Indre —	236	7	112	17	1	-	-	-	-
Nordre —	203	3	120	19	-	2	7	-	-
Søndre Trondhjems Amt ¹⁾	3341	95	2490	320	24	17	61	6	1
Deraf i By	711	19	546	84	4	2	3	3	1
— - Bygder	2630	76	1944	236	20	15	58	3	-

¹⁾ I Summen er ikke medregnet de til Hedemarkens Amt hørende Indset Sogn (Opdals Distrikt) og Dele af Tolgen (Røros Distrikt).

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		By.	Bygder.
Lungetuberkulose	213	82	131
Alderdomssvaghed	189	39	150
Diphtherit	181	74	107
Lungebetændelse	136	34	102
Kræft og Sarkom	71	27	44
Influenza	62	33	29
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.	61	21	40
Tuberkulose Betændelser og Miliærtuberkulose	53	29	24
Organisk Hjertesygdom	52	29	23
Hjerneslag	41	16	25

Til nærmere Oplysning om Dødsaaarsagerne i Trondhjems By hid-sættes den af Stadsfysikus efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 204 og følgende).

Liste over de af Lægerne

Dødsårsag.	Sum.	Deraf:		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Anæmia	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Angina membranacea ..	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Apoplexia cerebri	16	4	12	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis deformans	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthroace	3	2	1	-	-	-	-	¹⁾ 1	-	²⁾ 1	-
Atrophia infantum	5	2	3	2	3	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	21	12	9	7	2	2	1	-	-	-	-
— chronica	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Cancer	25	15	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum ..	6	2	4	1	3	1	1	-	-	-	-
Cystitis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	12	5	7	5	7	-	-	-	-	-	-
— senilis	39	16	23	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea acuta	19	12	7	9	5	1	1	-	-	-	-
— chronica	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Diphtheritis	74	43	31	3	2	23	16	12	7	2	2
Embolia, Thrombosis ..	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Empyema	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	4	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Febris typhoidea	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræna, Decubitus ..	3	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-
Glioma bulbi oculi	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Hæmorrhagia pulmonum	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— umbilicalis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus conge- nitus	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Icterus	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Influenza	33	13	20	-	1	1	-	-	-	-	-
Insania	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ischuria	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio mercurialis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Melæna neonator	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-

¹⁾ A. vertebrarum. ²⁾ A. coxæ.

meddelte Dødsaaarsager.

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	3	-	7	2	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	2 ¹	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	4	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	3	1	5	2	5	2	2	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	6	6	13	2	4
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-
-	2	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	2	9	11	1	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-

Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf.		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Meningitis	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
— tuberculosa ..	21	8	13	1	5	4	3	1	3	2	2
— cerebro-spin. -epid.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii	13	7	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Oedema pulmonum	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Osteomyelitis acuta	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis cordis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Parametritis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus ..	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	34	15	19	4	-	-	1	-	-	-	-
Pyæmia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Sarcoma maxillæ	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	8	4	4	1	1	-	3	3	-	-	-
Spina bifida	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Syphilis laryngis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis pulmonum	82	30	52	2	-	2	2	-	1	3	2
— aliorum organ	8	5	3	-	-	-	-	1	-	1	1
Tussis convulsiva	3	1	2	1	1	-	-	-	1	-	-
Vitia org. abdominis ..	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cordis	29	8	21	-	-	-	-	-	-	-	1
— — ventric. & can. intest ..	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Vulnera	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Puerperium:											
Eclampsia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Strangulatio ¹⁾	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Submersio	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Suffocatio ²⁾	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Suicidium	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa mortis ignota...	3	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Sum	529	244	285	40	37	35	32	20	13	9	8

¹⁾ Barnemord. ²⁾ Ligget ihjel. ³⁾ Hængning. ⁴⁾ Den ene Hængning, den anden

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	1	3	-	1	1	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	1	-	2	2	2	2	2	2	5	4	4	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	6	8	8	8	16	1	5	2	7	2	2	1	3	-	-	-	-
2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	2	-	1	-	4	-	-	2	2	1	3	3	5	2	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	3) 1	-	-	-	4) 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
9	18	12	18	17	26	12	12	16	22	21	24	39	47	11	23	3	5

Drukning.

Tabel over Temperaturforholdene paa Røros (Celsius).

1892.	Middel-temperatur.	Laveste Temperatur.	Høieste Temperatur.
Januar	÷ 15,39	÷ 36,6	÷ 1,6
Februar	÷ 14,39	÷ 36,0	÷ 0,2
Marts	÷ 7,72	÷ 26,6	+ 5,8
April	+ 1,32	÷ 10,2	+ 8,0
Mai	+ 2,95	+ 5,4	+ 13,3
Juni	+ 8,60	+ 1,9	+ 18,6
Juli	+ 9,20	+ 5,7	+ 18,3
August	+ 8,81	+ 2,4	+ 20,3
September	+ 5,84	÷ 1,4	+ 15,9
Oktober	+ 6,30	÷ 10,4	+ 11,4
November	÷ 2,90	÷ 19,0	+ 4,6
December	÷ 9,42	÷ 31,4	+ 0,0

Uddrag af Trondhjems meteorologiske Stations Journal.

1892.	Middel-temperatur, Celsius.	Rel. Fugtighed pCt. (Middel).	Hyp-pigste Vind-retninger.	Sky-mængde. (Middel).	Nedbør-høide i mm.
Januar	÷ 5,9	83,6	SE	7,4	136,8
Februar	÷ 5,6	79,7	SE	5,7	71,0
Marts	÷ 1,0	74,3	SE	7,1	124,2
April	3,4	73,6	SW	7,6	89,1
Mai	6,1	71,8	NW	8,6	60,6
Juni	10,1	74,7	NW	7,9	86,1
Juli	11,8	74,6	WNW	8,6	23,9
August	11,3	80,7	W	8,4	108,7
September	9,3	79,0	S	8,6	114,9
Oktober	4,6	80,5	SE	7,2	39,5
November	2,0	79,9	SE	7,8	101,5
December	÷ 2,1	79,1	SSE	8,2	101,4
Aaret	3,7	77,6	SE	7,8	1057,7

Veirliget. Der klages fra alle Distrikter over Aarets uheldige klimatiske Forhold; Vinteren var streng og kold, Sommeren usædvanlig sur og kjølig; Høsten var i det Hele regnfuld undtagen i Guldalen, hvor der en Maanedes Tid var Klarveir og Tørke. Avlingen blev yderst tarvelig; Poteterne mislykkedes, Kornet slog feil, og selv hvor der var nok af Hø, blev det daarlig indbjerget. 1892 maa saaledes i det Hele karakteriseres som et Uaar. Aarets Middeltemperatur paa Bergstaden Røros var ÷ 0,240 mod + 0,308 i forrige Aar; Temperaturens Fordeling paa Maanederne sees af ovenstaaende Tabel, der er udarbejdet efter Opgaver fra den derværende meteorologiske Station. Fra Trondhjems meteorologiske Station findes en lignende Tabel (se ovenfor).

Levemaade og hygieniske Forhold. I Selbu er Sandsen for Renlighed fremdeles i Tiltagende. Den gjængse Brug af Dagligstuen som Opholdssted baade Dag og Nat, ialfald om Vinteren, medfører selvfølgelig adskillig Griseri, især da der luftes daarlig; dobbelte Vinduer er meget i Brug. Gulvene vaskes jævnlig, men Tag og Vægge vistnok yderst sjelden; Bad eller Vaskning af Legemet er en ukjendt Ting. Brændevinsdrikken, som før dreves til Overmaal og medførte megen Nød og Elendighed, er betydelig aftaget selv ved større festlige Sammenkomster (f. Ex. Begravelser); i Tydalen er Forholdet i denne Henseende ikke saa tilfredsstillende. Natteløberi er endnu almindeligt, og der spores ingen Virkning af Sædelighedsforeningen. Hvis en Husbonde vil bryde med den gamle Skik at lade Tjenere af begge Kjøen dele Soveværelse eller lade Dørene staa aabne hele Natten, bliver han lagt for Had af Ungdommen og udsat for dens Brutalitæt, og derfor gaar det i den gamle Gjænge. Klædedragten er varm og væsentlig af hjemmевirket Tøi; Uld nærmest Legemet bruges noksaa almindelig. Industrien staar imidlertid paa et lavt Standpunkt ialfald for Kvindernes Vedkommende. Det vides ikke, om andre Bygder end Selbu kan opvise den Besynderlighed, at Mænd syr Klæder til Kvinderne. (P. Conradi). I Opdal lever Befolkningen gennemgaaende daarlig; Kaffe drikkes til alle Tider og i alle Aldre, og Kjøkkenstellet staar ikke høit. Anæmiske Tilstande er derfor meget udbredte. Beklædningen er i Forhold til det barske og vexlende Klima gennemgaaende for lidet varm. Ogsaa Bygningsmaaden er i flere Henseender uhensigtsmæssig. (H. Lund). I Orkedalen udjævnedes det daarlige Aarsudbytte af Jordbruget for en stor Del ved den almindelig udbredte Husfid, den lette Adgang til at faa Arbeide ved Gaards- og Skogdrift og et godt Laxefiske. Den vanskelige Adgang til billig og bekvem Hustomt for Arbeiderbefolkningen paa Orkedalsøren gjør, at Husbekvemmeligheden er daarligere og mere indskrænket, end den burde være. Kostholdet maa i det Hele ansees som godt; Kaffebruget er stort. Salg af Øl og Brændevin er vistnok forbudt inden Distriktet, men skal foregaa i Smug, og dette lader sig vanskelig hemme, saalænge Kommunebestyrelsen nægter Bidrag til Politiopsyn; desuden er der let Adgang til at faa Forsyning fra Trondhjem med det daglig anløbende Dampskib. Under de nuværende Forhold sker ofte og store Misbrug af berusende Drikke og ikke mindst blandt Ungdommen, baade af Gutter og Piger. Et tilladt Udsalgssted under Politiets Kontrol vilde derfor være langt at foretrække. (Joh. Hoffmann). I Hevne Distrikt er Skoghugst om Vinteren og Arbeide paa Sagene om Sommeren den sikreste Fortjeneste, medens Fiskeriet kaster mindre af sig paa Grund af vanskelig Afsetning. Skoghugst drives for Tiden i den Skala, at det er at frygte for, at Hevnes betydelige Skoge om ikke saa lang Tid vil blive i høi Grad reducerede. (P. M. Selmer). Fra ytre Fosen anføres, at nogen Fremgang i hygienisk Henseende ikke er at vente paa Grund af Almuens daarlige Kaar. (H. R. Smith).

Af **Sygehuse** haves Trondhjems Bys Sygehus og Trondhjems Sindssygeasyl, desuden et Sygelokale («St. Elisabeths Hospital») i den katholske Kirkebygning i Ihlen. I Strinden er Rotvolds Sindssygeasyl og Reitgjerdets Pleiestiftelse for Spedalske. Røros Verk har et Sygehus paa 12 Senge. I Selbu og paa Lisbethsæter i Børseskognen, Orkedalens Distrikt, er anlagt Sanatorier.

Om Sundhedstilstanden i Trondhjems **Strafanstalt** se den almindelige Beretning.

Badehuse. I Trondhjems Varmtbadeanstalt leveredes i 1892 32 371 Bad, i den private Badeindretning (i «Harmonien») 7000 dels Kar-, dels Dampbad. Søbadet var lidet benyttet paa Grund af den ualmindelig kolde Sommer. Kort før Jul aabnedes et nyt Folkebad, istandbragt ved Subskription af Private, men fornemlig ved Tilskud af Brændevinssamlaget; tempererede Duschbade med

Sæbe og Haandklæde leveres her for 10 Øre. I den korte Tid af Aaret, Badet fungerede, blev der taget omtr. 300 Bad. I Røros findes et (rigtignok nu temmelig forfaldent) Dampbad, 2 Karbadeindretninger med Dusch og 1 Styrtebad.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Nedenstaaende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Antal Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner, Antal Møder.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Søndre Trondhjems Amt.....	19	2870	88	2118	20
Trondhjem	3	1211	31	232	6
Strinden	1	480	¹⁾ 4	408	3
Selbu	1	77	²⁾ 4	^{*)} 15	-
Røros	1	182	³⁾ 4	191	3
Guldalen	2	91	⁴⁾ 12	229	3
Opdal	2	61	⁵⁾ 4	uopgivet.	-
Orkedalen	4	296	⁶⁾ 8	184	-
Hitteren	1	196	⁷⁾ 5	335	1
Hevne	1	uopgivet.	⁸⁾ 1	142	-
Ytre Fosen	1	119	⁹⁾ 6	281	2
Indre —	1	99	¹⁰⁾ 9	101	2
Nordre —	1	58	uopgivet.	uopgivet.	-

¹⁾ Lade 1, Malvik 1, Leinstranden 1, Klæbu 1. ²⁾ Selbu 4. ³⁾ Røros 3, Aalen 1. ⁴⁾ Steren 2, Melhus 5, Hølandet 1, Flaa 1, Soknedalen 1, Horg 1, Singaas 1. ⁵⁾ Opdal 2, Rennebu 2. ⁶⁾ Orkedal 4, Børsen 1, Børseskognen 2, Meldalen 1. ⁷⁾ Fillan 2, Hitteren 2, Frøien 1. ⁸⁾ Herredet uopgivet. ⁹⁾ Ørlandet 5, Bjugn 1. ¹⁰⁾ Rissen 2, Stadsbygden 7. ^{*)} Det ringe Antal Vaccinerede skyldes den store Sygelighed, der herskede blandt Smaabørn hele Vinteren og Vaaren udover.

Af de i Trondhjem behandlede 1211 fattige Patienter indlagdes 138 paa Sygehus og 2 paa Sindssygeasyl.

Da ud imod Høsten Choleraen blev truende, blev der i den Anledning truffet Forføjninger til extraordinær Renholdelse af Byen. Alle Kloaker og offentlige Afløb blev sprøjtede. Byen blev inddelt i 3 Distrikter og i hvert Distrikt ansat en Assistent, der havde at paase Overholdelsen af de paabudte Renlighedsforanstaltninger i alle Gaarde, medens Sundhedskommissionens faste Personale, Bylægerne og Assisterter, førte skjærpet Tilsyn med Logihuse, Slagterier, Melke- og Viktualiehandlere, Spiselokaler o. s. v. Der paalagdes 14-daglig Tømning af Privetbeholdere og Sæppelkasser og Desinfektion af disse samt stadig Renholdelse af Gaardsrum med Rendestene og Slug, Portrum, Kjældere, Boder og lignende Rum. Opsynet vedligeholdtes til ud i November, da Faren for det Aar syntes overstaaet og Tilsynet atter indskrænkedes til det regulære. Da det et Par Gange viste sig, at Personer ankom til Byen fra Nordtyskland efter 3 à 4 Dages Reise uden at have været underkastet nogen Kontrol paa Veien, blev der

engageret en Læge, der skulde inspicere Passagererne med de sydfra kommende Tog og Passagerskibe og derefter holde Øie med Individder, der for kort Tid siden havde forladt cholerasmittet Sted. Der blev truffet Forføjninger til med korteste Varsel at kunne modtage mulige Cholera-patienter i Byens Isolationslazareth i Ihlsvigen. I Kvarantænekommissionen afholdtes i Anledningen to Møder, hvor det besluttedes at anvende Bugten udenfor Ihlsvigen til Kvarantænehavn, at have Folk i Beredskab til Kvarantænevagt og at antage en Læge til Kvarantænebehandling af Skibe, forsaavidt Stadsfysikus skulde have Forfald. Derhos besluttedes med Hjemmel i Kongl. Plakat af 27de August 1892 at lægge Skibe, der for kortere Tid siden end 5 Dage havde havt Samkvem med cholerasmittet Sted, i Kvarantæne, til denne Tidsfrist var udløben og at konfiskere og uskadeliggjøre Varer, hvis Indførsel var forbudt, forsaavidt ikke Skibene skulde foretrække atter at medtage dem til Udlandet under Toldsegl. I Henhold til disse Bestemmelser blev af 10 kvarantænemæssig undersøgte Skibe 5 lagte i Kvarantæne 1—2 Dage. Der blev ingen Varer konfiskeret, men en Del Grønsager blev atter udført under Toldsegl. (M. Bøckman).

XVII. Nordre Trondhjems Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		22 767,81	81 529	21	1	38	43
1. Stjørdalen		2 252,16	10 699	2	-	4	4
	Nedre Stjørdalen ..	339,27	6 372	2	-	2	2
	Hegre	613,52	2 560	-	-	1	1
	Meraker	1 299,37	1 767	-	-	1	1
2. Frosten		646,72	7 835	1	1	4	4
	Frosten	75,23	3 067	1	-	1	1
	Aasen	140,30	1 806	-	-	1	1
	Leksviken	430,19	2 962	-	-	2	2
3. Levanger		2 078,50	12 347	5	-	4	5
	Levanger, Kjøbstad ...	0,42	902	2	-	-	-
	Levanger	140,24	1 965	-	-	1	1
	Skogn	340,30	3 316	1	-	1	1
	Værdalen	1 597,54	6 164	2	-	2	3

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
4. Inderøen		985,62	11 347	2	-	7	6
	Ytterøen	28,04	1 219	-	-	1	1
	Mosviken og Verran ..	551,91	2 561	-	-	4	3
	Inderøen	145,32	4 934	2	-	1	1
	Sparbuen	260,55	2 633	-	-	1	1
5. Stenkjær		2 193,89	10 821	3	-	¹⁾ 4	¹⁾ 6
	Stenkjær, Ladested ..	0,37	1 866	3	-	3	-
	Egge	50,82	915	-	-	-	1
	Stod	633,48	2 306	-	-	-	3
	Beitstaden	1 082,71	4 466	-	-	1	1
	Skei	426,01	1 268	-	-	-	1
6. Grong		10 285,71	7 601	2	-	4	7
	Grong	4 908,93	3 543	1	-	2	4
	Snaasen	2 406,35	2 568	1	-	1	1
	Lierne	2 970,43	1 490	-	-	1	2
7. Namsos		1 302,03	6 302	3	1	3	3
	Namsos, Ladested ..	0,34	1 815	2	1	-	-
	Klingen	352,15	1 100	-	-	2	2
	Vemundvik	249,55	959	1	-	-	-
	Overhallen	708,99	2 428	-	-	1	1
8. Fosnes		1 323,00	4 681	1	-	2	3
	Fosnes	860,82	2 879	1	-	1	2
	Flatanger	462,18	1 802	-	-	1	1
9. Kolvereid		1 085,30	4 851	1	-	3	3
	Kolvereid	437,26	1 839	1	-	1	1
	Foldereid	513,20	1 032	-	-	1	1
	Nærø	134,84	1 980	-	-	1	1
10. Vikten		614,88	5 045	1	-	3	2
	Vikten	317,27	3 033	-	-	1	1
	Leka	297,91	2 012	-	-	2	1

¹⁾ Opgaven er fra 1891, for 1892 foreligger ingen saadan.

Sundhedstilstanden betegnes i Stjørdal, Frosten, Levanger, Inderøen, Grong, Namsos og Kolvereid Distrikter som mindre god, i de øvrige som god. Af epidemiske Sygdomme forekom Influenza, Mæslinger, Diphtherit og Kighoste med noget større Udbredning.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1474 eller 18,2 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (80 900). I 1891 udgjorde den 18,6 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 214 og 215).

Typhoidfeber opføres med kun 11 Tilfælde for det hele Amt, fordelt paa Frosten, Stenkjær, Namsos, Fosnes og Vikten Distrikter.

Skarlagensfeber viser omtrent samme Antal Angrebne som Aaret forud; den forekom kun i Amtets sydligere Distrikter Stjørdal, Frosten, Levanger, Inderøen og Stenkjær, deraf de fleste Tilfælde i Levanger og Inderøen. I Stjørdal viste Sygdommen sig som mindre Husepidemier i nedre Stjørdalen, uden at Smitte syntes at have udbredt sig fra det ene Sted til det andet. (Angell). Det samme var Tilfældet i Levanger og Inderøen Distrikter.

Mæslinger, der i 1891 maatte ansees som ophørte i Amtet, viste sig paany som Epidemi i 1892 og opføres fra samtlige Distrikter. Til Frosten Distrikt kom de dog først ved Aarets Slutning. Fra Levanger Distrikt anføres at Epidemien, der herskede i Aarets sidste Maaneder, var temmelig ondartet, saa et forholdsvis betydeligt Antal Syge kom under Behandling. Eftersygdomme var hyppige. (Chr. Cappelen). I Inderøens Distrikt optraadte Sygdommen epidemisk i Vaarmaanederne, men med i det Hele let Forløb. Fra Grong Distrikt berettes, at Epidemien der, ogsaa i Aarets sidste Halvdel, i det afsides liggende Lierne optraadte voldsomt og havde i Løbet af nogle faa Dage udbredt sig over hele Herredet baade blandt Voxne og Børn. Flere Børn døde. (Agersborg). Til Namsos kom Mæslingerne i Mai, kulminerede i Juni, udbredte sig fra Byen til de tilstødende Bygder og holdt sig til ud i November. Den største Del af de Angrebne kom ikke under Behandling, da Forløbet var let. (A. Roll). I Fosnes Distrikt forekom om Sommeren Sygdommen i den største Del af Distriktet. Læge blev i Regelen ikke benyttet. (H. Hornemann). I Vikten Distrikt optraadte Mæslingerne hovedsagelig paa Rørvig, desuden paa nogle Pladse under Garstad længere ude paa Vikten. De artede sig let. (J. H. Olsen).

Kighoste fortsatte som Epidemi fra 1891 og omtales fra alle Distrikter undtagen Frosten, Fosnes og Vikten. I Stjørdals Distrikt var den meget almindelig i de 3 sidste Maaneder af Aaret. I Inderøen gik den over hele Distriktet som en Epidemi fra Hus til Hus. I Grongs Distrikt var den ogsaa almindelig, men faa Tilfælde kom under Behandling. I Namsos vedvarede Epidemien i Landdistrikterne gennem Januar, Februar og Marts; den havde tydelig sin Gang fra Øst mod Vest. (A. Roll).

Diphtherit opføres med mindre end det halve Antal Angrebne mod Aaret forud, men Sygdommen har dog fremdeles havt tildels betydelig Udbredning og nævnes fra alle Amtets Distrikter. I Stjørdals Distrikt optraadte den mest med mere spredte Tilfælde eller ganske smaa Husepidemier tildels af ondartet Natur, saaledes i Skatvoldsbygden og paa Rønsaasbjørgen i Hegre. (Angell). I Frosten forekom den i Distriktets samtlige 3 Herreder, men antog intetsteds nogen større epidemisk Udbredelse. (K. Nilssen). I Værdalen, Levanger Distrikt, fortsatte den fra Aaret forud og antog en endda uhyggeligere Karakter. Dødelighedsprocenten steg til over 50, i enkelte Huse døde hele Børneflokken, hos en Familie saaledes alle 5 Børn. Panik opstod hos Befolkningen i de værste angrebne Trakter; Folk vovede næsten ikke at gaa udenfor sine Huse, man frygtede en Smittende i hver Person, man mødte. Sygepleiersker var ikke til at opdrive. I de angrebne Huse var Isolation næsten umulig paa Grund af daarlige Bygningsforholde (sprukne, tynde Bordvægge mellem Rummene, sprukne Døre). Et Lazareth oprettedes og aabnedes den 22de Januar, hvor 32 Diphtherit-patienter indlagdes og behandledes med bedre Resultater end i Hjemmene. Den gavnlige Følge heraf viste sig snart; Indlæggelse skede villigt og Desinfektion

I nordre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er op- given for An- tal Be- hand- lede.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Typhoidfeber	11	3	11	-	-	1	1	3	1	-	1	2	1	1	-
Barsel-feber	11	4	10	-	-	2	1	2	-	2	1	1	-	-	1
Vandkopper	12	-	12	1	4	-	-	-	-	-	-	1	-	4	2
Skarlagensfeber	113	14	113	15	22	18	7	10	8	5	3	2	9	4	10
Mæslinger	493	13	488	-	1	8	15	42	110	67	44	18	43	69	71
Rosen	74	2	74	11	5	9	6	9	4	5	5	3	7	4	6
Kighoste	117	6	117	8	11	16	3	3	6	6	7	12	14	8	23
Diphtherit	335	93	331	85	42	28	36	29	10	18	12	20	12	13	26
Strubehoste	10	5	9	-	1	-	1	1	-	-	1	-	1	1	3
Kusma	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	1493	33	1488	245	191	143	129	118	89	93	106	65	99	112	98
Katarrhalsk og follikulær Angina	414	-	414	54	39	46	53	18	23	31	32	29	32	25	32
Influenza	1257	30	1254	542	347	130	79	35	28	19	15	10	14	17	18
Lungebetændelse	535	83	528	113	74	51	47	53	41	21	15	16	17	46	34
Pleurit	132	8	132	14	12	11	7	9	20	11	7	8	12	11	10
Gigtfeber	129	3	129	21	10	11	17	15	10	9	10	9	3	7	7
Diarrhoe, akut, og indenlandsk Cholera	425	16	424	35	34	21	27	14	29	46	44	58	44	42	30
Blodgang	13	2	13	1	1	1	-	1	-	-	-	1	-	6	2
Skjørbug	3	-	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	5578	315	5551	1146	795	496	429	362	380	333	303	255	308	370	374

I nordre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Stjørdalen.		Frosten.		Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Fosnes.		Kolvereid.		Vikten.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	3	2	2	-	-	-	2	1
Barselseber	-	-	4	2	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	1	1	-	2	1
Vandkopper	-	-	-	-	2	-	5	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	19	2	2	-	52	7	31	5	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	5	2	1	-	185	2	52	-	49	-	12	3	145	2	11	2	16	1	17	1
Rosen	1	-	12	-	19	-	5	-	4	-	5	-	8	-	3	1	6	1	11	-
Kighoste	25	5	-	-	2	-	32	1	11	-	38	-	6	-	-	-	3	-	-	-
Diphtherit	23	12	19	3	92	32	39	9	27	3	3	2	28	5	36	11	34	5	34	11
Strubehoste	5	3	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit	83	-	69	5	196	7	204	2	288	6	118	-	341	4	34	2	43	1	117	6
Katarrhalsk og folli- kulær Angina	26	-	32	-	111	-	36	-	32	-	16	-	124	-	12	-	16	-	9	-
Influenza	15	2	134	9	253	8	174	3	283	1	60	2	287	3	-	-	36	2	15	-
Lungebetændelse	32	9	51	14	119	24	86	5	104	14	11	5	86	6	18	1	20	4	8	1
Pleurit	5	-	5	1	22	3	15	-	13	2	6	1	51	-	-	-	2	-	13	1
Gigtfeber	9	-	6	-	21	2	15	-	11	-	19	1	26	-	5	-	5	-	12	-
Diarrhoe, akut, og in- denlandsk Cholera	15	-	21	-	128	5	39	1	61	2	26	2	87	2	11	3	16	-	21	1
Blodgang	1	-	-	-	5	-	-	-	1	1	-	-	2	1	1	-	3	-	-	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	264	35	359	34	1208	91	734	26	898	29	318	16	1200	26	134	21	201	14	262	23

Liste over forskjellige,

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Stjørdalen.		Frosten.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødf.	Tilf.	Dødf.
Chronisk Rheumatisme . . .	243	-	-	-	137	106	31	-	3	-
Fnat	29	-	8	8	9	4	3	-	-	-
Skurv	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Kjertelsyge	155	-	58	74	10	13	20	-	8	-
Rachit	21	2	14	5	-	1	2	1	-	-
Tuberkuløse Betændelser og										
Miliærtuberkulose	73	40	20	18	18	13	4	4	3	2
Lungetuberkulose	239	124	9	11	106	94	18	12	7	5
Kræft	74	64	-	-	32	39	6	5	7	6
Morbus Brightii	96	18	3	8	41	42	4	1	4	3
Blegsot og Anæmi	619	-	20	59	50	490	42	-	24	-
Livmodersygdomme	159	-	-	1	-	158	20	-	17	-
Kardialgi, chronisk Gastrit										
og Dyspepsi	972	9	17	28	414	512	36	1	39	1
Ormesygdomme	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	6	-	-	-	6	-	-	-	1	-
Struma	3	-	-	-	-	3	1	-	-	-
Brok	71	5	9	2	43	17	1	-	1	1
Luxationer	23	-	3	1	7	2	-	-	1	-
Frakturer	77	2	11	3	39	21	1	-	4	-

af de smittede Hjem kunde foregaa grundigere. Sygdommen optraadte mere enkeltvis og antog et mildere Forløb. Af de indlagte døde 5, deraf en, omtrent en Maaned efter Udskrivningen, pludseligt, sandsynligvis af Paralyse. Lazarethet lukkedes 23de Juli s. A. Der forekom nok senere nogle Tilfælde, men Epidemien standsede de sidste Dage af September. (A. Strøm). I Inderøens Distrikt var der paa 3 Gaarde paa Ytterøen i Februar til April en vel begrændset Epidemi. Det første Tilfælde antoges smittet ved en Skindfeldbereder, i hvis Hus der var forekommet Diphtherit uden at Læge var hentet eller Desinfektion foretaget. Ved de trufne Foranstaltninger, understøttet af Befolkningens Smittefrygt, lykkedes det at indskrænke Epidemien til de 3 Gaarde. Smaa Lokalepidemier viste sig paa Gaarde i Verran og Inderøen; til sidstnævnte Sted antages Smitten bragt ved hjemvendende Fiskere fra Lofoten. (Synnestvedt). I Namsos Distrikt optraadte den gennem alle Aarets Maaneder, men viste kun ringe Dødelighed. Ny Smitteimport kunde kun paavises i et enkelt Tilfælde, forresten opstod den paany, hvor den tidligere havde vist sig. (A. Roll). I Fosnes Distrikt fortsatte Epidemien fra Aaret forud paa Otterøen og i Vik Sogn med nye Tilfælde væsentlig i de samme Huse, hvor den før var optraadt; den ophørte lidt efter lidt i April.

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:															
3		4		5		6		7		8		9		10	
Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Fosnes.		Kolvereid.		Vikten.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
77	-	28	-	35	-	12	-	36	-	3	-	14	-	4	-
-	-	3	-	7	-	-	-	2	-	-	-	3	-	11	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
36	-	7	-	46	-	3	-	34	-	1	-	-	-	-	-
13	1	-	-	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-
18	16	15	7	8	2	3	-	21	8	-	-	-	-	1	1
49	32	50	21	24	9	12	5	45	18	9	6	8	3	17	13
8	14	20	21	13	6	4	4	8	3	2	2	3	-	3	3
17	5	6	3	8	1	2	-	50	3	-	-	4	1	1	1
113	-	54	-	71	-	33	-	215	-	19	-	25	-	23	-
25	-	9	-	22	-	6	-	55	-	2	-	1	-	2	-
	1														
216	1	26	1	156	1	52	3	217	-	22	1	58	-	50	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
8	1	7	1	10	-	8	-	15	-	4	-	11	1	6	1
7	-	2	-	1	-	7	-	2	-	2	-	-	-	1	-
16	1	11	-	9	1	2	-	22	-	3	-	6	-	3	-

Skolerne og Kirken i Vik Sogn holdtes lukkede i Januar til Modarbeidelse af Smittens Udbredelse. I November viste Diphtherit sig paany i et Hus paa Frøvarpstrand i Vik Sogn, hvor der Aaret iforveien havde hersket samme Sygdom og hvorfra den udbredte sig til et Par andre Steder i Finanger; 17 Personer angrebes. Folk fra de smittede Huse havde været sammen ved et Opbyggelsesmøde. Epidemien ophørte ved Aarets Udgang. (H. Hornemann). I Kolvereid Distrikt var den som Fortsættelse fra Aaret forud mest udbredt i de første Maaneder af 1892, men viste sig ikke saa ondartet som tidligere; spredte, lette Tilfælde viste sig udover til November, da Sygdommen ophørte efter 2 Aars Varighed. (H. Knudtson). I Viktens Distrikt optraadte den spredt; Smitten hidrørte formentlig dels fra til forskjellige Tider hjemvendende Fiskere, dels fra at lettere Tilfælde ikke paaagtedes og anmeldtes for Distriktslægen. (J. H. Olsen).

Af akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit opføres et ringe Antal flere, af katarrhalsk og follikulær Angina lidt færre Tilfælde end i 1891.

Influenza anføres fra samtlige Distrikter som en udbredt Epidemi i Aarets første Maaneder; det kjendte Antal Angrebne er ogsaa betydelig større end i 1891. Fra Frosten Distrikt meddeles, at den i Januar og Februar naaede en

foruroligende Udbredelse, men optraadte ondartet kun i Leksviken, angreb fortrinsvis Kvinder og forholdsvis flere Børn end tidligere. Forresten var dens Symptomer, Complicationer og Eftersygdomme de vanlige. Hos Yngre forekom oftere Nyreaffektioner. (K. Nilssen). Den herskede ogsaa som en udbredt Epidemi i Inderøens Distrikt, gik fra Hus til Hus og angreb de fleste Beboere, skaanede ikke dem, der havde haft Sygdommen før; disse syntes tvertimod at angribes i stærkere Grad og at være mere udsatte for dens Complicationer. Dens Symptomer og Karakter forresten var som tidligere. (Synnestvedt). I Grongs Distrikt syntes dens Forløb at være mildere end i de foregaaende Aar. (Agersborg). I Namsos Distrikt betegnes den som Aarets store Epidemi. Initialsymptomer var hyppigt Øresmerter og Halsønder. Af Exanthemer observeredes Urticaria nogle Gange, hos en Patient med Erythem kom rigelig Skalling som ved Mæslinger efter. Svækkelsestilstande, Neuralgier, psykiske Depressions-tilstande efter afløbet Sygdom forekom, et Par Gange ogsaa purulente Otiter og en enkelt Gang Døvhed. Som Middel mod Influenza, særlig de rheumatiske Smerter, roses Phenacetin. (A. Roll).

Af **Lungebetændelse** opføres henved det samme Antal Tilfælde som Aaret forud; den omtales som en hyppig Complication af Influenza.

Pleurit og **Gigtfeber** viser omtrent den vanlige Hyppighed, ligesaa **akut Diarrhoe** og **indenlandsk Cholera**.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af nedenstaaende Tabel:

Sygdom	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		Stjor- dalen.	Frosten.	Levanger.	Inderøen.	Stenkjær.	Grong.	Namsos.	Fosnes.	Kolver- eid.	Vikten.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Syphilis, konstitutionel	19	1	-	-	1	3	1	7	2	-	4
Gonorrhoe	51	1	3	4	7	8	4	12	-	4	8

Til Oplysning om en Del **andre** af Lægerne behandlede **Sygdomme** hid-sættes Tabel Side 216 og 217.

Lungetuberkulose. For det hele Amt udgjorde Dødsfald af denne Sygdom 14,3 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede kjendte Dødsaaarsager og 22,2 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne udgjorde Dødsprocenten henholdsvis 25,4 pCt. og 45,9 pCt. og for Bygderne 13,4 pCt. og 20,7 pCt. Se forresten Tabel Side 219. Fra Frostens Distrikt bemærkes, at Befolkningen i Herredet af samme Navn synes at opleve en Periode, i hvilken den synes at være noget nær immun for Lungetuberkulose, medens denne i Leksviken har en betydelig Andel i Herredets Dødelighed. Aasen indtager en Mellemstilling. (K. Nilssen).

Af **Brok** (Hernia) opføres 71 Tilfælde og 5 Døde. Sædet var hos 69 følgende: Hernia inguinalis 56, Hernia cruralis 6, Hernia umbilicalis 7.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter:	Opgivne Dødsårsager:			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Stjørdal	82	12	35	47
Frosten	100	5	34	66
Levanger	217	32	91	126
Levanger By	21	3	12	9
Bygder	196	29	79	117
Inderøen	144	21	26	118
Stenkjær	71	9	29	42
Stenkjær By	19	5	9	10
Bygder	52	4	20	32
Grong	54	5	16	38
Namsos	73	18	26	47
Namsos By	27	9	9	18
Bygder	46	9	17	29
Fosnes	45	6	21	24
Kolvereid	32	3	14	18
Vikten	50	13	23	27
Nordre Trondhjems Amt.....	868	124	315	553
Deraf i Byer	67	17	30	37
— — Bygder	801	107	285	516

Benbrud (Fractura) behandlede hos 77 Individuer med 2 Døde. Sædet var hos 76 følgende;

Fractura cranii	3	Fractura digit. manus	3
— ossium faciei	1	— pelvis	1
— maxillæ inf.	1	— colli femoris	7
— costarum	13	— femoris	4
— claviculæ	5	— patellæ	1
— humeri	8	— cruris	3
— ulnæ	1	— fibulæ	6
— radii	18	— digit. pedis	1

Luxationer opføres med 23 Tilfælde. Sædet var hos 21 følgende: L. humeri 9, L. antibrachii 4, L. pollicis 3, L. femoris 4, L. patellæ 1.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 29, deraf 3 i Stjørdal, 8 i Levanger, 4 i Inderøen, 6 i Stenkjær, 3 i Namsos, 3 i Kolvereid og 2 i Vikten Distrikter. Indikationer og Udfald sees af omstaaende Tabel (se Tabel Side 220).

Jordemoderhjælpen. Fra Grong bemærkes, at for en Del af Distriktet, der ligger afsides, er Afstanden til Jordemoder altfor lang, hvorfor saadan aldrig

Obstetriciske Operationer i nordre Trondhjems Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.		Perforation.	Embryotomi.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.	Mødre.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige og smertefulde Veer.....	17	14	3	-	-	1	-	-
Bækkensneverhed.....	2	-	2	-	-	-	-	-
Barselkrampe.....	1	1	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil.....	1	1	-	-	-	-	-	-
Skjevt Isseleie.....	1	1	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	1	1	-	1	-
Tilbageholdelse.....	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	22	17	5	1	1	1	1	4
		22						

benyttes og Antallet af Dødfødte dersteds skal være uforholdsmæssig stort. Løvrigt bruges som Regel Jordemødre ved enhver Fødsel (Agersborg). 1 Jordemoder i Namsos By assisterede ved 73 Fødsler, hvoraf 53 vedkom Byen, 20 Landdistriktet, 70 var Isseleier, 1 Tverleie og 2 Aborter. (A. Roll).

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af følgende Tabel (se Side 221).

For det hele Amt bliver saaledes et Overskud af 488 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:75,1.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 6 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsarsagen for 8 saaledes: Dystokia 1, Barselfeber 4, Livmoderblødning 1, Peritonitis 1, Graviditas extrauterina 1. Den under Dystokia opførte Kvinde døde uforløst efter 2 Timers Fødselsarbeide; hverken Læge eller Jordemoder var tilstede. (Agersborg).

De **hyppigste Dødsarsager** sees af Tabel paa Side 221.

Veirliget har over det hele Amt været usædvanlig ugunstigt. Vinteren var snerig, tildels streng, Vaaren kom sent, var kold og regnfuld, Sommeren raa, kold og regnfuld, ligesaa Høsten, saa Udbyttet af denne i det Hele var misligt. Angaaende meteorologiske Forhold, meddelte af Distritslæge K. Nilssen i Frostendistrikt, henvises til Tabel Side 222.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Stjørdal Distrikt meddeles, at Kobberudvindingsfabriken er nedlagt og at Virksomheden ved Dampsagbruget i Muruvigen betydelig indskrænkedes, saa Arbejdsfortjenesten for ikke faa Stjørdalinger formindskedes. Tidligere til Amerika udvandrede Folk fra Distriktet trække Aar om andet ikke faa af Slægt og Venner efter sig; som Følge heraf

Fødte og Døde.

Lægedistrikterne.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Stjørdal	263	14	203	23	-	-	4	-
Frosten	182	8	143	13	-	1	2	-
Levanger	286	10	236	24	3	-	2	-
Levanger By	13	-	20	2	-	-	-	-
Bygder	273	10	216	22	3	-	2	-
Inderøen	252	7	187	23	4	-	10	-
Stenkjær	231	11	184	16	1	1	2	3
Stenkjær By	49	4	27	3	-	1	-	-
Bygder	182	7	157	13	1	-	2	3
Grong	189	3	119	12	2	1	3	1
Namsos	154	7	123	10	1	-	3	-
Namsos By	71	4	53	6	1	-	2	-
Bygder	83	3	70	4	-	-	1	-
Fosnes	125	4	85	10	-	1	3	-
Kolvereid	150	3	109	17	1	2	3	-
Vikten	130	4	85	13	1	-	13	-
Nordre Trondhjems Amt . . .	1962	71	1474	161	13	6	45	4
Deraf i Byer	133	8	100	11	1	1	2	-
— - Bygder	1829	63	1374	150	12	5	43	4

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	ialt.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	124	17	107
Diphtherit	93	1	92
Alderdomssvagthed	84	1	83
Lungebetændelse	83	10	73
Kræft	64	3	61
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	40	5	35
Organisk Hjertesygdom	35	-	35
Akut Bronchit	33	6	27
Influenza	30	7	23
Chronisk Bronchit	26	1	25
Peritonitis	21	1	20

Meteorologiske lagttagelser paa Elverheim i Frosten i 1892.

Maaned.	Middel-Temperatur (R).			Temperatur, høiest.	Temperatur, lavest.	Vind i Antal Dage.			Veirlig i Antal Dage.			Barometerstand.	
	Kl. 8 Morgen.	Kl. 2 Middag.	Kl. 8 Aften.			Storm og Kuling.	Stille.	Vind- retning fremher- skende.	Skyfri.	Sky- bedæk- kede.	Nedber.	Høiest, Centim.	Lavest, Centim.
Januar	÷ 4,2	÷ 3,6	÷ 4,6	+ 4	÷ 13	10	11	SO	15	3	13	77,2	72,8
Februar	÷ 4,5	÷ 0,7	÷ 4,3	+ 7	÷ 20	5	10	SO	17	4	8	77	72,8
Marts	÷ 0,4	+ 3,2	÷ 0,6	+ 10	÷ 10	14	12	NV	11	8	12	77	74,9
April	+ 2,7	+ 6,5	+ 2,5	+ 10	÷ 4	10	10	NV	12	7	11	77	75,4
Mai	+ 5,5	+ 7,8	+ 4,7	+ 17	÷ 0,5	8	11	NV	4	12	15	77,6	74
Juni	+ 8,9	+ 12,7	+ 8,8	+ 18	+ 4	6	17	NV	9	8	13	76,7	75,4
Juli	+ 10,4	+ 13,2	+ 9,4	+ 18	+ 7	3	14	NV	13	11	7	77,1	74,5
August	+ 9,6	+ 12,6	+ 8,7	+ 17	+ 5	5	8	O	5	5	21	76,4	74,8
September	+ 7,9	+ 10,1	+ 7,5	+ 14	+ 5	10	4	SV	6	10	14	77	74,4
Oktober	+ 3,8	+ 6,2	+ 3,3	+ 13	÷ 3	3	15	SO	16	6	9	77	74,6
November	+ 0,7	+ 2,4	+ 0,7	+ 7	÷ 7	5	17	V	8	9	13	77,4	79,1
December	÷ 2,4	÷ 1,6	÷ 2,7	+ 4	÷ 14	8	15	V	7	10	14	77,3	73,5
Hele Aaret						87	144	NV	123	93	150	77,6	72,8

er der navnlig i Aannetiderne i Regelen Mangel paa Arbeidsfolk. Hertil kan ogsaa bidrage den Skik, at paa de Tider drager Skarer af unge Piger og Karle over til Sverige, hvorhen de gjerne fra foregaaende Aar har tinget sig. Grunden er vel for en Del bedre Betaling, men vistnok hovedsagelig det mere fri Liv, de her langt fra sine Forældre, kunne føre. Men Følgen heraf kommer desværre ofte tilsyne, idet Jenterne til næste Aar har faaet Forfald. (Angell). Angaaende Forholdene i Inderøens Distrikt skriver Distriktslæge Synnestvedt: «Da det meste af Inderøens Lægedistrikt hører til de frugtbareste Dele af Indherred (et Kollektivnavn for Bygderne omkring den indre, nordre Del af Trondhjemsfjorden), er det rimeligt, at Jordbruget staar høit og udgjør Distriktets vigtigste Næring. De senere Aars tarvelige Udbytte af Kornavlen, de lave Korn- og Melpriser og de for hvert Aar i Antal tiltagende Meierier har væsentlig bidraget og vil fremdeles glædelig bidrage til at indskrænke den for vort nordlige Klima mindre hensigtsmæssige Anvendelse af Jorden til Kornproduktion og i dens Sted udvide Omraadet for Fædriften. Det bliver mere og mere indlysende for Gaardbrugerne, at Mel- og Smørudbyttet i Længden giver den rigeste og sikreste Indtægt. Da der paa de fleste Steder i Distriktet kun hersker liden Velstand og Gaardbrugerne paa sine stærkt beheftede Gaarde kun kan siges at leve fra Haand til Mund, vilde det vel være meget vanskeligt for en Flerhed af dem at skaffe Midler til de nødvendige Udgifter, hvis de ikke havde Meierierne og de Kontanter, disse skaffer, at ty til. Man synes ogsaa mere og mere at faa Øinene op for, at Jorden bliver udpint ved det forcerede Agerbrug, især naar der mangler Midler til at erstatte det Tab, Jorden lider, ved Indkjøb af kunstige Gjødningsstoffer, og paa den anden Side, at Eiendommene forbedres og Jorden opgjødsles bedre ved en rationel Fædrift. Omgivet og udtunget som Distriktet er af Trondhjemsfjorden, er det rimeligt, at de fleste Herreder henter en væsentlig Indtægt af Søfart og Fiskeri. Trondhjemsfjorden er jo fra gammel Tid bekjendt som en af Landets fiskerigeste Fjorde. Den giver ikke alene et vigtigt Bidrag til næsten hver eneste Husholdning i Distriktet, men afgiver ogsaa for større Dele af samme ikke lidet til Salg og Udførsel. Det er især Flyndre (Strømmen), Sei (Skarnsundet) og Torsk (Verran), som i fersk, tørret og saltet Tilstand har udgjort de vigtigste Indtægtskilder. I de sidste Aar har det dog især været det gode Sildefiske, som har bragt Liv og Penge til Bygderne. I Verran drives ikke saa lidet Jægtebrug, idet næsten hver større Gaardbruger eier sit Fartøj eller Part i saadant. Med disse Jægter driver de da, foruden Export af sine egne Varer, en ikke liden Fragtfart paa Lofoten og Finmarken. Fra de fleste Steder af Distriktet søger de unge Mænd en lønnende Beskæftigelse i Vintermaanederne ved de store Fiskerier nordpaa. I Mosvik-Verrans Herred findes adskillig Skov, der især finder sin Afsætning som Ved til Trondhjem. Nogen Forædling af Tømmeret finder kun undtagelsesvis Sted. Som almindelig nordenfjelds, imponerer ogsaa her Gaardene ved sine store Vaaningshuse; men ser de end store og staselige ud, hensigtsmæssige forekommer de mig ikke at være. Det er en Sjældenhed at finde Huse med dobbelte Værelser med Tømmervæg imellem. Regelen er de store, trækfulde Værelser, som gaar gennem Bygningens hele Bredde. Da der ikke overalt er Overflod paa Vinduer, som kan aabnes, og en planmæssig Udluftning af Værelserne ikke kan siges at være trængt ind i Folkets Bevidsthed, bør visse- lig den Ventilation, som nødvendigvis maa finde Sted i disse store gennemgaaende Værelser med de mange Vinduer, ikke undervurderes; men Luftvexelen kunde dog tilveiebringes paa en hensigtsmæssigere og mere helsebringende Maade. Der er ingen Tvivl om, at mange Halsesygdomme, Bronchiter, Lungebetændelser, Rheumatismen o. s. v. opstaar eller disponeres til i de kolde, trækfulde Huse. Mindre Bygninger med een Etage og dobbelte Værelser vilde ogsaa blive billigere at vedligeholde end disse store Kasser, hvor der som oftest findes Værelser, som ikke

benyttet, ofte endog ere uindredede. — Hvad Befolkningens Levemaade angaar, maa denne siges at være god. Raastoffene er gode, og der er tilstrækkelig Variation. Melkemad, Melspiser, Fisk, Æg, Kjød og Flesk haves paa de fleste Steder. At Tilberedningen dog er mangelfuld, maa væsentlig tilskrives Kvinderne, som kun har liden Adgang til at lære mere af Husholdning og Kogekunst end de primitive Kundskaber, som har været praktiseret fra Fædrenes Dage af. Husholdningsskoler og Kjøkkenskoler kunne afhjælpe et stort Savn i saa Henseende. Som paa de fleste Steder i vort Land er ogsaa Tilfældet her, at Dyspepsier og chroniske Mave- og Tarmkatarrher hører til de Sygdomme, man hyppigst bliver konsulteret for, og dette er utvivlsomt for det meste foraarsaget ved uhensigtsmæssig Sammensætning og Tilberedning af Fødemidlerne. Ikke før slagtes et Dyr, før Kjødet nedsaltes; ferskt Kjød har vore Bønder Aversion for. Salt Fisk i dekomponeret Tilstand kan man ofte lugte længe før man naar Huset. I grovt Havreflædbød har man et meget hensigtsmæssigt Næringsmiddel, som ogsaa benyttes meget; men hvis det aldeles kunde fortrænge den almindelig brugte halvraa Hyldekage eller Poteteskage, vilde meget være vundet. — At Meierierne har virket langt bedre i Retning af at forbedre Bøndernes økonomiske Kaar end i Retning af en mere hensigtsmæssig Ernæring, er bekjendt nok. Melken skal skaffe disse de saa haardt tiltrængte Kontanter, og derfor maa der spares saa meget som muligt paa den i Husholdningen. Den centrifugerede Melk, man kan faa kjøbt tilbage fra Meierierne, er kun et tarveligt Næringsmiddel. Beklædningen er gennemgaaende god. Underklæder af Uld bruges almindelig. Ædruelighedstilstanden maa ogsaa siges at være god. Visselig findes der her som alle andre Steder skabbede Faar, som benytter Anledningen, naar den frembyder sig; men det forekommer dog kun enkeltvis omkring i Herrederne, og Anledningen til at beruse sig er ikke ofte tilstede selv for disse. Udenfor Julehøitiden og Familiefester er det kun sjelden, at man finder Spirituosa hos Bønderne. Med Sædeligheden er det daarlige bevendt. Uægte Fødsler forekommer ofte; veneriske Sygdomme er heller ikke sjeldne. Den mandlige Ungdom tilfredsstiller sin Kjønssdrift uden at lade sig afholde hverken af Sindssygdom hos Kvinden eller af en Mindreaarighed, i hvilken man endnu ikke skulde tro Kjønssdriften vaagnet. — Hvad Distriktets forskjellige Dele angaar, saa maa Ytterøen siges at staa høiest. Baade hvad Velstand, Bebyggelse, Renlighed og idetheletaget Alt, hvad Hygiene angaar, rager dette Herred tildels langt over de andre». — Fra Fosnes Distrikt meddeles, at den økonomiske Tilstand var daarlig baade paa Grund af det mislige Aar og fordi Fiskerierne ikke slog til. Befolkningen lever tarveligt og sparsommeligt; Kosten bestaar hovedsagelig af saltet Sild og Fisk, Grød og Kaffe. Fersk Mad nydes næsten aldrig. Ædrueligheden siges at være god. Betydelig religiøs Vækkelse forekom i Distriktet. (H. Hornemann). I Kolvereid Distrikt maa de hygieniske Forhold betragtes som middelmaadige. Levemaaden er gennemgaaende daarlig og bestaar for det meste af stærkt saltet Mad, der sammen med Fattigdom, Nød og over Evne opslidende Arbejde i Kampen for Livsopholdet medfører en hel Del Sygdomstilstande hos Befolkningen. Haandteringen bestaar væsentlig i Fiskeri, desuden Skovdrift og Jordbrug. Bølgene ere ofte daarlige og trækfulde. (H. Knutzon).

Sygehuse. Amtet har 2 faste Sygehuse, et i Skogn, Levanger Distrikt og et i Vemundvik Sogn, lige ved Grændsen af Namsos By. I Stenkjær og Værdalen findes oprettet Isolationslokaler for epidemiske Syge.

Badeindretninger. I Levanger By findes en mindre Karbadeindretning, der var adskillig benyttet. I Stenkjær Ladested er der 2 Badehuse for Kar- og Dampbad. Paa Sygehuset ved Namsos leveredes til Private 256 Dampbad, 393 Karbad og 1 Styr.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner, Antal Møder.	Vakci- nerede.	Rets- medicin- ske For- retninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge			
Amtet	15	1842	59	1169	9
Stjørdal	1	164	¹⁾ 5	163	ingen
Frosten	1	88	²⁾ 4	¹¹⁾ 118	ingen
Levanger	3	612	³⁾ 13	200	1
Inderøen	2	308	⁴⁾ 5	¹²⁾ -	1
Stenkjær	2	116	⁵⁾ 10	¹³⁾ 26	6
Grong	2	142	⁶⁾ 5	160	ingen
Namsos	1	171	⁷⁾ 10	113	uopgivet
Fosnes	1	89	⁸⁾ 3	153	ingen
Kolvereid	1	81	⁹⁾ 3	¹⁴⁾ 116	ingen
Vikten	1	71	¹⁰⁾ 1	120	1

¹⁾ Nedre Stjørdal 3, Hegre 1, Meraker 1. ²⁾ Leksviken 3, Aasen 1. ³⁾ Levanger By 3, Skogn 3, Levanger Herred 2, Værdalen 5. ⁴⁾ Inderøen 2, Ytterøen 2, Sparbuen 1. ⁵⁾ Egge 2, Stod 2, Beitstaden 2, Skei 2, Stenkjær By 2. ⁶⁾ Grong 1, Snaasen 2, Lierne 2. ⁷⁾ Namsos By 8, Overhallen 1, Klingen 1. ⁸⁾ Fosnes 2, Flatanger 1. ⁹⁾ Kolvereid 1, Nærø 1, Foldereid 1. ¹⁰⁾ Vikten 1. ¹¹⁾ I Leksviken og Aasen ingen Vaccination paa Grund af utilstrækkeligt Fremmøde. ¹²⁾ Vaccination kun hvert 2det Aar. ¹³⁾ Kun i Stenkjær By. ¹⁴⁾ I Nærø ingen Vaccination paa Grund af Hjælpevaccinatørens Sygelighed.

XVIII. Nordlands Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatører.
Amtet		37589,84	132 447	29	2	69	53
1. Brønnø		2 642,11	11 917	2	-	5	5
	Bindalen	1 504,67	2 467	-	-	-	-
	Brønnø	386,05	5 709	1	-	-	-
	Velfjorden	604,63	1 863	-	-	-	-
	Vega	146,76	2 378	1	-	-	-

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger	Tandlæger.	Jordnødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
2. Alstahaug		1 446,54	11 830	1	-	6	3
	Alstahaug	408,29	4 373	1	-	3	1
	Herø	176,18	3 919	-	-	1	1
	Tjøtta	862,07	3 538	-	-	2	1
3. Vefsen		6 274,00	7 380	2	-	4	3
	Mosjøen, Ladested ..	0,88	1 160	2	-	2	-
	Vefsen	3 197,09	5 158	-	-	1	2
	Hatfjeldalen	3 076,08	1 062	-	-	1	1
4. Ranen		5 064,53	13 652	3	-	5	4
	Nesne	637,85	3 421	1	-	1	1
	Dønnes		1 486	-	-	1	1
	Hemnes		4 733	1	-	1	1
	Mo		4 012	1	-	2	1
5. Lurø		2 321,77	8 288	1	-	4	4
	Lurø	267,90	2 143	-	-	2	1
	Trænen		437	-	-	1	1
	Rødø		2 604	1	-	1	1
	Melø		3 104	-	-	1	1
6. Gildeskaal ¹⁾		1 849,77	5 315	1	-	2	3
	Gildeskaal	1 849,77	3 637	1	-	1	1
	Beieren		1 678	-	-	1	2
7. Bodø		535,79	8 040	2	2	3	2
	Bodø, Kjøbstad	0,70	3 791	2	2	1	-
	Bodø	535,09	4 249	-	-	2	2
8. Folden		2 270,75	4 214	1	-	2	3
	Sørfolden	2 270,75	2 315	1	-	1	1
	Nordfolden—Kjerringø		1 899	-	-	1 ²⁾	2
9. Skjerstad		3 980,19	7 148	2	-	3	3
	Skjerstad	1 505,33	4 426	1	-	2	2
	Saltdalen	2 474,86	2 722	1	-	1	1
10. Steigen	Steigen	433,74	3 338	1	-	2	1
11. Hammerø	Hammerø	1 058,83	2 946	1	-	1	1
12. Lødingen		2 832,05	5 295	2	-	4	3
	Lødingen	2 832,05	3 312	2	-	3	2
	Tysfjorden		1 983	-	-	1	1

¹⁾ Fra Gildeskaal Distrikt er paa Grund af Distriktslægens Død ingen Medicinalberetning indkommen for 1892. ²⁾ 1 Post ledig.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km².	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
13. Ofoten		3 036,16	5 771	1	-	4	2
	Evenes	} 3 036,16{	3 069	1	-	2	1
	Ankenes		2 702	-	-	2	1
14. Flakstad		395,47	3 504	1	-	4	4
	Flakstad	382,71	2 565	1	-	2	2
	Værø	12,76	939	-	-	2	2
15. Buksnes		288,30	7 901	2	-	¹⁾ 6	3
	Buksnes	191,35	4 679	2	-	2	1
	Borge Sogn af Borge Herred	96,65	3 222	-	-	2	2
16. Østlofoten		630,20	7 074	2	-	3	2
	Vaagan	433,74	5 006	2	-	2	1
	Gimse	51,03	1 356	-	-	1	1
	Valberg Sogn af Borge Herred	145,43	712	-	-	-	-
17. Hadsel		944,02	10 008	2	-	5	2
	Hadsel	765,42	6 495	1	-	3	1
	Bø	178,60	3 513	1	-	2	1
18. Sortland		1 594,62	8 826	2	-	6	5
	Sortland	586,82	2 640	1	-	1	1
	Øksnes	408,22	2 968	-	-	2	1
	Dverberg	599,58	3 218	1	-	3	3

¹⁾ Bolig uopgivet for 2 privat praktiserende.

Sundhedstilstanden betegnes i Almindelighed — og navnlig for den sidste Halvdel af Aaret — som noksaa god, enkelte Steder endog som udmærket god, medens den fra Bodø, Skjerstad og Hadsel angives som mindre god, fra Alstahaug og Ofoten Distrikter endog som meget daarlig. Aarsagen søges ligesom i forrige Aar i de epidemiske Sygdommes Hærjinger, og særlig nævnes da Diphtherit, Influenza, Mæslinger og katarrhalske Sygdomme.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2708 eller 20,0 pro mille af den tilstedeværende beregnede Middelbefolkning (135 100). I 1891 var den 19,1 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 229 og fl.).

Exanthematisk Typhus viste sig med 7 Tilfælde i Folden Distrikt; de to første optraadte i Juni Maaned i Sørfolden uden paaviselig Smittekilde; begge endte dødeligt. De fem øvrige forekom paa Gaarden Gytlvik i Sørfolden i December, hvoraf et med dødeligt Udfald. Heller ikke her kunde Smittekilden opdages. (S. Holtermann).

Af **Typhoidfeber**, der ifjor var stærkt udbredt blandt Lofotfiskerne, forekom iaar under Fisket kun 2 Tilfælde. I Alstahaug Distrikt holdt den sig omtrent hele Aaret igjennem fortsat fra 1891, dels som enkelte, spredte Tilfælde, dels som større eller mindre Husepidemier. I Mo i Ranen, i Folden, Skjerstad, Lødingens og Sortlands Distrikter forekom nogle isolerede Tilfælde, hvor Smittekilde ikke kunde paavises, medens de i Steigens Distrikt iagttagne kunde sættes i Forbindelse med tidligere Typhoidfebertilfælde paa samme Gaard. Til Buksnes Distrikt antages Sygdommen bragt fra Fiskeværet Næsfjord i Flakstad med en hjemvendende Fisker, der senere døde under Behandling af en Kvaksalver, hvis Virksomhed nær et stort Fiskevær betegnes som meget uheldig og foranledigede Anmeldelse til Statsadvokaten. (N. W. Oxholm). At Sygdommen omtrent ikke viste sig i Østlofotens Distrikt tilskrives de i Anledning af foregaaende Aars Epidemi vedtagne hygieniske Forholdsregler, samt at det efterhaanden synes at gaa mere ind i Fiskernes Bevidsthed, at de ikke ustraffet kan leve i det gamle Svineri, og at en større Renlighed, særlig i Rorboderne, er en Nødvendighed; derhos udtales der Haab om en mere effektiv Kontrol med hygieniske Forskrifters Overholdelse, naar den nye Lofotlov træder i Kraft. (K. A. Ellefsen).

Cerebrospinalmeningit viste sig kun i Alstahaug Distrikt med 1 Tilfælde.

Af **Barselfeber** opføres fra Brønnø Distrikt 4 Tilfælde med 3 Dødsfald og fra Alstahaug ligeledes 4 Tilfælde, alle i Aarets 1ste Halvdel; 2 af dem var betjent af samme Hjelpekone, som havde et ulcererende Epitheliom paa Indsiden af Kindet; ved det 3die Tilfælde laa der i Nabostuen en af en ualmindelig voldsom Erysipelas angreben Patient. (J. Nannestad). I Lurø Distrikt forekom 2 Tilfælde i samme Hus og begge døde, den ene under en samtidig Eclamsi. De var betjent af samme Jordemoder, som ogsaa hos begge angivelig havde havt endel Arbejde med Efterbyrdens Løsning. I Forbindelse hermed nævnes ogsaa blandt andet vedkommende Jordemoders Skiddenfærdighed. (J. B. Glatved). Fra Steigens Distrikt omtales «Krafskjærringer» som assisterende ved Fødsler, og i de her indtrufne Barselfebertilfælde var de Fødende bleven betjent af en saadan Hjelpekone. Stellet skildres ogsaa som i høi Grad skiddenfærdigt. I et Tilfælde indtraf Sygdommen efter foretagen Vending ved placenta prævia; Konen kom sig. (A. Kildal & W. Gotaas). Af 5 Tilfælde i Ofoten Distrikt havde der i de 4 ligeledes været Hjelpekoner. I Hadsel Distrikt var Sygdommen forholdsvis godartet, af 3 Tilfælde med dødeligt Udfald var 2 compliceret med Lungebetændelse, 1 med Skarlagensfeber. (Thode).

Der nævnes af **Skarlagensfeber** i Bodø Distrikt kun 1 Tilfælde i Landsognet og i Foldens Distrikt 9; her betragtedes den som en Fortsættelse af Epidemien i 1891. I Skjerstad Distrikt var den mere udbredt, men med et mildt Forløb, ligesaa ogsaa i Buksnes Distrikt. I Hadsel Distrikt forekom 72 Tilfælde, men ogsaa her med forholdsvis mildt Forløb om end henimod Aarets Slutning med Tilbøielighed til Complication med Nyresygdom samt i ikke faa Tilfælde Empyem. Ved Folk fra Hadsel antages den bragt til Sortlands Distrikt, hvor den dog ikke vandt nogen Udbredelse.

Mæslinger antages bragt med hjemvendende Lofotfiskere til Brønnø Distrikt; i Alstahaug Distrikt gik Sygdommen som en fra 1891 fortsat

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for Antal Behand- lede.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Exanthematisk Typhus	8	4	8	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	5
Typhoidfeber	61	4	61	5	8	3	3	4	4	6	-	7	3	1	17
Cerebrospinalmeningit	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	65	28	65	9	12	7	7	2	7	5	2	6	4	1	3
Vandkopper	24	-	24	8	8	1	2	-	-	-	-	-	5	-	-
Skarlagensfeber	160	8	160	15	12	3	7	9	12	5	13	21	24	22	17
Mæslinger	240	26	240	19	18	20	18	23	29	68	31	10	4	-	-
Rosen	139	7	139	15	14	13	12	6	4	16	18	10	8	11	12
Kighoste	134	20	130	19	2	2	17	4	-	2	15	8	10	30	21
Diphtherit	1094	294	1089	71	106	63	68	112	94	91	75	87	114	95	113
Strubehoste	13	2	13	3	3	1	-	-	1	3	-	-	1	1	-
Kusma	9	-	9	-	-	1	-	-	-	-	-	-	5	3	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2308	34	2303	334	502	354	175	152	138	130	104	68	100	122	124
Katarrhalsk og follikulær Angina	705	-	697	73	143	129	60	51	35	37	43	34	22	36	34
Influenza	2646	32	2646	527	1200	636	109	41	38	26	17	6	19	9	18
Lungebetændelse	771	147	771	123	147	71	43	89	78	50	28	26	29	44	43
Pleurit	353	7	353	37	65	63	27	25	24	26	24	14	11	20	17
Gigtfeber	109	4	109	14	11	9	6	10	9	7	10	4	5	11	13
Diarrhoe, akut, og indenlandsk Cholera	748	24	748	48	88	89	35	42	43	51	62	59	76	82	73
Blodgang	47	7	47	1	-	7	4	-	-	-	-	-	2	19	14
Skjørbug	8	-	7	-	1	2	-	-	-	-	2	-	-	2	-
Tilsammen	9643	648	9620	1321	2341	1474	593	571	518	523	444	360	442	509	524

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
	1		2		3		4		5		7		8		9		10	
	Brønnø.		Alstahaug.		Vefsen.		Ranen.		Lurø.		Bodø.		Folden.		Skjerstad.		Steigen.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	3	-	-	-	-
Typhoidfeber.....	-	-	10	1	-	-	4	-	-	-	-	-	2	-	5	-	4	1
Cerebrospinalmeningit.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber.....	5	3	5	6	1	-	1	1	8	3	-	-	1	1	-	1	7	4
Vandkopper.....	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	9	1	19	1	-	-
Mæslinger.....	31	1	66	11	1	-	48	4	10	-	7	-	-	-	6	5	-	-
Rosen.....	12	-	13	1	4	-	16	-	2	1	25	1	6	-	9	-	3	1
Kighoste.....	-	-	-	-	6	-	41	3	-	-	42	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherit.....	105	56	104	57	95	24	109	17	104	38	76	10	12	1	98	25	39	7
Strubehoste.....	5	-	1	-	2	-	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-
Kusma.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.....	110	-	52	2	69	-	188	4	25	2	367	4	16	2	46	1	45	2
Katarrhalsk og follikulær Angina.....	20	-	51	-	13	-	30	-	5	-	198	-	-	-	15	-	5	-
Influenza.....	69	3	8	-	60	-	100	1	21	-	340	-	3	-	39	-	-	-
Lungebetændelse.....	32	9	46	8	22	9	88	8	13	4	108	17	10	1	26	4	22	10
Pleurit.....	35	1	16	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gigtfeber.....	9	-	8	1	3	-	8	-	5	-	29	1	10	1	10	-	4	-
Diarrhoe, akut, og indenlandsk Cholera.....	62	8	52	3	26	2	45	3	3	-	152	2	9	-	29	-	18	-
Blodgang.....	-	-	18	6	-	-	-	-	15	1	-	-	-	-	3	-	-	-
Skjørbug.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	495	81	511	96	313	35	692	42	273	49	1377	36	86	11	308	37	150	25

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
	11		12		13		14		15		16		17		18		19	
	Hammerø.		Lødingen.		Ofoten.		Flakstad.		Buksnes.		Østlofoten.		Hadsel.		Sortland.		Under Lofotfisket.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Typhoidfeber.....	-	-	1	-	-	-	-	-	6	1	10	1	-	-	17	-	2	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	2	-	2	-	4	1	1	-	4	2	5	1	15	5	4	-	-	-
Vandkopper	-	-	2	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	16	-	14	-	-	-	94	6	4	-	-	-
Mæslinger	-	-	16	4	-	-	3	-	5	-	3	1	4	-	-	-	40	-
Rosen	2	-	1	-	-	-	2	-	10	3	7	-	19	-	2	-	6	-
Kighoste	-	-	-	-	-	-	2	1	34	3	5	13	4	-	-	-	-	-
Diphtherit	-	-	-	-	6	3	27	14	112	27	55	10	6	1	8	3	18	1
Strubehoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	1	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	67	-	24	-	134	5	34	1	83	1	78	8	235	2	40	-	695	-
Katarrhalsk og follikulær Angina	7	-	3	-	8	-	7	-	49	-	25	-	41	-	19	-	209	-
Influenza	25	1	8	2	162	4	146	-	57	7	127	6	17	-	113	-	1351	8
Lungebetændelse	11	-	14	-	94	31	20	1	38	7	42	12	56	11	36	3	93	12
Pleurit	6	-	11	-	16	-	4	-	21	-	16	1	22	2	14	-	116	1
Gigtfeber	2	-	2	-	5	-	3	-	8	-	5	-	14	1	6	-	12	-
Diarrhoe (akut) og indenlandsk Cholera	29	-	4	-	20	-	6	-	65	5	37	-	42	-	22	1	127	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-
Skjørbug	-	-	-	-	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Tilsammen	151	1	88	6	455	44	271	17	510	56	423	53	569	28	285	8	2686	23

Epidemi de første 9 Maaneder af Aaret; ogsaa i Ranen Distrikt forekom den som Epidemi i Vaarmaanederne; den fulgtes af ikke faa Eftersygdomme. Til Skjerstad Distrikt synes den at være kommen ved Lofotfiskere, ligesom den ogsaa her havde sin største Udbredning paa Forsommeren; Eftersygdomme var heller ikke her saa sjeldne. Som Efterdønning af forrige Aars Epidemi nævnes den fra Buksnes, men antages i Hadsel Distrikt at have været lidet udbredt.

Kighoste var ikke meget hyppig. I Ranen Distrikt fortsatte den fra forrige Aar til udover Sommeren. Den indførtes til Buksnes Distrikt fra Valberg i Østlofoten, hvor den var saa udbredt i nævnte Sogn, «at næsten hvert eneste Barn var angrebet». (K. A. Ellefsen).

Diphtherit nævnes fra saagodtsom alle Distrikter som den mest fremtrædende epidemiske Sygdom, der i særlig Grad har præget vedkommende Distrikts Sundhedstilstand. I Brønnø Distrikt fortsatte den sig fra forrige Aar med en stor Dødelighedsprocent; Isolation og ordentlig Desinfektion betegnes som vanskelig eller nogetnær umulig. (W. Gotaas). I Alstahaug Distrikt holdt den sig hele Aaret igjennem og mest i Tjøtta; meget ofte var Sammenhæng mellem Tilfældene ikke paaviselig. Ialt forekom i Herrederne Alstahaug, Tjøtta og Herø henholdsvis 60, 81 og 23 Tilfælde. Fra Vefsen Distrikt omtales den navnlig for Mosjøens Vedkommende som meget ondartet og ofte med septisk Forløb. Distriktets lille Isolationslokale gjorde god Nytte under Epidemien. At saa faa voxne Mænd sees blandt de Angrebne, sættes i Forbindelse med, at de allerfleste bruger Tobak; dog udelukkes heller ikke Muligheden af en hel Del ambulante og ikke paaagtede Tilfælde. (J. Stokfleth). I Ranen Distrikt spredtes Sygdommen med Fiskerne over hele Distriktet særlig i de sidste Maaneder af Aaret. Endel Tilfælde i Mo Herred antages at skrive sig fra Smitte fra svenske Nabosogne. (E. Platou). Til Lurø Distrikt blev den importeret flere Gange i Aarets Løb og udbredte sig raskt og vidt omkring hvert Importsted. Til Bodø Distrikt kom den som vanlig med Fiskere; Lazarethet holdtes i Virksomhed i længere Tid væsentlig i første Halvdel af Aaret. I Folden Distrikt var den udbredt i Sørfolden, hvortil den var bragt ved en Pige fra Skjerstad, hvor Sygdommen var adskillig udbredt og havde holdt sig siden forrige Aar. Over hele Steigens Distrikt spredtes den med Konfirmanderne. Fra Ofotens Distrikt omtales kun nogle faa Tilfælde, medens Sygdommen i Flakstad derimod krævede talrige Offere. Distriktslægen i Buksnes Distrikt anfører, at Diphtherit i flere Aar stadig har holdt til der med sporadiske Tilfælde; men i Januar blev den mere ondartet og begyndte som Epidemi i Hol Sogn; i April kom den over til Hartvaagen nær Fiskeværet Stamsund, og fik en betydelig Udbredelse, hvortil Befolkningens Fatalisme bidrog i høj Grad. Lazareth holdtes i Virksomhed til ud i Juli, og de senere optrædende Tilfælde behandledes i Hjemmene. Ialt angrebes 112 Personer med 27 Dødsfald. Ogsaa fra Østlofoten skrives, at der næsten stadig findes Diphtherit et eller andet Sted i Distriktet, og da der i Kabelvaag og Svolvær viste sig nogle yderst voldsomme Tilfælde, sættes Lazareth igang, og Epidemien ophørte forholdsvis snart; men der holdt sig enkelte spredte Tilfælde i Distriktets Ydergrændser, hvor den vanskelige Kontrol og Befolkningens Fatalisme og Ligegyldighed lagde allehaande Foranstaltninger store Vanskeligheder iveien. Men hvor de givne Forsigtighedsregler blev befulgt, var Resultatet næsten over Forventning godt. (K. A. Ellefsen). Sygdommen var lidet fremtrædende i Hadsel Distrikt.

Akut Katarrh i Luftveiene var stærkt udbredt i Ranen og ligeledes meget almindelig i Skjerstad, hvor den sættes i Forbindelse med Influenza-epidemien.

Influenza var i det Hele noksaa almindelig om end kanske ikke saa vold- som som tidligere Aar. I Brønnø og Alstahaug Distrikter optraadte den — som ogsaa næsten overalt ellers — kun i Vaarmaanederne, og omtales fra Ranen som mere udbredt end nogensinde tidligere; Forløbet var dog ikke ond- artet. I Skjerstad Distrikt var den meget almindelig og nævnes fra Ofoten som den væsentligste Grund til Aarets daarlige Sundhedstilstand, idet den var yderst almindelig og ofte fulgt af Lungebetændelse som Eftersygdom; i Buksnes Distrikt ledsagedes den særlig af Katarrher og Øresygdomme med Perforationer af Trommehinden. Epidemien var forøvrigt overmaade udbredt, men forholdsvis mild og kortvarig. Paa samme Maade omtales fra Østlofoten Distrikt Syg- dommens pludselige Optraeden, store Udbredelse og ligesaa pludselige Ophør, medens Eftersygdomme her foruden Øresygdomme ogsaa bestod i Hjernebetændelse og snigende Lungebetændelser, der i Almindelighed angreb først den ene, saa den anden Lunge. I Sortlands Distrikt spredte den sig med rivende Hurtighed i Januar Maaned ved Vinterfiskets Begyndelse over alle Fiskeværerne i Øksnes og Langenes Sogne og karakteriseredes væsentlig ved katarrhalske Affektioner af Aandedrætsorganerne; men Forløbet var trods Folks store Uforsigtighed og de yderst slette hygieniske Forhold i Almindelighed meget let. Nyresygdom var dog en ikke saa sjelden Eftersygdom.

Lungebetændelse var i Brønnø Distrikt jevnt fordelt over hele Aaret, i Alstahaug derimod sjelden og godartet. I Ranen var den noksaa almin- delig navnlig som Eftersygdom efter Influenza, og desuden fortsatte den sig som Epidemi paa og i Nærheden af de i Medicinalberetningen for Aaret forud om- talte Steder i Mo Herred. I Juli døde her en Veiarbejder af Sygdommen og nogle Dage efter angrebes 2 Personer af hans Omgivelser, samtlige under et stærkt fremtrædende typhøst Sygdomsbillede. I Bodø Distrikt forekom den dels som almindelig krupøs Pneumoni, dels som Eftersygdom efter Influenza, i Skjer- stad var den udelukkende af krupøs Natur. Stærkt fremtrædende atypisk Forløb og typhøs Karakter omtales fra Ofoten Distrikt.

Af akut **Diarrhoe** iagttoges endel Tilfælde i Brønnø Distrikt, særlig paa enkelte Gaarde, hvor samtidig en Flerhed af Beboerne var angrebne; deres Drikkevand hentedes dels fra Brønde dels fra Bække, hvortil der var Tilsig fra opdyrkede Marker. (W. Gotaas). Over Størstedelen af Mo Herred i Ranen Distrikt gik i November og December en Gastro-enteritepidemi, der angreb for Fode. (E. Platou).

Blodgang forekom i November i Alstahaug Distrikt paa 4 Gaarde med 18 Tilfælde og 6 Dødsfald. Tidligere paa Høsten var der angivelig forekommet en Epidemi af Diarrhoe i Nærheden. (J. Nannestad).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe sees af Tabel Side 236 og 237.

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede **Sygdomme** hid- sættes følgende Tabel (se Side 234 og 235).

Fnat siges at være noksaa almindelig i Brønnø Distrikt og trives frem- deles i Alstahaug, hvor der dog gøres store Anstrængelser for at faa den udryddet. Den forekom spredt i hele Mo Herred i Ranen Distrikt, hvor et specielt Arnested i de sidste 1½ Aar har været Gaarden Nævenæs, hvor bl. A. samtlige fremmede Arbeidere, beskæftigede med Opførelsen af en ny Kirke, blev smittede. (E. Platou.) I Folden Distrikt var den end mere udbredt end Aaret forud; den antoges for en stor Del bragt med fra Lofotfisket, og ca. 240 Til- fælde observeredes. Ogsaa i Distrikterne Skjerstad, Hadsel og Sørtland, hvor den fremdeles er meget almindelig, tog den ny Fart efter Fisket.

Liste over forskjellige, behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:															
							1		2		3		4		5		6		7			
	Tilfælde.	Dødsfald.					Brønnø.	Alstahaug.	Vefsen.	Ranen.	Lurø.	Bodø.	Folden.									
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.								Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	
Chronisk Rheumatisme	764	1	1	1	615	147	11	1	24	-	17	-	24	-	5	-	65	-	10	-		
Fnat	901	-	155	183	365	163	47	-	61	-	3	-	22	-	35	-	51	-	241	-		
Skurv	4	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-		
Kjertelsyge	196	1	83	84	10	17	14	-	28	-	9	-	5	-	2	-	71	-	1	-		
Rachit	55	1	27	21	-	-	1	-	-	-	4	-	1	-	7	-	5	-	1	-		
Tuberkuløse Betændelser og																						
Miliærtuberkulose	64	49	19	21	12	9	-	1	11	8	2	4	5	6	3	1	11	6	-	-		
Lungetuberkulose	283	124	7	16	115	145	13	13	30	15	8	5	49	9	8	4	13	10	2	4		
Kræft	88	65	1	1	42	44	11	10	9	5	3	-	14	8	4	3	7	5	3	3		
Morbus Brightii	92	29	5	5	48	34	12	6	4	1	2	-	18	5	3	4	11	-	-	-		
Blegsot og Anæmi	1113	2	57	118	95	843	96	-	86	-	48	1	62	-	23	-	169	-	3	-		
Livmodersygdomme	279	-	-	-	-	279	28	-	15	-	4	-	32	-	5	-	58	-	11	-		
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	2272	4	49	75	1231	917	78	-	133	1	50	-	165	-	38	1	502	-	46	-		
Ormesygdomme	14	-	4	6	1	3	-	-	2	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-		
Drankersygdomme	11	-	-	-	11	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	6	-	-	-		
Brøk	106	5	18	3	48	12	10	-	7	1	8	-	3	-	7	1	4	-	1	-		
Luxationer	29	-	3	4	13	7	2	-	4	-	5	-	4	-	1	-	4	-	-	-		
Frakturer	146	1	23	10	55	39	31	-	12	1	4	-	5	-	1	-	21	-	4	-		

Liste over forskjellige, behandlede Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																					
	8		9		10		11		12		13		14		15		16		17		18	
	Skjerstad.		Steigen.		Hammerø.		Lødingen.		Ofoten.		Flakstad.		Buksnes.		Øst-lofoten.		Hadsel.		Sortland.		Under Lofot-fisket.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme	21	-	18	-	39	-	3	-	20	-	5	-	8	-	104	-	17	-	20	-	353	-
Fnat	43	-	1	-	1	-	5	-	40	-	64	-	44	-	2	-	2	-	44	-	195	-
Skurv	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	-	-	-	-	4	-	4	-	13	-	2	-	7	-	8	-	12	-	16	1	-	-
Rachit	2	-	5	-	-	-	1	-	8	-	1	-	6	-	6	1	4	-	3	-	-	-
Tuberkuløse Betændelser og																						
Miliærtuberkulose	3	3	-	-	1	1	-	1	4	4	1	2	4	3	8	1	8	4	3	3	-	1
Lungetuberkulose	11	10	3	3	3	1	8	4	18	8	10	4	11	6	38	11	22	9	9	5	27	3
Kræft	3	5	1	1	3	2	2	2	8	4	1	-	5	5	4	4	5	7	5	1	-	-
Morbus Brightii	5	3	2	-	2	1	-	-	1	1	3	2	2	2	6	-	3	2	6	1	12	1
Blegsot og Anæmi	24	-	66	-	77	-	22	1	116	-	19	-	101	-	54	-	83	-	64	-	-	-
Livmodersygdomme	9	-	4	-	13	-	-	-	14	-	2	-	18	-	38	-	14	-	14	-	-	-
Kardialgi, chronisk Gastrit																						
og Dyspepsi	69	1	82	-	87	-	13	-	50	-	27	-	112	-	86	-	155	1	70	-	509	-
Ormesygdomme	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Brok	1	-	1	-	2	-	-	2	-	-	4	-	14	-	8	1	11	-	8	-	17	-
Luxationer	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	3	-	2	-	-	-
Frakturer	6	-	2	-	1	-	1	-	11	-	3	-	12	-	6	-	17	-	9	-	-	-

Veneriske Sygdomme

Sygdomme.	Tilfælde.	Dødsfald.	1	2	3	4	6	8	9
			Brønne.	Alstahaug.	Vefsen.	Ranen.	Bodø.	Skjerstad.	Steigen.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	8	-	1	-	-	1	-	-	-
Syphilis, konstitutionel.	99	2	3	3	1	3	31	-	1
— , hereditær	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Gonorrhoe	295	-	24	28	22	12	71	4	2

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Brønnø	127	13	81	46
Alstahaug	168	15	96	72
Vefsen	66	5	35	31
Mosjøen By	21	-	16	5
Bygder	45	5	19	26
Ranen	89	9	42	47
Lurø	77	4	49	28
Bodø	71	10	36	35
Bodø By	38	7	20	18
Bygder	33	3	16	17
Folden	38	4	11	27
Skjerstad	79	10	37	42
Steigen	36	3	25	11
Hammerø	20	1	1	19
Lødingen	22	4	6	16
Ofoten	80	8	44	36
Flakstad	32	4	17	15
Buksnes	100	6	56	44
Østlofoten	111	11	53	58
Hadsel	66	9	28	38
Sortland	35	5	8	27
Under Lofotfisket	38	3	23	15
Nordlands Amt	1 255	124	648	607
Deraf i Byer	59	7	36	23
— Bygder	1 196	117	612	584

udenfor Sygehus.

Fordeling paa Lægedistrikterne:									
10	11	12	13	14	15		16	17	18
Ham- merø.	Lødingen.	Ofo- ten.	Flak- stad.	Bu- ksnes.	Øst- lofoten.		Hadsel.	Sortland.	Under Lofot- fisket.
Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
-	-	-	-	-	2	-	2	-	1
-	-	1	10	7	27	2	1	2	9
-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
1	1	9	13	9	23	-	17	2	57

Dødsfald af **Lungetuberkulose** udgjorde for det hele Amt 9,9 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager, og 20,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 11,9 og 30,4 pCt. og for Bygderne 9,8 og 20,0 pCt. Forøvrigt henvises til Tabel Side 236.

Anæmi, Kardialgi og chronisk Gastrit sættes fra Hammerø Distrikt i Forbindelse med det almindelige sure, grove Brød og den gjængse Kaffe-
misbrug.

Af **Brok** (Hernia) opgives 106 Tilfælde og kjendes 5 Dødsfald. Sædet angives saaledes for 54: Hernia inguinalis 44, Hernia cruralis 5, Hernia umbilicalis 4 og Hernia ventralis 1.

Af **Benbrud** (Fractura) behandledes 146 Tilfælde og kjendes 1 Dødsfald. For 93 opgives Sædet saaledes:

Fractura cranii	3	Fractura digitor. manus	3
— claviculæ	4	— ossis ilei	1
— costarum	20	— colli femoris	3
— scapulæ	1	— femoris ..	14
— humeri	2	— cruris	10
— antibrachii	8	— tibiæ	2
— radii	10	— fibulæ	9
— ulnæ	2	— malleoli	1

Luxationer opføres med 29 Tilfælde, hvoraf Sædet for 21 opgives saaledes: Luxatio humeri 15, L. radii 1, L. antibrachii 2, L. femoris 3.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer udførtes af Læger i et Antal af 52, deraf i Alstahaug 3, Ranen 4, Lurø 1, Bodø 5, Skjerstad 6, Steigen 4, Lødingen 3, Ofoten 2, Buksnes 3, Østlofoten 13, Hadsel 6 og Sortland 2. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 238.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 239.

For det hele Amt bliver saaledes et Overskud af 1081 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:61,7.

Obstetriciske Operationer i Nordlands Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Perforation.		Efterbyrdsoperation.	
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.		Mødre.	
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	død.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer..	30	¹⁾ 1	27	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	-	-	-	-	-	-	-	-	-	³⁾ 2	-	-
Barselkrampe	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	-	-	-	-	2	²⁾ 1	1	2	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	⁴⁾ 2
Tilsammen	36	1	32	5	3	1	2	2	2	2	5	2
	37		37		4		4		4		7	

¹⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ²⁾ Dødsårsag: Livmoderbristning. ³⁾ Som Dødsårsag opført for den ene Livmoderblødning og for den anden Dystokia. ⁴⁾ Dødsårsagen var for den ene Hjertelammelse (Konen havde Hjertesygdom) og for den anden sandsynligvis Blødning. (Opført under Livmoderblødning).

Født og Døde.

Lægedistrikter.	Født		Døde					
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Brønnø	396	9	315	34	3	6	9	-
Alstahaug	384	8	282	52	3	8	6	1
Vefsen	203	6	141	18	2	-	8	1
Mosjøen By	33	-	27	6	1	-	1	1
Bygder	170	6	114	12	1	-	7	-
Ranen	368	3	292	43	2	2	11	-
Lurø	243	7	191	27	3	2	2	-
Gildeskaal	167	4	90	5	1	1	2	-
Bodø	277	8	166	40	-	-	4	-
Bodø By	143	4	85	23	-	-	2	-
Bygder	134	4	81	17	-	-	2	-
Folden	124	5	68	8	-	1	2	1
Skjerstad	213	6	176	20	4	3	2	1
Steigen	119	4	60	7	-	3	-	-
Hammerø	92	2	41	5	-	-	6	1
Lødingen	189	5	86	21	-	3	1	-
Ofoten	209	2	129	22	2	3	1	-
Flakstad	138	3	85	24	1	-	2	-
Buksnes	308	3	164	41	-	3	7	-
Østlofoten	229	9	161	33	2	3	12	-
Hadsel	411	11	129	31	-	5	12	-
Sortland	319	12	132	38	5	3	7	-
Nordlands Amt	4 389	107	2 708	469	28	46	94	5
Deraf i Byer	176	4	112	29	1	-	3	1
— Bygder	4 213	103	2 596	440	27	46	91	4

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 46 Kvinder paa Barselseng. Af Lægerne opgives Dødsårsagen for 40 saaledes: Dystokia 4, Barselkrampe 1, Embolia 1, Barselfeber 28, Livmoderblødning 3. Livmoderbristning 1, Paralysis cordis 1, Anæmia 1.

De hyppigste Dødsårsager sees af Tabel paa næste Side.

Veirliget. Vinteren betegnes som snerig med nordlige til vestlige Vinde, enkelte Steder adskillig stormende, men ialmindelighed med meget smukt Veir og frisk Kulde. Vaaren derimod var kold og raa og Sommeren næsten endmere, saa

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Diphtherit	294	15	279
Lungebetændelse	147	13	134
Lungetuberkulose	124	7	117
Kræft	65	3	62
Tuberkulose Betændelser	49	6	43
Alderdomssvaghed	47	-	47
Akut Bronchit	34	4	30
Influenza	32	-	32
Nyresygdom	29	-	29
Barsel-feber	28	-	28
Organisk Hjertesygdom	26	2	24
Mæslinger	26	-	26

Vegetationen var meget lidet fremdreven; Misvæxt nævnes fra de fleste Distrikter, «man havde ikke Sommer det Aar». Høsten var kold og tør og Vinteren kom tidlig.

Levemaade og hygieniske Forhold. Paa Grund af den raa og kolde Sommer slog næsten overalt Hø- og Poteteshøsten omtrent fuldstændig feil, og uagtet Fisket de fleste Steder var særdeles godt, var det dog ikke tilstrækkeligt til at lette de trykkede økonomiske Forhold, der havde sin dybe Rod i foregaaende daarlige Aar. Fra Vefsen Distrikt anføres, at Udviklingen synes at gaa i Retning af at forlade den mere usikre Korndyrkning og istedet lægge sig efter Hæavl og Melkeproduktion; Fisket har nu i flere Aar givet lidet eller intet Udbytte, og Aarveien slaaet feil, hvorfor den økonomiske Evne er daarlig og Skatterne falder tunge. (J. Stockfleth). Fra Ranen Distrikt henledes Opmærksomheden paa et stærkt Forbrug af Naphta, medens det udtrykkelig anføres, at Drukenskab ikke er almindelig. (G. Arnesen). Fra Folden Distrikt omtales et ualmindelig rigt Sildefiske; men da Priserne var daarlige, saltedes kun forholdsvis lidet og store Masser Sild laa derfor hen og raadnede og udbredte en forfærdelig Stank. (S. Holtermann). Distriktslægen i Buksnes udtaler Haabet om en Fremgang i Velstand, da man har oparbejdet gode Veie og der er megen dyrkbar Jord; desuden skildres Ædrueligheden som god, og Afskaffelsen af Salg af Spirituosa har været af stor Nytte udenfor Fisketiden; derimod drives der under denne fremdeles adskillig ulovlig Brændevinshandel med al dens demoraliserende Indflydelse. Der spores mindre Naphtamisbrug. (N. W. Oxholm). Fra Sortland Distrikt klages ogsaa meget over Uaar i enhver Henseende og over den daarlige økonomiske Stilling. Befolkningen maa indskrænke sig paa alle Maader og de hygieniske Forhold gaar lidet frem. Boligerne er ved den tiltagende Befolkningsmængde overfyldte, da man ikke har Raad til Nybygning. Naar en ung Mand stifter Familie blir han almindeligvis boende i sine Forældres ofte før trange Bolig, der saaledes kan komme til at huse mange Familier; dog anføres at Sandsen for renligere Stel i Fiskeværerne synes vaagnet til det Bedre, hvortil de givne Sundhedsforskrifter har bidraget meget. (C. H. Gundersen). Fra Andøen, Sortlands Distrikt, klages over Mangel paa Landeveie, Befolkningens Fattigdom og Kvaksalvere. (Hj. Schjelderup).

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vakterede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner, Antal Møder.	Kvaran- tænekom- missioner, Antal Møder.	Vakci- nerede.	Rets- medi- cinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.				
Nordlands Amt	28	2 418	55	1	3 315	17
Brønnø	2	166	¹⁾ 2	-	162	-
Alstahaug	1	240	²⁾ 1	-	443	1
Vefsen	2	123	³⁾ 7	-	210	-
Ranen	3	205	⁴⁾ 4	-	242	1
Lurø	1	125	⁵⁾ 6	-	27	2
Bodø	1	135	⁶⁾ 5	1	299	5
Folden	1	68	⁷⁾ 2	-	217	1
Skjerstad	2	63	⁸⁾ 8	-	145	-
Steigen	3	71	⁹⁾ 2	-	-	-
Hammerø	1	44	¹⁰⁾ 1	-	68	-
Lødingen	1	28	uopgivet	-	uopgivet	-
Ofoten	1	190	¹¹⁾ 2	-	273	1
Flakstad	1	94	-	-	156	-
Buksnes	2	253	¹²⁾ 4	-	384	4
Østlofoten	1	360	¹³⁾ 5	-	^{*)} 19	-
Hadsel	3	174	¹⁴⁾ 1	-	291	-
Sortland	2	79	¹⁵⁾ 5	-	379	2

¹⁾ Velfjorden 1, Vega 1. ²⁾ Tjøtta 1. ³⁾ Hatfjelddalen 1, Mosjøen 6. ⁴⁾ Hemnes 2, Nesne 1, Dønnes 1. ⁵⁾ Melø 2, Rødø 1, Lurø 2, Trænen 1. ⁶⁾ Bodø By 5. ⁷⁾ Sørfolden 2. ⁸⁾ Skjerstad 5, Saltdalen 3. ⁹⁾ Steigen 2. ¹⁰⁾ Hammerø 1. ¹¹⁾ Evenes 1, Ankenes 1. ¹²⁾ Buksnes 4. ¹³⁾ Vaagan 3, Gimso 2. ¹⁴⁾ Bø 1. ¹⁵⁾ Sortland 2, Øksnes 1, Dverberg 2.
^{*)} Der klages fra Østlofoten over Vanskeligheden om at skaffe Hjelpevaccinatorer og anføres, at af den Grund er Børnene i omtrent hele den østlige Del af Distriktet uvaccinerede.

Foruden de 3 faste **Amtssygehuse** i Alstahaug, Bodø og Buksnes findes Fiskesygehuse i Kabelvaag, Skraaven, Henningsvær, Stene og Reine og desuden var midlertidige Lazarether for Diphtheritsyge i Virksomhed i Bodø, Buksnes, Østlofoten og Vefsen Distrikter. I Næsne i Ranen findes et lidet Sygehus med et Par Stuer.

Badeindretninger med Damp- og Karbad findes ved Sygehusene i Alstahaug og Bodø.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

XIX. Tromsø Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		26 246,10	65 009	14	2	27	30
1. Trondenes		1 543,69	11 760	2	-	4	5
	Kvæfjord	864,31	2 939	-	-	1	1
	Trondenes	548,40	7 115	2	-	2	3
	Bjarkø	130,98	1 706	-	-	1	1
2. Ibbestad		1 660,95	8 033	1	-	2	2
	Ibbestad	1 149,25	6 022	1	-	1	2
	Salangen	511,70	2 011	-	-	1	-
3. Tranø		1 083,02	4 738	1	-	2	3
	Tranø	481,74	1 479	1	-	-	1
	Sørreisen	382,42	1 728	-	-	1	1
	Dyrø	218,86	1 531	-	-	1	1
4. Berg	Berg	609,10	1 849	1	-	1	2
5. Lenviken		1 198,47	5 583	1	-	3	4
	Lenviken	713,62	4 208	1	-	2	2
	Hillesø	384,85	1 375	-	-	1	2
6. Maalselven ¹⁾		5 896,05	4 686	1	-	3	3
	Maalselven	3 331,82	3 314	1	-	2	2
	Bardo	2 564,43	1 372	-	-	1	1
7. Balsfjorden		1 565,28	4 451	1	-	2	2
	Balsfjorden	1 222,48	2 869	1	-	1	1
	Malangen	342,80	1 582	-	-	1	1
8. Tromsø		1 593,90	10 299	3	2	4	3
	Tromsø, Kjøbstad ...	0,63	6 071	3	2 ²⁾	4	-
	Tromsøundet	1 593,27	4 228	-	-	-	3
9. Lyngen	Lyngen	3 682,27	5 354	1	-	2	4
10. Karlsø		1 374,15	2 704	1	-	2	1
	Karlsø	509,99	1 605	1	-	1	1
	Helgø	864,16	1 099	-	-	1	-
11. Skjervø		6 039,22	5 552	1	-	2	2
	Skjervø	1 061,37	2 433	1	-	} 1	1
	Nordreisen	2 884,60	1 357	-	-		1
	Kvænangen	2 093,25	1 762	-	-		1

¹⁾ Fra Cand. med. A. Daas i Bardo, er ingen Medicinalberetning indkommet. ²⁾ Der-
af 1 for Tromsøundet, bosat i Byen; 2 privat praktiserende.

Sundhedstilstanden betegnes i det Hele taget som god. Af epidemiske Sygdomme forekom hyppigst Influenza, Mæslinger og akute Tilfælde i Luftveiene.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1166 eller 17,5 pro mille af den tilstedeværende beregnede Middelbefolkning (66 600). I 1891 udgjorde den 15,4 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes omstaaende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 244 og 245).

Af **exanthematisk Typhus** forekom 2 Tilfælde uden Dødsfald i Tranø Distrikt. I Mai kom en Fisker fra Finmarken lidende af Sygdommen; en Søn af denne angrebes strax efter af typhuslignende Sygdom, dog uden Udslet. (Sev. Lange).

Af **Typhoidfeber** opføres kun 56 Tilfælde med 5 Døde for det hele Amt mod 253 Syge og 20 Døde Aaret forud. I Lenvikens Distrikt gav en fra Finmarken hjemvendende Fisker Anledning til en liden Epidemi paa 3 Gaarde i Lysbotten. De fleste Tilfælde forekom i Tromsø, hvor der i den sydligste Del af Byen i November og December angrebes tilsammen 14 Personer, der samtlige efterhvert indlagdes i Lazarethet. Fra et af de smittede Huse i Byen bragtes Sygdommen til Gaarden Strømsbugten i Tromsøundet, hvor 6 Personer af samme Husstand angrebes. Nogen videre Udbredelse skede ikke. (Johs. Holmboe).

Barselfeber. I Trondenes Distrikt forekom 3 dødeligt endende Tilfælde i samme Jordemoders Praxis. I Ibbestad Distrikt betegnes Sygdommen som hyppigere end vanligt og antages at maatte tilskrives for en Del Anvendelsen af uexaminerede Hjelpekoner, som beklageligvis maa benyttes i mange Tilfælde, idet Afstandene er saa store, at det især under ugunstige Veirforholde ikke er muligt at faa fat i den examinerede Jordemoder i betimelig Tid. I en saadan Hjelpekones Praxis døde 2 Barselkoner af Barselfeber ikke længe efter hinanden. (F. Borchgrevink).

Af **Børnekopper** forekom et dødeligt endende Tilfælde paa Sandtorv i Trondenes Distrikt, samt et Tilfælde i Tromsø By, begge smittede paa Vardø.

Af **Skarlagensfeber** kjendtes kun 13 Tilfælde for det hele Amt fordelte paa Trondenes, Berg og Tromsø Distrikter, de fleste (7) i sidstnævnte.

Mæslinger har gaaet som Epidemi over det hele Amt med Undtagelse af Lyngens Distrikt, hvor kun 2 Tilfælde i Signaldalen kjendtes, uden at være behandlede af Læge. I Almindelighed benyttedes Lægehjælp lidet ved Sygdommens Behandling, idet Forløbet for det meste var let; kun fra Tranø, Lenviken og Karlsø Distrikter omtales mere ondartede Tilfælde og flere Dødsfald. Til Tromsø By antages Smitten bragt ved 3 Fiskere som i Mai indlagdes paa Sygehuset for Mæslinger.

Diphtherit viser fortsat Nedgang, idet der kun kjendes lidt over Halvdelen saa mange Angrebne som i foregaaende Aar. Den anføres ikke fra Tranø, Berg, Lyngen og Karlsø Distrikter. I Trondenes Distrikt forekom de fleste Tilfælde paa Gaarden Fenne i Bjarkø Sogn. Forløbet var i Almindelighed alvorligt med udtalte Larynxsymptomer. (O. B. Schøyen). I Lenvikens Distrikt forekom spredte Tilfælde hist og her uden at Smittekilden altid kunde paavises. En Pige indsygnede efter at have taget Bolig paa et Kvistkammer, som havde staaet ubeboet, siden en Diphtheritpatient for omtrent 8 Aar siden forlod det. (P. Helsing). I Balsfjords Distrikt forekom de 12 Tilfælde alle

I Tromsø Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Tiden er op- givet for Antal Behand- lede.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Exanthematisk Typhus.....	2	-	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber.....	56	5	56	3	-	1	-	2	1	13	6	5	4	12	9
Cerebrospinalmeningit	2	1	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Barselfeber	27	12	25	1	2	3	1	4	4	4	3	-	-	1	2
Børnekopper	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Vandkopper	17	-	17	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	13	1	13	3	8	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Røde Hunde	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger.....	869	52	855	7	-	-	26	55	61	110	179	240	134	27	16
Rosen	40	2	40	2	3	2	-	3	5	3	5	-	6	9	2
Diphtherit.....	94	25	94	6	4	6	2	10	7	24	6	5	5	3	16
Strubehoste.....	9	7	9	2	1	-	-	-	5	-	-	-	-	1	-
Kusma	2	-	2	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	1227	21	1216	130	138	110	142	143	124	83	88	47	53	68	90
Katarrhalsk og follikulær An- gina	360	-	360	26	37	31	34	30	41	36	19	18	33	27	28
Influenza	1510	40	1510	539	462	206	100	47	52	36	10	13	20	21	4
Lungebetændelse	461	70	458	96	54	42	52	50	48	30	18	14	20	17	17
Pleurit	116	-	116	13	12	13	9	19	7	8	4	8	3	11	9
Gigtfeber	41	3	41	3	3	1	3	5	5	7	3	3	-	3	5
Diarrhoe, akut, og indenlandsk Cholera	756	23	748	60	42	50	48	37	62	51	63	76	75	101	83
Blodgang	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	4
Skjørbug	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	5614	263	5576	892	766	466	418	407	442	407	404	432	353	304	285

I Tromsø Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																					
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Tronde- nes.		Ibbestad.		Tranø.		Berg.		Lenviken.		Maals- elven.		Bals- fjorden.		Tromsø.		Lyngen.		Karlsø.		Skjervø.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exanthematisk Typhus.	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	10	1	8	-	1	1	4	1	6	-	-	-	1	-	26	2	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-
Barsel-feber	3	3	7	5	1	-	2	-	2	1	-	-	3	-	4	2	3	1	-	-	2	-
Børnekopper	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	5	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	57	-	79	2	39	5	26	5	43	3	3	-	31	-	574	29	-	-	9	2	8	6
Rosen	-	-	18	-	2	-	-	-	3	-	-	-	-	-	12	1	-	-	2	-	3	1
Diphtherit	27	14	7	1	-	-	-	-	9	1	4	1	12	2	28	5	-	-	-	-	7	1
Strubehoste	-	-	6	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	1	1	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit..	159	3	125	2	30	1	77	5	115	3	8	-	43	2	425	4	63	-	58	-	124	1
Katarrhalsk og folli- kulær Angina	16	-	37	-	2	-	16	-	28	-	1	-	22	-	183	-	18	-	16	-	21	-
Influenza	260	-	62	1	24	2	-	-	25	1	6	2	57	-	921	20	43	3	55	8	57	3
Lungebetændelse	200	28	74	9	11	3	8	1	31	2	-	-	31	3	45	9	23	7	11	2	27	6
Pleurit	25	-	18	-	3	-	14	-	11	-	-	-	5	-	21	-	6	-	3	-	10	-
Gigtfeber	11	-	8	-	2	1	3	-	1	1	-	-	3	-	8	1	1	-	1	-	3	-
Diarrhoe, akut, og inden- landsk Cholera	66	1	60	-	18	1	12	-	61	1	4	-	13	-	377	10	57	4	40	-	48	6
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Skjorbug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	840	51	509	24	135	14	163	13	341	13	26	3	221	7	2651	85	214	15	199	14	315	24

Liste over forskjellige,

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Trondenes.		Ibbestad.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme	295	-	1	1	174	119	50	-	9	-
Fnat	169	-	35	35	59	40	19	-	47	-
Skurv	15	-	4	8	2	1	-	-	1	-
Kjertelsyge	179	3	69	93	8	8	7	-	-	-
Rachit	38	-	20	18	-	-	3	-	1	-
Tuberkuløse Betændelser og										
Miliærtuberkulose	39	11	8	5	15	9	8	-	2	1
Lungetuberkulose	169	57	3	7	79	74	38	7	12	6
Kræft	48	28	-	-	29	16	8	5	6	1
Morbus Brightii	49	15	4	4	23	15	10	4	6	1
Blegsot og Anæmi	720	1	30	49	88	553	128	-	73	1
Livmodersygdomme	139	-	-	-	-	139	33	-	15	-
Kardialgi, chronisk Gastrit										
og Dyspepsi	916	1	21	21	440	434	140	-	15	-
Ormesygdomme	20	-	8	6	5	1	-	-	-	-
Drankersygdomme	3	-	-	-	2	1	1	-	-	-
Brok	72	2	17	5	34	16	8	-	21	1
Luxationer	15	-	3	-	7	5	3	-	3	-
Frakturer	64	-	11	5	23	25	15	-	10	-

i én Grænd, Eidet, i Malangen. Lægen blev ikke tilkaldt, før de fleste Tilfælde var afløbne og 3 døde. (A. Selmer). I Tromsø Distrikt forekom nogle spredte Tilfælde i Tromsø By, ligesaa i Landdistriktet indtil December, da der angrebes 13 Individuer paa 2 Gaarde. I Skjervø Distrikt blev nogle Personer syge i en Familie, hvor en Søn i Lofoten havde gennemgaaet Sygdommen; den fik dog ingen videre Udbredelse.

Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit samt katarrhalsk og follikulær Angina viser omtrent vanlig Hyppighed.

Influenza omtales som Epidemi fra alle Distrikter undtagen Berghs, ligesom de kjendte Tilfældes Antal er betydelig større end Aaret forud. I Trondenes Distrikt var den hyppigst i Januar og var omtrent ligelig udbredt i Herrederne Trondenes og Kvædfjord, mindst i Bjarkø. Af Følgesygdomme mærkedes særlig Lungebetændelse; i samme Hus kunde der saaledes være flere Tilfælde af denne. Forløbet var ofte alvorligt og hurtigt. (O. B. Schøyen). Fra Lenvikens Distrikt bemærkes, at Influenzaen ofte var slem mod Kvinderne; i enkelte Tilfælde varede den 3 Maaneder og derover. (P. Helsing). I Tromsø Distrikt herskede den især i Aarets 3 første Maaneder. Mange Tilfælde var Recidiver. Den aftog udover Sommeren og maatte i Aarets sidste

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Tranø.		Berg.		Lenviken.		Maals- elven.		Bals- fjorden.		Tromsø.		Lyngen.		Karlsø.		Skjervø.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
-	-	7	-	26	-	-	-	-	-	148	-	33	-	17	-	5	-
4	-	2	-	31	-	-	-	1	-	23	-	-	-	26	-	16	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	8	-	2	-	2	-	1	-
8	-	27	-	11	-	-	-	-	-	116	1	1	-	1	-	8	2
-	-	1	-	7	-	-	-	-	-	20	-	1	-	-	-	5	-
2	1	4	-	1	1	-	-	-	-	14	5	1	-	2	-	5	3
10	2	7	2	22	1	-	-	7	3	46	21	3	2	6	6	18	7
3	2	1	1	3	2	2	1	1	1	12	9	5	3	2	1	5	2
5	1	4	-	4	-	1	-	2	-	4	5	4	-	1	-	8	4
20	-	30	-	150	-	7	-	20	-	185	-	18	-	10	-	79	-
5	-	13	-	8	-	1	-	1	-	43	-	3	-	3	-	14	-
34	-	99	-	85	-	2	-	26	-	348	-	64	-	20	1	83	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	22	1	2	-	2	-	15	-
-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	5	-	-	-	1	-	-	-
1	-	-	-	5	-	1	-	3	-	17	-	2	-	3	-	7	-

Halvdel ansees som ophørt. (Johs. Holmboe). I Lyngens Distrikt optraadte Influenza meget voldsomt paa Skibotn under Januarmarkedet, hvor der paa den Tid var bidende koldt og stærk Sno, og spredte sig derfra meget hurtig over hele Distriktet. I Karlsø Distrikt holdt den sig gennem hele første Halvdel af Aaret jævnt udbredt, men, som det synes, med mere ondartet Præg, større Dødelighed og hyppigere ledsaget af de vanlige Eftersygdomme end tidligere, ligesom den kom oftere under Behandling. (A. Skridshol).

Lungebetændelse var meget hyppig, væsentlig som ledsagende Influenza.

Pleurit og Gigtfeber viser nogen Aftagen i de Angrebnes Antal.

Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera viser et noget større Antal Angrebne end Aaret forud. Fra Tromsø Distrikt bemærkes, at Udbredelsen var større end vanligt uden at Aarsagen dertil nærmere kjendtes. I Lyngens Distrikt optraadte den epidemisk i Kvalvig om Sommeren og Høsten. Baade Voxne og Børn angrebes, Udtømmelserne var hyppig blodige, forbundne med stærke Tenesmer og Koliksmærter, stærk Prostration, Temperatur paa omkring 38,0—39,0 °. Varigheden strakte sig oftest ikke over en Uge. (O. Sollied).

Dysenteri gik som en lettere Epidemi ved Aarets Slutning i Lenvikens Distrikt, men den store Flerhed søgte ikke Læge. (P. Helsing).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		Trondenes.	Ibbestad.	Berg.	Lenviken.	Maals-elven.	Bals-fjorden.	Tromsø.	Lyngen.	Karlsø.	Skjerve.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Syphilis, konstitutionel	29	8	-	-	3	-	1	14	1	2	-
Gonorrhoe	119	21	1	3	3	-	3	66	2	6	14

Til Oplysning om en Del **andre** af Lægerne behandlede **Sygdomme** henvises til Tabel Side 246 og 247.

Fnat. I Ibbestad Distrikt siges Skab i Forbindelse med alskens Utøi at forekomme meget udbredt og altfor almindeligt. (F. Borchgrevink). I Lenviken Distrikt antages den ogsaa noksaa udbredt. Sygdommen er vel kjendt, saa der sendes blot Bud efter Skabmidler. (P. Helsing). Det i Karlsø Distrikt til Behandling komme store Antal af Fnat skrev sig fra den midtre Del af Distriktet. Sygdommen antoges indført med en Løskarl fra Kvæningen. De Angrebne var alle meget ivrige efter at blive Sygdommen kvit hurtigst muligt, da Befolkningen der anser det for en stor Skam at være befængt med den. (A. Skridshol).

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 10,4 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede, kjendte Dødsaaarsager og 20,1 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Tromsø By var Forholdet henholdsvis 13,9 pCt. og 23,9 pCt. og for Bygderne 9,4 pCt. og 18,9 pCt. Se forøvrigt Tabel paa næste Side.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** (Hernia) behandlede 72 Personer, hvoraf 2 døde. Sædet var følgende: Hernia inguinalis 53, Hernia cruralis 4, Hernia umbilicalis 15.

Af **Benbrud** (Fractura) opgives 64 Tilfælde uden Dødsfald. Sædet var følgende:

Fractura maxillæ sup.	1	Fractura costarum	9
— claviculæ	12	— colli femoris	1
— scapulæ	1	— femoris	6
— humeri	3	— cruris	5
— antibrachii	5	— tibiæ	2
— radii	12	— fibulæ	6
— digit. manus	1		

Af **Luxationer** opgives 15 Tilfælde. Sædet var følgende: Luxatio humeri 9, L. antibrachii 4, L. pollicis 1, L. pedis 1.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Trondenes	82	7	51	31
Ibbestad	55	6	24	31
Tranø	25	2	14	11
Berg	19	2	13	6
Lenviken	22	1	13	9
Maalselven	8	-	3	5
Balsfjorden	19	3	7	12
Tromsø	176	21	85	91
Tromsø By	122	17	51	71
Bygder	54	4	34	21
Lyngen	28	2	15	13
Karlso	37	6	14	23
Skjervø	75	7	24	51
Tromsø Amt	546	57	263	283
Deraf i Byer	122	17	51	71
— - Bygder	424	40	212	212

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes 30 tilsammen, deraf 1 i Trondenes, 5 i Ibbestad, 1 i Tranø, 3 i Berg, 4 i Lenviken, 4 i Balsfjord, 7 i Tromsø, 1 i Lyngen, 4 i Skjervø. Indikationer og Udfald sees af Tabel paa Side 251.

Om **Jordemoderhjælpen** meddeles fra Ibbestad, Lenviken, Berg, Balsfjord, Karlso og Skjervø følgende Opgaver:

Lægedistrikter.	Antal Jordemødre.	Bistaat ved Antal Fødsler.		Issefødsel.	Ansigtfødsel.	Sædefødsel.	Fodfødsel.	Ufuldbaaret.
		Enkeltfødsler.	Tvillingfødsler.					
Ibbestad	2	¹⁾ 72	5	61	1	3	-	7
Lenviken	3	¹⁾ 72	-	72(?)	-	-	-	-
Berg	2	22	-	22	-	-	-	-
Balsfjord	2	¹⁾ 37	2	37	-	2	-	-
Karlso	2	11	-	11	-	-	-	-
Skjervø	2	33	1	32	1	1	1	-

¹⁾ Opgaven uklar.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykke- lige Hændelser.	ved Selv- mord.
Trondenes	414	13	213	42	4	6	1	-
Ibbestad	283	9	142	33	1	6	4	-
Tranø	142	6	66	12	-	-	3	-
Berg	71	3	40	11	1	-	4	-
Lenviken	188	7	76	11	4	-	5	1
Maalselven	182	3	41	8	1	-	2	-
Balsfjorden	116	5	76	19	1	1	2	-
Tromsø	346	11	220	44	-	1	4	3
Tromsø By	186	6	128	24	-	1	3	2
Bygder	160	5	92	20	-	-	1	1
Lyngen	182	4	121	26	-	1	3	-
Karlsø	82	4	58	10	-	-	7	1
Skjervø	193	5	113	29	1	1	7	-
Tromsø Amt	2 199	70	1 166	245	13	16	42	5
Deraf i Byer	186	6	128	24	-	1	3	2
— Bygder	2 013	64	1 038	221	13	15	39	3

Antallet af **Fødte og Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1033 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 53,0.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 16 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsagen for 14 saaledes: Barselseber 12, Livmoderblødning 2. Hos den ene af de sidste gjordes Vending paa Grund af placenta prævia centralis. Der havde været stort Blodtab, saa Moderen døde under Blodtabet, da Fosteret var vendt og et Ben bragt ned. Fosteret kunde ikke forløses, hvorfor det blev udtaget ved Keisersnit, forat ikke Moderen skulde ligge uforløst; men Fosteret var allerede dødt. (A. Selmer).

De hyppigste Dødsårsager sees af Tabellen Side 252.

Veirliget betegnes som i særlig Grad ugunstigt. Vinteren var lang og haard, Vaaren kom sent, var kold og fugtig, Sommeren kold og regnfuld, ligesaa Høsten, saa Aarets Udbytte blev meget misligt. I Balsfjorden og Maalselven gik Tælen paa flere Steder ikke bort af Jorden hele Sommeren.

Levemaade og hygieniske Forhold. Paa Grund af det daarlige, tildels rent mislykkede Udbytte af Aarets Høst, skildres de økonomiske Vilkaar som uheldige. Fra Ibbestad Distrikt bemærkes saaledes, at Folkets Levemaade

Obstetriciske Operationer i Tromsø Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Partus præmaturus artificialis.			Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.		Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.
Utilstrækkelige og smertefulde Veer	14	¹⁾ 1	²⁾ 13	³⁾ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁷⁾ 1	-
Bækkensneverhed	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	-	⁵⁾ 1	-	1	-	-	1	-	1	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	1	⁶⁾ 1	-	-	-	-	-
Dystokia	4	-	2	⁴⁾ 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Fastsidden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	18	1	15	5	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	4
	19		20		2		2				2				

¹⁾ Døde $\frac{1}{4}$ Time efter Fødselen. Blødning er opført som Dødsårsag. ²⁾ Deraf en 1ste Tvilling, om 2den intet anført. ³⁾ Tvillinger, begge dødfødte. ⁴⁾ Deraf en 2den Tvilling, 1ste forløst ved Udtrækning i Fodleie af Jordemoderen. ⁵⁾ Dødsårsag Blodtab. ⁶⁾ 1ste Tvilling, om 2den intet anført. ⁷⁾ 2den Tvilling efter forgjæves Forsøg med Tang og Vending; om 1ste intet anført.

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		By.	Bygder.
Lungebetændelse	70	3	67
Lungetuberkulose	57	17	40
Mæslinger	52	13	39
Influenza	40	15	25
Alderdomssvaghed	34	6	28
Kræft	28	6	22
Diphtherit	25	3	22
Akut Diarrhoe og indenlandsk Cholera	23	9	14
Akut Bronchit	21	3	18

mangesteds var altfor tarvelig, ja rent elendig. Forat forebygge Hungersnød, maatte Mel indkjøbes for Kommunens Regning til Uddeling blandt de mest Trængende. Der klages over Mangel paa Melk om Høsten og Vinteren; uagtet megen Anstrængelse, har det ikke endnu lykkedes at forandre meget i Sultefodringssystemet. Ædruelighedstilstanden siges at være god; Naphta bruges dog meget og misbruges ofte. (F. Borchgrevink). I Tranø Distrikt synes Brugen af stærke Drikke at tiltage, især blandt Ungdommen. (Sev. Lange). I Bergs Distrikt omtales Holmens Fiskevær som en stadig Kilde til Bekymring som Udgangspunkt for Nervefeber. Ordentlige Brønde og Opmudring af Havnen er paakrævede. Forresten siges Levemaade og hygieniske Forhold at vise stadig Fremgang. (Hj. Ellefsen). Fra Maalselvns Distrikt betegnes Befolkningens Udhustel i Regelen som slet og vidnende om et lavt Standpunkt. Heste og Kreaturer siges at lide af Vanrøgt og Sultefodring. Føden for Kreaturerne om Vinteren og Vaaren skal være Sild, Hestemøg og Rognebark, dertil Hø; naar dette er daarligt, indsamles store Masser af Ormebunke. Besætningerne skulle være altfor store. (C. G. Schøyen). Fra Lyngens Distrikt berettes, at Jordgammen efterhaanden forsvinder, selv som Kreaturbolig, og erstattes med Tømmerbygninger. Kun i Udkanterne findes nu Gammer som Menneskeboliger. Husene er dog i Regelen meget smaa og lave, Rummene ofte ikke over 3 Alen høie; bestaar en Husbygning af flere Rum, beboes næsten altid hvert Rum af en Familie, og da disse gjerne er meget børnerige, er stor Overfyldning Følgen. Familiens fleste Medlemmer har sin Sengeplads paa Gulvet med Skind som Sengklæder. Urenligheden er meget stor, dog synes den personlige Renlighed at staa noget over den ydre, undtagen hos de ublandede Lapper. Priveter findes kun ganske enkeltvis i Hovedgrænden om Lyngseidet, og næsten ikke i Bygden ellers, de ansees gjennemgaaende som unødig Luxus og det lykkedes ikke engang den forrige Distriktslæge at faa drevet igjennem i Herredsstyrelsen Beslutning om, at Skolehusene skulde forsynes med saadanne. Næringen bestaar væsentlig i Melspiser (baade Fladbrød og «ovnsstegt» Brød), Spegesild og gammel Fisk samt Poteter. Fersk Fisk er vanskelig at erholde, naar Mandfolkene er borte paa de store Fiskerier. Kjørene er næsten uden Undtagelse vaarbære, og da der gjennemgaaende holdes flere Kjør end tilbørligt i Forhold til Høbeholdningen, er Sultefodring ikke sjelden. Som Surrogat for Hø benyttes Kvist og Tang samt undertiden Mel. Melk er meget sjelden om Vinteren, saa den almindelige Drik er Kaffe, der nydes

i store Kvantiteter, i Regelen, naar Fisket slaar nogenlunde til, ogsaa af god Kvalitet. Fiskesuppe er aldeles ukjendt. Saltet Kjød bruges leilighedsvis, ferskt Kjød kun om Høsten. For renligt Madstel er der ingen Sands; Folkene kommer ind fra Gjødselkjøring og sætter sig til at spise med Fingrene af fælles Fad. Det har hændt Distriktslægen, (rigtignok kun hos ægte Lapper) at Folk har budt ham en fyldt Melkeskaal, som de har baaret saaledes, at en skidden Tømmelfinger har stukket dybt ned i Melken. Beklædningen er for Mandfolkenes Vedkommende meget hensigtsmæssig, næsten altid flere (der er seet indtil 4) Uldtrøier, Yderklæder af Vadmæl, paa Benene Støvler eller Komager, de sidste vistnok de tænkeligst bedste Fodplag heroppe. Kvinderne derimod benytter sjelden Underbenklæder, deres Klædning er hyppigst af Bomuldstøj. Ædrueligheden er de fleste Steder tilfredsstillende, men det kan nok hælde, at Pengemangel har størst Andel deri. Enkelte Grænder (Skibotn og Lyngsdalen) er dog bekjendt for Drukkenskab. Paa Skibotn Marked er ulovlig Brændevinshandel ikke sjelden. November 92 grebes ikke mindre end 4 Personer deri. Tobak bruges i store Kvantiteter, røges mest paa korte Kridtpiber, ogsaa hyppig af Kvindfolkene. Befolkningen er i Udkanterne rene Lapper, desuden findes en Del Indflyttere søndenfra især fra Gudbrandsdalen, men Hovedmassen er Blanding af norsk, lappisk og kvænsk Nationalitet. Oplysningen staar, som rimelig kan være, ikke høit, da Skoletiden har været kortvarig og lidet hensigtsmæssig udnyttet, samt Skoleforsømmelser overmaade hyppige. Den aandelige Synskreds rækker derfor ikke udenfor Lofoten og Finmarken. Sprogforholdene lægger desuden ogsaa Hindringer iveien og det er ikke endnu paa alle Hold forstaaet, at man kun hindrer Lappernes Udvikling ved at understøtte deres Dovenskab i at lære norsk. Deltagelsen i de store Fiskerier fører dog med sig, at de fleste voxne Mandfolk lærer norsk og kan tale det godt, men med Kvinderne er det gennemgaaende yderst smaat bevendt i den Retning. Interessen for og Forstaaelsen af kommunale og andre offentlige Forhold er yderst ringe, Aviser holdes omtrent ikke. Dog er Forholdene i Hovedgrænden Pollen — Kjoslen meget bedre. Særlig i den ægte Lappegrænd Pollen har Befolkningen arbeidet sig godt frem, her er ogsaa Forstaaelsen af fornuftigt Jordbrug i Fremgang, Koldtvandsbehandling af Melken er f. Ex. almindelig. De økonomiske Forholde om end tarvelige, kan dog ikke kaldes mislige. Paa Grund af den yderst slette Sommer mislykkedes Høsten og Poteter gav ogsaa daarligt Udbytte. Desuden mislykkedes Lofotfisket totalt. Naar Forholdene alligevel her ikke er saa slette, som ellers gennemgaaende i Amtet, skyldes det dels et godt Hjemmefiske og dels nogle større Handelsmænd, der baade har Evne og Vilje til at støtte, hvor Forholdene gjør det ønskeligt. (O. Sollied).

Sygehuse. I Ibbestad Distrikt staar fremdeles et lidet Hus, indkjøbt af Kommunen, til Disposition for Sundhedskommissionen som Isolationslokale for epidemiske og smitsomme Sygdomme. Foruden Amtssygehuset i Tromsø By findes sammesteds et Epidemilazareth; paa dette behandledes i 1892 30 Patienter, alle indkomne i Aarets Løb; 24 helbrededes, 6 døde. Af de 30 Tilfælde var 4 Skarlagenfeber, 10 Diphtherit, 12 Typhoidfeber, 2 Mæslinger, 1 Børnekopper og 1 til Observation. (J. Lønning). Ligeledes findes Sygehuse i Karlsø og Skjervø.

Badeindretninger. Foruden Badeindretning ved Amtssygehuset til Benyttelse for Patienterne, findes i Tromsø et nyt Damp- og Karbad, tidsmæssig indrettet til en Pris af 43,000 Kr. Hver Lørdag Formiddag benyttes Dampbadet til Skolebad for ca. 100 Børn hver Gang.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommissioner, Antal Møder.	Kvaran- tænekom- missioner, Antal Møder.	Retsmedi- cinske For- retninger.	Vakci- nerede.
	Antal anmel- dende Læger.	Fattige Syge.				
Tromsø Amt	12	814	33	6	1 339	13
Trondenes	1	288	¹⁾ 1	-	201	-
Ibbestad	1	91	²⁾ 2	-	209	-
Tranø	1	41	uopg.	-	uopg.	uopg.
Berg	1	21	uopg.	-	56	-
Lenviken	1	38	³⁾ 1	-	^{*)} 143	-
Maalselven	1	22	-	-	201	-
Balsfjorden	1	21	⁴⁾ 2	-	161	1
Tromsø	2	154	⁵⁾ 21	6	173	8
Lyngen	1	41	⁶⁾ 3	-	74	4
Karlsø	1	49	⁷⁾ 2	-	16	-
Skjervø	1	48	⁸⁾ 1	-	105	-

¹⁾ Trondenes 1. ²⁾ Ibbestad 1, Salangen 1. ³⁾ Hillesø 1. ⁴⁾ Balsfjord 1, Malangen 1.
⁵⁾ Tromsø By 20, Tromsøundet 1. ⁶⁾ Lyngen 3. ⁷⁾ Karlsø 1, Helgø 1. ⁸⁾ Nordreisen 1.
^{*)} Ingen Vaccination i Hillesø, paa Grund af Mæslingeepidemi.

XX. Finmarkens Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. 1ste Jan. Indb. 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		47 385,34	29 341	10	19	28
1. Alten		12 119,15	5 406	1	3	4
	Alten	2 997,89	2 087	1	}	-
	Talvik	1 594,63	2 446	-		
	Kautokeino	7 526,63	873	-		
2. Loppen		1 173,64	1 731	1	2	2
	Loppen og Øksfjord . . .	752,66	931	-	1	2
	Hasvik	420,98	800	1	1	-

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
3. Hammerfest		3 397,36	3 995	2	2	3
	Hammerfest, Kjøbst.	4,00	2 238	2	2	-
	Hammerfest	3 393,36	1 004	-	-	2
	Kvalsund		753	-	-	1
4. Maasø		535,80	2 508	1	2	5
	Maasø	535,80	1 342	1	1	3
	Kjelvik		1 166	-	1	2
5. Kistrand		16 443,78	3 354	1	4	4
	Kistrand	4 426,68	1 728	1	1	1
	Karasjok	7 539,89	559	-	1	1
	Lebesby	4 477,71	1 067	-	2	2
6. Tanen		3 903,64	3 080	1	1	4
	Tanen	2 149,20	2 618	1	1	3
	Polmak Sogn af Næsse- by Herred	1 709,44	462	-	-	1
7. Vardø		2 257,99	3 310	1	2	2
	Vardø, Kjøbstad ¹⁾	3,65	2 217	1	2	-
	Vardø	2 254,34	1 093	-	-	2
8. Vadsø		2 565,99	4 025	1	3	1
	Vadsø, Kjøbstad ²⁾	1,84	1 767	1	2	-
	Vadsø	1 033,31	1 280	-	-	-
	Næsseby Sogn af Næsse- by Herred	1 530,84	978	-	1	³⁾ 1
9. Sydvaranger	Sydvaranger	4 987,99	1 932	1 ⁴⁾ -	-	3

¹⁾ Foruden Distriktslægen praktiserer ved Fiskeværret Kiberg en russisk Læge, der yder sine Landsmænd Hjælp i Fisketiden. ²⁾ Kjøbstaden Vadsø, der ikke udgjør særskilt Kommune, hører til Vadsø Herred. ³⁾ Den fra 1891 ledige Post søgtes ikke af nogen. ⁴⁾ Posten ledig i Aarets Løb.

Sundhedstilstanden betegnes som nogenlunde god fra Kistrand, Tanen og Vadsø Distrikter, idet specielt Influenza optraadte mildt og med faa Efter-sygdomme. Det samme anføres ogsaa tildels fra Alten Distrikt, hvor dog lige-som fra Loppen, Hammerfest og Maasø Distrikter den tiltagende Mæslingeepidemi i Forbindelse med en større Hyppighed af katarrhalske Sygdomme paa Grund af den kolde, fugtige Sommer nævnes som væsentligste Aarsag til den for disse Di-strikters Vedkommende mindre gode Sundhedstilstand. Fra Vardø omtales denne som slet blandt den under det rige Vaarfiske stærkt sammenpakkede Befolkning.

I Finmarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er op- given for An- tal Be- hand- lede.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Typhoidfeber	15	1	15	1	-	1	-	2	1	1	-	-	-	7	2
Barsel-feber	12	4	12	1	-	3	-	-	-	3	1	1	-	-	3
Børnekopper	4	2	4	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
Vandkopper	4	-	4	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-
Skarlagensfeber	11	-	11	1	-	-	-	2	-	1	-	2	1	-	4
Mæslinger	702	20	702	-	5	18	22	139	236	107	103	50	22	-	-
Rosen	35	4	35	1	-	-	3	5	2	7	2	5	3	5	2
Kighoste	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Diphtherit	105	20	105	11	4	2	-	17	13	10	17	15	10	2	4
Strubehoste	8	1	8	-	1	-	-	-	3	2	-	-	2	-	-
Kusma	5	-	5	-	1	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	1033	30	1033	67	80	91	133	151	110	77	65	59	64	66	70
Katarrhalsk og follikulær An- gina	315	-	315	30	16	23	20	35	28	27	35	23	30	24	24
Influenza	820	12	820	326	79	87	82	68	61	29	18	22	24	15	9
Lungebetændelse	179	52	178	17	16	14	44	27	21	5	6	6	6	6	10
Pleurit	91	5	91	8	7	10	13	8	5	14	5	8	4	3	6
Gigtfeber	18	1	17	-	-	3	3	-	2	1	3	1	1	2	1
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe, akut, og indenlandsk Cholera	285	8	284	8	7	26	17	32	12	18	33	41	23	32	35
Blodgang	3	-	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	12	-	12	-	-	-	1	1	-	6	2	1	-	-	1
Tilsammen	3659	160	3656	471	216	278	338	488	499	313	295	234	190	162	172

I Finmarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Alten.		Loppen.		Hammerfest.		Maasø.		Kistrand.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Syd-varanger.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Typhoidfeber	-	-	1	-	7	-	-	-	-	-	-	-	2	1	4	-	1	-
Barsel-feber	4	1	-	-	2	-	1	1	-	-	1	-	3	2	-	-	1	-
Børnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	6	-	2	-	-	-
Mæslinger	78	4	112	-	340	2	30	4	2	-	3	-	28	-	83	3	26	7
Rosen	2	-	-	-	11	1	5	-	-	-	-	-	4	-	9	3	4	-
Kighoste	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherit	-	-	1	-	10	-	7	4	-	-	17	6	50	6	20	4	-	-
Strubehoste	-	-	-	-	6	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	51	1	39	1	250	10	101	-	2	-	58	-	332	9	173	9	27	-
Katarrhalsk og follikulær An- gina	10	-	1	-	74	-	11	-	2	-	19	-	126	-	69	-	3	-
Influenza	27	-	44	4	328	-	-	-	-	-	23	-	302	3	79	2	17	3
Lungebetændelse	17	2	4	4	43	19	15	2	4	3	48	10	16	8	21	3	11	1
Pleurit	4	-	3	-	39	2	10	-	2	-	6	-	6	1	16	1	5	1
Gigtfeber	2	-	1	1	5	-	1	-	-	-	6	-	-	-	1	-	2	-
Koldfeber	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe, akut, og indenlandsk Cholera	24	-	14	-	100	3	27	1	6	1	14	-	2	1	76	2	22	-
Blodgang	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjærbug	-	-	-	-	7	-	1	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-
Tilsammen	222	8	220	10	1226	38	212	12	21	4	195	16	888	33	556	27	119	12

Liste over forskellige,

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Alten.		Loppen.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme . .	226	-	-	-	169	57	4	-	25	-
Fnat	128	-	24	20	60	24	25	-	25	-
Skurv	3	-	1	1	1	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	124	1	54	53	6	11	5	-	2	-
Rachit	78	4	34	44	-	-	-	-	1	-
Tuberkuløse Betændelser og										
Miliærtuberkulose	19	4	7	5	4	3	3	-	1	-
Lungetuberkulose	90	30	7	3	41	35	13	-	2	2
Kræft	16	11	-	-	12	3	4	2	1	-
Morbus Brightii	33	13	-	3	18	10	6	1	-	-
Blegsot og Anæmi	360	-	12	32	30	286	66	-	15	-
Livmodersygdomme	60	-	-	-	-	60	7	-	3	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	674	-	26	30	420	198	29	-	31	-
Ormesygdomme	7	-	3	2	1	1	-	-	2	-
Drankersygdomme	5	1	-	-	5	-	-	-	1	1
Brok	22	-	2	-	19	1	2	-	-	-
Luxationer	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Frakturer	21	1	3	1	14	2	-	-	-	-

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 817 eller 27,6 pro mille af den tilstedeværende beregnede Middelbefolkning (29 600). Aaret forud var den 20,6 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes foranstaaende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 256 og 257).

Typhoidfeber sees at være i betydelig Tilbagegang, idet der kun opføres 15 Tilfælde mod 83 forrige Aar. I Vadsø behandledes samtlige Tilfælde paa Sygehus.

Barseelfeber. Ved 2 af de anførte Tilfælde var Jordemoder ikke benyttet; ved det ene, i Maasø Distrikt, skildres Stellet som i høi Grad «svinsk», saa Lus i enorme Masser krøb om paa Konens Tøi. (H. Arnesen).

Børnekopper viste sig i Vadsø i August Maaned, importeret med en fra «Russekysten» hjemvendt Fisker. Sygdommen ansaaes fra først af for Influenza og han indlagdes paa Lazareth; her antoges den for Mæslinger, indtil dens sande Natur efter 3 Dages Forløb erkjendtes. Patientens Hustru og Barn, der strax blev vaccinerede (med godt Anslag), blev ogsaa angrebne, ligesaa hans Pleierske, der ligeledes var vaccineret med positivt Resultat. (Blom).

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:													
3		4		5		6		7		8		9	
Hammerfest.		Maasø.		Kistrand.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Sydvaranger.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
45	-	2	-	-	-	40	-	71	-	26	-	13	-
34	-	-	-	-	-	2	-	26	-	2	-	14	-
-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
52	-	4	-	-	-	12	-	38	1	9	-	2	-
50	1	2	-	1	-	13	-	9	1	2	2	-	-
5	2	1	1	-	-	-	-	1	-	4	1	4	-
14	8	8	-	3	3	5	2	21	8	10	3	14	4
4	4	3	2	-	-	-	-	1	-	2	2	1	1
3	2	1	-	-	-	4	-	10	4	8	5	1	1
178	-	15	-	-	-	34	-	16	-	27	-	9	-
21	-	4	-	1	-	3	-	14	-	7	-	-	-
243	-	45	-	-	-	68	-	147	-	91	-	20	-
-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-
8	-	2	-	-	-	6	-	1	-	2	-	1	-
1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
5	-	6	-	-	-	3	-	1	1	3	-	3	-

Skarlagensfeber optraadte i Maasø Distrikt med 1 Tilfælde uden at Smittekilden lod sig paavise. Til Vardø kom den 3 Gange, dog uden at sprede sig udenfor de fra først af angrebne Huse.

Mæslinger opføres med 702 Tilfælde, forekom over hele Amtet og karakteriseres fra de fleste Distrikter som temmelig ondartede. I Almindelighed anføres, at vistnok kun et Faatal af Tilfælde er kommen til Lægernes Kundskab. Til Alten Distrikt kom Sygdommen rimeligvis fra Hammerfest i Slutningen af Mai; den naaede sit Hødepunkt i Juni og var allerede i stærkt Nedadgaaende i Juli; den fik stor Udbredelse, da der i Aarrækker ikke havde været Mæslinger i Distriktet, var ondartet og rig paa Complicationer; et usædvanlig stort Antal Dødsfald (særlig blandt Børn), indberettede til Lensmændene, skyldtes sandsynligvis Tilfælde af Mæslinger, der dog ikke var kommen til Distriktslægens Kundskab. (Osc. Olsen). Til Loppen kom den fra Langfjorden i Alten og udbredte sig i Løbet af Maanederne Juni—Oktober over hele Distriktet. I Hammerfest By begyndte den uden paaviselig Smittekilde i April, spredte sig med rivende Hurtighed og var særlig ondartet og rig paa Complicationer og Dødsfald i Juni. Fra Byen kom den til Landdistriktet. Epidemien var omtrent ophørt i September. (Aagaard). Den var udbredt over saagodtsom hele Maasø Sogn af Maasø

Distrikt og importeredes i Mai fra Hammerfest til Rolfse og Ingø, hvorfra den med Konfirmationsungdommen bragtes til Maasø. Omtrent alle Konfirmanderne angrebes, og Undervisningen maatte indstilles. Af 2 af disse fra Rolfse blev den ene syg 28de Mai, den anden 4de Juni og 12te Juni angrebes den første af Børnene i det Hus, hvor de havde været indkvarteret. De fleste Dødsfald skyldtes capillær Bronchit og Pneumoni. Et meget slemt Symptom var i mange Tilfælde en haardnakket Diarrhoe. Mærkelig nok forskaanedes de mest trafikerede Steder i Distriktet, Kjelvik og Honningsvaagene, for Sygdommen, og ved Opslag paa Postaabnerierne advarede Folk fra disse Steder mod at reise til Maasø til Bispevisits og Konfirmation. (H. Arnesen). I Kistrand forekom den meget mildt efter Sigende. (Nordang). Tanens Distrikt smittedes fra Maasø ved 2 Reisende, der havde overnattet i en Finnegamme 2 $\frac{1}{2}$ Døgn før Sygdommen brød ud hos det første af Børnene der. (C. G. Meidell). I Vardø forekom 21 Tilfælde i Mai—September. I Vadsø var Epidemien meget udbredt i de samme Maaneder; men kun faa Tilfælde kom til Distriktslægens Kundskab. I Sydvaranger Distrikt var den temmelig ondartet.

Af **Rosen** forekom 35 Tilfælde, altsaa betydelig flere end forrige Aar. Fra Maasø Distrikt anføres, at de fleste Tilfælde udgik fra Smaasaar og endel fulgtes af Phlegmone.

Af **Kighoste** er kun anmeldt 1 Tilfælde.

Diphtherit var i stærk Tiltagen i flere Distrikter. I Maasø Distrikt optraadte den i Mai hos en Familie i Kjelvik i et stærkt befolket Hus, hvor Husfaderen, 3 Børn og en Pige blev angrebne og 2 af Børnene døde af Croup. I August og Oktober forekom endnu 2 Tilfælde til i Kjelvik. (H. Arnesen). Til Tanen Distrikt antages Sygdommen at være kommen fra Vardø eller Vadsø og viste sig i August—Oktober med en Række Tilfælde i Fiskeværerne Gamvik og Mehavn. (C. G. Meidell). I Vardø herskede den det hele Aar; i Vadsø isoleredes en stor Del af de Angrebne i Lazareth.

Akut Katarrh i Luftveiene og **Bronchit** viser i Loppens Distrikt et noget større Antal Angrebne end foregaaende Aar, hvilket sættes i Forbindelse med det usædvanlig raa og kolde Veirig. Som Katarrher er fra Maasø Distrikt opført endel Tilfælde, der kanske rettere burde kaldes Influenza; nogen Epidemi af denne Sygdom forekom nemlig ikke. (H. Arnesen). I Vardø var der dobbelt saa mange Tilfælde som forrige Aar. I Vadsø optraadte de fleste Tilfælde i Marts Maaned.

Angina var ogsaa betydelig hyppigere end Aaret forud. Fra Maasø Distrikt skrives, at Kjelvik synes at disponere særlig for Angina, der stadig findes der, og Distriktslægen er selv 2 Gange kommen hjem derfra med Angina efter ikke at have havt Sygdommen siden i Begyndelsen af 80-Aarene. Ogsaa Andre har erhvervet Sygdommen der. Kjelvik er en liden Plads paa Magerøens Østside omgivet paa de 3 Sider af steile, høje Klippevægge og aaben mod Øst. Der er saaledes meget lidet Sol, selv midtsommers. En Bæk kommer ned fra Fjeldet og skaffer et klart, velsmagende Drikkevand. Jordbunden bestaar af Sand, Grus og Rullesten. Den øverste Del af den lille Afsats udgjøres af et gjødslet Jorde og en for vel 10 Aar siden nedlagt Kirkegaard. Nedenfor paa Skraaningen mod Søen ligger da Husene. Fra Oktober til ud i Juni er der stor Tilstrømning af Fiskere og Tilstanden i Været er i Fisketiden ubeskrivelig svinsk; navnlig paa Forsommeren, naar Sneen smelter og det er varmt i Veiret, er Stanken fæl. Kjelvik er ogsaa den Plads, hvor der er mest at gjøre for Lægen. (H. Arnesen).

Influenza var i Aftagende i Loppens Distrikt, men forekom flersteds i næsten hver af Aarets Maaneder, dog uden egentlig epidemisk Karakter (C. N. Paus), medens den dog i Hammerfest særlig i Januar havde en enorm Ud-

bredelse, saa ofte i Familierne alle Medlemmer paa engang var sengeliggende. Ligesaa hurtig som den kom naaede den imidlertid sin Kulmination, og optraadte de følgende Maaneder med faa og spredte Tilfælde. Epidemien var iøvrigt mild og foranledigede saavidt bekjendt kun et Dødsfald. (Aagaard).

Lungebetændelse viser omtrent samme Hyppighed som det foregaaende Aar. Forløbet skildres fra Vardø som betydelig mildere.

Gigtfeber var adskillig mindre udbredt end ifjor og var i Maasø Distrikt sjældnere end man skulde vente efter de Indvirkninger, Fiskeren er udsat for, og de mange Anginaer. (H. Arnesen).

Af **Koldfeber** opgives behandlet 1 Tilfælde i Hammerfest.

Akut Diarrhoe havde i Maasø Distrikt i September—November epidemisk Udbredelse; der sagdes ofte, at «Allesammen havde været syge», og mange Voxne maatte holde Sengen flere Dage. Den første Tid angrebes mest Børn, senere ligesaa ofte Voxne. I et Par Tilfælde paa afsidesliggende Steder synes Smitte gennem friskt Mellemlid at have fundet Sted. (H. Arnesen). I Vardø var Udbredelsen dobbelt saa stor som Aaret forud. I December forekom en Hus-epidemi af acut Diarrhoe hos samtlige Medlemmer af en større Husstand i Røpelt i Sydvaranger Distrikt. (A. B. Wessel).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Alten.	Loppen.	Hammer- fest.	Maaso.	Kistrand.	Tanen.	Vardo.	Vadso.	Syd- varanger.	
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.
Veneriske Saar	8	-	7	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Syphilis, konstitutionel	38	3	-	-	17	4	-	1	12	3	3	1
— , hereditær	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Gonorrhoe	159	-	14	5	50	12	1	13	50	10	-	4

Til Oplysning om en Del **andre** af Lægerne behandlede **Sygdomme** se foranstaaende Tabel (Side 258 og 259).

Fnat viste sig i Loppens Distrikt uden paaaviselig Import og spredtes rundt til flere Steder i Distriktet; samtlige Tilfælde behandledes og helbrededes med Ungv. sulphur. comp. (C. N. Paus). I Maasø Distrikt fik Sygdommen flere Steder stor Udbredning og var paa Grund af den lavtstaaende Renlighed vanskelig at faa Bugt med. (H. Arnesen). Den var ogsaa stærkt udbredt i Vardø.

Lungetuberkulose siges at være ikke lidet udbredt i Tanen Distrikt og i Tiltagende i Vardø. Angaaende Dødsfald af Lungetuberkulose se Tabel paa Side 262. For det hele Amt udgjør Dødsfaldene 8,9 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager og 16,6 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne udgjorde Dødsprocenten henholdsvis 9,9 pCt. og 17,8 pCt. og for Bygderne 7,8 pCt. og 16,0 pCt.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Alten	17	-	8	9
Loppen	19	2	10	9
Hammerfest	85	8	38	47
Hammerfest By	84	8	37	47
Bygder	1	-	1	-
Maasø	24	-	12	12
Kistrand	14	3	4	10
Tanen	25	2	16	9
Vardø	64	8	33	31
Vardø By	54	8	26	28
Bygder	10	-	7	3
Vadsø	60	3	27	33
Vadsø By	44	2	18	26
Bygder	16	1	9	7
Sydvaranger	28	4	12	16
Finmarkens Amt	336	30	160	176
Deraf i Byer	182	18	81	101
— Bygder	154	12	79	75

Blegsot, Anæmi og Menstruationsuordener samt **Livmodersygdomme** siges i Loppens Distrikt at være almindelige hos den gifte Lappekvinde og Grunden antages for en stor Del at maatte søges i den udbredte Brug af Hjelpekoner og dertil den store Uforsigtighed under Barselsengen, idet Barselkonerne staar op et Par Dage efter Fødselen. (C. N. Paus). Ogsaa fra Maasø Distrikt omtales hyppige Livmodersygdomme i Forbindelse med slet Hygiene før og efter Fødselen. (H. Arnesen). Fra Tanen Distrikt anføres ogsaa iaar at Blegsot og Anæmi synes at være meget hyppig forekommende Lidelser. (C. G. Meidell).

Cardialgi og chronisk Gastrit er fremdeles yderst almindelig i Maasø Distrikt, hvor neppe 10 pCt. af voxne Mænd skulle være fri for Fordøielsesbesværigheder (H. Arnesen), og i Loppens Distrikt plages vistnok hvert 3die Menneske deraf; den overdrevne Nydelse af daarlig Kaffe og Brugen af Bladtobak formenes nødvendigvis at medføre, at Fordøielsesorganerne lider. (C. N. Paus). Fra Sydvaranger Distrikt omtales derimod Cardialgi som en forholdsvis mindre fremtrædende Sygdom. (A. B. Wessel).

Af **Brok** (Hernia) opføres 22 Tilfælde, nemlig Hernia ingvinalis 20, H. cruralis 1 og H. umbilicalis 1.

Af **Benbrud** (Fractura) opgives 21 med følgende Sæde:

Fractura cranii	1	Fractura radii	1
— costarum	9	— ulnæ	1
— claviculæ	5	— pollicis	1
— antibrachii	2	— cruris	1

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Alten	173	2	128	23	-	5	1	-
Loppen	76	-	48	15	2	-	-	-
Hammerfest	146	4	144	43	2	1	7	-
Hammerfest By	82	2	86	24	1	-	3	-
Bygder	64	2	58	19	1	1	4	-
Maasø	99	3	69	24	1	-	3	-
Kistrand	125	6	72	18	-	-	6	-
Tanen	109	3	107	12	-	1	28	-
Vardø	149	7	101	29	-	2	5	-
Vardø By	107	5	78	19	-	2	5	-
Bygder	42	2	23	10	-	-	-	-
Vadsø	125	4	100	18	-	1	5	1
Vadsø By	63	-	55	12	-	-	4	-
Bygder	62	4	45	6	-	1	1	1
Sydvaranger	57	4	48	9	-	1	1	-
Finmarkens Amt	1 059	33	817	191	5	11	56	1
Deraf i Byer	252	7	219	55	1	2	12	-
— Bygder	807	26	598	136	4	9	44	1

Af **Luxationer** behandledes kun 3 nemlig: 2 Luxatio humeri og 1 L. cartilag. sterno-costal.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer udførtes af Læger i et Antal af 15, nemlig 1 i Loppens Distrikt, 2 i Hammerfest, 2 i Maasø, 3 i Tanen, 2 i Vardø, 5 i Vadsø. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 264. Af de 3 i Tanen udførte er ogsaa et Keisersnit, der maatte gjøres som ultimum refugium hos en 36 Aar gammel Førstefødende, en næsten dvergagtig liden Fjeldfinkone. Ved Distriktslægens Ankomst om Aftenen efter 45 Kilometers Reise havde Konen ligget i Fødselsarbejde i 3½ Døgn; hun var da temmelig medtaget, uden virk-somme Veer. «Ved Exploration føltes», skriver Lægen, «strax det usædvanlig store Promontorium; Afstanden mellem dette og Symphys. oss. pubis var ca. 4 Fingerbred; de yderst smaa og trange Forhold var i høj Grad paafaldende; det var mig saaledes fuldstændig umuligt at bringe min hele Haand ind i Vagina; forceret Forsøg herpaa i Narkose fremkaldte ruptura perinei. En med meget Besvær anlagt Tang glippede gjentagende; saavel udvendig som indvendig Ven-ding mislykkedes ogsaa. Perforation af Cranium gik derpaa let, men uden at efterfølges af mindste Fremgang i Fødselen; Extraction vilde derimod ikke lykkes, da det macererede Cranium ikke holdt Tag. Keisersnit besluttedes, hvilket udførtes i Løbet af en ½ Time i Finnegammen med 1 Fin og 2 Finnepiger som

Obstetriciske Operationer i Finmarkens Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Perfora- tion.	Efterbyrds- operation.	Keisersnit.	
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Mødre.	Mødre.	Børn.
	levende.	lev.	dødf.	lev.	død.	dødf.	levende.	levende.	død.	dødf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer ..	8	7	¹⁾ 2	-	-	-	⁴⁾ 1	-	-	-
Bækkensneverhed	-	-	-	-	-	-	-	-	⁵⁾ 1	1
Dystokia (Tvillingfødsel)	-	-	-	-	²⁾ 1	³⁾ 1	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Tilsammen	8	7	2	1	1	2	1	2	1	1
		9		2						

¹⁾ Deraf en 1ste Tvilling; 2den Tvilling forløstes ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen tillige findes angivet. Hos et Foster til-
lige Fremfald af Navlesnor. ²⁾ Dødsårsag Barselkrampe. ³⁾ 2den Tvilling. ⁴⁾ Efter forgjæves Tangforsøg. ⁵⁾ Forgjæves Forsøg med Tang
og Vending; Perforation af Hjerneskillen foretoges, men Udtrækning af Fosteret lykkedes ikke. Som Dødsårsag er anført Collaps. Døds-
faldet er opført under Dystokia.

Angaaende **Jordemoderhjælpen** foreligger følgende Opgaver:

Lægedistrikter.	Antal Jordemødre.	Har bistaaet ved Antal Fødsler.	Deraf var:					
			Isseleie.	Ansigt-leie.	Sedeleie.	Tverleie.	Uopgivet Leie.	Abort.
Loppen	2	14	14	-	-	-	-	-
Hammerfest	2	¹⁾ 85	84	-	2	2	-	-
Maasø	2	²⁾ 22	21	-	2	-	-	-
Varde	2	53	51	-	1	1	-	-
Vadsø	3	61	50	1	7	-	1	2
Tilsammen	11	235	220	1	12	3	1	2

¹⁾ Deraf 3 Tvillingfødsler. ²⁾ Deraf 1 Tvillingfødsel.

Assistenten let og uden Blødning, og Konen befandt sig nogle Timer efter nogenlunde vel, men collaborerede imidlertid senere og døde 6 Timer efter. Fosteret var ualmindelig stort og aldeles forraadnet». (C. G. Meidell).

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 11 Kvinder paa Barselseng. Af Læger opgives Dødsårsag for 9 saaledes: Dystokia 1, Barselkrampe 1, Barselfeber 4, Livmoderblødning 2 og Rosen 1.

Angaaende **Jordemoderhjælpen** se ovenstaaende Tabel.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af foranstaaende Tabel (se Side 263).

For det hele Amt var der saaledes et Overskud af 242 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:77,1.

De **hyppigste Dødsårsager** var:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungebetændelse	52	28	24
Lungetuberkulose	30	18	12
Akut Bronchit	27	21	6
Diphtherit	20	9	11
Mæslinger	20	3	17
Nyresygdom	13	10	3
Alderdomssvaghed	13	3	10
Influenza	12	2	10
Kræft	11	6	5
Medfødt Svaghed	10	5	5

Veirliget. Vaaren kom sent og med ringe Nedbør, Sommeren var regnfuld og skilldes fra omtrent alle Distrikter som raa og kold, stormfuld, af og til med formelige Snebyger; saa varmt i Veiret, at man ikke behøvede at lægge i Ovn, var det kun en Uges Tid. (Nordang). Der var derfor Uaar paa Føden, ligesom ogsaa Poteterne og Multerne slog ganske feil. Høst og Vinter kom ganske tidlig med Sne allerede i September. Følgende meteorologiske Iagttagelser er foretagne af Distriktslæge Wessel i Sydvaranger Distrikt (se Side 267).

Levemaade og hygieniske Forhold. Om Forholdene i Altens Distrikt beretter Distriktslæge H. Jenssen følgende: Finmarken med dets lyse Sommer og lange mørke Vinter frembyder i mange Henseender meget uvant for den, der kommer fra sydligere Egne. Nordmænd, Kvæner, Sjøfinner og Fjeldfinner træffer man om hinanden. Kvænerne er hovedsagelig bosat i Dalbunden; for Altens Vedkommende udgjør de omtrent Halvparten af Befolkningen. Kvænerne er stridbare, villiestærke, men ogsaa arbeidsomme, nøisomme og renlige. De holder haardnakket fast ved sit Sprog, faa kvænske Kvinder taler norsk, som Regel tvinges mange Nordmænd til at tale kvænsk. Hvad Renligheden angaar, staar Kvænerne høit, Badstuer findes mange Steder, og Badstuebad tages af en Flerhed regelmæssig 1 Gang ugentlig. Familiens Lemmer gaar ofte i Flok og Følge til Badet. Endel Nordmænd assimileres af Kvænerne, man kan endog træffe norskfødte, der ikke kan tale rent norsk, medens det kvænske er deres benyttede Sprog. Forresten findes der i Tverelven i Alten og den øvre Del af Altendalen Nordmænd, hvis Fædre var indflyttet fra Tolgen, Foldalen og Gudbrandsdalen. Her tales udelukkende norsk. Man forbauses over i disse Dale at høre næsten uforfalsket Tolgensk, Foldalsk og Gudbrandsdalsk Sprog, medens der nu kun gjenlever en eller anden Bedstefader eller Bedstemoder af de Indflyttede. I Alten findes der værdifuld Furuskov, men desværre reduceres den Aar for Aar ved den tiltagende ulovlige Skovhugst. Kvænerne har medbragt den Opfatning, at der sker dem Uret ved, at de ikke efter Behag faar gaa løs paa Furuskoven, og denne Mening har efterhaanden gjennemsyret næsten hele Befolkningen, derfor er Antallet af Skovtyverier saa særdeles stort. Furuskoven er Statsskov, ikke Almene, derfor er den ulovlige Hugst her ligefrem Tyveri. Skovopsynet er mangelfuldt. Man har et Fond til Fremme af Skovvæsenet i Finmarken, der eier betydelige Midler, opimod to Hundrede tusen Kroner, men besynderligt nok har Forslag om at tage af dette Fond til stærkt Skovopsyn ikke vundet Bifald hos de Styrende. Her tiltrænges visselig kraftig Indskriden. Endnu er intet gjort for at hindre Ødelæggelsen. For Altendalens Beboelighed har Bevarelsen af Furuskoven uvurderlig Betydning. Sjøfinnerne i Alten er for en stor Del opblandet med Kvæner, derimod har man dem uforfalsket i den ydre Del af Talvik. Sjøfinnerne herude maa vel siges at være noget nær den lavest staaende Race i Europa. Smaa af Væxt, ofte svagt byggede, fører de paa Grund af Dovenskab en kummerlig Tilværelse. De fleste bor i lave Jordgammer, og inde i Gammen huses som oftest ogsaa Ko og Smaafæ. Urenlighed og Utøi er Sjøfinnens Følgesvende. Udenfor de egentlige Fiskerier fisker Sjøfinnen som Regel kun for Dagen. Naar de stormfulde Uger i Vintertiden kommer, staar han oftest paa bar Bakke, og tyr da til Handelsmanden eller, naar Kredit negtes, til Fattigvæsenet. Der har gjentagne Gange været gjort Forsøg paa at faa gennemført Forbud mod at huse Husdyr i Vaaningshus, men det har altid strandet paa, at den forgjældede Talvik Kommune hidtil har troet ikke at kunne bære de dermed forbundne Udgifter. Kautokeino's Befolkning bestaar af nogle fastboende Finner og Resten af Fjeldfinner, der i de 7 Vintermaaneder holder til i Indlandsfjeldene, men i Sommermaanederne drager med sine Renhjorder ned til Kysten. Fjeldfinnen er, naar Kvænblod ikke er indblandet, lav af Væxt, kraftig bygget, muskuløs og i særdeles Grad udholdende.

Oversigt over meteorologiske Observationer foretagne af Distriktslæge Wessel i Sydvaranger Distrikt.

Maaned.	Temperatur R.					Skydække.			Lufttryk.				Nedbør.			Vind.			
	Døg- nets Middel.	Høiest.	Dag.	Lavest.	Dag.	Mid- del.	Antal klare Dage.	Over- skyede Dage.	Høiest.	Dag.	Lavest.	Dag.	Regn.	Sne.	Hagl.	Hyp- pigste Ret- ning.	Stille Dage.	Storm- dage.	Storm- mens Ret- ning.
Januar.	÷ 12,5	÷ 4	9de	÷ 28	23de	5	3	5	771	{22de 23de}	738	30te	0	13	0	SV	7	0	
Februar.	÷ 12,3	+ 1	27de	÷ 27	17de	5	1	4	774	22de	734	3die	0	16	1	SV	6	0	
Marts.	÷ 4,7	+ 4	{19de 21de}	÷ 15	3die	6	1	5	772	12te	730	{26de 27de}	0	6	0	SV	1	0	
April.	÷ 3,3	+ 5	{26de 28de}	÷ 17	15de	5	4	6	773	{20de 21de}	745	3die	2	11	0	SV	3	{1 17de}	ENE
Mai.	+ 0,7	+ 8	17de	÷ 6	4de	8	0	12	767	{11te 30te}	747	1ste	4	12	0	NE	0	{1 5te}	N
Juni.	+ 4	+ 12	28de	÷ 2	{1ste 4de}	8	1	8	765	18de	741	11te	5	1	0	NV	0	0	
Juli.	+ 6,3	+ 15,5	17de	+ 1	3die	8	0	8	765	25de	743	9de	12	0	0	NE	0	{2 9de og 10de}	N
August.	+ 6	+ 14	15de	÷ 1	10de	8	0	7	765	19de	742	28de	11	0	0	E.	1	{1 30te}	NE
September. ...	+ 4,4	+ 12	9de	÷ 2	{30te 31te}	7	0	3	769	7de	731	20de	13	0	1	S	0	{1 15de}	NV
Oktober.	÷ 3,1	+ 7	7de	÷ 18	29de	7	1	8	769	5te	744	24de	6	11	0	SV	2	{1 24de}	NE
November.	÷ 4,2	+ 2	{9de 11te}	÷ 16	26de	7	0	9	773	20de	719	30te	1	13	1	SV	1	{1 30te}	NE
December.	÷ 13,6	÷ 4	{9de 13de}	÷ 28,5	31te	5	4	8	779	31te	729	1ste	0	13	0	SV	3	{1 1ste}	N
Hele Aaret. ...	÷ 2,7	+ 15	17/7	÷ 28,5	31/12	6,6	15	83	779	31/12	719	30/11	54	96	3	SV	24	9	

Anm. Linerlen kom 21de Mai. Svalen kom 6te Juni. Potetesgræsset frosset flere Steder den 6te August.

Hovedsagelig Kjød- og lidet Melspise gjør ham kraftig og let. Naar Fjeldfinnen er ude at gjæte Ren, har han sjelden Mad med sig; kommer der da et stærkere Uveir paa, hænder det ikke saa ganske sjelden, at han indtil flere Dage kan blive uden Mad nedgravet i Snefonnen. Han er en ligesaa stor Virtuos i Sultekunst som sin Hund. Fordøielser er alligevel i fortræffelig Orden. Det bedste Bevis herpaa er hans fortræffelige Tænder. Det er en Fornøielse ved Kautokeino Thing at se de prægtige Perlerader af Tænder hos den forsamlede Almue. Ordet Lap benyttes aldrig i Finmarken, man taler altid om Fjeldfinner og Sjøfinner. Altens og Talviks Befolkning er ædruelig. Fjeldfinnerne derimod nyder ved høitidelige Leiligheder, ved Markeder og Brylluper store Kvanta Spirituosa. En og anden extra Anker vandrer ogsaa op til Fjeldet udenfor Høitiderne, men den jevnlig Drik, som siges at forekomme i Karasjok, har endnu ikke naaet Kautokeino's Befolkning. Kaffe nydes der meget af i hele Lægedistriktet, navnlig Fjeldfinnerne drikker megen og stærk Kaffe. Den lange Mørketid i Finmarken fremkalder ofte Anæmier og chlorotiske Tilstande, navnlig bliver sydfra Flyttende ofte angrebet af Neurasthenie og Søvnløshed, Embedsmænd og deres Familier rammes ofte haardt. Neurasthenien sætter dybe Mærker for mange kommende Aar og sent om nogensinde gjenvindes den fulde Helbred. — Vinterfisket slog daarlig til, og kun et lidt bedre Hjemmefiske rettede noget paa den deraf følgende Nød, bemærkes fra Altens og Loppens Distrikter. De hygieniske Forhold var derfor paa Grund af de daarlige økonomiske Vilkaar noksaa slette, om der end flersteds sporedes Fremgang til det Bedre. I Loppen skal saaledes Drikfældigheden nu ikke være stor og «nogen Dranker kjendes ikke». (C. N. Paus). Sædelighedstilstanden skildres fra Maasø Distrikt, som «ligefrem fæl» og flere Sædelighedsforbrydelser blev paatalte. Angaaende Boliger og Levesæt skriver Distriktslæge H. Arnesen følgende: «En stor Del af Befolkningen — ca. $\frac{1}{3}$ — bor i Gammer, Resten i Træhuse. Det er jo ganske vist saa, at Gammerne er alt andet end ideale Menneskeboliger; de er oftest uden Gulv eller Gulvet er lagt lige paa Marken. Hytten er halvt nedgravet i Jorden, hvor det lader sig gjøre. De kan ofte være noksaa fugtige. Imidlertid har Gammerne den Fordel, at de er lune og lette at opvarme, hvad der i dette, paa Brændsel fattige Distrikt er af stor Betydning. Jeg tror derfor ikke man absolut bør fordømme Gammerne. De Træhuse, som opføres, er gjennemgaaende daarlige, trækfulde og kolde. De bygges af fugtigt Materiale og af ofte ukyndige Folk. Ialmindelighed bestaar de af 2 Rum med Kogeovn. Der har for endel Aar siden i Sundhedskommissionen været ført en Diskussion om Bortfjernelse af Dampen fra Kogeovn og en § i Sundhedsforskrifterne paalægger Anskaffelse af et Apparat til Afledning af Dampen, — jeg har imidlertid endnu intetsteds kunnet opdage nogen slig Indretning, end ikke hos Sundhedskommissionens Medlemmer. Af Indbo i Huset findes foruden Kogeovn og Seng, der ofte bare er en Kasse af sammenspigrede Bord med en Haug Filler, nogle Fjæler spigret sammen til et Bord ved den ene Væg samt et eller 2 Skrin. Klædedragten maa for Mændenes Vedkommende i det Hele taget siges at være god, en å to tykke Uldtrøier nærmest Kroppen; mindre heldige er ofte Yderklæderne, da der under Fisket i Værene sælges en hel Del billige og daarlige, færdigsyede Klæder. Imidlertid har dog de Fleste solide Yderklæder. Lappernes Dragt maa kaldes overmaade hensigtsmæssig, især hvis de tog et Par civiliserede Benklæder paa sig, saa Underlivet blev lidt bedre beskyttet. Ellers er Dragten lidt kompliceret, let og varm. Kvindernes klæder sig slet ikke saa gjennemgaaende godt som Mændene. Uldundertøi er langfra almindeligt og Benklæder mangler ofte. Kosten er temmelig ensformig. Imidlertid er Elementerne til en god og nærende Kost tilstede, naar der bare havdes Forstand paa at udnytte Maden. Fisken nydes saagodtsom udelukkende kogt, gjerne saa grundig, at den

er faldt i Smaastykker, som da spises med Brød og Lever til. Poteter er ikke saa almindelige som ønskeligt kunde være. Fiskekraften slaaes bort, »Fiskesuppe er bare Mad for de Rige», sagde en Kone til mig. Min Formand, som agiterede svært for Brug af Fiskesuppe, har ikke høstet megen Anerkendelse for sine velmente Bestræbelser i denne Retning. Kjød nydes sjelden; de mere økonomiske salter dog gjerne ned et à to Faar eller Gjeder om Høsten. Fisken nydes foruden som fersk ogsaa som Tørfisk, der særlig synes at smage, naar den er tagen fra anden Mands Hjel. Brødet tillaves af Russemel, samfængt Rugmel, som de tilbytter sig af Russen; det giver et mørkt, men velsmagende og nærende Brød, naar det bages ordentlig, hvad dog neppe, efter hvad jeg har seet, er Tilfældet overalt, særlig ved Hjemmebag — Mel og Vand røres sammen og Deigen steges paa Kogeovnens Plade eller i en Gryde. Kagen er da temmelig raa indi. Fladbrød bruges ogsaa. Som Drik bruges her som andetsteds omtrent udelukkende Kaffe i Regelen tilsat med Salt, ofte ogsaa med Kanel. Lapperne skal efter Sigende bruge Asa foetida som Tilsætning. Hvad der konsumeres af Kaffe er mangesteds enormt. The bruges lidet, enkelte bruger Karvethe. Melken gaar til Børnene eller sælges. Hele Vinteren staar Kjørene golde, da man arrangerer Kalvingen udpaa Vaarparten. Paa Maasø var ifjor Vinter i et Par Maaneders Tid Melk ikke at opdrive til nogen Pris. Tobak bruges naturligvis meget navnlig som Skraa, og naar den fastboende Befolkning i Distriktet som Helhed maa siges at være ædruelig, maa dette for nogen Del tilskrives Mangel paa Anledning; for jeg ser ikke andet end at de gjerne tar sig en Rus, naar der er Brændevin at faa. I Maasø findes kun 2 Steder Øludsalg (Gjæsvær og Maasø), intet Brændevinsudsalg; i Kjelvik er Handel med Øl og Brændevin forbudt. Derimod florerer ulovligt Brændevinssalg i stor Skala under Fiskerierne. Tildels slaar Fiskerne sig sammen og kjøber et Anker Brændevin. I Honningsvaagene skal der til Jul paa denne Maade være indkjøbt Brændevin for over 600 Kr. — og hvilket Brændevin! Den «Dynamit», som Bryggesjauerne i Christiania efter Sigende delikaterer sig med, er vist ikke bra, men jeg tror neppe den kan maale sig med, hvad der her sælges under den flotte Signatur «Extra fin Rhum». Naar et Anker er kommen iland, og Delingen har fundet Sted, drikker Fiskerne saalænge det varer. Bagefter er de syge i 2—3 Dage. Paa denne Maade gaar der ofte tilspilde en hel Arbeidsuge, om Veiret er aldrig saa fint. Det officielle Navn paa ulovligt Brændevin er «Brus» d. v. s. det sælges paa Brusflasker med Brusetiketter. Brændevinet blandes af Sælgerne ofte med Sjøvand — den saakaldte «Finpuf» — formodentlig forat øge Tørsten. At faa Sælgerne straffet lykkes sjelden, da ingen vil vidne mod dem. Foruden Brændevinssalget er der hos Handelsmændene tilsalg Nafta, Kamferdraaber og «Kronessens» samt «aromatisk Bitter», og disse Stoffe bruges delvis som Rusdrik, særlig blandt Læstadianerne. Hos en Handelsmand skal der et enkelt Aar være solgt for henvend 800 Kr. i slige Varer. Ifjor blev ved et Cirkulære fra Politimesteren Lovens Bestemmelse om Detaljsalg af den Slags Varer indskjærpet. Noget har det vel hjulpet. Imidlertid spurgte en Handelsmand mig isommer indigneret: «Er det saa, at jeg er den eneste, som har sluttet med at sælge Nafta? jeg hører de andre holder ved endda, og da vil jeg ogsaa faa en Forsyning fra Hammerfest». Den Nafta, som saaledes sælges, indeholder Vand og Sprit. Jeg har gjort mig til fast Regel ikke at udlevere Nafta eller andre «stærke Draaber» uden til Patienter, hvad Publikum er meget misnøiet med. «Er det Mening i Sligt», sagde En, «Politimesteren har forbudt Handelsmanden at holde noget Slags Sterkt og ikke skal En faa hos Doktoren heller». En Mand, som kom med en 1/2 Ølflaske og vilde have Nafta eller Hoffmannsdraaber, mente, at jeg ikke havde lovlig Ret til at nægte ham, og truede mig med «Politien». Opsynsbetjenten fortalte mig, at han

havde klaget og vilde have mig afsat som «Statsdoktor». Det er dog navnlig de fremmede Fiskere, særlig Kvæner østfra, som til Stadighed alkoholiserer sig, de Indfødte nøier sig som Regel med en Rus en Gang imellem. — Fra Vardø nævnes om storartet rigt Fiske, men den i den Anledning stærke Sammenstimlen af fremmede Fiskere, der i et Antal af ca. 5000 pressedes sammen i usle Logier, virkede vistnok særdeles uheldig i hygienisk Henseende. I Vadsø Distrikt var der fuldstændig Uaar paa Foder, og da dertil Fisket ikke slog saa rart til, og navnlig Priserne var lave, var dette føleligt nok for Almuen; dog faar man Indtryk af, at Almenvelstanden er i Tiltagende, idet aarlig Aars Antallet af fattige Syge aftager. De hygieniske Forhold skildres fremdeles som fortvivlede blandt Næssebylapperne, og det maa forbause, at selv større og vanskeligere Operationer som de obstetriciske kan gaa godt, hvor Lægen med sin bedste Villie ikke magter at faa gennemført endog blot den simpleste Renlighed. Det hændte saaledes i et efter Forholdene rigt og godt Hjem, at Barselkonen, paa hvem en betydeligere Fødselsoperation skulde foretages, laa i en fastspigret Seng, 1 Fod fra Gulvet, paa nogle skidne Høsekke med Renskind over; hun var overalt saa indsat med Renhaar, at disse selv efter utrolig Møie ikke var til at faa væk, ja endog fulgte med Instrumentet og det extraherede Fosterhoved ud igjen; selvfølgelig fandtes hverken Sæbe, Vaskevandsfad eller Haandklæde i Huset. Hos Kvænerne er dog gennemgaaende Renlighedstilstanden betydelig bedre end hos Lapperne og — en stor Del af de fastboende Norske. (Caspersen). I Sydvaranger Distrikt slog paa Grund af den kolde Sommer Hø- og Møltehøsten aldeles feil, og uagtet Fisket var saa nogenlunde, formaaede det ikke at hindre en stærk økonomisk Tilbagegang, og flersteds syntes Nøden ligefrem stor. Dertil florerer fremdeles Brændevinsdrikken og af omreisende Handlende sælges ulovlig en Masse Brændevin; de plukker samvittighedsløst de fattige, forgjældede Folk for deres sidste Kroner. Det er en Kræftskade, man synes at staa ganske hjælpeløs overfor, thi om end en enkelt slig Handlende af og til bliver anmeldt og ilagt store Bøder, bliver dog disse sjelden betalt, og den Vand- og Brødstraf, der sættes istedet, generer ikke den Slags Folk i mindste Maade, saasom det blandt den moralsk slappe Befolkning i Almindelighed ikke ansees for nogen Skam at have siddet paa Vand og Brød; derhos er man vant til knap Kost hjemmefra og har ikke Brug for Fritiden uden i den travleste Fisketid. (A. B. Wessel).

Sygehuse. Hasvaag Sygehus i Loppen har været aabent hele Aaret. Foruden de 4 Amtssygehuse i Alten, Hammerfest, Vardø og Vadsø findes det katholske St. Vincents Hospital i Hammerfest, et Sygehus findes ved Lægeboligen i Kistrand, ligesaa en Sygestue ved Lægeboligen i Tanen paa 4 Senge, foruden et Sygehus paa 18 Senge i Gamvik i sidstnævnte Distrikt. I Vardø var to midlertidige Lazarether i Virksomhed.

Badeindretninger. Blandt Kvænerne i Alten Distrikt findes flersteds Badstuer og i Loppen Distrikt eies 3 Badstuer af Privatmænd. I Hammerfest findes en Badeindretning for Karbad ved begge Sygehuse, ved Amtssygehuset dog alene for Patienterne; der findes tillige et russisk Dampbad, som dog benyttes yderst lidet og i det Hele siges Sandsen for Badningens Nytte at være ringe. I Vardø er der 2 flittig benyttede Kvænbade foruden Badeindretningen ved Sygehuset og en Badstue for Moloarbeiderne. Ogsaa i Vadsø findes talrige kvænske Badstuer, der flittig søges.

Om Amtets **Apotheker** se den alm. Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Antal Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Behandlede for Medicinalfondets Regning.	Sundhedskommissioner, Antal Møder.	Kvarantænekommissioner, Antal Møder.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.					
Finmarkens Amt	13	758	2 144	37	6	307	34
Alten	3	58	25	¹⁾ 2	-	Uopg.	5
Loppen	1	6	62	²⁾ 3	-	7	Ingen.
Hammerfest	2	177	627	³⁾ 3	-	86	16
Maasø	1	12	438	⁴⁾ 3	-	^{*)} 17	6
Kistrand	1	Uopg.	Uopg.	⁵⁾ 1	-	72	Ingen.
Tanen	2	41	-	Ingen.	-	^{**) 7}	Ingen.
Vardø	1	60	877	⁶⁾ 11	2	85	1
Vadsø	1	368	115	⁷⁾ 13	4	6	5
Sydvaranger	1	36	-	1	-	27	1

¹⁾ Alten 1, Kautokeino 1. ²⁾ Loppen- Øksfjord 2, Hasvik 1. ³⁾ Hammerfest 3. ⁴⁾ Maasø 1, Kjelvik 2. ⁵⁾ Kistrand 1. ⁶⁾ Vardø By 11. ⁷⁾ Vadsø By 10, Nordvaranger 1, Næsseby 2.

^{*)} Vaccinationen indstilledes paa Grund af Mæslingeepidemi. ^{**) 7} Fra Polmaks Vaccinationskreds manglede Indberetning, i Hopstfjordens Kreds var Hjelpevaccinatøren død og den ny ansatte ikke begyndt. I Gamvik og Melvær angaves Børnesygdomme som hindrende Aarsag. (Chr. Meidell).

Sundhedsforskrifter

approberede i 1891.

I. Sems Herred.

(Kongelig Resolution af 4de April).

§ 1.

Paa offentlig Vei, paa Gader eller Pladser inden tætbebyggede Steder maa ikke henkastes Feieskarn eller anden Urenslighed.

§ 2.

Aadsler skal nedgraves mindst 1,26 Meter under Jorden og ikke nærmere beboet Hus, offentlig Vei, Brønd, Dam eller Bæk, hvorfra Drikke- eller Madvand tages, end 50 Meter.

§ 3.

Fiskeaffald, hvortil ogsaa regnes Affald af Hval, maa ikke spredes over Marker eller lægges i Dynger, uden at Stank fra samme hindres enten ved Tildækning eller paa anden Maade.

§ 4.

Ethvert Bosted skal have et Vandhus, saaledes beliggende, at der ikke fra dette er Tilsig eller Udløb mod Vaaningshus eller Indtag for Mad- eller Drikkevand for Mennesker eller Dyr. I tæt bebyggede Dele af Herredet skal Vandhuset, hvor dette ikke staar i Forbindelse med Binge eller Kloak, forsynes med tæt, indvendig tjæret Plankekasse, der ligesom Vandhusbinger i det Hele skal tømmes saa ofte, at ikke Overfyldning finder Sted.

§ 5.

Naar nogen Bedrift agtes istandbragt, hvorved Luften i høiere Grad forurenses og Stank udbredes eller ved hvilken Stoffe behandles, der kan være skadelige for Arbeidernes og de Omboendes Sundhed, skal Planen for Anlægget forelægges Sundhedskommissionen. Finder denne, at Anlægget efter Planen vil blive farligt eller skadeligt for den offentlige Sundhed, maa det ikke sættes i Værk, førend de af Sundhedskommissionen antydede Mangler er paavist at være afhjulpne. Efterat Bedriften er traadt i Virksomhed, skal den være underkastet Sundhedskommissionens Tilsyn.

§ 6.

Sundhedskommissionens Medlemmer og de valgte Tilsynsmænd har hver i sin Kreds at udbrede Kjendskab til disse Forskrifters Bestemmelser samt at paase deres nøiagtige Overholdelse og anmelde Overtrædelser til Ordføreren, der, om fornødiges, bevirker Paatale efter Loven.

II. Sannikedals Herred.

(Kongelig Resolution af 4de April).

§ 1.

Brønd, Opkomme eller Bæk, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, skal holdes rene og være fri for Tilsig fra Udhus, Binge, Oplag af Gjødsele og forurenset Jordbund.

§ 2.

I smitsomme epidemiske Sygdomme, Nervefeber, Blodgang, Kopper, Difterit, Skarlagensfeber, maa Urenligheder ikke opsamles i Gjødsele, men opbrændes eller nedgraves i 1 Meters Dybde.

§ 3.

Uden Sundhedskommissionens Tilladelse maa ikke sælges Fødemidler, som har henstaaet i Huse, hvor der har forekommet smitsom Sygdom; heller ikke Melk, Kjød, Uld eller andre Dele af syge Dyr. Klæder eller andre Gjenstande, som har været benyttet af Personer, der har lidt af eller er døde af smitsom epidemisk Sygdom, maa ikke afhændes, førend de er rensede og desinficerede paa saadan Maade, som Sundhedskommissionen anser fyldestgørende.

§ 4.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede eller for Sundheden skadelige Næringsmidler og, om fornødiges, paase dem tilintetgjorte paa Eierens Bekostning.

§ 5.

Naar nogen Bedrift agtes sat igang, ved hvilken Stank udbredes eller giftige Gasarter udvikles eller Stoffe behandles, som kan have skadelig Indflydelse paa Arbeidernes eller Omboendes Helbred, skal Plan for Anlægget forelægges Sundhedskommissionen. Finder denne, at Anlægget efter Planen vil blive farligt eller skadeligt for den offentlige Sundhed, maa ikke Anlægget sættes i Værk, førend de af Sundhedskommissionen antydede Mangler er paavist at være afhjulpne. Sundhedskommissionen har senere at føre Tilsyn med Bedriften, hvad dens Indflydelse paa de sanitære Forhold angaar.

§ 6.

Sundhedskommissionens Medlemmer har at paase disse Forskrifters Overholdelse og i fornødent Fald at anmelde Misligheder for Ordføreren, der skal besørge Overtrædelserne hævet eller, om nødvendigt, paatalet efter Loven.

§ 7.

Sundhedskommissionen kan tilstede Afvigelse fra disse Bestemmelser, hvor den finder det paakrævet af Forholdene.

III. Skaatø Herred.

(Kongelig Resolution af 4de April).

§ 1.

Gjødse, bestemt til Pudret, maa i Sommerhalvaaret ikke oplægges nærmere beboet Hus end 50 Meter.

§ 2.

Brønd, Opkomme eller Bæk, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, skal holdes rene og være fri for Tilsig fra Udhus, Binge eller Oplag af Gjødse.

§ 3.

I smitsomme epidemiske Sygdomme, Nervefeber, Blodgang, Kopper, Difterit, Skarlagensfeber, maa Urenligheder ikke opsamles i Gjødse, men opbrændes eller nedgraves i 1 Meters Dybde.

§ 4.

Uden Sundhedskommissionens Tilladelse maa ikke sælges Fødemidler, som har henstaaet i Huse, hvor der har forekommet smitsom Sygdom; heller ikke Melk, Kjød, Uld eller andre Dele af syge Dyr. Klæder eller andre Gjenstande, som har været benyttet af Personer, der har lidt af eller er døde af smitsom epidemisk Sygdom, maa ikke afhændes, førend de er rensede og desinficerede paa saadan Maade, som Sundhedskommissionen anser fyldestgørende.

§ 5.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede eller for Sundheden skadelige Næringsmidler og, om fornødiges, paase dem tilintetgjorte paa Eierens Bekostning.

§ 6.

Naar nogen Bedrift agtes sat igang, ved hvilken Stank udbredes eller giftige Gasarter udvikles eller Stoffe behandles, som kan have skadelig Indflydelse paa Arbeidernes eller Omboendes Helbred, skal Plan for Anlægget forelægges Sundhedskommissionen. Finder denne, at Anlægget efter Planen vil blive farligt eller skadeligt for den offentlige Sundhed, maa ikke Anlægget sættes i Værk, førend de af Sundhedskommissionen antydede Mangler er paavist at være afhjulpne. Sundhedskommissionen har senere at føre Tilsyn med Bedriften, hvad dens Indflydelse paa de sanitære Forhold angaar.

§ 7.

Sundhedskommissionens Medlemmer har at paase disse Forskrifters Overholdelse og i fornødent Fald at anmelde Misligheder for Ordføreren, der skal besørge Overtrædelsen hævet eller, om nødvendigt, paatalt efter Loven.

§ 8.

Sundhedskommissionen kan tilstede Afvigelse fra disse Bestemmelser, hvor den finder det paakrævet af Forholdene.

IV. Alstahaug Herred.

(Kongelig Resolution af 4de April).

§ 1.

Ved Opførelse og Flytning af Huse skal iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side, Stald og Fjøs paa den anden Side ikke gjøres mindre end 8 Meter.

§ 2.

Ved Vaaningshus, der herefter opføres eller flyttes, skal iagttages:

- a. at Grunden skal afgræftes forinden Opførelsen og Madjorden fjernes;
- b. at Huset skal hvile paa en tæt Grundmur af 30 cm. Høide;
- c. at ethvert Beboelsesværelse, der ikke har Spærreloft, skal være mindst 2,2 Meter høit under Taget og at mindst et af Vinduerne i hvert Værelse skal være Slagvindu;
- d. at Gulvet gjøres tæt og trækfrit.

§ 3.

Hvor Kogeovn benyttes, maa denne være forsynet med en virksom Indretning til Bortledning af Dampen.

§ 4.

Findes beboet Hus eller Forsamlingslokale at være skadeligt for Sundheden paa Grund af Fugtighed, Urenslighed, Mangel paa Lys eller Luft eller Overfyldning af Mennesker, kan Sundhedskommissionen forbyde Brugen deraf, indtil Manglerne ere afhjulpne.

§ 5.

Til ethvert Vaaningshus skal der høre et Vandhus. Forsaavidt saadant ikke findes, maa det opføres inden 2 Aar efter disse Forskrifters Approbation.

§ 6.

Affald, Feieskarn, Gjødsel, Skyllevand og anden Urenlighed maa ikke henkastes Beboelseshus nærmere end 6 Meter, medmindre der sørges for godt Afløb eller Overdækning, saaledes at Stank forhindres.

§ 7.

Heste, Kjør, Faar, Svin, Gjeder eller Fjærkræ maa ikke huses i Vaaningshus eller i Rum, der har Tag, Væg eller Loft fælles med saadant.

§ 8.

Brønd, Kilde eller Vandløb, hvorfra Madvand tages, maa ikke forurenses eller have Tilsig fra Vandhus, Gjødseldyngge eller anden Urenslighed; heller ikke maa deri vaskes eller Vandet paa anden Maade forurenses, med mindre det sker nedenfor det Sted, hvorfra Madvand tages.

§ 9.

Bedærvede og for Sundheden skadelige Fødemidler maa ikke udsælges, og Sundhedskommissionen kan i fornødent Fald besørge saadanne Varer tilintetgjorte. Samme Ret gjælder ogsaa andre Gjenstande, hvis Benyttelse kan blive farlig for Sundheden f. Ex. derved, at de indeholde giftige Bestanddele.

§ 10.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, skal han anmelde dette for det nærmest boende Medlem af Sundhedskommissionen, der har at paase, at ovennævnte Forskrifter overholdes, og i fornødent Fald at melde Overtrædelsen til Sundhedskommissionens Ordfører, der, om fornødiges, forelægger Sagen for Sundhedskommissionen til mulig Paatale efter Loven.

§ 11.

Sundhedskommissionen kan tilstede Afvigelser fra disse Forskrifter, hvor Forholdene maatte gjøre saadant nødvendigt.

V. Sortlands Herred.

(Kongelig Resolution af 4de April).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal herefter iagttages:

- a) At Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs, Ladebygning og Vandhus paa den anden Side ikke bliver kortere end 10 Meter.
- b) At Vaaningshus ikke opføres eller tages i Brug, forinden Tomten er fuldstændig rensed for Muldjord og saaledes afgrøftet, at Overvand og Grundvand har let og frit Afløb.
- c) At ethvert Vaaningshus hviler paa en mindst 30 Ctm. høj, tæt Undermur af Sten.
- d) At Beboelsesrum ikke er lavere end 2 Meter fra Gulv til Loft. Rummet maa derhos have mindst 1 Vindu, som med Lethed kan aabnes og lukkes, samt have tæt og trækfrit Gulv.

§ 2.

Kogeoovn maa ikke anbringes i Beboelsesrum, med mindre den er forsynet med en saadan Indretning, at den ved Kogningen frembragte Damp kan optages og ledes ud i det Frie.

§ 3.

Affald, Feieskarn, Gjødsel, stinkende Skyllenvand eller anden Urenlighed maa ikke henkastes eller ansamles nærmere Vaaningshus end 5 Meter eller have Tilsig til Vaaningshus, Brønd, Bæk, Elv eller Opkomme, hvorfra Drikkevand tages, ved hvilke sidste heller ikke maa vaskes, spildes Urenlighed eller noget foretages, som kan gjøre Vandet urent.

§ 4.

Ethvert Vaaningshus skal inden 2 Aar fra disse Forskrifters Approbation være forsynet med sømmeligt Vandhus.

§ 5.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Føde- og Drikkevarer og i fornødent Fald besørge samme tilintetgjort.

§ 6.

Gang- eller Sengklæder efter Personer, der ere døde af smitsomme Sygdomme, deriblandt Tæring og Spedalskhed, maa ikke afhændes eller af Andre benyttes, forinden de ere rensede og desinficerede paa saadan Maade, som Sundhedskommissionen finder fyldestgjørende.

§ 7.

Det paahviler Sundhedskommissionens Medlemmer at paase disse Forskrifters Overholdelse og i Tilfælde melde Overtrædelser til dens Ordfører, som, om fornødiges, skal bevirke Overtrædelser paataalt efter Loven. Dog kan Sundhedskommissionen under særegne Omstændigheder indrømme Afvigelser fra disse Forskrifter.

VI. Rindals Herred.

(Kongelig Resolution af 25de April).

§ 1.

Ved Opførelse af nye eller Flytning af ældre Huse skal der iagttages:

- a) at Afstanden fra Grændse mod Naboeiendom og mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Grisehus paa den anden Side bliver mindst 10 Meter. (Dog kan Husmænd tillades at bygge Vaaningshus og Udhuse i én Længde og under samme Tag, naar kun iagttages, at der imellem Udhusene og Vaaningshuset bliver en aaben Sval af mindst 4 Meters Bredde).
- b) at Vaaningshuset skal hvile paa en Graastens Sylmur af mindst 30 Centimeters Høide. Sylmuren bør gjøres tæt og trækfri ved Rapning.
- c) at Grunden, hvorpaa Vaaningshuset opføres, maa være tilstrækkelig afgrøftet, have let Afløb for Overvand, ikke have Tilsig fra Udhuse, og at Madjorden bortføres til en Dybde af 0,5 Meter.
- d) at Beboelsesrum ikke skal være lavere end 2,20 Meter fra Gulv til Tag og have mindst 1 Vindu saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes. Gulvet i nederste Stokværk skal være tæt og trækfrit, helst dobbelt med Fyld imellem.

§ 2.

Kogeoovn maa ikke benyttes i Beboelsesrum, uden at der sørges for en hensigtsmæssig Indretning saaledes, at den ved Kogningen frembragte Damp strax kan opfanges og ledes ud i det Frie; hvor saadan Indretning ikke findes, skal den være istandbragt inden ét Aar fra disse Vedtægters Approbation.

§ 3.

For hvert Bosted skal inden 1 Aar fra disse Vedtægters Approbation være indrettet et ordentligt Vandhus. Dette bør ikke have Tag eller Væg fælles med Vaaningshus. Vandhuset skal tømmes saa ofte, at ikke Overfyldning finder Sted, og skal der ved jævnlig Paafyldning af Jord, Aske, Kalkgrus, Sod og deslige sørges for, at der opstaar saa liden Stank som muligt.

§ 4.

Befindes beboet Hus eller Forsamlingsrum ved Mangel paa Lys, ved mangelfuld Luft, ved Fugtighed, Urenslighed eller Overfyldning med Mennesker at være skadeligt for Sundheden, kan Sundhedskommissionen forbyde Husets eller Rummets Benyttelse, indtil de forefundne Mangler ere afhjulpne.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke have Tilhold i eller under Vaaningshus.

§ 6.

Vandhus, Grisehus, Stald og Fjøs, som herefter opføres, maa ikke have Tag eller Væg fælles med Rum, som tjener til Opbevaring af Levnetsmidler. De her nævnte Udhuse skulle lægges saaledes, at ikke noget Indsig fra disse kan finde Sted til Vaaningshus, Madbod, Vandpost, Brønd eller Bæk, hvorfra hentes Mad- eller Drikkevand.

§ 7.

Affald fra Husene, Feieskarn og deslige Urensligheder maa ikke findes paa Forsiden af Vaaningshusene og ikke nærmere disse eller Alfærve end 3 Meter, og Ansamlinger heraf skal jævnlig dækkes eller blandes med Jord eller andet, saa unødigt Stank undgaaes.

§ 8.

I Brønd, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, maa ikke foregaa Vask, spildes Urenslighed eller i det Hele noget foretages, som kan gjøre Vandet urent. Enhver Brønd skal renses mindst hvert Aar.

§ 9.

Sundhedskommissionen har Ret til at forbyde Salg af bedærvede eller for Sundheden skadelige Nærings- eller Nydelsesmidler og er i dette Øiemed berettiget til at fordre udleveret de nødvendige Prøver. Skadelige Nærings- eller Nydelsesmidler kunne tilintetgjøres eller paa anden Maade gjøres uskadelige paa Vedkommendes Bekostning. Samme Ret, som ovenfor om Nærings- og Nydelsesmidler er bestemt, har Sundhedskommissionen ogsaa med Hensyn til andre Gjenstande, hvis Benyttelse kan blive farlig for Sundheden derved, at de indeholde giftige Bestanddele, f. Ex. Tapeter, Legetøj, Beklædnings- eller Møbelstoffer og deslige.

§ 10.

Naar Nogen agter at bygge eller flytte nogen Husebygning, har han derom at underrette nærmest boende Medlem af Sundhedskommissionen.

§ 11.

Afviselser fra disse Vedtægter kan under særegne Omstændigheder indrømmes af Sundhedskommissionen.

§ 12.

Det paahviler Sundhedskommissionens Medlemmer hver i sin Kreds at paa-
se disse Vedtægters Overholdelse og i Tilfælde at meddele Overtrædelser af
samme til dens Ordfører, der — om fornødent — skal bevirke Overtrædel-
sen paatalt efter Loven.

VII. Øksnes Herred.

(Kongelig Resolution af 25de April).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal herefter iagttages:

- a) At Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs, Lade-
bygning og Vandhus paa den anden Side ikke bliver kortere end 10 Meter.
- b) At Vaaningshus ikke opføres eller tages i Brug, forinden Tomten er fuld-
stændig rensat for Muldjord og saaledes afgrøftet, at Overvand og Grund-
vand har let og frit Afløb.
- c) At ethvert Vaaningshus hviler paa en mindst 30 ctm. høi, tæt Undermur
af Sten.
- d) At Beboelsesrum ikke er lavere end 2 Meter fra Gulv til Loft. Rummet maa
derhos have mindst et Vindu, som med Lethed kan aabnes og lukkes, samt
have tæt og trækfrit Gulv.

§ 2.

Kogeoovn maa ikke anbringes i Beboelsesrum, med mindre den er forsynet
med en saadan Indretning, at den ved Kogningen frembragte Damp kan optages
og ledes ud i det Frie.

§ 3.

Affald, Feieskarn, Gjødsel, stinkende Skyllvand eller anden Urenlighed
maa ikke henkastes eller ansamles nærmere Vaaningshus end 5 Meter eller have
Tilsig til Vaaningshus, Brønd, Bæk eller Opkomme, hvorfra Drikkevand tages,
ved hvilke sidste heller ikke maa vaskes, spildes Urenlighed eller noget foretages,
som kan gjøre Vandet urent.

§ 4.

Ethvert Vaaningshus skal inden 2 Aar fra disse Forskrifters Approbation
være forsynet med et sømmeligt Vandhus.

§ 5.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Føde- og Drikkevarer og i fornødent Fald besørge samme tilintetgjort.

§ 6.

Gang- eller Sengklæder efter Personer, der ere døde af smitsomme Sygdomme, deriblandt Tæring og Spedalskhed, maa ikke afhændes eller af Andre benyttes, forinden de ere rensede og desinficerede paa saadan Maade, som Sundhedskommissionen finder fyldestgørende.

§ 7.

Det paahviler Sundhedskommissionens Medlemmer at paase disse Forskrifters Overholdelse og i Tilfælde melde Overtrædelser til dens Ordfører, der, om fornødiges, skal bevirke Overtrædelserne straffet efter Loven. Dog kan Sundhedskommissionen under særegne Omstændigheder indrømme Afgivelser fra disse Forskrifter.

VIII. Karlsø Herred.

(Kongelig Resolution af 25de April).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Stuebygning, Rorbod, Gamme og Madbod skal det iagttages, at de ikke bygges i Forbindelse med Fjøs, Stald, Grisehus eller Vandhus. Udhusene skal lægges saaledes, at ikke noget umiddelbart Tilsig fra disse kan finde Sted til Beboelseshus, Madbod, Brønd eller Bæk, hvorfra hentes Vand til Husholdningen.

§ 2.

Ved Opførelse og Flytning af Huse, bestemte til Beboelse, skal endvidere følgende iagttages:

- a) Hvor Grunden er fugtig, skal Muldjorden bortføres fra Tomten og denne afgrøftes, saa Overvand og Grundvand har let Afløb.
- b) Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds skal være lavere end 30 Centimeter over Jorden. Grundmuren gjøres forsvarlig tæt.
- c) Ethvert Beboelsesværelse skal gives en Høide af mindst 2 Meter fra Gulv til Loft. Loftværelser, Rorboder eller andre Beboelseshuse, hvor Skraatag anvendes, er undtaget fra denne Bestemmelse. Dog maa Høiden ved Raften i de to sidstnævnte ikke være mindre end 1,25 Meter. Ethvert beboet Rum skal være forsynet med mindst et Slagvindue.
- d) Gulvet i nederste Stokværk skal gjøres tæt og trækfrit; helst bør det gjøres dobbelt.

§ 3.

I enhver Rorbod skal ethvert beboet Rum have et Trækrør, som kan aabnes og lukkes med Lethed.

§ 4.

I Beboelsesrum, hvor Kogeovn bruges, skal Trækrør anbringes.

§ 5.

I Beboelsesrum skal aldrig huses Heste, Kjør, Svin, Faar, Gjeder eller Høns.

§ 6.

Til ethvert Beboelseshus bør der høre et Vandhus, der maa tømmes saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted. Hvor Vandhus er bygget sammen med Beboelseshus eller Madbod, skal det flyttes inden et Aar, efterat disse Regler er traadte i Kraft.

§ 7.

I eller omkring Brønd, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes, skal ikke foregaa Vask, spildes Urenlighed eller i det Hele Noget foretages, som kan gjøre Vandet urent. Om Bæk eller Elv, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes, gjælder det samme, forsaavidt Forurenselsen ikke sker nedenfor det Sted, hvor Vandet hentes. Aabne Brønde skulle hvert Foraar tømmes og renses.

§ 8.

Fiskeaffald, Agnskær og anden Urenlighed skal i Tiden fra 15de April til 1ste Oktober enten kastes i Søen nedenfor laveste Flødmaal eller paa Land ophænges eller henlægges til Tørring, dog ikke nærmere beboet Hus eller Rorbod end 30 m. Fiskehjelder er undtagne fra denne Bestemmelse.

§ 9.

Inden 8 Dage efter at Sneen er gaaet bort, skal Urenlighed fra Fisket være bortskaffet. Forpligtelsen til Renligholdelse paahviler Rorbodens eller Husets Eier og Bruger til en Omkreds af 30 Meter.

§ 10.

Finder Sundhedskommissionen Beboelseshus eller Rorbod at være af den Beskaffenhed, at deres Benyttelse maa ansees uforsvarlig, kan Brugen af samme forbydes, indtil de er bragt i brugbar Stand.

§ 11.

Til hver Søndag Morgen skal Rorboder, Gammer og andre Beboelseshuse være fuldstændig rengjorte. Ansaret herfor paahviler Eierne, Brugerne eller Baadmandskaberne, hvoriblandt hver enkelt Person kan gjøres ansvarlig for Undladelse heraf.

§ 12.

Enhver Bedrift, hvorved Luften i høiere Grad forurenses og Stank udbredes, skal være underkastet Sundhedskommissionens Tilsyn og nærmere Bestemmelse i saa Henseende.

§ 13.

Beboelsesrum Gang- og Sengklæder og deslige, der har været benyttet af nogen Tæringspatient, maa ikke benyttes af eller overlades til Andre, forinden de er rensede efter nærmere Bestemmelse af Sundhedskommissionens Ordfører.

§ 14.

Sundhedskommissionen kan meddele Tilladelse til Afvigelse fra disse Forskrifter, hvor Forholdene lægge særlige Vanskeligheder iveien for deres Overholdelse.

§ 15.

Sundhedskommissionen kan, naar den finder det nødvendigt, blandt sine Medlemmer antage en eller flere særskilte Tilsynsmænd til at paase, at Vedtægterne overholdes.

§ 16.

Overtrædelser af Forskrifterne pligter ethvert Medlem af Sundhedskommissionen at anmelde for Ordføreren, der foredrager Sagen i første Møde.

IX. Strandstedet Sand af Sands Herred.

(Kongelig Resolution af 2den Mai).

§ 1.

Enhver Huseier og Eier af ubebygget Grundstykke, der støder umiddelbart til Gade eller Torv, skal sørge for at faa anbragt Rendesten udenfor sit Hus eller Grundstykke, saa at intet Vand bliver staaende udenfor det. Han skal, saa ofte det er nødvendigt, og ellers hver Lørdag Eftermiddag feie saavel Rendestenen som den halve Gadebredde udenfor sit Hus eller Grundstykke. Det samme gjælder om Feining af Torve eller aabne Pladse.

§ 2.

Feieskarn eller anden Urenlighed maa ikke udkastes paa Gade eller anden offentlig Plads, eller paa den gennem Strandstedet løbende Bæk, men henbringes i Gjødelsbenge, Vandhus eller andet dertil af Sundhedskommissionen bestemt Sted.

§ 3.

I Brønd eller Kilde, hvorfra Befolkningen tager sit Drikkevand, maa ikke foregaa Vask, spildes Urenlighed eller i det Hele foretages noget, som kan gjøre Vandet urent. Brønd eller Kilde skal være overbygget og renses hver Mai og Oktober Maaned og ellers saa ofte, Sundhedskommissionen paabyder.

§ 4.

Vandhus skal findes ved ethvert Vaaningshus, og skal det ikke have Væg eller Tag fælles med dette. Vandhusets Vægge skal være saa tætte, at unødig Stank ikke opstaar, og skal det være forsynet med en tæt Beholder, der tømmes saa ofte, at Indholdet ikke flyder over. Udluftning af Vandhus, Stald og Fjøs maa ikke foregaa gennem Vindu eller Aabning, der støder umiddelbart til Gade eller Vaaningshus, Nabo's Have eller Gaardsplads, men til Undgaaelse heraf gennem Trækpipe i Taget.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin, Faar og Gjeder maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum, som har Tag eller Væg fælles med dette.

§ 6.

Tømning af Vandhuse eller Gjødselbinger og Transport af alt Slags stinkende Affald skal fra 15de September til 15de Mai foregaa mellem Kl. 3 Eftermiddag og Kl. 10 Formiddag, fra 15de Mai til 15de September mellem Kl. 10 Aften og Kl. 5 Morgen. Paa Gaarde indenfor Strandstedets Grændser kan dog Udførelse af Gjødsel fra egen Stald og Fjøsbinge paa Ager og Eng foregaa til enhver Tid. Sundhedskommissionen kan forbyde Anlæggelse af Komposter eller andre Ansamlinger af Affald, som udbreder Stank eller ansees skadelige for Sundheden. Transport af Vandhusgjødsel skal foregaa i tætte Kasser med Laag og af anden Gjødsel eller Affald i tætte Kjærrer, saaledes at ikke noget spildes. Sundhedskommissionen kan naarsomhelst paabyde Tømning af Vandhuse eller Fjernelse af Affald.

§ 7.

Ved Opførelse af Vaaningshus iagttages, at Grunden forinden tilstrækkelig afgrøftes, at Muldjorden bortføres og at Bygningen hviler paa en Undermur af mindst 33 Centimeters Høide over Jorden, hvilken Undermur ved Rapning med Kalk eller Ler maa holdes forsvarlig tæt, samt at Beboelsesværelserne gives en Høide fra Gulv til Loft af mindst $2\frac{1}{3}$ Meter, og er forsynet med Vinduer af mindst 1 Meters Høide og 1 Meters Bredde. Mindst 1 Vindu i hvert Værelse skal være saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes. Gulvet i Husets nederste Stokværk skal være forsvarligt tæt og frit for Træk.

§ 8.

I Beboelsesværelser, især i Lemstuer, maa Kogeovent ikke anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogning frembragte Damp kan opfanges og ledes ud i fri Luft.

§ 9.

Kjød af syge Dyr, umoden Frugt samt bedærvede Nærings- eller Nydelsesmidler maa ikke sælges til Fortæring. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af Legetøi og Brugsgjenstande m. V., som ansees skadelige for Sundheden. Gjenstande, som det efter denne § ikke er tilladt at sælge, kan efter Sundhedskommissionens Beslutning foranstaltes tilintetgjorte paa Vedkommendes Bekostning.

§ 10.

Sundhedskommissionen har at paase, at offentlige Bygninger samt alle Husrum, bestemte til stadigt eller jevnligt Samlingssted for et større Antal Mennesker, have tilstrækkelig Luftvexling, og kan den, om den maatte finde, at dette ikke er Tilfælde, forbyde Rummets Benyttelse som saadant Samlingssted, indtil det er bragt i dertil forsvarlig Stand.

§ 11.

Hvor der i et Hus bortleies en eller flere mindre Bekvemmeligheder, bør Sundhedskommissionen anstille jevnlige Undersøgelser om Overholdelse af Sundhedsforskrifterne sammesteds. Findes der i saadanne Bekvemmeligheder beboet Rum, som ved Mangel paa Lys eller Luft, ved Fugtighed eller Urenlighed eller ved Overfyldning med Beboere skjønnes at være skadeligt for Sundheden, kan dets Beboelse forbydes, indtil det er bragt i saadan Stand, som Sundhedskommissionen maatte finde fornøden.

§ 12.

Sundhedskommissionen har at føre Tilsyn med, at Afløb af skadelige og ildelugtende Stoffe fra Fabriker eller anden Næringsbrug sker paa hensigtsmæssig Maade. Ligesaa skal Sundhedskommissionen have Tilsyn med enhver Bedrift, som enten i høi Grad udbreder Stank eller behandler Gjenstande, der er skadelige for Sundheden.

§ 13.

Ved Opførelse af nye eller Flytning af ældre Vaaningshuse skal Melding herom strax ske til Sundhedskommissionens Ordfører.

§ 14.

Gang- og Sengklæder, der har været brugte af Personer, som ere døde eller lider af smitsom Sygdom, maa ikke overdrages til Andre eller sælges, forinden de ere rensede paa saadan Maade, som af Sundhedskommissionen er foreskrevet.

§ 15.

Sundhedskommissionen kan tilstede Afvigelse fra disse Sundhedsforskrifter, hvor Forholdene maatte vanskeliggjøre deres Overholdelse.

§ 16.

De paa Strandstedet boende Medlemmer af Sundhedskommissionen ligesom de antagne Sundhedsrodemestere ere pligtige til at vaage over Sundhedsforskrifternes Overholdelse og at anmelde mulige Overtrædelser enten til det almindelige Politi eller til Sundhedskommissionens Ordfører.

X. Aamdals Kobberværk i Mo Herred.

(Kongelig Resolution af 6te Juni).

§ 1.

Ethvert Beboelseshus maa have tør og om fornødiges vel afgrøftet Grund samt tæt Grundmur.

§ 2.

Ethvert Beboelsesværelse maa have mindst 1 Vindu til at aabnes.

§ 3.

Enhver Kogeovn i Soverum maa forsynes med en Indretning til Bortledning af Dampen.

§ 4.

Ved Opførelse af Beboelseshuse skal iagttages: Grunden renses for Madjord, Gulve i nederste Etage skulle være dobbelte med passende Fyld, og Høiden i Værelserne mindst 2,25 Meter.

§ 5.

For ethvert Beboelseshus skal der være Adgang til et Privet, der ligesom Udhuse og Affaldsdynger maa være saaledes beliggende, indrettede og renholdte, at ikke Stank eller Urenlighed trænger ind i Beboelsesrum, Madrum eller i Drikkevandet eller ind paa Alfarvei og derved giver Anledning til berettiget Klage.

§ 6.

Det paaligger Huseieren at have Veie, Stier og Gaardspladse i indtil 10 Meters Afstand fra Husene saaledes byggede, planerede og afgrøftede samt renholdte, at de ikke give Anledning til berettiget Klage over Væde eller Stank.

§ 7.

Forefindes forøvrigt Mangler, der paaviseligt er til væsentlig Skade for Menneskers Sundhed, kan Sundhedskommissionen paabyde Vedkommende Forholdsregler herimod.

§ 8.

Afviselser fra disse Forskrifter kan tillades af Sundhedskommissionen.

§ 9.

Sundhedskommissionen vælger 3 Mænd, hvoriblandt Stedets Læge, der har at paase, at disse Forskrifter blive overholdte, og at anmelde mulige Overtrædelser for Sundhedskommissionens Ordfører, der, om fornødiges, bevirker Paataale.

XI. Voldens Herred.

(Kongelig Resolution af 20de Juni).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus, Madbod og Brønd paa den ene Side og Stald, Fjøs, Grisehus o. l. paa den anden Side ikke gjøres mindre end 8 Meter, og at Bygningerne lægges saaledes, at der ikke sker noget Tilsig fra de sidste til de første. Paa den Side, hvorfra Vaaningshus har sin Hovedbelysning, maa Afstanden mellem dette og andre Bygninger ikke gjøres mindre end 10 Meter.

§ 2.

Ved Opførelse af Vaaningshus skal endvidere iagttages:

- a) Grundmuren, hvorpaa Huset opføres, maa paa laveste Sted rage mindst 30 Centimeter over Jordfladen, Grunden være afgrøftet, samt Madjorden bortført.
- b) Beboelsesværelser maa have tæt Gulv og en Høide af mindst 2,20 Meter fra Gulv til Loft eller i Spærrestuer 1,70 Meter fra Gulv til Trokanten, og maa i hvert Beboelsesrum mindst 1 Vindu være forsynet med Hængsler for at kunne aabnes og lukkes.

§ 3.

I Beboelsesrum maa ikke Kogeovn benyttes, medmindre der er anbragt Indretning til at opfange og bortlede den ved Kogningen opstaaede Damp.

§ 4.

Ansamling af Gjødseleffter eller anden Urenlighed maa ikke have Tilsig til Vaaningshus, Brønd, Opkomme eller Vandbeholdere, hvorfra Drikkevand eller Madvand tages, saafremt Vedkommende ikke har Adgang til andetstedsfra at hente saadant i rimelig Nærhed.

§ 5.

Kjøkkenaffald, Gjødseleffter, stinkende Skyllenvand eller anden Urenlighed maa ikke henkastes nærmere Vaaningshus end 6 Meter, medmindre det henlægges i Kompost og jevnlig dækkes med Jord. I Tilfælde Vaaningshuset er beliggende i Bakkehældning, maa de omtalte Stoffe henlægges tilsides for samme.

§ 6.

I Brønde, Vandløb, Opkomme eller Vandbeholdere, hvorfra Drikkevand eller Madvand tages, maa ikke foregaa Vask eller spildes noget, som kan forurene Vandet.

§ 7.

For hvert Bosted skal der forefindes et Vandhus, der ikke maa gives saadan Plads, at der fra samme er Tilsig til Vaaningshus, eller være anbragt i Nærheden af dettes Slagvindu eller Indgang. Det skal tømmes saa ofte, at ikke Overfyldning finder Sted, og skal der ved jevnlig Paafyldning af Jord, Aske og deslige sørges for, at der opstaar saa liden Stank som muligt. I tæt bebyggede Dele af Herredet maa Stald, Fjøs, Grisehus o. l. indrettes og renholdes paa saadan Maade, at de ikke udbrede generende Stank. Affald fra saadanne Indretninger maa der ikke ophobes paa Stedet, men henbringes andetsteds, hvor det ikke generer.

§ 8.

Afviselser fra ovenstaaende Regler kan finde Sted med Sundhedskommissionens Samtykke.

XII. Davikens Herred.

(Kongelig Resolution af 11te Juli).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygning skal iagttages:

- a) At Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs, Ladebygning eller Vandhus paa den anden Side ikke gjøres kortere end 7 Meter.
- b) At Madjorden er bortført fra Grunden og denne tilstrækkelig afgrøftet, saa den bliver tør.

- c) Bygningen skal hvile paa en Undermur af Sten, der overalt mindst maa have en Høide over Jorden af 30 Centimeter.
- d) Ethvert Beboelsesværelse skal have en Høide af mindst 2,20 Meter fra Gulv til Loft og være forsynet med mindst et Opslagsvindu, som let kan aabnes. Et saadant Vindu skal anskaffes overalt inden 3 Maaneder efter disse Forskrifters Approbation.
- e) Gulvet over Kjælderen maa være tæt og trækfrit.
- f) Hvor Kogeovn anbringes i Beboelsesværelse, skal saadan Indretning anskaffes, at den ved Kogningen frembragte Damp strax ledes ud i det Frie. Saadan Indretning skal anskaffes ogsaa i ældre Huse inden 1 Aar efter disse Forskrifters Approbation.

§ 2.

Findes beboet Hus eller Forsamlingshus at være skadeligt for Sundheden paa Grund af Fugtighed, Urenslighed, Mangel paa Lys eller Luft, eller Overfyldning af Mennesker, kan Sundhedskommissionen forbyde Rummets Afbenyttelse, indtil Manglerne ere afhjulpne.

§ 3.

Paa enhver Gaard eller Plads skal der inden 1 Aar efter disse Reglers Approbation være indrettet et Vandhus, der mindst maa have en Afstand af 7 Meter fra Vaaningshus eller Rum, hvor Levnetsmidler opbevares.

§ 4.

Affald, Feieskarn, Gjødsel, Skyllevand eller anden Urenlighed, af hvad Art nævnes kan, maa ikke henkastes beboet Hus nærmere end 6 Meter.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin, Faar, Gjeder eller Høns maa ikke huses i Vaaningshus.

§ 6.

Det nærmeste Tun omkring Huset skal holdes rent og planeres saaledes, at al Fugtighed har let Afløb.

§ 7.

Brønd, Opkomme, Bæk eller Elv, hvorfra Vand tages til Drikkevand eller Madbrug, maa ikke forurenses eller have Tilsig fra Vandhus, Gjødseldyngte eller nogensomhelst Ansamlug af Urenlighed; ei heller maa heri vaskes eller foretages noget, der kan gjøre Vandet urent, med mindre det sker nedenfor det Sted, hvorfra Nogen vanligen henter Vand.

§ 8.

Fiskeaffald maa ikke henlægges paa Stranden ovenfor Flomaal.

§ 9.

Lig maa ei, hvor der er Anledning til at faa det flyttet, henligge i Vaaningshus længere end 3 Døgn. Lig af Personer, døde af smitsom Sygdom, maa ikke henligge i beboet Hus længere end 1 Døgn.

§ 10.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af alle for Sundheden skadelige Levnetsmidler eller Brugsgjenstande samt i fornødent Fald paabyde sammes Til-

intetgjørelse. Standsning af Salg af saadanne formentlig sundhedsskadelige Varer kan foreløbig paabydes enten af Sundhedskommissionens Formand eller af mindst 3 af dens øvrige Medlemmer i Forening.

§ 11.

Naar Nogen agter at bygge eller flytte Hus, har han at melde dette for nærmeste Medlem af Sundhedskommissionen, der gjør ham bekendt med disse Regler.

§ 12.

Sundhedskommissionen kan meddele Tilladelse til Afvigelse fra disse Regler, hvor Forholdene lægger større Vanskeligheder i Veien for deres Overholdelse.

Overtrædelser af disse Regler pligter ethvert Medlem af Sundhedskommissionen og enhver af denne opnævnt Tilsynsmand at melde for Sundhedskommissionens Ordfører, som besørger Anmeldelse for Politiet, hvorefter Ansvar vil blive gjort gjældende efter Loven.

XIII. Folkestad af Fyresdals Herred.

(Kongelig Resolution af 15de Juli).

§ 1.

Ethvert Beboelsesværelse maa have tør og, om fornødiges, velafgrøftet Grund samt tæt Grundmur.

§ 2.

Ethvert Beboelsesværelse maa have mindst 1 Vindu til at aabnes.

§ 3.

Enhver Kogeovn i Soverum maa forsynes med en Indretning til Bortledning af Dampen.

§ 4.

Ved Opførelse af Beboelseshuse skal iagttages:

Grunden renses for Madjord; Gulve i nederste Etage skulle være dobbelte med passende Fyld og Høiden i Værelserne mindst 2,25 Meter.

§ 5.

For ethvert Beboelseshus skal der være Adgang til et Privet, der ligesom Udhuse og Affalddynger maa være saaledes beliggende, indrettede og renholdte, at ikke Stank eller Urenlighed trænger ind i Beboelsesrum, Madrum eller i Drikkevandet eller ind paa Alfarvei og derved giver Anledning til berettiget Klage.

§ 6.

Det paaligger Huseieren at have sine Veie, Stier og Gaardspladse i indtil 10 Meters Afstand fra Husene saaledes byggede, planerede og afgrøftede samt renholdte, at de ikke give Anledning til berettiget Klage over Væde eller Stank.

§ 7.

Forefindes forøvrigt Mangler, der paaviselig er til væsentlig Skade for Menneskers Sundhed, kan Sundhedskommissionen paabyde Vedkommende Forholdsregler herimod.

§ 8.

Afviselser fra disse Forskrifter kan tillades af Sundhedskommissionen.

§ 9.

Sundhedskommissionen vælger 3 Mænd, der har at paase, at disse Forskrifter blive overholdte og at anmelde mulige Overtrædelser for Sundhedskommissionens Ordfører, der ifølge Bemyndigelse fra Sundhedskommissionen bevirker Paataale.

XIV. Tjølling Herred.

(Kongelig Resolution af 10de September).

§ 1.

Vaaningshuse, som herefter flyttes eller opføres, skal hvile paa rappet eller fuget Mur af Sten, forsvarllg tæt af mindst 30 Centimeters Høide, paa tør og i fornødent Fald vel afgrøftet Grund, befriet for Madjorden og fri for alt Tilsig. Beboelsesrummene skal være mindst 2,25 Meter fra Gulv til Himling og indrettes saaledes, at de kan udluftes tilstrækkelig enten gennem Vinduer eller paa anden tilfredsstillende Maade. Gulvene skal være tætte og trækfrie og i underste Etage være forsynede med Stubbegulv og Fyldning, eller være dobbelte med tæt Mellem-lag. Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, skal han anmelde dette for nærmest boende Medlem af Sundhedskommissionen.

§ 2.

Hvor Kogeovn bruges, skal den være forsynet med tilstrækkelig Dampfang.

§ 3.

Sundhedskommissionen kan forbyde Beboelse af Huse eller Værelser og Benyttelse af offentlige Lokaler, som af Mangel paa tilstrækkelig Lys eller Luft, ved Fugtighed, Overfyldning af Mennesker eller paa anden Maade befindes skadelige for Sundheden, indtil Manglerne ere afhjulpne.

§ 4.

For ethvert Bosted, industrielt Anlæg eller andre Steder, hvor mange Mennesker opholder sig for længere Tid, skal der findes et Vandhus (Privet), der ikke skal have Tag eller Væg fælles med Beboelsesrum eller Madrum og af saadan Beliggenhed og Indredning, at det ikke medfører Stank eller Tilsig til Beboelsesrum eller Madrum, Kjælder, Drikkevandsbeholdere, Vei, Gade, offentlig Plads eller andre Steder, hvor Mennesker ofte færdes; det maa ikke anbringes nærmere saadanne Steder end 8 Meter. I tæt bebyggede Dele af Herredet skal Vandhuset, hvor dette ikke staar i Forbindelse med Binge eller Kloak, forsynes med

tætte, indvendig tjærede Plankekasser, der ligesom Vandhusbinger i det Hele skal tømmes saa ofte, at ikke Overfyldning finder Sted. Desinfektionsstoffer, Sagflis, Muldjord og lignende skal ofte paastroes Indholdet.

§ 5.

Stald, Fjøs, Grisehus o. l. maa ikke anbringes nærmere Vaaningshus, Madbod eller Brønd end 8 Meter, og saaledes, at der ikke sker noget Tilsig fra de første til de sidste. I tæt bebyggede Dele af Herredet maa Stald, Fjøs, Grisehus o. l. indrettes og renholdes paa saadan Maade, at de ikke udbrede generende Stank. Affald fra saadanne Indretninger maa ikke ophobes paa Stedet, men henbringes andensteds, hvor det ikke generer.

§ 6.

Brønd og Vandbeholdere skal holdes rene og fri for Tilsig fra Udhuse, Binger, Oplag af Gjødsel o. l. Dyr maa ikke drikke af Brøndspandene; Vask maa ikke foretages nærmere Brønd end 8 Meter.

§ 7.

Affald, Feieskarn, Skyllvand o. l. Urenlighed maa ikke henkastes udenfor Husets Indgangsdør eller Vinduer, men bringes bort mindst 5 Meter fra Vaaningshuset. Gjødsel, Kompost o. l. maa ikke anbringes nærmere Alfarvei, Vaaningshus, Madbod eller Brønd end 8 Meter og skal, forsaavidt Sundhedskommissionen maatte paabyde det, henlægges fjernere, paa Landsbygden dog ikke nærmere Naboens Hus end 20 Meter. I det Hele maa Gjenstande, der udbrede Stank, og hvis Uddunstninger maa ansees skadelige, ikke anbringes paa saadanne Steder eller paa saadan Maade, at de kan afstedkomme Ulempe. Tunet nærmest Vaaningshuset skal saavidt muligt holdes tørt og rent og Dagligværelserne vaskes eller skures mindst en Gang om Ugen, hvis ikke usædvanlige Omstændigheder maatte være tilhinder (Sygdom).

§ 8.

Naar nogen Bedrift agtes sat i Gang, ved hvilken Stank udbredes, giftige Gasarter eller andre slige Produkter udvikles, eller Stoffer behandles, der kunne have en skadelig Indflydelse paa Arbejdernes eller Omboendes Helbred, skal Planen for Anlægget forelægges Sundhedskommissionen, der har at udtale sig derom og senere at føre Tilsyn med Driften, hvad dens Indflydelse paa de sanitære Forhold angaar.

§ 9.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Levnetsmidler, giftige Stoffer og i det Hele af alle Gjenstande, der lettelig kunne blive farlige for Sundheden, og i fornødent Fald tilintetgjøre dem paa Sælgerens eller Eierens Bekostning.

§ 10.

Tilsynet med Overholdelsen af disse Forskrifter paaligger Sundhedskommissionens Medlemmer, der skal anmelde saavel Overtrædelse heraf som andre sanitære Misligheder for Sundhedskommissionens Ordfører, som i fornødent Fald har at forelægge Sagen for den samlede Kommission og bevirke Paatale efter Loven.

§ 11.

For tæt bebyggede Dele af Herredet, til Exempel Halsen og Uhla gjælder derhos følgende Bestemmelser:

- a) Veie med tilhørende Fortoug, Rendestene og Grøfter holdes rene af vedkommende Hus- og Tomteeiere. Gaardsrum og Gange og Smug omkring Husene holdes fri for Stank og Urensligheder af alle Slags.
- b) Vandhusene maa være forsynede med tætte Kasser eller Tønder, og Indholdet i disse maa paafyldes Jord, Aske, Kalk eller lignende for at forebygge Stank, ligesom de maa tømmes saa ofte, at Overfyldning undgaaes.

§ 12.

Fartøier, der ligge fortoiede inden Herredet, ere med Hensyn til Renlighed og Sundhedsforhold underkastede Sundhedskommissionens Bestemmelser.

§ 13.

Avgivelse fra disse Bestemmelser kan af Sundhedskommissionen tilstedes, hvor de af Forholdene maatte paakræves.

XV. Bø Herred.

(Kongelig Resolution af 26de September).

§ 1.

Brønd, Opkomme eller Bæk, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, skal holdes rene og være fri for Tilsig fra Udhus, Binge og Jordbund, som er forurenset ved Oplag af Gjødse, Affald eller paa anden Maade.

§ 2.

I smitsomme epidemiske Sygdomme, Nervefeber, Blodgang, Kopper, Difterit, Skarlagensfeber, maa Udtømmelser eller andre Afsondringer fra de Syge, Affaldsstofte, Feieskarn eller lignende fra Sygeværelset ikke opsamles i Gjødelsen, men opbrændes eller nedgraves i 1 Meters Dybde.

§ 3.

Uden Sundhedskommissionens Tilladelse maa ikke sælges Fødemidler, som har henstaaet i Huse, hvor der har forekommet smitsomme Sygdomme, heller ikke Melk, Kjød, Uld eller andre Dele af syge Dyr. Klæder eller andre Gjenstande, som har været benyttet af Personer, der har lidt af eller er døde af smitsom, epidemisk Sygdom, maa ikke afhændes eller benyttes af Andre, førend de er rensede og desinficerede paa saadan Maade, som Sundhedskommissionen anser fyldestgjørende.

§ 4.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede eller for Sundheden skadelige Næringsmidler og, om fornødiges, paase dem tilintetgjorte paa Eierens Bekostning.

§ 5.

Naar nogen Bedrift agtes sat igang, ved hvilken Stank udbredes, eller giftige Gasarter udvikles, eller Stoffe behandles, som kan have skadelig Indflydelse paa Arbeidernes eller Omboendes Helbred, skal Planen for Arbeidet forelægges Sundhedskommissionen. Finder denne, at Anlægget efter Planen vil blive farligt eller skadeligt for den offentlige Sundhed, maa ikke Anlægget sættes iværk, førend de af Sundhedskommissionen antydede Mangler er paavist at være afhjulpne. Sundhedskommissionen har senere at føre Tilsyn med Bedriften, hvad dens Indflydelse paa de sanitære Forhold angaar.

§ 6.

Børn, der tages til Jætning, skal ved passende Klæder beskyttes mod Regn og Kulde.

§ 7.

Sundhedskommissionens Medlemmer har at paase disse Forskrifters Overholdelse og i fornødent Fald at anmelde Misligheder for Ordføreren, der skal besørge Overtrædelsen hævet eller, om nødvendigt, paatalt efter Loven.

§ 8.

Sundhedskommissionen kan tilstede Afvigelser fra disse Bestemmelser, hvor den finder det paakrævet af Forholdene.

XVI. Skien Kjøbstad.

(Kongelig Resolution af 31te Oktober).

§ 1.

Det paaligger Huseierne at holde sine Gaarde, Portrum og private Smugrene og fri for Stank. Feieskarn og andre Urenligheder fra Gader eller Gaardsrum maa ei blive liggende, men strax bortføres eller henbringes til Husets Gjødselbinge.

§ 2.

Aadsler skal nedgraves paa Steder, der er fjernede fra bebygget Grund og ei dertil har Vand afløb.

§ 3.

Stillestaaende Vand skal afledes. Gader og Veie skal have en saavidt muligt haard Overflade, der er saaledes indrettet, at Overvand har let og hurtigt Afløb. Rendestene, Veigrøfter og aabne Aflørender skal have tilstrækkeligt Fald og helst være stensatte. Kværndalsbækken og andre Bække inden Byens Grændser ligesom alle offentlige Kloaker besørges renholdte paa Kommunens Bekostning.

§ 4.

Enhver Huseier skal være forpligtet til at besørge Grundvand eller Overvand bortledet fra sin Tomt saaledes, at ingen skadelig Ansamling deraf kan ske, fornemmelig i Kjælder eller under Gulv.

Naar Stadsingeniøren erklærer, at saadant hensigtsmæssigen kan ske, skal vedkommende Grundeier eller, om Grunden maatte være bebygget af nogen fra ham forskjellig Person, Huseieren være forpligtet til at lede Vand, som maatte ansees skadeligt for Sundheden, samt Spilde- og Skyllvand bort fra sin Grund eller sit Hus og ud i offentlig Kloak eller andet Afløb, der af Sundhedskommissionen erklæres dertil hensigtsmæssigt.

Afledning sker gennem lukkede Render af Sten-, Jern- eller Lerrør og maa ikke paalægges Nogen i større Længde end 20 Meter. Udfordres længere Ledning, bekostes Fortsættelsen af Kommunen.

§ 5.

Til de offentlige Kloaker, til Ely, Bæk, Grøft eller Rende maa herefter ikke indrettes Afløb for Exkrementer eller for flydende Substantser, der har været i Berørelse med saadanne. Til Ely, Bæk, aaben Grøft eller Rende maa heller ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse gives Afløb for andre Substantser, der frembringer Stank eller er farlige for Sundheden. Fabriker eller lignende Anlæg, fra hvilke saadanne Substantser afledes, skal for disse anbringe lukkede Render, der kan tillades at udmunde i de offentlige Kloaker.

§ 6.

Afløbsrender, Kloaker og lignende skal være saaledes indrettede, at de skaffer tilstrækkeligt Afløb og let kan renses samt holdes i forsvarlig Stand. Vaske- og Kloakslug, der findes i Kjældere eller inde i Huse, skal være forsynede med Vandlaas eller anden Indretning, der hindrer Udstrømning af Kloakgas.

§ 7.

Ethvert Vaaningshus eller beboet Hus skal have Vandhus med Binge eller anden Beholder, hvis Bund og Vægge skal være vandtætte og med tætsluttende Overdække. Den skal derhos indrettes saaledes, at hverken Grundvand eller Overvand kan bane sig Vei til den, og at den med Lethed kan tømmes og renses.

I Bygninger, som herefter opføres, skal Beholderen desuden, forsaavidt den ei bestaar af asfalteret eller cementeret Murværk og er i mindst den halve Dybde nedgravet i Jorden samt er beliggende i Udhus, være anbragt over et tæt Gulv paa saadan Maade, at den fornødne Rensning med Lethed kan udføres.

Bygninger, der er bestemte til Opholdssted for et større Antal Mennesker, skal have mindst et Aflukke for hver 20 Mennesker, som antages at maatte benytte samme.

§ 8.

Forsaavidt Nogen holder Heste, Kjør eller Svin, er han derhos forpligtet til at indrette tætte Gjødselbinger til Optagelse af Dyrenes Urenligheder; dog er intet til Hinder for, at der kan anbringes en Gjødselbinge, der kan optage Urenligheder saavel af Mennesker som af Dyr, naar Bingen indrettes som foreskrevet i § 7.

§ 9.

Vandhuse og Gjødselbinger, skal være forsynede med Lufttrækpiber. De maa ikke anlægges umiddelbart under eller ved Siden af Beboelsesrum eller Opbevarings- og Tilberedningssteder for Næringsmidler og ikke ligge nærmere ved Vandpost, Brønd eller anden brugbar Vandbeholder end mindst 4 Meter. Afløb til Gade, aaben Plads eller Nabotomt maa ikke finde Sted.

§ 10.

Gjødselbinge og Vandhuse skal tømmes og renses saa ofte, at Overfyldning og Stank forebygges, og derhos under Omstændigheder, hvor det maatte findes nødvendigt, saa ofte og paa den Maade, som af Sundhedskommissionen maatte paabydes.

Vandhus- og anden blød eller stinkende Gjødsel skal holdes opblandet med desinficerende Stoffe i saadan Udstrækning, at Stank ikke opstaar.

Blød eller stinkende Gjødsel, som skal føres gennem Byens Gader eller ad bymæssigt bebyggede Veie, maa om Sommeren (Mai til September inkl.) udtages eller bortføres alene mellem Kl. 10 Aften og Kl. 7 Morgen og om Vinteren alene mellem Kl. 8 Aften og Kl. 8 Morgen. Dog kan dette efter Sundhedskommissionens Tilladelse ogsaa foregaa til andre Tider, naar tætte og lukkede Kasser dertil benyttes. Kasserne, hvori Gjødseleu bortføres, maa altid være tætte og ikke mere fyldte, end at der intet spildes under Førseleu.

Gjødseleu skal bortføres ad korteste Vei til Bestemmelsesstedet, og det er forbudt under Førseleu at standse med Læssene i Gaardsrum, paa Byens Gader, Veie eller offentlige Pladse.

Hvad i nærværende § er foreskrevet om blød og stinkende Gjødsel, kommer ogsaa til Anvendelse paa andre stinkende Substantser.

Forsaavidt Gjødsel bortføres i Baade, maa Indladningen kun foregaa til ovennævnte Tider, og maa Baaden ikke blive liggende ved Bryggen eller den indre Havn udover nævnte Klokkeslet.

Sundhedskommissionen kan fritage for en kortere eller længere Tid enkelte Grund- eller Huseiere eller samtlige saadanne i enkelte Strøg af Byens Udkanter fra Bestemmelsen i nærværende § samt i § 7.

§ 11.

Bygninger, i hvilke flere Mennesker jevnlig samles og i længere Tid op- holde sig, skal forsynes med hensigtsmæssige Urinsteder, der holdes tilbørlig rene og fri for Stank.

§ 12.

Svinehold er i Regelen tilladt, hvor Grisehuset kan fjernes mindst 3,80 Meter fra Beboelsesrum og Drikkebrønd. Stald, Fjøs samt Grisehus maa ikke anbringes i eller under Vaaningshus og tillades ikke indrettede, hvor Gaards- rummet ikke har den fornødne Størrelse, dog mindst 16 m².

§ 13.

Der skal være Afløb til Gjødselbingen fra den Del af Gulvet i Stald- og Fjøsbygninger, som optager Urinen. Er Gjødselbingen ei anbragt under Gulvet, skal dette være tæt.

§ 14.

Sundhedskommissionen kan forbyde Kreaturhold, hvor den finder, at det foranlediger sanitære Misligheder, som enten paa Grund af de stedlige Forhold eller paa Grund af Overhørighed hos Vedkommende ikke kan hindres.

§ 15.

Pladse, hvor Heste eller andre Kreaturer henstaar, eller hvor Fiskeudsalg finder Sted, skal jevnlig renses. Holdepladse for Heste skal være stensatte.

§ 16.

Oplag af Gjødse, Ben eller andre Gjenstande, der ved Uddunstning kan virke skadeligt paa Sundhedstilstanden eller fremkalde Stank, tillades ikke i de tæt bebyggede Dele af Byen. Ogsaa udenfor disse kan deslige Oplag forbydes af Sundhedskommissionen, saafremt Stank derfra udbredes til omkringliggende Beboelseshuse.

§ 17.

Vandledninger og deres Beholdere samt Brønde, hvis Vand benyttes i Husholdninger, skal holdes rene og fri for skadeligt Tilløb. Enhver Brønd skal renses mindst en Gang aarlig.

Det tillades ikke, at Dyr, som skal aflives, eller Urenligheder henkastes i Kjellevandet, Brygge vandet eller andre af Byens Vandløb.

§ 18.

Nye Anlæg af saadanne Næringsbrug, som omhandles i § 4 i Lov af 19de Mai 1860 angaaende forskellige Bestemmelser om Bygningsvæsenet, eller andre Anlæg, der maatte kunne ansees skadelige for Sundheden, maa ei tillades, forinden Sundhedskommissionens Betænkning er indhentet.

§ 19.

Skadelige eller ildelugtende Udtømmelser fra Næringsbrug, der allerede er i Virksomhed, maa foregaa paa en saadan Maade, at de mindst mulig forulemper Omboende. Ligesaa skal enhver Bedrift, hvorved Luften i højere Grad forurenses og Stank udbredes, være underkastet Sundhedskommissionens Tilsyn og nærmere Bestemmelse i saa Henseende.

§ 20.

Intet Næringsbrug maa drives med større Fare for Arbeidernes Helbred, end der nødvendig flyder af Bedriftens eget Væsen.

§ 21.

Sundhedskommissionen kan til Forebyggelse af skadelige Nærings- og Nydelsesmidlers Salg naarsomhelst anstille eller lade anstille Undersøgelser dels af de paa Torve, i Udsalgs- og Beværtningssteder falbudte Nærings- og Nydelsesmidler, dels af de paagjældende Handlendes eller Næringsdrivendes Oplagssteder og er i dette Øiemed berettiget til at fordrø udleveret de nødvendige Prøver.

Forefindes skadelige Nærings- eller Nydelsesmidler, skal de efter Beslutning af Sundhedskommissionen paa Vedkommendes Bekostning tilintetgjøres, bortskaffes eller paa anden Maade gjøres uskadelige. Sundhedskommissionen kan paabyde, at Kjød eller Flesk ikke maa falbydes uden forud at være undersøgt paa saadan Maade, som af Kommissionen bestemmes.

Sundhedskommissionen kan paa samme Maade, som ovenfor er bestemt, kontrollere og efter Omstændighederne forbyde Salget af hvilkesomhelst Gjenstande f. Ex. Tapeter, Legetoi, Farve- eller Beklædningsstoffer og deslige, naar Benyttelsen deraf antages at kunne blive farlig eller skadelig for Liv eller Helbred derved, at de indeholder giftige Bestanddele, ligesom den er berettiget til efter derom fattet Beslutning at lade deslige Salgs-gjenstande paa Vedkommendes Bekostning tilintetgøre, bortskaffe eller paa anden Maade uskadeliggjøre.

§ 22.

Findes der noget beboet Hus, Værelse eller Forsamlingsrum, som ved Mangel paa tilstrækkeligt Lys eller frisk Luft, ved Fugtighed, Urenslighed eller Overfyldning af Mennesker skjønnes at være skadeligt for Sundheden, kan Sundhedskommissionen forbyde dets Afbenyttelse, indtil den paaklagede Mislighed er afhjulpen. Ligeledes kan Udflugtning af hele Huse eller enkelte Leiligheder paa-bydes, hvor farlige Epidemier udbryder.

Forinden Skolelokaler, Sygehuse, Forsamlingslokaler og offentlige Badehus-indretninger opføres, skal Anmeldelse ske til Sundhedskommissionen.

§ 23.

Ethvert alvorligere Sygdomstilfælde, der er eller giver Mistanke om at være fremkaldt ved Nydelsen af fordærvede eller forfalskede Næringsmidler eller Benyttelse af Gjenstande, som indeholder giftige eller farlige Bestanddele, eller som hentyder paa en begyndende Epidemi, skal af den tilkaldte Læge uopholdelig meldes til Sundhedskommissionen med Angivelse af den fornødne Sygdomsaarsag og andre fornødne Oplysninger. Det samme gjælder om sanitære Misligheder, der antages at staa i Forbindelse med eller at kunne give Anledning til Sygdom.

§ 24.

Ved Sygdomstilfælde, der indtræffer blandt Tilreisende i Hoteller, Logishuse, Bondestuer og lignende, skal vedkommende Vært søge at skaffe sig fornøden Underretning om, hvorvidt Tilfældet er af smitsom og farlig Art, og i saa Fald uopholdelig herom underrette Sundhedskommissionen.

§ 25.

For ethvert Fartøj, der ankommer paa Havnen med nogen Syg ombord, skal strax ved dets Ankomst Melding afgives til Havnefogden om Sygdommen, saavidt muligt med Angivelse af dens Art.

§ 26.

Om ethvert paa Byens Grund eller paa Fartøier i Byens Havn indtræffende Dødsfald maa, forinden Begravelse foregaar, tilveiebringes en efter et bestemt Schema udfærdiget Anmeldelse, som bliver at aflevere til Sognepresten og af denne tilstilles Sundhedskommissionen.

§ 27.

Fartøier, der henligger i Byens Havn, og deres Besætninger er med Hensyn til Renlighed og Sundhedsforhold underkastede Sundhedskommissionens Bestemmelser.

§ 28.

Undlader Nogen at træffe Foranstaltninger, som ifølge nærværende Forskrifter eller iøvrigt ifølge Sundhedskommissionens lovmedholdig afgivne Beslutninger paaligger ham, kan Kommissionen lade udføre saavel denne Foranstaltning, som hvad der ellers fornødiges for at hindre, at Forsømmelsen afstedkommer Skade. Omkostninger herved og ved Forføininger, som træffes for at forhindre forberedte eller standse endnu ikke fuldførte Handlinger, som strider mod nærværende Forskrifter eller Sundhedskommissionens lovmedholdig afgivne Beslutninger, eller for at bortrydde Ulemper, der er frembragte ved Brud paa om-meldte Forskrifter eller Beslutninger, bliver at udrede af den Skyldige.

§ 29.

Ved nye Vaaningshuses Opførelse skal, foruden hvad der er bestemt i de gjældende Byggeforskrifter, endvidere følgende Regler iagttages:

- a) Beboelseskjælder skal have mindst 1,25 Meter af sin hele Høide over Jordoverfladen og være forsynet med Vindovn og Trægulv.
- b) Vinduerne skal, medmindre Sundhedskommissionen finder, at der paa anden Maade er sørget for tilstrækkelig Luftfornylse, være saaledes indrettede, at de med Lethed kan aabnes og lukkes.

§ 30.

Overtrædelse af disse Forskrifter straffes i Henhold til § 26 i Lov om Sundhedskommissioner m. v. af 16de Mai 1860 med Bøder fra Kr. 8,00 til Kr. 800,00.

XVII. Farsund Ladested.

(Kongelig Resolution af 31te Oktober).

§ 1.

Om Renlighedsforholdene.

Kommunen har én Gang ugentlig at rengjøre sine Brygger, offentlige Pladse, Torv og de Rendestene, der gaar over Gader, som er aabne for offentlig Færdsel, samt én Gang maanedlig eller oftere, hvis det findes fornødent, at rengjøre Byens Huldiger og lukkede Rendestene, som ogsaa om Vinteren stadig maa holdes aabne. Endvidere har Kommunen hver Lørdag inden Kl. 8 Aften at rengjøre de Dele af Gaderne, som ikke vedkomme Huseierne (se nedenfor).

Huseierne have én Gang ugentlig at rengjøre Rendestene, Gader og Smug rundt deres Huse, Haver og Tomter tilmærkes med Naboer og Gjenboer; hvor saadanne ikke findes, rengjøres Gader og Smug i halv Bredde. Resten vedkommer Kommunen. Ligesaa have de én Gang ugentlig at rengjøre sine Gaardsrum, Brygger og ledige Tomter. Al saadan Rengjøring, der vedkommer Huseierne, maa foretages Lørdag og være færdig inden Kl. 8 Aften. Om Vinteren maa Enhver stadig sørge for frit Afløb i de Rendestene, som vedkomme ham. Sneen bortskuffes hver Morgen fra Fortoug og Trapper. Aadsler maa ikke henlægges under aaben Himmel, men strax nedgraves udenfor Byens Grund. Katte og Hunde maa ikke druknes i Havnene, ligesaa lidt som Feieskarn, Fiskeslo eller andet Affald maa udkastes deri eller henligge paa Bryggerne; hvor saadant skal henbringes, bestemmes i § 3. De, som have ladet Gjødsele kjøre eller bære gennem Gaderne, skulle strax lade bortfeie, hvad der muligens kunde være spildt under Transporten i det passerede Strøg.

§ 2.

Om Afløbsvæsenet.

Sundhedskommissionen har at paase, at de forskellige Rendestene passe saaledes i hinanden, at Overvand har tilstrækkeligt Afløb, at Rendestene og Grøfter have tilstrækkeligt Fald, og at Vaske og deres Afløbsrør, der skulle

være af Metal, Fayance eller brændt og glasseret Ler, stedse udmunder i en Rendesten med godt Afløb, hvori aldrig maa findes Affald fra Huset af fast Beskaffenhed.

Omkring Huse, der er bebyrdede med Grundvand, skal der, saavidt ske kan, dræneres eller lægges Huldiger.

§ 3.

Om Vandhuse, Gjødselbinger osv.

For ethvert Vaaningshus eller beboet Eiendom skal findes et Vandhus af tilstrækkelig Størrelse i Forhold til Beboernes Antal; paa Skoler, Fabriker og lignende et Afukke for hver 20 Mennesker. Vandhuset bør indrettes i Gaardsrummet, og skal være forsynet med en muret, cementeret Grube, der maa holdes tæt, og hvortil haves bekvem Adgang for Tømningens Skyld. Vandhus maa ikke anbringes nærmere nogen Brønd end 4 Meter; Bingen skal være forsynet med tæt Laag eller Dør, og den skal tømmes og renses mindst 2 Gange aarlig inden Udløbet af Maanederne April og Oktober og ellers saa ofte, som Sundhedskommissionen finder fornødent.

Hvor der ikke findes Adgang til at have Vandhus i Gaardsrum, og vedkommende Huseier maa have det inde i Huset, skal dertil afpaa et særskilt Rum med pløiede Bord forsynet med Træ- eller Cementgulv og tætsluttende Dør. Exkrementerne skulle optages i tætte, zinkklædte Tønder, Kar eller Kasser, der er forsynede med tætte Laag. Ved Trækpiber, Kalk, Torvstrøelse eller andre Midler skulle de, saavidt muligt, holdes frie for Stank. Saadanne Vandhuse skulle være tømte og rensede inden Udløbet af de første 8 Dage i hver Maaned, og forøvrigt saa ofte, som Sundhedskommissionen maatte finde det fornødent.

Sundhedskommissionen har Ret til at anordne, hvorledes ethvert Vandhus efter de foreliggende Forholde skal indrettes. Feieskarn og Affald fra Husene skal henbringes i Gjødselbinger eller til en Plads, som Sundhedskommissionen kan anvise udenfor Byen, dog kan Sundhedskommissionen til dette Brug paa Andragende tillade Anvendelse af en tæt Søppel-Kasse eller Tønde, forsynet med tæt Laag, som har nogen Heldning for Afløb af Regnvandet. Denne skal være tømt og rensat inden Udløbet af de første 8 Dage i hver Maaned og ellers saa ofte, som Sundhedskommissionen finder det fornødent.

Kjøring af Gjødsel og Affald gennem Gaderne maa i Tidsrummet fra 1ste Mai til 30te September kun foregaa fra Kl. 10 Aften til 6 Morgen. Sundhedskommissionen kan anvise en Plads udenfor Byen til Oplægning af Gjødningsstoffer. Hvor Vandhuset udmunder i Søen, bør under Sædet anbringes Bordvægge, som række tilstrækkelig dybt under Vandfladen til at hindre Exkrementerne fra at flyde bort.

§ 4.

Om Kreaturhold.

Rum, hvori huses Heste, Kjør og Svin, maa ikke have Væg eller Tag fælles med Vaaningshus. De skulle være forsynede med Gjødselbinger af samme Art som Vandhusbingerne (kfr. § 3); Afstanden fra Vaaningshus skal være mindst 2 Meter og fra Brønd mindst 4 Meter; dog kan Sundhedskommissionen med Hensyn til Afstanden fra Vaaningshus i enkelte Tilfælde tillade en kortere Afstand. Svinestier, Ko- og Hestestalde maa holdes rene, og Bingerne tømmes og renses, naar den udjævnede Gjødnings naaer op til 15 Centimeter fra Bingens øverste Kant og ellers saa ofte, som Sundhedskommissionen finder fornødent. Sundhedskommissionen kan give Regler for Skjøtsel af Fjærkræ, eftersom Forholdene i paakommende Tilfælde maatte kræve.

Politiet anviser Holdeplads for Heste, hvor de kunne bindes, og hvor der rengjøres hver Uge. Slagtning maa ikke foregaa paa Gaderne eller Bryggerne, men enten i indelukket Gaard eller udenfor Byen.

§ 5.

Om Oplag af Gjødse, Ben osv.

Oplag af Gjødse, Ben, Klude og andre stinkende Gjenstande maa ikke findes under aaben Himmel uden efter Sundhedskommissionens udtrykkelige Tilladelse. Slige Oplag maa under alle Omstændigheder indrettes efter dens Anordning.

§ 6.

Om Drikkevand.

Alle Brønde skulle være tætte ovenfor Jordens Overflade og overbyggede samt Jordsmonet omkring stensat indtil 3 Fod (1,04 Meter) fra deres Vægge, ligesom det bør have et tilstrækkeligt Fald til Siderne. Der skal iagttages streng Renlighed omkring Brøndene, Heste eller andre Dyr ikke hensættes i Nærheden, og Vaskning, Slagtning eller deslige ikke foregaa omkring Brønden. Enhver Brønd skal fuldstændig udrenses en Gang hvert Aar.

§ 7.

Om Næringsveie.

Sundhedskommissionen er berettiget til at indskride ved enhver Fabrik eller anden Bedrift, der drives paa en for Sundheden skadelig Maade i nogen Henseende for Udøverne eller Andre.

§ 8.

Om skadelige Næringsmidlers Forhandling m. m.

Sundhedskommissionen skal til Forebyggelse af skadelige Næringsmidlers Salg — saa ofte den finder det fornødent — anstille eller lade anstille Undersøgelse dels af de paa Torve, i Udsalgs- og Beværtningssteder falbudne Næringsmidler, dels af de paagjældende Handlendes eller Næringsdrivendes Oplagssteder, og er til dette Øiemed berettiget til at fordrø udleverede de nødvendige Prøver.

Forefindes skadelige Næringsmidler, skulle de efter Beslutning af Sundhedskommissionen tilintetgjøres, bortskaffes eller paa anden Maade gjøres uskadelige paa Vedkommendes Bekostning.

Sundhedskommissionen kan paabyde, at Kjød og Flesk ikke maa falbydes uden forud at være undersøgt paa saadan Maade, som af Kommissionen bestemmes.

Havarede Fødemidler maa ikke sælges uden foregaaende Besigtelse af Sundhedskommissionen.

Sundhedskommissionen skal paa samme Maade, som ovenfor bestemmes, kontrollere og efter Omstændighederne forbyde Salget af andre Gjenstande, hvis Benyttelse kan blive farlig for Helbredet derved, at de indeholde giftige Bestanddele, f. Ex. Tapeter, Legetøi, Beklædningsstoffer, Vortebrikker og deslige.

§ 9.

Om Leiehuse.

Sundhedskommissionen har at paase Renligheds Overholdelse i Leiehuse, at lade Eierne rette paa Mangler ved Lys, Luft, Vandforsyning, Vandhuse, Overfyldning af Beboere, kort Alt, hvad der kan skade Beboernes og Naboernes Sundhed.

§ 10.

Om Luftvexling i Forsamlingsrum.

Sundhedskommissionen har at paase, at Husrum, der ere bestemte til stadt eller jevnligt Samlingssted for et større Antal Mennesker, saasom Kirker, Bedehuse, Skolelokaler, offentlige eller private Rets- og Auktionslokaler, Fabriker, Væverier eller deslige, afgive tilstrækkelig frisk Luft, ventileres eller opildes paa en hensigtsmæssig Maade. Finder Kommissionen, at saadanne i Brug værende Lokaler lide af væsentlige Mangler, kan den fastsætte en vis Tid, inden hvilken Mangelen bør være rettet, og om saadant ikke sker, lade Lokalet midlertidig aflukke.

§ 11.

Almindelige Bestemmelser i Anledning af nye Vaaningshuse.

Ved Planen til Byens Udvidelse, nye Bygningers Opførelse, Gaders Omregulering osv. skal Sundhedskommissionens Betænkning indhentes.

§ 12.

Forskrifterne skulle trykkes i Form af en Plakat, der til enhver Tid skal findes opslaaet i Køkkenet hos enhver Husstand i Byen, helst opklæbet paa en dertil indrettet Tavle.

Overtrædelser af foranstaaende Forskrifter straffes efter Lov af 16de Mai 1860 § 26 med Bøder.

§ 13.

Hvor nærværende Regler foranledige Forandring eller Ombygning af ældre Indredninger eller Anlæg, træde de først i Kraft 1 Aar fra Approbationen.

Sundhedsforskrifter

approberede i 1892.

I. Aarstad Herred.

(Approberede ved Kronprinsregentens Resolution 28de Mai).

§ 1.

Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald-, Fjøs- eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 10 Meter.

§ 2.

Naar Nogen agter at opføre eller flytte nogen Husebygning, har han at anmelde dette for Ordføreren i Sundhedskommissionen.

Ved Opførelse eller Flytning af Vaaningshus skal endvidere følgende iagttages:

- a) Opførelsen eller Flytningen maa ikke paabegyndes, forinden Grunden, paa hvilken Vaaningshuset skal staa, er tilstrækkelig afgrøftet og Muldjorden derfra bortført, og Byggegrunden, selv om den er Fjeld, er jevnet saaledes, at der ikke findes Fordybninger, hvor Vand og urent Tilløb kan ansamle sig under Bygningen.
- b) Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds maa være lavere end 32 Centimeter over Jorden og som ved Rapning med Kalk eller Ler eller paa anden Maade er gjort forsvarlig tæt.
- c) Ethvert Beboelsesværelse, selv om det er i Kjælderetage, skal gives en Høide af mindst 2,50 Meter fra Gulv til Loft og maa være forsynet med Vinduer af mindst 1 Meter² Lysmaal, og som er saaledes indrettede, at de med Lethed kan aabnes.
- d) Alle Gulve i et Vaaningshus skulle gjøres dobbelte, og mellem Gulvenes Beklædninger skal indlægges et Lag af stampet Ler eller anden fast, tør og uantændelig Fyld af mindst 5 Centimeters Tykkelse.

§ 3.

I Beboelsesværelse maa Kogeovne ikke anbringes, medmindre de ere forsynede med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp fuldstændig kan opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 4.

Naar nogen Bedrift agtes istandbragt, hvorved Luften i høiere Grad forurenses og Stank udbredes, eller ved hvilken Stoffe behandles, der kunne være

skadelige for Arbeidernes eller de Omkringboendes Sundhed, skal Plan for Anlægget forelægges Sundhedskommissionen. Finder denne, at Anlægget efter Planen vil blive farligt eller skadeligt for den offentlige Sundhed, maa det ikke sættes i Værk, førend de af Sundhedskommissionen antydende Mangler er paaviste at være afhjulpne. Efterat Bedriften er traadt i Virksomhed, skal den være underkastet Sundhedskommissionens Tilsyn, og er enhver Vedkommende forpligtet til at rette sig efter de Forskrifter, som den til Fjernelse af stedfundne Ulemper maatte give.

§ 5.

Til ethvert Vaaningshus eller for enhver Opsidder paa en Gaard skal der være mindst et Privet for hver 20 Personer, der antages at benytte samme, og dette maa ikke have Væg eller Tag tilfælles med Vaaningshus eller Rum, hvori Fødemidler opbevares.

Priveterne skulle til Optagelse af Exkrementerne være forsynede med tætte Kagger, saaledes som for Tiden paabudte for Bergens By. Saadanne Kagger skulle i ethvert Hus anskaffes inden 6 Maaneder efter disse Forskrifters Approbation.

Tømningen skal foretages mindst hver 14 Dag eller oftere, om nødvendigt, og maa ingensinde foregaa paa Gaardspladsen eller paa Gader og Veie. Priveterne maa ikke heller være saaledes beliggende, at der fra dem er Udløb eller Tilsig mod Vaaningshus eller Indtag for Mad- og Drikkevand, det være sig Bæk, Brønd eller Elv.

§ 6.

Findes beboet Hus eller Forsamlingshus at være skadeligt for Sundheden paa Grund af Fugtighed, Urenlighed, Mangel paa Lys eller Luft, eller Overfyldning af Mennesker, kan Sundhedskommissionen forbyde Rummets Afbenyttelse, indtil Manglerne er afhjulpne.

§ 7.

Heste, Kjør, Svin, Faar, Gjeder eller Samling af Fjærkræ maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum, som har Væg eller Tag fælles med dette.

§ 8.

Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af alle for Sundheden skadelige Levnetsmidler eller Brugsgjenstande samt i fornødent Fald paabyde sammes Tilintetgjørelse for Vedkommendes Regning. Standsning af Salg af saadanne formentlig sundhedsskadelige Varer kan foreløbig paabydes af Sundhedskommissionens Formand.

§ 9.

Feieskarn, Kjøkkenaffald eller Gødningssubstanser maa ikke henkastes paa Vei, Stranden eller i Fjæren, medmindre det kan ske saa langt ude, at de selv ved laveste Vandstand altid er dækkede af tilstrækkeligt dybt Vand; heller ikke maa nogen Anbringelse af de nævnte Gjenstande finde Sted i Bækkeløb, der fra Tid til anden er udtørrede. Ved ethvert Vaaningshus skal derfor til midlertidig Optagelse af saadanne Sager findes en tæt og med Laag forsynet Boskasse, der maa tømmes saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted eller Stank udbredes derfra.

§ 10.

Gødningssubstanser og ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke findes oplobede nærmere Vaaningshus, offentlig Gade eller Vei end

10 Meter og Ansamlinger af saadant maa aldrig nogetsteds være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Steder, hvorfra Drikke- og Madvand hentes. Inden ovennævnte Afstand fra Vaaningshus skulle Huller, hvori stillestaaende Vand og Urenligheder kunne ansamles, udfyldes og Fugtigheden derfra bortledes.

Paa den mod Søen vendende Side af Veien langs Fjæren fra og med «Uren» til og med «Fløen» maa Gjødselbinger eller lignende ikke anbringes i mindre Afstand end 25 Meter.

§ 11.

Al Renliggjørelse af Veiter, Rendestene og Kloaker, Bortførelse af Urenligheder samt Desinfektion udføres naar, saa ofte og saaledes, som Sundhedskommissionen bestemmer.

§ 12.

Sundhedskommissionen kan meddele Tilladelse til Afvigelse fra disse Regler, hvor Forholdene lægger større Vanskeligheder i Veien for deres Overholdelse.

Overtrædelse af disse Regler pligter ethvert Medlem af Sundhedskommissionen og enhver af denne opnævnt Tilsynsmand at melde for Sundhedskommissionens Ordfører, som besørger Anmeldelse for Politiet, hvorefter Ansvar vil blive gjort gjældende efter Loven.

II. Borge Herred, Smaalenene.

(Kongelig Resolution af 5te November).

§ 1.

Hvis nogen Grund med sumpig Beskaffenhed, stillestaaende Vand eller anden for den offentlige Sundhedstilstand farlig Egenskab agtes bebygget, har Sundhedskommissionen at forordne og paase udført de efter dens Formening nødvendige Foranstaltninger, før Bebyggelse kan ske.

§ 2.

Ethvert Vaaningshus, som herefter opføres, maa staa paa Undermur af mindst 3 Decimeters Høide over det omgivende Jordsmon. Madjorden under Bygningen maa være bortskaffet, og der maa være sørget for tilbørligt Afløb af Grund- og Overvand.

§ 3.

Beboelsesrum skal ikke være lavere end $2\frac{2}{10}$ Meter fra Gulv til Tag og maa have mindst et Vindu, som med Lethed kan aabnes. I Kvistværelse med Skraatag gjælder Høidemaalet Middelhøiden.

§ 4.

Hvor Kogeovn anbringes i almindelige Beboelsesrum, maa der sørges for, at den ved Kogning frembragte Damp bortledes til Skorstenspiiben eller paa anden hensigtsmæssig Maade.

§ 5.

Ethvert Vaaningshus skal have sit Vandhus med mindst et Aflukke for hver 20 af Vaaningshusets Beboere. Ligeledes skal ethvert Hus, som benyttes til Forsamlingslokale og deslige, være forsynet med Vandhus af passende Størrelse.

§ 6.

Vandhus, Gjødselbinge, Stald, Fjøs, Grisehus o. l. maa ikke anbringes nærmere ved Vandpost eller Brønd eller Vaaningshus og Tilberednings- eller Opbevaringssteder for Næringsmidler end 5 Meter og ikke under eller i Vaaningshus eller i Kjælder.

Vandhus o. s. v. med manglende Ventilation skal i de bymæssigt beliggende Strøg efter Sundhedskommissionens Ordre forsynes med Luftpipe.

Vandhus kan under lagttagelse af visse af Sundhedskommissionen godkendte Forsigtighedsregler undtagelsesvis indrettes i Vaaningshus.

De her nævnte Udhuse maa lægges saaledes, at ikke Indsig derfra finder Sted til Vaaningshus, Opbevaringssted for Næringsmidler, Indtag fra Vandledning eller til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes.

§ 7.

I de bymæssigt bebyggede Strøg og paa andre Steder, hvor Sundhedskommissionen finder det nødvendigt, skal i Vandhusene Exkrementer og Urin optages af vandtætte Beholdere, som intet Afløb skal have og som er saaledes indrettede, at Grundvand og Overvand ikke kan bane sig Vei til dem.

§ 8.

Vandhusets Beholdere og Gjødselbingen skal i de bymæssigt bebyggede Strøg tømmes og renses to Gange om Aaret, første Gang inden April Maanedes Udgang, anden Gang inden November Maanedes Udgang, og forøvrigt saa ofte, at Beholderne ikke er aldeles fyldte, eller oftere om Sundhedskommissionen finder det nødvendigt.

Desinfektion med Paafyldning af Jord, Aske, Sagflis, Sod o. s. v. udføres jævnlig, saaat der udvikles mindst mulig Stank. Under ekstraordinære Forhold (Epidemier) kan Sundhedskommissionen paabyde Anvendelse af andre Desinfektionsmidler i den Udstrækning, den finder nødvendig.

I tætbebyggede Strøg maa stærkt stinkende Gjødsel kun bortføres om Natten og i tætte Kasser.

Ligeledes maa i tætbebyggede Strøg med Hensyn til Stald, Fjøs og Grisehus sørges for, at Dyrenes Exkrementer og Urin mest muligt optages i paakastet Jord, Sagflis o. s. v.

§ 9.

Affald, Feieskarn, Urin, Gjødsel, stinkende Skyllvand eller andre ilde lugtende eller urene Stoffe maa ikke kastes udenfor Vaaningshusets Døre, paa Gaardsplads, Gade eller i Dige, men bringes til Vandhusets Beholder, Gjødselbingen eller i Komposten.

Gaardspladse skal være saaledes indrettede, at der er let Afløb for Vand, og holdes rene.

§ 10.

Kloaker og Afløbsrender, som fører Andet end almindeligt Grundvand og Overvand, maa ikke udmunde i Grøfter eller Damme med stillestaende Vand.

Kloaker med tilhørende Kummer maa renses i Vintertiden hver anden Maaned, i Sommertiden (15de Mai—1ste Oktober) hver Maaned, og forøvrigt saa ofte, som Stank mærkes.

§ 11.

Afløbsrender, lukkede og aabne, Afløbsdiger og andre Diger maa altid byde tilstrækkeligt uhindret Afløb.

Oprensning maa altid være udført hvert Aar inden 1ste Juni.

§ 12.

Aadsler maa ikke henlægges paa aaben Mark eller paa andet Sted, hvor det kan fremkalde Stank, men skal opbrændes eller nedgraves mindst 12 Meter fra Vaaningshus eller Brønd.

Sild til Gødning skal oplægges saa langt som muligt fra Bolig og fra Landevei og skal strax tilbørlig tildækkes med Jord eller lignende, hvilket ogsaa skal ske efter Omstikning om Vaaren.

§ 13.

Større Ildsteder (f. Ex. i Bagerier) skal være forsynede med saa høi Skorstenspipe eller saadanne Indretninger, at Røgen ikke bliver skadelig for de Omboendes Sundhed eller hindrer Luftning af deres Boliger.

Ligeledes skal Afløb af skadelige eller ildelugtende Stoffe, flydende eller gasformige, fra Fabriker ske paa hensigtsmæssigste Maade til Forebyggelse af Stank og andre Ulemper.

§ 14.

Sundhedskommissionen kan anstille eller lade anstille Undersøgelse af falbudne Næringsmidler og andre Gjenstande, hvis Brug kan blive skadelig for Sundheden. Fra Udsalgssted eller Oplagssted kan fordres udleveret nødvendig Prøve.

Forefindes skadelige Næringsmidler eller giftigt Tapet, Legetøi o. s. v. falbudt, skal de efter Sundhedskommissionens Beslutning tilintetgjøres eller uskadeliggjøres paa Vedkommendes Bekostning.

§ 15.

Overtrædelse af disse Forskrifter ligesom andre Forhold, der kunde befrygtes at have en i sanitær Henseende skadelig Indflydelse, skal anmeldes af nærmeste Medlem af Sundhedskommissionen eller dennes Tilsynsmand til Ordføreren for Sundhedskommissionen.

Straf for Overtrædelse er i Henhold til Lov af 16de Mai 1860 Bøder fra Kr. 8,00 til Kr. 800,00.

§ 16.

Undlader Nogen at træffe Foranstaltninger, som ifølge nærværende Forskrifter paaligger ham, kan Sundhedskommissionen lade udføre saavel den paa krævede Foranstaltning, som hvad der ellers fornødiges for at hindre, at Forøommelsen afstedkommer Skade. Omkostningerne herved og ved Forføininger, som træffes for at forhindre eller standse endnu ikke fuldførte Handlinger, som strider mod nærværende Forskrifter, eller for at bortrydde Ulemper, der er frembragte af Brud paa Forskrifterne, blive at udrede af den Skyldige.

§ 17.

Afviigelser fra nærværende Forskrifter kan finde Sted, hvor Sundhedskommissionen anser det hensigtsmæssigt.

III. Nærø Herred.

(Kongelig Resolution af 19de November).

§ 1.

Ved Opførelse af nye eller Flytning af ældre Huse skal der iagttages:

- a) At Grunden under Beboelseshuse er vel afgroffet, ikke har Tilsig fra de under c nævnte Udhuse, og at Beboelseshuse sættes paa Undermur af Sten af mindst 30 Centimeters Høide over Jorden. Muren bør gøres saavidt mulig tæt og trækfri.
- b) At Beboelsesrum ikke bygges lavere end 2,20 Meter fra Gulv til Tag (Loft) og forsynes med mindst et Opslagsvindu.
- c) At Afstanden mellem Beboelseshuse paa den ene Side og Privet, Stald, Fjøs, Grisehus eller lignende, der udbreder Stank, paa den anden Side ikke bliver mindre end 10 Meter.

§ 2.

Hvor Kogeovn anvendes i Beboelsesrum, skal den inden et Aar efter disse Forskrifters Approbation være forsynet med Indretning til at optage og bortføre Røg og Damp.

§ 3.

For hvert Bosted skal der inden et Aar efter disse Forskrifters Approbation være indrettet et Privet. Privetet skal tømmes saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted, og der skal ved jævnlig Paafyldning af Jord, Aske eller deslige sørges for, at der opstaar saa liden Stank som mulig.

§ 4.

Finder Sundhedskommissionen beboet Hus eller Forsamlingsrum at være skadeligt for Sundheden paa Grund af Mangel paa Lys eller Luft, ved Overfyldning af Mennesker eller paa Grund af Fugtighed, Urenslighed etc., kan den forbyde Husets eller Rummets Benyttelse, indtil de forefundne Mangler ere afhjulpne.

§ 5.

Heste, Kjør, Svin, Faar, Gjeder eller Høns maa ikke huses i eller under Vaaningsrum.

§ 6.

Privet og Bygninger, hvori Kreaturer skal have Tilhold, som herefter opføres, maa ikke have Tag eller Væg fælles med Beboelsesrum eller Rum, som tjener til Opbevaring af Levnetsmidler. De her nævnte Udhuse skulle lægges saaledes, at Indsig fra disse ikke kan finde Sted til Beboelseshus, Madbod eller Vandtag, hvorfra der hentes Mad- eller Drikkevand.

§ 7.

Affald fra Husene, Feieskarn, stinkende Skyllevand eller anden Urenslighed maa ikke henkastes udenfor Indgangsdøre eller Vinduer, men kastes i Privet eller paa Gjødsehaug, der mindst maa være 10 Meter fjernet fra Vandtag, Beboelseshus, Madbod og Alfarvei og ikke hertil have Tilsig.

§ 8.

Ansamlinger af Fisk, Sild eller af Affald fra samme, der udbreder Stank, samt Anlæggelse af Kompost maa ikke finde Sted nærmere Beboelseshuse eller Alfarvei end 50 Meter, og fra de nævnte Ansamlinger eller Komposter maa der ikke være Indsig til Vandtag, hvorfra hentes Mad- eller Drikkevand.

§ 9.

I Vandtag, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, maa ikke foregaa Vask, spildes Urenslighed eller i det Hele noget foretages, som kan gjøre Vandet urent.

§ 10.

Sundhedskommissionen har Ret til at forbyde Salg af bedærvede eller for Sundheden skadelige Nærings- eller Nydelsesmidler og er i dette Øiemed berettiget til at fordre udleveret de nødvendige Prøver.

Skadelige Nærings- eller Nydelsesmidler kunne ved Sundhedskommissionens Foranstaltning tilintetgjøres eller paa anden Maade gjøres uskadelige paa Vedkommendes Bekostning.

Samme Ret, som ovenfor om Nærings- og Nydelsesmidler er bestemt, har Sundhedskommissionen ogsaa med Hensyn til andre Gjenstande, f. Ex. Tapeter, Legetøi, Beklædnings- og Møbelstoffer etc., hvis Benyttelse kan blive farlig for Sundheden derved, at de indeholde giftige Bestanddele.

§ 11.

Under smitsomme epidemiske Sygdomme (Nervefeber, Blodgang, Kopper, Diphterit eller andre Sygdomme, hvorom Sundhedskommissionen maatte fatte Bestemmelse) maa Udtømmelser eller andre Udsondringer fra de Syge, Affaldsstoffer, Feieskarn eller lignende fra Sygeværket ikke opsamles i Gjødsehaugen, men opbrændes eller nedgraves i mindst 10 Meters Afstand fra Beboelseshus og Vandtag, hvilket ikke maa have Tilsig fra Nedgravningsstedet.

Husdyr, f. Ex. Hunde og Katte, hvorved Smitte kan udbredes fra de syge Hjem, skulle holdes bundne eller indelukkede. I modsat Fald kunne de ved Sundhedskommissionens Foranstaltning gjøres uskadelige paa vedkommende Eieres Bekostning.

§ 12.

Fødemidler, som have henstaaet i Huse, medens der i samme har forekommet smitsom Sygdom, maa ikke afhændes uden Sundhedskommissionens Tiladelse. Det samme gjelder om Melk, Kjød, Uld eller andre Dele af syge Dyr.

Klæder eller andre Gjenstande, som har været benyttet af Personer, der har lidt af eller er døde af smitsom Sygdom, maa ikke bruges eller afhændes, førend de er rensede og desinficerede paa saadan Maade, som Sundhedskommissionen finder fyldestgørende.

§ 13.

Afviigelser fra disse Forskrifter kan under særegne Omstændigheder indrømmes af Sundhedskommissionen.

§ 14.

Det paaligger Sundhedskommissionens Medlemmer hver i sin Kreds at paase disse Forskrifters og de i Overensstemmelse hermed af Sundhedskommissionen fattede Bestemmelser Overholdelse og i Tilfælde at meddele Overtrædelse af samme til dens Ordfører.

IV. Horten Ladested.

(Kongelig Resolution af 3die December).

§ 1.

Ladestedets Gader, Veie, Torve og offentlige Pladse skulle holdes frie for saadan Urenlighed, som kan indvirke skadeligt paa Sundhedstilstanden. Renholdelsen af Vei, Torv eller Plads besørges af Kommunen; Renholdelsen af Fortouge og Rendestene, hvor saadanne findes foran Husene, paaligger Huseierne og udføres mindst en Gang om Ugen, i ethvert Fald om Lørdagene og Virkedagene før de store Helligdage.

§ 2.

Fiskeaffald skal uden Ophold af Vedkommende skaffes bort fra Strand og Brygge og maa ikke henlægges paa andre Steder end de for Gjødelse bestemte.

§ 3.

Enhver Huseier maa holde sit Gaardsrum rent og frit for Stank, og navnlig maa dette iagttages, naar der holdes Svin og Kreaturer.

§ 4.

Aadsler maa nedgraves paa Steder, der er fjernede fra bymæssig bebygget Grund og ei dertil have Vandløb, samt ikke nedsænkes uden paa Dybet.

§ 5.

Offentlige Skjænke- og Beværtningssteder skulle have egne Pissoirer med Afløb til Gjødelsebinger eller til lukkede Render, hvilke sidste skulle holdes tilbørlig rene og frie for Stank.

Medføre de Stank, er Vedkommende pligtig at indrette dem efter nærmere Bestemmelse af Sundhedskommissionen.

§ 6.

Ethvert Vaaningshus skal have sit Vandhus.

§ 7.

Gjødelsebinger maa ikke anlægges nærmere ved Brønd, som afgiver Drikkevand, end 4 Meter.

§ 8.

Gjødelsebinger maa være indrettede saaledes, at deres Indhold ei kan sive ud. Istedetfor med Binger kan Vandhusene ogsaa indrettes med tætte Kasser eller Tønder til at optage Exkrementerne. I dette Tilfælde maa Grunden være

stensat eller paa anden Maade gjort haard, og Bunden af Kassen staa noget høiere end den omgivende Grund. Intet Afløb fra Gjødselbingen maa finde Sted. Hvor Sundhedskommissionen finder det nødvendigt, indrettes Gjødselbingen med en tætsluttende Lem og en Luftpibe, som gaar op over Bygningens Tag.

§ 9.

Gjødselbinger maa tømmes saa ofte, at Overfyldning forebygges. Gjødselvognene maa være saaledes indrettede, at der ikke spildes af Indholdet paa Gaden. Flydende Gjødsel maa kun transporteres i lukkede Kasser. I Maanederne Juni, Juli og August maa ogsaa al anden Gjødsel undtagen tør Heste- og Kogjødsel, transporteres i lukkede Kasser. Tømning af Vandhusbinger samt Udkjørsel af blød Gjødsel og andre stinkende Substantser maa i de nævnte Maaneder blot foregaa i Tiden mellem Kl. 10 Aften og Kl. 5 Morgen. Gjødsekasserne skulle kjøres eller udbringes af Byen ad korteste Vei, og det er forbudt under Transporten paa Byens Grund at standse med dem i kortere eller længere Tid. Yderligere Indskrænkning i Tiden for Udkjørsel af Binger kan under særlige Omstændigheder bestemmes af Sundhedskommissionen.

§ 10.

Svinehold tilstedes ikke i Vaaningshuse, men maa kun finde Sted i egne dertil indrettede og fra Vaaningshuset adskilte Svinestier. Disse maa ikke findes nærmere Brønd end 4 Meter og skulle holdes tilbørlig rene.

§ 11.

Oplag af Gjødsel, Ben, Klude og deslige Gjenstande maa, naar de ved Uddunstning kunne indvirke skadeligt paa Sundheden, ikke findes i tætbebyggede Dele af Byen, men kun efter nærmere Bestemmelse af Sundhedskommissionen paa saadanne Steder, hvor de ere fjernede fra Veie, beboede Steder og Indretninger for Drikkevand.

§ 12.

Vandledninger og deres Beholdere samt Brønde, hvis Vand benyttes i Husboldningerne, maa holdes frie for urent Tilløb. Jordsmonnet omkring Brøndene skal, indtil i mindst 1 Meters Afstand, gives en Holding fra Brøndene og stensættes for saavidt muligt at undgaa, at Urenligheder flyde ned i dem.

§ 13.

For at forebygge Salg af skadelige og forfalskede Næringsmidler skal Sundhedskommissionen jevnlig lade anstille Undersøgelse af de paa Torve, i Udsalgs- og Beværtningssteder falbudne Næringsmidler, af de Handlendes eller Næringsdrivendes Oplagssteder, og er til dette Øiemed berettiget til at fordre udleveret de nødvendige Prøver.

Forefindes skadelige Næringsmidler, skulle de efter Beslutning af Sundhedskommissionen tilintetgjøres, bortskaffes eller paa anden Maade gøres uskadelige paa Vedkommendes Bekostning.

Sundhedskommissionen kan paabyde, at Kjød og Flesk ikke maa falbydes uden forud at være undersøgt paa saadan Maade, som af Sundhedskommissionen bestemmes.

Sundhedskommissionen skal paa samme Maade, som ovenfor bestemmes, kontrollere og efter Omstændighederne forbyde Salget af saadanne Gjenstande, hvis Benyttelse kan blive farlig for Helbreden derved, at de indeholde giftige Bestanddele, f. Ex. Tapeter, Legetøi, Beklædningsstoffer, Vortebrikker og deslige.

§ 14.

Udsalgs- og dertil hørende Opbevaringssteder for Kjød, Flesk og fersk Fisk samt for de af Kjød, Flesk, fersk Fisk og Blod tilberedte Næringsmidler, for Bagværk, Melk, Fløde, Smør og Ost, skulle være rene, luftige og fri for Støv og Stank og maa ikke benyttes til Soverum eller Kjøkken.

Hvor Sundhedskommissionen finder det fornødent, kan den bestemme, at Melk og Fløde samt de af ferskt Kjød, Fisk og Blod tilberedte Næringsmidler, der haves til Udsalg, ikke maa opbevares sammen med Varer, som kunne give dem Tilsmag eller bedærve dem.

Overholdes ikke disse Bestemmelser, eller Stedet ellers af sanitære Grunde ansees uskikket til Udsalg af Næringsmidler eller enkelte Sorter af saadanne, kan Sundhedskommissionen efter forgjæves at have givet Vedkommende Advarsel, forbyde saadant Udsalg paa Stedet.

Sundhedskommissionen kan midlertidig forbyde Udsalg af Næringsmidler paa Steder, hvor tilstedeværende farlige smitsomme Sygdomme kunne give Anledning til Udbredelse af disse, ligesom ogsaa Indførsel og Udsalg af Melk fra udenbys Steder, hvor saadanne Sygdomme findes blandt Mennesker eller Dyr.

§ 15.

Leiehuse for Ubemidlede bør jevnligt undersøges af Sundhedskommissionen; findes der i saadanne Huse beboede Rum, som ved Mangel paa Lys og Luft, ved Fugtighed, Urenlighed eller Overfyldning skjønnes at være skadelige for Sundheden, bør deres Beboelse forbydes, indtil de ere bragte i saadan Stand, som Sundhedskommissionen maatte finde fornøden.

§ 16.

Ethvert Beboelsesværelse og Soverum skal være forsynet med Vindu, som kan aabnes.

§ 17.

I Huse, som herefter opføres, skal Gulvet i nederste Beboelsesetage, forsaavidt under samme ikke findes Kjælder, lægges mindst 30 Centimeter over Jordfladen.

§ 18.

Enhver Vaanings- eller til Beboelse indrettet Bygning skal have et tilstødende uoverdækket Gaardsrum, der mindst maa indtage et Areal saa stort som $\frac{1}{4}$ af Bygningens Grundflade; dette Gaardsrum maa dog ikke være mindre end 4 Meter i hver Kant. Har flere saadanne Bygninger fælles Gaardsrum, skal dettes Størrelse beregnes efter den samlede Grundflade. Er Gaardsrum paa alle Kanter omgivet af Bygninger med større Høide end 9 Meter, maa det enten have dobbelt saa stor Udstrækning som foran bestemt, eller Portrummet maa kun lukkes med Gitterport.

Hvor nogen Gaardsplads allerede er indskrænket til mindre end her foreskrevet, maa ingen Forhøielse af de dertil stødende Bygninger paa samme Eien- dom finde Sted.

Undtagelser fra disse Bestemmelser kan, efterat Sundhedskommissionen er hørt, tilstedes af Bygningskommissionen, hvor det i enkelt Tilfælde af Hensyn til Tomtens Form og Størrelse maatte tiltrænges.

§ 19.

Kjælderrum maa alene med Sundhedskommissionens særlige Tilladelse indrettes til Beboelse.

Ved Indrettelsen af saadanne Rum skal følgende Regler iagttages:

- 1) I ethvert Rum skal mindst Halvdelen af dets Kubikindhold ligge over det tilstødende Jordsmon, med mindre dette er fjernet i en Afstand af mindst 60 cm. fra Ydervæggen og til en Dybde af mindst 20 cm. under Gulvet.
- 2) Rummet skal forsynes med Gulv af Asfalt, Cement eller lignende, hvorpaa det er tilladt at lægge Trægulv. Gulvet maa ligge mindst 50 cm. over høieste Grundvand eller Springflod.
- 3) Hvis Sundhedskommissionen finder det nødvendigt, skal Grunden dræneres med Afløb paa saadan Maade, som af Bygningskommissionen bestemmes.
- 4) Væggene skal være isolerede mod Fugtighed saavel fra Grunden som fra Jordsmonnet paa Siden, hvilket gjælder saavel Beboelsesrummet som de dermed i umiddelbar indre Forbindelse staaende Rum.

§ 20.

Kjældere skulle holdes rene og, saavidt muligt, luftige og tørre. Hvor man ikke er istand til ved Bortledning af Grund- og Overvand at holde Kjælderen fri for stadig Vandsamling, tillades ikke Kjælder anlagt under Vaaningshuset. Ved allerede anlagte, fugtige Kjældere, hvor Drænering ikke kan iværksættes, har Sundhedskommissionen Ret til at paabyde Opfyldning af Kjælderen til saadan Høide, at Grundvand ikke bliver staaende i den.

§ 21.

Ved enhver Udvidelse i Byanlægget skal Sundhedskommissionens Formening indhentes. Intet Vaaningshus maa opføres paa hidtil ubebygget Grund, forinden Grundeieren har indhentet Sundhedskommissionens Erklæring om, at den til Bebyggelse bestemte Tomt kan uden Skade for Sundheden benyttes. Befindes nogen Byggetomt af sanitære Hensyn uhensigtsmæssig, kan Sundhedskommissionen forbyde Bebyggelse, intil Tomten behørigen er gjort skikket dertil efter Sundhedskommissionens nærmere Bestemmelse.

§ 22.

Hvis nogen Grund inden Ladestedets Grændser ved sumpig Beskaffenhed eller stillestaaende Vand fremkalder Fare for den offentlige Sundhedstilstand, skal Eieren efter Sundhedskommissionens Bestemmelse være forpligtet til at besørge den dræneret eller fyldt.

§ 23.

Dersom offentlige eller private Kloaker eller Afløbsrender føre med sig andet end almindeligt Grund- eller Overvand, maa de intetsteds udmunde i stillestaaende Bassiner, som ere beliggende i den bebyggede By eller dennes Nærhed, naar disse ikke jevnlig og tilbørligen kunne tømmes og renses. Hvor saadanne Forhold nu maatte finde Sted, bliver dette efter Sundhedskommissionens Bestemmelse at forandre.

§ 24.

Til Bæk, aaben Grøft eller Rende maa ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse gives Afløb for Substantser, der frembringe Stank eller ere farlige for Sundheden. Fabriker eller lignende Anlæg, fra hvilke saadanne Substantser afledes, skulle for disse anbringe lukkede Render, der kunne tillades at udmunde i de offentlige Kloaker.

§ 25.

Enhver Grund, hvoraf nogen Del ligger inden en Afstand af 30 Meter fra offentlig Kloak eller Afløbsrende, skal, medmindre Sundhedskommissionen finder saadant uforment, inden en af denne fastsat Frist være af Eieren forsynet med Kloakslug og passende lukkede Afløbsrender for at føre Grund- og Overvandet samt, forsaavidt Grunden er bebygget, alt Skylle- og Spildevand hen i Kloaken.

§ 26.

Alle private Afløbsrender samt Vaske- og Kloakslug, som ere anbragte i det Indre af Husene, skulle holdes rene og fri for Stank, og ere Vedkommende pligtige til at underkaste sig de Forskrifter, som Sundhedskommissionen maatte give for at forebygge Udbredelse af Stank.

§ 27.

Den ethvert Vaaningshus nærmest omgivende Grund (Fortoug) skal være saaledes indrettet, at Overvand med Lethed kan afløbe fra Undermuren.

§ 28.

Om ethvert paa Ladestedets Grund eller paa Fartøi inden Stedets Havne-omraade indtræffende Dødsfald, maa, forinden Begravelse foregaar, tilviebringes en efter et bestemt Schema af en examineret Læge udfærdiget Anmeldelse, som bliver at aflevere til Sognepresten og af denne tilstilles Sundhedskommissionen.

Hvis den Afdøde ikke har benyttet examineret Læge, bliver Liget at syne og Anmeldelse at udfærdige af en saadan. Ligsynet kan i saadanne Tilfælde forlanges udført og Anmeldelse udfærdiget af Stedets Fattiglæge.

§ 29.

Lægerne bør efter de af Medicinalstyrelsen hertil fastsatte Schemata indsende til Sundhedskommissionen maanedlige Lister over de paa Stedet af dem behandlede Tilfælde af akute Sygdomme, der kunne antage en epidemisk Karakter.

§ 30.

Nærværende Forskrifter træde i Kraft 3 — tre Maaneder, efterat de have erholdt kongelig Stadfæstelse, og naar de ere traadte i Kraft, ophæves de ved kongelige Resolutioner af 10de Juli 1862 og 17de November 1879 approberede Sundhedsforskrifter for Horten.

V. Saude Herred.

(Kongelig Resolution af 3die December).

§ 1.

Brønd, Opkomme eller Bæk, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, skal holdes rene og være fri for Tilsig fra Udhus, Binger og Jordbund, som er forurenset ved Oplag af Gjødse, Affald eller paa anden Maade.

§ 2.

I smitsomme epidemiske Sygdomme: Nervefeber, Blodgang, Kopper, Diptherit, Skarlagensfeber, Kolera og lignende, maa Udtømmelser eller andre Afsondringer fra de Syge, Affaldsstoffe, Feieskarn eller lignende fra Sygeværrelse ikke opsamles i Gjødelsen, men opbrændes eller nedgraves i 1 Meters Dybde.

§ 3.

Uden Sundhedskommissionens Tilladelse maa ikke sælges Fødemidler, som har henstaaet i Huse, hvor der har forekommet smitsomme Sygdomme, heller ikke Melk, Kjød, Uld eller andre Dele af syge Dyr. Klæder eller andre Gjenstande, som har været benyttede af Personer, der har lidt af eller er døde af smitsom epidemisk Sygdom, maa ikke afhændes eller benyttes af Andre, førend de er rensede og desinficerede paa saadan Maade, som Sundhedskommissionen anser fyldestgørende.

§ 4.

Sundhedskommissionen kan forbyde Brug og Salg af bedærvede eller for Sundheden skadelige Næringsmidler og, om fornødiges, paase dem tilintetgjorte paa Eierens Bekostning.

§ 5.

Naar nogen Bedrift agtes sat igang, ved hvilken Stank udbredes eller giftige Gasarter udvikles eller Stoffe behandles, som kan have skadelig Indflydelse paa Arbeidernes eller Omboendes Helbred, skal Planen for Arbeidet forelægges Sundhedskommissionen. Finder denne, at Anlægget efter Planen vil blive farligt eller skadeligt for den offentlige Sundhed, maa ikke Anlægget sættes iværk, førend de af Sundhedskommissionen antydede Mangler er paavist at være afhjulpne. Sundhedskommissionen har senere at føre Tilsyn med Bedriften, hvad dens Indflydelse paa de sanitære Forhold angaar.

§ 6.

Børn, der antages til Jætning, skal ved passende Klæder beskyttes mod Regn og Kulde.

§ 7.

Sundhedskommissionens Medlemmer har at paase disse Forskrifters Overholdelse, og i fornødent Fald at anmelde Misligheder for Ordføreren, der skal besørge Overtrædelsen hævet eller, om nødvendigt, paatalt efter Loven.

§ 8.

Sundhedskommissionen kan tilstede Afvigelser fra disse Bestemmelser, hvor den finder det paakrævet af Forholdene.

VI. Ulviks Herred,

se den trykte Beretning om Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene i Norge i 1891.

VII. Gravens Herred,

se den trykte Beretning om Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene i Norge i 1891.

Trykfeil og Rettelser.

I den generelle Beretning (A):

	Staar:	Læs:
Pag. 27*.	Linie 22 fra neden: iagttages	iagttoges.
— —	Linie 11 fra neden ved sammens Ende: ud	ud-
— 28*.	17de Linie fra neden:	Parenthesen sluttes efter Tromsø By.
— 35*.	13de Linie fra oven: Side 23*	19*
— —	14de Linie fra oven: Side 28*	24*
— —	8de Linie fra neden: Side 23*	19*
— 38*.	Tilføies efter sidste Linie idet Punk- og de i den tilsvarende Tabel i den tumet sløifes trykte Medicinalberetning for 1891.	
— 73*.	Linie 7 fra neden: Bodsfænglet	Bodsfængslet.
— 76*.	Linie 2 fra oven: Satens	Statens.
— 82*.	Linie 4 fra neden: Gamvik.	i Gamvik.
— 86*.	Linie 2 fra oven: Maladies	Malades.
— 88*.	6te Linie fra neden: Skjervø (Skjervø)*	Skjervø *).
— 90*.	Linie 21 fra neden: Cholelithiasis	Cholelithiasis.
— 100*.	Linie 11 fra neden: Addisoni	Addisonii.
— —	Linie 10 fra neden: Basedowi	Basedowii.
— 108*.	Linie 4 fr neden: Addisoni	Addisonii.
— 120*.	Linie 5 fra oven: Indholdsfortegnelsen	Tabellen.
— —	Linie 6 fra neden: Hønefos	Hønefoss.
— 127*.	Linie 15 fra oven: Hønefos	Hønefoss.
— 130*.	Linie 17 fra neden: Hønefos	Hønefoss.
— 133*.	Linie 19 fra neden: Hønefos	Hønefoss.
— 140*.	Linie 38 fra neden: Hønefos	Hønefoss.
— 145*.	Linie 3 fra oven: Hønefos	Hønefoss.

I den specielle Beretning (B):

	Staar:	Læs:
Pag. 11.	2den Linie fra oven Punktum efter skyldtes	Punktum udgaar.
— 18.	12te Linie fra neden Vitia org. cordis 94	93
— 60.	I Tabellens Hoveder	Ombyttes retsmedicinske Forretnin- ger og Vaccinerede, saaledes at sidstnævnte staar foran retsmedicin- ske Forretninger.

Staar:		Læs:	
Pag.	90. 24 Linier fra oven Bamble.	Bamle.	
—	91. 22de Linie fra oven	skal staa, mellem Linolie og foretages.	
—	104. 4de Linie fra neden:		
	Drankersygdomme 14	14—2	
	under Østre Nedenes 6—	6—1	
	— Vestre Nedenes 7—	7—1	
—	105. I Tabellen Døde af Lungetuberkulose		
	under Byer og Bygder i 2den Talkolonne		
	51 og 184	41 og 194	
—	— Linie 23 fra neden 35,4 pCt.	35,9 pCt.	
—	— 21 « — 25,5 pCt. og 38,1 pCt.	26,2 pCt., 35,9 pCt., 26,2 pCt., og	
	34,5 pCt. og 34,8 pCt.	36,7 pCt.	
—	112. Summen af epid. Sygdomme 5 451	5 431	
—	129. Linie 18 fra oven i 3die Talkolonne 1	2	
—	— 19 « — - 3die Do. 27	28	
—	— 26 « — - 3die Do. 217	219	
—	— 26 « — - 4de Do. 654	652	
—	— 28 « — - 3die Do. 88	90	
—	— 28 « — - 4de Do. 349	347	
—	154. Linie 8, 9 og 10: Arthritis deformans	Apoplexia cerebri.	
	Arthrocace	Arthritis deformans.	
	Apoplexia cerebri	Arthrocace.	
—	— Linie 6 og 7 fra neden: Insania	Influenza.	
	Influenza	Insania.	
—	155. I Aldersrubriken 30—40 Aar 13de Li-		
	nie fra neden: 1 Kv. død	2 Kv.	
—	156. 12te Linie fra oven: Puerperimu	Puerperium.	
—	— 5te Linie fra oven: Morb. Brightu	Morb. Brightii.	
—	— 13de Linie fra oven: Ecclampsia	Ecclampsia.	
—	187. Anmærkning: Tvillingfødsel, 4de Linie		
	fra neden	Trillingfødsel.	
	— begge Fostre, 4de Linie		
	fra neden	alle Fostre.	
—	193. Linie 26 fra neden 1892	1891.	
—	211. 1 Tandlæge i Frostens Distrikt	udgaar.	
—	219. Linie 17 fra neden: Fraktura	Fractura.	
—	225. 6te Linie fra neden i 1ste Talkolonne:		
	37 589,84	37 958,50	
—	— 5te Linie fra neden i 1ste Talkolonne:		
	2 642,11	2 391,99	
—	— 4de Linie fra neden i 1ste Talkolonne:		
	1 504,67	1 199,16	
—	— 3die og 2den Linie fra neden i 1ste		
	Talkolonne: Brønnø 386,05	Brønnø	} 1 046,04
	Velfjorden 604,63	Velfjorden	
—	226. 4de Linie fra oven i 1ste Talkolonne		
	1 446,54	1 262,94	
—	— 5te og 6te Linie fra oven i 1ste Tal-		
	kolonne: Alstahaug 408,29	Alstahaug	} 400,77
	Herø 176,18	Herø	

Staar:		Læs:	
Pag. 226.	8de Linie fra oven i 1ste Talkolonne: 6 274,00		7 067,38
— —	10de og 11te Linie fra oven i 1ste Talkolonne: Vefsen 3 197,09 Hatfjelddalen 3 076,08	Vefsen Hatfjelddalen }	7 066,55
— 227.	Under Ofoten: Fladeindhold i km. ² 3 036,16		3 046,16
— 230.	Alstahaug Diptherit 104, Lurø 104		164
— 234.	I 1ste Talkolonne under Kræft: 88—65		90—67
— —	I 3die Do Voxne: 42 Md.		44 Md.
— —	I 5te Do. Alstahaug: 9—5		10—6
— —	I 7de Do. Ranen: 14—8		15—9
— 241.	I Tabellen staar Summen af de retsmedicinske Forretninger anført med 17 i sidste Talkolonne		20
	Ranen med 1 retsmedicinsk Forretning		2
	Bodø « 5 Do.		7
	Flakstad « ingen Do.		1
	Sortland « 2 Do.		1
— 242.	Hjælpevaccinatørernes Antal 30		31
— 254.	I Tabellen øverst paa Siden, 6te Kolonne Retsmedicinske Forretninger, i 7de Kolonne Vaccinerede	I 6te Kolonne: Vaccinerede, i 7de Kolonne: Retsmedicinske Forretninger	
— 258 og 259.	Summen af Dødsfald af tuberkuløse Betændelser etc. anført at være 4 i Alten staar af disse Sygdomme intet Dødsfald opført		13
	i Loppen ligesaa intet		1
	i Hammerfest staar 2 Dødsfald		6
	i Vardø staar intet —		1
	i Vadsø staar 1 —		2
	i Sydvaranger staar intet —		1
— 271.	I Tabellen staar de retsmedicinske Forretningers Sum i sidste Talkolonne opført med 34		37
	For Vadsø er Summen af retsmedicinske Forretninger opført med 5		8

